

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
ROMA
8
13 — N
18

TRACTATVS
DE CERTITVDINE
GLORIAE SANCTORVM
CANONIZATORVM.

ELVCIDARIVM THEOLOGICVM DE CERTITVDINE GLORIAE SANCTORVM CANONIZATORVM.

SACRARVM SCRIPTVRARVM, PONTIFICVM, Conciliorum, Sanctorum Patrum, celeberrimorumq; Doctorum, monumentis locupletatum.

IN QVO AD GLORIAM, BEATIFICATIONEM, Canonizationem, Venerationem, atq; Miracula Sanctorum spectantia, clara methodo explicantur.

Auctore

FR. LVCA CASTELLINO MAG.
PROCVRATORE GENERALI
TOTIVS ORDINIS PRAEDICATORVM,
AC IN ROMANA VNIVERSITATE SACRÆ THEOLOGIÆ
PVBLICO, PRIMARIOQ. INTERPRETE.

AD S. D. N. VRBANVM PAPAM VIII.

ROMÆ, Sumptibus Guilelmi Facciotti. M. DC. XXVIII.
Cum Priuilegio Summi Pontificis.

SVPERIORVM PERMISSV.

PRIVILEGIVM S. D. N.

VRBANVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI.

Dilecto Filio Lucæ Castellino Magistro in Theologia ordin. Fr. Prædic. expressè professo, salutem, & Apostolicam benedictionem.

RELigionis, domusq; Dei zelus, necnon litterarum scientia, vitæq; & Morum probitas, ac eximię deuotionis affectus, quo Nos, & Romanam reuereris Ecclesiam promerentur, vt honesta petitionũ tuarũ vota, ad exauditionis gratiã admittentes, ea quę tuis lucubrationibus, & assiduis vigilijs ad ortodoxæ fidei incrementũ in lucẽ emananda proponũtur, grato fauoris nostri auxilio confoueantur. Hinc est quod Nos, te, qui totius ord Fratrum Pręd. Modernus Procurator Generalis existis, & vt asseris, ad Catholicæ fidei propagationem, Sedisq; Apostolicæ exaltationem volumen vniuersæ christianæ Reipublicæ vtile, & necessarium, cui titulus est, *Elucidarium Theologicum certitudinis Gloriæ SS. Canonizat.* in quo de ijs omnibus, quę pertinent ad Beatificationẽ, Canonizationẽ, Venerationem, & Miracula Sanctorum, ac ad excellẽtiam potestatis Summi Pontificis Romani tractatur, sub nostris auspicijs in lucem edere, illudq; habita prius à Superioribus ad id facultatem habentibus licentia, typis mandare proponis, pręmissorum meritorum tuorum intuitu, specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, te à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris & pœnis, à Iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes, supplicationibus tuis pro parte tua porrectis inclinati, tibi vt si, & postq; dictum volumen iuxta formam sacri Concilij Tridentini examinatum, & approbatum fuerit, vnum typographum seu Bibliopolam pro dicti voluminis in vnum, vel in plures tomos diuisi impressione tuo arbitrio ad viginti annos tantum constituere, & deputare possis, & valeas Apostolica auctoritate, & tenore præsentium concedimus, & insuper omnibus, & singulis, tam in statu Ecclesiastico mediatè vel immediatè subiectis quam etiam vltra montes existentibus typographis, & Bibliopolis, ac quibusuis alijs personis, quauis authoritate, licentia, vel facultate fungentibus, illo dumtaxat excepto, qui à te licentiam, & facultatem habuerit, ne *sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipso facto incurrenda, alijsq; Ecclesiasticis, & temporalibus censuris, & pœnis etiam pecuniarijs mille scutorum, vel maioris summæ etiam cum priuatione librorum sic impressorum, alijsq; arbitrio tuo pœnis infligendis*, volumen prædictum dictis vigenti annis durantibus in toto, vel in aliqua eius parte imprimere, seu imprimi facere præsumant, auctoritate, & tenore præmissis inhibemus, decernentes irritum, & inane si secus super his à quoquã quauis auctoritate scienter, vel ignoranter cõtigerit attẽtari. Nõ obstantibus Cõstitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cęterisq; cõtrarijs quibuscumq. Nulli ergo hominum omninò liceat hanc paginam nostræ absolutionis, Concessionis, Indulti, Inhibitionis, & Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentari præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, Sexcentesimo vigesimo quinto Kalẽ Iulij. Pontificatus nostri anno Secundo.

A. Gaillot.

Facultas Reuerendiss. P. Generalis Ord. Præd.

NOs Fr. Seraphinus Siccus Papiensis Sac. Theol Professor, ac totius ord. Præd. humilis Magister Generalis. Tenore præsentium, nostri authoritate officij facultatem concedimus Admodum R. P. Magistro *Fr. Lucæ Castellino* Procuratori Generali nostri ordinis. Typis mandandi *Elucidarium Theologicum Certitudinis Gloriæ Sanctorum Canonizatorum*, ac tractatū *de Electione Prælatorum, maximè Regularium*, seruata tamen prius in omnibus, & per omnia dispositione Concilij Tridentini, Decretorum Apostolicorum, ac etiam ordinationum Capitulorum Generalium nostri ordinis, circa librorum impressionem. In quorum fidem has manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus Romæ die 16. Iulij 1625.

Fr. Seraphinus qui supra, &c.

Registrata fol. 27.

F. Io. Vincentius de Valentia M. & Socius.

Locus ✠ Sigilli.

Approbationes Operis.

R. Patris Procuratoris Generalis in Curia Romana ord. S. Bernardi Regnorum Hispaniæ.

EX Commissione Reuerendissimi Magistri Sacri Palatij diligenter perlegi librum, cui titulus, *De Canonizationis Sanctorum Certitudine Elucidarium Theologicum*. Authore *Admodum R. P. M. Fratre Luca Castellino in Romana Sapienta Academia, Sacræ Theologiæ publico, & primario Professore, & Sacratissimi Ordinis Prædicatorum in Romana Curia Procuratore Generali*: Opus sanè omnigenæ eruditionis, & doctrinæ thesauris refertissimum, & iugi studio, ac diligentia elaboratum, in quo quidquid ad subiectum eius spectat tanta cura, & ingenio reperitur, vt nihil amplius desideret lector eruditus. Cedet, sanè si iurs communis fiat, in magnam sanctæ Ecclesiæ vtilitatem, tantum abest, vt quidquam contra fidem ipsius aut bonos mores contineat. Qua propter, non solum ei facultas, quam exigit, concedenda esse, sedut cætera quæ prælo habet iam matura in lucem edat, boni omnes efflagitare debent. In quorum fidem nomen meum subscripsi. Romæ die 4. Octobris 1624.

Fr. Franciscus de Biuar Procurator Generalis S. Bernardi Regnorum Hispaniæ.

R. P. Fr. Francisci à Coriolano instituti Capuccinorum multorumq; Librorum Authoris.

POteitate ad id mihi infrascripto specialiter facta à Reuerendissimo sacri Apostolici Palatij Magistro; omni qua potui diligentia legi præclarissimum opus, cui titulus est; *De Canonizationis Sanctorum Certitudine Elucidarium Theologicum*, Authore *Reuerendo Admodum P. M. Fr. Luca Castellino Illustrissimi Prædicatorij Ord. in Romana Curia Procuratore, & eiusdem Vrbis in Sapientiæ Academia Sacræ Theologiæ publico, & primario Professore*; Legi autem illum tanta cum animi voluptate, quod, vt typis daretur non minima pars fui. In eo namq; multa paucis mira dexteritate complectitur; omnia non solum ex Theologicis fontibus, verum & ex sacris Concilijs, & Patribus statuit, & roborat. Nihil hic aduersum ortodoxæ fiedi, omnia sunt, quæ ad pietatem, & bonos mores informent. Ea propter censeo Deo Optimo Maximo gratias agi debere, qui tantum Virum in hanc rem iuuit, & promouit; & Authori ipsi studiosos omnes insolubilis deberi vinculis obstrictos esse iudicaui, tum pro hoc, tum etiam pro alijs multis lucubrationibus, quæ in Dei gloriam, & Ecclesiæ Sanctæ vtilitatem propè diem lucem aspicient. In Monasterio nostro S. Bonauenturæ Romæ die 18. Decembris 1624.

Fr. Franciscus à Coriolano Capuccinus manu propria.

R. P. M. F. Dominici de Molina, nunc Prioris Conuentus S. Mariæ Angelorum Hyspalis ord. Præd.

EGregium hoc opus à Reuerēdo Admodum P. M *Fratre Luca Castellino Ord. Præd. Procuratore Generali Elucidarium Certitudinis Gloriæ Sanctorum* vidi, perlegi, & prout legi consideraui; vidi, inquam, attentè, perlegi alacriter, omniaq; & singula in eo contenta inoffenso pede decurrens, distinctè consideraui, expendiq; pari cum labore, laudis præconio dignissimum Auctorem, & Tractatum esse: sic enim Vrbs, quæ simul, & orbis Colosos, & statuas illis, qui non solum sibi, sed patriæ partem, amicisquè partem offerentes nati dicebantur, erigebat, tanquam omni laude dignissimis: quanto maiori iure, Auctori,

ctori,qui non partem,sed se totum conatum,industriam,sed Religioni æternam laudem meretur? Quanto enim Ecclesia patriam, tanto Religio, & Sancti in Cœlo Regnantes amicos, parentesq; dignitate antecellit. Miror ne huius sapientissimi Viri ingenium?admiror laborem, laudo conatum, in materia, forma,& stilo huius Tractatus. Materia quidem profunda, in qua apparet vastus campus. quasi omnis iuris Pontificij ab alijs ferè auctoribus, præsertim Theologis, minimè excultus: & ipse tanquam sol illuminans abdita in lucem pandens, & in tenebris lucens, delectans, & docens, omnem tulit punctum, vtilia dulcibus miscens, & tanquam verus Pater familias summo delectu profert noua, & vetera, sacram pagina probans, decretis Pontificium confirmans, acutissimis, & validissimis argumentis hæreses refutans, hæreticos conuincens, historijs reficiens pios catholicorum animos, imitansq. sapientiam prudentis serpentis deglutiens difficultates, Caput suum;scilicet,Pontificem,& Vicarium Petri,Canonizantem, Sanctosq;Beatificātem fouit,& defendit,habensq; simplicitatem columbæ euangelicæ,felici ausu amans profunda,profunditatem transnatans citra summersionis periculum superior euasit, relinquens posteris pelagum hoc profundissimum facillissimè nauigabile à quocumq. multo felicius, vtiliusq., quàm colonus illæ,qui Oceanum nauigabilem ostendit,& sicut dico, quod, qui totum hunc Tractatum legerit, totum leget, & omnia, quæ ad hanc materiam Canonizationis pertinet,securè compræhendet. De hoc enim Tractatu illud Tetrasticum Flacci possumus decantare.

Quis Parthum paueat; Quis gelidum fuithero
Quis Germania, quos hortida parturit?
Bellum voret Ibereæ quis fere,
Te fautore Mecenas tuta omnia.

In hoc ergo opere nihil reprobandum inueni, & sic omnia, & singula approbata relinquo, & me iudice,quod statim typis mandetur censeo,expendiq., doctrinam, quam habet, Catholicę Ecclesiæ Romanæ consentaneàm,solidam,veram, Apostolicum spiritum vbiq. redolentem, miram Sanctorum Patrum eruditionem in singulis quę se offerunt discutienda; nihilq, in ea est, quod ad vniuersam Sanctorum Canonizationis distinctam,& accuratam notitiam rerum,difficultatumquè facilem expeditionem, & illustrationem desideretur, Theologisquè viris prudentibus in foro interiori; & exteriori, sacriquè verbi Concionatoribus iudico necessarium, vt Ecclesia Dei non carcat tam maximo Thesauro. Datum Romæ in Hospitio Sanctæ Mariæ supra Mineruam die 22.Martij. Anno Domini 1625.

Fr.Dominicus de Molina Magister S.T.Ord-Præd.

R.Patris Fratris Gabrielis de Vega nunc Regentis Studij Sancti Dominici de Panormo.

E*Lucidarium Theologicum de Certitudine Gloriæ Sanctorum Canonizatorum* ab Admodum Reuerendo,ac Doctissimo Patre *Fr.Luca Castellino Sacræ Theologiæ Professore,& in Romana Curia Procuratore totius Ordinis Prædicatorum*, summa, ac subtili meditatione elaboratum, ea qua potui diligentia recognoui,in quo perlegendo,nihil me Orthodoxę fidei;aut Christianis,& pijs moribus aduersum depręhendisse profiteor; quin potius cum sinceram catholicæ religionis doctrinam, ac miram eruditionem, & Auctoris sui pietatem vndiquè spirare dignoscatur, dignissimum iudico, vt quamprimum typis committatur, & in communem vtilitatem, ac totius Theologicæ facultatis incrementum in lucem euulgetur. Datum Romæ in Conuentu Sancti Sixti ordinis Prædicatorum, die 30.Martij 1625.

Fr.Gabriel de Vega Magister,& Regens S.Sixti de Vrbe Ord. Præd.

Don Hilarionis Bancati S.T.P.& Abbatis S. Crucis in Hierusalem de Vrbe.

VIdi hunc librum,qui inscribitur *Elucidarium Theologicum de Canonizatione Sanctorum* atq.in eo legendo mira sum iucunditate perfusus; tam enim multiplicem,& variam Lectionem continet, vt minimum sit illud, quod inscriptio libri pollicetur. Sanè non Theologici cuiusquam tractatus notitiā; sed multarum rerum breuem facilemq; cognitionem hoc libro lector comparare sibi potest. Multus esssem in operis Authore commendando,nisi Liber ille alter, quem author nupèr edidit de Electione Canonica me moneret tanti Viri doctrinam; & ingenium Vrbi, & Orbi ita pridem innotuisse vt meo testimonio ornamenti nihil possit accipere. Datum in nostro Monasterio Sanctæ Crucis in Hierusalem de Vrbe die 30.Octobris 1626.

D.Hilarion Bancatus Abbas S.Crucis in Hierusalem de Vrbe,ac Procurator Generalis Congregationis Cistercienfis Lombardiæ.

Io. Philippi Tronchonij Valentini Philosophiæ,Theologiæ,& Iuris Vtriusque Doctoris.

E*Lucidarium Theologicum de Certitudine Gloriæ Sanctorum Canonizatorum*,Opus nouum,vtile,& vndequaquè perfectum,non sine magna admiratione perlegi, omnibus enim pater in tam ardua materia vtilitas, & vno verbo dicam,talem Librum non minori Auctori Admodum Reuerendo Patre *Fratre Luca Castellino*;& talem Auctorem non minori fœtu digno iudicaui.Romæ die 4. Sept.1626.

Io.Philippus Tronchonius Valentinus Philosophiæ,Theologiæ,& Iuris V.Doctor.

Re-

Reuerendissimi Abbatis Monasterij B. Virginis Mariæ Riuipulli.

NOs Dominus Petrus Sancho Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Abbas Monasterij Beatissimæ Virginis Mariæ Riuipulli Prouinciæ Tarraconensis Ordinis Sancti Benedicti, fidem facimus Admodum Reuerendi Patris Magistri *Fratris Lucæ Castellini totius ordinis Prædicatorum Procuratoris Generalis Elucidarium Theologicum de Certitudine Gloriæ Sanctorum Canonizatorum*. maxima cum diligentia; animiq; delectatione perlegisse, omniaq; in illo iuxta Orthodoxam Catholicæ, Apostolicæ, ac Romanæ Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum sanam doctrinam, summa cum eruditione exponi, ideoquè quod typis mandetur dignum, vtileque Christianæ Reipublicæ iudicamus, iudiciumq. manu propria subscriptum dedimus. Romæ die 18. Martij 1627.

Petrus Abbas Riuipollensis manu propria.

R. Domini Episcopi Vgentini Sacri ord. S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum.

VIdimus hoc *Elucidarium Theologicum de Certitudine Gloriæ Sanctorum Canonizatorum*. Reuerendi Admodum Patris Magistri *Fratris Lucæ Castellini ord. Præd. Procuratoris Generalis dignissimi, & in Almæ Vrbis insigni Vniuersitate Sacræ Theologiæ publici, & Primarij Professoris*, ita doctum, & vndequaq. integrum vt nisi moris, & obseruantiæ esset, non alia, quam sui ipsius auctoritate, censura indigeret. Nostra, scilicet, in hac parte, quod in hoc opere lux tanti Doctoris elucet, & inter Luminaria suæ Religionis in hoc seculo semper elucebit. Continet enim, vt cętera omnia bonæ vitæ, & sanæ eruditionis verba. Legentes, etiam Magistros docet, & perlegentes amplius docebit: In quorum testimonium hic nos subscripsimus, & dedimus in hoc Ordinis nostri Conuentu S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum S. Adriani de Vrbe die 31. Augusti 1627.

Fr. Ludouicus Ximenez & Sazedo Episcopus Vgentinus.

Iudicium eiusdem Operis editum à P. Virgilio Cepario Venerabilis Societatis Iesu, Viro peritissimo, præsertim in his, quę spectant ad materiam Canonizatorum Iustorum.

ADmodum R. P. Procurator Generalis Ordin. Præd. Legi eam partem *Elucidarij Theologici* à P. V. Conscripti, quæ ectypa est, & nondùm absoluta, in qua etiamsi P. V. ex primaria intentione sua de *Certitudine Glorię Sanctorum Canonizatorum* agere proposuerit, & propterea fusè tractet de ipsa Canonizatione, & doceat quænam requirantur in eo qui proponitur Canonizandus, qua ratione probandæ sint, & ex imminandæ eius virtutes heroicæ, & miracula, Quia tamen actus Canonizationis de iure est reseruatus soli Papæ, P. V. occasione inde accepta, plenam harum rerum notitiam Lectori tradere quærit, & ideo fusè agit de Ecclesia militante, cuius visibile Caput est Romanus Pótifex, de eiusdem Pontificis Romani primatu & a Petri successione, de Diuina Prouidentia ei in definitionibus assistente, ex quo randem infert *Papam in Canonizando errare non posse*, & ideò de fide esse eius definitionem. Alia quoquè multa perstringit, quæ Lectorem delectant, & eius sciendi desiderium explere abundè possint. Nec fuit exiguus labor P. V. tam multa, varia, & recondita ex Concilijs, & Sanctis Patribus, alijsq. Sacræ Theologiæ Doctoribus, ac Iuris peritis expiscari, & in vnum collecta, & enucleata Lectoribus tradere. Illud etiā aduerti, non solum in hoc opere nil contineri contra fidem, & bonos mores, sed insuper magna in eo auctoris pietatem, cum varia Doctrina, & eruditione Coniunctam, elucere. Imitatur etiam P. V. *S. Thomę Doctoris Angelici* modestiam in interpretando, & verba, atquè Sententias Auctorum trahit semper ad meliorem sensum, & tanta cum reuerentia de Religiosis personis, eorumq. Ordinibus scribit, tàm honorificè de eis loquitur, vt omnes multum se debere P. V. fateantur, necessesit. Cath. al. SS. Canonizat. ram vberem ponit, vt pleniorem me legisse vnquam, non meminerim. Sanctam quoquè Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam Romanam, eiusquè sanam Doctrinam, ac Summorum Pontificum authoritatem, vt par est, & Religiosum virum decet, tuetur semper. Tanti laboris mercedem reddat Deus P. V. eamq. ad multos annos seruet incolumem. Die 25. Nouembris 1627.

Admodum Reuerendæ Paternitatis Vestræ.

Seruus in Domino

Virgilius Ceparius Societatis Iesu.

Imprimatur. Si videbitur Reuerendiss. P. M. Sacri Palatij Apostolici.

A. Episcopus Hierac. Vicesg.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Rodulfius Ordinis Prædicatorum, Sacri Apostolici Palatij Magister.

SANCT.

SANCT. PATRI, ET D. N.
VRBANO VIII.
PONTIFICI
OPT. MAX.
FR. LVCAS CASTELLINVS
ORDINIS PRÆDICATORVM.

EL mutis, sensuquè carentibus insitum est natura (B.P.), vt demissiora quæ sunt, ac debiliora, fulcimentum suæ conquirant sibi imbecillitatis. Ità enim vites, Clauiculis tàm quàm manibus adminicula corripiunt, vt erigantur. Ego verò, qui me humi serpere non semel didici experimento factorum; non incongruè faciam, si ad te, egregium pietatis specimen confugiam, vt attollar. Nisi forte, hoc ipsum temeritatis sit, ad celsitudinem, humana maiorem adspirare: nàm & ineptum videri possit, si terrestres, atq; humiles miricæ, altissimis incumbere, & quodammodò maritari populis velint. Verùm te adeunti cum multa se se offerant, equidèm, maiestate sibi, alijsq. dignioribus relicta, humanitatem interim comprehendam; ad quam (vti Augusto Cæsari dictum refertur) qui non accedit, idcircò facit, quòd illam planè ignoret. Quamquam hoc ipsum opus, quod ad Te venit in præsentia, licèt auctore minimum sit, argumento tamèn maximum; maximo, amplissimo nomini consecrandum

ii fuit.

fuit. Siquidèm est de Veritate, ac Certitudine Gloriæ Sanctorum, in qua potissimùm Dei cultus incorruptus, atq. sincerus innititur. Cùm enim ad Te, velùt ad cœlestis ærarij Dispensatorem Primarium inter homines, vnicè pertineat sacrosancta hæc fidei arcana depromere: ad Te quoq. spectabit eorum operam tueri, ac sustentare, qui ea interpretari, atq. à sensu tuo, Dei scilicet, declarare conantur. Quod etiam causæ est, cùr huiusmodi liber, qualis qualis demùm Deo benè iuuante prodit, iure tuus appellari debeat; quippè in tuo nascitur, de tuo laborat, addictus planè, atq. oberratus Tibi. Excipe igitur ea Vrbanitate, qua omnium animos moderaris, minimum hoc obsequium obseruantiæ meæ, futurum repentè maximum in manibus tuis, amplissimis istis Ecclesiæ gubernaculis; dùm reuerenti Corporis animiquè demissione, Sanctissimos tuos pedes exosculor; precorq. Immortalem Deum, cuius gloriosè Vicarij operam exerces, vt Te publicis terrarum votis, & commodis quàm diutissimè incolumen seruet, ac seriùs quàm merita exigunt, in Cœlum reuocet.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. PRINCIPI

FRANCISCO BARBERINO

S. R. E. CARDINALI

S. D. N.

VRBANI PAPAE VIII.

FRATRIS FILIO.

FR. LVCAS CASTELLINVS

Ordinis Prædicatorum.

VLLVM habui ſolem, poſt Vrbanum VIII. Patruum tuum, Parentem omnium, quam te, (Princeps Illuſtriſſime) cui tutius exponerem meas haſce de Sanctorum Veritate, Lucubrationes: ſiquidèm illas editurus eram in lucem, alieno potiùs impulſu, quàm genio meo. Nàm tuus iſte ſplendor, quamquam in ipſo meridie maieſtatis, & gloriæ, vmbram longiſſimè iacit humaniſſimi patrocinij. Et iure debebatur hoc opus tibi, qui Romanum Cœlum vnà cum Patruo magno quibuſdam velùt virtutum, ac meritorum humeris ſuſtentas animiq; inſuper candore ſanctos ipſos viros imitaris, ad quos accedis non minus dignitate, quam munere. Quæ ſanè dignitas, vt diſſitis eſſet ſpectata probataq; Prouincijs, oportunè factum eſt, vt eam ad ampliſſima terrarum regna tu ipſe nupèr importares, cum Pontificia deſtinatione, ad maximos Reges Legatus Maximus acceſſiſti: hoc etiam nomine ſequutus ſolem, qui lucem ſuam, non tàm immittere, quàm afferre ad remotiſſimas regionum oras ipſemet ſolet. In quo quantum integritatis, quantum prudentiæ ſagaciſq; conſilij præbueris ſine pompa ſpectaculum; non viles animos appello, ſed Principes dominoſq; terrarum, hoc eſt aſſertores meritis tuis omninò pares. Neq. enim regia tua animi virtus, teſtes alios debebat habere quam Reges. Sed, quod me, hominem tantę, imparem amplitudini cum primis allicit ad venerationem ſui, eſt tuum

iſtud

iſtud ingens ſtudium, quo & bonas litteras, & non male litteratos amplecteris; cum ſapientiæ ſupellectilem, quam in te abundè ſuſpicis, etiam ames in cæteris, quos neq. animo tuo repræſentare, neq. cohoneſtare vocibus, neq. beneficijs demereri nuſquàm finis. In quorum ſi fuero numerum cooptatus, me fœliciſsimum arbitrabor, quod aditum mihi litteræ ad tuum beneuolentiſsimum patrocinium patefecerint. Vale.

LE-

LECTORI.

N, benigne Lector, Diuino tandem fauente numine, in lucem prodit, *Elucidarium Theologicum de Certitudine Gloriæ Iustorum*, quos Ecclesia Romana, solidæ veritatis Magistra, albo Sanctorum adscripsit ob ingentem, huius sæculi in Cathalogo Sanctorum redigendorum multitudinem, auidè quidem à multis desideratum, diuinorum oraculorum radijs illustratum. Cuius vtilitatem (vt spero) mecum laudabunt veritatis catholicæ æmulatores. Quod vt ingenuè fatear, non voluntate, & arbitrio meo aggressus sum, sciens pro rei magnitudine artificem longè præstantiorem desiderari. Sed consilio, impulsuq; frequenti præstantissimorum virorum, insigni doctrina præditorum, communiq; vtilitati intentus, atq; adductus, maiore qua potui diligentia illud contexui, eo enim factum est, vt suasoribus, impulsoribusq; exemplo illius Euangelicæ Viduæ, de ingenij mei tenuitate totum quod habui libentèr exhiberim.

In hoc planè Elucidario, veluti in parua tabella sub tuo aspectu, ex locupletissimis Theologorum Canonistarumq; Dogmatum promptuario, obscura dilucidè, ambigua distinctè, difficiliaq; enucleatè propono; quæ ad Monarchiæ Ecclesiasticæ admirabilem præstantiam, ad Summi Pontificis Romani Vniuersalis Ecclesiæ capitis, visibilis, Christi Vicarij, Petrique Successoris legitimi eximiam potestatem Spiritualem (de qua agitur in hoc Elucidario) ad præclaram demùm Iustorum Sanctitatem, Gloriam, atq; multiplicem venerationem, immensis laudibus à cunctis efferendam spectantia (cuncta sanè interse, & ad finem principalitèr intentum mirabili necessitate disposita) breuitatem seruando, clara (liceè scholastica) methodo patefacere studui, certus quòd sapiens Lector, non verba, sed verum in verbis, ardentiùs inquiret, inuentumq; suauius amabit.

Verum enim verò, vt inde legentis fructus iucundior euadat, atq; cumulatior existat, sincera veritate munitus, cuius simplicitas semper in tuto est, contradicentium obiectionibus, pro viribus satisfacere laboraui, seruata tamen in cunctis spectabili modestia, omnium sermone commendata, quæ comes indiuiduus fuit iugiter Doctoris Angelici, fidelissimorumq; Discipulorum ipsius, iuxta monitum Apostoli, in modestia corripe eos, qui veritati resistunt.

Discursus vela latiùs expandens, hæreticorum immani odio, rabido, caninoq; ore, splendori veritatis Catholicæ oblatrantium, non vi, nec humana arte, sed potius diuini Spiritus fulgore, molestos morsus, nefariosq; conatus extinguere, & profligare mira facilitate tentaui. Quæ enim à veritate non procedunt, nemine impellente collabescunt; superba namque est hæresis, altum petit, ideoq; facillimè præcipitatur, dicente Regio Vate: *Perdet Dominus omnes, qui loquuntur mendacium*.

Cæterum Doctrinam hanc, ac omnia quæ in futurum dicturus, aut scripturus sum, iudicio, & censuræ Ecclesiæ Romanę, vsq; ad minimum iota (vt dici solet) volens, libensq; subijcio, promptaq; humilitate subiecta esse decerno.

Amicus itaq; veritatis, Sanctorumq. Cœli Ciuium, ac humani generis Custodum deuotus sis candide Lector, & Lætus viue.

ELENCHVS CAP. ET APPENDIC. huius Elucidarij.

In 3. Cap. agitur.

DE eximia poteſtate Spirituali Summi Pontificis Romani, Chriſti Domini Vicarij, Diuiquè Petri Succeſſoris, in ordine præſertim ad diffinitionem eorum, quæ ſunt fidei, vel ſpectantia ad bonos mores, ſeu ad Iuſtorum Canonizationem, vel Beatificationem.

De Pontifice Romano, quatenus eſt Caput viſibile vniuerſalis Eccleſiæ.

De ſucceſſione neceſſaria Romanorum Pontificum.

De Cathedra Romana, & de eius exordio.

De dignitate, & Sanctitate Sedis Apoſtolicæ.

De Aduentu S. Petri ad Vrbem.

De nomine Papæ, proprio Pontificis Romani.

De Primatu vniuerſalis Eccleſiæ, qui eſt immediatè à Chriſto Domino.

Quomodo Chriſtus, & Pontifex Romanus pro tempore dicantur Caput Eccleſiæ.

Quomodo Eccleſia fuerit à Chriſto fũdata.

De vnitate Eccleſiæ Catholicæ.

De cauſſa congruentiæ, quare Chriſtus Inſtituerit Petrum, & non alium Apoſtolum Caput Eccleſiæ.

De multiplicitate nominum Romanorum Pontificum.

De aſſiſtentia Spiritus ſancti, quam habet Pontifex Romanus in ſuis deciſionibus, ſeu definitionibus.

De infallibilitate iudicij Eccleſię Romanæ.

De vnitate fidei Catholicæ.

De conuocatione Conciliorum, facienda per ſolum Pontificem Romanũ.

De ſumma reuerentia, & obedientia Conciliorum erga ſanctam Sedem Apoſtolicam, & Romanam.

De Sanctitate Canonizandorum, non humana, ſed diuina ratione cognoſcenda.

De ſanctitate canonizandorũ nõ humana, ſed diuina ratione cognoſcenda.

De diligentijs præmittendis ante definitionem fidei.

De vindicatione quorundam Pontificum Romanorum.

Quomodo Papa ſit ſupra Concilium, nullo autem pacto, Concilium ſupra Papam.

De notis cognoſcendi, quando Papa determinat aliquid ex Cathedra, & vt Papa.

De aſſiſtentia Spiritus ſancti, quam habet Põtifex Romanus, in actu ſolemni Canonizationis Iuſtorum.

De dignitate, atq; poteſtate ſancti Petri Principis Apoſtolorum, ſuper alios Apoſtolos.

De cauſſa impugnationis hæreticorum, circa primatum ſancti Petri.

De ſchiſmate Græcorum.

De reuelatione ſanctæ Brigittæ.

De excellenti dignitate Apoſtolorum ſuper alios famulos Dei.

In Appendic. ad 3. Caput tractatur.

DE neceſſaria, atq. perpetua ſucceſſione Romanorum Pontificum, duratura vſquè ad finem mundi.

De fabuloſo mendaciò, ab hoſtibus veritatis confictò, de Ioanna, quod fuerit Pontifex.

De crimine ſchiſmatis, dequè illius grauitate, & multiplici pœna.

De obligatione vitandi iram, præſertim ab habentibus regimen multorum.

De bellis licitis, & illicitis.

De diligentijs neceſſario præmittendis ante aggreſſionem Bellorum.

In 4. Cap. explicatur.

QVę, qualisuè sit pietas fidei, & quomodo in se inuoluat, seu includat id quod est de fide.

Certitudo eorum quæ sunt de pietate fidei, & de Certitudine Gloriæ Sanctorum.

Insuper manifestatur verus sensus verborum D. Thomæ quolib. 9. art. 6. in materia Canonizationis Sanctorum, inhærendo testimonijs sacræ Scripturæ, Conciliorum, Sanctorum Patrum, præsertim sancti Antonini, & aliorũ Authorum ibidem in particulari relatorum.

Declarantur pariter verba D. Thomæ dicentis *Canonizationem medium tenere, inter illa determinata à Pontifice Romano, in quibus nullatenus errare potest*, & illa alia, quæ particularia facta respiciunt, in quibus errare potest.

Explicatur etiam quomodo commune iudicium Ecclesiæ, nequeat dici erroneum, declarando quamplura alia de mente D. Thomæ circa infallibilitatem iudicij Pontificis Romani, in actu solemnis Canonizationis Seruorum Dei.

In Appendic. agitur.

DE virtutibus heroicis in Canonizandis necessarijs, deq. illarum multiplici effectu.

De differentia inter virtutes Theologicas, & morales.

De fine vltimo hominis, qui est Beatitudo æterna.

De fide, & obiecto eius.

De charitate maiori omni alia virtute.

De visionibus, & reuelationibus in communi.

De modo cognoscendi veras reuelationes à falsis.

In 5. Cap. tractatur.

DE priuilegio infallibilitatis, soli Pontifici Romano ex cathedra determinanti quæ sunt fidei, vel bonorum morum, concesso.

De grauitate criminis illorum, qui ausu temerario negant, infallibilitatem Pontificis Romani, præsertim in actu solemnis canonizationis Iustorum.

De magno crimine illorum, qui negant certam actualem beatitudinem, & gloriam Sanctorum Canonizatorũ.

De maxima certitudine gloriæ actualis Sanctorum, iam per Ecclesiam Albo diuorum adscriptorum.

De graui errore eorum, qui audent negare sanctitatem Iustorum canonizatorũm.

De multiplici qualificatione prolatæ propositionis, qua negatur sanctitas, vel gloria sanctorũ iam per ecclesiam canonizatorum.

Quomodo de fide sit gloria, sanctitas, & veneratio iustorum, iam solemni ritu per Ecclesiam canonizatorum.

Quid decernatur à Pontifice Romano, in actu solemis canonizationis de iusto, vel iustis canonizatis.

Explicantur aliquæ dictiones, seu verba posita in Bullis canonizationis quorundam sanctorum.

Quare dies mortis sanctorum, dicatur eius Natalis.

Quomodo qui negant certitudinem gloriæ sanctorum, cum hæreticis cõueniant.

De causa hæresum multa dicuntur.

In Appendic. tractatur.

DE prouidentia diuina.

De discrimine inter prouidere, & gubernare.

De vir-

De-

Deniq; refertur Index valde copiosus in quo recensentur secundum ordinem Alphabeti nomina Sanctorũ in particulari, quos Ecclesia Romana ritu solemni,atq;publico,vsq;ad hæc tempora Canonizauit, cum nõnullis animaduersionibus sũmopere exoptatis.

In Cap. 9. continentur.

QVamplures considerationes necessariæ, pro exacta dilucidatione multorũ, de quibus agitur in præcedentibus Cap.huius Elucidarij,prout latius in Summario eiusdem noni Cap.

ANIMADVERSIO GENERALIS.

HÆc necessaria animaduersio, duo complectitur puncta; In primo enim expenditur non solum vtilitas, verùm & maxima necessitas omniũ, & singulorum de quibus agitur in Cap. & Appendic. huius Elucidarij. In secũdo verò adducitur diffinitio, seu descriptio Canonizat. Iustorum; ne aũt eadẽ sim coactus sæpius repetere, libuit hæc duo tanquam fundamenta dicendorũ alijs præmittere.

Punctum Primum.

SIngula quidem contententa in Cap. Append.ritè considerata, quamuis aliquibus,fortè videantur inter se aliqualiter diuersa, relata nihilominus ad finem cõmunem, & principaliter intentum in toto hoc opere, remota omni dubitatione etiam apparẽti,inter se magnam habent cõnexionem, ligamen,vnitatem,atq; necessitatem. Cuncta sanè ordinantur ad exactam, perfectamq. enodationem certitudinis *Gloriæ SS. Canonizat.* & pariter ad dilucidationem eorum quæ pertinent ad multiplicem cultum,& honorem debitũ famulis Dei, iam beatificatis vel canonizatis, ad virtutes quoq;heroicas, quibus ornati esse debent canonizandi, ad patrationẽ miraculorum, & ad eximiam Summi Pontif. Romani, Capitis vniuersalis Ecclesiæ Catholicæ potestatem, cuius proprium munus est, priuatiuè quo ad alios,seruatis seruandis,Iustos in Album Sanctorũ redigere, vt copiosius explicauit P. Virgilius Ceparius venerabilis Soc.Iesu,in iudicio ab eo edito,circa cõtenta in hoc Elucidario, quod iudicium superius ad extensum relatum est, inter alias huius Operis approbationes.

Punctum Secundum.

NOmen quidem, *Canonizatio*, quo modò Regulariter vtuntur Theogi, & Canonistæ, originem trahit à verbo græco *Canon*, quod Latinè *regulã* significat,vt obseruat inter alios *Isidorus Hispalensis lib.6.Orig.c.16.& refertur lib.Decret.d 3.cap. Canon.* vbi habetur C*anon Græcè*, *Latinè regula nuncupatur. Regula autem dicta,quòd rectè ducat,nec aliquando aliorsum trahat. Alij dixerunt regulam nuncupari; eo quod regat,seu normam rectè viuẽdi præbeat, vel quod distortum, prauumq; corrigat. Castrens cons 387. Calderin. cons. 16.circa fin.* ideò statuta SS.Patrũ Canones nuncupantur *c. 1.de Constit.* Hoc sanè nomen *regula*, seu *Canon*, per similitudinem, & translationem trahi potest ad artes,scientias,disciplinas, & ad id generis similia:vel vt docet *Beda Cõment.8.in* Boet.*de Trin.regula* dicitur à regendo, eo quod nos regat, docendo quid euitare, quiduè agere,vel ꝓsequi debeamus: Ideò dicebat S.*Hiero.ad Galat.c.6.ad normã omnia dirigũtur, & vtrũ praua, rectaue sint,cũ regula apposita fuerit arguũtur.* Idem igitur erit *canonizare,seu canonizatio,quod regulare, vel ad regulam expẽ-*

de-

dere, seu diligenter examinare sanctitatem vitæ, & patrationẽ miraculorum alicuius viri Dei, iam vita functi.

Verbum autem, *Sanctũ*, ommissis, quæ dicuntur à *Martiano de rerum diuisione, à Tito Liuio lib. 1. & 3. & à Plinio lib. 22. c. 2.* deriuationem, seu originem habere dicitur, à *Sancio Sancis*, cuius præteritũ, & supinum est sanciui, sancitum, & sanxi, *sanctum*: Vnde tam participiũ, quam adiectiuum nomen formatur, *Sanctus, Sancta, Sanctum*: quod equidem significat *sancire, stabilire, & firmare*: Quamobrem idem erit *Sanctum, quod firmum, & stabile*.

Dicitur autem *sancio* à sanguine hostiarũ, quas mactabant gentiles, quando fœdera confirmare, & stabilire volebant, vt latè refert *Titus Liuius lib. 1. ab Vrbe condita & Virg. lib. 8. Aeneid.* Qui ritus, non solũ apud profanos, sed etiam apud hæbreos sacer habebatur; vt colligitur *ex illo* Exodi *c. 24.* vbi Moyses cũ legem à Deo accepisset populo tradẽdam, ædificauit altare ad radices montis, & per manus filiorum Israel holocausta, victimasq. pacificas, ac vitulos Deo immolauit. *Tulit itaq.* (ait Scriptura) *Moyses dimidiam partem sanguinis, & misit in crateras, partem aũt residuã fudit super altare, assumensq. volumen fœderis legit audiente populo, qui dixerũt: omnia quæ loquutus est Dominus faciemus, & erimus obedientes: Ille vero sumptũ sanguinẽ respersit in populum, & ait: hic est sanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his*.

Ex authoritate multiplici sac. Script. præsertim ex illa *Pauli ad ephes. c. 5. Sanctam dicitur, quod caret macula, aut ruga peccati*, imò virtutibus condecoratum existit. Nomen verò *sanctitas*, vt inter alios sapienter docet *S. Tho. 2. 2. q. 81. art. 8. in corp.* originẽ trahit à verbo græco *Agyos*, idest, *sine terra*; quod nomen significat omnimodam munditiam, atq. firmitatẽ in bono: ideò diffinitur à S. *Dionys. c. 12. de Diuinis nominibus, quod sit ab omni scelere, libera, perfectaq. ac omni ex parte incontaminata puritas*.

Hanc canonistæ *c. 1. de reliq. & ven. sanct.* excellentiam vitæ appellant, inter quos vnus est *Innoc. ibid. n. 1. Host. n. 5. versic. hoc aũt 2. Io. Andr. n. 4. Anch. n. 5. August. de Ancon. in sum. de pot. eccl. q. 15. art. 2. Cass. in cat. glor. mund. p. 3. consid. 49. Troil. Maluet. de canoniz. SS. dub 3. n. 1. & seq. & Iacob. Cast. tract. de canoniz. SS. q. 4.*

Et merito quidẽ, nàm vt tradit D. Tho. vbi sup. præsertim in resp. *ad 1. arg. sanctitas habet quandam generalitatem, secundum quod omnes virtutũ actus per imperiũ ordinat in bonũ diuinum*: & in corp. eiusd. art. maximè verò in *resp. ad 3. arg. S. Tho.* duo principaliter tradit; primum, quod *sanctitas secundũ essentiã identificatur religioni*, quod præsertim colligit ex illo *Lucæ c. 1. seruiamus illi in sanct. & iust.* in arg enim sed cõtra, post relatam sententiam de qua sup. immediatè inquit, *sed seruire Deo pertinet ad religionem, vt sup. habitũ est, (hoc est ar. 1. ad. 3. & ar. 3. ad 2. eiusdem. q. 81.), ergo religio est idem sanctitati*. hæc ille. Secundum est. quod *sanctitas differt à religione non re, sed ratione tantũ, nam sanctitas ad plura se extendit, quàm religio*: quam differentiam explicat *Caiet. in comm. ad eundem art. 8.* per sequẽtia verba; Postquam enim sermonẽ faciendo de sanctitate, & religione, quatenus religio propriè importat ordinem ad Deum, & connumeratur inter veras virtutes morales, vt pars, quædam iustitiæ, dixerat, *vtraq. enim reddit Deo debitum cultũ*, statim, & immediatè addit; *sed differentia secundũ rationem est in hoc, quod religio directè respicit ea, quæ specialiter ad diuinũ cultum pertinent, vt sunt caremoniæ, sacrificia, oblationes, & huiusmodi. sanctitas autẽ directè respicit men-*

tem,

tem, & mediate mente, respicit alia virtutum opera, & etiam religionis opera, ita quod tàm religionis, quàm aliarum virtutum opera respicit sanctitas, mediate mente, quia vtitur illis, vt per illam mentem applicet Deo, & sancti sunt religiosi: addēs, *qui enim cæremonijs, sacrificijs, & huiusmodi vacant, religiosi vocari possunt, sancti autem nequaquā, nisi semetipsos intrinsecus per hæc Deo applicent:* quibus aliqui superaddūt, quod religiosi veri, qui Deo placent, illi sunt, qui totam vitam suam diuino cultui dedicarunt, & mundanis negotijs se abstinent, vt Deo liberius vacent. de vera namq; sanctimonia virorum Dei, loquens Apostolus *ad colloss. 3. inquit, induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, & dilecti viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes inuicem, & donantes vobis metipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam, sicut, & dominus donauit vobis,* ita *et vos: super omnia autem hæc caritatem habete, quod est vinculum perfectionis.*

Ex quibus liquido constat, execrabilis falsitas, quam ebrius mendacio, & superbia euomit Io. Vuicleff dum ausu temerario, atq. hæretico dixit: Religiones introductas fuisse à diabolo, ex eo enim quod Religio vera sanctitati identificatur, quę alias virtutes complectitur modo explicato, necessaria consequentia deducitur; ergo omnis religio à Deo sanctitatis authore & amatore introducta est, & Diabolo maximè odibilis, tanquam perpetuo hosti veræ sanctitatis.

Canonizatio igitur significat publicum Ecclesiæ catholicæ testimonium, ad præscriptum sacrorum canonum, editum à Summo Pontifice Romano de vera, & certa sanctitate, atq; indubitata gloria famuli, seu famulorum Dei, tam defunctorum, qui cathalogo SS. iuxta eorum ordinem inscribuntur; Hoc namq; definitio solemnis, atq; publica Pontificis Romani iure merito appellatur, qua hic, vel ille sanctus sit ab omnibus adorandus, & publico cultu venerandus, *ex Bullis canonizationis quorundā sanctorum in specie relatis c. 2. huius elucidarij, præsertim n. 43. & seq.* Ita quoque tradunt *Innoc. & Io. Andr. c. 1. de reliq. & ven. SS. Glosa in c. vnico eod. tit. in 6. Siluester verbo canonizatio. Ang. eod. verb. canoniz. Tabiena eod. verbo*, vbi asserit id desumpsisse ex Panorm. *& Inn. cap. 1. de reliq. & ven. SS.* idem expressis verbis tradit *Io. Viguerius in suis inst. tit. de virtute fidei c. de canoniz. sanct. ad exordium. & S. Ant. 3. p. suæ sum. tit. 21. c. 5.* quod inscribitur *de potest. Papæ, quæ est maior omni potestate creata §. de canoniz. SS. fienda, & Card. Bellarm. tom. 2. controu. lib. 1. de beatis. & canoniz. sanct. c. 7. ad exordiū. Iacobus. Castell. tract. de sanct. canoniz. p. 1. Virg. Cep. lib. 1. c. 1. de sanct. canoniz. Card. Tuscus pract. conclus. lit. C. verbo canonizatio n. 2.* vbi ad idem citat *Abbatem de reliq. & ven. sanct. c. 1. num. 5, Io. Andr. ibidem, & Zabarell. in 3. q. nu. 1. Alberic. de Rosate in mag. Dictionario iuris lit. C.* Deniq. *Io. Franc. de Pauinis in relatione canoniz. S. Bonau. ad. exord.* (quod etiam vidi approbatum, & confirmatū in omnibus ferè relationibus sanct. canoniz. vsq; ad hęc tempora nostra,) Pōtif. Rom. factas; *canonizare (inquit) sanctos, est per Pontificem Rom. canonicè, & regulariter, publicè, & solemniter declarare, deffinire, pronunciare, atq; statuere, quod aliquis iam deposito carnis onere, ab omnibus honoretur vt sanctus, pro eo, tanquam de sancto certa die fiat vbiq; solemne officium, sicuti fit ab ecclesiis pro alijs sanctis, qui sunt eiusdem ordinis,* vt puta martyris, confessoris, virginis, vel sanct. mulierum, *eumquè tanquam sanctum in cathalogo sanctorum ascribere.* Quod totum fatetur collegisse ex *Innocentio, Io. Andr. & alijs de reliq. & veneras. Sanct.*

SOLI

Soli Deo honor, & gloria.

ELVCIDARIVM THEOLOGICVM DE CERTITVDINE GLORIAE SANCTORVM CANONIZATORVM.

SVMMA PRIMI CAPITIS.

1 *Ex oraculis sacra Scriptura, sanctorumq; Patrum, copiosè explicatur significatio nominis* Ecclesiæ militantis.

2 *Qua Ecclesia militans vocari debet Catholica; per quod nomen* Catholicum, *distinguitur Ecclesia Christi ab alijs Satana Synagogis, quemadmodum vera fides ab heresi separatur.*

3 *Vincentius Lirinensis inter alios egregiè manifestat, quid sit Catholicum esse; quodq; sola Christi Fides Catholica dici possit, ac debeat.*

4 *Etsi vtraq; vox* Synagoga, *&* Ecclesia, *sit Graca, differentia tamen magna reperitur inter significationem vnius, & alterius vocis: nam in proprietate Sermonis formalis, Synagoga dicitur* Congregata, *Ecclesia autem* vocata.

5 *Fide* Catholica, *communione Sacramentorum, & subiectione ad summum Pontificem Romanum Christi Vicarium in terris, homines dicuntur, & sunt membra* Ecclesia *militantis actualia: qua occasione adducuntur multa de Gratia* Christi, *qui est caput hominum, & Angelorum.*

6 *Idem latius explicatur, fitq; satis ad argumentum eorum, quid dicũt solam fidem efficere homines viuentes, membra Ecclesia militãtis, à qua merito excluduntur infideles, haretici, schismatici, & apostata, qui foris esse dicuntur, ac innodati excommunicatione maiori lata sententia.*

7 *Soluuntur nonnulla argumenta, prasertim hareticorum, contra superius statutas, & demonstratas veritates, explicando in particulari verum sensum illius asserti, quomodo iusti, & perfecti fideles, tantum pertineant ad Ecclesiam militantem, tamquam membra ipsius, manente semper vna, & eadem Ecclesia bonorum, & malorum fidelium.*

8 *Ex doctrina prasertim Angelici Doctoris, explicatur, quomodo infideles, dum adhuc viuunt, dici, vel non dici possint pertinere ad Ecclesiam militantem in potentia.*

9 *Ecclesia militans appellatur corpus mysticum, siue figuratiuum, propter similitudinem ad corpus naturale hominis.*

10 *Quomodo vero in corpore mystico Ecclesia* inue-

inueniantur figurate tamen, singula membra, siue munera membrorum corporis humani; probant inter alios Cardinalis Turrecremata, Caietanus, & alij locis ibidem in particulari adductis.

11 *Nequaquam dignitas maiestatis Ecclesiæ læditur in minimo; sed potius magis illustratur, propter hæreticos ab illa discedentes.*

12 *Christus saluator Mundi fundauit, atque erexit Ecclesiam militantem, dum adhuc nobiscum conuersaretur: cuius est quoque adhuc caput myisticum.*

13 *Imperium, siue Regimen Ecclsiæ, constituit Christus Monarchicum, duraturum vsque ad consummationem sæculi in suos Vicarios, & Petri legitimos successores, Pontifices Romanos.*

14 *Quare sancti Patres Ecclesiã militantem, naui atque domui similem esse dixerũt.*

15 *Demonstratur regimen Monarchicum Ecclesiæ militantis, etiam testimonio hæreticorum.*

16 *Præstantia regiminis, Monarchici, est non ab hominibus; sed à Deo.*

17 *Nõ obstat ad vnitatem* Ecclesiæ, *quod* Monarchia Ecclesiæ *actu habeat caput inuisibile Chrstum, simulq; visibile, Romanum Pontificem, pro tempore existentem.*

18 *Regitur Ecclesia interno, atque externo regimine; quod declaralatur testimonijs sacræ Scripturæ, & Patrum.*

19 *Ecclesia Christi militans ab eodem Redemptore fundata, atque constructa fuit, antequam cælos ascenderet; contra hæreticos, & Nouatores.*

20 *Quæ paruula fuit in oculis hominum in suo exordio, licet dilatata, & propagata extiterit per Apostolos.*

21 *A Christo Domino instituta fuere omnia septem Sacracramenta Ecclesiæ, ante tempus suæ Ascensionis ad Cælum.*

22 *Quorum* Sacramentorum *institutio meritò decernitur de fide in Concilio Tridentino; circa quas veritates repelluntur figmenta hæreticorum, præsertim Spalatensis.*

23 Ecclesia *Christi militans dicitur Sponsa eiusdem Christi; post Synagogam quidem vocata, sed ante Synagogam promissa.*

24 *Validissimis argumẽtis demõstratur, quòd in* Ecclesia *militante, vera fides, atque Religio semper immaculata permãserit, & vsque ad finem mundi permaebit.*

25 *Vna dicitur* Ecclesia *Christi, præsertim vnitate Fidei, & capitis.*

26 *Pro cuius fide decertarunt viri atque mulieres; vsque ad sanguinis effusionem.*

27 *Eadem* Ecclesia *Ramana est* Ciuitas illa *Sancta, quam vidit Ioann. Apocal. 22.*

28 *Quæ* Ecclesia *Romana meritò* Primatum *tenet inter omnes* Ecclesias *totius Orbis.*

29 *Dicitur Regnum, de cuius capite interpretantur sancti Patres verba Danielis, cap. 7.*

30 Ecclesia *enim inter hostes, & persecutores creuit, & aucta est.*

31 *Hanc* Ecclesiam *sanctam Romanam adeò Deus posuit in manifesto, vt nulla pars illius lateat.*

32 *Ideò contra hostes suos & hæreticos, quasi* Castrorum *acies ordinata dicitur.*

33 *In hac* Ecclesia *Romana, & Apostolica, & in ipsius capite Romano Põtifice, viget suprema authoritas, & potestas amplissima Beatificandi iustos, ac illos canonizandi priuatiuè quoad alios.*

34 *Nec requiritur necessario toties quoties specialis, & expressa Dei reuelatio, vt aliquem Iustorum albo Sanctorum describat.*

35 *Animaduertendum est tamen quosdã impios malitiosè ab hæreticis fuisse appositos in aliquibus Martyrologijs.*

36 Explicatur *quomodo Episcopi possint ordinare vt Populi venerentur pro Sancto aliquem.*

37 *Potest* Episcopus *in sua Diæcesi ordinare celebrationem festi illius, siue illorum, qui*

sunt

sunt ritè Canonizati per Ecclesiam Romanam, de quo latius etiam inferius in hoc cap.nu.65.

38 Potestatem in Ecclesia Sanctos Canonizandi, demõstrat inter alia antiqua traditio, & consuetudo Ecclesiæ, fundata in sacra Scriptura.

39 Facultas Sanctos Canonizandi, propter sui eminentiam meritò reseruatur summo Pontifici Romano tantum.

40 Sanctorum Canonizatio potius pertinet ad potestatem Iurisdictionis Papalis, quàm Ordinis.

41 Negotium Canonizationis matura deliberatione, & longo temporum interuallo differendum est.

42 Respondetur ad argumentum eorum qui contendunt probare, Canonizationes debere esse faciles, ac frequentes; ostendendo contrarium.

43 Vsum canonizandi Sanctos recipit Ecclesia ex traditione Apostolorum.

44 Manifesta hæresis est, negare potestatem in Ecclesia, vel in summo Pontifice Romano, Beatificandi siue Canonizandi Iustos.

45 Adducuntur animaduersiones optimè fundata in Doctrina Conciliorum, & sanctorum Patrum contra errores Armenorum, & Græcorum, circa actualem Beatitudinem Sanctorum ante iudicium vniuersale.

46 Quam actualem Iustorum, Sanctorumq́ beatitudinem, & gloriam determinauit de fide Benedictus XII.

47 Neque contrarium vnquam determinauit Ioann. XXII. cuius litterarum protestatiuarum exemplar per extensum adducitur.

48 Respondetur ad argumentum in cõtrarium Alphonsi de Castro.

49 Vindicatur S. Bernardus contra quosdam non rectè asserentes, quòd ipse tenuerit opinionem contra actualem gloriam Sanctorum ante Iudicij diem.

50 Assignatur ratio ex D. Thoma, quare differatur gloria corporum Iustorum post Iudicium vniuersale.

51 Explicantur nomina posita in titulo istius Elucidarij, disserendo multa de certitudine.

52 Declaratur nomen Sancti, & Sanctitatis.

53 Differunt Beati inter se, circa gloriam essentialem, pro meritorum diuersitate.

54 Adducitur ratio: Quare vnus Sanctorum laudetur præsertim circa aliquam specialem virtutem, etsi alias etiam habuerit virtutes.

55 Explicatur secundum Doctrinam Theologorum, & Canonistarum, quid sit verè aliquem Iustorum Canonizare.

56 Assignantur in particulari cultus qui à fidelibus exhibendi sunt Sanctis iam Canonizatis per Ecclesiam Romanam.

57 De fide reputatur, quòd fideles habita notitia Canonizationis Sanctorum, teneantur illos, saltem in præparatione animi, publicè honorare, & venerari.

58 Cultus Sanctis exhibendus ordinatur nedũ ad Dei Gloriam, & honorem, sed ad bonum commune totius Ecclesiæ militantis.

59 Necessaria sunt, ita Deo volente, orationes Sanctorum ad salutem fidelium.

60 Ostenditur ex Doctrina D. Thomæ. quare inferiores, & minores Sancti, sint à nobis inuocandi.

61 Manifestatur per quid potissimè aliquis efficiatur dignus, vt orationes facta pro illo à Sanctis, à Deo benigne exaudiantur.

62 Ex authoritate sancti Patris Augustini demonstratur, quomodo orationes Sanctorum prosint prædestinatis; & quomodo suffragia tamen præstent animabus in Purgatorio existentibus.

63 Ostenditur peruetustum esse in Ecclesia catholica, vt nullus Iustorum, neque etiam Martyr, absque aliqua præuia discussione, & approbatione, inter Sanctos sit referendus.

64 *Hæretici occulti, absolutè loquendo, nequeũt dici membra actualia Ecclesiæ sanctæ Dei.*

65 *Non licet celebrare festum, siue Diuinum persoluere Officium in honorem eorũ omnium famulorum Dei, qui sunt in Martyrologio Romano, cum non sint omnes canonizati, neque aliqui eorum Beatificati per Ecclesiam Romanam; & si aliĳ sint beatificati, non tamen vniuersaliter; sed pro aliqua Ciuitate, Religione, siue Regno tantum.*

66 *De celebratione festorum Sanctorum Patrum veteris Testamenti differitur.*

CAPVT I.

De præstanti Maiestate, & excellenti Dignitate, atque sublimi potestate Ecclesiæ Romanæ super omnes alias Ecclesias totius Orbis, præsertim in ordine ad Iustorum beatificationem, siue canonizationẽ: & de Terminorum, siue nominum inscriptionis Elucidarij huius Theologici explicatione.

Punctum Primum.

De qualitatibus, ac proprietatibus Ecclesiæ.

1 §. 1. ANTEQVAM fundamẽta dicendorum in hac graui, ac perutili materia distinctè in medium proferam, quod in tertio Capite, Deo votis aspirante, præstabo; ne per ambigua vagari, aut errare cogatur Lector, præterire non potui, quin prius in hoc, & sequenti capite nonnulla præludia adducerem, quæ iudicio sapientum, necdum videntur, sed in veritate sũt necessaria ad exactam, & perfectam explicationem materię, siue subiecti, de quo agitur. Quę pręludia pro maiori parte, fidei dogmata in se recondunt: Et inter hęc illud, primum locum cómuni eruditorum sententia sibi vendicat, in quo continetur, quid nominis *Ecclesiæ militantis*; vt quid sit illud, de quo disseritur, ad initium huius primi capitis rectius explanetur.

§. 2. Ne autem circa multitudinem, siue varietatem expositionum vagus, & superfluus existimer, odiosa prolixitate relicta, perspicua methodo, solidaquè compendiositate dicam.

§. 3. Nomine, siue vocabulo Ecclesiæ Catholicæ militantis, quæ iuxta placitum Apostoli, per totum mundum constituta, potenter militat aduersus potestates, & Principatus tenebrarum harum; quæuè palmites suos à mari vsque ad mare, in omnesque fines terræ, nec non & in tempora quælibet extendit; quæ meritò Psal. 21. Ecclesia magna appellatur: omnium Theologorum, & Doctorum Catholicorum cõsensu, formaliter loquendo, significatur Collectio ad fidem conuocata, siue Communitas, vel Cœtus vocatorum ratione viuentium quorumcumque, prædestinatorum, siue non; dummodo tamen Catholicam, & ortodoxam fidem, saluberrimamquè veritatem, ab Apostolis iam Spiritu sancto repletis, linguis omnium loquentibus, de mandato Christi Saluatoris Domini nostri, eorum prædicatione toto orbe terrarum diffusam, miraculisquè comprobatam, integram custodiat; sine qua salus esse non potest, ex Symbolo sancti Athanasij, ex doctrina pariter, & vnanimi testimoniò Conciliorum, sanctorumque Patrum.

Hinc est, quòd Apostoli, præsertim Scriptores Euangeliorum, siue Epistolarum, in illis frequenter seipsos, & Christi fideles, membra Ecclesiæ militantis appellant vocatos. Insuper hoc nomen

nomen *Ecclesia*, simpliciter, & absolutè prolatum, significat *Ecclesiam militantem*, à Redemptore nostro fundatam, ixta illud Dauidis Psal. 86. *Homo natus est in ea, & ipse fundauit eam Altissimus*, idest Christus filius Altissimi; ita communiter omnes. Etsi cum aliquo addito possit aliquando in bonum, aliquando in malum sensum accipi, quemadmodum Psal. 25. dicitur *Ecclesia malignantium*, & Psal. 88. *Ecclesia Sanctorum*.

2 Porro militans Ecclesia, rectè voca-

§. 1. tur *Catholica* ex simbolo Apostolorum: nomẽ quidem, Catholicum, semper, & apud omnes distinxit Ecclesiam Christi ab omnibus Satanæ Synagogis, ac etiam veram fidem diuisit ab hæresi. Ita tradit inter quamplures Cyrillus Hierosolimitanus *cathes.* 18. *&* 19. Augustin. *epistola fundamenti, & cap.* 4. & *lib.* 1. *de vera* Religione *cap.* 7. Optatus *lib.* 2. *contra Parmenianum*. Tertull. *de præscript. cap.* 3. & clarius idem tradidit S. Pacianus Episcopus Barchinonensis *ep.* 1. *contra Parmenianum*, vbi postquam dixit, atque probauit nomen Catholicum nequaquam ab hominibus mutuatum esse, (vt falsò asserebant aliqui hæretici) sed missum è cælo, quod per tot tantaq; sæcula non cecidit; tandem loquens in persona vniuscuiusque veri Catholici concludit: *Christianus mihi nomen est, Catholicus verò cognomen, quod non sine causa inter tàm multas hæreses sola obtinuit Ecclesia*, hoc est Romana.

§. 2. Quod agnoscentes Sectarij, præsertim in Anglia, antiquos errores refricantes, armati consuetis hæreticorum fallacijs, distinguere tentarunt inter Ecclesiam Catholicam, & Romanam; contra quorum errores directè extat doctrina, quam scripsit inter alios S. P. Augustinus *de vera relig. cap.* 7. vbi loquens verè Catholicis, ac membris Ecclesiæ Romanæ inquit, *Tenenda est nobis Christiana Religio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, nec dum à suis, verumetiam ab hostibus eius*. & *epistola* 170. *ad Seuerinum* de Eadem Ecclesia Romana clarius scribit, *Ipsa est Ecclesia Catholica; quæ toto terrarum Orbe diffunditur*; subdens, *Hanc ignorare nulli licet; ideò secundum verbum Domini nostri, abscondi non potest*.

§. 3. Alia quamplura Conciliorum loca, sanctorumque Patrum testimonia ad idem, post ea quæ largiter adducuntur à Turrecremata de Ecclesia. à Caietano de authoritate Papæ, & Concilij, à Sandero de Monarchia Ecclesiastica, à Cardinali Bellarmino de notis Ecclesiæ, fideliter referuntur in præludio 9. ad Sũmam Conciliorum nouissimè editam eruditissimi viri Francisci Coriolani, præclarissimi Instituti Capuccinorum.

§. 4. Hinc est, quod mendax, proteruus, ac infelix ille Lutherus, conatus est corrumpere articulũ illum Symboli Apostolorum, ac Nicæni, *Credo vnum sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam*; ponendo loco Ecclesiæ Catholicæ Ecclesiam *Christianam*, suos Diabolicos conatus dirigens vna cum venenatis patris mendacij, qui mendax est ab initio, & in veritate non stetit; vt sub ipso Christiani nominis titulo fallat incautos: quod egit, & agit continuo Diabolus, iuxta illud S. Cypriani lib. de vnitate Ecclesiæ cap. 2. *Videns*, inquit, *Diabolus credentium populum mirabiliter augeri, destructa iam idololatria, excogitauit nouam fraudem, vt simplices deciperet; hæreses inuenit, & schismata, quibus fidem subuerteret, ac veritatem corrumperet, scinderetque vnitatem; & quos detinere non valet in via veteris cæcitatis, circumscribit, & decipit noui itineris errore*. Quem imitans proteruus Lutherus, laborauit, & ipse confundere nomen hoc, *Catholica Ecclesia*, cum illo

altero *Christiana*, vti videre est in cathechismo ab ipso edito, falsitatibus, ac blasphemijs repleto. Ratio huius corruptionis ea est, quam colligit ex authoritatibus Conciliorum, & antiquorum Patrum, quamque expressit Cardinalis Baronius *tom. 1. Annal. ad annum Christi 45. §. Vna igitur*, dum inquit: *Antiquo vsu receptum est, tam apud nostros, quàm apud exteros, has voces* Romanus, *&* Catholicus, *absque distinctione vsurpari pro eodem; ita vt idem sit in rei veritate*, Romanus *dicere*, quod *Catholicus*, quod probat etiam testimonio hostium Romanæ Ecclesiæ, & præsertim Hæreticorum.

3 §. 1. Discat mendacissimus Lutherus a Vincentio Lirinensi in Scripturis sacris docto, & notitia Ecclesiasticorum dogmatum egregiè instructo, qui paulò post tempora sancti Augustini floruit, quid sit Catholicum esse; qui opusculo illo paruo mole, sed virtute maximo, (vt asserit Card. Bellarm. de Scriptoribus Ecclesiasticis ad annũ 440.) de profan. vocum nouit. cap. 3. *In ipsa Catholica Ecclesia*, inquit, *magnopere curandum est, vt id teneamus, quod vbique, quod semper, quod ab omnibus creditum est; hoc est enim verè, proprieq; Catholicum, quod ipsa vis, ratioq; nominis declarat; quæ omnia vere, vniuersaliterq; comprehendit. Sed hoc itademum fit, si sequamur vniuersitatem, antiquitatem, & consensionem: sequemur autem vniuersitatem hoc modo, si hanc vnam fidem veram esse fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia. Antiquitatem verò ita, si ab his nullatenus sensibus recedamus, quos Sanctos maiores, ac Patres nostros celebrasse manifestum est. Consensionem quoque itidem, si in ipsa vetustate, omnium, vel certè penè Sacerdotum pariter, ac Magistrorum diffinitiones, sententiasque sectemur*. hæc ille.

4 §. 1. Rabanus verò *super Matth.* Ioannes Cardinalis Turrecremata *lib. 1. de Ecclesia cap. 1.* Melchior Cano Episcopus Canariensis *de locis Theologicis lib. 4. c. 2.* Siluestr, & Tabiena *in sua Sũma, verbo, siue titulo Ecclesia 1. num. 1.* & Cardinalis Bellarminus *de Ecclesia militãte lib. 3. cap. 2.* animaduertunt duo, considératione quidem digna.

Primum est, quamuis *Synagoga*, & *Ecclesia* sit vox Græca, differunt tamen quoad significationèm: in proprietate enim sermonis formalis Synagoga dicitur *Congregata*, Ecclesia autem *vocata*. Nam Synagoga Græcè συναγωγὴ ἀπὸ τοῦ συνάγω, quod verbum propriè significat *congregata cum aliquo imperio*, siuè *coactione*. Vnde Alexan. Aphrod. *lib. 1. probl.* vtitur hac voce ad exprimendam militũ ad bellum coactionem, ἐν συναγωγῇ τοῦ πολέμου, idest, *in cogendo bello*. Ecclesia autem in Grçco Ἐκκλησία ἐκ τοῦ καλέω, quod *congregare*, non ita communiter, sed *vocare ad cœtum*, *Concionem*, seu *Comitia* significat. Quapropter nullus Author probatus appellat cœtum fidelium Synagogam: sed in hoc imitanur Apostolos, eorumque successores, qui vniuersitatem fidelium semper nũcuparunt Ecclesiam. Hinc est, quod inter quamplures damnatos hæreticos in Concilio Constantiensi, ille Hus fuit, qui falsò, & contra omnem veritatis rationem, ausus est appellare Ecclesiam Romanam, *Synagogam Satanæ*.

§. 2. Secundum, ponderatione dignum illud est: tametsi eadem sit quoad essentiam Ecclesia veteris, & noui Testamenti; status tamen Ecclesiæ Catholicæ Romanæ est longe excellẽtior. quicquid enim Synagoga per legem de manu Domini susceperat, illud, multoque plus, atque excellentius à Christo, Ecclesia, cuius sponsa est, per gratiam recepit, ac in melius commutata est: nam

sub

sub Euangelio tanquam arena maris in omnes gentes multiplicata est Ecclesia, iuxta Zachariæ vaticinium, *Ponam Hierusalem in omnibus gentibus*; nõ est enim distinctio Iudæi, & Græci, cum non sit acceptio personarum apud Deum; sed in omni gente, & loco, qui timet Deum acceptus est illi. Ideoquè eorum nomina meritò distincta esse dicũtur. Quam differentiam luculentissimè explicauit S. P. Augustinus *ad Psalm.* 81. & Isidor. *lib.* 8. *etymol. cap.* 8. quorum placita copiosè referuntur à Turrecremata, *vbi supra, cap.* 1. §. *vnde B. Augustinus*. vbi inter quamplura tradunt, vt notetur infidelitas Iudæorum, quod dicta est eorum *Synagoga*, scilicet *Congregatio*, quasi pecorum, & indiscretorum: συναγωγὴ enim *collectionem* quamlibet significat etiam irrationabilium, lapidum, seu alterius rei, puta συναγωγὴ τοῦ γάλακτος, *Coactio lactis* interpretatur. Vt vero fidelitas nostra ipso vocabulo insinuaretur, nostra dicta est, *Ecclesia*, idest *conuocatio*, quasi rationabilium, & discretorum.

§. 3. Hinc est etiã quod S. Io. Chrysostomus *homil.* 23. *in varia loca Matth.* inter quamplura, inquit, *Fuerunt homines ante Christi aduentum idolatriæ passionibus diuersis immundi, & irrationabiles, vtrbiquè ratione carentes, & quantum ad Deum stulti; lauati vero per baptismum, facti sunt de immundis animalibus, homines Sancti*; addens, *Percepta enim verbi ratione, sapientia Dei facti sunt rationabiles, & prudentes; & inuenta est irrationabilitas eorum esse simplicitas, & stultitia eorum, mansuetudo*.

Punctum Secundum.

De Capite, ac membris Ecclesiæ.

1 §. 1. FIdes Catholica vna cum alijs paulò inferius explicandis, homines fideles quoscumque in hac vita mortali degentes, membra efficit Ecclesiæ militantis: quod sæpissimè in sacris Litteris habetur, dicente Glossa ad illa verba Apostoli 1. Corinth. cap. 12. *Vos estis corpus Christi*, scilicet *vnitate Christi capitis*; & ad Romanos cap. 8. ad illa verba, *Qui non habet spiritum Christi, non est eius*, scilicet, *membrum*, ait Glossa, *& infideliter agit*, Isaiæ cap. 13. & 21. Idem quoque docet Sanctus Thomas Doctor Angelicus 3. *par. q.* 8. *art.* 3. *in corpore*, communiter omnes Theologi. Ideo Caietanus *ad eumdem articulum, quæst. præcitatæ D. Thomæ, notation.* 2. post multa, inquit: *Primus gradus actus inesse gratiæ in membris Christi, assignatur fidei*.

Hinc est, quod Christus, qui est caput Angelorum, & hominum, nedum vt Deus, verum vt homo, perfectissimus in bonis spiritualibus, plenissimè habens gratiam, & gloriam, iuxta illud Ioan. 1. ac Pauli ad Ephes. 1. ad Heb. 1. & ad Philippen. 2. *Cõstituit* enim illum Pater *super omnem Potestatem, & Principatum*; in eius quidem nomine omne genu flectitur, *cælestium, terrestrium, & infernorum*; ita cõmuniter omnes Theologi. Quapropter non absque ratione, inquit Medina *ad* 3. *par. D. Thom. q.* 8. *art.* 4. *conclus.* 2. quod asserentes contrarium, temerariè loquũtur: Ipse, inquam, Christus. Sagenæ missæ in mari ex omni genere piscium congreganti assimilauit Ecclesiam, Matth. 13. vbi S. Greg. homil. ad eadem Christi verba, *Ecclesia*, inquit, *comparatur sagenæ missæ in mari, quia nunc bonos, malosquè communiter, quasi permixtos pisces, fidei sagena continet*. Et S. Augustinus de fide ad Petrum cap. 4. *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, Aream Dei esse Ecclesiam Catholicam, & intra eam ad finem vsque sæculi frumento paleas contineri, hoc est, bonis malos sacramentorum communione misceri*;

sceri; & in omni professione, siue monachorum, siue laicorum, esse simul bonos, & malos. & lib.4. de Baptismo contra Donat. ex doctrina S. Cypriani interpretatur, Apostolum Paulum per magnam domum non aliud intellexisse, quàm Ecclesiam, vbi sunt boni, & mali, donec in fine mundi sicut Area ventilata purgetur. Ideò Ioannes Driedo *lib.4. de dogmat. varijs, cap.2. par.2. §. ex scripturis,* post relatas authoritates sacræ Scripturæ, & Patrum, inquit, *Ex Scripturis igitur manifestissimis colligitur, secundum quemdam inessendi modum etiam sceleratos peccatores esse in Ecclesia Christi;* intellige semper, dummodo fidem Catho-tholicam custodiant.

§. 3. Ideò S.Thomas *vbi supra, q.8. art.3. in respons. ad 2. argum.* expressis verbis ait, quod peccatores fideles *percipiunt à Christo quemdam actum vitæ, qui est credere: sicut si membrum mortificatum moueatur aliqualiter ab homine*, cuius est membrum. Sunt itaq; mali fideles mēbra Ecclesiæ, sed longè alterius rationis à bonis, & perfectis: nam isti, vt Theologorum, præsertim Thomistarū phrasi vtar, sunt membra homogenea eodem spiritu, ac sensu viuificata, quo totum; nempè spiritu Christi, viuificoquè ipsius influxu, qui est per fidem viuam, atque charitatem sinceram. Fideles igitur, quamdiu sunt in charitate, membra dicuntur perfecta, quippe fidem viuam habentes; at peccatores, & mali fideles, charitate vacui, membra dicuntur Ecclesiæ, sed imperfecta. Quibus vtile erit addere sententiam Innocentij Tertij cap. solitæ, de maior. & obed. *Nobis*, inquit, *in B. Petro sunt oues Christi commissæ, dicente Domino, Pasce oues meas, non distinguens inter has, & illas; vt alienum se demonstret à suo ouili, qui Petrum, & Successores illius Magistros non recognosceret, & Pastores.*

§. 4. Permulta alia argumenta ad idem probandum, ratione, & authoritatibus optimè fundata cumulant Ioan. Driedo *de dogmat. varijs, lib.4. cap. 2.* & Cano *de locis Theolog. lib. 2. cap. 3.* Nicolaus Sanderus *lib.7. de visibili Monarchia Ecclesiæ.* Et Cardinalis Bellarminus *de Ecclesia militante, lib. 3. cap. 2. & sequentibus;* quorum resolutio pendet ex dictis de mente D. Thomæ.

De scientia Animæ Christi.

§. 5. Occasione eorum, quę adducta fuerè in hoc primo cap. num. 5. §. 1. & 2. non possum omittere, quin explicem breuiter quæ traduntur à Theol. *3. sent. dist. 3. ad initium*, præsertim à D. Thom. *3. par. quæst. 7.* in omnibus 12. articulis illius quæstionis, reducendo singula ad Conclusiones: Quarum

Prima erit, plenitudo gratiæ, propria dicitur Christi, qui plenè, perfectè, & totaliter habet gratiam habitualem, per quam homo gratificatur interius, & efficitur consors diuinæ gratiæ, nedum quantum ad quantitatem intensiuam, verum etiam secundum virtutem. Ideò dicit D.Tho. *vbi supra art.9. in corpore*, quòd habuit Christus gratiam *in summo secundum perfectissimum modum, quo haberi potest.* Rationem huius assignat, D.Thom. vbi supra; sed copiosius art. 1. in corpore, *propter vnionem animæ illius*, nempè Christi *ad verbum Dei*; subdens: *Quanto enim aliquod receptiuum est propinquius causæ influenti, tanto magis participat de influentia ipsius: influxus autem gratiæ est à Deo, secundum illud Psal. 83. Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Secundo hæc plenitudo gratiæ in Christo necessario ponitur, *propter nobilitatem illius animæ, cuius operationes oportebat propinquissimè attingere ad Deum cognitionem, & amorem: ad quod necesse est eleua-*

ri

ri humanam naturā per gratiam. Tertio *propter habitudinem ipsius Christi ad genus humanum: Christus enim in quantum homo, est mediator Dei, & hominum, vt dicitur prima ad Timoth. cap. 2. Et ideò oportebat, quòd haberet gratiam etiam in alios redundantem, secundum illud Ioann. 1. De plenitudine eius omnes accepimus*, & *gratiam pro gratia*. Hinc est quod S. Benardus, *sermone de Natiuitate Be. Virginis*, plenitudinem gratiæ Christi comparat fonti; plenitudinem verò B. Virginis comparat flumini; illam vero aliorum Sanctorum comparat riuulis. Et S. Augustinus Epistola 51. non longe à fine: *Sicut in capite*, inquit, *viget omnis sensus corporis, ita in Christo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, eo quod caput sit Ecclesiæ: non enim singularem accepit gratiam vt Moyses, sed Deus est, ac homo, & id quod videtur, habet vnitam Vnigeniti diuinitatem*.

§. 6. Secunda conclusio: Gratia vnionis in Christo est infinita, cùm vniri personaliter Filio Dei dicat infinitum, secundum quod persona Verbi infinita est. ex D. Thoma, *vbi supra, art. 9. in corpore*.

§. 7. Tertia conclusio: Gratia habitualis Christi, inquantum in se est, dicitur infinita, propter rationem D. Thomæ assignatam in eadem *quæst. 7. art. 11. in corpore*, vbi ait: *Est enim in anima Christi sicut in subiecto. Anima autem Christi est creatura quædam habens capacitatem finitam, vnde esse gratiæ, cùm non excedat suum subiectum, non potest esse infinitum*; Ideò dicitur finitum. Omne etenim creatum, secundùm illud Sapient. 11. *(Omnia in numero, pōdere, & mensura disposuisti,)* est finitum. Ideò S. Tho. art. 9. in respons. ad 3. argum. inquit, *quod plenitudo gratiæ attribuitur animæ Christi secundùm capacitatem creaturæ: non autem per comparationem ad plenitudinem infinitam bonitatis diuinæ*.

§. 8. Quarta, & vltima conclusio: Gratia Christi, de qua supra, potest dici infinita secundùm rationem gratiæ. Et ratio assignata à D. Thoma, vbi supra, art. 11. ea est, quia *non limitatur: quia scilicet habet quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ: & non datur ei secundùm aliquam certam mensuram id quod ad rationem gratiæ pertinet; eo quod secundùm propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animæ Christi, sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura; secundum illud Ephes. 1. Gratificauit nos in dilecto Filio suo: Sicut si dicamus lucem Solis esse infinitam, non quidem secundùm esse, sed secundum rationem lucis, quia habet quicquid ad rationem lucis pertinere potest*.

§. 9. Merito itaque Ioannes Marius Scribonius Franciscanus, in sua Summa totius veritatis Theologicæ, *de gratia Christi, disp. 10. quæst. 7. §. vnde miror*, postquam probauit manifestum esse, quod gratia Christi non potest augeri ex parte ipsius gratiæ, imò nec etiam ex parte ipsius subiecti; quia Christus inquantum homo, à primo instanti suæ conceptionis fuit verus comprehensor; subdit, *Vnde miror Suarez, & Vasquez, & alios nonnullos D. Thomæ asseclas, qui in huius articuli expositionem audent dicere Christi gratiam non esse maximam, quæ produci potest, ac proinde crescere posse in infinitum; non solum secundum rationem qualitatis, sed etiam secundum rationem gratiæ; nec solum extra subiectum, aut in diuersis subiectis, sed etiam in eodem; & in suam conentur D. Thomam trahere sententiam, quamuis expressè oppositum teneat, & omnes penè eius expositores, & Caietanus in prædictum articulum 12. vt 2. 2. quæst. 24. art. 7. in 10. dub. cum Scoto, Durando in 3. dist. 13. quæst. 1. nu. 1. & alij etiā grauioris notæ Theologi, vt D. Bonauentura in 1. dist. 17. artic. 1. quæst. 4. Ri-*

Richard. in 1. dist. 19. art. 12. quæst. 4. & in 2. dist. 11. ar. 2. quæst. 1. & in 3. dist. 13. art. 1. quæst. 2. in corp. Marsil. in 3. q. 10. art. 1. par. 3. concl. 1. & alijs quamplures.

§. 10. Quibus addi potest illud, quod dicit Caietanus ad 3. par. D. Thomæ quæst. 7. art. 11. §. in tertia autem: Explanatur, inquit, *quomodo gratia Christi, quantum ad vim nominis, sit infinita: quia non est limitata secundùm aliquam creatam mensuram; ac etiam quantum ad rem, quia habet quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ. de qua gratia quamplures Theologi exponunt illa verba Ioan. 3. Non ad mensuram dat Deus spiritum*. Et paulò inferius in commento eiusdem articuli ex doctrina D. Thomæ colligit in respons. ad 2. argument. quod gratia habitualis Christi habet effectum infinitum, ob duplicem causam, tum propter infinitatem prædictam gratię, tum propter vnitatem diuinæ personæ, cui anima Christi vnita est. Et §. ad propositum expressis verbis, inquit, iuxta doctrinam (intellige D. Thomæ) *Gratia habitualis fuit in Christo secundùm totam perfectionem, quam nata est habere gratia secundùm seipsam; & in nullo alio esse gratiam secundùm totam perfectionem, quam nata est habere gratia secundùm seipsam: & propterea in Christo fuit gratia, vt in subiecto totali, in alijs vero, vt in subiectis partialibus*. & propterea subdit Caietanus, *In Clementina ad nostrum de hæreticis. damnatur error Beguinarum asserentium, hominem in via posse peruenire ad talem gratiæ gradum, vt non possit vltra proficere, eo quod aliter excedi posset gratia Christi*.

§. 11. Hinc est quod D. Thom. art. 12. præcitatæ quæstionis circa calcem corporis, ex adductis authoritatibus sacræ Scripturæ, & rationibus, concludit per sequentia verba: *Vnde in Christo non potuit esse gratiæ augmentum, sicut nec in alijs Beatis, quorum gratia augeri non potest, eo quod sunt in termino: hominum vero, qui sunt purè viatores, gratia potest augeri ex parte formæ; quia non attingunt summum gratiæ gradũ; & ex parte subiecti, quia nondum peruenerunt ad terminum*. hæc ille.

6 Extra igitur omnem controuersiam

§. 1. tria sunt, quæ cõstituunt homines membra actualia Ecclesiæ militantis.

§. 2. Primum est professio veræ fidei: secundum communio Sacramentorum: & tertium subiectio ad legitimum Pastorem Roman. Pontificem, Christi Vicarium, & sancti Petri Principis Apostolorum successorem, dicente S. Tho. *opusc. contra errores Græcorum iussu Vrbani IV. edito, ac ipsi directo, cap. 32. §. siue art; ostenditur etiam*, quod subesse Rom. Pontifici est de necessitate salutis. quod probat authoritate Cyrilli Patriarchæ Alexandrini lib. Thesaurorum dicentis, *Si Christum imitamur, vt ipsius oues vocem eius audiamus, maneamus in Ecclesia Petri, & non inflemur vento superbiæ*. Post quam sententiam adducit S. Tho. aliam authoritatem sancti Maximi, ad idem, in Epistola Orientalibus directa, asserentis: *Coadunatam, & fundatam super petrã cõfessionis Petri dicimus vniuersalem Ecclesiam, secundum diffinitionem Saluatoris, in qua necessariò salutis animarum nostrarum est remanere, ac ei obedire, suam seruantes fidem, & confessionem*.

§. 3. Quamuis etiam sub nomine veræ fidei Catholicæ tria hæc comprehendantur. Hinc est quod multi grauissimi Doctores dicunt, solam fidem Catholicam efficere homines membra Ecclesię militantis, cùm ipsa sit vinculum, quo fidelium cœtus cohæret. Omnes itaquè infideles, hęretici, schismatici, & apostatę meritò excluduntur, ne dicantur, & sint membra Ecclesię Catholicę; sed foris esse denunciantur, iuxta illud Pauli 1. Corinth. cap. 5. *Quid enim de his qui*

foris

foris ſunt, indicare? vbi generaliter ſecundum interpretationem Doctorum Catholicorum, eos omnes foris eſſe pronunciat, qui non dederunt nomina ſua Chriſto per baptiſmum; vel ſi dederunt, per apoſtaſiam à fide Catholica, vel per ſchiſma receſſerunt, fallacias hæreticorum ſequentes. Hanc veritatem habemus in Concilio Florentino ſub Eugenio Quarto in Bulla, ſiue Decreto vnionis, & inſtructionis Armenorum determinatam.

§. 4. Percunctanti vero, cur fideles, etſi grauiſſimi peccatores, etiam publicè tolerati, tamen dicantur Eccleſiæ membra; quod negatur de hæreticis, paganis, & ſchiſmaticis, cùm & illi ſint vacui charitate ſicut iſti, careantq́ue omni ſpirituali opere, iuxta illud Apoſtoli. *Si gaudet vnum membrum, congaudent omnia membra: ſi patitur vnum membrum, compatiuntur alia membra.* Breuiter reſpondendum eſt, non eſſe parem, ſed omninò diſparem rationem: fideles enim, quamuis peccatores, adhærent membris Eccleſiæ per Sacramentum fidei Catholicæ; ideò dicuntur intra Eccleſiam, ſaltem per fidem externam: Pagani vero, cùm Eccleſiam Dei non cognoſcant, vel illam contemnant, extra illam ſunt. Hęretici vero, atq; ſchiſmatici, ſua ſponte Eccleſiam deſeruerunt, ab illa exierunt; ideò ſeipſos ab illa ſeparauerunt; cùm neque forinſecus Sacramentum fidei teneant, quæ fides, vt ſupra dictũ eſt, efficit homines membra Eccleſiæ: hæreſis enim ſignificat errorem voluntariè contra fidem, & per conſequens ſeparationem à corpore Eccleſiæ, *cap. ad abolendam, tit. de hæretic.* S. Antoninus *in ſumma par. 2. tit. 12. capit. 5.* Turrecremata *lib. 4. de Eccleſia par. 2. cap. 1. & 2.* Simanca, *de Cathol. inſtitut. capit. 24. numero tertio*, & alij. Ideoquè dicuntur hæretici, quia ab Eccleſia diuiſi ſunt. *Alieni igitur ſunt ab Eccleſia*, inquit S. Hieronymus in Epiſtola ad Oceanum, *ac extra Eccleſiam, Iudæi, hæretici, atque gentiles.* Idem docet ſanctus Cyprianus *ad Rogatianũ*, & S. Auguſtinus *lib. de vera relig.* Ideò in Concilio Carthagin. 4. 214. Epiſcoporum per Sedem Apoſtolicam approbato Canon. 71. dicitur: *Hæreticorum cætus non Eccleſia, ſed conciliabulum eſt.*

7 Alia enim argumenta contrariorum,

§. 1. præſertim hæreticorum antiquorum, & modernorum, *quorum os maledictione, & amaritudine plenum eſt, venenumquè aſpidum ſub labijs eorum*; qui *mendaces ſunt, ac ſectas perditionis introducunt*, ex 2. Petri cap. 2. poſt ſanctos Auguſtinum, & Hieronymum aduerſus Pelagianos, & Donatiſtas, Ioann. Driedo. *lib. 4. de dogmat. varijs, cap. 2.* poſt confutationem, & condemnationem articulorum Ioannis Hus falſò aſſerentis in 3. artic. fideles præcitatos adhuc etiam viuentes, non eſſe partes, neque membra Eccleſiæ militantis; de qua in Concilio Conſtantienſi; cuncta fuſius ſoluuntur à Turrecremata, *lib. 1. de Eccleſia, cap. 5.* à Cano *de locis Theolog. lib. 4. cap. 2.* & Cardinali Bellarmino *de Eccleſia militãte libro 3. cap. 2. & ſeqq.* Et vt mihi videtur, ſumma reſponſionum conſiſtit in vera, ac recta intelligentia illarum auctoritatum ſacræ Scripturæ, & ſanctorum Patrum, quibus aſſeritur fideles tantum iuſtos, & perfectos, ſiue prædeſtinatos pertinere ad Eccleſiam tãquam membra ipſius. Quæ authoritates, ſecundum principia veritatis Catholicæ, ac ſuperius adducta, interpretandę ſunt, quòd ſoli iuſti numero, & merito collectiuè dicuntur, & ſunt membra corporis myſtici, ſiue figuratiui Eccleſiæ Romanæ; mali verò, & peccatores, dummodo fidem Catholicam, communionem Sacramentorum, veramquè ſubiectio-

ctionem ad Pontificem Romanum custodiant, etiam quod graues peccatores sint, non solum occulti, verumetiam, & manifesti, dum viuunt in hac vallè miseriæ; ad Ecclesiam pertinent tanquam membra illius, numero tantum. Ideò aliqui Doctores, inter quos vnus est Alphonsus de Castro *aduersus hæreses, lib. 6. de Ecclesia, §. rursum Ecclesia est,* asserunt occasione verborum Apostoli *1. Corinth. cap 1. & 2. Corinth. cap. 13.* Ecclesiam esse vnum corpus, cuius corporis caput est Christus; huius autem corporis membra sunt omnes fideles : ex quibus qui iusti sunt, dicuntur membra viua, & sana; peccatores vero, membra sunt mortua, & putrida, in fine resecanda, nisi conuertantur. De hæreticis occultis dicetur inferius in hoc eodem capite sub num. 64. §. 1. ostendendo, nec illos dici posse membra Ecclesiæ militantis.

§ 2. Hinc est, quòd Ecclesia bonorum, & malorum fidelium est vna tantùm, licet diuisa in partes duas; quarum vna dicitur bonorum, altera vero malorum. Quæ diuisio colligitur ex interpretatione sancti Heronymi ad illa verba ad Galatas cap. 1. *Ecclesia Galatiæ,* &c. quod insinuauit etiam S. Augustinus *lib. 3. de doctrina christiana, cap. 32.* occasione verborum Cantic. *Nigra sum, sed formosa:* quia inquit S. Doctor, *vna, & eadem Ecclesia, nunc est nigra sicut tabernacula Cedar, propter peccatores; simulque formosa sicut pelles Salomonis, scilicet sicut tentoria Regis, propter bonos, quos in se continet;* ita vt boni, & mali fideles pertineant ad Ecclesiam, ac intra illam sint, & dicantur membra illius; non tamen eodem modo: animaduertendo, quod modus non variat essentiam rei. Ideò Sancti tribuunt Ecclesiæ aliquando id, quod est proprium peccatorū; aliquando id quod ei conuenit propter perfectos: vti quod sit pulchra, & formosa, & simul nigra, contra errores Nouatianorum, & Confessionistarum; cùm vna, & eadem sit Ecclesia bonorum, & malorum fidelium, vt late probatur inferius cap. 3. num. 5. ferè per totum, & vt fusius demonstrant authoritates sacræ Scripturæ, Matth. 13. & 18. illis verbis, *Si peccauerit in te frater tuus,* &c. *quod si nō audierit, dic Ecclesiæ.* & 1. Corinth. cap. 1. *Significatum est mihi.* & cap. 5. vbi Paulus scribens ad fideles membra Ecclesiæ, magna emphasi verborum, *Auditur,* inquit, *inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris sui aliquis habeat.* Super quæ loca legenda sunt, quæ ibidem traduntur à sanctis Patribus, præsertim ab Hilario, Hieronymo, & Chrysostomo; & diligenter ponderanda sunt, quæ de hac materia docet S. Augustinus *in Breuic. collat. collat. 3.* & S. Cyprianus *epist. 3.* & S. Hieronimus *in Dialogo contra Luciferianos.* Ob id s. Paulus 2. ad Timo. cap. 2. *In magna autem domo,* inquit, *sunt vasa aurea, & argentea; & quedam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam.* Magnam autem domum Apostolus appellat Ecclesiam, quæ domus Dei est, vt clarius dicetur paulò inferius in hoc eodem capite; In qua aurea vasa, & argentea, sunt boni; fictilia autem, peccatores dicuntur.

§. 3. Tandem veritatē vnionis Ecclesiæ, in qua continentur boni, & mali fideles, demonstrant verba Nicolai Papæ relata *in can. Ecclesia, de consecrat. dist. 1.* quæ adducuntur à Cano *de locis Theologicis, lib. 2, cap. 3.* quibus statuit Ecclesiam militantem esse collectionem omnium fidelium adhuc peregrinantium, dummodo fidem Catholicam profiteantur. Ideò in Concilio Trident. *sess. 6. can. 28.* decernitur de fide: *Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem*

semper

semper amitti, aut fidem quæ remanet non esse veram fidem, licet non sit viua, aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, Anathema sit. Addo non esse alienum à phrasi sacrarum Scripturarum, si eundem Populum nunc propter Iustos, beatum, ac Sanctum, nunc propter malos improbum, infelicemq; nũcupemus, id enim passim egit Moyses cum Populo Israel, quem modo vocat populum Electum, beatum, gentem Sanctam, modò verò populum rebellem, ac duræ ceruicis, nec non populum stultum, ac insipientem. Esaias quoq; ad idem respiciens, eundem populum aliquandò Gomorræ, interdùm populum Dei appellat. Hinc est quòd Sanctus Augustinus vbi supra non dubitat Ecclesiam nigram in malis, & formosam in bonis interpretari, & Origenes tractat. 15. in Matth. cap. 25. Ecclesiam spelũcam latronum appellat propter illos qui columbas in ea vendebát.

Punctum Tertium.

Quomodò infideles dicantur membra Ecclesiæ.

8 §. 1. NON tamen propter hoc nego Infideles in hoc mundo adhùc viuentes vllo pacto dici posse membra Ecclesiæ, sed cum sanctissimo Præceptore meo D. Thoma Aquinate 3. par. quæst. 8. art. 3. in corpore, Imò cum schola communi Theologorum statuo illos appellari membra Ecclesiæ in potentia tamen, & cum eodem Angelico Doctore distinguo Infideles adhùc viuentes in duplici ordine. Aliqui enim sunt in potentia membra Ecclesiæ, quæ potentia tandem aliquandò reducetur ad actum per illorum conuersionem, idq; eueniet illis qui sunt à Deo prædestinati. Alij verò dicuntur membra Ecclesiæ in potentia, quæ tamen potentia nunquàm reducetur ad actum, quia in sua infidelitate, & obstinatione morientur.

§. 2. Quando ergò in declaratione primi præludij dictum est, infideles minimè spectare ad Ecclesiam tanquàm membra ipsius, sermo noster exponẽdus est, non de membris in potentia, sed de illis hominibus, qui actu sunt intra Ecclesiam tanquàm membra ipsius actualia. Paritèr quoque fideles, actu innodati excommunicatione latæ sententiæ propriè, & formalitèr non dicuntur membra Ecclesiæ actualia, ideò suffragijs cõmunibus eiusdem Ecclesiæ participationeq; sacramentorum priuãtur, nàm teste Chrysost. & Theophylacto ad illa verba Matth. 18. *sit tibi tãquàm Ethnicus, & publicanus*, excommunicati eijciuntur ab Ecclesia. Et Sanctus Hyeronimus in Epistola ad Titum c. 3. *peccatores per excommunicationem propelluntur extra ecclesiam, quò per seipsos eunt Heretici, & Schismatici*; sed certum est hæreticos, & schismaticos non esse membra Ecclesiæ, vt dictum est superius, & latiùs dicetur inferiùs num. 64.

Addo sententiã S. Augustini de Vnitate Ecclesiæ cap. vlt. dicentis: *Excommunicari esse visibiliter præcidi à corpore Ecclesiæ*, quod clariùs expressit Anselmus 1. Corinth. cap. 5. dum inquir, *Tradere hominem Satanæ esse per excommunicationem de Ecclesia pellere*, & in cap. *Engeltrudam* 3. q. 4. dicitur quod excommunicatus exclusus sit à corpore Ecclesiæ. Eandem conclusionem tradunt in proprijs terminis Turrecremata lib. 8. de Ecclesia cap. 3. Bellarmin. lib. 3. de Ecclesia militante cap. 6. Cathechismus Romanus in explicatione Symboli, Abbas in *cap. per tuas de sent. excommunic.* & alij innumeri Authores anti-

antiqui, & moderni, quicquid dicat in hoc Turrianus de fide diſputation. 14. dubio 1. diffic. 4. Eandem ſententiam affirmatiuam quod excõmunicati ſint extra Eccleſiam citrà omnem contradictionem docent omnes ferè Canoniſtæ innixi argumentis *tex. cap. per tuas* de ſentẽtia excommunicationis, & cap. *omnis Chriſtianus*, & cap. *Videas* 11.q.3. & cap. *Apoſtolica* 14.q.2. immo Cardinalis Bellarminus vbi ſupra lib. 3. de Eccleſia militante cap. 6. per totum, argumentis deſumptis ex ſacris litteris, & canonibus, & doctrina Sanctorum Patrum euidentèr demonſtrat veritatem, de qua ſupra: Et obiectionibus contrariorum abundè reſpondet, vbi præſertim vtitur teſtimonijs Euſebij, Hylarij, Auguſtini, Chryſoſtomi, Theophilacti, Anſelmi, Tertulliani, Thomæ Vualdenſis, Cardinalis Turrecrematæ, Cathech, Romani, & Ioannis Diedo; eandem ſententiam tenẽt moderni præſertim Sayrus de cenſ. lib. 2. cap. 1. Marius Alterius Romanus de Cenſ. tom. 1. lib. 1. diſputat. 5. cap. 10.

Reſpõſiones ad Argumenta pro parte negatiua, in eo præſertim conſiſtunt, quòd excommunicati ſint animo, atq; deſiderio tantùm in Eccleſia, non tamen corpore, ſiue externa communicatione: quæ propriè, & formalitèr facit hominem membrum Eccleſiæ militantis viſibilis ex D. Auguſtino lib. de vera Religione cap. 6.

Punctum Quartum.

De corpore myſtico Eccleſiæ.

9 Eccleſia meritò dicitur corpus my-
§.1. ſticum, ſiuè figuratiuum proptèr ſimilitudinem ad corpus naturale hominis, ita docuit inter alios S. Auguſtinus ad illa verba Apoſtoli 1. Corinth. cap. 10. *Vnum panis, & vnũ corpus multi ſumus*, id namquè dilucidè explicauit idem Apoſtolus ad Rom. cap. 12. & 1. Corinth. cap. 12.

10 Quomodò autem in corpore myſti-
§.1. co Eccleſiæ Dei inueniantur figuratè tamen ſingula membra, ſiuè officia, vel munera membrorum Corporis humani cumulatis authoritatibus ſacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum abundè probat Thomas Cardinalis Caietanus ad 3. par. D. Thomæ quæſt. 8. art. 1. & Turrecremata lib. 1. de Eccleſia, c. 44. per totum; Singulares autem conditiones, & proprietates capitis corporis myſtici Eccleſiæ ſingillatim inter alios adducit idem Turrecremata, vbi ſupra, cap. 46. in reſponſione ad primum Argumentum. Cano de locis Theologicis lib. 4. cap. 10. Syluester, & Tabiena Verbo *Eccleſia* 1. num. 1. & Summiſtæ omnes eodem Verbo, vel titulo.

11 Nequè dignitas, Maieſtatis Eccleſiæ
§.1. in aliquo læditur, vel diminuitur propter hæreticos, ab Eccleſia diſcedentes, imò magis potius illuſtratur, ideò dicebat Tertullianus lib. de præſcript. *Auolent auolent paleæ fides leues quocunq; flatu tentationum, eò enim purior maßa frumenti in horrea Domini reponetur*; & Sanctus Cyprianus lib. de Vnitate Eccleſiæ, *nemo*, inquit, *extimet bonos poſſe de Eccleſia recedere*, ſubdens rationem, *triticum non rapit ventus, nec arborem ſolida radice fundatam procella ſubuertit, inanes paleæ tempeſtate iactantur, inualidæ arbores turbinis inuerſione euertuntur*.

§.2. Hinc eſt, quòd Paulus ad Hebræos cap. 10. prædicat, bonis (ſcilicet) fidelibus, *Nolite ammittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem*, & 1. Corinth. cap. 11. *Oportet hæreſes eſſe, vt qui probati ſunt manifeſti fiant inter vos*; & ad Rom. 3. *quid enim ſi exciderunt à fide quidam eorum, numquid*

inſi-

infidelitas eorum fidem Dei euacuauit? absit. Respondent omnes Sancti, protèr sua etenim, non nostra culpa, pereunt, qui spontè ab Ecclesia recedunt: dicente S.Hylario lib.6.de Trin. *Hæresis imperfectum tentare potest, supplantare perfectum non potest*: Hinc, & Tertullianus de præscript.cap.3.*nec prudentes, nec fideles, nec vsitatos existimandos quos hæreses potuerunt dementare*.

§.3. Quapropter Sanctus Augustinus lib. de verb. relig. cap.8. postquàm egregiè probauit hæreticos (licet nolentes) Catholicis, & perseuerantibus in bonum, non parum prodesse, ad finem cap. concludit. *Vtamur etiam hæreticis, non vt eorum approbemus errores, sed vt Catholicam disciplinam aduersus eorũ insidias viriliter asserentes, vigilantiores, & cautiores simus, etiam si illos ad salutem attrahere non possumus*; ita vt ad id quoq; referri possit efficax illa adhortatio, *Nunc animis opus eo iusti, nũc pectore firmo*, propter furẽtes hostes, rabiem suam quotidie exercentes contra sponsam Agni immaculati, quæ est Ecclesia, & si in vanum sit omnis eorum conatus.

Punctum Quintum.

De Christo capite Ecclesiæ.

12 §.1. SEcundum præludium, quod infertur ex immediatè adductis, & probatis, illud est, quod Christus Saluator noster dicitur, & est caput mysticum figuratiui corporis Ecclesiæ militantis, quam ipsemet fundauit, instituit, & erexit etiam ante passionem, & mortem; modò statim explicando.

§.2. Quàm plura demonstrantia veritatem huius præludij, quoad omnes sui partes, adducuntur cap. 3. præsertim num. 2.& 3.vbi validissimis argumentis euidentèr probatur, Christum Saluatorem nostrum, & non alium Monarchiam Ecclesiæ militantis fundasse, ipsiusq; extitisse, & esse caput Monarchicum in æternum, quemadmodùm fuit etiam caput ipsius Ecclesiæ Sanctus Petrus Apostolus, & de tempore in tempus, Sancti Pontifices Romani successores eiusdem Petri, & Christi Redemptoris Vicarij, hac animaduersione, quòd Christus post Ascensionem (vt latius dicam inferius in hoc capitulo) respectu Ecclesiæ militantis dicatur Monarcha, sed inuisibilis.

13 §.1. Meritò quidem Imperium, atq; Regimen Ecclesiæ constituit Christus Monarchicum. Gubernari etenim ab vno capite, optimum est; vt asseruit etiam Plato, Aristot.& Philos.omnes: imò, & Poetæ, quos recenset Cardinalis Bellar. de Pontif.Rom.lib.2.ex quibus vnus in hæc verba canit. *Plurimos imperitare malum est, Rex vnicus esto*, idq; triunphantis ecclesiæ statui maximè correspondet cùm ab vno solo, sapientissimo, ac potentissimo moderatore Deo Optimo Maximo regatur, ne principatuum pluralitas mutuò se impediant, hinc est, quòd Christus filius æterni Patris, dùm carne velatus nobiscum commoraretur eò ritu, siuè genere regiminis, quod propriè ad vnius Principatum pertinet Monarchicum, scilicet per se ipsum, Ecclesiam suam rexit, ac præcepit, vt ad consummationem vsque sæculi eodem genere regiminis per suos Vicarios Romanos Pontifices diligentiùs gubernaretur ad seruandam vnitatem, præsertim vnius supremi Rectoris in tota Christiana, & visibili Monarchia, & ad faciliùs præcauenda schismata contra nonnullos Hæreticos, præsertim aduersus Spalatensem in proemio, & lib. 1. cap. 1. suæ Reipublicæ Ecclesiasticæ errore quinto, vbi contradictoria manifestè proponit, vt animaduertit, inter

alios P. Bouerius in sua prima parænetica censura in Proemium Marci Antonij de Dominis de Republica Ecclesiastica, qui perditissimus Spalaten. auctus mendacijs, impudenti temeritate audet affirmare, Ecclesiæ regimen post Christi ascensionem non fuisse Monarchicum, quod certè ridiculum est, cum scriptum sit, *Ego Deus, & non mutor.* quæuè Deus eligit proculdubio, illa eligendo bona efficit; elegerat Christus regimen monarchicum Ecclesiæ, vt optimum, quo etiam vsus est, vt ipsemet Spalaten. veritate coactus fatetur, igitur tanquam bonum, ac optimum non debuit mutari illud. hoc de summa perfectione regiminis Monarchici quo regitur ecclesia, argumentis validioribus, inter alios demonstrat Franciscus Suarez de legibus lib. 4. cap. 4. præsertim num. 16. & 17. Horridas itaq; blasphemias istius ommittamus, & id quod intendimus testimonijs Patrum ostendamus.

14 Ideò S. Hieronymus tom. 1. epist. 4.
§. 1. ad Ecclesiam Catholicam Romanam, & Apostolicam sua referens verba inquit; in Naui vnus Gubernator, in Domo vnus Dominus, & S. Ambrosius lib. 4. exameron. cap. 2. Nauim, quippè Ecclesiam debemus accipere, idem asserit S. Hieronymus in Isaiam cap. 4. & idem S. Ambrosius ad 2. Timoth. cap. 3. rectorem Domus Dei appellat Christi Vicarium in Terris (hoc est) Pontificem Romanum, cui dedit Deus Imperium Ecclesiæ, vt ab ipso Pontifice Romano tanquam à capite dona sua in Ecclesiam veluti, in omne corpus diffunderet. ex epist. S. Leonis Papæ Magni ad Viennenses, ideò soli Petro, & successoribus illius curam omnium Ouium suarum commisit. Ioannis vltimo. non has, vel illas, sed indistinctas omnes, vt notat S. Gregorius ad præcitata verba Ioannis, S. quoq; Thomas 4. contra gentes, cap. 76. & 4. sentent. distin. 24. quæstion. vlt. ex illo Matth. 16. scilicet *quodcumq; solueris, &c.* insinuari ait, quod potestas ligandi, atq; soluendi à Christo tradita Petro, ad alios Petri successores per ipsum deriuatur; Idem tradit S. Thomas opusc. 1. contra errores Græcorum cap. 32. Hinc est quod Sanctus Ambrosius, cuius authoritas refertur in cap. *non turbatur* 24. qu. 1. *non turbatur*, inquit, *Namq; qua habet Petrũ Rectorem turbatur illa qua habet Iudã Gubernatorem*; Ecclesia quoq; dicitur Domus Dei à dogmatè quod Grecè dicitur rectum, quasi dans manere vnanimes in se per fidem rectam, scilicet vnius Mediatoris Christi Domini.

§. 2. Et ad maiorem confirmationem horum omnium Ecclesia militans in sacris scripturis vltra superius allata testimonia, Domus Dei appellatur, vti videre est apud Glossam, & Sanctum Augustinum ad illa verba psal. 25. Domine dilexi decorem Domus tuæ, dicente, *Domus Dei Ecclesia est; Decor huius Domus sunt Sancti*, & Glossa pariter verba psal. 117. *benedicimus vobis de Domo Domini*, interpretatur de Ecclesia Catholica, in qua est Baptismus, & omnis benedictio, quæ Ecclesia in sacra scriptura vnica columba appellatur ab vnitate fidei, communionis Sacramentorum, & capitis visibilis Pontificis Sancti Romani.

15 Deniq; regimen Monarchicũ vnius
§. 1. scilicet Principis atq; capitis Ecclesiæ demonstratur quoq; testimonio aduersariorum hæreticorum, *gloriosum*, inquit S. Hylarius *victoriæ genus est, ab eo cum quo decertas arma capere.* Andræas enim Modreuius lib. 2. cap. 9. de Ecclesia, quem omnium Hæreticorum acutissimum, ac doctissimum pronunciant multi præsertim Alanus Copo: in suis

sex

sex Dialog. contra oppugnantes Papatum, & Dialogo 6. cap. 43. Summam, inquit Ecclesiæ, ac rerum Ecclesiasticarum præfecturam ad vnum esse præferendam. Regimen Monarchicum contra hæreticos modernos præsertim aduersus Spalaten. in proemio suæ Reipublicæ Ecclesiasticæ non ab humana sapientia, sed à Deo ipso, & sapientia Diuina institutum habet; vt tanquam præstantissimum cuncta regiminis genera antecellat; hanc veritatem colligunt Doctores Catholici ex illo Apoc. 12. *Michael, & Angeli eius præliabantur cum Dracone, &c.* vti videre est apud Tertull. lib. 2. contra Marcio. S. Hieronymum in cap. 40. Iob, ac Gregorium hom. 34. in Euang. ac lib. 32. moral. & S. Chrysostomum hom. 34. in prima Corinth. propterea (ait) *etiam priusquam genus hominum eductum esset in multitudinem, cum duo soli essent qui erãt primi, alteri quidem iussit (scilicet Deus) imperare, alteri verò parere.*

Punctum Sextum

De vnico cap. Ecclesiæ.

17 NEC obstat quod Monarchia Ecclesiæ sibi vendicet vnum tantum caput, & nihilominus in veritate ac proprietate sermonis Christus dicatur caput Ecclesiæ, necnon Summus Pontifex Romanus pro tempore, qualis est modò Vrbanus VIII. cum certum sit quod Christus non submouit Petrũ, neq; Petrus Christum, quemadmodum lumen de lumine sumitur absque diminutione, equidem Christus dicitur primum, & supremum caput Ecclesiæ militantis, Vicarius verò ipsius Christi Romanus Pontifex appellatur, & ipse atq; primum caput visibile, eiusdem Ecclesiæ militantis, subordinatum

§. 1.

tamen in omnibus, & per omnia semper ipsi Christo Domino, Ita tradunt inter quam plures alios, S. Chrysostomus super Matth. cap. 16. & S. Basilius Magnus concio. de pœnitent.

§. 2. Ideo S. Paulinus Nolanus Episcopus ad Seuerum epist. 4. *Petra*, inquit: *Christus est, bibebant enim de spirituali, sequente eos petra, petra autem erat Christus, statimq́, ac immediatè de Petro, & per consequens de successoribus Petri subdit, etiam Discipulo suo huius vocabuli gratiam non negauit, cui dixit, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

§. 3. Portæ inferorũ sunt hæreses, & hæresiarchæ, & S. Augustinus in sermone Apostolorum Petri, & Pauli, *inæstimabilis, & immensa*, inquit, *potestas, hominem in terra positum tenere cælum, ecce nunc ad nutum Petri diuini regni claustra patescunt, accepit enim à Christo S. Petrus claues regni cælorum, vt solutis vinculis peccatorum, credentibus regna cælorum aperiret.*

§. 4. Quamobrem S. Gregorius registr. Epistol. lib. 6. indict. 15. epist. 37. Eulogio Alexandrino Episcopo directa parum post initium, ait, *Quis enim nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principis soliditate firmatam, qui firmitatem mentis traxit in homine, vt Petrus à Petra vocaretur, cui veritatis voce dicitur, tibi dabo claues regni cælorum, cui rursus dicitur, & tu aliquandò conuersus confirma fratres tuos; Iterumq́, Simon Ioannis amas me? Pasce oues meas*, & Ioannes Quintinus Heclius in Aristocratia relatus à Sandero lib. 7. de visibili Monarchia Ecclesiæ nu. 1397. *Caput Ecclesiæ*, inquit, *Christus, Petrus etiam Petriq́ successor in vsu clauium ecclesiæ caput est.* Addens *ista hæc omnibus cognita Romana Ecclesia meritò caput habetur omnium Ecclesiarum Orbis.*

 Fran-

§. 5. Franciscus quoq; Titelmanus ad 7. caput in Cantica, innixus verbis Apostoli ad Eph. 1. caput ecclesiæ *duplex* est, ait ille, *alterum primum, & principale quod est Christus, alterum verò secundáriũ, qui est Vicarius Christi, cui Dominus tradidit vniuersalem, & plenariam potestatem soluendi, atq; ligandi super vniuersitatem omnium Christianorum, qui propter eminentiã, Papa, idest Pater Patrum ab ecclesia meruit nominari. Contra maledictum Caluinum mendaciter asserentem fieri præiudicium Christo capiti primo Ecclesiæ statuendo in terris aliud caput visibile, cum fateamur Christum Dominum Pastorem, & Episcopum animarum nostrarum*, vti habetur primæ Petri cap. 2. ad Hebr. 3. valdeq; tritum extat illud Dialecticorum, *propter quod, vnumquodq; tale, & illud magis* gratia enim Christi sum id quod sum, dicit Pontifex Romanus, ideo procul omne præiudicium, sed omnia sunt maligno studio confecta à nequam cauillatore hæretico, quoniam Christus sui præsentiam corporalem, atq; visibilem Ecclesiæ subtracturus erat.

§. 6. Ideò ipsemet Christus, & non alius vnum visibile caput constituit, cùm Petro, successoribusq; ipsius Petri Romanis Pontificibus Ecclesiam suã militantem regendam commisit illis verbis Ioannis 21. *pasce oues meas*, quorum ministerio retineri posset vnitas, & in vnitate cathedræ doctrinam, ac vnitatem posuit veritatis contra Spalaten. vbi supra errore sexto.

18 Animaduerto qualiter præsupposita
§. 1. vnitate regni Christi, nempè Ecclesiæ, in quo olim Christus adhuc mortalis regnauit nuncq; immortalis regnat, atq; illud gubernat in æternum, hoc regnũ, siue Monarchia ecclesiæ militantis non vnico quidem, verum duplici distinctoq; regimine gubernatur, quorum vnum dicitur internum, aliud verò externum, primum interno tantum fidei, spei, charitatis, & cœlestis gratię influxu, totum à Christi spiritu inuisibiliter expletur, de quo Lucę 17. scriptum est, *ecce enim regnum Dei, intra vos est*.

§. 2. Alterum verò regimen, externa, atq; visibili ecclesiasticę potestatis administratione, ac iurisdictione peragitur, de qua potestatis administratione loquitur Christus Matth. 16. dum inquit Petro, *quodcunq; solueris, &c.* & Ioannis 21. *pasce oues meas*. Quibus firmatis addo, nulli dubium esse Christum, dum adhuc in terris nobiscũ versaretur, vtrumq; regimen pręclarè per se ipsum exercuisse, cum sit simul Deus, & Homo.

§. 3. Et quia erat homo visibilis, atq; conspicuus ideò ecclesiam visibiliter administrabat, vocando Apostolos, sacramenta instituendo, & similia absoluendo, vt ostenderet necessitatem huius duplicis formę regiminis in ecclesia, nunc autem gloriosus, & immortalis post ascensionem obire non desinit primam regiminis formam interioris iuxtà illud Matth. vltimo. *Ecce ego vobiscum sum, vsq; ad consumationem sæculi*, pro regimine verò visibili instituit suum Vicarium Petrũ scilicet, ac ipsius Petri successores, vt ecclesiæ regimen integrum sit, internum scilicet & externũ, atq; visibile vti luce clarius demonstrant superius adducta, & inferius adducenda pręsertim cap. 3.

§. 4. De quo visibili gubernio, vel administratione conspicua ecclesię militantis quam Christus ore proprio Petro, ac successoribus suis Matth. 16. & Ioannis vltimo tanquam suis Vicarijs, & Proregibus commisit, vberius dixerunt Tertullianus lib. de pręscript. Cyprianus lib. 1. epist. 3. 4. 40. & 70. Athanasius epist. ad Felic. Papam, Basilius contra Eunomium lib. 2. Hylarius, ac alij

ferè

ferè omnes Sancti Patres ad illa verba Matt. 16. *quodcunq; ligaueris*, & S. Hieronymus aduersus Iouinianum, c. 14. Cyrillus in Ioannem lib. 2. cap. 2. Ambrosius in Lucam lib. 6. cap. 5. & Augustinus serm. 5. in festo Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli. Theophylactus, & Euthymius ad cap. 16. Matth. Leo epist. 93. ad Episcopos Viennenses cum innumera multitudine Sanctorum, atque Doctorum catholicorum.

§. 5. Leuitates verò hæreticorum, suadente illas veritatis hoste, qui est mendax ab initio facillimè resoluūtur à quampluribus, vti est videre ad finem cap. 3. nouissimè autem à Coeffetau, & Patre Bouerio Capuccino aduersus errores, quibus passim aspersa est Respub. Marci Antonij de Dominis quondam Archiepiscopi Spalatensis.

Punctum Septimum.

De fundatore Ecclesiæ Catholicæ.

19 §. 1. ALTERA verò pars secundi præludij facillimè suadetur ex communi consensu totius ecclesię, conciliorum, & Sanctorum Patrum sępiùs asserentium ecclesiam catholicam fundatam fuisse à Christo Domino priusquam cœlos ascenderet, ideo S. Ambrosius ad illa verba Lucę cap. 3. *Factum est verbum Domini super Ioannem*, de verbo ęterni Patris incarnato, verba faciens *Ecclesia*, inquit, *non ab homine incepit, sed à verbo*, & in cap *omnes* dist. 22. *non qualibet terrena sententia, sed illud Verbum, per quod constructum est Cælum, ac Terra, per quod deniq; omnia creata sunt elementa, Romanam fundauit ecclesiam, quæ exordium sumpsit proculdubio à Christo ante ipsius mortem*.

§. 2. Statim enim atq; Verbum Dei Deus filiusq; Dei propter liberandum genus humanum ab ęterna damnatione, iam factus homo inter homines palam natus est, iecit fundamenta, initiumq; magni ędificij ecclesię Catholicę cępit, cuius ędificij molem eleuauit, quando sacramenta instituit, illisq; per suam passionem, & mortem remittendi peccata virtutem contulit, dicente S. Ambrosio lib. 2. in cap. 2. Lucæ exponendo illa verba quę respiciunt tempus natiuitatis Christi. *Pastores enim loquebantur ad inuicem: Videte ecclesiæ surgentis exordium Christus nascitur, & Pastores vigilare ceperunt*: Hanc veritatem indicant nobis authoritates sacræ Scripturæ, quibus Christus dicitur fundamentum ecclesiæ, & in quibus fit mentio de ecclesia per Christum fundata, præsertim Matt. 16. Lucæ 22. Ioannis vltimo, 1. Corinth. 3. & 10. & ad Eph. cap. 2.

§. 3. Quid enim est Apostolos vocare, Sacerdotes, Episcopos, ac prædicatores Euangelij illos ordinare, Sacramenta condere, nouum Sacrificium celebrare, Ministros, & caput ipsum visibile Ecclesiæ Petrum instituere nisi Ecclesiam apertè fundare? Sed certò hæc, fuisse à Christo Domino partim ante suam mortem & Crucifixionem, partimque post ipsius resurrectionem, antequam tamen ad Patris dexteram diuina sua virtute conscenderet condita. Igitur Ecclesia Catholica non post mortem tantum, & Ascensionem Christi in cœlum exordium habuit, vt falsò docent hæretici inter quos vnus est Spalatensis in sua Repub. ecclesiastica cap. 1. n. 20.

§. 4. Hoc nanque docet Theophilactus, & ferè omnes Patres Græci, & Latini ad illa Verba Ioannis. *Pasce oues meas* dicendo, *tradidit Petro curam Ouium, & claues regni Calorū, vt vbique terrarum Ecclesiam amplificet*; Luce meridiana igitur clarius est iam fundatam extitisse ecclesiam, cuius ampliationem commisit

misit Petro, vt asserunt præcitati Doctores. Hoc idem de fundatione Ecclesiæ per Christum, dum esset in terris adhuc etiam mortalis tradunt Hieronymus, & Ambrosius in Epistol. Pauli Ad Ephes. cap. 1.

§.5. Fatemur quidẽ ante Christi mortem ipsam ecclesiam paruulam, nec palàm apud homines distinctum habuisse nomen.

20 Eo enim tempore florebat Synagoga,
§.1. ideò Ecclesia non erat adhuc plenè separata à Synagoga, erat nihilominus aliquo modo à Synagoga distincta, peculiari fide verbi Incarnati, ac Baptismo imbuta, quod probant validis argumentis eximij Doctores præsertim ex illo cæci nati illuminati, qui confitens suam illuminationem miraculosam à Christo Domino operatam, illum eiecerunt extrà Synagogam, post illam fructuosam cõfessionem proprio ore prolatam, ad interrogationem, *Credis in filium Dei*, Respondit, *credo Domine, nam & procidens adorauit eum*, à Christo suscipitur in membrum Ecclesiæ, igitur tunc ecclesia erat (licet pusilla, ac tenella) quod satis erat ad primam Ecclesiæ fundationem, ideo animaduertunt Sancti Patres vbi supra. Christum instituisse caput totius Ecclesiæ Petrum, non per verba de futuro sed de præsenti dicendo, *Pasce oues meas*, per oues intelligendo membra ecclesiæ prout latius supra dictum est.

§.2. Optima igitur, & necessaria, simpliciter est illa consequentia superius adducta, relictis ambagibus hæreticorum, quod à Christo indubitanter, certò, certitudine fidei fundata est Ecclesia dum nobiscum conuersaretur, quam ampliarunt Apostoli, postquam repleti Spiritu Sancto prædicarunt vbique fidem Catholicam, quam signis, & miraculis confirmabant

§.21. Ab ipso Christo Domino proculdu-
1 bio instituta fuere omnia Sacramenta, namquè (vt optimè docet D. Thomas 3. p. q. 22. art. 1. per totum, præsertim in responsione ad primum Argumẽtum) instituere Sacramenta pertinet ad potestatem Excellentiæ, quæ soli Christo competit, ideò rectè concludit, etiam Sacramentum Confirmationis fuisse à Christo institutum antè suam ascensionem Ioannis 16. illis verbis, *si non abiero, &c. non exhibendo* subdit Sanctus Thomas, *sed promittendo* (intellige, effectum illius) *cum per illud conferatur plenitudo Donorum Spiritus Sancti, quæ plenitudo non erat danda Apostolis nisi post Ascensionem, iuxta illud Ioannis 2. Nondum erat Spiritus datus, quia Iesus nondum glorificatus*.

22 Hocquè de institutione huius Sacra-
§.1. menti & aliorum diffinitur de fide in Concil. Tridentino Sess. 7. de Sacram. can. 1.

Punctum Octauum.

De figmentis Hæreticorum.

§.2. FIGMENTA verò Spalatensis ex antro fœtido Hæreticorum erumpentia copiosè reijciuntur à quam pluribus modernis, præsertim à Nicolao Coeffetau Ordinis Prædicatorum Regis Christianissimi Consiliario, atq; Massiliensium Episcopo designato, & à Religioso viro Zaccharia Bouerio Seraphici Instituti Capuccinorum in eorum tractatibus aduersus Rempublicam Marci Antonij de Dominis quondam Archiepiscopi Spalatẽsis, Qui Spalaten. in hoc præsertim cum alijs hallucinatus est, quia nesciuit, vel sciens noluit intelligere aliud esse ecclesiam fundari, & ædificari, aliud vero augeri, & propagari; ædificari enim cæpit eccle-

sia

sia in terris, agente Christo, propagata autem est post Christi passionem, illoq; per ascésionem in Cœlos recepto, quoniam Apostoli Saluatoris Mandarum implentes, fidem Christi per sonum prædicationis in omnem terram diffuderunt, quò tempore florere etiam cæpit ecclesia crescente, numero credentium, vt frequentèr asserit Sanctus Lucas in Actibus Apostolorum. ex S. enim Augustino Serm. 253. de temp. expresse habetur *Sicut ex latere Adæ fabricata est Aeua, ita ecclesia ex corpore Christi, & vulnere eius redempta creuit*, Quibus verbis licet inferre, ergo ante Christi mortem, & passionem, iam ędificata erat ecclesia, quæ postea per Saluatoris passionem, & mortem redempta creuit, siuè aucta est.

§. 3. Spalatensẽ planè conuincit de crimine contradictionis Zacharias Bouerius in sua cẽsura parænetica parte 2. in lib. 1. cap. 1. in confuratione 4. erroris, & latius eandem cõtradictionem demonstrat, vbi supra in proemio lib. 1. in tota ferè illa censura, §. *hæc sane*, vbi relaris fidelitèr proprijs verbis Spalaten. euidenter demonstrat illum palàm contradicere sibi ipsi; cum in proemio suæ Reipub. pro certo statuat Christum ante suam mortem fundasse; ac rexisse ecclesiam, quod postea perfidè negat, dum horribilem illam profert blasphemiam, ecclesiam, scilicet, fuisse erectam post Christi ascensionem, Christumq;, tunc, & non antea habuisse dignitatem capitis, ac rectoris ipsius, contra manifestam veritatem Sacræ Scripturæ conciliorum, Sanctorum Patrum, atq; Theologorum.

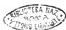
§. 4. Hinc est quod Theologi formaliter, & propriè loquentes docent ex latere & vulnere Christi, cum Apostolo ad ad Ephes. scilicet sanctam ecclesiam fuisse mundatam lauacro, atquè in verbo viræ, *vt exhiberet* (Christus sibi) *illam gloriosam non habentem maculam, neque rugam*; nequè aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta, & immaculata; Ideo prima Petri cap. 1. de membris ecclesiæ dicitur *non enim redempti estis corruptibilibus auro, vel argento, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi, & incontaminati*, & in actibus Apostolorum cap. 20. habetur, *Christus ecclesiam acquisiuit sanguine suo*.

Punctum Nonum.

De ecclesia Christi sponsa.

23 §. 1. QVAE Ecclesia Christi spósa post Synagogam quidem vocata, sed ante Synagogam promissa fuit, de cuius excellenti sublimitate, & mirabili præstantia extãt vaticinia prophetarum præsertim Esai. cap. 2. & Micheæ cap. 4. annunciantium; *Erit in nouissimis diebus præparatus mons Domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles, & fluent ad eum omnes gẽtes.* per Domum Domini, Pręter superius deducta in hoc eodem capite iuxtà interprætationem Apostoli 1. Timoth. cap. 3. dicentis, vt scias quomodo oporteat te in Domo Dei conuersari, quæ est ecclesia Dei viui, columna, & firmamentum veritatis, significatur ecclesia Catholica Romana & Apostolica, quæ est ecclesia Dei viuentis, (*In nouissimis diebus præparata*,) Nimirum tempore gratiæ, ita omnes Patres. (*In vertice montium eleuata super colles*,) hoc est super alias ecclesias, ideo Regina appellatur, psal. 44. & de ecclesia Catholica, à Christo fundata quàmplures Sancti Patres interprætantur illa verba *Astitit Regina à dextris tuis*; quos refert Turrecremata lib. 1. de ecclesia cap. 42. Sed illud mirabile ponderandum est in verbis Isa.

vbi

vbi dicitur ecclesiam ædificatam in vertice montium, & super colles eleuatam esse, & tamen ad illam gentes peruenire debere fluendo. Quod etiam clariùs colligitur spectata vi, & efficacia vocis Græcæ καὶ ἥξουσιν ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη. Prima enim facie videtur Spiritum Sanctum hìc quasi impossibile indicare, Ad montem enim ascendendo, non fluendo peruenitur, fluere enim propriè descensum puta aquæ, & similium significat. Ad ecclesiam ergò peruenitur, non extollendo se, & proprias opinationes, & deliria authoritati Ecclesiæ præponendo, vt omnes hæretici falsò existimarunt, sed ad Montem Domini illi verè ascendere dicuntur qui, iuxtà monitum Apostoli, *captiuantes intellectum suum in obsequium Christi*, de seipsis humilitèr sentiunt, suaq; omnia, authoritati ecclesiæ reuerenter, vt decet, subijciunt.

Punctum Decimum.

De vera Religione.

24 §. 1. TERTIVM præludium in Ecclesia sancta Dei vera religio semper immaculata permansit, & vsque ad consumationem sæculi permanebit, ex S. Augustino serm. 153. de tempore, ex S. Leone epistol. 40. ad Anatholium capit. 1. inquit, *tota ecclesia, nec rugam cuiusquam sit erroris habitura, nec maculam*, vbi exponens illa verba Apostoli 2. Cor cap. 11. *Despondi enim vos vni viro Virginem castam exhibere Christo*, expressis verbis ait, *illa est enim Virgo ecclesia* (scilicet Romana) *sponsa vnius viri Christi, quæ nullo se patitur errore vitiari, vt per totum mũdum vna nobis sit vnius castæ communionis integritas*, in Act. enim Apostol. cap. 2. dicitur, *& multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna*. S. Augustinus epist. 120. ad Honoratum cap. 6. ad illa verba Esaię cap. 61. relata ibidem à D. Augustino, *sicut sponso alligauit mihi mitram, & sicut sponsam ornauit me ornamento* alligauit mihi, & ornauit me tanquam vnius vox est, & tamen sponsum, & sponsam *Christum*; intelligimus, & ecclesiam, idem tradit sub alijs clarioribus verbis lib. 22. contra faustum cap. 33.

Punctum Vndecimum.

De vnitate Ecclesiæ Catholicæ.

25 §. 1. QVAE VE in Ecclesia Romana vna dicitur, præsertim vnitate fidei iuxtà illud Pauli ad Ephes. cap. 4. *Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma*, & 1. Corint. 10. de fidelibus ecclesię membris dicit *quoniam vnus panis vnum corpus multi sumus, omnes, qui de vno pane participamus*. Ideò Sanctus Hieronymus ad Euandrum Episcopũ, *Nec altera Romana Vrbis Ecclesia, altera totius Orbis existimanda est*, necnon vnitate spei, *de qua Apostol. ad Ephesios cap. 4. vocati estis in vna spe vocationis vestræ*, Glossa, *hoc est ad vnam rem separatam*; vnitate finis Augusti: ad primum versiculum psalmi 85. *Omnes gentes, &c. multæ gentes*, inquit, *& vna gens*(deinde subdit) *sed quarè vna gens?* Resp. & *quia vna expectatio*, vnitatem tandem Rectoris, *& Capitis visibilis vna est* Petri scilicet, & Romani Pontificis *successoris ipsius B. Petri; quibus dixit Christus in persona Petri; Pasce oues meas*, de quo latius in 3. cap. Quam ecclesiam Romanam vnam & Apostolicam Deus in Patriarchis mundauit, in Prophetis præparauit, & in Apostolis cond di, ex quibus (scilicet Apostoli.) B. Petrum Apostolorum Principem ob con-

confessionē incarnati *vnigeniti filij sui* (qua videlicet fassus est, tu es Christus filius Dei viui (per os eiusdem verbi sui confirmatum in fundamento *Domus suæ*. (hoc est Ecclesiæ militantis) mutato nomine (de Simone in Cepha) cælestium Claustrorum Præsulem custodemq; fecit, quem Dei sapientia insignem reddidit singularis priuilegio potestatis, diuino ei iure concesso, vt quæ statuisset in Terris *seruarentur in cælis* ex antiqua præfatione, quæ manuscripta reperitur in Sacramentario vetustissimo Sancti Gregorij in Vaticano conseruato, de qua præfatione latè dixerit; C. Baron. in notis ad Martyrologium Roman. die 18. Ianuarij de quo Apostolorum Principe, inquit S. Hylarius commentar. in Matth. cap. 16. *O Beatus Cæli Ianitor, cuius arbitrio Claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata authoritas sit in cælo, vt quæ in terris, aut ligata sint, aut soluta, statuti eiusdem conditionem obti-*

§. 3. *neant, & in cælo*. Eandem ecclesiam doctrina munitam constituit Deus, traditionibus locupletatam, splendore virtute, illustratam, dotibusq; auctam, ex Irenęo lib. 3. cap. 3. aliarum ecclesiarum merito esse Reginam, dignitatum varietate circundatam cũcti prędicant, cuius fides annunciatur in vniuerso

§. 4. mundo. Rom. 1. quadruplici gaudet vniuersitate. Ideo fides Catholica appellatur. *Prima*, dicitur vniuersalitas cui non potest subesse falsum, ita omnes Theologi, vbi tractant de fide pręsertim ex symbolo Athanasij: propter rationem quam assignat. S. Thomas 2. 2. quęst. 1. art. 3. incorpo. quia scilicet *nihil potest cadere sub fide, nisi inquantum stat sub veritate prima sub qua nullum falsum stare potest sicut necnon ens sub ente, nec malum sub bonitate*. Et S. Leo epist. 13. ad Pulcheriam Augustam; *Catholici symboli breuis, & perfecta confessio, quæ duodecim Apostolorum, totidem signata sententijs, tàm instructa est munitione cælesti, vt omnes hæreticorum opiniones solo ipsius gladio possint detruncari*. Nam epist. 11. ad Iulianum Episcopum Choensem inter quam plura dixerat. *Hæresis prodigium falsitatis est, de quo opinionum monstra nascuntur*. Secunda, temporis cum eandem fidem illibatam custodierit, custodiet, & seruabit ecclesia vsquem ad cōsumationem sęculi. Tertia obseruationis, & obedientię, nam mandata illius non vni gentium Populo tantum, sed omnibus proponit obseruanda. Quarta deniq; dicitur vniuersalitas annunciationis *quia fides* annunciatur in vniuerso mundo ad Rom. 1. Christi *enim fides viuificatrix*, ex Irenęo lib. 3. c. 3. ab Apostolisq; prędicata mutari non potest, ex Cypriano lib. 1. epistola 3. ex Hieronymo apolog. 3. aduersus Ruffinum, ex Ambrosio epistola 81. ex Nicolao I. ad Michaelem Imperatorem; insuper clara est ex Primario cap. 1. ad Romanos.

26 Pro qua fide, teste S. Leone serm. 2.
§. 1. ascensionis Domini, per vniuersum mundum non solùm viri, sed etiam fœminę, nec tantum impuberes pueri, sed etiam tenerę Virgines, vsq; ad effusionem sanguinis decertarunt.

§. 2. Hanc fidem terrena sapientia non reperit, nec opinio humana persuasit, sed ipse vnigenitus ęterni Patris filius docuit. ex eodem S. Leone serm. 3. de Pentecoste.

27 Quam ecclesiam Romanam Catho-
§. 1. licam S. Ioannes Euangelista Apoc. 21. vidit tanquam Ciuitatem nouam, descendentem de Cœlo. Glossa noua in Clem. *ad nostrum* de Hęreticis. Hęcq; est Ciuitas supra montem posita, Matth. 5. de qua psal. 86. *Gloriosa dicta sunt*

de

de te Ciuitas Dei, ita communiter omnes ferè Sancti Patres. Hanc futuram cecinere, Prophetarum oracula, & præsentem indicarunt.

Punctum Duodecimum.

De Regno Ecclesiæ.

§. 2. EVANGELICA namquè veritatis voce *regnum cælorum* vocatur Matth. 13. & ad Ephes. 5. *Regnū Christi, & Dei* appellatur, ac *Domus Domini* 1. ad Timoth. cap. 3. in Domo Dei, quę est ecclesia Dei viui, quę Matth. 21. Marci 11. & Lucæ 19. *Domus orationis* dicitur, in quam vtique nullus intrare potest, nisi *luce fidei refusus Catholicæ*, ex S. Ambrosio lib. 6. in cap. 9. Lucæ, ipsa quoque dicitur *pura verbi Dei prædicatione, legitimaque Sacramentorum administratione, plena fulgore ab Oriente, vsque ad Occidentem*, ex Origen. hom. 30. in Matth.

§. 3. Quæ Sancta appellatur, quia veluti corpus cum sancto capite Christo Domino totius Sanctitatis fonte coniungitur, *à quo Spiritus Sancti Charismata, & diuinæ bonitatis diuitiæ diffunduntur.* ex Cathechismo Roman. ad Parrochos, & prolixiùs ex concilio Parisiensi sub Greg. iiij. cap. 2. sed clariùs ex Symbolo Apostolorum; *quam Christus dilexit*, pro qua seipsum tradidit, vt illam sanctificaret, *sanctificata, illuminata, Deo digna, castissima, beatificanda, Spiritu Sancto plena*, ex Epistola Sancti Ignatij Martyris ad Rom. *Domini voce cōsecrata Sanctorū Patrum autoritate roborata.*

Punctum Decimumtertium.

De primatu Ecclesiæ.

28 §. 1. QVARTVM Præludium. *Primatum tenens omnium Ecclesiarum*. ex Vigilio Papa ad Eucherium, præter innumera alia Pontificum, conciliorum, Sanctorum Patrum, irrefragabilia testimonia, dicente Sancto Bernardo Epistola 131. *plenitudo potestatis super vniuersas Ecclesias Orbis singulari prærogatiua apostolicæ sedi donata est*, (addens), *qui huic potestati resistit. Dei ordinationi resistit*, Omniumque ecclesiarum mater est, & magistra. ex Concil. Trident. sess. 7. de Baptismo can. 3. sess. 14. cap. 3. & 22. cap. 8. & 25. cap. de delectu ciborum, ieiunijs, & diebus festis; Cunctis quidem cōspicua, tamquam Ciuitas de Cœlo descendens, supra montem posita in Cœlo fixas habens radices, ex Ioanne Chrysostomo hom. 4. in Esaiam, & in Matth. cap. 5. quæ falsitatibus hæresum *occultari non potest*. ex Sancto Augustino lib. 2. contra Cresconium, quam neque irruentes fluuij, neque ventorum flatus subuertere possunt, secundum illud Matth. 16. *& portæ* Inferi non præualentur aduersus eam, nempè vitia, errores siuè hæreses, hæreticorum doctrina, vel eorum fucata calliditas, iuxtà expositionē Sancti Hieronymi super Matth. cap. 16. & D. Gregerij in psalm. 7. pœnitent. cùm *faciliùs sit solem* extingui, quam Ecclesiam obscurari, ex Chrysost. vbi supra, & S. Augustinus ad psalm. 47. vers. 12. *Hæc est Ciuitas in monte posita, quæ abscondi non potest, Hæc est lucerna quæ sub modio non occultatur, omnibus nota, omnibus diffamata*, & post pauca subdit de firmitate ecclesiæ militantis. *Deus fundauit eam in æternum.* si ergo fundauit eam Deus in æternum, quid times, nè cadat firmamentum? & S. Epiph. tom. 2. hæresi 29. contra Nazzarenos, inquit, Thronus Dauid Regia Sedes & Sacerdotium in ecclesia sancta est, quam dignitatē Regiam, simulquè Pontificiam coniunctim largitus est Dominus ec-

clesiæ suæ sanctæ translato in ipsam Trhono Dauid non deficiente in æternum, Ideo S.Aug.lib.de vtilitate credēdi, c.17. *dubitamus* (inquit) *nos illius eccles. condere gremio, quæ ab Apost. sede per successionem Episc. semper frustra hæreticis circumlatrantibus, culmen auth. obtinuit?*

29 De Regno ecclesiæ duraturo in per-
§. 1. petuum, ac de potestate capitis illius interpretantur SS. Patres illud Daniel. 7. *Potestas eius, potestas æterna, quæ nō auferetur, & Regnū eius, quod non corrūpetur.*

Punctum Decimumquartum.

De hostibus Ecclesiæ.

30 ECCLESIÆ enim à primordijs suis
§. 1. non defuerunt hostes, qui atrociter illam impugnarunt, sed minimè debellare potuerūt. Ideò Regius Vates in persona illius decantat. *Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi*, quia sēper de inimicis suis gloriosè triunfauit, et triūfabit; egregiè Vepres spinas, ac tribulos hæresum, aliorumq; errorū funditus extirpando. Ad hæc insuper adde, quod eccl. cath. persecutionibus magis, magisq; fuerit propagata, dicente S.Leo: in ser. 1. in Natali Apost. *non minuitur persecutionibus ecclesia, sed augetur, & semper Dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur.* S.Iust. quoq; martyr in Dial. cum Trifone Iudæo, *Persecutionem* (asserit) *id esse, Christi ecclesiæ, quod putatio vitæ*, & S.Hylar. lib.7. de Trinit. inter quamplura de eccl. Cath. Rom. (inquit) *ipsa est, quæ dū persecutionem patitur floret, dū opprimitur crescit, tuncq; stat cum superari videtur.*

§. 2. De persecutionibus Eccl. Rom. gloriosè per ipsam superatis, legatur inter alios multos Sand. lib.7. de visibili monarch. eccl. lib.7. post nu. 678, tit. quod *Eccles. Roman. omni tentationis genere probata in omnibus victoriam consecu*ta *est*, vbi magna verborum prolixitate probat, vix vnquam à persecutionibus liberam fuisse, cum *sit vana sine viribus ira*, & si cupis scire rationem legas verba. S. Leo: epist. 31. ad Pulcheriam Aug. quibus dicit, quia non deerit ecclesiæ, diuina protectio, dicente Domino, *ecce ego vobiscum sum vsque ad consumationem sæculi.*

§. 3. *Non ergo* (inquit S.Aug. ser. 78. de tēpore) *glorientur atq; se extollant mali persecutores, quando bonis aliquas tribulationes immiserint, quia cum illos, persequuntur in corpore, illis inseruiunt, quomodo limæ, vel mallei auro, seque occidere probantur in mente.* equidem, vt ad virū bonū perueniat hominis mali aduersitas, iam illius animam putrefacit iniquitas.

Punctum Decimumquintum.

De patentibus Ecclesiæ partibus.

31 QVINTVM præludium. quàm ec-
§. 1. cles. sanctam Roman. Deus posuit in manifesto, adeo vt nulla pars illius lateat. ex S.August. tract. 1. in epist. Ioannis, & in epist. ipsius Augustin. 48. subdens, *itaut, quemadmodum nequit sol omninò latere, ità nec ecclesia Dei.*

32 Ideò pertinacibus hæreticis, alijsque
§. 1. veritatis hostibus, quasi castrorum acies ordinata est, dicente S. Greg. hom. 8. in Ezechiel. ad hęc verba canticorum, Castrorum acies, *tunc terribilis hostibus ostenditur, quando ita fuerit constipata, atq; densata, vt in illo loco interrupta videatur, et vt Dei tabernaculum optimè munitū, fortiter resistit.* Cant. 6. *suosq; hostes, sponsi sui armis vlciscitur*, de illisq; triumphatis, vindictam gloriosè sumit, *Ecclesia* (quidem) *Dei nihil fortiùs*, ex hom. S.Ioa. Chrys. de illius expulsione, *extra quam qui colligit dispergit, quisquis enim ali-*
§. 2. *bi collegerit spargit*; Nihil autem aliud est spargere, quàm schisma facere, Gregemq; Domini diuidere, ex S.Cypriano lib. 1. epist. 8. & prolixius ex S. Hieron. epist.

epist. 57. *extrà quam etiam, nemo Christi membrum esse potest, nullusq; omninò salutem consequi valet.* ex Conc. Lateran. sub Innoc. iij. can. 1. dicente Christo apud Lucam cap. 11. *qui non est mecum, contra me est,* & S. Bernard. ad Hiebertum, *qui non libenter iunguntur Pontifici Romano, sed ex aduerso stant, aut Antichristi sunt, vel Antichristus,* ideò Arnobius Afer Doctor Cathol. & S. Augustini contemporaneus in psal. 16. *Petrus* (inquit) *in deserto huius sæculi perambulans, quousq; Romam perueniret, prædicauit Baptismū Christi, ipse posuit exitus aquarum in finem, ita, vt qui exient foras ab ecclesia Petri, siti pereant, in qua neque hæresis vlla exordium sumpsit, sed mos ibi seruatur Antiquus.* ex Ruffino in expositione symboli; *hanc qui non habent matrem, neque Deum patrem habere possunt.* ad Regnum enim cœlorum peruenire non poterit, qui ecclesiam, (quæ in æternum nō dissipabitur, cuiusue Regnū sempiternum est, Matth. 13.) derelinquit. vbi Christus ecclesiam Regnum appellat, Dominus enim fundauit eam, vt permaneat in sæculum sæculi, psal. 147. ex eodem S. Cypriano epist. 73. ad Iubaianum.

Punctum Decimumsextum.

De facultate iustos canonizandi.

33 §. 1. SEXTVM præludium. In Ecclesia igitur Rom. omnium Ecclesiarum magistra, & fidelium matre, quæ natos suos (materna charitate) à morte regenerat ad salutem. ex S. Augustin. eodem sermone supra citato de tempore 253. atque in eius capite Romano, scilicet Pontifice, plenaria authoritas, & potestas amplissima reperitur præmissis præmittendis, quibus ordinariè deueniri potest ad veram Dei cognitionē, Iustos beatificandi, eosdemq; canonizādi.

§. 2. Ex S. enim P. Augustin. lib. de pœnitentię medicina, cap. 3. *Non nisi publicis testimonijs, aut documentis certior facta ecclesia sancta Dei, de aliquo homine sententiam dicere, aut iudicium pronunciare solet*; hinc est quod quamplures Pont. Rom. in Bullis canonizationis diuersorum sanctorum præsertim Sixtus V. in illa S. Didaci, Clem. 8. in illa SS. Hyacinti, & Raymundi Ord. Præd. & Paulus V. in illa S. Franciscæ Romanæ *§. hac tandem.* ac in illa S. Caroli. *§. denique.* fatentur, ante actum solemnis canonizationis, ritè peracta ac obseruata fuisse omnia, & singula, quæ SS. Patrum authoritas, sacrorum canonum statuta, sanctæq; Rom. eccles. antiqua consuetudo, in re huiusmodi peragēda præscribunt.

34 §. 1. Non tamen cogitur totiès quotiès celebratura est sancti alicuius canonizationem expectare super hoc specialem diuinā expressamq; reuelationem, contra Ioann. Vuicleph, & alios hæreticos, suis blasphemijs sanctorum canonizationem impugnantes, quorum hæreses abundè nimis confutat inter alios Tho. Vualden. 3. tom. de sacramental. c. 122. 123. & 124. vbi ex professo validissimis argumentis collectis ex auctoritatibus sacr. script. SS. Patrum confutat temerariam nimis, atq; hæreticam doctrinam præsertim Vuicleph, proteruè contendētis in Iudicē canoniz. SS. in testes, & in vera miracula canonizandorū, & Roffensis contra artic. Luteri art. 37. *§. si sit hæreticus,* illosq; damnauit ecclesia in Concil. Constantien. sess. 8.

§. 2. Ab initio enim nascētis ecclesię institutum canonizandi iustos esse cœpit, vt veri Martyres à falsis innotescerent, atque hominum fraudibus occurreretur, remediumquè superstitioni, imperitæ multitudinis præstaretur, quæ interdū, nè dicam frequenter decipiebatur, assimulata quadam specie sanctitatis; alias quoq; rationes, ad idem adducit prolixius Turrecr. in c. 1. de consecratione dist. 3.

dist. 3. & glos. in c. vnico de reliq. & vener. sanctorum in 6. vers. Sedis Apost.

35 §. 1. Qua occasione animaduertam quosdam fuisse in aliquibus Martyrologijs appositos, sed pseudomartyres, & viros iniquitatis, vti de Marculo relato in Martyrologio Bedæ, loco Marcelli, die 26. Nouembris, qui Marculus sponte se præcipitauit in Numidia, ac extitit Donatista; Marcellus verò, Nicomediç à Donatistis, pro fide Christi præcipitatus fuit, vti est videre apud Card. Baronium in notis ad Martyrol. Rom. die 26. Nouembris. §. *Marcelli*, in secunda impressione, & apud Molanum c. 3. lib. de Martyrologijs, de quo Marculo Donatista, ac pseudomartyre disserit Optatus Mileuit. lib. 3. & Augustinus contra lit. Petil. lib. 2. cap. 28. & 88. quibus malis, sollicitudine Apostolica occurrentes Pontifices Romani illam authoritatem, quàm antea liberè concesserant Episcopis circà canonizationem Sanctorum, vel beatificationem, meritò reuocarunt, prout latiùs in causis, vel rationibus adductis ab auctoribus, locis immediatè relatis.

§. 2. De tempore verò quò Summi Pontifices Romani, ob insinuatam causam, meritò sibi auocarunt facultatem iustos canonizandi, vel beatificandi, non sunt concordes inter se Scriptores, licèt omnes conueniant in causa, de qua supra: Aliqui enim asserunt id factum fuisse per Leonem iij. circa annum Domini 798. Alij, per Alexand. iij. circa annũ Domini 1163. facillimè tamẽ possent inter se conciliari dicendo id euenisse tempore Leonis iij. quod postea magis clarè, & firmiùs Alex. iij. confirmauit, stabiliuitq;.

§. 3. Brixiæ enim accidit, vt Guido de Laca, qui apparenter videbatur Sanctus, quique à Populis honorabatur, tamquàm alius Ioan. Baptista, tandem manifestè detectus hæreticus, (quia nihil occultum, quod non reueletur) exhumatus, & palàm combustus fuit, quem actum iustæ combustionis Deus miraculo patenti comprobauit. ex Bernardo Lutzemburgo in Cathalogo hæreticorum lib. 2. ex Prateolo lib. 7. de vitis, & sectis hæreticorum, cap. 16.

§. 4. Idem euenisse legitur de Ioan. illo, qui in ordine S. Francisci, schisma excitauerat, contra Ioan. Papam XXII. cuius corpus colebatur in quodam oppido Diocæsis Biterrensis, siuè Birenensis secundùm Prateolum: verùm detecto; quod esset hæreticus, eius ossa, tabellæ, ac alia donaria appensa ad illius sepulchrum, Narbonę publicè igne combusta fuere, idem Lutzemburgus, vbi supra lib. 3. verbo *Petrus Ioan.* & Prateolus vbi supra lib. 14. cap. 20. & & Pegna comment. 51. super qu. 26. Direct. inquisi. Alia exẽpla ad idem inferiùs recensentur, c. 8. n. 16. §. *hinc quoq;*

36 §. 1. Vbicunque igitur auctoritate sacrorum Canonum, conciliorũm, grauissimorùmque Catholicorum Doctorum legitur, adhùc apud Episcopos inueniri potestatem, vt aliquem pro sancto venerari faciant, ac de illo feriati, siuè similia; cuncta hæc exponenda veniunt non de actu canonizationis, siue beatificationis, verùm de celebritate tantùm festiuitatis in honorem alicuius sancti, vel sanctorum, qui iàm certò per ecclesiam canonizati sunt, vèl de actibus illis, actum solemnis canonizationis præcedentibus, vt latiùs explicatur, cap. 2 præsertim num. 10. & 17.

37 §. 1. Hanc celebritatem festiuitatis, etiam cum cessatione ab opere seruili, potest adhùc indicere Episcopus in sua diocæsi, etiam non requisito consensu Populorum (intellige necessariò.) ita tenent communiter Theologi, & Canonistæ, inter quos vnus est Bartholomæus Cassaneus in cathalogo gloriæ mundi

C 2 par. 3.

part. 3. consid. 48. §. *quidquid tamèn* pro qua sententia adducit in specie authoritatem *textus*, *cap. cum sit generale. de foro compet. & cap. nouit. de iudic. & cap per venerabilem, qui filij sint legitimi*, & quamplures alias authoritates Canonum ac Baldi, Antonij de Bustis, & aliorum. Alia plura, & clariora quæ pertinent ad veritatem huius, inuenies inferius in hoc cap. num. 65.

38 Potestatem verò, de qua supra San-
§. 1. ctos canonizandi euidenter demonstrat antiqua traditio, & consuetudo ecclesię, fundata in scriptura sacra, de qua consuetudine S. Thom. 2. 2. q. 10. ar. 12. in corpore, inquit, *maximam habet authoritatem, ita, vt semper in omnibus emulanda; quia, & ipsa, doctrina Catholicorum Doctorum ab Ecclesia authoritatem habet, magisq́ standum est auctoritati Ecclesiæ, quàm authoritati Augustini, Hieronymi, vel cuiuscunq́ Doctoris.*

§. 2. Hanc quoq; ecclesiæ consuetudinem pro indubitata lege semper habuit Sanctus Augustinus, quemadmodum videre est apud illum, præsertim epist. 118. 119. & 120. & in multis locis suæ pręclaræ doctrinæ, inter alia multa semel, atq; iterum dicens: *Euangelio non crederem, nisi authoritas Ecclesiæ me compelleret*. Quod enim vniuersa ecclesia tenet, semperq; retinuit, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectißimè creditur, ideo Paulus viro contentioso obijcit consuetudinem, tanquam pondus, & momentum super his quæ agenda sunt, & seruanda in ecclesia Christi; Paulum itaque imitantes Iræneus, Tertullianus, Hieronymus, & Augustinus, Hæreticis suorum temporum passim, vt illos conuincerent; veterem ecclesiæ morem obiecerunt.

§. 3. Idem probat de facultate, quam habet ecclesia Romana iustos canonizandi, vel beatificandi, venerandorum conciliorum, sanctorumq; Patrum, maiorum vnanimis sententia, magno totius ecclesiæ consensu iam inde ab initio recepta, ita, vt nullo pacto liceat aliquem hominē, quantumcūq; per ipsum miracula fiant, pro beato, vel sancto, cultu publico, siue publicè venerari, nisi antea fuerit beatificatus, vel canonizatus, siue pro tali approbatus, authoritate Rom. ecclesiæ. extra de reliq. & vener. sanctorum. cap. *Audiuimus*. Doctores ibidem, vt latiùs demonstratur, cap. 2. num. 11. & seqq.

§. 4. Quapropter Ioannes Franciscus Pauinus in relatione Canon. S. Bonauenturæ ad initium tom. 2. Opusculorum S. Bonauenturæ registrata in exordio illius, quæ relatio impressa reperitur etiam separata in forma, quam vocant in 4. cuius exordium est, *Ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaq́ Domine.* validißimis argumentis ex authoritatibus sacrorum Canonum, & grauissimorum Doctorum decerptis, quas authoritates in specie ibidem adducit præsertim §. *adducūtur, & plures*, his probat ad solum Pōtificem Romanum pertinere sanctorum canonizationem, idq; non ab Episcopis, neque à Sedis Apostolicæ legatis præstari posse, nisi accedat super his specialis, & expressa facultas eiusdem sanctæ Sedis Apostolicæ.

§. 5. Imò ante art. 1. §. *dicit Baldus cap. de ferijs, citat Baldum asserentem, votum Populi, siuè vniuersitatis emissum de colendo festo in honorem viri Dei, adhùc non canonizati, neq́ beatificati, nullatenus valere*, addendo, *licèt contrarium seruetur Padua in processio: cuiusdam B. Antonij Peregrini*, & §. *dicitur.* post citatum text. Canon. inquit, *propter meritum vitæ alicuius famuli Dei, nō est recedendum à Iuris dispositione, quia neque propter honestatem vitæ, aut probatam fidem, releuatur*

lenatur quis à satisfaciendo iuris mandatis.

§. 6. Qua occasione ponderandum est facultatem beatificandi, vel canonizandi Sanctos, concessam fuisse à Sancta Sede Apostolica olim Episcopis, vti est videre in epistola S. Fabiani Papę ad dilectissimos vbiq; ecclesiæ Catholicæ ministros, hoc autem non legitur concessum fuisse Monachis: ideò calumnia reputatur illa Eunapij Græci Scriptoris, sed Christianorum infestissimi, iniquè asserentis in vita Editij Philosophi, consuetudinem fuisse in primitiua ecclesia, vt Monachi etiam canonizarent sanctos martyres, atq; confessores: ad horum clariorem intelligentiam faciunt tradita ad finem seq. cap. 2.

39
§. 1. Iacobus quoq; Castellanus Canonicus Basilicæ Lateranensis tractatu de Canon. Sanctorum qu. 3. *§. ad prædicta paulò ante adducta*, ad solum Papam, asserit pertinere Sanctos Canonizare, &c. additq; neque legatos de latere, neq; Collegium Cardinalium, neq; Concilia Prouincialia, aut vniuersalia, nisi intercedente authoritate speciali Papæ, super hoc posse Sanctos canonizare, neque illos tanquam sanctos Populis proponere in ecclesia venerandos, quod probat testimonio sacr. Canon. & & quamplurimorum Auctorum; vt videre est §. *Quæro, quid de Collegio Cardi: & §. Quæro quid de Concilio Prouinciali, ac etiam §. Quid de concilio vniuersali*, præsertim Ver. *Sed non interueniente, & §. vacante etiam.* idem negat fieri posse à Cardinalibus, vel à Concilio, etiam Sede Apostolica vacante, cunctaq; probat multis argumentis, & rationibus in iure fundatis, vel dicamus, quod antiquitùs, vt patet ex Decreto Summorum Pontificum Anacleti, & Zachariæ, & aliorum, tenebantur Episcopi singulis annis limina Sanctorum

§. 2. Apostolorum visitare: Qua occasione secùm deferentes necessarias informationes iustorum, qui in eorum Diocæsi decesserant; illis valdè facilè erat obtinere à Sancta Sede totiès, quotiès facultatem illos Canonizandi in eorum tamen Diocæsi. Hoc enim inter alios docet Hieron. Roman Hispanus Augustinianus in sua Republ. Christiana, par. 1. cap. 3. vbi facit mentionem de Canonizatione S. Ioannis Chrysostomi, celebrata per Cyrillum Alexand. Patriarcham dicens; *Neque Patriarchas posse propria auctoritate canonizare sanctos; cùm id soli Pontifici Romano competat; idq; (subdit) credendum est factum fuisse à Cyrillo authoritate sibi delegata à Summo Pontifice Romano*; & meritò quidèm cùm iudicium, quo aliquis iustus in ecclesia canonizatur, sit eminens; atq; maximum bonum, ex quo consurgit feruor, atq; comprobatio fidei Christianæ; dicente glossa in cap. 1. de reliq. & vener. Sanctorum in 6. *Canonizatia est vna de maioribus causis, quæ inter Christianos proponi possit.*

40
§. 1. Sanctumq; vniuersaliter in tota Ecclesia venerari, pertinet potius ad potestatem Iurisd. Papalis, quàm ordinis: ideò illi soli negotium Canonizationis proprium esse debet, qui præest toti ecclesiæ, qui est Vicarius Christi, de quo dicitur Lucæ 20. *Ego sum, qui sanctifico.* quemadmodum solius Christi est, homines sanctificare, iuxtà illud etiam Leuitici 21. *Ego Dominus, qui sanctifico vos:* ità quoq; solius Papæ Christi Vicarij proprium esse debet, illorum, quos Christus iam sanctificauit, sanctitatem manifestam reddere, atq; declarando approbare, præcipiendo fidelibus, vt eosdē venerentur, & imitentur; ità docent communiter Theologi, & Canonistę in specie Augustinus de Ancona in sua Antiqua summa de Ecclesiastica pote-

Sanctorum, Thomæ de Aquino, & Antonini Archiepiscopi Florentini, de quibus cap. 2. num. 9. §. *de quo Sancto Doctore, &c.* Et Iacobus Canonicus Lateranensis Ecclesiæ de Vrbe, in suo tractatu de Canonizatione Sanctorum quæst. 8. ad exordiū, nonnullis argumētis ex textu sacrorum Canonum, & authoritatibus celeberrimorum Doctorum depromptis idem probat, atq; confirmat, vbi in specie tradit, quòd etiam multiplicatis Principum instantijs non consueuit Romanus Pontifex, statim moneri ad committendam inquisitionem sanctitatis, & miraculorum Canonizandi, Post quam adhuc restant nonnulla peragenda.

§. 5. Idem quamuis sub alijs verbis adduxit, & probauit Pauinus in relatione Canonizationis Sancti Bonauenturæ ad exordium responsionis ad 7. articulum; id omne confirmatur exemplo B. Alberti Carmelitæ gloriosissimi Confessoris, & dilectissimi Dei amici, quem in vita, in morte, & post mortem Deus admirandis illustrauit miraculis, quem etiam sanctum prædicauerunt Angeli in die sui funeris prout copiosè dicam cap. 2. num. 9. §. *circa hoc idem*, qui migrauit ad Cœlum 1292. 7. idus Augusti, adhùc tamen non solemniter Canonizatus per Ecclesiam, sed Beatificatus, prout declarant concessiones Apostolicæ Calixti iij. & Sixti iiij.

Punctum Decimumoctauum.

De B. Alberto Carmelitano.

§. 1. IDEO errat Franciscus Maria Torrigius Romanus in suo Cathalogo lingua vulgari edito ann. 1625. de Canonizatione sanctorum facta per Summum Pontificem Romanum, reponens inter sanctos canonizatos B. Albertum de Monte Drepano, licet dicat aliquos asserere fuisse canonizatum à Sixto iiij. alios verò à Calixto iij. cum realiter nondùm sit canonizatus, sed tantùm per illos beatificatus.

§. 2. Hanc animaduersionem præterire non potui propter veritatem historiæ, & facti quod se habet modo à me paulò superiùs fideliter explicato. Et præsertim, quia factum prædicti B. Alberti Carmelitæ confirmat, siuè potiùs euidenter demonstrat veritatem, quam statui circa dilationem canonizationis famulorum Dei, ac etiam reuerētiam, quam necessariò exhibere debent fideles, sanctæ Sedi Apostolicæ, sine cuius authoritate, vel approbatione non licet facere innouationē cultus indicatiui sanctitatis alicuius viri Dei, etsi illius sanctitas sit celebris propter illius virtutes, tùm etiam propter corruscationem miraculorum, vt copiosiùs dicam cap. 2. num. 14. præsertim §. 14.

§. 3. Quamuis enim, vt insinuaui, sanctitas viri Dei B. Alberti Carmelitæ fuerit apud omnes nedùm fideles, verum etiam apud Iudæos, & infideles valdè celebris, quæ quidem, testimonium habuit de cœlo ab Angelis, Beatique viri fœlix transitus fuit 7. Augusti 1292. crescente semper in dies erga prædictum Beatum, populorum deuotione, & miraculorum patratione, adhùc tamen non inuenitur, quod sit solemniter canonizatus per ecclesiam, sed Calixtus iij. ad instantiam Generalis, præclarissimi ordinis Carmelitarum per viuæ vocis oraculum factum Illustrissimò Cardinali Gulielmo Rothomagensi Episcopo, & Protectori dicti Ordinis concessit fratribus Carmelitis celebrationem festi cum Missa, & officio in honorem dicti Beati, ac erectionem altarium sub nomine ipsius, additis sequentibus verbis, *quousque per ecclesiam*

aliud

aliud solemnius decernatur. Per quæ verba insinuat actum Canonizationis futuræ.

§. 4. Sixtus verò Papa iiij. per suum Breue, cuius initium est, *Cœlestis aulæ militum.* expeditum anno 1476. cuius exemplar authenticum seruatur apud pios, & deuotos Clericos Congregationis Oratorij de Vrbe, inter eorum manuscripta libro signato littera Q. fol. 120. de quo breui sermonem faciunt multi Scriptores vitæ eiusdem B. Alberti, præsertim Didacus de Coria in suo Cronicon Religionis Carmelitæ lingua Hispanica edito lib. 10. cap. 17. vbi adducit bis per extensum dictum Breue Sixti iiij. lingua prius hispanica, deinde latina. Et in speculo Ordinis Carmelitarum nouitèr impresso, ac emendato 1507. per Magistrum Fratrem Baptistam Venetum de Cattaneis eiusdem ordinis fol. 94. habetur per extensum eadem Bulla Sixti iiij. de qua supra, cuis initium est. *Cœlestis aulæ militum.* Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorē, Anno Incarnationis Dominicæ 1476. Sexto pridiè Kal. Iunij, Pontificatus eiusdem Sixti anno 5. solùm, ac tantùm confirmat, & innouat, quæ continebantur in præcitato Oraculo facto à Calixto iij. quod Oraculum expresse inseritur in eodem Breui Sixti iiij. Et est Dat. Romæ in ædibus Residentiæ eiusdem Cardinalis Gulielmi apud Sanctum Apollinarem die 15. Octobris 1457. & omissis verbis præambularibus, *Nos, &c.* est sequentis tenoris.

§. 5. *Notum igitur facimus, ac testamur per præsentes, quod Sanctissimus in Christo Pater noster D. Calixtus diuina prouidentia Papa iij. nuper viua vocis oraculo nobis præsentibus, & attestantibus coram sua Sanctitate concessit, & indulsit Reuerendo P. Magistro Ioanni Soret Priori Generali fratrum Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo præsenti; & supplicanti, quod de B. Alberto de Drepano Insula Siciliæ dicti ordinis, dùm in humanis ageret, professore, cuius honorem, & reuerentiam plura Altaria, & Ecclesiæ, vt idem Prior asseruit, ædificatæ fuerunt, ac eius crebrescentibus miraculis, publicè lōgo tempore per Christi fideles, tàm in eorundem fratrum quàm etiam in alijs Ecclesijs (nulla tamen secundùm ritum Romanæ Ecclesiæ præcedente Canonizatione) preces, & suffragia publicè persoluantur, eadem reuerentia & deuotione, vt permittitur, sine alicuius peccati labe, & transgressionis nota, ac conscientia scrupulo, per eos, atque alios Christifideles fieri possit, continuari, quousque per Ecclesiam aliud solemnius decernatur.*

§. 6. Quibus verbis Sixtus iiij. solùm, ac tantùm confirmat, ac innouat, quæ continebantur in præcitato Oraculo facto à Calixto iij. ideò illud Oraculum expressè inseritur in eodem Breui Sixti 4.

Nec in aliquo Scriptore inuenitur probatum, quod dictus B. Albertus fuerit solemniter vsque modò Canonizatus, neque vidi aliquem authorem referentem Bullam suæ Canonizationis, imò Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die 7. Augusti de hoc particulari nihil dicit; sed inter Scriptores vitæ huius Beati enumerat Laurentium Surium, qui nec verbum habet de subsecuta Canonizatione dicti Beati; sed Tom. 4. die septima Augusti in vita eiusdem Beati ab eodemmèt egregiè descripta cap. 18. post recensitum prodigiosum miraculum de apparitione Angelorum in die suæ *Sepulturæ, de quo supra, expressis verbis,* inquit, *ob hoc miraculum Rex, & alij omnes, id planè decreuerit Beatum virum cathalogo Sanctorum ab Apostolica Sede inserendum opera, & impensis Regni.*

Ita

Ità reperitur in eodem Surio, vbi supra secundum impressionẽ Colonię 1579. & in alia nouissimè facta paritèr Coloniæ, 1618. vbi agitur tantùm de procurcuranda Canonizatione B. Alberti; an verò fuerit obtenta, nil dicitur.

§. 7. Deniq; in Lectionibus officij d. Beati, in Breuiario ordinis Carmelitarum reperto, nullà prorsus habetur mentio de Canonizatione dicti Beati, sed quàmplura eximia miracula meritò narrantur de eodem B. Alberto, Quem summopere desidero habere intercessorem apud Altissimum.

§. 8. Philippus quoque Ferrarius ordinis Seruorum, in suo Cathalogo Sãctorum Italię impresso Mediolani apud Hieronymum Bordonium 1613. die 7. Augusti, post recensitam vitam B. Alberti Confessoris, ab eodem collectam ex Surio, & Breuiario Carmel. in qua nullam facit mentionem de illius solemni Canonizatione, in annotatione immediatè sequẽti expressis verbis, inquit. *obijt anno Domini* 1292. Subdens statim, & immediatè. *Calistus iij. Summus Pontifex primùm, vt de eo nondùm in Sanctorum relato, officium Ecclesiasticum recitaretur, concessit, Deinde Sixtus iiij. vt in toto Siciliæ Regno, eius Natalis celebraretur, hac die, diplomate indulsit.*

§. 9. Ad illud verò quod adducit Ioseph Fulconius Placentinus Carmelita in sua Cronica Carmelitana, Placentiæ impressa 1595. in vita B. *Alberti Confessoris, de quo supra pag.* mihi 144. §. *in tanto frà quei Religiosi*, post recensitum miraculum de Angelorum apparitione, de quò aliàs, expressis verbis, inquit, *manifestissimo segno della Santità del Confessore Alberto frà Santi in cielo conscritto, il che tutto fù scritto al Pontefice Massimo per mezzo di Legati, ch'era Clemente V. Rescrisse che frà Santi fusse cõnumerato, & che in ciò gli daua il suo pieno cõsenso, come anco confermò Papa Sisto IV. & Calisto III. come appare nella Bolla di Sisto IV. nella institutione Carmelitana, che così comincia. Cælestis aulæ militum*, hæc ille in prædicta sua Cronica lingua vulgari edita.

Quibus verbis conuincitur author iste de contradictione, nam asserit prędictum Sanctum Confessorem fuisse Canonizatum à Clemente V. addens quod actus Canonizationis fuerit confirmatus per Sixtum IV. in Bulla Superiùs citata, in qua in rei veritate nihil tale inuenitur, sed sola Confirmatio oraculi Cardinalis Gulielmi, in quo oraculo, & Bulla expresè inter alia dicitur, quod nondùm dictus Beatus Confessor est Canonizatus, & Clemens V. iam obierat circa annum Domini 1315. & Bulla ab eodem authore citata est expedita anno 1476. & paritèr oraculum 1457. annis supra centum à tempore Clementis V. Nisi fortè prædictus Fulconius intelligeret de beatificatione, quæ ab aliquibus vocatur Canonizatio particularis, vt inferiùs dicetur cap. 2. hoc secundum, posset aliqualiter sustineri. Dico, aliqualiter, quia ex verbis supplicationis Generalis ordinis Carmelitarum relatæ in oraculo Cardinalis Gulielmi, de quo supra, apparet quod nequè Beatus vsquè ad illa tempora fuisset declaratus dictus B. Albertus, ideò &c.

§. 10. Ad argumentum autèm eorum, qui contendunt persuadere contrarium, (vt supra) asserentes debere esse faciles, ac frequentes Sanctorũ Canon. ex quibus, (inquiũt) corroboratur fides Catholica. Respondetur, id habere veritatem, seruatis seruandis, præcipuè, si duo cõcurrant, Primũ quorum est, obseruatio modi, statuti circa Sanctorũ Canonizationem à Sacris Canonibus, & Sanctis Patribus, quam hodiè inuiolabiliter non

fine

sinè magno rigore, & meritò quidem, obseruat Ecclesia Catholica, quemadmodum inter alios expressit Gregorius IX. in Bullis Canonizationis SS. Dominici, & Francisci, præsertim in illa S. Antonij de Padua §. *Ad hoc &c.* In quo debito modo, includitur etiàm diuturnitas temporis; 2. est oriens ex 1. vt tantus honor qualis est ille Canonizationis Sanctorum, conferatur dignis, & habentibus virtutes heroicas, & Sanctitatem Vitæ excellentem, ideò communiter tradunt Theologi, & Canonistæ, quod Sanctitas illius, qui debet Canonizari, necesse est, vt sit vera, frequens, & constans, 2. excellens. 3. euidens.

§.11. Ideò Ioannes. 22. in Bulla Canonizationis S. Thomæ, negotium Canonizationis appellat arduum, atq; valdè difficile, ob id exacta discussione asserit tractandum esse, vt tantò firmiùs, quantò maturiùs, tanto certiùs quantò disquisitiùs examinatum euadat.

§.12. Idem habetur in Bulla Canonizationis S. Antonini, quam edidit, ac publicauit Clemens vij. sexto Kalen. Decembris Pontificatus sui anno primo.

§.13. Immò in Bullis Canonizationis Sanctorum, antiquitùs, ac nouissimè per Pontifices Romanos celebratæ, semper fit mentio de summa diligentia circa obseruantiam illorum, quæ ordinariè præcedere debent actum Canonizationis, iuxta regulas à maioribus piè, sanctèq; traditas, de qua summa diligentia, semel, atq; iterum habetur sermo, præsertim in Bullis Canonizationis S. Dominici, S. Francisci S. Petri Martyris, S. Vincentij, S. Raymundi, S. Catharinæ Senẽsis Ordinis Prædicatorum; necnon in Bulla Canonizationis Sanctorum Francisci de Paula, S. Didaci, & aliorum, & præsertim S. Franciscæ Romanæ; ac S. Theresiæ, pro vt supradictum est, & inferiùs latiùs dicetur.

§.14. Idem Clemens vij. in Bulla Canonizationis S. Antonini de qua supra, quę ob mortem Adriani non potuit expediri, à quò Canonizatio eiusdẽ sancti Præsulis fuit celebrata §. *Quatenus ipse.* dicit. *Eà propter Adrianus Prædecessor noster considerans, quod in eadem Canonizatione non permissurus esset Deus ipsum errare, qui omnia in ea quomodolibet requisita obseruata fuisse cognouerat, & obseruari fecerat, &c.*

§.15. Idem, quò ad moram, & diligentiam clariùs tradit Sixtus iiij. in Bulla Beatification. Ioannis Boni Heremitæ Mantuani cuius initium est, *Licet Sedis Apostolicæ, &c. nam quò maius negotium est* (inquit) *eò maturiùs deliberandum* est.

Punctum Decimumnonum.

Continens rationes dilationis Canonizat. Sanctorum.

§.16. DE qua necessaria dilatione assignat tres rationes Augustinus de Ancona in summa de Ecclesiastica potestate quęst. 16. art. 2. in corpore, fundatas in authoritate S. Augustini, & Euangeliorum.

§.17. Iacobus quoq; Simonetta Auditor Rotę; & postea Cardin. in relatione Canonizationis S. Francisci de Paula, *titulo, Rationes, quibus fieri debet Canonizatio S. Francisci &c.* §. *Vltra hæc*, Validissimis argumentis depromptis ex authoritate Sacræ Scripturæ, & Sacris Canonibus probat superiùs adducta, circa moram interponendam quò ad actum Canonizationis, addens, *Mora quippè prudentèr interponitur, vt ex ea cognosci possit &c.* præsertim, *cum multi* (inquit ille, & optime) *inter homines in vestimentis ouium appareant, qui nihilominùs intrin-*

§ 18. *intrinsecus sunt lupi rapaces*. Tandem post multa concludit, *tempus consueuit omnia mortalibus patefacere, &c. Quantitas verò moræ est* (ait ille) *in arbitrio Summi Pontificis : &* §. *vltra hac* expressis verbis, inquit, *requirũt etiam Sacri Doctores, quod canonizatio ipsa nequaquam festinetur, sed quod in menses, aut etiam annos: si res fortè exiget, Summus Pontifex illam differat*. Subdens. *mouentur verbis primæ ad Timot. cap. 3.* pro qua sententia adducit plures Canones, & rationes pro eadem sententia de mora Canonizationis: citatquè Augustin. de Ancona de Ecclesia quęst. 16. art. 2. & S. Antoninum in 2. part. 3. partis Summæ, sub rubr. de stat. Pontif. Et inter quam plura, inquit, *Vnde Leo Pont. in cap. miramur 61. dist.* monet. *legitimis temporis spatijs intercurrentibus cælestes dignitates diuinaq́ munera rectè dispensari*. Subdens immediatè, *Mora quippè ipsa prudentèr interponitur, vt ex ea meritum cognosci posit*.

§. 19. His additur factum Beatæ Claræ de Monte Falco, quam intendebat Canonizarę Ioannes 22. ideò formati fuere processus ex ordine ipsius, sed morte præuentus, id non potuit perficerè, & quamuis sit celebris illius Sanctitas, & frequens Visitatio sui Corporis, adhùc tamèn non est Canonizata. Hieronymus Roman Ordinis S. Augustini lib. 4. Reipublicæ Christianę Cap. 3. ad finem. de qua gloriosa Beata Clara de Monte Falco nouissimè Sanctif. D. N. Vrbanus Papa viij. Diplomate Apost. de quo infrà, facultatę concessit, vt omnes vtriusq́, sexus ordinis Eremit. S. August. possint respectiuè celebrare missam, & officium recitare in honorem ipsius, absq́; tamen limitatione, & clausulis restrictiuis, diei, loci, ac temporis, quemadmodum videre est in Breue Apost. super hoc specialiter concesso, sub die 14 Augusti 1624. cuius tenor statim refertur.

BREVE CONCESSIONIS recitandi Officium, & celebrandi Missam de B. CLARA de Monte Falchio Ordinis Eremitarum S. P. Augustini, pro vniuersi Ordinis prædicti Fratribus, & Monialibus vbiquè Terrarum.

VRBANVS PAPA VIII.
Ad futuram rei memoriam.

DOMINI N. Iesu Christi, qui seruos, & ancillas suas æternæ gloriæ præmio donat in cælis, vices (quanquàm immeriti) gerentes in terris, ex iniuncto nobis pastoralis officij debito procurare tenemur, vt eorundem seruorum, & ancillarum Christi debita veneratio in dies magis promoueatur, & laudetur Dominus in sanctis suis; Quamobrem fidelium quorumlibet; præsertim verò sub suaui religionis iugo, Altissimo famulantium votis, quæ peculiarem sanctorum huiusmodi cultum respiciunt, libenter annuimus, prout conspicimus in Domino salubriter expedire. Sanè nomine dilectorum filiorum Procuratoris Generalis, & Fratrum Ordinis Eremitarum sancti Augustini Nobis nuper expositum fuit, quod ipsi ex peculiari, quem erga Beatam Claram de Monte Falchio, eiusdem Ordinis Monialem gerunt, deuotionis affectu, in cuius visceribus Passionis Domini Nostri Iesu Christi mysteria maxima cum deuotione à vicinis incolis venerari asserunt, & ad augendam Christi fidelium ergà illam deuotionem, Officium, & Missam de eadem Beata Clara recitari, & celebrari posse summoperè desiderant, Nobis propterea humiliter supplicari fecerunt, vt desuper opportunè prouidere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur pijs eorundem Procuratoris, & Fratrum

trum votis huiusmodi annuere, illosq; specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium sacris Ritibus Præpositorum consilio, vt de dicta B. Clara Officium, & Missa de Communi Virginum cum oratione propria, in eiusdem Ordinis Missalibus inserta, ab omnibus Ordinis prædicti vtriusque sexus Regularibus personis tantùm recitari, & celebrari liberè, & licitè possit, & valeat, Apostolica authoritate tenore præsentium licentiam concedimus, & impartimur. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Volumus autem, vt præsentium transumptis, etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extrà adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 14. Augusti 1624. Pontificatus N. Anno secundo.

§.20. Multiplici permotus ratione retuli ad longum Decretum, siuè Breue concessionis, de quo suprà immediatè, præsertim, vt magis declararem illud, quòd inferiùs explicabo, cap. 2. nu. 6. occasione amplissimæ concessionis, quam liberaliter elargitus est felic. recor. Paulus V. occasione Beatification. Viri Dei Ludouici Beltran. sacri Prędicatorum instituti, demonstrandò, quòd secundum placitum, & voluntatem Pontificis Romani concessiones pro aliquo Beato fiunt, non semper secundum eandē formam, & amplitudinem, sed vna est altera amplior, vel restrictior, secundum quod significant verba illius concessionis; Aliquę enim sunt restrictę ad locum, & tempus determinatum, & ad personas, quemadmodum illa Viri Dei Alberti Magni, & Beatæ Margaritę de Castello, aliæ verò habent restrictiuam personarum tantùm, non autem loci, & temporis, vti hæc de Beata Clara de Monte Falco, aliæ deniq; non habent restrictiuam omnimodam personarum, neq; loci, vel temporis, vt illa B. Ludouici Beltran:, de qua latius dicam, cap. 2. num. 9. §. 1.

§.21. Innocentius quoq; iij. S. Vlstanum, siuè secundum alios Vostanum, Monachum, ac Episcopum Vigorniensem, seruatis seruandis Canonizauit, centum quadraginta annis plus, minusuè, post eius gloriosum transitum. Ioan. Franciscus Pauinus in relatione Canonizationis S. Bonauenturæ p. 2. art. 7. ad finem. Surius quoq; & alij in vita ipsius sancti, die 19. Ianuarij.

§.22. Eandem conclusionem paulò superiùs adductam de dilatione temporis circa sanctorum canonizationem, tradunt in proprijs terminis, ac etiam rationibus, & authoritatibus euidentèr demonstrant DD. Auditores Sacræ Rotæ Romanæ, in relatione canonizationis B. Andreæ Corsini, par. 3. tit. de secunda considerat. §. 1. vers. *non omittimus.* innixi, vt asserunt ipsi, argumento, siue argumentis desumptis ex author: Hostien. Io. Andreæ, Butrij, Abbatis, & & aliorum in cap. 1. de reliquijs & veneratione sanctorum, idemq; affirmant fuisse conclusum in processu canonizationis S. Franciscæ Romanæ part. 3. articulo 7. eandem quoq; conclusionem statuit Simoneta in processu Canonizationis sancti Francisci de Paula, §. *vltrà hac,*

hæc, vt paulo superiùs dictum est.

§.23. Hanc cōclusionem deniq; insinuant verba Apostoli relata in Cap. *Quid est*. 78. distinct. dicentis, *Nemini citò manus imponas*, ac illa: Leo: Papæ in Cap. *miramur* 6. distint. asserentis, quod cęlestes dignitates, & diuina munera, non sunt nisi spatio temporis dispensanda.

§.24. Idem quoq; quo ad dilationē temporis, docuit Baptista Episcopus Vintimiliensis Ord. Præd. tract. de Canonizatione S. Bonauenturæ ad Sixtum iiij. §. 10. *arguit*.

§.25. Et Ioannes Viguerius Granatensis de Institutione ad Sacram Theologiam titul. de virtutæ fidei cap. 10. §. 3. versic. 4. Papa, inquit, *non debet esse praeceps, nec statim aliquem sibi denuntiatum Sanctum Canonizare; maximè his temporibus nouissimis, in quibus magna est raritas verorum miraculorum, quæ sunt signa attestationis, ne turpis lucri gratia, vel humanæ laudis appetitus, conficta miracula narrentur*, hæc ille.

De diuturna prottactione negotij, siue facti solemnis canonizationis, nostro hoc sæculo habemus præstantissimum exemplum de canonizatione S. Elisabeth gloriosæ Reginæ Lusitanorum, quam in Sanctarum numerum seruatis omnibus seruandis, solemni pompa retulit S.D.N. Vrbanus viij. die 25. Maij pręsentis anni sanctissimi Iubilei 1625. transactis iam. 293. annis à die suæ felicis obdormitionis in Domino, qui fuit dies 4. Iulij 1336. quàm antea ob eximiorum suæ Sanctitatis frequentiam signorum Leo. x. Beatam declarauerat, cum solitis Beatarū mulierum honoribus, cuius sanctitas meritò sempèr fuit, & est omnibus valdè celebris, pręsertim propter arctissima charitatis, ac humilitatis vincula, quibus erat animo singulariter Deo iuncta, nec non propter innumerabilem miraculorum multitudinem à Deo optimo maximo per ipsius *Sanctæ* Reginę intercessionem multis in locis continuò operatorum, inter quæ connumerantur quamplures cæcorum etiam à Natiuitate illuminationes, vt omittam miraculosas sanationes, atque liberationes à proxima, & imminenti morte, vnà cum alijs mirabilibus operatis, meritis, ac intercessione gloriosæ Reginæ, illud tantùm breuiter referam, quod euenit in inuentione sui prætiosi corporis, secuta ex ordine speciali Sanctæ Sedis Apostolicæ, præsentibus Iudicibus Delegatis à S. Sede pro capiendis informationibus ad effectum Canonizationis, quæ inuentio accidit die 26. Martij 1612. post annos 280. à die sui transitus ad Cælum, nèdum fuit corpus repertum incorruptum, quo ad omnem sui partem, sed quod mirabilius est, adhuc Capiti inhærebant capilli optimè fixi, eundem retinentes colorem, quem habebant dum viueret, paritèr vngues digitis adhęrebant, ac si de recenti mortua esset, vela, & pariter linteamina, aliaque vestimenta quibus corpus ipsius Sanctæ in sepulcro tegebatur, cuncta integra inuenta sunt, & ab omni corruptione valde remota; Idem quoq; corpus aliaq; adiacentia ad illud, suauem, simulq; insolitum, & mirabilem (cunctis stupentibus) emittebant odorem. Ex vita ipsius sanctæ collecta fideliter ex processibus, & relationibus Canonizationis ipsius sanctę, iam antea examinatis per sacram Rotam Romanam, & per sacram Congregationē Rituum semel atq; iterum. Romæ impressa per hæredes Bartholomęi Zanetti, post prædictæ sanctæ secutam Canonizationem. 1625.

Punctum Vigesimum,

De antiquitate vsus Canonization. Sanctorum.

§. 26. ALBERTVS Pius contra Erasmum de sanctorum cultu, *lib. 6. fateor*, inquit, *morem hunc Canonizandi Sanctos, eo Ritu, & Ceremonijs, quibus nunc agitur, non fuisse priscum, rem tamen esse vetustissimam, iuxta illud Christi, beati eritis cum maledixeirnt vobis homines propter me, tunc gaudete, & exultate, quia merces vestra, copiosa est in Cælo, mercedem quidem certam promisit, nō in hoc sæculo, sed in futura uita*, subdit, quoq; *eos igitur, qui ad æternam illam gloriam migrauerunt, sine dubio, diuos esse effectos prisca tenebat ecclesia, & vti sanctos (hoc est) gloriæ Domini effectos paticipes, venerabatur. Ideò Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, & Ambrosius referunt de Martyribus, quotquot pro Christi gloria, & nominis eius confessione occubuissent, vti Diuos, ac sanctos uenerabatur ecclesia, & à fidelibus eorum reliquiæ, & sepulchra fideliter, ac reuerenter obseruabantur.*

43 Apostolorū etenim traditione, vsum
§. 1. Canonizandi Iustos ecclesia recepit, quemadmodum inter alios, expressis verbis asserunt, Seraphinus Oliuarius sacræ Rotæ Romanæ Decanus, Petrus Franciscus Gipsius, & Franciscus Pegna eiusdem sacrę Rotæ Auditor: in relatione canonizationis S. Raymundi facta Clementi viij. art. 2. §. *hoc enim potissimùm*. Idem clariùs tradit Thomas Vualdensis tom. 3. de sacram. cap. 123. §. *Hæc est traditio.* ac etiam Didacus Nugnus tom. 2. ad 3. part. Diui Thomæ quęst. 2. art. 3. difficultate 4. §. 3. *præsupponendum. &c.* pariter in lib. 5. constit. Apostolicarum nomine S. Clementis ędirarum: quę etsi in multis fuerint fallacijs hęreticorū aspersę, in hoc tamèn particulari, de vsu canonizationis sanctorum certum est, quod non fuerint violatæ, vbi supra cap. 8. ad finem. Apostoli statuerunt. *De Martyribus dicimus uobis, sicut apud uos in honore habiti fuerunt, Beatus Iacobus Episcopus, & sanctus noster Condiaconus Stephanus, hi enim à Deo sunt beatitudinem consequuti, & ab hominibus honorem.* Hinc est, quod libro 8. capit. 39. præcipiunt Apostoli, vt fideles quiescant ab opere seruili, in die Sancti Stephani Martyris, & reliquorum Sanctorum Martyrum.

Itaq; quem ecclesia pro non sancto reprobat, proculdubio reprobandus venit quemadmodum, quem approbat est approbandus.

Punctum Vigesimumprimum.

De actuali Gloria Iustorum.

44 MANIFESTA sanè hęresis est,
§. 1. negare potestatem, de qua supra in Ecclesia, vel eius Capite, in ordine ad Beatificationem, siue canonizationem sanctorum, qui iam coronati, ad Deum ascenderunt, quemadmodum latè demonstratum est superiùs in hoc capite, numero 33. paritèr quoq; illi, qui fruitionem Dei, claramq; visionem Diuinæ essentiæ, siue Beatitudinem perpetuam sanctorum negant simpliciter, vel ante iudicium vniuersale, contra illud Lucæ 23. quod dixit Iesus latroni, *hodie mecum eris in Paradiso*, ac illud aliud Pauli ad Philippenses 1. *cupio dissolui, & esse cum Christo*, hæreticis sunt, absq; dubio deteriores, cùm veritas ipsa Ioan. 17. palàm dicat; *quos dedisti mihi volo,*

volo, & ubi sum ego, & illi sint mecum, ut videant claritatem, quam dedisti mihi, & sapientiæ 5. *Iusti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum*.

§. 2. Sanctus Iræneus Episcopus, & Martyr, lib. 2. aduersus hæreses, cap. 63. tradit, *animam ante postremum iudicium, dignam operibus suis, aut fælicitatis, aut miseriæ sempiternæ, habitationem percipere, quando semel hinc discesserit*. Quæ expressa sententia sancti Viri, vt dicitur in annotationibus ad idem caput, hominis Christiani, præsertim Theologi digna est, contra illos præcipuè modernos, qui nescio, quomodo hallucinati, adscribant S. Iræneo contrariam sententiam.

§. 3. *Errant* (inquit) S. Bonauentura lib. 4. sentent. dist. 21. q. 2. *dicentes, animas Iustorum non esse glorificandas, ante Iudicij diem*. certum est enim, quod Christus expoliauit Principatus, & Potestates tenebrarum, per quod constat, sanctos in limbo existentes, ad Cœlum cum Christo sublimatos fuisse, & pariter omnes Iustos.

§. 4. Sanctus quoq; Athanasius in Vita Diui Antonii Abbatis refert, *cum sederet in monte, quadam die Antonius, eleuatis oculis ad cœlũ vidit, nescio, quam animam, concinentibus Angelis, atq; lætantibus ad cœlum euntem, orauit, vt sibi tantæ rei sacramentum panderetur, statim vocem audiuit dicentem sibi; eam esse Amonis monachi animam, qui Nitriæ morabatur*.

Paritèr à S. Gregorio, lib. 2. Dialogor. c. 3. dicitur; cũ quadam die in cella consisteret S. Benedictus, eleuatis in aëre oculis; vidit animam sanctæ Scholasticæ sororis eius, in hora sui obitus, de corpore egressam, in columbæ specie, cœli secreta penetrare, & ad gloriam æternam euolare.

§. 5. Animæ quoque Beatissimi Viri Dei Benedicti Itali, Monachorum Patriarchæ, cœlestis gloria eodem quidèm die, & hora sui transitus, duobus Monachis in diuina visione ostensa fuit, viderunt enim (vt sæpè testati sunt) animam eiusdem S. Patris de corporis Ergastulo egredientem, moxq; recto itinere euntem in cœlum, palio omnium virtutum ornatam, hinc, & indè fulgentissimis vallatam lampadibus, virumq; granissimum specie, ad caput ipsius clara voce dicentem, audierunt. *Hæc est via, qua dilectus Dei Benedictus, cœlum ascendit*. Ex Desiderio Abbate Casinensi, in vita eiusdem sancti, ex lib. 2. Dialogorum Sancti Gregorij. ex tom. 7. annal. ad ann. 523. & ex notis ad Martyrolog. Romanum Cardinalis Baronij die 21. Martij.

Referunt quoq; Scriptores vitæ sanctorum, præsertìm Petrus de natalibus, & Surius in vita S. Leonis 9. quod in eius felici transitu, omnes campanæ vrbis, per seipsas, sonare cœperunt, qua hora Albertus Episcopus Tudertinus, & quinque alij de Tuderto, in eadem Ciuitate, viderant viam, pallijs innumeris stratam, & lampadibus, coruscam, per quam Leo Papa ducebatur ad cœlum. Idem tradunt Sygibertus, de viris illustribus, Ordinis S. Benedicti, cap. 153. & Desiderius Abbas Cassinen. in vita ipsius Pontificis.

De Sancto quoq; Ambrosio, scribũt Patres antiqui, præsertim Paulinus Amanuensis eius, quod anima ipsius S. Antistitis, in cœlum euntem, plurimi infantes è sacro fonte redeuntes clarè viderunt.

§. 6. De sancto quoque Patre Dominico refert sanctus Antoninus, & alij sincerissimi scriptores in vita eiusdem sancti Patriarchę, gloriam ipsius Viri Dei Dominici, multis fuisse ostensam, è cœ-

lo testimonijs, præsertim, qua hora decessit; frater quidam Deo valdè gratus in Diuina visione vidit præscindi cœlum, indéq; duas fulgentes scalas submitti; vnius cacumen Christus, alterius Virgo sacratissima eius Mater tenebat, frequentes quoq; Angeli per vtramq; scalam ascendebant, donec lætis vocibus, concinentibus Angelis, scalæ cum sancto Viro in Cœlum subductæ sunt.

§. 7. Et Gregor. nonus in Bulla Canonizationis, eiusdem Sancti Patris Dominici, de die sui fœlicis transitus, inquit, *Deposita carnis Sarcina, diues meritis penetrauit in Sancta, similis Sanctorum, factus in gloria.*

§. 8. De S.Paulino Nolano Antistite copiosa vitæ sanctitate, ac ingenti miraculorum fama clarissimo, cuius præclaras laudes suis scriptis celebrarunt, S. Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Prosper, & Gregorius Turonen. Venantius, Fortunatus in vita S. Martini, Vranius, & Cardinalis Baronius, de quo narrant præsertim, quòd ante triduum suæ mortis, corporeis oculis, sanctum Martinum, & Ianuarium Martyrem, videre meruit, qui cœlesti tũc gloria fruebantur, eumq, ad eandem Beatitudinis fruitionem inuitabant, quem S. Paulinum ad cœlestem Patriã à Deo iàm euocatum, Ioan. Neapolitanæ Vrbis Antistes ante diem tertium, quàm de hoc mundo ad Dominum migraret, retulit se vidisse Angelica dignitate ornatum, syderea claritate fulgentem, verbisq; suauissimis sibi dicentem, *Solue vincula tædiorum tuorum, vt nobiscum, post diem tertium, eadem immortalitatis gloria fruaris*, Quod sanè in ipso Ioanne, etsi tunc integra adhuc erat corporis valetudine, post diem tertium completum est.

§. 9. Et S.Petrus Chrysologus Imolensis S. R. E. Cardinalis serm. 66. *postquam* (inquit) *Dominus resurgens à mortuis expoliauit infernum; patefecit cælos, dedit etiam sanctis paradisi intrare requiem, et ad cæli gloriam peruenire.*

45 §. 1. Contra errores Armenorum, & Græcorum, Schismaticorum, contra quos scripsit egregiè D.Thom. 1. opusc. c. 9. quos pariter damnauit Ecclesia in Concilio Florentino sub Eugenio 4. quos errores detestati sunt ipsimet Græci, atque Armeni, vti est videre in decretis, siuè Bullis vnionis eorum cum Ecclesia Romana, registratis inter acta Concilij Florentini.

§. 2. Sanctosq; modo iam dicto regnare cum Christo in cœlo asserit S.Ephrem, sermone de Martyribus, dum illos alloquens, inquit. *Vos nempè sancti Martyres, verè beati, & gloriosi estis, quos Angeli, & homines pari consensu beatos prædicant*, ac S.Epiphanius Hære. 79. *Sancti sunt in honore, quies ipsorum in gloria, perfectio eorum in beatitudine.*

§. 3. Idem de omnibus animabus Iustis expressè docent sancti PP. Ambros. in serm. de S.Acolio, Augustinus, cap. 35. soliloq.; serm. duplici de S.Cypriano, & lib. 12. super Genesim ad literam c. 27. & epist. ad Paulinam de vidẽdo Deum. Greg. hom. super cap. 20. Matth. & 4. Dialog. cap. 25. Ioannes Chrysost. serm. de Martyribus. Petrus Damianus Rauennas Card. sermon. duplici de sancto Ioanne Euangelista, idq; clariùs, licet methodo scholastico demonstrat sanctus Thomas 3. p. q. 59. artic. 5. ad primum argumentum, & 4. senten. d. 45. art. 1. ad 2. quæstiun. ante responsionem ad argumenta, *cui veritati*, inquit ille, *manifestè attestantur auctoritates sacræ scripturæ. SS. PP. & Canon.* & tandèm concludit, *ideò contrarium pro hæresi habendum est.*

§. 4. Hanc veritatem de gloria animarum

rum

rum Sanctorum, qua Beati in Patria simpliciter nunc Dei essentiam vident, iuxtà illud Ioan. 3. *Videbimus eum sicuti est*, in eodem Concil. Florent. sub Eugenio, quæst. de igne Purgatorio inuenitur diffinitum, illorum animas, quæ post susceptum Baptismum, nullam omninò peccati maculam incurrerunt, illasq; paritèr, quæ post contractas maculas purgatæ sunt, in cœlum mox recipi, & intueri clarè Deum trinum, & vnum sicuti est. Iuxtà illud Matt. 18. *Angeli eorum in Cælis semper vident faciem Patris mei, qui in Cælis est*.

§. 5. Idem habetur clariùs in Bulla vnionis Græcorum, edita sacro approbante Concilio eodem Florentino, subscripta ab Eugenio iiij. ab Imperat. Constantinopolitano Ioan. Paleologo, à Cardinalibus, & PP. omnibus, quorum maior pars erat ex Oriente, vti est videre in actis eiusdem Conc. Flor. & in eadē Bulla expedita pridie 9. Iulij 1439. cuius exordium est, *Lætentur cæli, & exultet terra*, cui titulus est *diffinitio sanctæ Oecumenicæ Synodi Florent.* meritò, itaq; S. August. 15. de Trin. c. 9. ex verbis Apost. 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*, colligit, *ergo secundùm Apost. videbimus Deum, absq; vlla media similitudine*, intellige de creata similitudine.

Punctum Vigesimumsecundum,
De vindicatione Io. Papæ xxij.

§. 6. EX his verbis S. Aug. relatis à D. Th. p. 1. q. 12. art. 2. in arg. *Sed contra*, alijs quoq; adiunctis rationibus, atq; authoritatibus, tandèm colligit D. Thom. conclusionem negatiuam, scilicet. *Non per aliquam similitudinem creatam, Dei essentia videri potest, quæ ipsam diuinam essentiā repræsentet, vt in se est*. Ratio huius assignatur communitèr à Theologis, maximè à D. Tho. vbi sup. in corp. art. *quia omnis forma, seu species creata, est determinata secundum aliquam rationem: Essentia verò diuina, quoddā incircumscriptū est*, quamobrem meritò concludit: *Vnde, & dicere Deum per similitudinem videri, est dicere diuinā essentiam non uideri:* quibus addi pōt ratio S. Dionisij ad idē. primo de diuin. nomin. c. 1. dicentis. *Per similitudinem inferioris ordinis rerum, nullo modo superiora cognosci possunt*. Quicquid dicant in hoc, de specie creata, præsertim expressa requisita in omni intellectione creata secundum illorum opinionem Molina, Vasquez, Rada, & Suarez; quorum rationes, & argumenta latè, ac optimè confutant nōnulli Thomistæ moderni: præsertim Raphael Ripa Episc. Curzulensis, & postea Clugiensis ad 1. par. D. Tho. q. 12. ar. 2. disp. 1. cap. 1. ad secundum.

§. 7. Meæ tamen intentionis, non est denegare, quod lumen gloriǫ creatum, per modum dispositionis supernaturalis necessarium simplicitèr, ex parte intellectus creati videntis diuinam essentiam requiratur, quo potētia intellectiua eleuatur, vt fiat Deiformis, iuxtà illud primæ, Io. c. 3. *Cum apparuerit similes ei erimus, & videbimus eum, sicuti est*. de quo lumine dicitur Apoc. 21. *Claritas Dei illuminabit eam* (scilicet) *Societatem beatorum, Deum videntium:* ita D. Tho. vbi supra in corpore art. 5. Necessitatē huius luminis ad effectum, vt supra, euidenter demonstrat S. Tho. eodem art. 5. præcitato, & fusiùs Caiet. ibid. mirabili subtilitate respondendo argumentis Scoti, & Durandi, impugnantium necessitatem luminis gloriæ ad effectum, vt supra, vbi intèr quàm plura demonstrat Caiet. de mente D. Thom. quod lumen gloriæ per modum passionis, non ponit hominem extrà viam, quamuis per modum habitus, dicatur, & verè sit propria patriæ dispositio: qua necessi-

tate luminis gloriæ, vt ponderant aliqui D.Tho. fideliores interpretes, refellitur hæresis Beguinarum, & Begardorum, Cœlestij, Pelagij, & eorum sequacium, temerè nimis asserentium, omnem intellectualem naturam, in seipsa naturalitèr esse beatam, & ex consequenti posse intellectum creatum per sua naturalia videre diuinam essentiam: quos errores, atq; hæreses iure meritò damnauit Concilium Viennense, vt videre est in Clementina de Hæret. *Ad Nostram*, & in Concil. Tridentino sess. 6. can. 1. contra Pelagianam hæresim. *Si quis dixerit hominem suis operibus, quæ, vel per humanæ naturæ, vel per legis doctrinam fiant, absque diuina per Iesum Christum gratia posse iustificari, coram Deo, Anathema sit*.

§. 3. Eandem denique assertionem de actuali gloria, ac beatitudine iustorum, (de qua paulò supra) determinauit Concilium Tridentinum, sess. 25. decreto de inuocatione, veneratione, reliquijs sanctorum, &c. ad exordium, palàm decernendo sanctos cum Christo viuere, & in cœlo gloriosè regnare, quemadmodum indicant verba eiusdem decreti, quæ sunt. *Qui negant Sanctos, æterna fælicitate in cœlo fruentes impiè sentire*. Sãcti etenim martyres, ac alij iusti cum Christo, in æterna beatitudine viuunt.

46 Hancq; veritatem de actuali gloria

§. 1. sanctorum, determinauit de fide Benedictus xij. qui immediatè successerat Ioann. xxij. quiq; aderat & ipse, vt omnes referunt, & ipsemet fatetur, inter Cardinales, quando Ioannes prædictus diligentiùs examinandam Colleg. Cardinalium controuersiam proposuit superiùs insinuatam, circà actualem fruitionem gloriæ, siue beatitudinis sanctorum, quam morte præuentus non potuit diffinire, (quicquid in hoc falsò dicant hæretici) præsertim mendacissimus Caluinus, & Erasmus, necnon, & Gulielmus Ockamus, non autem Gerson, cum falsò asserat Erasmus in præfatione ad libros S. Iræneí; nondum enim natus erat Gerson, quando obijt Ioan. xxij. qui secundum Villanum, & alios obijt 1334. Gerson verò natus est 1363. nec mirum. *hæreticorum etenim arma sunt colorata mendacia*. neq; Gerson quicquam scripsit de tali errore. alia mendacia quamplura circà hoc eructata ab hæreticis optimè refelluntur à Cardinali Bellarmino, lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 14. qui Occam ob humanas factiones, & odium implacabile conceptum ab illo, contra eundem Ioannem xxij. quia illum excommunicauerat, liuore vindictæ obcæcatus, ausus est etiàm scribere, Ioan. xxij. determinasse contrarium, quod in rei veritate nullibi inuenitur, vt referunt, quamplures fideles Scriptores, præsertim Trithemius ad ann. Domini 1324. Et Paulus Emilius lib. 8. de gestis Francorum, *Ockamus*; inquit ille, *Theologus minorum, Ioannem Pontificem non criminibus modo, sed maledictis lacerat, quãuis aliqui dicant, quemadmodùm refert inter alios ipsemet Trithemius vbi supra, circa enim finem vitæ, suum cognouit errorem, & Apostolicæ sedis gratiam impetrauit*, quam determinationem Benedicti inuenies in sua Bulla relata ad integrum, ab Alphonso de Castro lib. 3. aduersus hæreses, verbo Beatitudo, & à Nicolào Sandero de visibili Monarchia Ecclesiæ lib. 7. tit. de primatu Pontificis Romani, num. 1007. & à Cardinali Bellarmino de sanctorum Beatitudine, lib. 1. cap. 2. ad initium, cuius Bullæ tenor recensetur.

§. 2. Extrauagans (de qua supra immediatè) Benedicti xij. qua difiniuit de fide, quod sancti, actu in Cœlo fruuntur æterna Beatitudine.

BE-

BENEDICTVS SERVVS seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

BENEDICTVS Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, qui sacrosanctam Romanam catholicam, & apostolicam ecclesiam, quàm vt vineam plantauit dextera sua, quamq; vt præcipuam in ecclesiarum omnium caput erexit vt victricem, dicente Domino ad Petrum, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam, sua miseratione nō deserit, sed per BB. Apostolos suos præcipuè Petrum, & Paulum, singulares eiusdem ecclesiæ defensores, pia benignitate, & continua pietate custodit, quatenus eisdem rectoribus gubernata, in se stabilis maneat, fundata supra firmam petram, omnesq; Christianæ fidei cultores, illi obediant, illi pareant, illi intendant, sub illius magisterio degant, sub eius disciplina, & correctione consistant, non illis dogmatizetur improuidum, inferatur incautum, in fide temerarium ingeratur, sicq; declinent homines à malo, & faciant bonum, ambulent per vias rectas, & ad meliora per sancta desideria proficiscantur, sperent iustorum propinquas æternæ vitæ retributiones, timeant malorum inferni calamitates non remotas, nam scriptum est, Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere vnicuiq; iuxta opera sua, quod si secus à quoque fuerit attentatum, id protinus sua authoritate pœnis etiam adiectis, prout expedire viderit, prorsus euellat. Pro qua, vt in se ipsa subsistens alios informaret, passionis suæ tempore Saluator noster Iesus Christus patrem exorasse perhibetur, dicens. Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribaret sicut triticum, ego autem pro te rogaui, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Sanè dudùm tempore fœlicis recordationis Ioannis 22. prædecessoris nostri, inter nonnullos etiam theologicæ facultatis magistros, super visione animarum iustorum hominum post mortem suam, in quibus nihil erat purgabile, cum de hoc sæculo decesserunt, vel si fuerat, iam purgatum fuerat ex toto, an diuinam essentiam videant ante corporum suorum resumptionem, & iudicium generale, & super nonnullis alijs orta materia quæstionis, ipsorum aliqui negatiuam, aliqui affirmatiuam, alij vero secundum suas imaginationes, de visione diuinæ essentiæ ab animabus huiusmodi, diuersa & diuersimodè ostendere nitebantur, prout ex dictis, & scriptis ipsorum noscitur apparere, super reiectis suis verò concertationibus, quas hic causa breuitatis omittimus, quia ita ex nostris determinationibus, inter se etiam diffidebant. Cumq; idem prædecessor noster ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad decisionem concertationum huiusmodi se pararet, in suo consistorio publico, tàm fratribus suis S.R.E. Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, quàm Prelatis, & magistris in theologia, qui multi aderant presentes iniungendo districtiùs, & mandando, vt super materia de visione predicta, quando requirerentur ab eo, deliberatè vnusquisq; diceret quod sentiret. Tamen morte preuentus, sicut domino placuit, perficere illud nequiuit. Defuncto itaq; predecessore prefato, nos diuina dignatione ad apicem summi apostolatus assumpti, diligentius attendentes, quanta ex premissis eorum concertationibus non solutis, animarum imminent pericula, quanta exinde possunt scandala suboriri, vt ipsorum varietas pereat, & veritatis

tis soliditas innotescat, habita prius super prædictis solita examinatione, & diligenti deliberatione cum fratribus nostris DD. S. Roman. Ecclesiæ Cardinalibus, de ipsorum fratrum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione, authoritate apostolica, diffinimus, quod secundum communem Dei ordinationem, animæ sanctorum omnium, qui de hoc Mundo ante Domini Nostri Iesu Christi passionem decesserunt, nec non sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & aliorum fidelium defunctorum, post sacramentum baptismi ab eis susceptum, in quibus nihil purgabile fuit, quando decesserunt, nec erit quando decedent etiam in futurum, vel si tunc erit aliquid purgabile in eisdem, tamen post mortem suam purgabunt, atq; animæ puerorum eodem Christi baptismate renatorum, & baptizandorum, cum fuerint baptizati, ante vsum liberi arbitrij decedentium mòx post mortem suam, & purgationem præfatam in illis, qui purgatione huiusmodi indigebant, etiam ante resumptionē suorum corporum, & iudicium generale, post ascēsionem Domini nostri Iesu Christi in cœlum, fuerunt, sunt, erunt in cœlo, cœlorum regno, & paradiso cœlesti, cum Christo sanctorum angelorum consortio aggregatæ, ac post Christi Iesu passionem, & mortem viderunt, & vident, & videbunt diuinam essentiam immediatè, & benè, & clarè, & apertè illis ostendentem, quodq; sic videntes eadē diuina essentia perfruuntur, nec non quod tali visione, & fruitione eorum animæ, qui iam decesserunt, sunt verè beatæ, & habent vitam æternam, & requiem, & omnium illorum qui postea decedent, cum eandem diuinam videbunt essentiam, ipsaq; perfruentur ante iudicium generale, ac quod visio huiusmodi, eiusq; fructus actum fidei, & spei in eis euacuant, prout fides, & spes propriè theologicę sunt virtutes, quodq; postquàm inchoata fuerit vel erit talis intuitiua, & facialis visio, & fruitio in eisdem, eiusdem visio, & fruitio sinē aliqua intermissione, seu euacuatione prędictæ visionis, & fruitionis continuata existet, & continuabitur vsq; ad finale iudiciū, ex tunc vsque in sempiternum. Diffinimus insuper quod secundum Dei ordinationem communem, animæ decedentium in actuali peccato mortali, mox post mortem suam ad inferna descendunt, vbi pœnis infernalibus cruciantur, & quod nihilominus in die iudicij omnes homines, ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de factis proprijs rationem, vt recipiat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum. Decernentes prædictas nostras diffinitiones seu determinationes, & ipsarum singulas ab omnibus fidelibus esse tenendas. Quicunq; autem deinceps prædictarum nostrarum diffinitionum seu determinationum, ac singularum ipsarum contrarium scientèr, & pertinacitèr tenere, conferre, prædicare, docere, aut defendere, verbo vel scripto præsumpserit, contra eum, sicut contra hereticum modo debito procedatur. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrę constitutionis &c. Datum Auinione, quarto Calendas Februarij, Pontificatus nostri anno secundo.

§. 2. Vbi inter cętera §. *sanè dudùm* palàm affirmat. Ioannem 22. in opere demonstrasse desiderium, quod pro veritate habebat, seruatis seruandis hanc diffinire quæstionem, sed cum adhuc in pręparationibus, & consultationibus versaretur morte sublatus est; in quę extrauag. Benedictus decernit; quod *anima Sanctorum omnium mox post mortem*

tem, si nihil purgabile habebant, etiã ante reasumptionem suorum Corporum, & Iudicium generale, post ascensionem Domini Nostri Iesu Christi in Cœlum fuerunt, sunt, & erunt in Cælo Cælorum Regno, & Paradiso cælesti, cum Christo, sanctorum Angelorum consortio aggregata, ac post Christi Iesu passionem, & mortem viderunt, vident, & videbunt Diuinam essentiam immediatè, se, benè, & clarè, & apertè ostendentem, quodq́ sic vidẽtes, eadem Diuina essentia perfruantur, suntq́ verè beati, & habent vitam æternam &c.

47 Ad finem actorum Conc. Rauen. 2.

§. 1. sub Clemente 5. tom. 3. 2. part. Conciliot. *impressionis Coloniæ Agrippinæ sũptibus Antonij Hierati* 1618. *fol.* mihi 800. col. 1. inuenitur integra Epistola Ioannis 22. cui titulus *est de Beatitudine sanctorum*, *cum* approbatione sufficienti, quod sit eiusdem Pontificis, quæ est sequentis tenoris.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ne super his, quæ de animabus separatis à corpore, & purgatis ante reasumptionem Corporum, Diuinam essentiam visione illa, videlicet, quam vocat Apostolus facialem videant, tàm per nonnullos alios in præsentia nostra recitando, & allegando sacram scripturam, ac originalia, & dicta sanctorum, illis aliàs ruminando sæpiùs dicta sunt aliter per nonnullos, quàm per nos dicta, & intellecta, et auribus fidelium inculcabantur, Cæterum nostram intentionem, quam circa statum animarum separatarum habemus, & habuimus serie præsentium declaramus. Fatemur si quidem, & credimus, quod animæ separatæ, & purgatæ à Corporibus sint in cœlo cœlorum Regno, & Paradiso cum Christo in consortio Angelorum congregatæ, & videant Deũ facie ad faciem, & Diuinam essentiã clarè, in quantùm conditio, et status patitur animæ separatæ; si verò alia, et alia contra materiã huius per nos dicta, aut prædicata, vel scripta fuerunt, quæ quoquo modo illa prædicauimus, vel scripsimus contra præmissa, vel alia, quæ fidem concernant Catholicam, sacramq́ scripturam, aut bonos mores, illa abnegamus, & determinationem Ecclesiæ, & sacræ scripturæ approbamus, aliàs autem dicta, vel scripta, illa habemus, & habere volumus pro non dictis, & scriptis, eaque reuocamus expressè, ac prædicta omnia, & quæcunq́ dicta, & prædicata fuerunt, vel scripta per nos de quacunq́ materia vbicunq́, & in quocunq́ loco, & in quocunq́ statu, quem habuimus, & habemus, vel habuerimus; omnia submittimus determinationi Ecclesiæ, ac successorum nostrorum. Nulli ergo hominum omninò liceat hanc paginam nostræ declarationis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Datum Auinione, tertio nonas Decembris Pontificatus nostri, anno 19. Eandem

§. 2. Epistolam Ioannis 22. supra recensitam, sed vulgarizatam, refert etiam ad verbum Ioannes Villanus, part. 1. suarum historiarum lib. 11. cap. 19. eamdem insinuat Cardinalis Bellarminus de sanctorum Beatitudine lib. 1. cap. 2. §. *atq; hinc soluitur*, & lib. 4. de Romano Pontefice cap. 14.

Ex verbis cuius Epistolæ ab eodem Ioanne 22. conscriptæ, pridie ante illius mortem, vt ibidem animaduertitur, ac probatur, liquidò constat piæ Catholicę, ac sanctæ mentis fuisse circà materiam actualis beatitudinis sanctorum, antè Iudicij diem, contra falsas detractiones, & calumnias asserentium contrarium.

Punctum Vigesimumtertium.

Continens responsiones argumentorum.

48 AD argumentum autem proposi-

§. 1 tum ab Alphonso de Castro ad ver-

uersus hæreses lib. 3. tit. Beatitudo §. 6. hæresis; qui referens verba Adriani Papæ in 4. sentent. ad calcem quęstionis *de sacramento confirmationis*, ait, *nouissime fertur de Ioanne 22. quod publicè docuit, declarauit, & ab omnibus teneri mandauit, quod animæ purgatæ ante finale Iudicium, non habeant stolam gloriæ*.

Respond. primò, ibi Adrian. non loqui secundum propriam sententiam, quemadmodum apertè indicant verba ipsa iam adducta, ideò non assertiuè, sed relatiuè loquitur dum, inquit, *fertur &c.* narrat enim simpliciter, quod populus, & vulgus ignorantèr nesciens, quid diceret, & fortè caliditate aliquorum hallucinatus, affirmabat.

Respond. 2. quod ille Commentarius in 4. senten. fuit editus ab Adriano, vt à doctore priuato, ideò loquitur in illo tanquam priuata persona; nec magni in hoc, faciendum est, de illius priuata sententia.

Respond. 3. standum esse simplicitèr, & absolutè in omni casu narratis in Bulla Benedicti 12. relata, vbi supra ab eodem met Alphonsô de Castro, in qua expressis verbis, inquit, *Cumq; Prædecessor noster* (loquens de Ioanne 22.) *ad decisionem concertationum huiusmodi se pararet, tandem morte preuentus, perficere illud nequiuit, &c.* falsum itaq; omni ex parte demonstratur assertum illorũ, qui ad pauca respicientes, dicunt, quod Ioannes xxij aliter determinauerit pręsertim, vt Pontifex in casu, & materia prædicta.

§. 2. Immò in Bulla Canonizationis Sancti Thomę de Aquino, inter quàmplura, expresis verbis idem Ioannes decernit, quod *Christus cernentibus Apostolis, ascendens in cælum captiuam ducens captiuitatem, dedit dona hominibus, quibus patescere cælum innotuit, reserrata dudùm clausa in se credentibus, ianua Paradisi,* statim subdens, *patet ergo cælum credentibus, patet humilibus, patet etiam illis, qui honestatis, paupertatis, & obedientiæ votis, se Deo voluntaria sponsione deuouent*: & pluriès in eadem Bulla repetit. *ob sanctitatem vitæ, & eximias animi sui virtutes, D. Thomam assumptum esse in cælis, & à Deo mirificatum, illiusq; animam inter sanctorum agmina, quasi stellam matutinam gloriam Sanctorum possidere*. eandem veritatem de sanctorum gloria, & actuali Beatitudine tradit S.D.N. Vrbanus VIII. in Breue concesso, pro Missa, & Officio B. Claræ de Monte Falco, dicendo à fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini, de quo fusius in hoc cap. num. 41. §. 17. illis prioribus verbis. *Domini nostri Iesu Christi, qui seruos, & ancillas suas, æternæ gloriæ premia donat in cælis, &c.*

§. 3. Qua occasione præterire non valeo, animaduersionem necessariam, contra asserentes absq; fundamento tamèn rationis, Sanctum Bernardum sequntum fuisse errorem illorum, qui negabant animas iustorum ante extremi Iudicij diem, frui gloria sempiterna, quemadmodùm de illo scribit Alphonsus de Castro, lib. 3. *aduersus hæreses. tit. Beatitudo, post sextam hæresim*, §. *Beatus Bernardus*. In rei quidem veritate, cogor dicere, quod valdè errant, qui hoc asserunt, vel credũt, vera etenim atq; expressa sententia sancti Bernardi ea semper fuit, quod animæ Iustorum modò paulò superius explicato, statim in cęlo quidèm recipiantur, clarè videntes Diuinam essentiam, æterna quoq; fruantur beatitudine, vti apparet ex ipsius Epistola ad fratres Hiberniæ, in qua alloquẽs, animam, iàm mortui sancti Malachiæ Episcopi, eximiæ virtutis, ait, *ò anima sancta, non tam in fide ambulas, sed in specie regnas*.

Idemq; repetit sanctus Bernardus in serm.

ſerm. ſpeciali de obitu Huberti prioris Clareuallenſis, qui eſt vltimus in ordine ſermonum de ſanctis editis ab eodem ſancto Bernardo, & clariùs idem repetit pluriès libro vnico epiſtolarum ſelectarum, epiſtola de *Machabæorum ſolemnitate*; neq; cùm aliquibus dicam ſanctum Bernardum reuocaſſe poſteà circà hoc ſententiam, vel fuiſſe loquutum in illis duobus ſermonibus citatis à Caſtro, vbi ſupra, ſecundum aliorum opinionem; quod ſecundum abſq; falſitatis nota affirmari poteſt, ſed quia veritas vna eſt, conſtantèr aſſero, ſanctum Bernardum eſſe interpretandum locis ſupra adductis à Caſtro, de viſione beatifica exteriori ſenſitiua, vel de maiori extenſione, modo ſtatim declarando, quam nunc non habent animæ Iuſtorum ſine corpore, quę viſio à gloſſa meritò appellatur, *ſecunda ſtola iucunditatis*; quàm habebunt Iuſti in vniuerſali reſurrectione ex reunione corporũ, cùm animabus hominum; ſemetipſum equidem declarat, ac mentem ſuam pandit, ſanctus Bernardus 2. lib. de diligendo Deum, dum conformitèr ad doctrinam ſancti Patris Auguſtini, in 12. ſuper Geneſ. ad litteram, cap. 27. inquit, quod *anima ſeparata nunc videt Deum beatificè, non tamen eo modò, ſicuti poſt vnionem ad corpus intuebitur*.

Punctum Vigeſimumquartum.

De Gloria iuſtorum poſt iudicium.

§. 4. QVAM difficultatem proponit, atq; reſoluit egregiè S. Gregorius 4. Dial. relatus à D. Thoma 4. ſentent. diſt. 45. q. 1. artic. 1. quæſtiunc. 2. ad 4. argumẽtum, (ſi inquit) *nunc in cælo ſunt animæ ſanctorum, quid eſt, quod in die Iudicij pro iuſtitia ſua retributione recipient?* dum ſtatim reſpondet. *hoc eis nimirùm creſcit in iudicio, quòd nunc animæ ſola ſui gloria retributione lætentur, poſtmodum verò etiam corporum beatitudine perfruentur*, ſubdens, rationem, *vt in ipſa quoque carne gaudeant, in qua dolores pro Domino. atq; cruciatus pertulerunt*; addens, *idem eſſe aſſerendum de damnatis*. intelligendo, quò ad poenam æternam, nam tunc extenſiuè augebitur gloria iuſtis, & poena malis; etiam intenſiuè in ordine, & ad corpus, & animam (vt docet) ipſemet S. Thomas 4. ſenten. diſtin. 49. qu. 1. articulo 4. per totum.

§. 5. Occaſione eorum, quæ immediatè dicta fuere de Augmento Gloriæ Iuſtorum, poſt corporum reſurrectionem, neceſſarium eſt breuitèr aperire, ac magis elucidare modum prædicti augmenti, an ſcilicèt ſit extenſiuè tantùm, an etiam intenſiuè, & quomodò, & qua ratione id fiet.

Pro declaratione cuius difficultatis ſciendum eſt, quòd hìc non agitur de beatitudine accidentali, cùm certum ſit apud omnes hanc intenſiuè, & extenſiuè, poſt reſurrectionem augeri, anima quidem naturali gaudio intenſiùs, & ardentiùs exultabit, cùm ſibi vnitum corpus iam glorificatum habebit: extenſiuè quoque creſcet, beatitudo enim accidentalis poſt reſurrectionem erit, tàm in corpore, quàm in anima, vt aſſerit Diuus Thomas 4. ſentent. diſt. 49. q. 1. art. 4. in corp. Quare tota difficultas reducitur de beatitudine eſſentiali, vtrum ipſa creſcat, & augeatur in ratione beatitudinis intenſiuè, nàm quod extenſiuè creſcat, per diffuſionem ſui ad corpus, cetiſſimum eſt, ſicut quòd gloria corporis ſit effectus gloriæ animæ, vt aſſerit inter alios ſanctus Thomas 1. 2. q. 4. art. 5. ad quintum argument. Caietanus ibidem, & Lorca, diſput. 36. memb. 2.

Priuſquam proponam aſſertiones, quibus

quibus resoluitur præsens difficultas, valdè vtilis; pondero, quod hæc maior auctio gloriæ iustorum, intensiuè considerata, duplicitèr potest intelligi, vel ex parte obiecti, scilicet Dei clarè visi, eò quod tùnc clariùs ab Anima vnita, quàm à separata videatur, siue ex parte ipsiusmet animæ, quæ tunc promptiùs, & expeditiùs corpori vnita Deum videbit; vel potest hoc dici, vel intelligi, quòd vtroque modo intensiùs videat, quam separata.

§. 6. Sit itaque prima assertio. Beatitudo animæ, post reunionem ad corpus in ordine ad obiectum primarium propriè, & formalitèr loquendo, nullo modò intensiuè crescet. Ratio huius ea est, quia præmium essentiale, beatitudinis primarium inuariabile est, ex diuina ordinatione. Quare manifestum est, quod etsi visio beatifica intensibilis esset in hoc sensu, in ordine videlicèt ad obiectum primarium æternæ gloriæ, & beatitudinis, nunquàm intenderetur. In quo sensu, & secundùm quem interpretandus est S. Thom. prima. 2. qu. 4. articul. 5. ad 5. argumentum. Vbi, inquit, *corpore resumpto, beatitudo crescit, non intensiuè, sed extensiuè.* Et Caiet. ibid. in responsione ad quintum, post aliqua stabilita fundamenta, collecta hinc, & inde ex doctrina sanctissimi præceptoris D. Thomæ, per modum illationis, & cõclusionis, inquit, *Ex hoc sequitur, quod anima beata resumpto corpore est beatior intensiuè, non ex parte obiecti, aut luminis gloriæ, sed ex parte attentioris visionis consequentis perfectionem animæ in essendo.*

§. 7. Est secunda assertio. Visio Dei, in qua consistit vera beatitudo, & cæteri aliqui actus beatifici, quos eliciet beati, post resurrectionem corporum, intensiuè erũt perfectiores in, & ex parte modi tendendi, qui se tenet ex parte subiecti, ratione cuius perfectior erit visio beatifica, & amor Dei, quæ maior perfectio non est specifica, sed indiuidualis, se tenens ex parte subiecti. Nec dicitur intensiua, ex præciso ordine ad obiectum primarium, in ordine ad quod extensiua appellatur; ex parte tamen modi tendendi ipsius subiecti, intensiua dici potest, quia tùnc subiectum circà idem obiectum tendit, secundum totum suum posse. Hanc conclusionem docet inter alios S. Thomas 4. sent. dist. 49. quæst. 1. art. 4. quæstiunc. 2. Nec est contrarius sibi ipsi, vt aliqui malè crediderunt, vt optimè explicat Caiet. loco supra citato ad secundam assertionem. Immò potius tanquàm sibi semper valde constans, quod dixerat in 4. confirmat, prima. 2. quæst. 4. art. 5. in corp. vbi inter quàmplura mirabilitèr declarata, & stabilita rationibus, & authoritatibus sacræ scripturæ, & sanctorum Patrum, meritò concludit; *Cum enim operatio dependeat ex natura rei, quantò anima perfectior erit in sua natura, tantò perfectiùs habebit suam propriam operationem, in qua fælicitas consistit.* vndè cùm S. August. in 12. super Gen. ad litteram quæsiuisset, vtrùm spiritibus defunctorum sine corporibus, possit illa summa beatitudo præberi, respondit, *quod non sic possunt videre incommutabilem substantiam, vt sancti Angeli vident, siue alia latentiore causa, siue ideò, quia est in eis naturalis quidam appetitus, corpus administrandi.* Et ad 5. argumentum semetipsum magis explicans in confirmationem prædictorum inquit; *Dicendum quòd desiderium animæ separatæ totalitèr quiescit, ex parte appetibilis; quia habet id, quod suo appetitui sufficit: sed non totalitèr requiescit; quia illud bonum non possidet, secundum omnem modum, quo possidere vellet, et ideò corpore resumpto, beatitudo crescit, non intensiuè, sed extensiuè.*

§. 8. Ex quibus manifestè colligitur doctrinam

ctrinam S. Auguſtini, & Diui Thomæ fauere vtrique aſſertioni, maximè ſecundæ, dùm aſſerunt operatiorem, in qua eſt poſita fœlicitas, perfectiorem eſſe intenſiuè; & expeditiorem poſt reunionem animæ ad corpus.

Eandem ſententiam docuit S. Bernardus ſerm. 3. omnium ſanctorum illis verbis, *Viget in animabus ſeparatis deſiderium hoc naturale, vt nedùm tota affectio eorum liberè pergat in Deum, ſed contrahatur quodammodo, & rugam faciat, donec inclinentur deſiderio corporis.* Vaſquez, & Lorca vbi ſuprà palàm fatentur ſupradictos Patres docere, ac tenere ſententiam explicatam in duobus præcedentibus aſſertionibus.

§. 9. Pro huius doctrinæ maiori declaratione animaduerto, quod etſi ad operationes ſupernaturales, nullo modo concurrat virtus naturalis, cum ſit prorſus improportionata, tamèn concurrit natura ipſa, à qua dependet, vt à principio radicali, & à virtute ſupernaturali, quæ eſt illi tota ratio agẽdi, & quæ adæquatur in ratione virtutis connaturalis principio radicali. Quare ſi radicale hoc principium coarctatur, & anguſtatur, nec dilatatur, id quod poteſt ſecundum, ſuam vltimam perfectionẽ natulalem: & ratio illa agendi contrahitur, & rugam facit, (vt ait Bernardus) cùm proportionetur illi principio in ratione virtutis, ſicut accidens in ratione virtutis proportionatur ſubſtantię, vnde quantò radicale illud principium expeditius eſt, nec detentum ab aliquo alio, tantò ratio illa, & virtus ſupernaturalis expeditior erit, & cauſa reſultans ex tali virtute, & principio radicali expeditiùs, ſuauiùs, perfectiùs, operabitur, quàm dùm ab alio obiecto naturalitèr deſideratur, inclinatur, vel quacunque alia ratione detinetur, vel contrahitur, quicquid dicant moderni præſertim, Suarez, de viſion. Beatifica ad 1. part. D. Thom.

Hæc doctrina manifeſta eſt, quia habitus primorum principiorum in anima ſeparata, etiam ſi ſit idem lumen prorſus immutatum in intẽſione, tamèn quia anima expeditior eſt ad intelligendum, quando eſt ſinè corruptibili corpore, cum corpus quod corrumpitur, aggrauet animam, etiam lumen illud expeditiùs operatur, & operationes ab illo prouenientes promptiores ſunt intrinſecè ex parte modi tendendi ipſius animæ, cuius promptitudo quaſi ſuffocatur corruptibili corpore, nec eſt libera, & expedita, vt tendat in prima principia ea perfectione, qua poteſt, quod impedimentum eſſet in anima, etiamſi nullus eſſet error, qui poſitiuè obtenebraret lumen rationis, ſed præcisè ex vnione ad corpus corruptibile (niſi aliàs adiuuetur ſpeciebus infuſis) vndè anima eiſdem ſpeciebus abſtractis à phantaſmatibus, quibus tenebatur in corpore mortali, expeditiùs vtetur dùm eſt ſeparata.

§. 10. Vndè, vt ait Sanctus Thomas 1. par. quæſt. 89. artic. 6. anima ſeparata, & vnita per ſpecies acquiſitas in hac vita eodem modo cognoſcit, ſi modus ſe tenet ex parte obiecti, ſed nõ ſi, ſe teneat, ex parte virtutis agentis, & iktellectus, quia, inquit, *non eſt idem ſtatus animæ ſeparatæ, & vnitæ,* Vnde eadem virtus naturalis intelligere diuerſo modo conſideratur in anima ſeparata, & vnita, quia ſubſtantia animæ, quæ eſt principium radicale, diuerſo modo conſideratur. Pari modo; quia cum anima ſeparata etiã beata, diuerſo modo ſit, ac dum eſt vnita corpori immortali; nàm dùm eſt ſeparata habet innatum appetitum ad ſuum corpus, ſinè quo ſuo eſſe naturali, eſt imperfecta, adhùc quatenus intellectiua eſt, vt expreſsè docet S. Thom. 1. p. q. 89. art. 1. etiàm virtus ſupernaturalis,

ralis, quæ est lumen gloriæ, diuerso modo perficiet substantiam animæ, & erit ratio agendi, vt anima influat expeditiùs, & promptiùs in visionem, & alios actus beatificos. Probatur; quia modus operandi sequitur modum essendi, ergò modum essendi perfectiorem sequitur modus operandi perfectior, sed anima vnita corpori glorioso habebit perfectiorem modum essendi, ergò & operandi. Probatur minor, quia anima nostra essentialitèr est pars corporis, & ex natura sua exigit cum illo coniungi, & per consequens, quandò cum illo actualitèr iungitur, acquirit suam vltimam perfectionem. Hæc est ratio D. Thomæ in quarto. Quæ confirmatur ex eodem prima. p. q. citata, art. 5. quia operatiò in qua consistit fœlicitas, dependet ex natura rei operantis; vnde quantò anima erit in sua natura perfectior, tantò perfectiùs habebit suam operationem; ita vt diligentèr ponderandum sit, quòd hæc maior perfectio, quæ ponitur respectu actus, siuè operationis beatificæ in anima beata, corpori glorioso iam vnita, se tenet radicalitèr, & totalitèr ex parte subiecti, ac suppositi perfectioris: Ideò S. Tho. 4. sent. distin. 49. q. 1. art. 4. quęstiun. in corp. dicit, *Sicut enim anima separata à corpore corruptibili perfectiùs potest operari, quàm ei coniuncta, ita postquam coniuncta fuerit corpori glorioso, perfectior erit eius operatio, quàm quando erat separata. Omne autem imperfectum appetit suam perfectionem, & ideò anima separata naturaliter appetit corporis coniunctionem, & propter hunc appetitum (ex imperfectione procedentem) eius operatio, quæ in Deum fertur, est minus intensa. Et hoc est, quòd dicit Hieronymus, quod ex appetitu corporis retardatur, nè tota intensione pergat in illud summum bonum.* Et clariùs in responsione ad primum, se magis explicans, inquit, *quod anima coniuncta corpori glorioso, magis est Deo similis, quàm ab eo separata, inquantùm coniuncta habet esse perfectiùs. Quantò enim aliquid est perfectiùs, tantò est Deo similiùs, sicut etiam cor, cuius vita perfectio in motu consistit, est Deo similiùs, quando mouetur, quàm quando quiescit, quamuis Deus nunquam moueatur.*

§. 11. Eodem quoq; modo interpretanda sunt dicta Sanctorum, & Doctorum Catholicorum asserentium, *nondum completè animas Iustorum esse glorificatas*, vel quid simile, quorum placita adducit Castro, vbi supra, & alij, vt secundum veritatem vindicati, & ipsi remaneant à calumnijs hæreticorum, ac aliorum.

50 §. 1. Addo ex D. Thoma 4. sent. dist. 45. q. 1. artic. 1. quæstiunc. 2. ad 3. arg. §. *Et præterea, quod gloria corporis non est ita essentialis, quemadmodum illa animæ, ideò hæc differtur, prima vero citò datur*, idest mox, ac statim secuta morte Iustorum.

Punctum Vigesimumquintum.

De Enucleatione verborum inscriptionis Elucidarij.

51 §. 1. AD terminorum igitur explanationem descendendo inscriptionis, siue tituli huius tractatus, in primis se offert interpretandum nomen, *certitudo*, quod significat firmitatem illam propter quam, virtus cognoscitiua perinde suo cognoscibili adhæret, ac si illud coram se patentèr cerneret, hinc est, quòd certa non appellamus nisi illa, quæ vera sunt, vel quę vera esse indubitanter credimus.

De qua certitudine loquens. S. Thomas, 3. sent. dist. 26. q. 2. art. 4. in corpore, inquit, *Certitudo dicit firmitatem adhæsionis virtutis cognoscitiuæ ad suum cognosci-*

gnoscibile. & 2.2.q.18.art.4.in corpore docet; Certitudinem inueniri tanquàm in subiecto in vi cognoscitiua essentialitèr, participatiuè verò in omni eo, quod à vi cognoscitiua mouetur infallibilitèr ad finem suum, subdens, *secundùm hunc modum dicitur, quòd natura certitudinaliter operatur, tanquàm mota ab intellectu Diuino, mouente certitudinalitèr vnumquodq; ad suum finem.*

§. 2. Neque ibi contrarium, vllo pacto docuit Sanctus Doctor, quamuis, alibi dicat, certitudinem esse in appetitu naturali, non quia appetitus naturalis cognoscat finem, quemadmodùm virtus cognoscitiua, sed in quantùm à Deo dirigente ipsum in finem infallibilitèr inclinatur.

§. 3. Ex quibus colligitur distinctio illa, qua diuidi solet certitudo, siuè certa in illis, quæ appellamus certa, certitudine humana tantùm, ac in illis, quæ dicuntur certa, certitudine Diuina, vt sunt reuelata à Deo, vel quæ ex ipsis reuelatis necessariò inferuntur, quemadmodùm Canonizatio, Sanctitas, Gloria, & Veneratio Sanctorum, vti probatur inferiùs præsertim, cap.3.5.6.& 7.

52

§. 1. Nomine verò *Sanctorum*, intelligimus viros, quoscumq; pios, Iustos, Innocentes, atq, immaculatos, qui in hac vita mortali, viam mādatorum Dei alacritèr cucurrerunt, illa fidelitèr obseruando, ac perseuerantèr, iàmq; vitæ præsentis cursum, beato fine clauserunt, quorum animæ, nulla purgatione egentes, cœli secreta penetrarunt, statim euolando ad gloriam, clarè Deum intuentes sicuti est, sanctus Chrysostomus in Homel. 1.in psal, 144. *Quid est sanctus?* (inquit) moxq; respondet, *Rectus, purus, mundus, ab omni reprehensione alienus, qui nullam vlli omnino prabet ansam*. sanctitas quidem ex D. Thoma, & suis interpretibus, 1.2. q.68.art.2. nihil aliud est, quàm generalis quædam virtus, omnium virtutum, complectens actus hæroicos, quos per imperium voluntatis ordinat in bonum diuinum, hoc est refert in Deum, omnium virtutum operationes.

Punctum Vigesimumsextum.

De inæqualitate Beatorum.

53

§. 1. EST tamen notandum, quod beati omnes, minimè pares sunt in gloria essentiali, cum sancti in cœlo, Deo fruantur pro meritorum diuersitate, alius alio perfectiùs, contra Iouinianũ, & alios hæreticos, nam iuxtà illud Saluatoris, *Ioan.4. in domo Patris mei mansiones multæ sunt.* Quàm veritatem, vniuersalis Ecclesia determinauit in Concilio Mediolanen. cui præerat, tanquam Legatus Pontificis sanctus Ambrosius, vbi inter alios Iouiniani errores, ille cōcorditer fuit damnatus tanquàm hæresis formalis, omnes scilicèt Beatos, pares esse in gloria, neque inueniri inter illos differentiam præmiorum.

§. 2. Deniquè eandem hæresim confutarunt, atq; damnarunt Patres Concilij Florentini sub Eugenio quarto, contra quam hæresim scripserunt S, Hieronymus, lib.2.aduersus Iouinianum, & sanctus Augustinus lib. de sancta Virginitate.

Argumenta in contrarium, eximiè soluuntur à sancto Tho.4. sent.dist.49. q.1.art.4.ad 2.quæstiunc. in resp. ad argumenta, vbi soluit in specie illud fundatum in authoritate, Matth. 20. *omnes accipient denarium æqualitèr*, ista enim vnitas, ac æqualitas denarij referenda est, ad vnitatem tantùm obiecti beatitudinis, quia Deus suam essentiam omnibus beatis ostendit, addens, *sed vnusquisq; eam aspiciet secundum modum suum, qui attenditur secundum maio-*

rem, vel minorem gradum luminis gloriæ; siuè maiorem, vel minorem perfectionem eiusdem luminis, ideò rectè concludit S. Thomas, vbi supra in corpor. quæstion. ad secund. non in eodem gradu beatitudinis, erunt omnes beati.

Et in Resp. ad 3. *Argumentum, radix istius disparitatis oritur remotè quidem ex perfectiori charitate, immediatè vero ex lumine perfectiori gloriæ.*

Sanctus quoq; Pater Augustinus lib. de Sancta Virginitate cap. 26. super cap. 14. Ioan. inquit, *ac per hoc in denario, quidem non impart, non vinet alius (scilicet beatus) alio prolixius*, subdens; immediatè, *in multis autem mansionibus, honoratur alius, alio clariùs*. ex quibus verbis possumus colligere primò, quod denarius æqualiter receptus significat æternitatem gloriæ beatorum, quę ęternitas communis est omnibus beatis; 2. inęqualitatem mansionum, siuè modi, quo vnus beatorum alio perfectiùs videt diuinam essentiam, quod mysterium declaratur illis verbis Apostoli 1. Corin. c. 15. *stella* (inquit) *differt à stella in claritate, sic & resurrectio mortuorum.*

Sancti verò, atq; in cælis beati, quemadmodum, inquit, S. Thom. in Isaiam cap. 51. & 64. *quatuor delicias in præsenti seculo habent, lumen Dei, bona opera, virtutes, & mentis quietem; in gloria verò fruuntur alijs 4. delicijs, plena scilicèt Dei visione, perfecta eiusdem dilectione, copiosa refectione, ac eminenti authoritate.* voluntati enim timentium se liberaliter annuit Deus.

§. 3. Istis quippè Dominus parauit locum æternæ quietis, Regnum perpetuæ dignitatis, mensam diuinæ refectionis, lucernamq; diuini luminis; ideò *inebriabuntur ab vbertate domus suæ, ac de torrente voluptatis suæ potabit illos.*

§. 4. Idèm S. Thomas ad hebræos 12. lect. 1. *Sancti, inquit, dicuntur nubes propter conuersationis sublimitatem, propter doctrinæ fecunditatem, ac propter spiritualis consolationis vtilitatem.*

54. Deniq; prima 2. quæst. 66. art. 2. in
§. 1. Resp. ad 2. argumentum, *dicendum est*, inquit, S. Thomas, *quod vnus Sanctus laudatur præcipuè de aliqua speciali virtute, & alius de alia, propter excellentiorem promptitudinem ad actum illius virtutis, quàm ad actum alterius, licet fuerit ornatus alijs virtutibus, sanctitas verò de suo formali dicit liberam, perfectam, & immaculatam munditiem, ab omni & quacunq; immunditia aliena*; ex S. Dionisio de Diuinis nominibus, cap. 12. & ex S. Thom. 1. sent. dist. 10. quæst. vnica art. 4. in responsione ad 4. Argumentum, & 3. dist. 3. quæst. 1. art. 1. in principio Corporis.

55 Canonizare verò secundum Theolo-
§. 1. gos, Summistas, & Canonistas, quemadmodum inter alios tradit Syluester, & Tabiena verbo, Canonizare, vel canonizatio, num. 1. de mente Innocentij, & Panormitani est; Iustos iam vita functos per summum Pontificem Cathalogo sanctorum, publico, & solemni ritu, ac publico iudicio, vel sententia diffinitiuà seruatis seruandis, secundùm formam Ecclesiæ adscribere, decernere, atque declarare, vt pro sanctis colantur, eosq; fideles venerentur. Dicente S. Ambrosio serm. 6. ad finem, *quisquis honorat martyres, honorat & Christum, & qui spernit sanctos, spernit & Dominum*, ac insupèr eosdem sanctos imitentur, & quod de illis officium, solemne fieri possit, quemadmodum de alijs sanctis consuetum est per Ecclesiam.

56 Cultus quippè, siue honor, quem san-
§. 1. ctis canonizatis tribuit ecclesia redigi, solet ad numerum septenarium. Primò præcipitur, vt ab omnibus publicè, & infallibilitèr, ac reuerentèr inuocentur,

& ha-

& habeantur pro sanctis. 2. in publicis Ecclesiæ præcibus tanquam sancti, siuè nomine expresso sanctorum inuocētur, & honorentur, 3. templa, & Altaria in eorum memoria, eorumq; honore Deo palàm dicentur. 4. sacrificium Missæ, & Diuinum officium publicè eorum nomine in illorum honorem Deo persoluantur, & offerātur. 5. dies festus in eorum memoria, ac eorum nomine publicè, ac solemnitèr celebretur. 6. illorum imagines cum diademate ad caput pingātur, ad ostēdendam gloriam ipsorum, & coronam Vitæ, qua iam coronati sunt in cœlis, & quemadmodum stellas agnoscere non possumus, nec illas intelligere absq; illo sibi indito splendore, ita nec sanctos sine illo beatitudinis splendore, quo semel collustrati per Ecclesiam Romanam, nulla omninò ratione carere possunt, ideò de sanctis, & beatis dicitur Daniel. 12. *qui ad iustitiam erudiunt multos* (intellige per sanctitatem Vitæ) *quasi stellæ in perpetuas æternitates fulgebunt*.

Hinc est quod Tertullianus lib. de Idol. Hi ergo *Dei hæredes*, ait, *cohæredes autem Christi, caput radiante auro conspicuum habent*. Circulum itaq; radiatum ad Caput sanctorum, vel beatorum, Diuinitatis participatę (vt phrasi Theolog. vtar) tanquam indicem, notamquè, Ecclesia apponit, siue facultatem apponendi concedit, eorumq; Imagines publicè in Ecclesijs, Cappellis, Altaribus illustri loco collocandæ sunt, vt ab omnibus honorētur, & adorentur, 7. illorum reliquiæ præciosis includuntur thęcis, & publicè exponuntur, vt fideles, illas venerentur, illorumq; vitam imitentur.

§. 2. Alia verò, quæ pertinent ad maiorem, & ampliorem claritatem nominis Canonizationis inferius adducentur, in sequenti cap. ac etiam in 3. cap. fundamento 3. §. *Hanc Veritatem*.

Punctum Vigesimumseptimum.

De cultu exhibendo Canonizatis.

57 §. 1. NON desunt Doctores grauissimi fundatam habentes suam intentionem in illis, quæ traduntur in toto tit. de reliq. & vener. sanctorum, nec non in Concil. Trid. sess. 25. de reliq. & vener. sanctorum, qui constanter asserant esse de fide certum, quod fideles omnes, teneantur habita notitia Canonization. sanctorum, illos publicè, saltem in præparatione animi honorare, & debitum cultum eisdem publicè exhibere, cum Ecclesiast. cap. 44. iubeat Dominus. Vt sanctos laudemus, atq; magnificemus. Ioann. enim Damascenus, lib. 4. Orthodoxę fidei, cap. 16. *Sanctis*, inquit, *vt Christi amicis, Dei filijs, atque hæredibus honor haberi debet, quemadmo-*

§. 2. *dum*, inquit, *Theologus, & Euangelista Ioannes 1. quotquot autem receperunt illum, dedit illis potestatem filios Dei fieri.*

§. 3 S. quoq; Basilius, ille magnus oratione in 40. mart. loquendo de honore debito sanctis, pręcipuè Martyrib. ait, *honor in bonos a cōseruis collatus; beneuolentiæ significationē habet apud cōmunem Dominū.*

Et Hyerem. Constantinop. relatus à Iodoco tom. 1 sui Thesauri Catholici, lib. 5. *de Sanctis Ecclesiæ*, art. 12. resp. 2. *de Sanctorum inuocatione. honorandi sunt*, inquit, *Sancti tanquam amici, & filij Dei, Christum verum Deum nostrum: & sanctos eius, verbis, picturis, sacrificijs, templis, imaginibus honorantes, illum quidèm, vt Deum venerantes, hos autem propter illum, &c.* Quam veritatem magis explicatam inuenies, cap. 5. præcipue ad 6. concl. & c. 6. ideò Concil. Trid. sess. 22. cap. 3. statuit, Et quamuis in honorem, & memoriam sanctorum, *nonnullas interdum missas* ecclesia celebrare consueuit, non tamē illis sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui illos coronauit, vnde nec sacerdos dicere solet,

offero tibi sacrificium Petre, & Paule: sed Deo, de illorum victorijs gratias agens, eorum patrocinia implorat; vt ipsi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.

58 Deniq; sciendum est, cultum san-
§. 1. ctorum esse ordinatum, nedùm ad Dei gloriam, & honorem, vt Deus ipse laudetur in sanctis suis, & ad fidei firmitatem, verùm etiam ad bonum commune totius Ecclesiæ, redundat enim in nostram vtilitatem; sanctorum nempè intercessionibus, à cunctis malis, & periculis imminentibus de facili liberamur, aliaq; potiora beneficia à Deo optimo maximo omnium bonorum largitore in dies obtinemus, nobisq; facilem Dei benignitatis propitiationem, atq; desideratam ipsius Dei benedictionem, vtq; faciliùs, ac tutiùs beatitudinem, cuius gratia nati sumus consequamur impetrent, præsertim si illo-
§. 2. rum vitam, vt decet imitemur. Sancti enim sunt exempla virtutum, quę sequi debemus, & norma sanctæ vitæ, quàm tenere nobis semper valdè vtile erit. Meritò itaq; ecclesia confutauit, atq; reiecit *in 7. Synodo Nicena actio: secunda, & in Concilio Romano sub Fælice primo*, & nouissimè *in Concilio Tridentino sess. 25. de inuocatione, & veneratione sanctorum, &c.* hæresim illorum, qui sequentes Patrem falsitatis ausi sunt tenere, & docere, nullam adorationem, siue cultum exhibendum fore iàm vita functis.

§. 3. Equidem diuinæ legis ordo requirit, quemadmodum docet sanctus Thom. 4. sent. distin. 45. q. 3. art. 2. in corp. Vt nos, qui manentes in corpore peregrinamurq; ad Dominum per sanctos medios, qui sunt in Patria Deo propinquissimi in eum reducamur, ideò sanctis dirigimus nostras præces post Deū, quod quidem contingit, dum per eos, & eorum intercessionem diuina bonitas super nos suum diffundit effectum.

59 Quod nullatenus adscribendum est
§. 1. defectui Diuinæ potentiæ, quod mediantibus causis secundis operetur, sed hoc spectat ad complementum suauè dispositionis ordinis vniuersi, vt illius bonitas multipliciùs, & abundantiùs diffundatur in rebus, dùm res ab ea nō solùm suscipiunt proprias bonitates, sed insuper, quod alijs sint causa bonitatis, ideò concludit S. Thomas vbi supra in responsione ad primum argumentum per sequentia verba, *non est propter defectum misericordiæ Dei, quod oporteat eius clementiam per orationes sanctorum pulsare, sed hoc est, vt ordo prædictus conseruetur in rebus.*

§. 2. Contra hæreses Pelagij, Petri Habailardi, Io. Vviccleph, Ioann. Hus, Lutheri, & aliorum falsò dogmatizantiū, vt virtutem orationis minuerent, orationem esse prorsùs inutilem, qui error cum manifestè blasphemiam cōtineat, quæ spiritus immundi furor est, vt tradunt sancti Patres, ipsiusmet scripturæ testimonio cōuincitur de aperta falsitate, quia Christus, Matt. 6. docet nos orare dicēdo Pater noster, &c. & Lucę 5. 6. & 9. suo exemplo idem ostendit, ideò S. Ambrosius, super Lucam cap. 5. post initium exponens illud de oratione pręmissa à Christo ante curationem Paralitici, inquit, *imitandi enim speciem dedit non pracandi ambitum requisiuit*, & paucis interiectis, subdit, *vnusquisq; ager petenda præcatores salutis debet adhibere, per quos vita nostra cōpago resoluta, actuūq; nostrorum clauda vestigia, verbi cœlestis remedio reformentur.*

§. 3. Et vbi supra extollens maximam vtilitatem orationis sanctorum, ait, *magnus Dominus; qui aliorum merito ignoscit alijs, & dùm alios probat alijs relaxat errata, etiam* Lucæ 6. *Orat ergò*, inquit,

Domi-

Dominus, non, vt pro se obsecret, sed, vt pro me impetret, addens, *nam, & si omnia posuerit Pater in potestate filij, filius tamen, vt formam hominis impleret, obsecrandum Patrem putat esse pro nobis, quia aduocatus est noster. Beda quoq; in Comment.* super Lucam, cap. 4. postquam dixit in nostris necessitatibus recurrendũ esse ad auxilium Dei, statim subdit, *roget vnusquisq; sibi patrocinio esse Sanctos, & Iustos Viros in Ecclesia, vt veram à Domino percipere sanitatem animæ mereatur*, & Matth. 17. *hoc genus* (inquit Christus) *Dæmoniorum, in ieiunio, & oratione ejicitur*.

Hanc hæresim de oratione in communi damnauit Ecclesia in Concilio Tolet. secundo. Can. 9. in Conc. Mileuitano primo, contra Pelagianos Can. 8.

Et S. Augustin. in Ioann. tract. 104. sub med. *poterat*, inquit, *Dominus noster Vnigenitus, & coæternus Patri in forma serui, & ex forma serui, si hoc opus esset orare silentio, sed ità se Patri exhibere voluit precatorem, vt meminisset nostrum se esse doctorem*, subdens immediatè. *Proindè eam quam fecit orationem pro nobis, notam fecit & nobis, quoniam tanti magistri non solum ad ipsos sermocinatio, sed etiam ipsius pro ipsis, ad Patrem oratio discipulorum est ædificatio*.

§. 4. Hæc præcipuè dirigi debent contra maledictum Vvicleph negantem orandum esse pro personis in particulari, cuius error de aperta falsitate conuincitur ex illo actorum 12. Vbi dicitur, quod oratio fiebat ab Ecclesia ad Deum pro Diuo Petro, causa fidei in carceribus detento, & ad Thessalonicenses 1. & ad Romanos 15. rogat D. Paulus fideles, vt orationes faciant pro illo, quemadmodum aperte, etiam latiùs docet vsus antiquior ecclesię, quem intollerabilem errorem, atq; hæresim manifestam meritò damnauit Ecclesia in Concil. Constantiensi, sess. 8. contra hæresim Eustachij, Vigilantij, Vvicleph, Hus, Lutheri, & aliorum proteruè dicentium, sanctos non esse orandos, quorum hæresim cõfutarunt innumeri Auctores moderni, & antiqui, qui libros, & tractatus integros ediderunt de veneratione Sanctorum.

§. 5. Inter quos vnus est Caietanus, & Bellarminus cum alijs innumeris, eamque, vt hæresim manifestam damnauit Ecclesia in Concilio Gangrensi, can. 20. quod Concilium fuit receptum, & approbatum per Ecclesiam in 1. Concilio generali Nicæno, & in primo Aurelianensi, num. 11. Gerunden. num. 5. Toletano 5. num. 1. Quæ Concilia licèt fuerint prouincialia, tandèm in sequentibus Concilijs generalibus per Ecclesiam approbatis recepta, atq; confirmata fuere.

§. 6. Hanc hæresim funditùs destruit etiã vsus per Ecclesiam approbatus, & continuò canonizatus recitandi priuatim, ac publicè litanias, in quibus palàm inuocãtur omnes sancti per ecclesiam canonizati, vt pro nobis Deum exorare dignentur, quos vndiq; mala nostra perturbant, quòd certè nõ fieret, nisi essent in gloria, & eorum precibus nobis obtinere possent necessaria, præsertim ad salutem animarum pertinentia.

§. 7. Ideò S. Augustinus contra Faustum lib. 20. cap. 21. de festis Sanctorum, per ecclesiam celebratis, ait, *Populus Christianus memorias martyrum religiosa solemnitate concelebrat ad excitandam imitationem*, addens, *& vt meritis eorum consocientur, atque orationibus adiuuentur*.

§. 8. Sanctus quoq; Ioannes Chrysostomus, hom. 2. in psal. 50. occasione illorum verborum 4. Regum, *protegam ciuitatem hanc propter me, & propter Dauid puerum meum. Dauid* (inquit) *mortuus est, & merita eius vigent, ò rem admiran-*

mirandam, ò ineffabilem clementiam Dei, homo mortuus viuo patrocinatur; & homil. 27. in Matthæum adeò se à maculis abluit Dauid post peccatum, ità mũdum effecit animum, vt vel mortuus precantibus posteris suis succurreret.

Punctum Vigesimumoctauum.

De origine dierum festorum.

§. 9. QVI verò cupiunt scire originem celebrationis festorũ in honorem sanctorum, modumq; quo à fidelibus celebrantur, & qua deuotione, atq; ardore; legant narrata à Cardinali Baronio tom. 1. Annalium ad annum Christi 58. vbi prolixè inuenient, quàm plures circà hoc auctoritates Patrum, Cõciliorum, & celeberrimorum Doctorum, conspiciant etiam, quæ adducuntur à Summistis verbo festum, siuè dies Dominicus. Festiuitas sanctorum multis nominibus designatur, vocatur aliquando natalis, vel natale, siuè natalitium, transitus, siue obitus, pasio, vel obdormitio sanctorum, qui dies festiuus ideo appellatur, eo quod in illo sola diuina aguntur, soliquè Deo in memoriam talis sancti vacandum est.

Appellatur natalis, dies transitus Iustorum, quia in morte dicuntur iterum nasci, modo exponendo inferiùs, cap. 5. ad sextam conclusionem, quia tunc nascuntur Deo, vita beata, & perpetua.

Transitus, quia transeunt de hoc mundo ad cœlum; obitus quia tunc Angeli obuiant animabus iustorum, de eorum ergastulo egredientibus.

Pasio, quia patitur corpus in separatione animæ, nullaq; anima separatur à corpore, absque amaritudine.

Obdormitio dicitur mors sanctorũ; quia ad quietem transeunt æternam, ideò Christus de Lazaro mortuo in Domino dixit. *Lazarus amicus noster dormit.*

Quorum scilicet sanctorum festiuitates colendæ sunt, vt illos habeamus intercessores apud Deum, illorumq; vitam imitemur, & ad securitatem spei nostræ peruenire possimus.

Contrà prædicta negantes, extat doctrina S. Thomæ superiùs relata, 4. sententiarum dist. 45. q. 3. art. 1. & 2. ac 3. per totum.

60 Vbi etiam docet Angelicus doctor
§. 1. in responsione ad 2. argument. artic. 2. præcitatæ quæstionis. *quamuis superiores sancti sint magis Deo accepti, quàm inferiores, vtile tamen est minores quoq; sanctos interdum orare, & ad eorum intercessionem confugere, hocq; propter quinq; rationes. Prima ex hoc, quod aliquis quandoq; habet maiorem deuotionem ad sanctum minorem, quàm ad maiorem, ex deuotione autem maximè dependet orationis effectus. Secundò propter fastidium tollendum, quià assiduitas vnius rei fastidium parit, per hoc autèm, quod diuersos sanctos oramus, quasi in singulis nouus feruor deuotionis excitatur. Tertiò, quia quibusdam sanctis datum est in aliquibus specialibus causis præcipuè patrocinari, sicut S. Antonio ad ignem Infernalem. Quarto, vt honor debitus omnibus exhibeatur. Quintò quia plurimorum orationibus, quandoq; impetratur, quod vnius oratione non impetraretur.*

§. 2. Ad argumenta hæreticorum præuisa spiritu prophetico à sancto Doctore, quo mirabilitèr polluit, ideò (vt paulò inferiùs dicam,) Quę contra fidei Catholicę veritatem anteà obiecerant, vel objicere in futurum poterant hęretici, enodantur. Respondet Sanctus Thomas, vbi supra ad quartum argumentum, *non dicuntur sancti preces nostras Deo representare, quasi ei incognita manifestent, sed quia eas exaudiri à Deo*

petunt,

petunt, vel ab eis Diuinam consulunt voluntatem, quid scilicet secundum eius prouidentiam fieri debeat.

61 Et in Responsione ad 2. argumen-
§. 1. tum expresse docet, quod aliquis efficitur dignus, vt sanctus aliquis pro illo oret Dominum, quia ad ipsum cum pura deuotione in sua necessitate recurrit, quamobrem recte concludit, idem sanctus Doctor, vbi supra, & clarius art. 3. *non est igitur superfluum sanctos orare.*

§. 2. In corpore præcitati 3. Art. eiusdem quæstionis insuper docet, sanctos dupliciter orare pro nobis efficaciter, cōsiderando efficaciam, quantum est ex parte orationum sanctorum, licet ex parte nostra possit esse defectus, propter quem non assequamur fructum orationum ipsorum, primo modo oratione expressa, dum votis suis aures Diuinę Clemētiæ pro nobis pulsant, alio modo oratione interpretatiua, scilicet per eorum merita, quæ in cōspectu Dei existentia, non solum eis cedunt ad gloriam, sed sunt nobis etiam suffragia, & orationes, quemadmodum sanguis Christi pro nobis effusus dicitur veniam petere.

62 In Responsione ad quintum argu-
§. 1. mentum eiusdem 3. Articuli inducens authoritatem S. Augustini lib. de prædestinatione sanctorum *orationes*, inquit, *sanctorum prædestinatis prosunt, quia fortè præordinatum est, vt orationibus intercedentium saluentur, et ita etiam Deus vult, vt orationibus sanctorum impleatur illud, quod sancti vident Deum velle, quemadmodum*, inquit, *S. Augustinus, & alij Patres; si Stephanus non orasset, ecclesia Dei Paulum minimè haberet.*

§. 2. Deniq; contra hereticorum fallacias in responsione ad sextum argumentum eiusdem tertij articuli, expressis verbis, dicit: *suffragia ecclesiæ sunt pro defunctis, quasi quædam satisfactiones viuentium vice mortuorum, & in hoc mortuos à pœna absoluunt, quam non soluerent; sancti verò, qui cum Deo in patria regnant non sunt in statu satisfaciendi, ideò non est simile de illorum orationibus, & de suffragijs Ecclesiæ.*

§. 3. Quam ecclesiæ antiquam, atq; laudabilem suffragiorum pro animabus purgatorij salutarem consuetudinem, valdeq; necessariam, ausus est temerè nimis negare maledictus Arrius, quem in hoc sequuntur moderni hæretici, vt refert Epiphanius hæresi 75. immemor illius Machabæorum lib. 2. cap. 12. *Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.*

Punctum Vigesimumnonum.

De laudibus doctrinæ S. Thom.

§ 4. De doctrina S. Thomæ Aquinatis, qua futuræ quoq; hæreses extirpantur, legenda sunt, quæ de illa enuntiauit Pius V. in bulla, *de celebratione festi S. Thomæ*, dat. Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ 1567. tertio idus Aprilis Pontificatus sui anno secundo, cuius exordium *est mirabilis Deus*, §. *sed quoniam*, in quo S. inter alia, quamplura, inquit, *Dei prouidentia factum est, vt Angelici Doctoris, vi, & veritate Doctrinæ, multæ quæ deinceps exortæ sunt hæreses confusæ, & conuictæ dissiparentur, quod & anteà sæpè, & aliquandò nuper in sacris Concilij Tridentini Decretis apparuit.*

§. 5. Cardinalis quoq; Baronius in notis ad Martyrolog. Rom. die 7. Martij expressis verbis de eodem Sancto Doctore Aquinate, inquit, *vix quisquam enarrare sufficeret, quot vir sanctissimus; atq; eruditissimus Theologorum præconijs celebretur, quantumq; eius illibata doctrina à sanctis Patribus in sacrosancto Oecumenico Tri-*

eo Tridentino Concilio confidentibus,fuerit acclamatum,ineq; ob eam causam à sanctissima memoria Pio V. Romano Pontifice,inter celebriores Doctores ecclesiæ fuit numeratus, dùm huius diei celebritatem, ijsdem sacris solemnibus peragi voluit, quibus Bonifacius Papa VIII. Sanctorũ, quatuor Doctorum,Gregorij,Ambrosij,Augustini, & Hieronymi festiuitates celebrandas constituit, extat (subdit statim Baronius) *de his sacrum diploma,datum anno Domini* 1567. *tertio idus Aprilis Pontificatus eius anno secundo*, hæc Baronius.

§. 6. De altitudine, atq; mirabili ipsius S. Thomæ doctrina,eximias laudes Pontifices Romani Ioann. 22. Vrbanus iiij. & alij, ipsaq; Ecclesia decantarunt, Sancti Apostoli Petrus. & Paulus, Beatissima Virgo, & quod amplius est Sanctus sanctorum, Christus Dominus semel, atq; iterùm Parisijs videlicet, ac Neapoli illam approbauit.

Punctum Trigesimum.

De suffragijs pro Defunctorum animabus.

§. 7. NECESSITATEM suffragiorum pro defunctis inuenies diffinitam in Concilio Carthaginensi 3.capit.29. in Toletano,cap.12.in Florentino de vnione Armenorum, in Tridentino, sess. 35. Decreto primo inscripto de Purgatorio, vbi inter alia, quamplura statuit Concilium, animas in Purgatorio detentas fidelium suffragijs iuuari. Quam doctrinam vocat sanam à sacris Concilijs, & Patribus traditam, illamq; asserit collectam, etiàm ex Sacris Scripturis.

§. 8. Qui maiora de suffragijs pro animabus in Purgatorio existentibus desiderat,legat, quæ egregiè, traduntur in addit. ad tertiam partem D. Thom. mę q. 1.per totam,& 4. sent.distinctione 45.q. 1. & 2. ibidem, Magister senten.& alij, Scholastici, vberius, quamplura adducunt ad idem pertinentia,& Caiet. tom. 1. opusc.tract. 16. de indulgentijs, præsertim,q. 5.& sequentibus.

Punctum Trigesimumprimum.

De antiquo more Canoniz. Sanctorum.

63 §. 1. AD maiorem firmitatem, atq; claritatem, eorum quæ superius in hoc capite primo. §. *in Ecclesia igitur*. vers. *ex Sancto Patre Augustino de pœnitentia medicina tradita fuere:* circa antiquum morem canonizationis sanctorum, fideliter referenda sunt, quæ adducit Cardinalis Baronius in notis ad Martyrolog. Romanum die 2. Aprilis, in editione secunda,§. *Sanctorum numero*; digna,quidem non modica animaduersione, *constat*,inquit ille, *perpetuum fuisse morem in Ecclesia Catholica,vt nullus,nec Martyr quidèm, absq; aliqua præuia discussione, & approbatione inter sanctos recenseretur, quos pietas Christiana, more maiorum colere consueuit.* ad idem; adducit Optatum Mileuitanum contra Parmenianum Donatistam; & paucis interiectis (inquit) *moris erat, vt cum aliquis martyrio occubuisset, Episcopus sub cuius dictione id accidisset,rem gestam scriberet ad Primatem Episcopum, à quo maturè,adhibitis in consilium Collegis bis Episcopis, an esset inter Martyres recipiendus, decernebatur.* hocq; probat ex narratis à S. Augustino in breuic. coll. die 13.cap.13.

§. 2. Et post multa subdit. Verba quidem magna attentione, ponderanda,semel, atq; iterùm. *possumus ex his inferre,si de illis,qui pro Christo occidebantur, tamen de eorum fide, & charitate (sinè qua nihil prodest,etiam si det quis corpus suum ità, vt ardeat) tàm exquisitam peruestigationem*

tionem haberi moris fuit, sanè mirùm videri non debet, sanctam Dei Ecclesiam veritatis columnam, maius studium, multoq; exactiorem diligentiam adhibere solitam in adscribendo cæteros sanctorum numero, vt meritò tanti ponderis negotium non Primati, vel Patriarchæ alicui, sed ipsi tantùm Romano Pontifici prò summa, & à Christo Domino in Beatissimo Petro Apostolo tradita potestate sit creditum. De his satis. hæc ille, & S. Gregorius in Registr. libro 12. ex Synod. Rom. cap. 4. inquit, quòd certa ex causa fieri vlterius vetuit, nè honor, qui olim sanctis Martyribus tantum impendi consueuisset, cuiusq; vitæ, merit, ihominibus impartiretur.

Punctum Trigesimumsecundum.

De occultis hæreticis.

63 §. 1. SCIENDVM est occultos hæreticos, qui foris Catholicam fidem, verbis, & operibus fictis profitentur, & communione sacramentorum veris fidelibus permiscentur, in ecclesia secundum quid esse, videlicet per externam fidei professionem, & sacramentorum communionem tantum, sunt tamen secũdum aliquid extra Ecclesiã, videlicet animo, & volũtate, atq; secundum inter nos nexus, quibus membra vniuntur capiti inter se, qui nexus interni præcipuè consistunt in fide, atq; fraternitatis amore, ità communitèr tradunt omnes Theologi.

§. 2. Qua animaduersione conciliantur facillimè dicta Authorum, quorum aliqui asserunt, alij verò negant occultos hæreticos esse intra ecclesiam, dicendo illos esse in Ecclesia, quoad exteriores nexus, quamuis secundum interiores nexus minimè dici debere, ac esse membra Ecclesiæ viua, sed mortua tantùm dici possint, iuxtà illud Ioannis sua Canon. cap. 3. *qui non diligit manet in morte.*

§. 3. Quamuis salua semper meliori sententia existimem hæreticos etiam occultos simplicitèr, & absolutè loquendo dici non posse membra ecclesiæ, sed absolutè esse extra Ecclesiam. Moueor præsertim ad hoc tenendum, & scribendum ex verbis S. Cypriani, epistola ad Iubaianum, dicentis; *hæreticos cum extra Ecclesiam sint, simiarum more, sibi ecclesiam vindicare,* & præsertim ex illis S. Augustini, *lib. de vnit. Ecclesiæ, cap. 4.* expresse de hæreticis dicentis, *non vtiquè sunt in ecclesia, qui non credunt.* ratio huius ea est, quia primum vnionis vinculum internum est fides, eandem sententiam tradit S. Thom. 3. p. q. 64. artic. 5. in resp. ad 2. argumentum, quam sententiam docuit, etiam S. Augustinus, lib. 2. qq. Euangelicarum, c. 11. tom. 4. vbi postquàm dixit hæreticos esse malos Dei filios; *quia ex eodem Euangelij semine, & Christi nomine procreati, prauis opinionibus, ad falsa dogmata conuertuntur.* Et post pauca subdit, *hæretici, non societate vnius Ecclesiæ, vel vnius fidei, sed societate solius nominis Christiani, in hoc mundo permiscentur bonis.* Denique quibusdam alijs interpositis, inquit; *Intèr hæreticos, & malos Catholicos, hoc interest, quod hæretici falsa credunt: illi autem vera credentes, non viuunt, ità vt credunt.*

Punctum Trigesimumtertium.

Qui dicantur iusti verè canonizati.

65 §. 1. NON omnes equidèm, de quibus fit mentio in Martyrologio Romano, vniuersaliter loquendo dici possunt canonizati per ecclesiam; cum euidentèr cõstet in lectione eiusdem Martyro-

tyrologij nouissimè editi à Card. Baronio, à Petro Galesinio, & alijs probatis Authoribus, multos ibidem contineri, qui nec dum sunt in veritate per ecclesiam Romanam canonizati, sed neq; simpliciter Beatificati.

§. 2. Hinc est; quod illorum festa solemniter adhuc celebrari nequeunt, cùm desit, de multis ibidem contentis facultas Apostolica celebrandi eorum festa, vel officium diuinum recitandi in illorum honorem, quod est necessarium ex dispositione, cap. *Audiuimus*. de reliq. & venerat. sanctorum, & clariùs in glossa eiusdem cap. Ideò quod superiùs, in hoc cap. num. 36. non absq; magno rationis fundamento dictum est, posse quidem Episc. in sua Diœcesi statuere, & ordinare, festum, siue venerationem publicam alicuius viri Dei, dummodò tamèn sit de numero illorum, qui iàm per Ecclesiam Romanam Canonizati, vel beatificati fuere simpliciter, & non aliter, prout latiùs in sequ. cap. 2. dicetur, ac probabitur; apud enim Episcopos non residet modò auctoritas prædicta, sed requirenda est à sancta sede Apostolica. Eandem sententiam negatiuam clariùs docuit intèr quàm plures alios Ioannes Franciscus Pauinus de Canonizatione S. Bonauenturæ in primo præludio, §. *secreto vero*, & § *ex his infertur*, vbi cumulatis, quam pluribus auctoritatibus sacrorum Canonum, & Doctorum præsertim S. Thomæ, Innocentij, Hostiensis, & Augustini de Ancona, quibus authoritatibus superaddit etiam rationes concludentes, nequaquam posse de aliquo publicè coli festum, missa celebrari, vel officium palàm recitari, nisi fuerit anteà Canonizatus; vel id concesserit in specie Pontifex Romanus, cùm hoc nequeat concedi modò, nisi per Papam. Quibus insuper addit Augustinus de Ancona, in sua summa *de Ecclesiastica potestate*, q. 14. art. 5. *neq; eorum reliquias, publicè venerari posse*.

§. 3. Eandèm sententiam negatiuam, quod scilicet illorum, de quibus sermo habetur in Martyrologio per Ecclesiam approbatò, nequeat coli festum nisi fuerint anteà Canoniz. clarè tradidit Baptista Episcop. Vintimiliensis Ordinis Prædicatorum de Canonizatione S. Bonauenturæ ad Sixtum iiij. lib. 1. in responsione ad secundum Quæsitum primi articuli, *quid sit canonizatio*, §. *Sed Quàmuis*.

§. 4. Idem Pauinus vbi supra §. *ad Papam etiam*. circa finem præcitati præludij asserit, & probat euidentèr, ad Papam solùm spectare tolerantiam, quod etiam in sola aliqua certa Ecclesia determinati loci, solemniter venerari possit aliquis tanquàm beatus, vti refert. (inquit ille) *Hostiensis, & Ioannes Andreas, de Carolo. Imperatore Magno, in Aquisgrano Leodien. diœcesis, & de Beato Alberto de Drapano carmelita, de quibus agitur festum ex speciali concessione Summi Pontificis Romani* Vbi etiam idem Pauinus authoritatē Baldi adducit, in cap. final. de ferijs asserentis, non valere statutum, quod die Veneris sint feriç, ob reuerentiam cuiusdam Heremitæ, magnæ existimationis, & nominis, & ratio huius ea est; quia nondùm erat per Ecclesiam Canonizatus, neq; beatificatus.

§. 5. Tandem concludit propter meritum vitæ alicuius, non esse recedendum à Iuris dispositione.

Id quoq; demonstratur satis apertè, ex verbis expressè contentis in decreto S. Congreg. Rituum, edito, ac authoritate Apostolica confirmato, circa celebrationem festi, & officij BB. Ioachini Senen. & Peregrini Latiosi Forliuien. Ordinis Seruorū, die 21. Martij 1609. in quo etiam conceditur per sequentia

tia verba, *vt nomina prædictorum Beatorum Ioachini, et Peregrini in noua Martyrologij impressione suis proprijs locis describi, & annotari possint, & valeant.*

§. 6. Ex quibus verbis, duo euidenter colliguntur, primùm, quòd in Martyrologio apponuntur, etiam nomina non Canonizatorum, sed Beatorum tantum, secundum, quod nulli liceat inconsulta sancta Sede, nomina alicuius viri Dei, inserere in Martyrologio.

Quod decretum confirmat, & ampliat Paulus V. in suo Breui, cuius initium est, *In Supremo Apostolatus, Dat. Romæ, apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris*, 1609.

Hieronymus Roman 1. part. historię Ordinis S. Augustini, lb. 4. cap. vltimo in vita S. Nicolai de Tolent: agens de Sanctis nondùm Canonizatis ab Ecclesia asserit, vidisse, ac legisse, quoddam antiquissimum priuilegium Apostol. vt Beatorum festa celebrari possit in ecclesia vbi illorum corpora requiescunt.

Punctum Trigesimumquartum.

De potestate Episcoporum, circa institutionem festorum.

§. 7. PETITIONI vero illorum satisfacere cupiens, qui curiosè quærunt, an Episc. siuè Archiep. valeant in eorũ diocæs. vel Prouincijs statuere festum publicè celebrandum in honorem illius, qui iàm declaratus, per Ecclesiam Beatus, cuiusq; festum cum recitatione officij, & missæ ex indulto Apostol. celebratur, in aliqua tamèn determinata Ciuitate, Prouincia, vel Regno, siue Religione. Respondendum est negatiuè, quàm negatiuam responsionem probat vsus continuus Ecclesiæ Romanæ, qui est, vt consimilium beatorum, non agatur festum, nisi in loco certò, in diplomate Apostolico, siuè in Decreto sacræ Congregationis Rituum, per Papam approbato, expressè nominato, & consimilis difficultas semper fuit negatiuè resoluta, vti est videre de B. Iacobo Salomonio Veneto Ordinis Prædicatorum, de quo à multis annis ex speciali concessione Apostolica agebatur festum solemne in Ciuitate Foroliuien. Cupiens serenissima Respublica Veneta, vt in eadem Ciuitate Venetiarum, idem festum, eodem modo coleretur. Id humilitèr petijt tempore Pontificatus fœlicis recordationis Pauli Quinti, qui visa priùs facultate, quam sui Antecessores Clemens vij. & Iulius iij. concesserant fratribus, & monialibus Ordinis Prædicatorum, eiusdem Ciuitatis Foroliuiensis, de qua latiùs, cap. 2. eandem per modum extensionis largitus est fratribus eiusdem Ordinis Prædicatorum Venetijs commorantibus, vti fusius, cap. 2. §. *quam concessionem*.

§. 8. Idè euenit sub Pontificatu Greg. 15. de Beato Alberto Magno Ord. Prædicatorum, cuius festũ celebrabatur, tantum Coloniæ, vbi requiescit ipsius Corpus, ad petitionem tamèn, & instantiaìu sæpiùs factam ab Illustrissimo Episcopo Ratisponensi, eadem facultas celebrandi, ac recitandi Diuinum officium in honorem dicti Beati, extensa fuit ad ecclesiam cathedralem eiusdem Ciuitatis Ratisponensis, cuius ipse Beatus fuerat, Præsul, vt copiosiùs dicetur cap. sequen. num. 2.

§. 9. Quæ omnia magis, magisq; dilucidantur ex traditis in glossa magna cap. vnic. de reliq. & vener. Sanctorũ in 6. ex Augustino Triumpho de Ancona in sua summa de potestate ecclesiæ, quæst. 14. art. 2. ex Castellano de sanctorum Canon. Canonizatione tertia principali vers. ad textum, & clariùs id omne expressè habetur in relatione

S. Isidori Pratroni Madriti, facta per amplissimos viros Alphons. Manzanedo Io. Baptist. Coccinum, & Franciscum Sacratum S. Rotæ Romanę Auditores, vti videre est in art. 2. eius relationis circa medium. & ex Couaruu. Tom. 2. variar. resolut. lib. 4. cap. 19. num. 8. vbi alios citat. præsertim Thom. Vvaldens.

Quo verò ad officij recitationem me in omnibus, & per omnia remitto dispositioni Bullæ sanctæ memoriæ Pij Quinti, quàm condidit circà ęditionē, siuē correctionem Breuiarij, & Missalis Romani impressa ad exordium illorum, ad præscriptum Concil. Trid.

66 §. 1. De celebratione verò festorū Sanctorum veteris testamenti, vt putà Abraham, Isaac, Dauid, Daniel, & aliorum, Dicendum est, posse celebrari eorumdem festa, præsertim vbi inueniuntur Ecclesiæ sub eorum nomine, vel in eorum honore dedicatę, ita trādit Gulielmus Durandus, in suo Rationali diuinorùm officiorum, lib. 7. cap. 1. & Ioan. Seletus, in suo Rationali diuinorum officiorum, cap. 138. Qua occasione non omittam considerare, ex diuina institutione, vt habetur ex tertio decalogi præcepto, festorum diès, esse colendos, atque sanctificandos, quod patet ex Deut. c. 5. Exod. 21. & Ezechiel 20. Insuper præceptum de Sabbatis, siue festis sanctificandis, vt docet S. Thom. prima secundæ, quæst. 100. art. 3. ad secundum argumentum; *est secundum aliquid morale, inquantum scilicet per hoc præcipitur, quod homo aliquo tempore vacet rebus diuinis, secundum illud psal. 48. vacate, & videte, quoniam ego sum Deus, & secundum hoc, inter præcepta decalogi computatur, non autem quantum ad taxationem temporis, quia secundum hoc est ceremoniale.* Hoc idem docuit S. Thomas, 2. 2. q. 122. art. 4. quem omnes Theologi sequuti sunt, vt asserunt expositores ipsius, vbi supra, & Didacus Couarruuias, tom. 2. Variar. resolut. lib. 4. cap. 19. num. 2. De festorum sanctorum institutione fit mentio, ne dùm à sanctis Patribus, verùm etiam, & à sacris canonibus, quemadmodum est videre, cap. 1. de consec. dist. 3. cap. 2 cap. vltimo de ferijs, cap. 1. de consec. distin. 3. & cap. *in Quadragesima*, 33. q. 4. & ibid. gloss. & Panormitanus in cap. 4. de ferijs, & in Clementina prima de reliq. & vener. Sanctorum, gloss. in cap. *Alma de sent. excom.* & S. Thom. quolibeto 5. S. Antoninus 3. p. tit. 13. cap. 4. Angelus in verbo hora, §. 21. Sil. eod. verbo, qu. 19. Caiet in verbo horarum, vt alios innumeros breuitatis causa omittam.

SVMMARIVM Capitis Secundi.

1 *A multis sanè, Iustorum Beatificatio appellatur Canonizatio, non simpliciter quidem, sed particularis.*

2 *Quid sit Beatificatio Iustorum, describitur, siuè diffinitur.*

3 *Recensentur Priuilegia particularia ab aliquibus Pontificibus Romanis concessa in honorem, et venerationem Beatorum Luchetij, Ioannis de Capistrano, & B. Osannæ, Margaritæ, ac Gentilis.*

4 *Paulus Tertius non canonizauit, sed Beatam tantum declarauit, Venerabil. Margaritam, & Gentilem Rauennatem Prouincia Aemiliæ.*

5 *Morum exempla, & miraculorum frequentia famulorum Dei ad effectum etiam Beatificationis, à tempore fel. record. Pauli V. per sacram Congregationem Rituum, & Sacram Rotam Romanam diligentiùs examinantur.*

6 *Refertur (non sine causa) tenor concessionis Beatificationis viri Dei Ludouici Beltrandi, quæ est in forma amplissima, non solum comparatiuè ad alias, sed simpliciter loquendo.*

Addu-

7 *Adducitur concessio Apost. in honorem Inuictissimi Imper. Caroli Magni, & illa pariter in honorem B. Alberti Magni.*

8 *Narrantur, quæ adducit Istella de B. Gundisaluo Ordinis Prædicatorum.*

9 *Describitur Canonizatio, quatenus dicit actum distinctum ab illo Beatificationis.*

10 *Assignatur conuenientia inter Canonizationem, & Beatificationem Iustorum.*

11 *Adducuntur nonnulla, in quibus differunt Canonizatio, & Beatificatio, & diffinitur cultus Sanctis debitus, qui communiter appellatur adoratio Duliæ.*

12 *Nullus hominum mortalium, in hac vita propriè dici potest Beatus, etiam quod miraculis fulgeat.*

13 *Respondetur ad quorundam obiectiones contra prædicta adductas.*

14 *Referuntur octo quæ requiruntur regulariter in omni Canonizatione Sanctorum, declaratur insuper quid conferatur Sancto per actum solemnis canonizationis.*

15 *Non licet in Litanijs, alijsq; precibus publicis, Ecclesiæ nomine, & vocabulo Sanctorum illos inuocare, qui nondum sunt canonizati, sed tantum beatificati per Ecclesiam (& pariter soluuntur quamplures obiectiones contrariorum) nisi id concedatur specialiter per S. Sed. Apost.*

16 *Nomen Beatus propriè, & formaliter non includit significatum nominis sancti, sed potius è contrario iuxtà consuetudinem, & morem Ecclesiæ, quicquid dicant aliqui moderni.*

17 *Proponitur, atq; resoluitur, negatiuè tamen, difficultas, circa accensionem lampadarũ, & aliorum luminum ad sepulchra, vel imagines eorum, qui obierunt cũ opinione sanctitatis, sinè licentia speciali S. Sed. Ap.*

18 *Supradicta, nec fieri de nouo; nec introducta tolerari debent, sinè periculo superstitionis, qua occasione diffinitur etiam quid sit superstitio.*

19 *Proponitur, atq; resoluitur obiectio illorũ, qui asserunt antiquitùs supradicta facta fuisse, & assignatur in multis dispar ratio illius, & istius temporis, ac etiã personarum de quibus agitur, ideò necesse fuit strictiores condere leges.*

20 *Gesta famulorũ Dei, etiam Martyrũ, non diuulgabantur antiquitùs, nec modò publicanda sunt, absq; licentia, & approbatione S. Sedis Apost. quamuis ad effectum conscribendi Iustorum vitam fuerint deputatæ personæ speciales, & qualificatæ.*

21 *Declaratur in particulari, quæ acciderunt de SS. Thom. Aquin. & Didaco, ante illorũ Canonizationem, & Beatificationem.*

22 *Ex authoritate S. Hieron. & aliorum explicatur quomodo priuilegia paucorum non sunt trahenda in exemplum.*

23 *Ponderantur verba Bullæ* Beatificationis B. Alberti, *ordinis Carmelitanum, ex quibus inferuntur, quam plura per modum consequentiæ.*

24 *Frequentia populorum non est passim sequenda circa cultum exhibendum famulis Dei, cum Populus non sit imitandus, sed instruendus.*

25 *Proponitur, & negatiuè resoluitur alia difficultas de Tabellis, & donarijs votiuis appẽdendis ad sepulchra siue Imagines eorum, qui cum opinione sanctitatis obiere, ante illorum Canonizationem, vel* Beatificationem, *sicq; satis ad obiectiones contrariorum.*

26 *Adducuntur nonnulla ad idem de* B. *Iacobo Salomonio, Ambrosio Sansedonio, & alijs.*

27 *Ex sententia Molani, Vsuardi, & Surij multa proponuntur ad idem ordinata.*

28 *Semper præuijs diligentijs necessarijs, & debita licentia, exhibiti fuere honores, et cultus famulis Dei, vbi in specie adducitur exemplum de S. Martino, & alijs insignioribus famulis Dei.*

29 *Resoluitur obiectio asserentium supradicta esse admittenda in honorem etiam nondum* Beatificatorum *ob maiorem facilitatem negotij Beatific. et Canoniz. illorũ.*

30 Processus formatus ab Ordinarijs locorum circa Sanctitatem, & miracula Iustorum coadiuuant negotium Beatificationis, et Canonizationis illorum, vbi etiam declaratur in specie, ad quos Ordinarios spectet compilare processus ad, effectum, vt supra.

31 Respondetur ad argumentum eorum, qui dicunt Leonem iij. ex vi vnius libelli editi à Marcellino Presbytero, canonizasse sanctum Lugderum, vbi etiam verius explicantur dicta quorũdam scriptorum, quæ videbantur facere ad fauorem opponentium.

32 Refertur reprehensio Optati Milleuitani ad Lucillam Donatistarum Patronam, ac demonstratur vtilitas, simul, & necessitas cauendi à supradictis, nisi adsit expressa licentia S. Sedis Apostolicæ.

33 Vigilantia Prælatorum Ecclesiasticorum, eo dirigi debet, ne prædicta vllo pacto fiant, siue licentia, de qua supra, aliàs sequerentur ambiguitates, confusiones, & perturbationes, cum in prædictis periculosum valde sit, Sedis Apost. iudiciũ præuenire.

34 Demonstratur ratione, & multiplici authoritate, quare non sit recurrendum ad principium illud, quod supradicta inferant multoties non cultum publicum, sed tantum priuatum, qua occasione, multa scitu digna explicantur, circa cultum publicũ, & priuatum, concludendo, supradicta esse omninò euitanda, nisi adsit facultas S. Sedis Apostolicæ, cum ex hic inferatur, siue inferri possit frequenter, ne dicam semper, cultus publicus.

35 Ex Caietano explicatur quæ, qualiauè dicantur fieri per ministros Ecclesiæ.

36 Diuiditur, atque diffinitur cultus, in internum, & externum, atq; declaratur.

37 Cuncta hæc confirmantur, atq; roborantur ex traditis in Conc. Trid. sess. 25. & in decretis aliarum Congregationum Vrbis.

38 Declarantur dicta S. Antonini, 3. p. tit. 23. malè adducta à contrarijs.

39 Refertur ex Graffio Decretum sacræ Congreg. Rituum, editum occasione inuentionis corporum SS. Renati, & Valerij.

40 Summa temeritas est affirmare Sanctos, etiam eximios, fuisse in numerum sanctorum redactos, siue prauijs diligentijs.

41 In sepeliendis corporibus famulorum Dei, cauendum est à nouitatibus in modo, ritu, & loco ea humandi, & ordinariè in loco humili collocanda sunt; prout antiquitus semper obseruatum est, vbi nonnulla adducuntur de Catecumbis Vrbis Romanæ, in quibus sepulta sunt corpora sanctorum, præsertim Martyrum.

42 Card. Baronius adducit modum, quo sepulta fuere corpora Sanctorum Antiquorum Patrum veteris, ac noui testamenti.

43 Multa referuntur de sanctitate vitæ, de sepultura, & beatificatione famulorum Dei, Felicis à Cantalicio, S. Filippi Nerij, S. Ignatij, ac S. Theresiæ, aliorumq; Sanctorum.

44 Hunc morem sepeliendi corpora SS. in loco humili, obseruauit S. Hieronymus in sepultura S. Paulæ Rom. idemq; obseruari mandauit in sepultura eiusdem suimet corporis, vbi differitur de translatione corporis ad Vrbem eiusdem S. Doctoris.

45 Eleuatio corporum, siue sepulchrorum Famulorũ Dei, erat antiquitus declaratio Beatificationis, vel Canonizationis illorum.

46 Tumulatio ad altum, siue altiorem locum corporum eorum, qui obierũt cum opinione Sanctitatis, non debet fieri, absque licentia sedis Apost.

47 Narrantur virtutes quorundam sanctorum, & mirabilia quæ acciderunt in actu, siuè actibus translationum eorumdem, tutiusq; est corpora famulorum Dei, noudum canonizatorum, nec Beatificatorum in sepulchris ordinarijs in aliqua capsa, particulari tamen recondere.

48 Declarare aliquem Beatum, vel Sanctum, spectat priuatiuè quoad alios, ad Sedem Apostolicam, vbi narrantur aliqua

de

de viro Dei, & glorioso Pontifice Romano Pio V. sacri Ordinis Prædicatorum.

49 *Referuntur quamplura necessariò obseruanda circa venerationem reliquiarum famulorum Dei ex testimonijs conciliorum, & grauissimorum Doctorum.*

50 *Donaria & vota ritè tamen appensa ad imaginem, vel sepulchrum alicuius sancti, vel beati, non sunt amouenda, neq; vendenda.*

51 *Respondetur ad obiectionem, eorum qui dicunt non esse amouenda vota, ac luminaria, etiam non ritè introducta, ad honorem eorum, qui gloriosè decesserunt, non obstante, quod adhuc non sint Beatificati. Faciendo satis obiectionibus eorum, qui dicunt vnumquemq; manutenendum esse in sua possessione, præsertim cum manifestè cunctis pateat, ibidem non adesse voluntatem, neq; interpretatiuam Papæ, quæ omninò ad minus necessaria est, explicando etiam, quando in his inducatur, vel non inducatur consensus tacitus Principis.*

52 *Neque prædicta sunt facienda, absq; licentia sub prætextu, & specie pietatis, vt ostendunt rationes, & authoritates, ibidem adducta, præsertim, cum hæc euitanda sint, ad obstruenda diabolica hæreticorum ora, & ad euitanda alia mala.*

53 *Populus enim numquam habuit, nec modo habet facultatem Viros Dei Beatificandi, incerto enim iudicio semper peruagatur, ac multoties fuit deceptus circa honorem exhibitum, vel exhibendum, his quos multitudo populorum sanctos existimauit; super quo narrantur nonnulla veriora exempla.*

54 *Fit satis etiam ad obiectionem eorum, qui contendunt probare in sua possessione esse manutenendos etiam eos, qui iusto titulo carent, super prædictis.*

55 *Respondetur pariter ad alias obiectiones fundatas (vt asserunt) in Bullis canonizationis quorundam sanctorum, declarando verum sensum in illis intentum.*

56 *Adducuntur multa genera signorum, & coniecturarum, quando aliquod dicatur verè permissum, siue toleratum à superiore, vel Principe.*

57 *Explicatur quæ; & qualia concedantur à Sūmo Pontifice Romano, quotiè non incidenter, sed principaliter, & declaratiuè alicui concedit titulum, siuè nomen Beati, vtq; more Beati pingi valeat.*

58 *Refertur per extensum Decretum sacræ Congregationis, sanctissimæ, ac Vniuersalis Inquisitionis de Vrbe, authoritate sanctissimi D. D. nostri Vrbani VIII. editum circa cultus exhibendos, vel non exhibendos famulis Dei, nondum Canonizatis, neq; Beatificatis.*

59 *Explicatur vsus, & consuetudo Ecclesiæ, circa concessionem indulgentiarum etiam plenariarum in festiuitatibus Beatorum, nondum tamen solemniter canonizatorū.*

60 *Quædam necessariò adducuntur, & declarantur, circa cultum publicum, atq; priuatum, quibus fit satis ad aliquas obiectiones.*

61 *Respondetur multipliciter ad obiectionem illorum, qui dicunt aliquando celebrata fuisse festa famulorum Dei, statim post illorum transitum, antequam essent declarati Beatificati per Ecclesiam, siue per habentem tunc sufficientem facultatem.*

62 *Ex Baronio & alijs traditur Regula Generalis circa diem determinatum, quo potest celebrari festum sanctorum canonizatorum, quando ignoratur in particulari, qualis sit eorum dies.*

63 *Pulsatio campanarum, & accensio luminarium ad imagines, siue ad tumulos nondum Beatificatorum, neq; Canonizatorum non potuerunt, neque possunt concedi inconsulta Sancta Sede Apostolica.*

CAPVT SECVNDVM.

De conuenientia, atque differentia reperta inter Beatificationem, & Canonizationem Sanctorum, ac de Cultu exhibendo, vel non exhibendo illis, qui Gloriosè obierunt, nondum tamen canonizatis, neq; Beatificatis per Ecclesiam.

Punctum Primum.

De conuenientia inter Beatificationem, & Canonizationem.

1 CLARIORIS explicationis maiorisq; facilitatis gratia in hoc 2. c. aperiam, & manifestabo conuenientiam repertam inter Beatificationem, siuè Beatum, & Canonizationem, siuè Sanctum Canonizatum.

§. 1. Beatificatio enim, quam aliqui appellant canonizationem, non simpliciter quidem, sed particularem (vti est videre) præsertim apud Surium, tom. 7. sub die 16. Ianuarij, vbi adducit Bullam Sixti iiij. Beatificationis martyrum Marochitarum, Ordinis S. Francisci, appellat, eandem Bullam beatificationis, Bullam canonizationis, idem inuenitur apud Molanum, de B. Alberto Ordinis Carmelitarum, miraculis claro, sub die 7. Augusti.

2 Est igitur Beatificatio, vt à diffini-
§. 1. tione, siuè à descriptione rei, de qua agitur exordiamur, documentum, siuè indultum quoddam, vel concessio facta per summum Pontificem Romanum, medio breue, siuè viuæ vocis oraculo, alicui ex Cardinalibus Romæ commoranti facto, (iuxtà tenorem nouissimæ Constitutionis Gregorij XV. supra viuæ vocis oraculorum validitatem conditæ, die 2. Iulij 1622.) vel decreto sacræ Congregation. super Ritus per Papam approbato, qua concessione tribuitur, vt aliquis homo, eximiæ virtutis iam laudabilitèr vita functus possit appellari Beatus, in aliqua Ciuitate, siuè Religione, vel Prouincia, aut Regno; vtq; de illo, die, aut tempore certo, vel absolutè celebrari valeat Missa, Officiũ, vel alia consimilia pertinentia ad sacrum, & publicum cultum, iuxtà placitum Papæ concedentis, vnum, vel plura, siuè omnia simul, ex iàm relatis, quemadmodum de B. Clara de Montefalco concesserat Nicolaus V. vt singulis diebus de illa fieret memoria, recitando orationem compositam ab eodem Pontifice ad honorem dictæ Beatæ.

3 De Viro quoq; Dei Luchetio Fran-
§ 1. ciscano, concessit Gregorius X. vt illius caput posset deferri in publica processione, & de B Ioanne de Capistrano Leo X. per viuæ vocis oraculum factũ Cardinali Bernardo, tit. S. Mariæ in Porticu, elargitus est, vt in territorio tàntùm Capistrani die 23. Octobris à fratribus, & sæcularibus, illius festum celebrari possit. ex Republica Christiana, Hieron. Roman, lib. 4. cap. 3. ad finem, ex Gonzaga p. 2. historiæ Minoriticæ, vbi agit de Conuentu S. Luchetij, propè podium Bonitium, ex Petro quoquè Rodulpho, lib. 1. historiæ Minorum in vita B. Ioan. de Capistrano, præcedente tamen semper ad hæc diligenti examine; siuè processu, auctoritate Apostolica, vel ad minùs ordinarij loci ritè, & rectè confecto, & per sedem Apostolicam, ad prædictum effectum approbato; super vita, miraculis, fama, & populorum deuotione erga hominem beatificandum. hanc diligentiam, & examen fecit Leo X. antequàm beatam declararet venerabilem sororem Ossanam de Mantua, tertij ordinis S. Dominici, vt est videre in Bulla eiusdem Leonis, cuius initium est. *ex rela-*

relatione, &c. data die 8. Ianuarij 1515. Pontificatus sui anno secundo, directa Alexandro Galbonetæ Archidiacono, & Alexandro Spag. Canonico ecclesiæ Mantuanæ, ac eorum cuilibet.

4 Eadem præuia diligentia Paulus iij.
§. 1. circa annum 1537. Margaritam Rauennaten. Prouinciæ Æmiliæ, ordinis Clericorum boni Iesu fundatricē, Beatam declarauit, vna cum Gentile ipsius discipula, non tamen, primam, nec secundam canonizauit, vt aliqui putauerūt. Paulus Morig. lib. 1. hist. Relig. c. 64.

5 Quæ diligentia, siuè examen ex com
§. 1. missione, & mandato Sedis Apost. modo expletur per sacram Rotam Romanam, deinde etiàm per sacram Congregationem amplissimorum DD. Cardinalium Congregationis super Ritus, semel, atq; iterum: namq; virorum Dei merita diligentius examinantur, antequàm ad effectum Beatificationis approbentur.

6 Fœlicis enim record. Paulus Papa V.
§. 1. præmisso diligenti examine, de quo supra immediatè, die 25. Octobris 1610. de B. Ludouico Beltrando sacri ordinis Prædicatorum professo, concessit in hanc formam videlicèt, vt in Ciuitate Valentina, vbi dicti B. Ludouici corpus requiescit, omnes vtriusq; sexus viri, ac mulieres, & Religiosi Regulares, atq; sęculares valeant, de illo officium recitare, & missam celebrare, siue audire, & paritèr, vt per vniuersum Orbem, de dicto B. Ludouico, tàm à Fratribus, quàm à Monialibus (ordinis, tamèn Prędicatorū) officium, & Missa celebrari possit, siuè audiri absq; vlla restrictione diei temporis, aut locorum, in quo singulari attentè ponderanda sunt verba, ordo, & stylus concessionis Apostolicę, à quibus nullatenus recedendum est, pręsertim ampliando in substantia, vel modo cultus, tali Beato exhibendos. ita communiter omnes pręsertim, Franciscus de Sosa, Episcopus Canarien. ordinis S. Francisci, in sua approbatione vitę, & mirabilium Vener. sororis Ioannę della Cruz, lingua hispanica edita. *§. esto supuesto.*

§. 2. Hinc est, quod virtute prędictę concessionis in ampliori forma existentis possunt absq; dubio fratres Prædicatores, quandocunq; & vbicunq; missam celebrare, memoriam facere publicè, ac priuatim in Choro, et extrà de prędicto B. Ludouico, immò idèm præstare possunt omnes regulares, & sęculares, in Ciuitate Valentina, legatur Decretum, de quo suprà in amplissima forma concessum sub die, & anno, de quo aliàs, & lector clarioribus verbis, id omne inueniet liberalitèr concessum, absq; vlla restrictione, pręsertim diei, seu temporis, nec mirum, nam idem concessum fuerat antea de alijs Beatis, nondum canonizatis præsertim de B. Iacobo Salomonio appellato de Forliuio, propter Diuturnum illius Ciuitatis domicilium, in qua Ciuitate etiam mortuus est, licet Venetijs sit natus. exemplo sanctorum Antonij de Padua, quamuis Lusitani, & Nicolai Tolentinatis, & si nati in Oppido S. Angeli in Piceno, de quo B. Iacobo concessit Clemens vij. inter cętera, vt fratres, & moniales in Ciuitate Forliuiensi Ordin. Prædicatorum, Prouinc. Æmiliæ, quàm Romandiolam vocant, infrà annum, prout ipsorum deuotio exigerit possint, toties, quoties opus fuerit in Ecclesia ipsorum, siuè monasterio monialium eiusdèm Ordinis, missam dicere, aut cantare, seu dici, aut cantari facere, per fratres dicti Ordin. Prædicatorum, vti latè habetur, in viuæ vocis oraculo super hoc facto Illustriss. q. Cardinali Numaio Foroliuiens. ab eodem Clem septimo die 26. Iunij 1526. Quam concessionem, vna

cum

cum alijs multis in illa contentis, confirmauit Iulius iij. vt prolixiùs dicetur inferiùs in hoc eodemq; cap. §. *de Beata Iacobo*.

Animaduertit quoq; Philippus Ferrarius in Cathalogo sanctorum Italiæ in annotatione ad diem 28. Nouembris, qualiter ex concessione Apostolica Leonis X. Quotidiè in ecclesia fratrum minorum Ciuitatis Neapolitanæ, agitur memoria per Antiphonā, & orationem propriam de Beato Iacobo Piceno ordinis Minorum S. Francisci. Cōstat enim ex forma, & tenore aliarū consimilium concessionum, quas, clementia, & benignitate Pastorali tribuit fœl. record. Paulus Quintus, quibus non intendebat tot, tantaq; concedere; ibidem apposuisse restrictiuas clausulas Diei, loci, ac personarum, quemadmodùm est videre in illa præsertim de Beatificatione Vener. Sororis Margaritæ de Tiferno Monialis eiusdem ordinis S. Dominici sub die 19. Octobris 1609. vt scilicet in Ciuitate tantùm Tifernatensi; & in Ecclesia prædicti ordinis solum, in qua Beatæ Margaritæ corpus adhuc integrum, & intactum sepultum est, possit de illa tanquam de beata, festum cum Officio, & Missa de communi vnius Virginis celebrari.

7 §. 1. De Carolo quoq; Magno, & Imperatore concessit sancta Sedes Apostolica, vt tantus Imperator solemniter honoretur, ac possit sicut aliquis Beatus coli, quemadmodum refert Hostiensis, Ioannes Andreas cap. 1. *de reliquijs, & veneratione sanctorum*, in sola tamèn, ac certa Ecclesia certi loci Aquisgranens. Leodien. Diocæsis, vt narrat Ioannes Franciscus de Pauinis in relatione Canonizationis S. Bonauenturæ patùm post initium, §. *ad Papam etiam*.

§. 2. De quo Carolo Magno, scribit Petrus Galesinus, in suo Martyrologio (directò Gregorio XIII. & ab eodem Pontifice speciali diplomate approbato) 28. Ianuarij, quod sit sanctus, & Canonizatus à Pasquali Pontifice Romano, ideo ipsum appellat sanctum confessorem.

Petrus quoq; de natalibus in suo Catalogo sanctorum lib. 11. tit. de sanctis, quorū certa dies celebritatis ignoratur, cap. 94. dicit *Carolum Magnum Imperatorē huius nominis primum apud Francigenas intra sanctorum numerum scribi*, subdens, *& propter eius sanctissima gesta, quod sancti nomine veneretur, ab Ecclesia toleratur. nam, & viuens miraculis claruit, et post mortem signis virtutū effulsit.*

§. 3. Insuper de B. Alberto Magno ex indultu Apostolico confirmato per viuæ vocis oraculum factum à Gregor. XV. Illustrissimo Cardin. Madrutio, die 21. Septembris 1622. celebratur festum de illo, in Ecclesia fratrum Prædicatorum Coloniæ, & Ratisponæ, ac etiām in ecclesia Cathedrali Ratisponēsi per Capitulum, & Clerum tantum, dè quo Beato Alberto, Pius II. in conci. siuè oratione habita per ipsum in Congregatione Mantuana, Regristrata in lib. Epistolarum num. 397. enumeratis Doctoribus ecclesiæ Græcis, & Latinis post S. Thomam Aquinatem ponit B. Albertum Magnum, cuius brachiū tanquam sacram reliquiam veneratus est Sixt. 4. & hodie Bonon. in altari sacrarum reliquiarum Ecclesiæ S. Dominici conseruatur, & colitur.

Punctum Secundum.

De his, quæ licitè præstari possunt Beatis.

8 §. 1. NARRANT quoq; scriptores presertim Didacus Stella in suis annotationibus, *de his, quæ licet, vel non licet antè sanctorum Canonizat.* nu. 23. quod in litteris Card. Henrici Lusit. legati

gati

gati à Latere in Regno Portugaliæ,dein de Regis illius Regni, reperitur facultas Pauli IIII.per quam concedit,vt in Regnis Portugaliæ tantùm de B. Gundisaluo Ord.Præd. possit celebrari Missa de vno Confessore, ac diuinum officium persolui, & hoc anno 1556. in quibus facultatibus, vltimò relatis inuenitur semper clausura restrictiua, non reperta in Decreto Beatificationis B. Ludouici Beltrandi.Eadē clausula restrictiua reperitur in Breue cōcesso à S.D.N.Vrbano VIII. pro confirmatione Decreti sacræ Congregationis Rituū, vt de B. Andrea Auelino clerico præclari ordinis Teatinorum, ab omnibus clericis eiusdē instituti tantùm vbiq; existentibus, ipsa die eius obitus,Missa,& Officium vnius simplicis Confessoris,vna cum festo celebrari, & recitari possint, cuius breuis initium est,*in Sede Principis Apostolorum.* Dat. die 28. Septembris 1624.

9 §. 1. Canonizatio vero quatenus dicit actum distinctum à sola, & simplici Beatificatione,importat illud vltimum solemne, ac publicum iudicium factum per Summum Pontificem Romanum, prēmissis prēmittendis circa sanctitatem,gloriam, venerationem, atq; imitationem,in tota Ecclesia,sine vlla restrictione temporis locorum,vel personarum hominis iusti, qui canonizatur,præmissis,nedùm diligentijs,de quibus suprà in Beatificatione dictum est,sed aliquando exactioribus, nisi ante Beatificationem, siuè ad effectum Beatificationis fuerint iam adhibitæ diligentiæ necessariæ,authoritate Apostolica; sunt adhuc alia, quæ pertinent ad maiorem explicationem Canonizationis inferiùs adducenda in 3. cap. fundamento, 3. §. *hanc veritatem*.

10 §. 1. Ex ijs itaq; colligere possumus,quod Canonizatio, & Beatificatio in hoc primo conueniunt,vtraq; enim fit solùm à Summo Pontifice Romano,proptèr rationes adductas in præcedenti cap. ac inferius in ampliori forma repetendas, cōueniunt 2. quod per vtrumq; actum beatificationis; & canonizationis, credunt fideles, animam hominis canonizati, siuè beatificati esse in gloria essentiali,Deumq; clarè videre,sicuti est,hoc tamen discrimine assignato, quod per Canonizationem in forma declaratiua, pronuntiatiua, atq; diffinitiua id quidē determinatur, Canonizatio etenim, vt colligitur ex multis tex. & authoritatibus Canonistarum, & Theologorum,non efficit sanctos,sed manifestat, atq; declarat hunc, vel illum esse sanctum,Ideò dicitur sententia Canonizationis, sententia declaratiua, vt animaduertit inter alios, Iacobus Castellanus in suo tractatu de Canonizatione sanctorum, quæst. 1. §. *quod aliquis*, &
§. 2. Vvaldensis tom. 3. de Sacramentalibus cap. 122. ad initium, *Canonizatio*,inquit, *est sanctos Canonicè cognitos,populis colendos proponere; per Beatificationem verò solum, ac tantùm informa, quam vocant indultiuam siue concessiuam*. 3. conueniunt,quod vtrisq; canonizatis,& beatis licet deferre honorem, atq; cultum sacrum,quamuis differenter,modo inferiùs declarando in hoc cap.

Punctum Tertium.

De differentia Beatific. & Canonizat. Iustorum.

11 §. 1. QVapropter Beatificatio, & Canonizatio primò differunt,quia Beato tantum licitè exhiberi potest publicè cultus ille,vel illi expresi in Diplomate, siue concessione Beatificationis, & non alius, cum certum sit, non esse in nostra potestate publicos,vel sacros cultus, publicè multiplicare erga homines non-

nondum canonizatos, quemadmodum sæpe consulta respondit sacra Congregatio Rituum, quod etiam colligunt nonnulli Authores ex dispositione tex. 1. & 2. de reliquijs, & veneratione sanctorum inferiùs in specie adducēdi, Sanctis verò iam canonizatis exhibere possumus, ac debemus omnem honorem, atq; sacrum cultum verè Iustis, ac sanctis cum Christo regnantibus, debitos, siuè solitos, secundum vsum, & consuetudinem Ecclesiæ Catholicæ.

§. 2. Fidelis namq; Deus in verbis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis honorem, ac reuerētiam promisit sanctis suis iuxta illud primo Regum, cap. 2. *qui honorificauit me, honorificabo illum*, & Ioannis. 12. *si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus, qui est in Cælis*.

§. 3. Hanc speciem cultus sanctis debitam Theologi appellant cultum, siuè adorationem duliæ, de qua adoratione, & alijs suis speciebus copiosè tractat S. Thomas 2. 2. quæst. 103. per totum, & Theologi. 3. senten. distinct. 9. de qua loquitur S. Ioannes Chrysostomus hom. de sanctis Iuuentino, & Maximo, dum inquit, *non aliter priscos, aliterue recentiores colitis sanctos, sed eadem charitate, & honore martyres, quos hodie colitis sæpè eos inuiseamus, tumulosq; adoremus*. Adoratio enim duliæ valde differt ab illa

§. 4. latriæ, quæ soli Deo conuenit. S. Thomas, vbi supra art. 3. & illius interpretes ibidem. hinc est, quod Ioannes Damascenus oratione 3. de imaginibus inquit, *adorantur, Sancti, vt qui à Deo sunt gloria affecti aduersarijs formidolosi, ac in eos benefici, qui cum fide ad eos confugiunt, non vt ad eos, qui natura sint Dij, sed vt ad seruos, ministrosq; ipsius Dei*, tandem concludit. *adoramus illos, quia Rex ipse colitur, cum videt seruum, quem diligit, non vt Regem, sed vt ministrum coli.*

§. 5. Ex quibus infertur secundum discrimen, quod Iusti, Beati tātum declarati, non veniunt appellandi nomine sanctorum, cum talis appellatio, secundum communiorem, verioremq; sententiam inuoluat cultum, siuè ritum sacrum, specialem, ac proprium ordinariè tantum canonizatis debitum; quidquid dicant in hoc aliqui moderni ad 2. 2. D. Thomæ quæst. 1. art. 10. vel alij, in quibusdam eorum consilijs circa materiam Beatificationis Iustorum; canonizati vero passim ab omnibus appellari possunt, ac debent *Sancti*.

§. 6. Quapropter Bartholomeus Cassaneus, cuius authoritas passim adducitur à Doctissimis viris sacræ Rom. Rotæ Auditoribus, in relationibus Canoniz. sanctorum. Raymundi, Hyacinthi, Caroli Boromęi, & sanctarū Franciscæ, & Teresiæ in suo *cathalogo gloriæ mundi*. part. 3. consid. 46. §. *aduerte tamen*; expressis verbis, inquit, *apud nos*, (scilicet Catholicos) *Sanctus, & Beatus differunt*; Vbi assignata ratione differentiæ subdit, *Sanctus non dicitur, nisi praecedente Canonizatione inducta ab Ecclesia, & secundum formam ab Ecclesia traditam*, & §. *quandoq*; manifestiùs ait, *quandoq; etiam canonizati dicuntur Beati, vti in cap. 2. ibi, qui B. Petro clauigero, & in cap. non nos B. Petrum 40. dist.* tandem concludit, per sequentia Verba. *vndè omnis sanctus canonizatus dici potest Beatus, sed non è contra*.

Punctum Quartum.

Nullus vere Beatus, dicitur in hac vita.

12 §. 1. IDEM Cassaneus vbi supra, §. *in vita verò*, expresse tradit, quod est etiam commune apud omnes, quod quis, in vita ordinariè, & regulariter nequit dici Beatus, *nam beatitudo est, quod*

quod vita æterna, & hoc totum probàt ex authoritate S. Thomę part. 1. q. 12. art. 10. & 11.& 2.2. quęst. 33. art. 2. & 4. senten. dist. 42. Quibus addit authoritatem Alberici de Rosate in suo dictionario Verbo, *Beatitudo*, asserēris; quod *nihil aliud est Beatitudo, quam reuelatio Magni Dei, & Saluatoris Domini nostri Iesu Christi*, vbi cumulat authoritates text. sacrorum Canonum, Theologorum, & aliorum, ac etiam Ouidij scribentis, *dicique beatus ante obitum nemo*.

§. 2. Cardinalis quoq; Baronius de Martyrolog.Rom.cap.7. §.*etenim*, inquit, *& si olim sanctitatis titulus communior esse videretur, vt non solùm (vt hodie) illis tribueretur Christianis, qui vita functi in Cælo regnant cum Christo, sed, & quibuscunq; laudabilioris vitæ fidelibus hoc nomen datum; tamen homini hæretico, vel iniquo nemo dicere iure poterit*, ex quibus duo manifestè colliguntur. primum; quod hodie non consueuit Ecclesia nomen sancti tribuere, nisi canonizatis per ipsam, secundum, quod aliàs erat solitum, hoc nomen tribui etiam hominibus reputatis Iustis, antè illorum mortem, sed hoc iàm est correctum per vsum contrarium ecclesiæ, Potest addi tertium, quod malis, & hypocritis de iure nō potest accommodari hoc nomen sanctitatis. His addendum est, quod grauissimi Authores, inter quos vnus est Beluacensis nunquam tribuerunt nomen S. nisi canonizatis; in aliquibus tamen Regionibus solent Catholici etiam beatificatos tantum appellare sanctos, non absolutè, & simpliciter, sed cum addito, quando enim loquuntur de Beatificato tantùm dicunt, vtputà S. Pater Ludouicus Beltrandus, de Canonizato vero simpliciter proferunt. Exempli gratia S. *Dominicus*, vel S. *Isidorus*, omissa illa voce, *Pater*, hic mos viget in Hispania præcipuè, vt audiui.

13 Ad id vero quod proponit, Quidam
§. 1. alius Author modernus in tractatu ab eo edito *de his, quæ præstari possunt non canonizatis*. quæst. 4. Vbi contendit ex authoritate S. Augustini ad illa verba, psal. 85. *custodi animam meam quoniam sanctus sum*, & S. Hieronymi, Ambrosij, & aliorum sanctorum, qui sanctos appellant omnes fideles, imitantes Apostolum Paulum dicentem, *mihi sanctorum minimo data est gratia, hæc, &c.* facillimè respondetur dicendo, euidenter profectò laborare in æquiuoco argumentum illius, eò quia, authoritates illorum sanctorum exponi debent de Sanctis, & Iustis in via, siuè in spe, nos verò hic agimus de sanctis in Patria, qui de facto vna cum Angelis beatis æterna gloria fruuntur, vt latiùs demonstratum est, cap. 1.

§. 2. Pariter quoq; respondetur ad illud de Francisco Patauo Aduocato Consistoriali, qui in oratione habita pro Canonizatione S. Leopoldi, Austriæ Marchionis 12. Kal. Decembris 1484. in publico Consistorio coram Innocentio octauo, in qua asserit dictum sanctum, ante Canonizationem appellari ab omnibus *Sanctum*, quod libentèr conceditur, nam Vulgi, & Populi sententia non est sequenda, vt aliàs dictum est; sufficit nobis, vt Ecclesia non appellauerit illum *Sanctum* antè actum Canonizationis, & quod amplius est, in formatione decreti in actu Canonizationis Sanctorum, nominatur ab eodem Papa Iustus qui tunc actu Canonizatur, Beatus tantum, vti videre est in forma eiusdem decreti inserta in Bullis Canonizationis Sanctorum. Verba decreti sunt, *de Venerab. fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium authoritate, &c.* (vtputà) F. Didacum, *de cuius puritate vitæ, &c. in Sanctorum Cathalogo adscribimus, etc.* & non

& non nisi post publicatum decretum, vocat illum sanctum in Missa scilicet, & in alijs orationibus sequentibus, vt latiùs dicam cap. 5. ad 6. Conclusionem.

§. 3. Idem dicendum est ad aliam instantiam de Octauio de Martinis, qui in oratione habita, modo quo supra coram Sixto iiij. occasione Canonizationis S. Bonauenturæ, idem retulit de eodem S. Bonauentura.

§. 4. Tertiũ deniq; discrimen ex his necessariò collectũ illud est, quod Beatificatio nõ est vltimũ iudicium super sanctitate, gloria, Veneratione, atq; imitatione hominis beatificati, adhuc enim post Beatificationem ordinariè loquendo expectanda est solemnis Canonizatio eiusdem beatificati, per quam completur iudicium perfectũ de sanctitate, gloria, & veneratione hominis ritè canonizati, Ideò post beatificationem aliquando fieri solent nouæ, & exactiores inquisitiones de vita, miraculis, & virtutibus iam declarati Beati, nisi illę præcesserint actum beatificationis, modo superiùs explicato, in hoc cap. aliquando enim præmitti solent diligentiæ necessariæ simul ad vtrumq; effectum, beatificationis videlicet, & canonizationis, quo casu non sunt necessariò repetendæ, sed ad effectum quoq; canonizationis sufficiunt.

Punctum Quintum.

De diligentijs peragendis ante Canoniz.

14 §. 1. QVAMOBREM Augustinus de Ancona in summa de Ecclesiastica potestate, quæst. 16. art. 1. in corp. post relatam sententiam S. Augustini lib. de pœnitentia dicentis *Ecclesia non profert iudicium de aliquo, nisi antea fuerit publicis testibus, ac publicis documentis informata*, statim addit, *& ideò, vt ponit Hostiens. cap. 1. extra de reliq. & venerat. sanctorum, in canonizatione sanctorum secundum morem, quem nunc tenet Ecclesia ordinate seruanda sunt. octo, &c.* quæ ibidem speciatim enumerat idem Augustin. de Ancona, & nonnulli Summistæ verb. Canonizatio, sunt per ordinem quæ sequuntur.

Primũ frequens denunciatio, vt non solum semel, sed pluriès Papæ denũcietur qui pro sancto debet venerari, vt multiplicatis intercessoribus largiatur, quod petitur: secundum est commissio, tertium commissionis Inquisitio, quartum inquisitionis factæ relatio, quintum relationis factæ diligens examinatio, sextum examinationis factæ per Concistorium discussio, septimum secreta diffinitio, & terminatio, octauum, Manifesta publicatio, nonum diei canonizationis Assignatio, decimum Ipsius Papæ, & omnium assistentium genuflexio, & orationis deuotio, nè Deus permittat suam ecclesiam decipi, vel errare, vndecimum, est sermocinatio, & miraculorum, ac operum misericordiæ recitatio, nec non ipsius sancti in Cathalogo sanctorum conscriptio, duodecimum est missæ in honorem Sancti canonizati celebratio, & cantici Spiritualis personatio: quæ Augustin. de Ancona vbi supra art. 1. q. 16. in corpore collegit ex Hostien. cap. 1. extra de reliq. & vener. sanct. hæc enim seruari debent iuxta morem ecclesiæ, ne dùm in Canonizatione Confessorum verum etiam, & Martyrum, vt optime demonstrat multis argumentis, & validis rationibus idem Augustinus de Ancona, vbi supra art. 3. in corp. & in Responsione ad Argumenta.

Quibus addit Cardinalis Simoneta in sua relatione facta Leoni x. de canonizatione S. Francisci de Paula. hoc anno Iubilei 1625. Romæ impressa fol. mihi

mihi 35. 36. Quatuor ex parte Canonizandi, quæ colligit ex illo Ecclesiast. cap. 44. *Laudemus Viros gloriosos, &c.* Quorum primum est fides, vitæ & morum exempla, Miraculorum frequentia atq; multitudo, postremo vt Miracula ipsa sint ac probentur vera Miracula, quæ Naturæ vires, & potentiam excedant.

§. 2. Per Canonizationem igitur diffinitiuè decernitur Sanctus, vt in illo, & per illum laudetur Deus; In sanctorum igitur Veneratione Deum principaliter glorificare, ac extollere debemus.

Punctum Sextum.

An Beati, in Litanijs inuocandi sint.

15 §. 1. OCCASIONE prędictorum, ad eorumq; maiorem explicationem, siuè claritatem proponendæ, atq; resoluendæ sunt aliquæ difficultates, quarum prima est.

An liceat in Litanijs, & alijs præcibus publicis consuetis fieri per Ecclesiam, & illius ministros inuocare nomine *Sanctorum*, illos homines *Beatificatos* quidem, sed nondum *Canonizatos*, per Ecclesiam, dicendo Sanctę N. ora pro nobis.

§. 2. Ad quam difficultatem non obstante contradictione quorumdam Modernorum, ac ipsorum contraria sententia respondendum est negatiuè, & ratio huius est insinuata in præcedenti capite, quam hic latiùs explicabimus.

Ex titulo enim de Reliq. & venerat. Sanctorum, præcipuè in capit. *Audiuimus*, & in cap. *cum ex eo*, nō canonizatis prohibetur exhibitio sacri cultus, absq; speciali authoritate Sedis Apostolicæ, etiam quod mortui sint cum magna sanctitatis opinione, & varia miracula Deus per illos fecerit, nullo tamen pacto illis exhibendus est publicus cultus, siuè publicè, modò inferiùs explicandus, certissimum est autem, nedum ex iam dictis, verum etiam ex communiori sententia Theologorum, quod inuocare Sanctos in litanijs, vel in publicis præcibus dicit cultum sacrum, immò maximum, & quasi supremum cultum, ideò necessaria est expressio in diplomatè Beatificationis de hoc singulari, vt ritè fieri possit, non tamen negamus id specialiter concedi posse per Sedem Apostolicam, vti dicemus paulò post de S. Hyacinto, & alijs.

§. 3. Hanc responsionem tanquam verã, ex consequenti, saltem videtur approbare Cardin. Bellarmin. de Sanctorum Beatitudine, cap. 10. dùm asserit, *hominem non canonizatum minimè inuocari posse in litanijs*, idem clarè quidèm sentit, Andreas Molfesius in sua *summa moralis Theologia* tom. 1. tract. 11. c. 6. num. 53. corrigens, vt mihi videtur ea, quæ aliàs docuerat consil. 45. in additionibus *ad quæstiones vsuales* tom. 2. Molanus in suo *indiculo sanctorum Belgij litera G.* inquit, *B. Girlarcum Heremitam non esse Canonizatum, ideò in commemoratione illius, quæ fit in vigilia Epiphaniæ, in Monasterio monialium, vbi iacet eius Corpus, missa non dicitur de ipso, sed de Aeterna Sapientia, & in litanijs quando peruenitur ad eius nomen, voce submissa moniales ex earũ deuotione dicunt, S Girlarce ora pro nobis*, addens, *& tamen Monasterium prædictum, atq; Oppidum, eius nomine sunt dicata, & communiter vocatur Monasterium, ac Oppidum S. Girlarci.*

§. 4. Ex quo colligitur non licere in litanijs palam, Beatos nomine sanctorum inuocare propter illa, quæ immediatè quoq; adducentur, idem demonstrantia. Quod agnoscentes moniales dicti Monasterij submissa, non autem alta

voce inuocant B. Girlarcum in litanijs.

§. 5. Iacobus Castellanus in suo tractatu nouo de *Canoniz. Sanctorum*, quæst. 9. de effectu, siuè effectibus canonizationis, inter alia, inquit, *Canonizatus per Canonizationem cōsequitur, quod in Ecclesia Deo persoluatur officium*, statim subdens, *eiusq. nomen in litanijs vna cum alijs sanctis inuocetur*, (*idem docent omnes*.) Deinde subdit continuando sermonem de duobus prædictis: *Hæc* (scilicet illa duo immediatè enumerata ab illo) *ante Canonizationem, & Romanæ Ecclesiæ approbationem non licent*, illicò subdens rationem, *propter periculum erroris*; hocq; probat præsertim ex textu. cap. de reliq. & vener. sanctorum. Sanctus pariter Antonin. 3. p. suæ summæ, tit. 12. cap. 7. ad finem primi §. postquam dixit licere non Canonizatis porrigere preces, in secreto tamen, siuè priuatas; vt alij dicunt, subdit, *facere pro eo* (scilicet non Canonizato) *preces solemnes non licet, vt dictum est*. Hæc ille, sed certissimum est apud omnes, litanias importare præces solemnes, ac publicas igitur, &c.

§. 6. Et Glossa, in cap. vnico de reliq. & vener. sanctorum in 6. §. *Sedis Apostolica*, vers. *dicimus enim*; expresè, inquir, *non licet emittere preces solemnes defuncto non Canonizato, quem Sanctum credimus*, & vers. *hoc autem*, eadem Glossa ait, *per Canonizationem consequitur Sanctus, vt inter alios Sanctos nominetur, ac inuocetur in Litanijs*, idē tradit Didacus Istella in *Annotat circa Sanctos Canonizatos*, num. 25. igitur antè Canonizationem, non debent, nec possunt inuocari nomine Sāctorum, cùm sit effectus prop. Canoniz. intellige regulariter, ac ordinariè.

Et Angelus Rocha in secunda æditione sui Commentarij de Canonizatione Sanctorum, cap. 38. §. *Quamuis*, postquam dixit nō licere in Litanijs publicis nomina illorum, qui sunt tantùm per Ecclesiam Beatificati inuocare, subdit animaduersionem sequentis tenoris, (quam legi etiam in alijs Auctoribus) & est, nisi id à Summo Pontifice Romano expresè, specialiter concedatur, sicut de sancto Hyacinto à Clemente vij. & de sancto Raymundo à Paulo iij. ac alijs etiam ante eorum Canonizationem.

§. 7. Ex quibus colligitur euidentèr confirmatio prædictorum præsertim, quod in litanijs, & in alijs collectis publicis Beati tantum non sunt inuocandi, nomine Sanctorum, propter superiùs adductas rationes, & authoritates id palàm demonstrantes.

§. 8. Prò certò igitur, & indubitato haberi debet, quod absq; S. Sedis Apostolicæ expressa, & speciali facultate in totum, vel in partem, nequeunt attribui alicui Beato, quæ sunt propria Sanctorum Canonizatorum, super quo cauti esse debent fideles.

§. 9. Neq; hoc durum reputari debet, quemadmodum dicunt quidam ex modernis, de quibus suprà, pro valdè enim leni, atq; suaui, ducere debent fideles conformare se in omnibus laudabili consuetudini Ecclesiæ Vniuersalis, ac insuper obedire in omnibus, & per omnia Pontifici Romano, præsertim circà cultum exhibendum, vel non exhibendum Beatis, iuxtà tenorem concessionis Apostolicæ, cum Papa sit immediatè Iudex ordinarius cunctorum, cap. *cuncta*, & cap. *per principalem*, nullatenùs præbendo aures illis, quæ volunt tariè dicuntur ab aliquibus modernis asserentibus non esse scrupulum (vt illorum verbis vtar) si dilatetur, vel extendatur concessio Apostolica, facta in Beatificatione alicuius viri Dei, quod affirmant euenisse apud quosdam Re-

ligio-

ligiosos ad priuilegium illud minimorum, quod vni scilicet prouinciæ conceditur intelligatur concessum toti Ordini, cum in prædicto casu non habeat locum propter iam dicta, & inferius dicenda, hunc enim articulum fusiùs explicaui in meo tract. de elec. cap. 14. num. 27. & seq. & cap. 20. num. 38. faciendo satis ad oppositiones, & declarando rectum vsum priuilegiorum, contra quos in argumento iam nominatos Sanctus Hieronymus, cuius auctoritas refertur in Canone. *non afferamus.* 24. q. 1. ait. *Nõ afferamus stateras dolosas, nec appendamus, quod volumus, pro arbitrio nostro dicentes, hoc graue, hoc leue est, sed afferamus diuinam stateram, de scripturis sacris tanquam de Thesauris Dominicis, et in illa quid sit grauius appendamus.*

Punctum Septimum.

Quibus competat nomen Sancti.

16 §. 1. NEQVE aliquid concludunt prædictorum Authorum rationes, quemadmodum est videre in eorum Commentarijs ad 2. 2. S. Thomæ q. 1. art. 10. dubio 8. & seqq. quarum Prima est, quod in nomine *Beatus*, includatur nomen *Sanctus*. hoc certè nullus libenter concedit, imò contrarium longè verius est, potissime secundum communiorem intellectum Theologorũ, & Canonist. vt paulò ante dictum est quandoquidem nomen *Sanctus*. tanquam dignius, & honorabilius continet in se nomen *Beati*, iuxta regulam communem, *in magis perfecto includitur minùs perfectum*; sed non è contrario. ex vsu enim Ecclesiæ, quem fideles sequi tenentur, prætermissis grammaticorum rimulis, omniq; reiecta ambiguitate clarè habetur, longè quidem dignius, ac præstantius esse nomen Sancti illo Beati, vt suprà latè probatum est, num. 6. §. *ex quibus infertur.*

§. 2. Nec mirùm certè, vt verum fatear, non est solus hic Author lapsus in hunc errorem, alij etiã scriptores nostræ ætatis sub colore, siue prætextu deuotionis, atque pietatis, (in hoc quidem nullatenus imitandi, cum veritas in cunctis semper præferenda sit) idem affirmarunt, quemadmodum asserit inter alios modernos, Philippus Ferrarius Seruita, in suo Cathalogo Sanctorum Italiæ, die 22. Maij; post relatam admirabilem vitam B. Humilitatis de Fauentia Illustris Ordinis Vallis Vmbrosæ; fundatricis quorundam Monasteriorum Monialium, quæ non sine maximo omnium stupore ceteras Moniales in multis quidem virtutibus semper antecelluit, maximè verò profundissima humilitate, tandem, inquit. *Nondum Sanctorum numero adscripta est.* addens. *Sanctam tamen illam appellat Author vitæ Sanctorum Ordinis Vallis Vmbrosæ Florentiæ edita* 1582. subdens. *Colitur Fauentiæ in propria Ecclesia, eidem cum Cœnobio Virginum dicata.*

§. 3. Secunda corũ ratione afferunt, quod illorum opinioni faueat vsus quorumdam piorum, atq; Doctorum hominum, ipsorum tamèn nomina in particulari non exprimunt. Sed hoc quidem magna facilitate ruit, cum omninò stãdum sit dispositioni concessionis factæ per Sedem Apostolicam in decreto Beatificationis huius, vel alterius hominis Iusti, quæ præualet absque dubio iudicio priuato piorum, & Doctorum quorumcunq; hominum. equidem Pontifex Romanus est omnium fidelium Iudex, Pastor, ac Rector, ideò Cardin. Bellarmin. vbi supra tradit, *hominem non adhuc Canoniz. nequaquam appellari posse Sanctum.*

§ 4. Hodiè enim inualuit cõsuetudo Ec-

clesiæ in cunctis necessariò sequenda, vt solum Canonizati, vel vt tales approbati per Ecclesiam Sancti dicantur, denominatione absoluta, & Thomas Sanchez in sua Summa, lib. 2. cap. 43. nu. 5. & seqq. expressè asserit, *quod non Canonizati non possunt, nec publicè, nec priuatim inuocari in Litanijs Sanctorum, quia re verà hic cultus, est tanquam publicus institutus ab Ecclesia, & hoc modo competit ordinariè solis Sanctis Canonizatis*, & n. 7. inquit, *quod reliquiæ non Canonizati, non possunt poni super aliquo altari etiam priuato.* August. de Ancona in sua summa de Eccles. potestate, q. 14. art. 5. in corp. assignat aliam rationem, *quia scilicet communis oratio, siue preces fiunt in persona totius populi, & totius Ecclesiæ.*

§. 5. Vsus verò assertus à contrarijs Piorum, ac Doctorũ hominum potiùs appellandus venit vsus simplicium, indiscreta deuotione credentium, se præstare obsequiũ BB. similia exhibendo in eorum honorem, ac laudem, cum non sinè criminis nota, id propter rationes iam adductas perfici possit, dicente Sancto Ambrosio, lib. 5. de fide ad Gratian. *error est, etsi pietatis error sit.*

§. 6. Confiteor quidem, illos fortè zelũ Dei habere, sed non secundum scientiam, cũ (iuxta illud S. Hieron. & aliorum Patrũ) *Iusti non delectentur falsò honore*, ac illud aliud commune Theolog. & Canonist. *deuotionem, videlicet esse quidem exercendam à fidelibus, absq; tamen iniuria alterius*, scilicet Pont. Rom. ad quem priuatiuè, quo ad alios spectat concedere facultatem exhibendi cultus, & honores Beatis, non adhuc Canonizatis, modo inferius declarando, n. 9. §. *idem quoq; & seqq.* vbi fit sermo indifferenter de cultu publico, & publicè exhibito, siue exhibendo, vt clariùs ostendam inferius in hoc, eodemq; cap.

Punctum Octauum.

De Accensione luminum ad Imag. vel sepulchra famulorum Dei.

17 §. 1. SECVNDA difficultas versatur circà accensionem lampadum, & cereorum ad sepulchra illorum, qui cum opinione quidem Sanctitatis obiere, & sub prætextu patrationis miraculorum, & deuotionis populorum ergà illos, antequam tamèn declarentur Beati per Sedem Apostolicam.

§. 2. Quæ difficultas negatiuè, & ipsa venit proculdubio resoluenda, nè dum, quia Populus, & Vulgus in consimilibus potest verisimiliter decipi, & quod amplius est de facto multoties hallucinatus est, non sine magno periculo irrisionis Ecclesiæ Cathol. & exultationis Hæreticorum, quod nèdum accidit antiquis temporibus, sed modo etiam id euenisse dicitur in quibusdam Ciuitatibus principalioribus intrà, & extra Italiam, ideò cautiùs est procedendum, nec ità de facili talia sunt permittenda, siuè toleranda, quamuis tolerantia nullam inferat necessariò rectitudinem, siuè conuenientiam, vel approbationem in re tolerata, videmus enim Ecclesiam tolerare Iudæos, & Lupanaria, ad euitandum maius malum, nullo tamen pacto ipsa approbat, vel approbare intendit aliquando enim compertum est, eadem, de quibus supra fuisse introducta, humana quadam facilitate, siue iniuria, ne dicam aliquorum auaritia, vel aliqua alia non recta arte, prout latiùs num. 10. istius capitis dicetur.

§. 3. Vrget quoq; in hoc particulari, quod nedum per alios, sed permemetipsum consultus semel, atq; iterum Dominus Secretarius Congregationis sacrorum Rituum de sensu Illustriss. DD. Cardin. eius-

eiusdem S. Congregationis, ac de Practica repetitis vicibus, per verba clarissima, respond. supradicta fieri non posse, & hanc esse mentem, & intentionem eiusdem Sacræ Congregationis à Papa approbatam pluriesq; testimonio publico declaratam, nè prædicta fiant, nisi causa fuerit priùs cognita per sacram Congregationem, deinde approbata per sedem Apostolicam, loquẽdo etiam de luminum accensione, & aliorum consimilis generis; aliàs sub colore, de quo suprà, vel sub alio conficto, quod hæc scilicet non fiunt nomine Ecclesiæ, sed priuato cultu, possent introduci sub tali prætextu adorationes, & paulatim Beatificationes, saltim apud homines, in ordine ad eos quos honorare voluerint, non sine aliquo præiudicio auctoritatis sanctæ Sedis Apostolicæ, & non absq; magno periculo irrisionis Ecclesiæ Catholicę, quapropter cum Francisco Agricola de vener. Sanctorum, tract. 1. tit. 12. conuenio, quod istę adorationes, vt à pijs, & fidelibus Christianis fieri queant, à sancta, & prudentissima Matre Ecclesia Romana designari, ac institui par est.

§. 4. Itaq; non approbato modo, quo suprà (accedente semper concessione Apostolica) tanquàm illicita, & omninò prohibita reputari meritò debent, nè sub colore Pietatis, & humanę Deuotionis incidamus in pericula, de quibus suprà, & inferiùs latè explicanda immediatè, dicente S. Hieronymo, cuius authoritas, refertur in cap. *Si quis dixerit* vndecimo, q. 1. *si quis dixerit nõ Iustum, Iustum abominabilis est Deo, si vero non Sanctum, Sanctum, Christi corpus violat*, vbi ponderandum est pro maiori firmitate, atq; claritate dictorum, atq; dicendorum, non solum valdè errare illum, qui ausus fuerit non Iustum, Iustum dictis, vel factis appellare, sed quod ampliùs est illum grauiùs peccare, qui dixerit, seu actibus externis prædicauerit, non sanctum, sanctum, eò quia istud secundum, præter grauem errorem insuper violat, quantum in se est Corpus Christi, quod est Ecclesia, ideò diligentiùs ab his præcauendum est, fugiendo omnem affectatam diligentiam, & similia, ambulando in omnibus, vt decet in simplicitate, quam verbo, & exemplo docuit nos Christus, quia introductio prædictorum absq; dubio infert cultum communem, & publicum, ad minùs significatiuum de se Beatificationis, nè dicam Canonizationis, saltèm apud simplices in ordine ad illos, ad quorum sepulchra talia permittuntur fieri publicè, cum de se dicant publicam venerationem, atq; adorationem eorundem, quod erat solitum fieri antiquitùs tantùm ad sepulchra verè Martyrum, hac tamen animaduersione, quòd ad sepulchra Martyrum hæc minimè concedebantur antiquitùs, nisi de scitu, & licentia Episcoporum ad minùs, vndè priuata auctoritate nullatenus fiebant.

§. 5. Hinc est, quod S. Cyprianus Episcopus in Epistola 37. ad Clerum loquens de Confessoribus in carcere detentis, propter fidem Christi, inquit, *dies eorũ, quibus decedunt, adnotate, vt commemorationem eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus.* Vbi liquidò constat, quòd ista tunc fiebant ad sepulchra martyrum, de licentia tamen Episcoporum, hoc colligit inter alios Didacus Istella, libro citato, nu. 37. Quæ autem pertinent ad ampliationem cultus diuini, debent iustitia, & prudentia duce fieri, & non aliter, cum non sit credendum omni spiritui, & facilis, ac frequens sit transformatio Satanæ in Angelum lucis, vt mortales decipiat.

§. 6. Quam doctrinam docuerunt Au-

thores grauissimi, præsertim ex S. Augustino de vera Religione, inter quos, vnus est Augustinus de Ancona, in sua summa, qu. 14. art. 1. in responsione ad primum, & secundum argumentum.

Verba Augustini de Ancona sunt ad primum argumentum. *Duplex est reuerentia, quædam vniuersaliter iniuncta, quædam verò voluntariè, & particularitèr assumpta: prima ergò reuerentia solùm honorandi sunt sancti per Ecclesiam canonizati, sed secunda reuerentia possunt honorari alij secundum particularem deuotionem vniuscuiusque*, vbi breuitèr animaduertam, quod non sine necessitate aliqua author iste loquendo de honore, qui potest exhiberi nondùm beatificatis, siue de reuerentia illis exhibenda, appellat illam voluntariam, & particularem simul, vt hoc modo loquendi restrictè, excludat ex consequenti saltem cultus, & honores (de quibus supra immediatè,) qui non debent præstari, nisi ad minus beatificatis.

Et ad confirmationem paulò superiùs adductorum, in responsione ad secundum argumentum, inquit, *In Ecclesia primitiua non seruabatur modus canonizandi, qui modò seruatur propter duo; primo, quia illi sancti, vt plurimùm erant martyres, in quibus non requirebatur talis examinatio, sicut requiritur in confessoribus: secundò ex feruore fidei nascentis Ecclesiæ, & ex meritis Christi, & Apostolorum miracula, & alia opera sic erant euidentia, vt non possent tergiuersatione cœlari, sed nunc benè videndum est, secundum quod dicit August. de vera religione, quibus, de diuis credendum est cum Angelus Satanæ, possit se transfigurare in Angelum lucis.*

§. 7. Idem etiam dicendum venit de Imaginibus virorum Dei nondùm Beatificatorum, non pingendis cum radijs circa eorum capita fulgentibus, neq; in Ecclesia ponendis, vt à Populis adorentur, præcipuè abstinendum est, nè consimiles imagines collocentur super altaria, vel in Cappellis separatis, cùm hoc sit proprium Canonizatorum, siue Beatificatorum, sine facultate speciali Sanctæ Sedis Apostolicæ, ex Baronio ad annum Christi 993. §. *non est autem.* ex Bellarmino quoq; Cardinali, vbi suprà *de Sanctorum Beatificatione, cap.* 10.

§. 8. Quibus omnibus addi potest prædicta esse euitanda, vt fideles effugiant omne, & quodcunq; periculum, siue occasionem quamcunq; superstitionis, quæ opponitur Religioni, cùm ipsa sit falsi cultus, Religio autem veri Cultus tantùm.

18 Ex quibus liquidò constat, fugam es-
§. 1. se, non autem sententiam bene fundatam illorum modernorum, qui asserũt, quamuis hæc nequeant fieri de nouo, esse tamen toleranda iàm introducta quousq; approbentur, vel reprobentur per Episcop. cùm enim dicant abusum secundum dispositionem Concilij Tridentini omnis abusus extirpandus est, præsertim ad euitandum periculum superstitionis.

Punctum Octauum.

De Superstitione euitanda.

§. 2. COLLIGITVR quid sit superstitio ex glossa S. Ambros. in epist. Pauli ad Colossenses cap. 2. dicentis, *Superstitio est, cum quis traditioni humanæ nomen Religionis imponit*, quis verò dubitat cultus illos publicè exhibitos præsertim à Ministris Ecclesiæ, viris nõ adhuc Beatificatis, absq; licentia, & facultate, de qua suprà esse traditiones hominum, cum sinè authoritate Ecclesiæ voluntariè ab hominibus fiant? nec fieri posse sine debita licentia, aliàs incurri-

tur

tur periculum superstitionis, & quod amplius est idolatriæ, id enim significauit Leo X. in Bulla Beatificationis serui Dei Philippi Florentini Ordinis seruorum, cuius initium est. *Exposcit nobis. Datum Florentiæ sub annulo Piscat. die 24. Ianuarij 1616.* §. *& propterea*, vbi postquam concessit, vt de illo beato possit agi festum, ac recitare officium, præcesq; ad illum effundi, campanas pulsari, lumina accendi, & similia subdit; *facultatem concedere fratribus, & monialibus dicti ordinis, prædicta faciendi, absq; superstitione, siue Idolatriæ nota* annuens quodammodo quod si fiant absq; licentia non euitatur periculum superstitionis, ac Idolatriç, excludendo semper casum, quandò id fiat euidenter ex motione, siuè reuelatione diuina probata tamen sufficienter, vti sæpè accidit prius tamen reuelatione approbata iuxtà dispositionem Concilij vltimi Lateranensis, de quo latiùs in appendice.

§. 3. Quam superstitionem Religioni oppositam definit S. Thomas 2.2. q. 92. art. 1. eo *quòd dicat excessum, non quòd plùs de cultu exhibeat, quàm vera Religio, sed quia excedit in exhibendo cultum, cui non conuenit, vel modo, quo non est exhibendus, finis enim adæquatus sacri cultus est diuina reuerentia*, & art. 2. eiusdem quæstionis assignans speciem particularem superstitionis, inquit, *hæc est. Prima species superstitionis, cultus exhibitus illi, cui debetur, modò tamèn indebito*, quod profectò eueniret in casu, de quo suprà.

19 §. 1. Ad obiectiones verò illorum, qui dicunt antiquitus fuisse impunè permissa, atq; tolerata prædicta, addentes insupèr de B. Ida, de B. Liduige, de B. Coleta, B. Drogone, ac alijs, quorum nomina inuocabantur in litanijs publicis, quibus etiàm fuerunt exhibiti honores, & cultus, de quibus supra antequàm beatificarentur, vel canonizarentur per Ecclesiam: breuiter respondetur, distinguendo tempora, quibus hæc fiebant, Vel hoc fuit antè statutũ Alexandri iij: de quo habemus textum in cap. *Audiuimus de reliquijs, & Veneratione Sanctorum*, vel post publicationem eiusdem Decreti; Si primò, cum esset tunc facultas apud Episcopos Beatificandi homines cum opinione sanctitatis defunctos, erat quoq; in eorundem Episcoporum potestate facultas concedendi, vt prædictis hominibus exhiberentur publici honores, siuè cultus, & cum non appareat contrarium, credendum est cuncta tunc facta fuisse, de scitu, permissione, atq; licentia Episcoporum ad minùs, præmissis præmittendis.

§. 2. Si verò sermo sit de honoribus, & cultu exhibitis hominibus non canonizatis, nèc beatificatis absquè licẽtia sanctæ Sedis Apostolicæ post latum decretum Alexandri iij de quo suprà, certum est contra, vel saltim præter ordinata per ipsummet Pontificem facta fuisse, ac etiam contra sensum Congregationis sacrorum Rituum, & Cardinalium, atque Prælatorum, quibus id committebatur per speciale rescriptum sanctæ Sedis Apostolicæ, quemadmodum legimus euenisse, in beatificatione, & canonizatione sanctorum multorum, prò vt est videre in relationibus factis etiàm ante institutionẽ Congregationis sacrorum Rituum, quam erexit (vt fertur) Sixtus V. id omne exequutioni demandatum fuisse; cumque *mala nunquam sint adducenda in exemplum* secũdum regulam communem Theologorum, atq; Canonistarum, ideò super his nulla est facienda vis, siuè efficacia, sed potius declinanda (ne dicam) omninò fugienda sunt.

§. 3. Respondetur 2. quòd in ecclesia primitiua

mitiua nõ seruabatur modus, qui nùnc rationabiliter, & necessariò seruatur in Canonizandis, vel Beatificandis hominibus. Primò quia illi sancti, vt plurimùm erant Martyres pro fide Christi palàm occisi, in quibus nõ requiruntur de necessitate, tot, tantæq; diligentiæ prout latiùs in c. 8. in *resolutione Quæstionis de necessitate miraculorũ ad actum Canonizationis* præsertim conclus. 1. ideò S. Gregorius in homelia 27. in Euangelia, *totum mundũ fratres aspicite Martyribus plenus est*, idem ex Cardinali Baronio ad Martyrologium Romanum cap. 4. vbi inter alia multa adducit ad idem, sententiam S. Gregorij Nysseni, in vita Magni Gregorij Thaumaturgi, ideò in Concilio Aphricano c. 50. in quò fit sermo de veneratione sanctorum, non nisi de Martyribus ibidem habetur mentio, proptèr rationem superiùs adductam, & ità quoq, in sacro Canone missæ non nisi de Martyribus reperitur Commemoratio. 2. verò ex feruore dilatationis fidei Christianę, qui maximè tunc vigebat, in exordio nascentis Ecclesię cuncta mirabili simplicitate, deuotione, sincera, ardentiq; studio fidelium pręcipuè erga Martyres faciebant. 3. eorum opera, & miracula tantam habebant Euidentiam, vt non possent tergiuersatione cælari, ità communiter omnes docent.

20 Tertio, respondetur, quod S. Hieron.

§. 1. in Epistola. 10. ad Principiam, & Epistola 27. ad Eustochium loquens de S. Athanasio, inquit, *cùm ille ob Hæreticorum persequutionẽ Romam veniret, detulit secum vitam. S. Antonij Abbatis ab eodem Athanasio conscriptam*, quod certè multi interpretantur factum fuisse ad effectum exhibendi illam summo Pontifici Romano, prò obtinenda eiusdem vitæ approbatione, & nihilominùs agebatur de sancto toto Orbe celeberrimo, & admirando, de cuius sanctitate nunquàm aliquis dubitauit. Vitas quoque Sanctorum Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium ferè Heremitarum à S. Hieronymo conscriptas, approbat Gelasius Papa in Concilio Romano. ex Baronio in notis ad Martyrologium Romanum die 17. Ianuarij §. S. *Antonij Abbatis*, & in notationibus pariter Galesinij ad suum Martyrologium. 16. Kalendas Februarij §. *Antonij Abbatis*.

Punctum Decimum.

De antiquo more scribendi gesta Sanctorum.

§. 2. ECCE quomodo antiquitùs non diuulgabantur, passim (vt asserunt contrarij) facta gloriosa sanctorũ, etiàm Martyrum absque approbatione sanctæ Sedis Apostolicæ, cui fauet, id, quod legimus ordinatum, primo per SS. Pontifices Romanos Clementẽ, & Anterum, deinde per S. Fabianum, & alios Pontifices Romanos confirmatũ, & auctum, qui destinarunt septem Notarios, & septem Diaconos, Viros veraces doctrinę, & probatę vitę, vt diligentèr gesta Martyrum fideliter describerent, illaq; referrent approbanda ad sanctam Sedem Apostolicam, inter quos vnus fuit Vrbanus I. atquè alij Pontifices Romani, qui proximè illi successerunt.

§. 3. Hinc est quod Cardinalis Baronius de Martyrologio Romano cap. 4. Verbotim, inquit, *sicùt olim Romæ Notarijs describendis sanctorum Martyrum actis, ità, & in alijs Ecclesijs, etiam transmarinis, alicui ex clero negotium videtur fuisse impositum*, quod probat authoritate Tertulliani, S. Cypriani, Pamelij, S. Augustini, & aliorum, idem referunt Damasus, & Anastasius Bibliothecarius in vitis Clementis I. Anteri, & Fabiani,

Immò

Immò refert Cardinalis Baronius dè Martyrologio Romano cap. 1. *quod in Romana Eccleſia, ſicuti ſeptem erant Diaconi, ſic, & totidem Subdiaconi, & his par numerus Notariorum, qui ijſdem Subdiaconis, & Diaconis ſubiecti erant, vt acta ſanctorum Martyrum purè, & ſincerè conſcriberentur, cum non modò Notarij in id opus grauitèr incumberent, ſed, &, qui præerant Notarijs Subdiaconi, & Diaconi cuncta exactè peruestigarent, ac Pontifici nota facerent, vt ea probaret, vel reprobaret*

Quibus addit Petrus Galeſinius de canonizatione S. Didaci, id factum fuiſſe, vt ex actorum veritate dignoſceret Pontifex, qui nam ponendi eſſent in numero Martyrum. Addo ego, ſi circa Martyres hæc fiebant, quantò magis exactior diligentia erit adhibenda circà Beatificationem, & cultus Sacros exhibendos illis, qui non ſunt Martyres?

§. 4. Relatio quoq; Beatificationis Beati Aloyſij Gonzagę Ieſuitæ facta Paulo V. à ſapientiſſimis ſacræ Rotæ Romanę Auditoribus, Franciſco Sacrato, poſteà Cardinali, Ioanne Baptiſta Coccino, & Ioanne Baptiſta Pamphilio nunc Patriarcha Antiocheno idem obſeruatum fuiſſe etiam noſtris temporibus confirmat, in qua ſub titulo de fœlici obitu eiuſdem Beati, & de his, quæ poſteà acciderunt §. *Vlterius*, inter multa hoc vnum continetur, quod fælic. record. Paulus V. non antea voluit, ſiuè permiſſit legi, atq; publicari Vitam eiuſdē Beati æditam à P. Virgilio Cæpario, niſi anteà fuiſſet examinata per Illuſtriſſimos S. R. E. Cardinales Aſculanum ex Ordine Prædicatorum aſſumptum, Bellarminum Ieſuitam, & Pamphilium, qui prçuia debita, ac matura conſideratione iudicarunt dignum eſſe, vt illa prælo, committeretur, hoc ve retulerunt ſanctiſſimo tunc Paulo V. de cuius expreſſa commiſſione cuncta diligentèr in illa contenta examinata fuere, qui Summus Pontifex audita relatione prædictorum. DD. Cardinalium libentèr annuit. Hanc igitùr viam rectam, atq; tutam ambulemus, & non declinemus, neque ad dexteram, neq; ad ſiniſtram.

§. 5. Cuncta hæc illuſtri illo facto mirabiliter confirmantur, recenſito à Hieremia Remenſi Archiepiſcopo, dùm, inquit, *S. Dionyſium Martyrio proximum, ſtrictiùs mandaſſe ſuis diſcipulis Antonio, & Sanctino; vt omnia tormenta ſua diligenter conſcriberent, eàq; Romano Pontifici quàm primum referrent,* Surius die 9. Octobris.

21 §. 1. Ad inſtantiam verò propoſitam à quibuſdam modernioribus in ſpecie à Molfeſio conſil. 45. & Didaco Iſtella Ord. Prædicatorum in ſuis annotationibus, *de his, quæ licent, aut non licent, antè ſanctorum Canonizationem, num.* 7 Aſſerentibus de Diuo Thoma Aquinate Doctore Eccleſiæ celeberrimo, cuius Corpus poſt ſex menſes à die ſui glorioſi tranſitus, antequàm fuiſſet per eccleſiam canonizatus, vel beatificatus, Prior Monaſterij Foſſæ Nouæ, Ordinis Ciſtercienſium, proceſſionaliter cùm toto Conuentu, quibuſdam monachis, paramentis Eccleſiaſticis indutis, iuſſit aſportari à loco, in quo fuerat primò ſepultum, ad alium locum, & ob odorem mirificum, quo redolebat, & alia inſignia miracula, quæ frequenter viderant, in craſtino dicti Monaci cantarunt Miſſam ſolemnem in honorem eiuſdem ſancti Doctoris, dè vno confeſſore, non Pontifice, quod factum videtur approbatum per Ioannem 22. in Bulla Canonizationis prædicti S. Thomæ; ex quibus contendunt inferre exēplo dictorum Monachorum, & aliorum licere honores deferre publicos Viris

Dei

Dei etiam non Canonizatis, neq; Beatificatis, de quibus viget fama, & opinio Sanctitatis apud Populum, idq; confirmat Didacus Istella, vbi supra, num. 8. addens idem fecisse Drepanitas in honorem S. Alberti confessoris, Ordinis Carmelitarum.

§. 2. Ad quam instantiam non minori facilitate respondetur ea, qua factum est, & fiet (Deo adiuuante) ad alia consimilia argumenta. Prima itaq; responsio est, quod legentibus attentè præcitatam Bullam Ioannis 22. apertè constat nullam ibidem inueniri, veram, & realem approbationem facti, de quo suprà, sed simpliciter in ea narrantur gesta per Monachos ad gloriam, & honorem dicti Sancti, cuius personam Deus Optimus Maximus eximijs miraculis illustrauit in vita, in morte, & post mortem, quod omnibus notissimum est.

De quo Sancto Doctore inter quam plurimas laudes, inquit, Ioannes 22. in Bulla suæ Canonizationis, quod *fuit nobilis genere, sed nobilior côuersatione; famaq; clarius, sed vita, & miraculis clarissimus*; & nihilominus non fuit Canonizatus, nisi iam quinquagesimo anno incipiente à die sui gloriosi obitus, quemadmodùm euenit de S. Antonino celeberrimo in sanctitate, & miraculis, qui non fuit relatus in sanctorum Cathalogum, nisi post annos 60. à tempore suis fœlicis transitus.

§. 3. Responsio secunda, adeò euidens erat Sanctitas S. Thomę in tota Ecclesia, tot, tantisq; miraculis præcipuè peractis in personis, Monachorum dicti Monasterij Fossæ nouæ, de quibus erant ipsi testes oculati, propter quæ forsitàn prædicti Monachi potuerunt excusari à graui culpa, quemadmodum ex benignitate Apostolica fuerunt liberi à pœna, cum nullum prorsùs interesse haberent in hac causà, & essent omninò alieni ab omni affectata suspicione hominum, cùm sint diuersi instituti, & Religionis professores. Ex quibus nullo pacto licèt inferre, id esse regulariter faciendum, cum non liceat de casu, ad casum, neq; ex facto singulari his circumstantijs gesto, ad alium casum, transitum facere, presertim vbi in omnibus, & per omnia non militat eadem ratio, dato autem, quod militaret adhùc eadem ratio, nihil innouandum est circa sacros Cultus, inconsulta sancta Sede Apostolica, propter superiùs adducta, & inferiùs adducenda, maximè verò circa illud speciale, de quo in argumento; hoc tamen annotato pro veritate, quod Didacus, non loquitur absolutè, quemadmodum Molfesius, sed quasi sub dubio, dum inquit, &, *vt videtur approbat Ioannes 22.*

§. 4. Ad illud pariter, quod adducunt de S. Didaco in cuius honorem paucis diebus post illius obitum, Henricus 4. Rex Castellę ob ingëtia bëneficia à Deo Opptimo Maximo suscepta per intercessionem dicti Sancti, ratione gratitudinis Cappellam in honorem illius Deo erexit, quod factum videtur pariter approbatum à Sixto V. in Bulla Canonizationis prædicti S. Didaci, Seraph. Ordinis Minorum de obseruantia. Respondetur eodem modo, quo suprà immediatè dictum est de Sancto Thoma, proportionaliter tamen, ponderando, quod neq; in Bulla Sixti V. inuenitur approbatio huius facti erectionis Cappellæ, sed solum, ac tantum laudat ibi Pontifex pietatem Regis per sequentia verba, *laudanda est pietas, atque munificentia claræ memoriæ Henrici 4. &c.*

Tacent autem, quod de S. Didaco extant processus valdè antiqui, à Toletano Præsule fabricati statìm post illius transitum ad cœlum, de quibus fit mentio in relatione suæ Canonizationis, ex quibus

quibus resultant ingentia miracula vltra Sanctitatem vitę cūctis admiranda.

§. 5. Idem quoq; euenit de S. Francisca Romana, cuius sanctitas statim post mortem fuit legitimè examinata per Vicarium Vrbis, præuijs consultationibus Theologorum; ac aliorum Piorum Virorum, & vsquè ad tempora Innocentij viij. iàm omnia necessaria ad illius Canonizationem disposita erant; ex relatione facta Canizationis S. Franciscæ pluriès citata. Hoc idem accidit de innumeris alijs Sanctis, quemadmodum referunt Surius, & alij qui scripserunt illorum Vitam, per Ecclesiam approbatam.

22 §. 1. Quibus pro vlteriori claritate addi potest illud S. Hieronymi in commen. super primum caput Ioannis dicentis, *Priuilegia paucorum non sunt habenda pro lege communi*. idem prorsùs docuit S. Gregorius Nazianzen. serm. de Epiphania Domini.

Cuncta hæc magis illustrantur exēplo illo Iehu 4. Regum cap. 10. Regis Israel, qui simulauit velle sarcificare idolo Baal, vt illi esset occasio aptior occidendi omnes sacerdotes illius idoli, tūc in templo congregatos; quam simulationem laudare videtur S. Hieronymus ad Galat. 2. insinuans, illam placuisse Deo, quod factum diligentiùs examinantes S. Augustin. lib. contra mendacium, cap. 2. & S. Thomas Aquinas 2. 2. q. 111. art. 1. ad secundum argumentum, tria principaliter dicunt, primum namq; illud est, quod errauit Iehu peccato mendacij, secundùm quòd nullatenus approbātur à Deo factum ipsius, tertium quod laudatur in rei veritate non factum, sed zelus quo destruxit falsum cultum illorum malorum sacerdotum circa idolum Achab, & hoc modo exponenda sunt, quæ dicuntur à Sancto Hieronymo, vbi supra.

Punctum Vndecimum.

Quid sit laudare, vel approbare aliquod.

§. 2. EX quibus colligitur discrimen repertum inter laudare aliquod factū, & approbare illud, nec primum infert necessariò secundum, ideò Pōtifices prænominati attenta deuotione, & pietate Regis, & Monachorum respectiuè, existimantium se præstare obsequium Deo in Sanctis suis, laudant illorum pietatem, atq; deuotionem, non tamen approbant facta, de quibus supra.

23 §. 1. Circà hoc idem, consideranda veniunt diligentèr Verba Bullæ Beatificationis B. Alberti ordinis Carmelitarum, ędita à Sixto IIII. pridie Kal. Iunij Pontificat. sui anno 5. 1476. cuius initium est, cælestis aulæ Militum &c. In qua asserit ex concessione Calixti III. eidem sancto fuisse exhibitos nonnullos honores, præsertim erecta Altaria, & similia à Christifidelibus, quos actus honoris ergà illū appellat laudabile propositum, addens, & concedens, *vt possint illos libere, ac licitè continuare per tolerantiam Apostolicam*, confirmat cōcessionem sui Prędecessoris in forma amplissima, supplens defectibus, si qui interuenerint.

§. 2. Ex tenore quidem horum verborum absq; dubio euidentèr colligitur, primo necessitatem facultatis Sedis Apostolicę circà exhibitionem honorum, de quibus supra, secundum quod non sit in potestate priuata hominum, limites trāsgredi consimilium concessionum, tertium quod non omnia, quæ fiunt etiam in locis publicis ab hominibus pio fine, & bono proposito, censeri debent semper tolerata ab Ecclesia, nisi id signis patentibus, appareat in veritate toleratum, quartum dato, quod aliqua essent verè tolerata, non propter hoc dici pos-

ci possunt, verè, ac propriè approbata iuxta immediatè tradita §. *Respondetur eodem modo*.

Punctum Duodecimum.

Quid operetur populorum deuotio.

24 §. 1. AD id verò, quod ab ipsis tangitur de populorum frequentia, siuè deuotione erga sepulchra, vel imagines eorum, qui nōdùm sunt per Ecclesiam canonizati, neq; beatificati, dicendū est, Populum non esse sequendum, nequè imitandum, sed *necessariò docendum, atq; instruendum*, ideò in re tanti momenti, quæ respicit decorem, & vtilitatē communē totius Ecclesiæ Catholicæ, cumq; ab istis sit fancilis transitus ad publicos cultus, in omnibus, & per omnia reuerenter parendum est mandatis ecclesię, & circa prædicta nihil innouandum venit, nisi præcedat licentia sanctæ Sedis Appostolicæ, dicente S. Hieronymo in Epistola ad Philemonem, magnum esse crimen, dicere sanctum, qui nō est, & non sanctum, qui est sanctus, id enim redundat in aliquale Fidei detrimentum ne vlteriùs procedam.

Punctum Decimumtertium.

De Tabellis, & donarijs ad sepulcra famul. Dei appendendis.

25 §. 1. DE tabellis verò, & Donarijs votiuis, quæ priuata authoritate ad sepulchra famulorum Dei, nōdum tamen canonizatorum, neque beatificatorum appenduntur, aliqui moderniores contendunt, partem affirmatiuam mordicùs defendere, docentes, id ne dùm licere, sed esse certum, euidens, & vsui, atq; praxi ecclesię valdè cōforme, etiàm non requisita licentia Episcopi, nec sanctæ Sedis Apostolicæ, alij verò cautiùs differentes ad idem inclinati, intendunt probare eamdem opinionem, ex aliqua saltem parte dici posse probabilem quam alij simpliciter asserunt esse probabilem.

§. 2. Hanc eorum opinionem affirmatiuam authoritatibus sanctorū Patrum, grauiorum, fideliumq; scriptorum credunt probari posse, quas ipsi adducunt, quemadmodum est videre in specie apud Molfesium, vbi suprà cons. 45. à n. 33. vsq; ad 42. & apud Turrianum in suis commentatijs ad 22. Diui Thomę quęst. 1. art. 10. & apud alios quosdam moderniores.

Eorum potior ratio, ea est, quià appensio supradictorum ad sepulchra illorum, qui cum opinione Sanctitatis ex hac vita decesserunt, reddit facilè negotium Beatificationis, siuè Canonizationis eorundem; cumulat quoquè alias rationes, fundatas in cōgruentijs, quæ omnes, vt verum fatear, salua semper reuerentia Authorum, quos veneror, vna cum alijs Scriptoribus Ecclesiasticis, in hoc Elucidario, citatis, (quamuis aliquando illorum doctrinam reijciam,) non magni momenti sunt.

§. 3. Authoritates, namq; sanctorum, quas adducunt, si diligenter, vt decet, examinentur, verè quidem non excludunt debitam, siuè necessariam facultatem Episcoporum, & sanctæ Sedis Apostolicæ, sinè qua nullatenùs licet prædicta exequutioni demandare, ideò libentèr conuenio cum illis, quod ante Canonizationem, vel Beatificationem multorum Sanctorum appensę fuerint tabellę, & donaria, nèc non accensi Cerei, & lampades ad illorum sepulchra, sed tota difficultas consistit, An hæc fuerint, vèl non fuerint facta, cùm, aut sine licentia Episcoporum, & sanctæ Sedis Apostolicæ, Primum enim satis clarè habetur

in

in præcitatis authoritatibus pro opinione affirmatiua relatis. Secundum verò quod hæc facta sint absq; facultate; de qua supra, nulla prorsùs in eisdem authoritatibus reperitur mentio. Quare secundum regulam communem, sequendo semper piam, atq; tutiorem interpretationem, credendum est supradicta facta fuisse præuia necessaria licentia priùs obtenta, aliquandò etiam mediante aliquo Rescripto speciali, siuè viuæ vocis Oraculo, vel alia secreta via, quemadmodum, de multis compertum est euenisse, vt statim demonstrabo.

Punctum Decimumquartum.

De B. Iacobo Salamonio, & alijs.

26 §. 1. DE Beato enim Iacobo Salomonio Ordinis Prædic. de quo Aduersarij in hoc particulari, mentionem faciunt, cuius corpus honorificè seruatur, atq; magna Populorum frequentia, & deuotione multis ab hinc annis colitur in Ecclesia eiusdem Ordinis Ciuitatis Foroliuien. in honorem cuius erectum est sacellum, atq; Altare, de illoq; celebratur festum solemne quotannis Dominica infra Octauam Ascensionis Domini, cum publica processione, in qua eiusdem Beati sacræ reliquiæ decenter ornate deferuntur, ad cuius sepulchrum sunt appensæ tabellæ, donaria, & vota, quamuis adhuc non sit Canonizatus, sciendum tamen est, quòd hæc facta sunt non priuata authoritate fratrum Prædicatorum, qui in cunctis obsequentissimi fuerunt, sunt, & erunt semper mandatis Apostolicis.

Sed virtute viuæ vocis Oraculi Clementis vij, super hoc specialitèr facti Illustriss. D. Cardin. Numaio Foroliuien. tit. S. Mariæ de Aracæli, sub die 26. Iulij. 1526. De summa verò reuerentia, & inexplicabili obedientia fratrum Prædicatorum, circa obseruantiam Statutorum Apostolicorum, de quibus suprà in materia cultus, & venerationis famulorum Dei, inter, quamplura testimonia, illud vnum præ cæteris videtur egregium, quod refertur in Historia generali eiusdem Ordinis collecta per Ferdinandum de Castillo, ex varijs tamen fidelioribusq; Scriptoribus Catholicis diuersorum Statuum, Ordinum, ac Nationum præsertim ex processu Canonizationis S. Patris Dominici, p. 1. lib. 2. cap. 7. vbi narratur qualitèr Fratres dicti Ordinis Prædicatorum Bononiæ, post gloriosam mortem S. Dominici commorantes, ad quos filiali gratitudine pertinebat, totis viribus negotium Canonizationis, præclarissimi, & gloriosissimi eorum Patris promouere, nihilominus Nobilibus, totiq; Populo Bononien. deuotionis ardore, erga dictum Sanctum, ac volentibus erigere Cappellam, & Altare in honorem ipsius palàm se opponebant, tentantes varijs medijs supradictum opus impedire, immò omni eorum possibili conatu, etiam post 12. annos à fœlici transitu sui Patris, impediebant, nè appenderentur lampades, siuè luminaria, vel tabellæ, aut alia votiua dona ad illius sepulchrum, non obstante innumerabili multitudine miraculorum, quæ Deus ad intercessionem tanti Patris quotidiè operabatur, expectantes super his facultatem Apostolicam.

§. 2. Prædictam concessionem de B. Iacobo confirmauit, ampliauitq; Iulius iij. ad instantiam Illustriss. Card. Moroni, tùnc Protectoris prædicti Ord. Prædicatorum die 21. Aprilis 1554 horum originalia conseruantur adhùc in eodem Conuentu Foroliuien. quemadmodum, & authentica eorumdem, Ro-

mæ in Conuentu Mineruæ in Archiuio Procuratoris dicti Ordinis, insuper originalia in carta Membrana, fuerunt exhibita, atq; ostensa in Vrbe Illustrissimis, DD. Cardinalibus Congregationis sacrorum Rituum 1617. Quæ sacra Congregatio accedente beneplacito fel. record. Pauli Papæ V. 23. Octobr. eiusdem anni 1617. prædictam facultatem anteà restrictam ad fratres Ordin. Prædicatorum, & Moniales tantùm commorantes in eadem Ciuitate Foroliuien., extendit ad fratres eiusdem Ordinis Venetijs etiam degentes, prout latiùs in decrero, super hoc, ab eadē sacra Congr. ędito die, & anno, vt suprà.

§. 4. Eandem quoque facultatem nouissimè ampliauit, atq; dilatauit eadem sacra Congregatio Rituum, de scitu, & approbatione Sanctissimi, ad totum Ordinem Prædicatorum, vbique terrarum diffusum, vt patet ex decreto eiusdem sacræ Congregationis expedito, die 22. Septemb. 1622. quorum exemplaria referam ad finem illius cap.

Punctum Decimumquintum.

De B. Ambrosio Sansedonio.

§. 5. DEFENSORES paritèr eiusdem opinionis affirmatiuè, de quà supra, adducunt pro sua opinione exemplum B. Ambrosij Sansedonij eiusdem Ordinis Prædicatorum, de quo, à multis annis celebratur festum, & officium recitatur magna pompa, & apparatu Populi Senensis die Veneris, ante Dominicam in Passione, cum non sit adhùc Canonizatus per Ecclesiam, tacent autem (quia fortè id ignorant cum sit factum speciale) Eugenij 4. indultū, super ijs concessum anno 1443. virtute cuius supradicta fiunt, omittentes, qualiter de mandato Clementis 8. in Martyrologio Romano fuerit apposita memoria illius Beati, sub his verbis immediatè sequentibis, *Senis in Tuscia Beati Ambrosij Senensis Ordin. Prædicatorum, Sanctitate, prædicatione, et miraculis clari*; Quemadmodum animaduertit Cardinalis Baronius in suis annotationibus ad Martyrologium Romanum sub die 20. Martij.

§. 6. Quam facultatem opera Illustriss. ac Reuerendiss. D. Card. Burghesij Protectoris vigilantissimi dicti Ord. Prædic. tandem ex indulto speciali sanctæ Sedis Apost. fauore, ac diligentia Dominationis suæ amplissimæ obtento, die 8. Oct. 1622. Gregor. XV. ad vniuersum Ordinem Prædicatorum extendit.

§. 7. Ex quibus euidenter colligitur, simulq; comprobatur, verum quidem esse, quod supradicta fiebant ad honorem prædictorum Beatorum, falsum autem esse, quod hæc fierent, sine debita, & necessaria facultate Sedis Apostolicæ.

§. 8. Idem quoq; proportionaliter affirmandū est in alijs casibus, à Defensoribus opinionis affirmatiuè in particulari relatis, cum enim non probent contrarium, securiorem partem amplectendo, recensita per ipsos, facta esse dicimus de licentia Episc. vel S. Sedis Ap. quæ licentia debet esse non solùm tacita, sed modo expressa, quę etiam sempèr debet præcedere actum, ad quem ordinatur. ita communiter omnes.

27 §. 1. Hinc est, quod Molanus die 21. Octobris de Beato Bruno Archiepiscopo Argentinensi. *Colitur* (inquit) *in propria Ecclesia, sed non vt Canonizatus*, & post pauca addit, *vnde colligo eundem ab Episcopo quopiam, esse Sanctis adscriptum, non autem à Romana Sede*. Et sub die septima Nouembris *ipso die*, ait, *Sanctæ memoriæ Eugelberti Archiepiscopi Coloniæ Agrippinæ*, Deindè animaduertit duo, Primum, quod non sit Canonizatus, licèt pulsentur Cam-

panæ

panæ in eius honorem. Secundum, quod in Gregoriano Martyrologio, *vt Martyr habetur*. idem quo ad ſubſtantiam tradit Vſuardus, cap. 13. de Martyrologio, ac etiam Surius ſecunda Februarij, ac prædictus Molanus, vbi ſupra, & ſæpiùs in indiculo Sanctorum Belgij.

§. 2. Marcus quoq; Vliſſiponenſ. part. 2. hiſt. Minoriticę, lib. 4. narrat, Leonem Papam X. dùm iter ageret, tranſeundo Cortonam viſis, & conſideratis prius diligenter Beatæ Margaritæ Cortonenſ. miraculis, conceſſit, vt de illa fieret feſtum cum officio mulieris continentis.

Punctum Decimumſextum.

De introductione Canonizat. & Beatific. Virorum Dei.

28 §. 1. AD horum exactam intelligẽtiam ponderanda ſunt, quæ tradit Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum, præſertim die 2. Aprilis, & Ioannes Molanus de Martyrologijs, quod à principio ſcilicet, naſcentis Eccleſiæ, Canonizatio tàm Vniuerſalis, quàm particularis ſanctorum, etiam Martyrum, ſemper introducta fuit non hominum voluntate, ſed lege, vel Decreto Papæ, aut Conciliorum, vel Epiſcoporum, nec aliter, nec alio modò. huius veritatis teſtimonium in medium adducam, præter Surium, Lipomanum, Petrum de Natalibus, Villegas, & alios quamplures fideliſſimos de Vitis Sanctorum Scriptores, vnum Didacum Iſtellam, qui ex prædictis, ac alijs colligit in ſuis annotationibus circa Sanctos Canonizatos ſupra 338. Sanctorum, atq; Beatorum Canonizationes, & Beatificationes in particulari declarando tempus, locum, & à quo, ſiuè quibus fuerunt celebratæ, oſtendendo inſuper, vbi nùc conſeruentur exemplaria conceſſionis ſingulorum, quibus euidenter confirmatur id, quod vſq; modo ſæpiùs dictum, atq; repetitum eſt in hoc capite, ſcilicet conſuetudinem certam Eccleſiæ ſemper extitiſſe, vt cultus, & honores Sanctorum, vel Beatorum, non exhiberentur alicui abſq; licentia Sedis Apoſtolicæ, vel eorum, quibus tùc id conceſſum erat, ex indulto eiuſdem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ. Remq; valdè duram, atq; temerariam appellat Hieronymus Roman Auguſtin. prima part. ſuæ Reipublicæ Chriſtianæ, cap. 3. dicere, aut credere abſq; diligentijs neceſſarijs fuiſſe vnquam Canonizatum aliquem etiam martyrem, Addens, quod antiquitùs per hebdomadam continuã, omnibus iam expletis, atq; examinatis informationibus, in publico Conciſtorio agebatur oratio publica, in qua recenſebantur merita Canonizandi, & probationes Sãctitatis, ac miraculorum ipſius, & quotidiè poſt orationem, petebatur ipſius Canonizatiò. Deindè Papa indicebat ad hoc ieiunia, orationes, & eleemoſynas.

§. 2. Qua occaſione ad prædictorum maiorem claritatem breuitèr adducam illud ſancti Britij Turonenſis Epiſcopi, ſanctiq; Martini, ſucceſſoris, cui quemadmodùm, & omnibus notiſſima optimè erat ſanctitas eximia eiuſdem ſancti Martini, frequenti patratione miraculorum, etiam poſt mortem à Deo confirmata, mortuorumq; reſuſcitatione illuſtrata, nihilominùs eidem ſancto Martino, non priùs templum erexit, neque illum Canonizauit, antequam Roma ad ſuum Epiſcopatum rediret, volens hoc nobili facto præbere alijs formam, atq; exemplar de non Canonizandis ſanctis., niſi priùs conſulto

sulto Romano Pontifice. Ex Gregorio Turonense, libro decimo, cap. 31. histor. Gallicanæ; consimilia exempla inuenies ferè innumera apud citatos Scriptores, præsertim apud Baronium, & Molanum, apud Gonzagam, & Petrum Ridolphum in histor. Minoritica, & apud Roccam in secunda editione de Canonizatione sanctorum ad finem. Quarè contrarij taceant, & obediant mandatis Ecclesiæ.

Punctum Decimumseptimum.

De obseruantia statutorum Apostolicorum.

29 §. 1. AD rationem verò ab eisdem adductam circà maiorem facilitatem negotij Beatificationis, vel Canonizationis breuitèr respondetur, non esse facienda mala, vt veniant bona, sed in casu proposito ab illis agitur contra statuta Apostolica, contra dispositionem Concilij Trid. (de quibus inferiùs in hoc capitulo,) & declarationes Sacræ Congregationis Rituum, de quibus supra agitur, &c. secundo, respondetur ad idem, quòd in omni casu, quo quis verè, ac realiter à Deo recipiat magnum aliquod beneficium, siue fiat miraculum à Deo per intercessionem hominis non Canonizati, (prout latiùs in hoc eodem capite inferiùs dicetur) §. *Quæ omnia firmitatem, &c.* recurrendum est semper ad Episcopum Ciuitatis, cuius est probare, & reprobare prædicta re priùs participata cum S. Sede Apost. iuxtà dispositionem decreti nouissimè emanati à Sacra Congr. Sanctæ Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis; inferiùs in hoc eodem capitulo inferendi, quiq; habet authoritatem necessariam à Concilio Tridentino faciendi, quod opus est, nè pereat memoria factorum mirabilium, indè enim est, quod informationes Episcopi super his captę, adiuuant apud Sedem Apostolicam negotium Beatificationis, & Canonizationis Sanctorum, vt inferiùs declarabitur in hoc, eodemq; Cap.

§. 2. Ex relatione enim Beatificationis B. Aloysij Gonzagę, tit. *de fœlici obitu, & de his, quæ posteà acciderunt*, §. *iacuit Corpus ven. Patris*, aliud colligitur remedium ad idem; & est, quòd si quæ personę ob acceptas veras gratias à Deo per merita alicuius Viri Dei, si liberè deferant votiuas tabellas, antequàm de licentia Sedis Apostolicę, vel Ordinarij, possint aliqua externa signa poni ad illorum sepulchra, vel imagines; illas quidem recipere valeant, non appendendo tamen, sed easdem conseruando in loco secreto, donec Deo volente obtenta fuerit licentia; de qua supra. Hoc obseruarunt PP. Vener. Societatis Iesu, erga B. Aloysium Gonzagam, vti colligitur ex verbis eiusdem relationis desumptę ex processibus, legitima authoritate compilatis, & sunt, quæ immediatè sequuntur.

§. 3. *Patres autem Iesuitæ nonnullas votiuas tabellas, quas vsquè in id tempus celauerant, publicè visendas, parietibus affixerunt, vti deponunt Testes in processu; &c.* immediatè tamen habetur superiùs in eadem relatione, quod Paulus Quintus anno 1605. concesserat, vt possent fideles, Corpus dicti Beati signis externis honorare, &c. ideo huius B. Corpus de licentia eiusdem Summi Pont. Romiàm transtulerunt ad locum digniorem in Cappellam (videlicet) sub inuocatione Beatæ Virginis, sitam in Ecclesia Sanctissimæ Annunciationis Collegij Romani.

Pun-

Punctum Decimumoctauum.

De remedijs seruandis circà famulorum Dei cultum.

30 §. 1. AD hæc igitur remedia confugiendum est, alijs tanquam non licitis omninò prætermissis dicente Sancto Iacobo in sua Epistola capit. quarto. *Scienti bonum, & non facienti peccatum est illi*. Etenim in quàmplurimis relationibus Canonizationis Sanctorum, præsertim in illa Sancti Caroli Borromæi, facta Clementi Octauo, ab egregijs Patribus Sacræ Rotæ Romanæ Auditoribus Pegna, Mellino, postea Cardinali, & Sanctissimi Domini Nostri Vicario, & Litta, quibus per speciale rescriptum fuerat ab eodem Pontifice commissum negotium Canonizationis eiusdem Sancti Caroli: expresè habetur, *Actum Canonizationis pertinere ad solum Pontificem Romanum, neq; esse propter hoc, interdictos Episcopis alios præcedentes actus ad Canonizationem, siue Beatificationem antecedentes de vita, miraculis, & fama seruorum Dei*.

§. 2. Ità dicitur in conclusione prima eiusdem relationis Canonizationis Sancti Caroli, quam conclusionem asserunt prædicti Auditores Rotæ colligi ex Concilio Tridentino ex capit. *de reliqu. & veneratione Sanctorum, ex libro Sacrarum Cæremoniarum Ecclesiasticarum Romanæ Ecclesiæ, ex Hostiensi*, & alijs ibidem in particulari relatis, & propterea processus formati authoritate ordinaria Episcoporum eorum locorum, In quorum Diœcesibus sunt recondita Corpora, siue Reliquiæ Canonizandorum, siue fiunt miracula à Deo ob eorum intercessionem, & merita, nisi testes alibi reperiantur, poterunt absq; dubio deseruire pro negotio Canonizationis, non tamen ipsi soli, sed si illis addatur Processus Apostolica authoritate fabricatus, quoties enim processus Ordinarij concors fuerit probationibus resultantibus ex secundo processu, tunc ex illo, & isto simul iunctis potest procedi ad Canonizationem, ita docet *Bannes secunda secundæ quæstione prima, articulo decimo, dubio secundo*, quam sententiam in effectu sequuti sunt pijssimi Patres Sacræ Rotæ Auditores, vti est videre præsertim in relatione Canonizationis Sancti Caroli, versiculo *Quia Mediolanen*.

§. 3. Et in relatione super Processu Canonizationis sancti Raymundi, prima parte, articulo secundo. versiculo, *quia ommitto*, & vers. *ideoque*, & vers. *quod decretum*; quodque dictum est de processu coram Ordinario fabricato, procedit etiam in illo constructo coram Vicario Generali eiusdem Ordinarij, vti habetur in relatione Canonizationis sancti Didaci, sancti Raymundi, & sancti Francisci Xauerij, & in ca-

§. 4. pitulo *licet*: glossa ibidem, & Abbas, in Capit. *si quis*, *&c.* Ideò in relatione Canonizationis Sanctæ Franciscæ Romanæ articulo secundo, §. *Diximus*, versiculo *quamobrem* recensetur Processus statim quasi fabricatus post mortem eiusdem sanctæ Viduæ super Vita, & miraculis illius, authoritate ordinaria à Vicario Sanctissimi in Vrbe, quo etiam vsi sunt in multis ad effectum Canonizationis eiusdem sanctæ Franciscæ, Sacræ Rotæ Romanæ Auditores, & sacra Congregatio Illustrisimorum, ac Reuerendissimorum Dominorum Cardinal. super Ritus.

§. 5. Idem omninò multis argumentis stabilierunt Iudices Commiss. in causa Canonizationis B. Andreæ Corsini, *par. 3. relationis facta* super hoc, sanctis-

ſimo D. Paulo Papæ V, ad initium, addentes ad maiorem rei claritatem, vbi ſuprà, §. primo, *verſ. Nos in hoc articulo, ipſos ſequi opinionem mediam, quam in effectu ſequuti erant eorum maiores in Canonizatione S. Caroli Borromai, quod ſcilicet probationes factæ coram Ordinarijs non reijciantur, neq; cum illis ſolis fiat Canonizatio, ſed addatur proceſſus Apoſtolica auctoritate fabricatus, qui ſi correſpondeat probatis coram Ordinario, ex omnibus ſimul iunctis procedatur ad Canonizationem, idem quoq; tenuerunt maiores eorum in Canonizatione S. Raymundi, par. 1. art. 2. verſ. quia omiſſo. Hac illi.*

Punctum Decimumnonum.

De neceſsitate probationum ad actum Beatificationis.

31 §. 1. AD argumentum fundatum in exemplo Leonis Papę iij. qui Canonizauit S. Guibertum ex vi libri conſcripti à Marcellino Preſbytero de illius Vita, quemadmodum teſtatur S. Ludgerus. Reſpondetur primò non conſtare, quod non adeſſent aliæ probationes præcedentes (de quibus ſuprà) factæ tempore antecedente. Secundò id fortè factum eſt ſpeciali inſtinctu, ſiuè impulſu Spiritus Sancti, ob egregiam Sanctitatem tanti Viri, ideò nequit trahi in exemplum iuxtà illud Apoſtoli relatum in cap. *dua ſunt 19. qu. 2. qua ſpiritu Dni aguntur, non ſunt ſub lege*. Eò magis quià non deſunt Altiſſimo innumera alia media, quibus reddi poteſt negotium Beatificationis, ſiuè Canonizationis magis planum, & facilè, ſi ità iudicauerit expedire ille, qui eſt mirabilis in omnibus, præſertim in Sanctis ſuis.

Punctum Vigeſimum.

De vita B. Ludouici Beltrandi.

§. 2. ADDVNT inſuper teſtimonium, ſiuè teſtimonia Vincentij Iuſtiniani de Antiſtit. in lib. inſcripto (*Vera relatione della Vita, & Morte, del Padre Fra Luigi Beltrando*, ex lingua Hiſpanica, in Italicam traducta impreſſionis Genuæ 1583. *Cap. vltimo*. Vbi enumerat multitudinem virorum, & mulierum, quæ cum opinione Sanctitatis obierunt ad quorum ſepulchra appendebantur tabellæ, & accendebantur luminaria antè eorum Canonizationem, vel Beatificationem, quæ certè nihil in rei veritate concludunt pro illorum opinione, ſed veriùs eandem contrariorum opinionem funditus euertunt; exiſtimo, enim illos non legiſſe, ea, quę ibidem recenſentur à præfato Auctore, vel ſi viderint, id curſim, & ſine attentione factum eſt, cùm ibi Auctor ab illis citatus expreſſis verbis, dicat, *prædicta facta fuiſſe, ac fieri debere ad minùs de licentia Epiſcopi*; & vt magis hæc veritas clareſcat, eadem omninò verba Auctoris hic fideliter referam, quę ſunt; *Purche tutto queſto ſi faccia di volontà e con la beneditione de Veſcoui, che ſono ſucceſſori delli Apoſtoli, & Coadiutori del Papa, & che per queſto non li tengano per Canonizati ſin tanto, che il Papa à chi tocca li Canonizzi*.

§. 3. Quibus etiam cautelis exponenda veniunt, quę in hac materia referuntur, à Surio, Aloyſio Lipomano, Villegas, & alijs, in Vitis Sanctorum, quas ipſi conſcripſerunt, aliàs vltrà innumera incommoda hoc vnum, vel alterum ſequeretur, vt non Canonizati fierent æquales Canonizatis, ſaltem, quò ad ſimplices, & daretur occaſio Populis æqualiter

ter

ter colendi hos, & illos, quæ absq; duabsurda sunt. Ommitto alia fortè maiora, quæ sunt, nàm primò cresceret, quasi in immensum Cathalogus Sanctorum, Secundo, refrigesceret ex hac nimia libertate, atq; facilitate Populorum deuotio. Tertiò, imminueretur Sacer cultus, vltrà alia innumera pericula errandi, prout aliàs factum est, insupèr daretur occasio indubitatos Sanctos, & Martyres in dubium reuocandi, non sine euidenti periculo detrisionis authoritatis Pontificiæ, & præiudicio deformationis Ecclesiasticæ Hierarchiæ, cùm agatur de causa Pietatis, Religionis, & Fidei, modo inferiùs explicando, *cap.* 3.4. 6. *&* 7.

§. 4. Adducunt etiam contrarij authoritatem Seraphini Razij, idem contendentis fieri posse, quod ipsimet desiderant, vti est videre, inquiunt ipsi in Vita Ven. Sororis Catharinæ de Riccijs, quæ vixit, & mortua est, cum magna opinione sanctitatis, de cuius vita, & Miraculis nunc compilatur Processus authoritate Apostolica, quæ authoritas Razij nullum argumentum facit contra nostram sententiam, cum veniat, & ipsa intelligenda modo dicto, Cui additur secunda responsio (Dato, sed non concesso,) quod illa facta fuissent absq; licentia Episcoporum, vel Sedis Apostolicæ, contràq; præscriptum Concilij Tridentini, & aliorum Decretorum Apostolicorum, non licèt argumentari ab illis iàm expletis de facto, ad illa, quæ de iure debent, vel non debent fieri: quanta enim in dies fiunt contrà Iuris ordinem, & dispositionem etiam contra mandata Dei, non licet tamen ex his argumentum desumere, (etsi fiat, illatio omnis erit falsa, nulla, & irrita,) cum potiùs ex his inferendum sit ad euitanda mala culpæ, & pœnæ, necnon & scandala; non esse reiteranda, quæ aliàs facta sunt præter, siue contra juris ordinem, qua propter S. Vincentius Ferrerius Ordin. Prædicatorum in Epistola, quam scribit ad Ordinis sui Generalem, se vehementer extollit contra quamdam consuetudinem, absq; ratione obortam celebrandi in quadam valle post festum corporis Christi, festum in honorem sancti Orientis, de quo nihil probatum extabat per Sanctam Sedem, vel Episcopum.

§. 5.

Punctum Vigesimumprimum.

De Reprahensione Optati Mileuitani contra Lucillam Donatistam.

32 §. 1. ET Optatus Mileuitanus lib. primo aduersus Parmenianum, repræhendit acriter Lucillam Donatistarum Patronam, quod ante communionem libaret os cuiusdam hominis mortui, & si Martyris, assignatq; pro ratione, quia nondùm erat vindicatus, hoc est tanquàm martyr approbatus ab Ecclesia, vt insinuat etiam Baronius in notis ad Martyrol. Rom. die 11. Febr. §. *Saturnini*, &c. Illo igitur tèpore non licebat, etiam sanctos Martyres venerari publicè, quousq; examinarentur eorum passiones, quod manifestius tradit Balduinus in scholijs ad Optatum, vbi supra; quo igitur modò id passim licebit de Confessoribus antè Iudicium Ecclesiæ, cum iàm inciderimus in tempora mala propter hominum malitiam?

§. 2. Qua propter nonnulli Authores antiqui, & moderni existimant partem negatiuam veram, & certam, zelo Dei, & veritatis Catholicæ accensi; & vt omnis de medio tollatur occasio hæreticis, & inimicis Crucis Christi detrahendi veritati Religionis Catholicæ ex nimia frequentia, & facilitate, quam intuentur circà appensionem tabellarum, & votorum

rum ad fepulchra illorum,qui nondùm funt Beatificati per Ecclefiam, circà quod de facili accidere poteft error,cum fimplicium deceptione, qui videntes Donarijs,votis, & alijs,ornata fepulchra prædictorum nondùm Beatificatorum, facillimè ex his inducuntur, vt pro fancto venerentur eum, qui in rei veritate aliquando fanctus non eft, quemadmodùm teftatur Innocentius III. in Cap. *cū ex eo,de reliquijs, & veneratione fanctorum*, idem quoq; noftris temporibus euenifle femel, atque iterùm fatis compertum eft(proh Dolor;)Cuftodes enim Ecclefiarum aliquandò nimia fimplicitate decepti, aliquandò affectata quadam humana diligentia excitati,vt procurent honorem, faftum, & gloriam, circà hunc,vel illum, non fine magno periculo,& præiudicio euidenti Catholicæ veritatis, credunt omni fpiritui, (& quod lachrymabilius eft) aliquando etiam mali homines extiterunt,qui turpis lucri gratia cōfinxerunt ea,quæ non funt,vt Populos magis magifq; difponerent ad deuotionem, & frequētiam fuarumEcclefiarum,ideò Hoftienfis in fumma lib.3.tit. *de Reliquijs,& veneratione Sanctorum*,num. 4. ad finem,inquit,*hi, qui caufa deuotionis accedunt ad aliquam Ecclefiam propter miracula, quæ ibi fiunt, non funt falfis, vel fictis documentis decipiendi,ficut occafione quæftus fieri cōfueuit*, & Innocentius III. Cap. *cum ex eo*.extra de Reliquijs,& veneratione fanctorum in quo Cap. cōtinetur conftitutio Concilij generalis,inquit, *Prælati vero non permittant eos,qui ad eorum ecclefias caufa venerationis accedunt,figmentis,aut falfis documentis decipi, ficut in plerifq; locis occafione quæftus fieri confueuit*.

Punctum Vigefimumfecundum.

De Vigilantia Prælatorum.

33 §.1. VIGILANTIA igitur Prælatorum eò potiffimè dirigi debet, nè prędicta fiant,nifi caufa prius cognita,& feruatis feruandis,iuxtà difpofitionem Decretorum Apoftolicorum, & Statutorum Concilij Tridentini.

§.2. Qua propter in Concil. Senonen. celebrato 1528. inter Decreta morum cap. 40. magno verborum apparatu exprefsè habetur. *Fida relatione didicimus, fimplicem Populum aliquandò leui miraculorum affertione ad vnum, & alterum locum populariter cucurriffe, candelas,& alia vota obtuliffe, ideò,vt credulæ fimplicitati Plebis confuleremus, nouifq; impudentibus hominū mente corruptorum ad quæftum occafionibus obuiaremus, ftatuimus nè de caterò abfq;licentia ad minùs Epifcopi,caufa priùs cognita per ipfum circà prædicta ulla fiant innouationes &c.* modo id fieri nequit, nifi ad præfcriptum decreti fanctæ Inquifit. de quo paulò inferius,num. 58.

§.3. Petrus quoq; Galefinus de canonizatione S. Didaci,num. 6. §. *quæ res*,apertis verbis inquit, *effe maximum inconueniens prædicta facere, fiue tolerare,cum ambiguitatem,confufionem,atq; perturbationem fæpius pariant, & aliquando item à quibufdam, vti fanctus cōlatur,dùm ab alijs irridetur.* Quapropter illam meritò vocat priuatam, & ambitiofam licentiam,quam fibi homines arrogant, quæ meritò coerceri debuit,ac debet in dies per Ecclefiam, ibi enim loquitur de illa priuata, hominum licentia, qua finè facultate fanctæ Sedis, vel ad minùs Epifcoporum modo explicato hæc palàm fiunt,cuncta tamen ad præfcriptum decreti S. Rom. & vniuerf. Inquifit. de quo inferiùs.

Bapti-

§. 4. Baptista quoque Episcopus Vintimiliens. in tractatu ab illo edito de *Canonizatione S. Bonauenturæ* ad Sixtum IIII. *circa primum principale, in responsione ad secundum argumentum*, de prædictis disserens, ait, *periculosum est in huiusmodi factis, Sedis Apostolicæ preuenire iudicium*.

§. 5. Qua occasione referam fideliter, quòd alijs, & mihi etiam sępè relatum fuit à Ven. Sacerdotibus optimæ famæ laudabilis Congregationis Oratorij de Vrbe adhùc viuentibus, quòd scilicet mirantibus, & quasi conquerentibus Patribus illis pijssimis Auditoribus S. R. Romanæ, quibus ex rescripto Apostolico fuerat commissa causa Beatificationis S. Philippi Neri, magnis donis, splendidissimisque sanctitatis ornamentis à Deo illustrati, (eò, quòd anteà iam à multis annis imprimebant imaginem dicti Beati Viri cum radijs ad caput, more Beatorum) eisdem DD. Auditoribus exhibuerunt licentias in scriptis, super hoc illis ritè concessas à Domino Vicęgerente Vrbis, & à Magistro Sacri Palatij, ex quo facto euidentèr apparet, ità quoque nobiscum sentire omnes viros sapientes, vt prædicta non possint, neq; debeant fieri, absq; licentia ad minùs Episcoporum modo inferiùs magis declarando, quas licentias adhuc conseruatas apud prædictos Patres, Egomet vidi, ac legi semel, atq; iterum.

Punctum Vigesimumtertium.

De cultu publico, siue publicè exhibendo.

34 §. 1. NEQVE recurrendum est ad principium illud commune, à contrarijs, eorum Achille appellatum, quòd videlicet appęsio supradictorum, non inferat necessariò publicum cultum, sed priuatum tantùm, ideò esse licitum, eò quia Populus simplex, & indoctus, nesciens inter hos cultus subtilitèr discernere, dum intuetur supradicta fieri publicè in Ecclesia per ministros ecclesiæ, aliquando etiàm, superpelliceo, siuè stola indutos, tempore concursus venientium ad Ecclesiam, ignorantes quo animo, qua vè potestate fiant absq; dubio credit ista fieri in persona Ecclesię, & tanquàm approbata per Ecclesiam, quod est idem dicere. Vt fiant publico ritu, Cum publicus Ritus in rigore ille dicatur, *qui est per Ecclesiam approbatus, quiq; per Ministros Ecclesiæ exercetur, in persona ipsiusmet Ecclesiæ*, quo casu nè dùm tollitur, sed potius fouetur fallacia simplicium.

§. 2. Non desunt pariter Authores magni nominis, & doctrinę, nè dicam ferè omnes, asserentes huiusmodi appensionem tabellarum, & votorum, de quibus suprà, factam per ministros Ecclesiæ, in oculis omnium pertinere ad cultum publicum, & ex his inferri, quasi regularitèr, quod verè sancti, & Beati sint illi homines, ad quorum sepulchra hæc permittuntur fieri, ideò in vita S. Caroli Borromęi legitur, quod antè illius Canonizationem ad supradicta respiciens Illustrissimus D. Cardinalis Federicus Borromęus, prædicti S. Nepos, & Archiepiscopus Mediolanensis, pro suo posse repetitis vicibus prohibuit, nè talia fierent circà eiusdem sancti sepulchrum, donec aliter esset ordinatum per sanctam Sedem, iàm super his consultam.

Punctum Vigesimumquartum.

De cultu priuato exhibendo non Beatificatis.

§. 3. ET Cardinalis Tuscus tom. 2. part. conclus. Iuris, tit. de *Canonizatione Sanctorum*, conclus. 41. num. 8. vsq; ad

ad 10. cumulatis authoritatibus Innocen. Hostien. Ioann. Andreæ, & aliorum præcipuè Abbatis, infert, *quod non Canonizatis, de quibus suprà, priuatim, ac in secretò possunt emitti praces*. nota illa verba, *in secreto*, cùm certū sit secretum opponi publico, & publicè facto; quarè, per illa verba excluditur vtrumq; ideò statim subdit idem Cardinalis Tuscus, *cultus verò, & veneratio illis publicè, nequaquàm* idest palam. nota quòd vtitur termino *publicè*, non autē publicum, siue publica, vt ostendat, in hoc æqualitatem, siuè identitatem, quo ad significationem; ità omnes præcipuè Canonistæ exponunt, fundati in Clementina vnica *de Iudæis, & Saracenis*. Vbi semel, atque iterùm presertim §. *Saracenorum*. explicatur ille terminus siue nomen *publicè*, pro eo, quod fit in loco publico, siue palàm, tempore quo ad loca publica confluit hominum multitudo.

§. 4. Hanc quoq; interpretationem colligo ex triplici loco sacræ Scripturæ, quorum Primus est, secundo Machabæorum cap. 3. vbi dicitur, *alij congregatim de omnibus confluebant, publica supplicatione obsecrantes pro eo*. 2. est actorum 16. vbi dicitur. *Cæsos nos publicè*, Paulus enim cæsionem factam palàm, hoc est corā multis in loco publico asserit fuisse publicè, tertius locus est actorum 20. *vos scitis, & quomodo nihil subtraxerim vobis, vt docerem vos publicè, & per domos testificans*. Vbi idem Paulus appellat actionem publicè factam, quæ fit in loco publico, concurrente multitudine hominum idem habetur in glossa in cap. vnico *de reliq. & veneratione Sanctorum* in 6. §. *Sedis Apostolicæ*. vers. *dicimus*. vbi paritèr habetur, *nequeunt homines praces publicè emittere defuncto non Canonizato, quem sanctum credunt*: intelligendo semper per Canonizationem tàm illam, quam appellamus solemnem, quàm illam quam appellant priuatam, siuè Beatificationem. DD. quoq; Auditores Rotæ, Iudices, Commissarij in causa canonizationis S. Raymundi, in relatione per ipsos facta Clemēti viij. art. 9. §. *& quamuis*. docent *non licere propria authoritate, aliquem nondùm Canonizatum publicè tanquam sanctum, cultu peculiari venerari*. Vbi notandum est quòd excludunt, nedùm cultum publicum, sed omnem cultum, etiam particularem, publicè factum. Quam sententiam dicunt esse communem Canonistarum in cap. 1. *de Reliq. & veneratione Sanctorum*, addentes, *licet tamen praces ad eum porrigere, & aliqua exteriori significatione venerari, quem ex pijs antè acta vita actionibus, quis credit fuisse uirum sanctum*. Prò qua sententia citant Innocent. in eodem cap. 1. *de Reliquijs, & veneratione sanctorum* vers. *item non negamus*, Hostiensem ibidem num 11. vers. *illud etiam non negamus*. Abbatem n. 3. notabili 2. & Ioannem Andream in c. 2. *de reliq. et veneratione sanctorum* n. 5. Per significationem, exteriorem intelligentes orationes, & cultus priuatos ratione loci, seu temporis.

§. 5. Idem colligitur ex verbis Clem. §. *si vero de foro competenti*, & cap. *final. de dol. & contum.* cap. *quoniam de filijs presbit.* quibus locis id fieri dicitur publicè, quod in loco publico, vel palàm coram multis agitur, ità, vt factum publicum respiciat non solemnitatem Ecclesiæ tantum, sed publicitatem loci, temporis, ac personarum, coram quibus agitur, quà de re, nouas interpretationes vnius, vel alterius Doctoris repellentes, sensum communiorem, atq; tutiorem amplectamur, præsertim in re tàm graui, ommittentes probabilitates, si quæ sunt, cū illæ de sui natura, vt plurimum secum ferant non modica pericula, animas fidelium illaqueantia sub prætextu

textu Deuotionis, & pietatis ambulemus, & nos, non per viam latam, quæ ducit ad perditionem, sed per arctam ducentem ambulantes per illam, ad gloriam sempiternam, nec in sinistram, neq; in dexteram declinemus, ne exemplo nostro simpliciores in ruinam peruoluantur. Meritò itaq; fieri hæc nequeunt cōcludit Cardin. Tuscus, vbi supra priuata authoritate, & n. 13. & 14. adiunctis alijs authoritatibus præsertim èx *cap. de Reliq. & Veneratione Sanctorum*, colligit duas regulas negatiuas circa cultum, & Venerationem non præstandam publicè non Canonizatis, vel adhùc non Beatificatis per Ecclesiam, addens, quòd in prędictis agitur de actu obediendi Papæ, Christi Vicario, de materia peccati, quę etiàm potest in Ecclesia Dei inducere scandalum. In consimilibus itaq; strictissimè, & cum omni Reuerentia relictis probabilitatibus ac Metaphisicis subtilitatibus procedendum est. Subdit deniq; Card. Tuscus, *in dubijs quoquè authoritas Papæ interuenire debet, propter illam regulā generalem, quod etiam in benefactis sinè obedientia datur reuocatio benefacti, quantò magis in malefactis*.

Punctum Vigesimumquintum.

De cultu publico non exhibendò Iustis ante Beatificationem.

EANDEM sententiam, quod non possint publicè exhiberi cultus nondùm Beatificatis, neq; Canonizatis, magna emphasi, & rigore verborum docet, ac mordicùs defensat Franciscus Pegna Sacrę Rotę Romanę Decanus in quodam suo Tractatu in hac materia speciali ædito, quem citat inter alios Franciscus de Sosa Episcopus Canatiensis in sua approbatione ad vitam Venerabilis Sororis Ioannę de la Cruz §. *Cerca d'esta manera*. Vers. *El otro estremo es*. Quæ sententia colligitur, testante eodem Pegna, ex cap. *Si quis hominem* 11. quæst. 3. & ex cap. 1. & 2. *de reliq. & Ven. SS.* Addens hanc sententiam esse communiter approbatam à Canonistis, quam etiam sequuntur in proprijs terminis, Zanchinus *de Hæretic*. c. 12. n. 8. & Author Repertorij Inquisit. verbo *Canonizatus* §. *& si tales*.

§. 6. *Versamur enim*, inquit, Iacobus Graphius lib. 5. cons. 17. nu. 29. *in arduis negotijs, in quibus aliquādo contingit Populum decipi*, & cons. 17. num. 19. de prædictis verba faciens, loquensq; secundum sententiā Innoc. Host. Zabare. Antonij de Butrio, & Panormitani expresè, inquit, *licet mihi priuatim multa facere, quæ non publicè*, Ecce ergo quomodò supradicta nequeunt fieri, nequè cultu publico, neq; publicè, & Thomas Sanchez in sua summa lib. 2. cap. 42. n. 8. expresè dicit, *non potest non Canizatis offerri Votum publicum, quale esset, quod totus Populus ei offerre vellet*; subdens, *& ratio horum ea est, quia prædicta pertinent ad cultum publicum*.

§. 7. Baptista Trouamala Author summæ Rosellæ casuum Conscientiæ in eadem summa, verbo reliquię num. 1. idem affirmat dicens, *non licet aliquem venerari prò sancto, & si in vita miracula fecerit absq; authoritate Romani Pontificis*, subdens immediatè, *intellige, hoc quando quis vult publicè aliquem venerari pro Sancto, secus autem, si in occulto quis emittit praces apud eum, quem fore credit sanctum*, considera, quod Authores prędicti indifferentèr loquuntur de cultu publico, & publicè exhibito, insinuantes eadem ratione prohiberi vnum, ac alterum, ideòq; vtuntur non aduerbio occultè simpliciter, sed nomine, siuè voce; occulto, quæ significat locum priuatum,

atq;

atq; occultum. Contradistinctum publico.

§. 8. Ex quibus etiam colligitur prò eodem Reputari debere modo immediatè explicato, vt fiat adoratio non canonizatorum publico Ritu, siuè publicè. Ità quoq; docent, Innocentius iiij. Hostiensis, Ioannes Andreas, Abbas Ioannes Calderinus Syluester verbo Reliquiæ quæst. prima, dùm omnes affirmant non licere sinè Romani Pontificis authoritate, aliquem tanquàm sanctum venerari publicè, palàm, ac patenter, nisi tantùm in occulto, quæ sententia valdè conformis inuenitur Decretis Summorum Pontificum, *de reliq. & Veneratione Sāctorum*, quorum finis est, vt tollatur omnis occasio deceptionis, & fallaciæ, prçsertim in ordine ad simplices, quæ non auferentur, nisi esset prohibitus omnis cultus publicus, & plublicè exhibitus, non approbatus per Ecclesiam, modò superius declarato.

Punctum Vigesimumsextum.

Quorum miracula prædicari possint.

35 §. 1. CAIETANUS 2.2. quæst. 93. art. 3. declarans, quænam censeantur fieri, nomine Ecclesiæ, inquit, *quæ fiunt per ministros Ecclesiæ, vt si quis Cōcionator publicè falsa miracula prædicet, talis censetur hoc facere nomine Ecclesiæ*, quamuis à parte rei hoc nequeat fieri nomine Ecclesiç, cùm sit ipsa Magistra, & columna veritatis, sed quia hoc tenent, atq; credunt homines fieri nomine Ecclesiæ, cum Prædicator veritatis sit minister Ecclesiæ, & in loco publico conciones habeat.

§. 2. Ex doctrina, itaq; Caietani infertur, quòd cultus dicitur etiàm publicus, vel à Ministro publico, cuius opera exercetur, vel ratione publicitatis loci, in quo exhibetur, si sit locus publicus. Hinc est quod non sine magno rationis fundamento, nōnulli colligunt aliud per modum illationis, & est, quod passim non expediat in publicis Concionibus extollere præsertim ex professo aliquem, vt sanctum, & Beatum, vel illius miracula publicè tanquàm vera, & omnino certa ante illorum approbationem, siue præter formam, de qua fusiùs dictum est suprà in hoc eodē cap. Ex his enim verisimilitèr potest oriri occasio falsitatis, ac deceptionis; fideles namq; ex tali assertiua narratione sanctitatis, & miraculorum in actu publico concionis facillimè inducuntur, vt firmitèr tanquàm indubitatum credant prædicta ità esse, quæ tractu temporis non probantur, immò tanquàm non vera aliquando manifestantur, prout narrantur à Prędicatore, qui est minister Ecclesię, & veritatis, qui ex munere sui officij tenetur vera tantū proponere Populo, & Auditoribus; doctrina namq; communis omnium Theologorum, & Summistarum illa est, quod sit peccatum mortale grauissimum, doceri, siuè persuaderi à ministris ecclesiæ, quòd non est verum, siuè incertum pro certo, quià vt inquit, Caietanus in sua summula, verbo *Prædicatorum peccata, n. 4. si dubium prædicatur, vt certum, (hoc est assertiuè) peccatum mortale est: eadem ratione qua mendacium*. sed non censetur sanctitas alicuius certa, quemadmodum nèc vera miracula, nisi fuerint per Ecclesiam Romanam anteà approbata, igitur ante iudicium Ecclesiæ extollens sanctitatem, ac miracula nōdùm Beatorum, Concionator ad minùs se exponit periculo mentiendi vno, vel altero modo iam explicato. Summistæ omnes eodem verbo. *Prædicatorum peccata*; ideò grauissimi Doctores tradunt etiam aliud

aliud dignum ponderatione, & est, quod non liceat pingere cum radijs, siuè circulo ad Caput imagines nondum Beatificatorum, nec illas ponere in loco publico, quemadmodùm nec eleuare sepulturam ipsorum, vel appendere tabellas, accendere luminaria, aut pulsare campanas, in die eorum obitus, & concionem habere de illorum sanctitate, ac miraculorum patratione, cum ista coniunctim, atq; separatim alliciant homines, præsertim simplices ad deuotionem, & adorationem illorum, in honorem, quorum hæc fiunt; ideò ab his, & similibus abstinendum est, donèc seruata fuerit forma, de qua suprà, vbi semper fit sermo de Cultu externo, non autem interno.

Punctum Vigesimumseptimum.

De duplici cultu interno, & externo.

36 §. 1. CVM enim Cultus diuidatur à S. Thoma 2.2. q.84. artic. 1. & 2. vt dicit actum Religionis, & quatenus est specialis virtus, in internum, ac externum, deindè subdiuidatur externus in occultum, & publicum, & tandem publicus in solemnem, & non solemnem, quem aliqui priuatum appellant; intèr quos cultus, solum illum occultum esse licitum priuata auctoritate, ex supra relatis, ita esse, rationibus, ac auctoritatibus validissimis expresserunt, verbis clarissimis in eorum votis, siuè Iudicijs scripto præstitis de mandato Clementis viij. *circà prædicta* Hieronymus Xauiere, tunc Generalis Ordinis Prædicatorum, posteà Cardinalis, Ioannes de Rada Procurator Generalis minorum de Obseruantia, Basilius Angussola Procurator Generalis Carmelitarum, Antonius Viola Procurator Generalis Seruorum, Hieronymus Pallenterius à Castro Bonon. in doctrina, & moribus valdè insignis, inter quos numerari potest Ioannes Baptista Plumbinus, Procurator Generalis Heremitarum S. Augustini. Horum vota in scriptis redacta fuerunt, ac oblata Clement. viij. & Sacræ Congregationi super his specialitèr erectæ, in qua aderant prænominati Patres vltrà Cardinales prò munere Consultoris.

37 §. 1. Cuncta hæc firmitatem, & certitudinem maiorem recipiunt ex traditis in Concilio Tridentino, sess. 25. cap. *de inuocat. & venerat. Sanctorum, & sacrarum imaginum, §. postremò tanta verss. hæc vt fideliùs, &c.* Vbi statuit Concilium nemini licere vllo in loco, vel Ecclesia, etiam quomodolibet exempta, vllam insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, nisi anteà ab Episcopo approbata fuerit, quæ approbatio ex dispositione eiusdem Concilij, debet fieri per sententiam, siue Decretum, præmissa, tamen priùs, nedum Iuridica facti informatione, verum etiam consultatione, super prædictis Theologorum, aliorumque Piorum Virorum.

Punctum Vigesimumoctauum.

De explicatione quarundam dictionum.

§. 2. NOTISSIMVMQVE est illam dictionem, *nemini*, siue *nemo*, negare absolutè potentiam omnibus alijs, quemadmodùm intèr alios animaduertit Cardinalis Tuscus, vbi suprà, n. 13, fultus authoritate Abbatis, & aliorum, quos ibidem in specie citat; quemadmodum illa dictio *insolitam*, vel *insolitum* significat, quòd fieri non consueuit, vel quod insuetum est, nec verisimile est, quod etiam aliquandò habet imaginem

ginem falsitatis. Baldus leg. 1. C. *de furtis*, Scardus in Lexicon Iuris, verbo *insolita*. Iacobus Graffius. in suis consil. lib. 5. consil. 15. num. 26. per insolitum exponit omninò nouum, nam numer. 10. & 11. eiusdem consilij per nouum exponit illud, quod nunquàm fuit, siuè cuius facies immutatur, & pariter, quòd anteà fuit, sed modò est de nouo inuentum 7. quæst. 1. *cap. non autem*, & 18. quæst. 2. *cap. de Monachis*.

§. 3. Cum igitur prædicta locum habeat absq; dubio circà imagines etiàm Sanctorum iàm ritè Canonizatorũ, & circà miracula facta per ipsos, nam subdit Concilium, vbi suprà, nulla admittenda esse noua miracula, neq; nouas reliquias recipiendas, nisi eodem Episcopo recognoscente, & approbante, tabellæ enim, quæ appenduntur modo iàm dicto, vt plurimùm solent esse signa, & testimonia miraculorum, quæ asserunt fideles operata fuisse à Deo, per intercessionem illius, siuè illorum, ad quorum sepulchra appenduntur.

Quàm sententiam insinuarunt Iudices Commissarij in processu, & relatione Canonizationis Sanctorum Hyacinthi, & Raymundi, docentes intèr cætera impossibile esse, quòd in maxima quantitate tabellarum, & donariorum non adsint miracula, etiam vera, vti est videre in relatione Sancti Hyacinthi, fol. 24. vers. *& quamuis*, & fol. 51. vers. *Postremò*. idem etiam habetur in relatione Canonizationis Sancti Raymundi parte 2. art. 2. vers. *quod continuata*; à fortiori igitur strictius obseruanda erunt supradicta circà imagines, & miracula attributa intercessioni hominũ, qui nondùm sunt Beatificati, nec Canonizati, quorum Sanctitas in discrimine adhùc inuenitur, &c.

Punctum Vigesimumnonum.

De Decretis editis, circa cultus famulorum Dei.

§. 4. IN confirmationem supradictorum omnium à sacra quoq; Congregatione Illustrissimorum DD. Cardinalium, Prælatorum, ac Theologorum super prædictis à Clemente viij. specialiter instituta 1602. & à Paulo Quinto reassumpta anno 1607. præuio voto in scriptis celeberrimorum Theologorũ, de quibus suprà, num. 11. & ab eisdem proprio nomine subscripto, quæ vota, vidi, legi pluriès, ac diligentèr consideraui, ideò prædictorum Theologorum authoritate, (aliquandò vsus sum) fuerunt condita nonnulla Decreta prohibentia antedicta fieri ad sepulchra, siuè ad imagines illorum, qui adhuc non sunt per Ecclesiam Beatificati, iniungendo Episcopis. Vt quatenus opus esset supradicta prohiberent, etiam ædicto publico, vt latiùs in actis eiusdem Congregationis habetur, Sanctissimo Domino Papa, singula approbante, atq; præcipiente illorum Decretorum obseruantiam, exemplaria fidelia sunt, quæ ego legi, ac relegi, modo reseruantur apud Viros graues, & Religiosos, quamplures hic in Vrbe.

38
§. 1. Miror, quod aliqui Scriptores moderni voluntariè quidem adducant doctrinam Sancti Antonini, tertia parte historiali, titul. vigesimotertio, capit. decimoquarto, ad initium, vt probent viris non adhuc Canonizatis, neque Beatificatis exhiberi posse cultus, de quibus supra, etiam priuata authoritate, cum in rei veritate nihil tale ibidem dicat Sanctus Antoninus; in illo etenim cap. describit sanctitatem verè mi-

rè mirabilem S. Catherinæ Senensis, illiusq; ingentia miracula, nàm exorditur per sequentia verba; *Scriptum est, quia spirituum ponderator est Dominus, cui soli sicut cognitus est numerus electorum in superna fælicitate locandus, ità, & ei soli innotescunt gradus meritorum, & præmiorum, omnium Sanctorum, & quibus voluerit reuelare. Quantum autem nobis, qui in tenebris inuoluimur permittitur iudicare de Sanctis per conecturas, & præsumptiones, ex gestis eorum; arbitror ambigere neminem plurimos Beatos vtriusq; sexus, non Canonizatos ab Ecclesia, imò, nec nominatos, non fuisse minoris meriti, & inferioris gloriæ, multis Sanctorum Cathalogo adscriptis; non enim Canonizatio adijcit ad meritum, vel ad præmium essentiali Beatorum, nec decernit Sanctitatis gradum, sed venerationem temporalem, & gloriam, vt per ipsam possit officium celebrari, & festiuari, quòd alijs fieri non debet, sed intèr hos existimo Beatam Catherinam de* Senis, *&c.* Hęc ille.

§. 2. Quibus verbis apertè colligitur, contrarium, nàm ibi expressè loquitur de Beatis, ideò dicit *Beatos vtriusq; sexus, &c.* pariter Beatam appellat Sanctam Catherinam, nondùm quidem tunc Canonizatam, nos verò loquimur de illis nondùm Beatificatis, secundo nunquàm excludit D. Antoninus facultatem necessariam, etiàm circa honores aliquos exhibendos, nondùm Beatis, immò illam præsupponit, prout de Iure præsupponi debet, proptèr superiùs adducta, & hic inferiùs adducenda, quod euidentiùs demonstratur eisdem verbis Sancti Antonini expressè docentis, Canonizationem decernere venerationem temporalem, addens Canonizationem inducere, festiuare de aliquo, & celebrare, concludens, quod alijs fieri non debet; igitur, &c. intellige absq; licentia, vbi palàm negat cultus, celebrationem, & festiuitatem alijs, idest non Canonizatis, vel ad minùs Beatificatis, dum inquit, supradicta induci per Canonizatiouem, tanquàm effectus consequentes ad ipsam Canonizationem, virtualiter saltem docendo, Vbi igitur non præcesserit Canonizatio vniuersalis, vel particularis, de quibus ad initium istius, cap. 2. dictum est, enumerata per ipsum Sanctum Archiepiscopum nequeunt exhiberi, itaq; doctrina Sancti Antonini, non illis fauet, sed veritati, quam iam euidentissimè demonstrauimus.

Punctum Trigesimum.

De Inuention. Corporum Sanctorum Renati, & Valerij.

30 §. 1. IACOBVS Graffius in suis Consilijs, & Responsionibus casuum Conscientiæ superiùs aliàs relatis, lib. 5. consil. 17. num. 30. narrat inuentionem Corporum Sancti Renati, & Valerij, quæ successit 1602. in Monasterio eiusdem Sancti Renati Ciuitatis Surrentinæ, præcedente memoria, & antiqua traditione hominum eiusdem Ciuitatis, quod essent in Ecclesia antiquissima eiusdem Monasterij, in qua ob maximam humiditatem, & aquarum inundationem, non potest fieri Sacrum, præmissis itaq; orationibus, ac alijs necessarijs, præsente Vicario Archiepiscopali dictæ Ciuitatis, in quorum inuentione, Corpora illa mirabilem emittebant odorem, ac etiam lucem; supèr quibus compilatus fuit processus, authoritate Ordinarij ad præscriptum Concilij Tridentini, & Romam transmissus, vbi omnibus ritè, ac maturè examinatis, die 18. Maij millesimo sexagesimo secundo editum

fuit decretum ſequentis tenoris. Propoſita die 20. Aprilis in Congregatione ſacrorum Rituum, ſupplicatione pro Monachis Caſſinenſibus Sancti Benedicti, in Monaſterio Sancti Renati Surrentinæ Ciuitatis, ſuper translatione Corporum, quæ nupèr propè Altare maius veteris Eccleſiæ ſancti Renati, & Valerij Surrentinorum Pontificum eſſe, ex nonnullis argumentis & inditijs in proceſſu deſuper compilato deductis, (vt piè credi poteſt) dicebantur, ac facta etiam (die 18. Maij) relatione per Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Dominum Cardinalem Baronium, cui totum hoc negotium demandatum fuerat, Congregatio omnibus perpenſis cenſuit, dicta Corpora in inferiori antiqua Eeclesia propè Altare Maius, (vt præfertur) inuenta, & exhumata ad Superiorem Eccleſiam per eoſdem Monachos ædificatam decenter, Religioſis ac Clericis adhibibitis, ſine tamèn Populi & multitudinis conuocatione & concurſu, transferenda, ac propè nouum erectum Altare in eodem ſitu, & diſtantia, vt priùs exiſtebant, collocanda eſſe, nullam tamen nominum publicam inſcriptionem, aut aliud quidpiam addendum fore, vndè aliqua nouatio circa eorum Corporum qualitatem facta eſſe videatur, aut Populus talium Corporum in venerationem inducatur, ſed in ſua deuotione, & credulitate relinquendus erit. Cæterum de modo, quo ipſa Corpora inuenta, translata, & recondita fuerint, ac de alijs, quæ acciderunt, proceſſus aliquis ad futuram perpetuam formam, & in Archiuio, aut etiam eorumdem Corporum loculis illis deponi, & aſſeruari poterit, donec aliud certiùs de eorumdem corporum identitate, elogium, monumentum, ſiuè teſtimonium, aut probatio habeatur.

Ex tenore cuius Decreti, tria manifeſtè inferuntur. Primum eſt, neceſſaria obſeruantia diſpoſitionis Concilij Tridentini, ac aliorum Decretorum Apoſtolicorum circà prædicta. Secundum, quanta prudentia, & cautela ſit procedendum in conſimilibus negotijs per Epiſcopum, ac ſuos Miniſtros. Tertium, quod in caſu ambiguitatis, recurrendum eſt ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, expectando ab illa veram ſolutionem facti, relicto modo procedendi de facto, quod etiam nunc agendum eſt, in omni caſu prædictorum, propter diſpoſitionem Decreti Sanctiſsimæ, ac vniuerſalis Inquiſitionis Romanæ.

§. 2. Omnis itaq; rigor rationabilis, quicumque adhibeatur circà prohibitionem prædictorum, ad ſepulchra non Canonizatorum, neq; Beatificatorum, Sanctus, Pius, Iuſtus, atque neceſſarius cenſeri debet, cùm in re maximi momenti verſemur, inſuper quia ex nouitatibus frequentèr oriri ſolent multa & periculoſa mala, quemadmodum teſtantur innumeri Authores.

Punctum Trigeſimumprimum.

De mandato Concilij Tridentini obſeruando.

§. 3. ET vt colligitur ex vltimis verbis præcitati cap. Conc. Triden. ſupradicta nequeunt fieri inconſulto Romano Pontifice. Verba Concilij ſunt hæc, *Ità tamen, vt nihil inconſulto Romano Pontifice nouum, aut in Eccleſia hactenus inuſitatum decernatur*, Hinc eſt, quod Hoſtienſis in cap. 1. de reliquijs,

liquijs, & veneratione sanctorum, n. 13. hoc significat (inquit ille) verbum illud *præsumatis*, idest sinè authoritate, Romanæ Ecclesiæ. Quid verò circà prædicta concedere possint Episcopi, latius explicatur ad calcem istius capit. §. *circa ea.*

40 Hieronymus Roman Augustinian.
§. 1. natione Hispanus 1. p. suæ Reipublicæ Christianæ idiomate hispanico conscriptæ. cap. 3. loquens quomodo fuerint habiti, vt Sancti Confessores antiqui: Vbi præsertim loquitur de Sancto Basilio magno, & Sancto Paulo primo hæremita in sanctitate, & miraculis valdè præclaris, inquit, esse rem temerariam, & difficilem creditu affirmare, quod id factum fuerit sinè præuijs diligentijs, necessarijs, & perconsequens non sine legitima facultate, id namq; confirmant, quæ traduntur in vita Gregorij Septimi, præsertim à Galesinio in suis annotationibus ad Martyrolog. 10. *Kalend. Maij de Sancto Cleto Papa, septimo Kalend. Septembris de Sancto Zepherino Papa*, ac etiam 13. *Kalend. Februarij de Sancto Fabiano Papa*, qui, & si maximo meritorum præconio, necnon sanctitatis splendore ornati fuissent, quiuè vltrà Pontificatus labores pro Christi fide Martyrij palmam adepti fuerint, nihilominùs cultu publico non fuerunt venerati donèc, & quousq; per eundem Gregor. vij. fuerit seruatis seruandis concessum, vt de illis ageretur festum, atq; officium, quod etiam statuit de alijs summis Pontif. qui illum in Pontificatu præcesserunt, & martyrium pro fide Christi susceperūt, eadem habentur in annalibus Cardin. Baronij, & in Indicibus Vaticani, & in lib. de Romanis Pontificibus.

§. 2. In vita quoq; S. Chiliani Martyris Episcopi Herbipolen. Surius 8. *Iulij* Cardinalis Baronius, *tom.* 8. *annal. & in no is ad Martyrologium Romanum die* 8. *Iulij* referunt S. Brucardum ob præclara miracula sancti Martyris à Rom. Pontifice Imperasse, vt honor Martyribus debitus eidem deferretur idem habetur apud Sigibertum in Cron. an. 685. & Tritemium de Vir. Illustrib. Ordin. S. Benedicti, *lib.* 3. *cap.* 131. & *lib.* 4. *cap.* 172.

Punctum Trigesimumsecundum.

De loco sepulturæ famulorum Dei.

41 PROPTER superiùs fusiùs enarrata, cauendum est etiam in sepe-
§. 1. liendis Corporibus Virorum, qui obierunt cùm fama Sanctitatis, nè eorum cadauera ita de facili recondantur in loco particulari, & præsertim eminentiori, atquè digniori, cum hoc sit testimonium, & aliquale signum protestatiuum sanctitatis illorum, circà quod nō sunt audiendi Moderni, asserentes id passim fieri posse priuata authoritate, assignantes pro ratione sui dicti, quod si reconderentur in loco ordinario, aduenìente posteà tempore Canonizationis, non sine magna difficultate eorum reliquiæ inueniri possent, cui rationi facillimè occurritur, ac simul affertur remedium, commune quidem, sed valdè opportunum, qualè est, vt Corpora prædictorum humentur in locis consuetis, intrà tamen Capsam bene munitam, cum inscriptione proprij nominis intùs, & extrà, quemadmodùm legimus de præclarissimis sanctis factum fuisse, præsertim de B. Theodosio Cenobiarcha, cuius fama sāctitatis, & miracula in vita patrata, extiterunt omnibus miranda, ideo eius preciosa morte, longè, lateq; diuulganda ad ipsius Corpus inui-

lendum, ex varijs mundi partibus plurimi vtriusq; sexus accurrerunt, vt corporis, vel reliquiarum eiusdem contactu, aliquatenus frui possent, de cuius sepultura scribunt, Simon Metaphrastes in illius vita, & Cardinalis Baronius *tom. 6. Annal. ad annum* 511. Tandem abeūte multitudine, honorificè sacrum eius Corpus Terræ mandatum fuit; non in loco sublimi, sed terræ, hoc est subtùs terram, cōditum fuit Corpus illius.

§. 2. Animaduertit Cardinalis Baronius, vbi suprà ad annum Domini 451. & 452. hunc Theodosiū esse distinctum ab alio Theodosio eiusdem regionis, & Professionis, sed hæretico Eutichiano, qui vixit sub Martiano Augusto circà annum 452. Sanctus verò Theodosius floruit sub Symacho Papa, & Anastasio Imperatore, circa annum restauratæ salutis 511.

Punctum Trigesimumtertium.

Te Beata Coleta, & alijs.

§. 3. IDEM habetur de B. Coleta eximiæ pietatis, ac prudentiæ, reformatrice monialium Ordinis S. Claræ, sanctitate, & miraculis in vita, & post mortem, Propheticoq; spiritu clarissima; quæ post euersa varijs in locis Dæmonum Castra, sanctissimæ Religionis erectis Domicilijs in Domino fœliciter obdormiuit; de cuius obitu, & sepultura narrant Surius sexta Martij. Ioannes Molanus in annot. Martyrolog. Vsuardi, & in Natalibus Sanctorum Belgij, anima à corpore recedente ad creatorem suum reuertitur, Deinde addunt, fuit Corpusculum Virgini tertio ab obitu die Gandaui in summa paupertate, vt ipsa iusserat, absq; vllo operimento, terræ mandatum, præclaris itidem glorificatum signis.

§. 4. Et Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Roman. *die* 20 *Ianuarij* §. *ad catacumbas*. vers. *non tamen*, postquam dixit Catacumbam, esse locum cauum, atq; profundum in terra defixum, subdit. Cæmeteria in quibus sanctorum Corpora recondebantur, præsertim Romæ in arenarijs, & profundis Criptis excauata erant. Ecce mos antiquus sepeliendi Corpora Sanctorū in loco humili, in visceribus terræ.

§. 5. Ad obiectionem verò, quod ibidem sepeliebantur propter timorem, & persequtionem Tyrannorum. Respondetur primo, quia intra criptas hostes fidei Christianę sæpiùs ingrediebantur, tanta facilitate, quanta in alia loca. Secundo, post tribulationes Ecclesiæ adhùc seruatus est hic mos Romæ, ac alibi sepeliendi corpora etiàm Virorum Dei in loco humili, quę posteà in Translatione recondita fuere in loco eminentiori, modo sæpiùs declarato, in exemplis adductis, quem sepeliendi vsum, siuè modum accepit Ecclesia, ex traditione Sanctorum Apostolorum, ac etiàm ex vsu antiquissimo sepeliendi corpora sanctorum Patrum veteris testamenti.

Punctum Trigesimumsecundum.

De Sepulturis Patrum Veteris, ac Noui Testamenti.

§. 6. EQVIDEM subtus terram erant illorū sepulchra; quemadmodum in specie de S. Daniele Propheta, scribunt Iosephus antiq. *lib.* 10. *cap.* 14. & Epiphanius *de Vita, ac interitu Prophetarum, cap.* 10. Humatus est in angusta Cauerna, honoribus magnis, extatq; Monumentum eius, vsque ad hoc sæculum nostrum, in Babylone cunctis notissimum. Surius autem *tom.* 4. *die* 21. *Iulij*, ait ipsius Prophetæ reliquias

quias à Babylone in Alexandriam fuisse translatas in Ecclesia Sanctor. Ioannis,& Cyri. quid mirum? Corpus namque Saluatoris Nostri Iesu Christi reconditum fuit in monumento nouo, in lapide exciſſo ſubtùs terram poſito, vti Euangeliſtæ tradunt, de quò Domini ſepulchro, inquit, ſanctus Auguſtinus ſermon. 2. Sabbati ſancti, ideò autem Saluator, in aliena ſepultura ponitur, qui pro aliorum moriebatur ſalute, ſubdens, *vt quid ergo in propria ſepultura, qui in ſe mortem propriam non habuit? Vt quid illi tumulus in terris, cuius ſedes manebat in Cœlis?* addens. *ſepulchrum autem mortis eſt habitaculum neceſſarium, ergò non erat mortis habitaculum Chriſto, quia vita eſt, nec opus habet ſemper viuens habitaculo defunctorum.*

§. 7. De quo monumento dicunt Sancti Patres relati à D. Thoma in ſua catena verè aurea *ad cap. 15. Marci*, Monumentum Domini, Domus rotunda fuit de ſubiacente rupe exciſſa tantę altitudinis, vt homo rectus exiſtens extenta manu, vix culmen attingere poſſet, habet introitum ab Oriente, quodq; lapide magno clauditur.

In quo horto, quamuis in alio diuerſo ſepulchro traditur Adami, ac Euæ corpora tumulata fuiſſe.

42 §. 1. Cardinalis Baronius tom. 1. annal. ad annum Christi 34. ex teſtimonijs Sacræ Scripturæ præſertim Geneſ. 23. ex authoritate quoq; ſanctorũ Patrum, præſertim Cyrilli catec. 14. ac Epipha. contra Hebion. hæreſ. 30. ante omnia inquit, illud admonemus, moris fuiſſe Iudęis in ſpeluncis habere ſepulchra excauata, vti de Abraham, & Sara narrat ſcriptura, quorum Iudęorum ſepulchra Sancti Patres appellant tumbas, vel ſpeluncas in petris ſubtùs terram effoſas, ſiuè constructas.

Punctum Trigeſimumtertium.

De loco humili ſepulturæ S. P. Dominici, & aliorum.

§. 2. IDEM legitur de B. Patre Dominico, ſacrum cuius Corpus ingẽti omnium luctu, & ſi lætitia ſpirituali multorum, in exiguo ſui Monaſterij ciuitatis Bononien. Cæmeterio ſubtùs terram, proprijs manibus Cardinalis Hugolini (tunc legati Apoſtolici, qui poſtea fuit Gregorius ix.) vt ipſemet ſanctus Pater poſtulauerat fuit tumulatum, filijsq; ſuis inſtanter petentibus, quo nam in loco ſepeliri vellet, eleuatis prius oculis ad Cœlum, (ò certè rara, atq; inexplicabilis humilitas, quæ in tãto viro enituit,) tandèm Reſpondit in terra, ad pedes fratrum meorum. ex S. Antonino, Theoderico, Flaminio, Cardinali Baronio, & alijs fidelioribus ſcriptoribus vitæ, mortis, ac ſepulturæ illius,

43 §. 1. Idem quoq; à fide dignis ſacerdotibus laudabilis vitę accepi eueniſſe, in fęlici obitu Ven. memoriæ B. Fœlicis à Cantalizio, Ordinis Capuccinorum, qui Romæ in Conuentu eiuſdem Ordinis, mortem cum vita commutauit, die 18. Maij 1587. ad cuius corpus inuiſendum, tangendumquè, factus eſt concurſus maximus Populorum ob famam communem ſuæ ſanctitatis, impedientium, nè ſepulturæ traderetur ad minus per tres dies, Religioſi tamen dicti inſtituti prudentia, modeſtia, zeloquè Dei præditi, toto reclamante Populo Corpus illud quamprimùm ſepelierunt in loco communi, & ordinario aliorum fratrum dicti Ord. ſubtus Chorum, in Capſa tamẽ plumbea, ad hoc fabricata, iuſſu, & expenſis pijſſimi q. Cardinalis Sanctę Seuerinę, tunc dicti Ordinis Protectoris, cui optimè nota erat ſancta humilitas,

militas, atq; eximia bonitas, cùm alijs innumeris admirandis Virtutibus defuncti Viri, tractu verò temporis, cùm Deus Optimus Maximus ad illius intercessionē, gratiarum, miraculorumq; rorem in dies multiplicaret, re delata, ad Sixtum V. mandauit asportari Corpus ad Ecclesiam, & statuti in quadam Cappella iuxta ianuam Ecclesię in Arca marmorea, pręcedentibus tamèn informationibus, Captis super prædictis, ex ordine eiusdem Sanctissimi ab Illustrissimis DD. Cardinalibus Sanctæ Seuerinæ, & Rusticucio, tunc Vicario Sanctissimi. Deinde ipsemet Sixtus V. ad prędictorum maiorem firmitatem, personalitèr accessit ad eandem Ecclesiam S. Bonauenturæ Ordinis Capuccinorum, & in omniū prospectu genuflexus orauit verso vultu, & propè ad ipsam arcam marmoream, in qua de illius mandato fuerat iam recōditum Corpus prædicti ven. fratris Fælicis; concessitq; vt seruatis, seruandis appenderenentur tabellæ, ac alia donaria ad illius sepulchrum à fidelibus, pro gratiarum actione spōtè asportanda, cū accensione lampadum, prout latiùs constat in processibus supèr his debita authoritate formatis, qui ad pręsens diligentius examinantur per sapientissimos Patres Sacræ Rotæ Romanæ Auditores, ad effectum Beatificationis, atq; Canonizationis ipsius famuli Dei, ex speciali Commissione fælicis Recordationis Pauli V. & Gregorij XV. qui Gregorius die S. Bonauenturæ anni 1622. personalitèr accedens ad eandem Ecclesiam S. Bonauenturæ, in qua sacrū habuit, antequàm inde discederet omnibus videntibus palàm orauit ad sepulchrum dicti viri Dei Fælicis. Porrò dùm in dies miraculorum claritas magis elucesceret, multitudo hominum, quibus ad præces sui famuli Deus multa, atq; præclara beneficia elargiri dignatus est, opportunè, atq; importunè instabat, vt Effigies viri Dei Fælicis prælo mandaretur suis vallata miraculis, titulo Beati ornata radijsque ad Caput, more Boatorum, quibus resistentes Prædicti Patres Capuccini, tandē Deo ordinante re delata per Magistrum Sacri Palatij Apostolici ad eundem Gregor. Decimumquintum, ipse quidem benignè, ac hilariter annuit, indeq; factum est, vt idem Magister Sacri Palatij cōcesserit, publicetur in scriptis, quo ad immagines iam impressas modo explicato eiusdem B. Fælicis. Ex vita eiusdem Beati, egregiè descripta nouissimè per sapiētem virum fratrem Zachariam Bouerium Eiusdem instituti Capuccinorum.

§. 2. Annoq; 1624. eodem die S. Bonau. Seraph. Doct. Ecclesiæ celeberrimi S.D.N. Vrbanus Papa VIII. (quem Dominus vitæ, cuius vices gerit in terris incolumem tueatur atq; diù conseruet) non sine magna Populi Rom. lætitia, & exultatione, præsertim Patrum eiusdē Sancti instituti ad eandem se contulit Ecclesiam, miraq; Excelsi animi sui liberalitate, multa Religiosis dicti instituti eximia beneficia contulit, quo etiam tempore obsessus quidam à Demonibus clamare cœpit, sustinere non valens Diabolus magnàm Ven. Viri Fælicis Sanctitatem. Qui ob eximias virtutes, & miraculorum coruscationem. Tandem Beatus declàratur. modo in sequentibus literis Apostol. Vrbani VIII. explicato anno Iubilei 1625.

VRBANVS PP. VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

IN specula militantis Ecclesiæ, & Apostolicæ potestatis plenitudine, nullis licèt nostris suffragantibus meritis, diuina prouidentia constituti, pijs fidelium

votis

votis,quibus virtutum Dominus in seruis suis honorificatur, libentèr annuimus, eaque fauoribus prosequimur opportunis. Sanè pro parte dilectorum filiorum nobilium virorum Maximiliani Bauariæ, ac Sacri Rom. Imp. Principis Electoris, ac Caroli Lotharingiæ Ducum respectiuè, necnon Francisci à Lotharingia Comitis Vademontani, dilectarumque in Christo filiarum nobilis mulieris Elisabethæ Baueriæ Ducissę, & Catherinæ etiam à Lotharingia Monasterij Sedi Apostolicæ immediatè subiecti Sancti Petri de Romaricomonte Ordinis Sancti Benedicti, Nullius, seu Tullen. Diœces. Abbatissæ, necnon etiam Ministri Generalis, & Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci Capuccinorum nuncupatorum, Nobis nuper expositum fuit, quòd bo. me. Felix de Cantalicio eiusdem Ordinis dum vixit, professor, multis, & eximijs virtutum, gratiarum, & miraculorũ donis à Domino illustratus fuit. Quapropter Maximilianus, & Carolus Duces, ac Franciscus Comes, necnõ Elisabetha Ducissa, & Catharina Abbatissa, ac Minister, & Fratres prędicti Nobis humiliter supplicari fecerunt, vt donec Canonizationis honor dicto Felici de Cantalicio ob eius eximiam charitatem, & excellentia merita, diuina adspirante gratia, ab Apostolica Sede decernatur. Idem Felix de Cantalicio Beatus nuncupari, atque Officium, & Missa de eo, vt infra recitari, & celebrari possit. Quare Nos, re prius per Ven. Fratres nostros S. R. E. Cardinales Sacris Ritibus præpositos, quibus eam examinandam demandauimus, maturè discussa, de eorundem Cardinalium consilio, huiusmodi supplicationibus inclinati. Vt ipse bo. me. Felix de Cantalicio Beatus nuncupari, officiumq; & Missam de eo, tamquam de communi Confessoris non Pontificis, iuxta rubricas Missalis, & Breuiarij Romani, hoc anno videlicet post præsentes litteras emanatas, ab omnibus dicti Ordinis Fratribus vbique existentibus; hic autem Romę etiam à confluentibus ad Ecclesias eorundem Fratrum, die eorum Superioribus bene visa; in posterum vero die dumtaxat sui obitus in Ecclesijs Fratrum prædictorum, videlicet in Nanceij, ac prædicto Romaricomõtis, necnõ Cantalicij Oppidis, ab eisdem Fratribus tantùm. Romæ verò, vbi Corpus eiusdem requiescit, etiam ad Ecclesiam dictorum Fratrum confluentibus recitari, & celebrari respectiuè, liberè, & licitè possit, & valeat Apostolica authoritate ten. præsentium licentiam, & facultatem concedimus, & impartimur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Volumus autem, quòd pręsentium transumptis, etiam impressis manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem, prorsus fides in iudicio, & extrà adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris die 1. Octobris 1625. Pontificatus Nostri, Anno Tertio.

V. Theatin.

§. 3. Idem etiam legitur euenisse in funere S. Philippi Nerij Florentini 1595. cuius Corpus reconditum fuit in sepulchro in terram effosso, consueto Clericorum Congregationis Oratorij fundatæ per ipsum, quamuis paulò post ex ordine speciali Illustrissimorum DD. Cardinalium Alexandri Medices, qui posteà fuit Leo xj. & Federici Borromæi, re priùs, vt fertur participata cum San-

Sanctissimo, ob eximiam Sanctitatis ipsius famam, & miraculorum coruscationem, in alio eminentiori loco honorificè collocarunt, ex vita ipsius Sancti descripta à Patre Baccio Aretino, eiusdem Congregationis Oratorij de Vrbe, impressa 1622. lib.4.cap.6.

§. 3. Idem etiam obseruarunt PP. Ven. Soc. Iesu, in sepultura sui S.Patris Ignatij, dum illius corpus tumularunt primò in humili, atq; profunda sepultura. ex breui relatione ipsius S. Ignatij Vitæ, collecta ex processibus authenticis, & relat. Sacr. Rotæ, & Congregationis Rituum, ad effectum suæ Canonizationis, *cap.* 19.

§. 4. Pariter in Compendio Vitæ gloriosæ Virginis S. Theresiæ, ex processibus suę Canonizationis compilato, *cap.* 14. expressè narratur corpus ipsius Sanctæ Virginis fuisse sepultum in profunda fouea in terra defixa, ex quo humili loco post 9. menses, ob odoris fragrantiam, fuit exhumatum, & in Capsa quadam in eadem fouea iterùm profunda reclusum, & hinc postea à tribus annis in Abulam translatum. Ex Bulla Canonizationis eiusdem Sanctæ, ædita à Gregorio xv. 4. *idus Martij anno Incarnationis Dominicæ* 1621. qui est à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi *annus* 1622. §. *Corpus eius*, vbi dicitur, quod altè effossa ad sepulturam, humo ac ingentibus lapidibus, & calce, oppleta Scrobe sepultum est; *per scrobem* intelligendo sepulturam ad modum putei profundam, semperq; Corpus Sanctæ Virginis incorruptum, ac tractabile, odorem, ac liquorem ingentem, & mirificum spargns apparuit, cum alijs mirabilibus à Deo frequentèr patratis.

Punctum Trigesimumsextum.

De Sepultura S. Pauli primi Eremitæ, & aliorum.

§. 5. HANC vetustam praxim sepeliendi in loco humili cadauera famulorum Dei, confirmant, quæ traduntur à S.Hieronymo 1. tom. Epistol. Vbi describens vitam, mortem, ac sepulturam S. Pauli Thebæi, primi hęremitæ, cuius animam vidit S. Antonius migrantem à corpore, in Cœlumq; euntem. postquam recensuit velocem, & quasi miraculosum eiusdem S. Antonij accessum ad Cellam S.Pauli, in qua inuenit Corpus illius exanime quidē, sed genuis complicatis, erecta ceruice, extensisq; in altum manibus in modum orantis, dùm tamèn contristatus iaceret S. Antonius, eò quia sarculum ad terram fodiendam non haberet, Eccè subitò duo Leones, ex interiori hęremi parte, directo cursu ad cadauer S. Pauli deuenerunt, ad illiusq; pedes accubuere, modo suo, tanti viri mortem amarè lugentes, (volente Deo, atq; ordinante) non procùl à Cellula eiusdem S. cœperunt humum pedibus scalpere, arenamq; certatim extrahere, ità, vt in terra vnius hominis locum capacem foderent, vbi posteà opera S.Antonij fuit sepultum corpus eiusdem sancti Pauli, intelligens ex narrato facto, Dei voluntatem esse, vt in illo loco à Leonibus præparato esset sepulchrum eiusdem sancti Pauli primi Heremitæ subtùs terram. quid simile narrant sanctus Paphnutius, Simō Metaphrastes, Petrus de Natalibus, in vita S.Onufrij Cōfessoris, & Heremitæ, & Cardinalis Baronius in notis ad Martyrolog. Rom. Præsente etenim S. Abb. Paphnutio ad mortem S. Onuphrij in efflatione Spiritus

ritus, vidit Angelos de cœlo deſcendentes, & animam S. Onuphrij ad æthera deferentes, ex corpore quoque mirabilis odor fragrabat, cumq; Abbas Pannutius foſſorium ad ſepulchrum parandum non haberet duo Leones ſubito aduenientes Corpus S. Onuphrij proni adorantes terram inſtar tumuli, vnguibus effoderunt Pannutius, verò corpus Sancti opera ſua ſepeliuit.

44 Quam praxim, & vſum obſeruauit,
§. 1. ſiue obſeruare fecit S. Hieronymus in ſepultura S. Paulæ Rom. in tota Palæſtina, ſanctitatis, & miraculorum fama clarae, cuius corpus tumulatum eſt non in loco eminentiori, ſed in ſepultura quadam ſubtus terram.

Punctum Trigeſimumſeptimum.

De ſepultura, & translat. corp. ſancti Hieronymi.

§. 2. IDEMQVE ſeruari voluit S. Hieronymus in ſepultura ſuimet Corporis, quod cilicino ſacco, quo viuens vtebatur, inuolutum, in terra prout ipſe mandauerat tumulatum fuit, in cuius exequijs inter alia mirabilia à Deo operata, cæcus illuminatus fuit. Petrus de Natalibus, Surius, Baronius, & alij de vita Sancti Hieronymi die 30. Septembris, de cuius ſepultura, & translatione ſcribit Cyrillus Hieroſolymitanus in Epiſtola ad Auguſtinum de eius miraculis tranſmiſſa, quam refert Petrus de Natalibus in Cathalugo Sanctorum, lib. 4. cap. 45. cùm enim Corpus glorioſi Doctoris apud Bethlehem, iuxtà Præſepe Domini, vt ipſe mandauerat humo obrutum fuiſſet, & ibidem inſignibus, ac inauditis miraculis corruſcaret, videbatur fidelibus, quod illud corpus ſanctiſſimum iacens in terra indignius tractaretur, ideò transferendum decreuerunt in ſepulchro Marmoreo ad id fabricato, (ita mandante Cyrillo) prout magno concurſu populi factum eſt die Dominico, poſt Pentecoſtem, non ſine maxima cunctorum admiratione, atque ingenti lætitia, in qua translatione vexati à Dæmone quamplures liberati fuere, cæci illuminati, ac mortui reſuſcitati. Hæc fuit prima translatio Corporis S. Hieronymi, nam ſecunda illa cenſetur, quandò ex Bethlehem ad Eccleſiam S. Mariæ Maioris de Vrbe. quæ ſecunda translatio,
§. 3. quemadmodum narrat Petrus, vbi ſupra, & alij, facta fuit de mandato ipſius S. Hieronymi, qui tèr apparens cuidam Monacho, illum monuit, vt ſecretò reliquias corporis ſui transferret Romam in prædicta Baſilica iuxta Præſepe Domini Noſtri Ieſu Chriſti, quod fuit ſecreto, quaſi clam exequutioni demandatum, ſolis quibuſdam eiuſdem Eccleſiæ Canonicis re patefacta, quam tranſlationem; de Cœlo ſigna, & voces Angelicæ honorarunt, atq; probarunt. Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die 30. Septembris, idem inſinuat in ſuo Cathalogo Sanctorum Italiæ tanquàm ex Breuiario Romano ſelectum, Philippus Ferra, eodem die 30. Septembris.

§. 4. Idem tradit Baronius præſertim quantùm ad translationem Corporis eiuſdem S. Hieronymi ad Vrbem. to. 4. & 5. annal. Inſuper, & Marianus Victorius Epiſcopus Reatinus in vita eiuſdem Sancti; & etiam Zacharias Lippeloo Carthuſianus, tom. 3. de Vitis Sanctorum, vbi die 30. Septembris ad finem vitæ S. Hieronymi de illius venerabilis Corporis trãslatione, inquit, *trãſlatum* (ſcilicet ex Bethleem,) *Romam, vna cum Chriſti Saluatoris Noſtri, Præſepio 7. Idus Maij in feſto ſui præceptoris S. Gregorij Nazianzeni*, ſubdens, quod

vltrà

vltrà Corpus ſeruatum in Eccleſia Sanctæ Matiæ Maioris propè D.N. Prçſepe *conſeruatur in eadem Baſilica, tunica eiuſdem Sancti Doctoris*. Superaddit Baronius, quod *Doctoris Eccleſiæ cognomentum ob inſignem, & omnibus ſæculis admirandam ſapientiam, atq; eruditionem non nupèr, ſed viuens adhuc meritò, iureq; conſequutus ſit.*

Punctum Trigeſimumoctauum.

De ſepultura S. Gulielmi Ducis Aquitaniæ.

§. 4. IDEM legitur obſeruatum fuiſſe in ſepultura B. Gulielmi Ducis Aquitaniæ, & Eremitæ celeberrimi, de quo narrant Theobaldus Epiſcopus in eius vita, & Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum *die* 10. *Februarij*. S. *Guglielmi. Hic eſt ille quem ſpirantem minarum, & cædis tanquàm alterum Saulum in diſcipulos Domini, Catholica veritate coniunctos, & ſæuo Schiſmate perturbantem Eccleſiam, S. Bernardus ad Eccleſiæ coniunctionem certè admirabilitèr reduxit, et ad ſæculi contemptum, et Chriſti humilitatē amplectendam, induxit* (vt prolixius) narrat Bernardus Abbas Bonæ Vallis in vita S. Bernardi. Huius ſancti Viri corpus, à diſcipulo ſuo Alberto ſepulturç mandatum eſt in horto, quem ipſe dùm viueret, & proprijs manibus coluerat, de quo in ſpecie, inquit Baronius, vbi ſupra *migrauit ex hac vita* 1156. *ſepultus, vt dictum eſt in ſtabulo Rhodis*, hoc erat nomen proprium illius Vallis, in qua erat Cellula S. Gulielmi, tempore ſui tranſitus ad Cælum, quæ Vallis ſita eſt in agro Senenſi. Idem de loco mortis, atq; ſepulturæ S. Guglielmi Aquitaniæ Ducis confirmatur authoritate Surij tom. 1. & ex officio, quod de eodem ſancto recitant Patres Auguſtiniani, quicquid aliter ſcribat Petrus de Natalib. in ſuo Cathal. & Galeſinius, cui ſententiæ de obitu in Valle Rhodis, ſe ſubſcribit, ac illam in omnibus approbat Philippus Ferrarius in ſuo *Cathalogo ſanctorum Italiæ, die* 10. *Februarij* titulo *de* S. *Guglielmo Heremita, & Confeſſore*.

Punctum Trigeſimumnonum.

De eleuatione Corporum ſeruorum Dei.

45 §. 1. HVNC antiquum ritum, ſepeliendi corpora famulorum Dei, apertè demonſtrant, illa quæ tradunt communiter Scriptores Eccleſiaſtici in vitis ſanctorum, præſertìm Sigibertus, Molanus, Surius, Petrus de Natalibus, Villegas, & alij, referentes Epiſcoporum antiquas Beatificationes, ſiuè Canonizationes, vt plurimum factas fuiſſe per Eleuationem Corporum Canonizandorum, de loco humili ad ſublimiorem, ſiuè digniorem.

46 §. 1. Et Franciſcus Gonz. 2. part. Cronicç Minorum, de origine Seraphicæ Religionis, agens de Prouincia Marchiæ, narrat in Conuentu S. Franciſci altioris Anconæ, conſeruari Bullam Calixti III. qua concedit (viſis priùs miraculis factis à Deo per interceſſionem Fr. Gabrielis Ferreti Ordinis minorum S. Franciſci,) exhumari Corpus eius, qui in humiliori loco fuerat collocatum, non obſtante magna fama ſuæ ſanctitatis, atq; multiplici miraculorum claritate, & in eminentiori, atq; nobiliori loco illud collocari, prætermiſſa tamen pompa; igitùr abſq; licentia Sedis Apoſtolicæ, non eleuabantur de loco humili ad ſublimiorem locum Corpora famulorum Dei, etiàm quod Deus ſtupenda miracula operaretur, multò minùs licebit ex ſola fama ſanctitatis alicuius, ſepelire Cor-

pus ipsius in loco eminentiori priuata authoritate.

§. 2. De eodem viro Dei Gabriele Ferreto, scribit Petrus Rodulphus à Tussignano minorita Episcop. Senogalliensis, lib. 1. historiæ Franciscanæ in vita eiusdem Gabrielis, quod Anconæ *agitur festum in illius honorem ex concessione Eugenij iiij.*

§. 3. Id namq; totum clariùs confirmat factum illud, quod paucis ab hinc annis Romę accidit occasione transitus Venerabilis Patris Fr. Bartholomæi de Solutiuo Ordinis Reformatorum Sancti Francisci, ad cuius Corpus inuisendum, tangendumq; conuenerat maxima hominum multitudo, ob ipsius famam sanctitatis, omnesq; instantèr petebant, vt tumularetur Corpus ipsius in Ecclesia in loco aliquo particulari, tandèm omnibus ritè, ac rectè ponderatis, ex ordine speciali, (vt fertur) fęlic. recordat. Pauli V. intrà capsam ligneam in sepulrura consueta aliorum fratrum Conuentus sancti Francisci apud Ripam reconditum fuit, tempore verò Pontificatus fęlic. record. Greg. xv. captis prius debitis informationibus, ad Ecclesiam in locum aliquo modo eminentem, cùm inscriptione laudabilis vitę ipsius (secretò tamen) transtulerunt, hoc est, absq; pompa & interuentu extraneorum.

Punctum Quadragesimum.

De Translatione S. Seruatij confess. & aliorum.

47 §. 1. DE Translatione verò Corporis Sancti Seruatij Confessoris, refert Petrus de Natalib. in *Cathal. lib. 5. cap. 96. translatio corporis S. Seruatij facta est tempore Eldonis filij Henrici Regis Francorum*; nam ipso S. apparente cuidā religioso dormienti, ac pręcipiente, vt de tellure leuaretur, quod cùm nunciasset Episcopo, indicto triduano ieiunio cuncto Populo, apertoq; secretario subterraneo in monumento superioris Oratorij, illud iam diuinitùs trāslatum inuenerunt, omninò integrum, & in nullo penitus corruptum, penes se habens clauem argenteam sibi à S. Petro Romę per visum traditam, multisq; corruscans miraculis.

Extat etiam celebris illa translatio inter alias Corporum Sancti Stephani Prothomartyris, Gamalielis, & aliorum quę diù in obscuro loco iacuerant, reuelante tandèm Domino, ac pręcipiente, opera Luciani Presbyteri honorificè translata fuere in Ecclesiam Sion, vt latiùs in litteris eiusdem Luciani ab omnibus comprobatis, de quarum literarum sinceritate, atq; veritate nonnulla tradit Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum, *die 3. Augusti, §. inuentio Corporis B. Stephani.*

§. 2. Tandèm hic referam breuiter, quid egerint Patres Ordinis Prædicatorum Conuentus Valentinæ Ciuitatis Coronæ Aragoniæ occasione obitus B. Ludouici Beltrandi 10. *Octobris* 1581. (cuius Sanctitatis famam Deus innumeris miraculis, in vita, in morte, & post mortem semper auxit) resistentes quidem animo forti clamoribus nobilium, & aliorum, qui conuenerant ad funus Corporis dicti Beati, præsertim repetitis instantijs Illustrissimi Dom. Patriarchę Antiocheni, D. Ioannis de Ribera Archiepiscopi eiusdem Ciuitatis, qui magno deuotionis affectu, (rè veriùs dicam ardore) prosequebatur B. Ludouicum, Corpus ipsius sepelierunt subtùs Chorum, de quo Beato idem Patriarcha in solemnibus exequijs celebratis ipso præsente, & mandante vna cum innumerabili Populorum multitudine ascé-

dens suggestum, vt orationem haberet de vita, sanctitate, virtutibus, ac miraculis B. Ludouici, nec valens multa in laudem dicti B. enunciare (vt optabat) propter ingentem rumorem Populorum, in hæc tandem erupit verba; *Quamuis Beatus Pater Ludouicus adhuc non sit Canonizatus, tanta nihilominus sunt signa suæ sanctitatis, ità, vt nil aliud desiderari possit, nisi actus solemnis Canonizationis.* ex vita Beati Ludouici, Romæ impressa 1623. lib. primo cap. 18. ad finem. cap. 19. & 20. indeque factum est, vt crescente in dies magis ac magis fama Sanctitatis, & miraculorum illius, seruatis seruandis in Curia Archiepiscopali, ex speciali licentia præfati Domin. Patriarchæ, & Archiepisc. Ciuitatis Valentinæ, fuerit corpus eius omnino intactum emittens odoris maximam fragrantiam translatum *die 15. Martij* 1582. ad alium locum pro maiori commoditate, ac deuota consolatione confluentis Populi, & conquerentis, quod ignorabat locum sepulturæ sui Patris Beati, ità quotidiè magnis, & clamorosis vocibus cuncti instabant.

§. 3. Tumulanda sunt itaq; corpora virorum, qui etiam cum opinione Sanctitatis obiere in sepulchris ordinarijs modo explicato, patienter (vt decet) expectádo, donèc placuerit Altissimo eorum Sanctitatem miraculis, aut alijs inditijs magis declarare, tunc enim fiet eorum translatio cum honore, & pompa, vti factum est de alijs quampluribus Sanctis etiàm Martyribus, &c. antiquitùs, & nostris quoque temporibus.

§. 4. Hinc est, quod appensio tabellarum, accensio luminum, & sepultura in loco eminentiori, non sunt passim admittenda, etiam in ordine ad illos, qui cum opinione sanctitatis, ex hac vita mortali migrauere, sed semper requirenda est super his saltèm licentia, siuè consensus Episcopi, qui re prius perspecta de voto piorum virorum, atq; Theologorum poterit concedere, vel denegare, consulta semper prius Sancta Sede Apostolica.

48 Declarare namq; aliquem Beatum,
§. 1. vel Sanctum aliaq; concedere, quæ Beatis, & Sanctis tantùm conueniunt, hoc spectat priuatiuè, quo ad alios ad summum Pontificem Romanum, ideoque ista dicunt ab Authori Ecclesiastici circa vsum ab Ecclesia toleratum, & permissum., concernentem accensionem luminum, & appensionem tabellarum ad sepuchra illorum, qui nondùm sunt Beatificati per Ecclesiam Romanam necessariò interpretanda veniunt, non simpliciter, & absolutè, sed seruatis seruandis, modo, & ordine superiùs declarato, atq; ratione, authoritate, ac multiplici exemplo demonstrato.

Punctum Quadragesimumsecundum.

De Pio V. Romano Pontifice.

§. 2. SATIS notum est tabellas; votaq; etiam argentea inueniri Romæ appensa in celeberrima Sancta Mariæ Maioris Basilica in Cappella Sanctissimi Præsepij D. Saluatoris Nostri Iesu Christi, quam magnificè construxit fælic. recordatio. Sixtus Quintus Ordinis Minorum Sancti Francisci, circa statuam, siue Imaginem Sanctæ memoriæ Pij V. Ordinis Prædicatorum, de quo adhuc non extat Beatificatio, sanè cuncta hæc facta fuere accedente consensu; atque beneplacito fælic. recordat. Pauli Quinti, & virtute processus in Vrbe compilati anno 1616. authoritate Illustrissimi, ac Reuerendiss. D.D. Cardinalis Milini Sanctissimi Domini Nostri Vicarij, circa Virtutes merita,

mira-

miracula, famam, & sanctitatem celebrem eiusdem Pij V. (in quo inter alios, quam plures testes) examinati fuere sex Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prælati insignes, Abbates, Theologi, atq; Canonici Basilicarum Sancti Petri, & Sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe, vti est videre in actis Petri Maziotti Notarij, vel Secretarij tùnc Curiæ præfati Illustrissimi Cardinalis Vicarij. Idem etiam factum est Ianuæ per Curiam Archiepiscopalem, vt latiùs in actis de quibus supra, Mediolani, ac alibi, in quibus omnibus seruata est forma Concilij Tridentini, & aliorum Decretorum Apostolicorum, circà hanc materiam æditorum, ideò ruit obiectio insinuata.

Insuper de Pij V. vitæ sanctitate, ac miraculis authoritate Apostolica constructus est secũdus processus, quo mediante procedi solet ad actum Beatificationis, ac etiam Canonizationis, iuxtà formam Decreti sequentis tenoris Sacræ Congregationis Rituum.

Serui Dei Pij Papæ V. 31. Augusti 1624.

§. 3. Examinatis in sacra Rituum Congregatione referente Illustrissimo Cardinali Millino Processibus, super sanctitate vitæ felic. recordationis Pij Papę V. authoritate ordinaria confectis, eadem Congregatio censuit, si Sanctissimo placuerit ad examinandos testes authoritate Apostolica tutò posse deueniri.

Franciscus Maria Cardin. à Monte.

Locus ✠ Sigilli.

Ioannes Baptista Rinucinus Secretarius.

§. 4. Ad cuius Sancti Pontificis Pij V. honorem concessit eadem Sacra Congregatio Rituum, annuente Sanctissimo D. N. Vrbano viij. vt non amplius in Ecclesia Sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe caneretur Missa mortuorum pro illo, vt annuatim fiebat iussu Sixti V. sed loco illius cantaretur Missa de Sanctissima Trinitate, prout factum est, ex vi prædictæ concessio: datæ die 1. Februarij 1625. cui Missæ interfuerunt præsertim Illustrissimi Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ, numero quinq; Perettus, Lenius, Sabellius, Scaglia, & Torres, cum magno numero Episcoporum, aliorumq; Prælatorum, ac Nobilium.

Punctum Quadragesimumtertium.

De Reliquijs Iustorum, eorumque veneratione.

49 §. 1. PHILIARCVS de officio sacerdotis *tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 9. §. 4. ratione etiam, &c. num. 5.* postquam ex Concilio Tridentino loco supra citato statuit, non esse publicè venerandas reliquias etiam Sanctorum Canonizatorum de nouo repertas, non tamen approbatas per Sedem Apostolicam, aut per Ordinarium loci, loquens de Reliquijs eorum, qui obiere cum opinione Sanctitatis, quique nondum sunt Beatificati, inquit. *non sunt damnandi illi, qui oratione priuata se commendant illis, quos sciunt sanctè vixisse, & Sanctos esse piè credunt, & reuerenter eorum reliquias in eorum domibus seruant, non tamen debent,* (superaddit ipsemet Author,) *illas tenere, vt Sanctorum Canonizatorum super Altare cum lumine, vt ingredientes domum illas Venerentur, absq; licentia,* de qua supra, Vbi non absq; maximo rationis fundamento tantò cum rigore lo-

quitur, etiam de retentione illarum in domibus priuatis, insinuando materiam satis latam & manifestam argumenti, quod appellant Logici à minori ad maius.

§. 2. Id omne apertiùs docuit Optatus Mileuitanus, lib. 1. contra Parmenianum citatus à Galesinio de Canonizatione S. Didaci p. 3. cap. 6. §. *eamq; ob rem*, dùm inquit, *nephas est venerari Reliquias alicuius Martyris non probati, & recepti*, intellige per Ecclesiam. si hæc difficultas habet locum in Reliquijs Martyrum; multò magis in illis aliorum inferiorum Sanctorum, multoq; fortiùs circà Reliquias non Beatificatorum per Ecclesiam extendenda erit.

§. 3. Ideò Bartholomæus Cassaneus in Cathalogo gloriæ mundi *p. 1. consid.* 44. *ad finem* adducit sententiam Ioannis de Monte Colon in suo Promptuario iuris verbo *Reliquia*; qui referens se ad Decisiones Felini in cap. *quæ in Ecclesiarum*, inquit, *non sunt in publico veneranda, nisi priùs approbata per summum Pontificem, & per Ecclesiam Canonizata*; vbi indifferenter loquitur de omnibus Reliquijs, & à fortiori de illis nondùm Beatificatorum.

§. 4. Didacus Istella, de Romanis Pontificibus, *num.* 226. narrat, quod anno 1583. *die* 23. *Ianuarij, Gaspar Quiroga Archiepiscopus Toletanus in suo Concilio Prouinciali, in quo aderant inter alios multos, Episcopi numer. 7. authoritate sibi concessa à Gregorio xiij. iussit, præuio examine venerari Reliquias SS. Fausti, Ianuarij, & Martialis*; ex quo facto roboratur sententia adducta, circà venerationem Reliquiarum, præuia approbatione Apostolica, vel ex authoritate Sanctæ Sedis Romanæ, quamuis hoc non sit simpliciter necessarium, propter facultatem circà idem concessam Episcopis; obseruandum nihilominus venit tanquàm remedium proculdubio magis certum, & laudabile ab omnibus de conuenientia saltim (nè dicam expressa necessitate) facultatis Apostolicæ, antequàm in publico Diuorum reliquiæ etiam Martyrum, ad Populi cultum, atq; venerationem exponantur, hoc namq; copiosiùs tractat, & probat validissimis argumentis præsertim in antiqua Ecclesiæ consuetudine fundatis, in suo *Triumpho Sacro, Sanctorum Terentiani, & Socij, Martyrum*. Petrus Halloix Societatis Iesu, præcipuè *cap. 5. in exordio*, quod asserit fuisse obseruatum omni rigore circà approbationem Reliquiarum Sanctorum Terentiani, ac Socij, Martyrum.

§. 5. Ex superiùs adductis euidenter quoquè colligitur, si in propria domo non licet accendere lumen ad reliquias non Canonizatorum propter rationem à Philiarco adductam, multò minùs id permittendum erit in publica Ecclesia ad Corpora, siuè Reliquias, vel Imagines eorumdem, cum sit eadem, immò fortior ratio de secundo, quàm de primo; insupèr apparet quomodò strictè obseruanda sit circa tabellas, accensionem luminarium & similia, dispositio Concilij Tridentini, & Decretorum Apostolicorum, ad euitanda nonnulla mala, præcipuè verò nostris temporibus, quandò apud multos creuit iam (vt fertur) Beatorum numerus, siue illorum, quos dignos reputant, vt Beati declarentur per Ecclesiam. Concludam itaq; verbis Apostoli *ad Romanos* 11. *nolite fratres altum sapere, sed timete*, aureſque vestras pijssimis mandatis Ecclesiæ aperite, de quibus suprà, vt cautiùs tutiusq; coram Deo, & hominibus viam rectam tutò ambuletis.

Pun-

Punctum Quadragesimumquartum.

De Votis oblatis non distrahendis.

50 §. 1. ANimaduertunt aliqui, & vtilitèr quidem, quod donaria, votaq; legitimè appensa, modo supradicto ad sepulchra famulorum Dei, siuè ad aliquam miraculosam imaginem, seruatis seruandis, non deberent indè vllo pacto amoueri, & multò minùs palàm vendi, absque vrgentissima causa, maturè quidem approbanda, etiam si opus fuerit per Ordinarium, quemadmodū S. Carolus Borromæus, sapientèr ordinauit, in quadam Synodo Prouinciali, & hoc propter multa, præcipuè, nè sæculares, & alij indè occasione capta, obloquantur de Ecclesiasticis personis, & eorum cupiditate, quæ teste Apostolo *radix est omnium malorum*.

Punctum Quadragesimumquintum.

De donarijs amouendis, ab imaginibus non Beatificatorum.

51 §. 1. NVLLAMQVE vim habet modernorum repetita instantia, contendentium affirmare saltèm circà honores, & cultus iam introductos ergà Corpora, siuè Reliquias, vel imagines illorum, qui nondùm sunt Canonizati, neque Beati declarati per Ecclesiam modò, & ordine sæpè declarato, nihil innouandum esse, propter possessionem in hoc (dicunt ipsi) acquisitam, neuè Populi scandalizarentur, si viderent hęc auferri à sepulchris illorum, vel ablaræ eorum imagines ab Ecclesia cum Radijs ad caput, & similia.

§. 2. Primo, quæ enim fiunt contra Iuris ordinem, siue dispositionem Decretorum Summorum Pontificum, vel Sacræ Congregationis Rituum, pro infectis omninò haberi, atq; declarari debent, nec indè iustum, siue legitimum titulum acquiri, siuè oriri potest, ideò submouenda pœnitus veniunt, cum in consimilibus casibus nullatenus suffragetur præsumpta possessio, imò periculum immineat de fallacia simplicium, nè scilicet Populus colat pro Sanctis, qui tales in rei veritate, non sunt, ad quam fallaciam procul amouendam, ordinantur Decreta, atq; Statuta superiùs fusè recensita, ac paulo inferius adducenda.

§. 3. Secundò. horum exemplo in contemptum Decretorum, de quibus suprà, modo vnus, modo alius priuata authoritate idem efficiet, & Deus scit, quo spiritu, quoue fidei candore aliquandò hęc fiant, & quod amplius est vnusquisq; pro se contendet adducere & probare possessionem, siuè vsum, ideò cuncta plena erunt contentionibus, nam timoratæ conscientiæ conijcientur in magnis angustijs, aliæ verò aliquantulum relaxatæ, indè ansam recipient in dies agere, quæ non licent, multiplicando ferè quotidiè in numero, & qualitate abusus; experientia teste in hac, & simili materia.

Tertio respōdetur, quod præceptum Ecclesiasticum, siue Pontificium, nullatenus propter præsumptum scandalū, prętermittendum est iuxta communem doctrinam D. Thom. aliorumq; Theologorum quam docent in materia scandali.

Ideò S. Gregorius homil. 7. in Ezechiel. cuius verba refert S. Thom. 2.2. qu. 43. art. 7. in arg. *Sed contra*, expressè, inquit. *Si de veritate scandalum sumitur, vtilius nasci permittitur scandalum*

lum, quam quod veritas relinquatur. Et idem S. Thom. in corp. eiusdem art. post diuisionem scādali in actiuum & passiuum, post quam diffinitionem vtriusque membri, tandem concludit. *Manifestum est autem, quod nullus debet mortaliter peccare, vt alterius peccatum impediat.* Ex qua propositione infero sequentem aliam propositionem, sed non obedire decretis, maximè Summorum Pontificum, de quibus superiùs, & inferiùs dictum est, & dicetur, quibus prohibetur, ne exhibeatur cultus, & honores aliàs recensiti famulis Dei nondum Beatificatis, certum est, quod inuoluit peccatum mortale ob grauitatem materiæ, igitur omni postposito respectu, & humano timore, in omnibus, præsertim in prædictis humiliter,& promptè parendum est mandatis Superiorum. Et ad horum maiorem firmitatem expresse improbat Sanctus Thom. in resp. ad 5.arg. eiusdem præcitati artic.tanquam falsam,& contradictoria palàm continentem eorum opinionem, qui asserebant peccatum veniale esse committendum ad euitandum scandalum.

Quibus omnibus addo,quartam respons. ad idem propositum argumentū collectam ex traditis à S.Thom. vbi supra,art.6.per totum,præsertim in corp. & in arg. *Sed contra*, quod videlicet repugnat reperiri scandalum, tàm actiuum,quàm passiuum in viris perfectis; hinc est, quod S. Hieronymus ad illa verba, Matth. 18. *Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis*,inquit, *Nota, quod qui scandalizatur, paruulus est: maiores enim scandala non recipiunt*. Vbi per maiores intelligit S. Hieron. Viros perfectos. Et in psal. 118. dicitur. *Pax multa diligentibus legem tuam,& non est illis scandalum.*

Deniq; S. Thom. quæst. citata 43. art. 6. in resp. ad 2. arg. declarans ex sententia S. Augustini, quomodo S. Petrus post acceptum Spiritum sanctum in statu perfectorum iam constitutus, potuerit scandalum præbere Gentilibus, super quo fuit reprehensus à D. Paulo, vt patet ad Gal. 2. inter quamplura, inquit, *Non tamen factum Petri* (intellige de subtractione ipsius à Gentilibus, vt vitaret scandalum Iudæorum) *erat tam graue peccatum, quod meritò possent alij scandalizari*, statim concludens, *vnde patiebantur scandalum passiuum, non autem erat in Petro scandalum actiuum.*

Vt autem piæ curiositati quorumdam satisfaciam,ex eisdem met verbis, præcitatis D. Tho. liceat mihi colligere, Paulum reprehendisse publicè Petrum,propter veniale peccatum tantū, quia incautè egit subtrahendo se modo dicto à Gentilibus, ac etiam propter scandalū passiuum ex prædicto facto in Gentilibus adhuc infirmioribus subortum,qui ex narrato facto S. Petri,secundum regulam rationis, & veritatis plus offendebantur, quàm natura ipsius facti exigeret, vel importaret. Quapropter dicebat Caietanus ad artic.7.q.43. 2.2.D.Tho.quod scandalum passiuum regulariter generatur ex ignorantia, vel infirmitate eorum, qui scandalizantur.

Sanctus quoq; Petrus Chrysologus serm. 27. dicebat scandalorum genera sunt diuersa; & prima sunt illa, quæ diaboli fraus parturit.Secunda sunt,quæ generat calliditas humana. Tertia sunt, quæ parit ipsa ex nobis suspicax, & incauta natura; quod nobis nostris generatur ex sensibus, cum fallimur oculis, cum decipimur auditu,capimur odore; & sapore vitiamur.

Pun-

Punctum Quadragesimumsextum.

De voluntate interpretatiua Principis.

§. 3. NEQVE quidquam concludit argumentum illud, quod ex Iasone *in leg. sciendum, num.* 16. *&* 17. §. *de verborum obligatione*, pariter ex Alexandro *consil.* 12. *num.* 89. *lib.* 4. ex Decio. & alijs præsertim ex Decis. Seraphini, *Decis.* 1080. *&* 1141. colligunt aliqui dicentes, voluntatem interpretatiuam Principis, & Papæ colligi, ac demonstrari posse *cursu* 30. *annorum*; cum authoritates citatæ, ac aliæ eiusdem generis, præsupponant alias qualitates necessarias, vtpurà scientiam, atq; tolerantiam Papæ, & consimiles circumstantias; equidem simplex decursus *annorum* 30. *vel* 40. non inducit tacitum, siuè interpretatiuum consensum Principis, hoc enim inducit solum *tempus immemorabile*, quando versamur in valdè antiquis; horum ratio est, quia tunc præsupponitur cuncta fuisse incepta, debito modo, ac præmissa necessaria facultate, de quibus non clarè apparet ob immemorabilem, quæ immemorabilis in Iure, *est difficilioris probationis*.

52 Cuncta hæc robur, & firmitatem §. 1. recipiunt ex traditis à Sancto Leone Papa Epistola 25. ad Theodosium Imperatorem, expressè dicente, *Diabolica nequitia subtiliter fallit incautos, & ita quorumdam impudentiam per similitudinem pietatis illudit, vt prò salubribus persuadeat nocitura.* Quapropter rectè concludit, *Remoueie quæsumus à vestra pietatis conscientia periculum Religionis, & fidei*; superiùs enim, in hoc cap. ac inferius in hoc eodem, ac sequentibus frequenter demonstratur, quæ, quantaуè mala oriri possint, nisi feruentr in prædictis omnibus, statuta & Regulæ de quibus suprà.

§. 2. Tertio, ad obstruenda Hæreticorum ora, qui tantopere infensi sunt, fidelibus proteruè dettahendo præsertim veritati Canonizationis, & Venerationis Sanctorum, nostrosq; cultus erga illos, subsannando prędicta, ac si cuncta essent attentata, & sine debita rationis Regula, seu cognitione, & legitima authoritate introducta: omitti igitur pœnitùs debent, imò omni necessaria cautela vtendum est, nè fiat multiplicatio inutilis absq; fundamento rationis, & & veritatis Beatorum, quorum vita, & mores ab Inimicis Ecclesiæ impugnari possint, vel fideles accusare de nimia facilitate in re maximi momenti, prout latiùs apparebit, ex inferiùs dicendis, ideo dolendum est de animositate illorum, qui affectum priuatum anteponentes Charitati, (quæ non quærit, quæ sua sunt) contra Pontificum, & Conciliorum Sanctiones agunt, siuè potiùs attentant, quæ alijs fugienda persuadere deberent propter bonum commune totius Reip. Christianæ.

Punctum Quadragesimumseptimum.

De verbis S. Leonis Papæ.

§. 3. AD horum confirmationem referam verba S. Leonis epistola 63. ad Theodoricum Episcopum Cyri, §. *vnde hoc, &c.* quæ sunt. *contra hostes Ecclesiæ nobis prouidere condignum est, vt eis nullam calumniandi occasionem, quoad nos attinet penitus relinquamus, neuè* (vt inquit idem S. Leo epist. 25. ad Theodosium Imperatorem) *vim inferat Euangelio,* (hoc est veritati) *humana præsumptio, nè ve* (vti docet) idem Sanctus Leo epist. 53. ad Anatolium Episcopum

ſcopum Conſtantinopolitanum §. *Sancti illi, quæ ad vtilitatem generaliter inſtituta ſunt, nulla commutatione varientur*, ſubdens, *nèc ad priuatum cõmodum, quæ ad bonum, ſunt commune præfixa, ſed intrà fines proprios, atq; legitimos in latitudine Charitatis, qui ſe exerceat, nèc vlteriùs procedat.*

53 §. 1. Id nullatenus tollerandum eſt, nè Eccleſia videatur approbare, indirectè ſaltèm, malam, nè dicam intollerabilem doctrinam quorundam Modernorum, qui noſtris etiàm temporibus auſi ſunt, nedùm verbis; verum, & ſcriptis docere populorum multitudinem habere vim, & authoritatem homines Beatificandi, & maiora quoq; faciendi; contra quos clamat Vniuerſitas Theologorum, & Canoniſtarum, immò, & Catholicorum, cùm, non liceat falſæ hominum æſtimationi adhærere. In Decreto enim 1. p. diſt. 62. Cap. *docendus etiam, &c.* ex Authoritate Cæleſtini Papæ primi expreſsè dicitur, *docendus eſt Populus, non ſequendus. Nos quoq; ſi neſciunt eos quid liceat, quid vè non liceat commonere, non his conſenſum præbere debemus* (ſubdens immediatè) *quiſquis conatus fuerit tentare prohibita, ſentiet Cenſuram ſedis Apoſtolicæ minimè defuturam.*

Punctum Quadrageſimumoctauum.

Continens declarationem verborum Cæleſtini Papæ.

§. 2. QVÆ verba licet applicata inueniãtur vbi ſuprà ordinationi, atq; Conſecrationi indebitæ ſecutæ Epiſcoporum, poſſunt tamen ritè, ac rectè vniuerſaliter extendi, prout de facto nõnulli grauiſſimi Authores eadem adducunt contra illos, qui audent tentare prohibita à ſancta Sede Apoſtolica, vel à Concilijs, præſertim in materia graui prout in caſu noſtro.

§. 3. In ſupplemento quoq; antiquo Cronicarum Iacobi Philippi Bergo. Impreſſionis Venet. 1486. Fol. 247. à tergo 1317. in Vita Ioannis 22. verbatim recenſetur, quod interrogatus dictus Pontifex, qui foret à veritate remotus. Reſpondit. *Vulgi ſententia, nã quidquid laudat, vituperio dignum eſt, quicquid cogitat vanum, quicquid loquitur, falſum, quod improbat bonum, & quòd approbat malum eſt.* Tandẽ S. Petrus Chriſologus natione Imolen. Dignitate Archiepiſcopus Rauennatenſis Sermon. 21. *de Vulgi ſenſu, ſiuè iudicio non ſequendo*, inquit, *incerto ſemper iudicio peruagatur*; præſertìm accedit ad hæc, quod in materia Canonizationis ſummopere cauendum ſit à ſententia Vulgi, eò, quia, vt referunt fideliſſimi Scriptores, maximè Prateolus l. 7. de vitis ac ſectis Hæreticorum c. 16. & Bernardus Lutzemburgus in *Cathalogo hæreticorum* lib. 2. verbo *Guido*, ac Hieronymus Roman in 1. parte ſuæ Reipublicæ Chriſtianæ, cap. 3.

§. 4. Hermanus quidam apud Ferrariam ſepultus iam annorum 20. ſpatio, ſanctus vulgi opinione putabatur, & honorabatur, quem Bonifacius octauus, prçuia debita inquiſitione exhumari iuſſit, cum eumdem à ſtulta plebe reputatum ſanctum, Auctorem hæreſis fraticellorum liquido comperiſſet.

§. 5. Et Sulpicius ſeuerus fideliſſimus Scriptor, præſertim vitæ, & ſanctorum morum D. Martini Confeſſoris Turonenſis Epiſcopi, in vita eiuſdem ſancti c. 8. refert de illo ignoto homine, qui tandem per orationes eiuſdem S. Martini omnibus factus eſt manifeſtus, & publica voce latro, & iniquus pronunciatus, qui tamen anteà imperiti vulgi errore colebatur, vt Sanctus, & Martyr; meritò itaq; clamant veri ſapientes, *Populus non*

eſt

est sequendus, sed instruendus, atque docendus.

Punctum Quadragesimumnonum

De manutentione in possessione.

54 §. 1. DENIQVE ad replicam Molfesij, & aliorum contendentium probare esse manutenendos in sua possessione, etiam illos qui iusto carent titulo circa prædicta, quod probant, siuè potiùs probare contendunt in materia fœudorum, cumulatis quamplurimis legibus, & Doctorum authoritatibus; Respondetur, non militare eandem rationem in fœudis, quæ concernunt bona temporalia, respicientia interesse particulare tertiæ personæ tantùm, cum in casu nostro agatur de maximo bono spirituali inuoluente vtilitatem communem totius Reipub. & fidei Christianę; ideò dispar ratio, quæ contrariam quoque absquè dubio inducit solutionem. Ad quam penitùs euertendam replicam, satis erit animaduertere illud S. Gregorij post libros Epistolarum, & Registrum, qui Sanctus Pontifex ad vndecim interrogationes sibi propositas à Sancto August. Cantuariensis Ciuitatis Archiepiscopo, ac Angliç Apostolo, Responsione 9. obsecrationis eiusdem Augustini in Concessione immediatè sequenti scilicet, Gregorius, inquit, *fecimus, quod petisti &c. quatenùs verò Populus, qui in loco quodam S. Sixti Martyris corpus dixerunt venerari, quod tua fraternitati nec verum, nec veraciter sanctum videtur, mihi tamen videtur, quia si corpus quod à Populo cuiusdam Martyris esse creditur, nullis illic miraculis coruscat, & neq; aliqui fide digni ex antiquioribus sint, qui firmitèr asserant se audisse à suis progenitoribus, Passio pro Christi nomine illius reputati Martyris, tunc locus ille obstruatur, & sic cessabit cultus.* Vbi non obstante deuotione, & vsu Populorum, mandat Pontifex, nedum auferri Donaria, & vota, si quæ aderãt, sed locũ illum omninò claudi ad effectum omnimodę cessationis à cultu, ergo non obstante vsu contrariò etiam diuturno, à cultu, & alijs cessandum est, non obstante etiam præsumpta consuetudine.

§. 2. Ad idem quoq; magis declarandum, valdè confert illud S. Vincentij Ferrerij, expressis verbis asserentis in Epistola aliàs superius citata, quam scribit ad Magistrum Generalem Ordinis sui Prædicatorum, diù, multumq; laborasse pro tollenda celebritate festi S. Orientis à multo tempore solita celebrari in quadam Valle, die sequenti ad solemnitatem Corporis Christi.

Punctum Quinquagesimum.

Continens responsionem ad obiectionem contra prædicta.

55 §. 1. DEFENSORES opinionis affirmatiuæ iam sufficientèr reiectæ, adhùc instant, ac replicant dicentes, fit mentio in Bullis Canonizationis Sanctorum, quæ æditæ fuerũt etiam post Decretum Concilij Tridentini, de quo supra, & pariter in relationibus Reuerendissimorum DD. Sacræ Rotæ Romanæ Auditorum de appensione tabellarum, & votorum ad sepulchra eorum, qui Canonizantur, etiam antè illorum Canonizationem, atq; Beatificationem, quod libenter admittitur. Sed nihil prorsus ad eorum fauorem indè consurgit, quia non legitur in præcitatis Bullis, seu Relationibus, hæc facta fuisse antè Beatificationem illorum, modo superiùs toties reiecto, neq; sine debita licentia Ordinariorum, vel sanctæ Sedis Apostolicæ, sed simpliciter

fit

sit mentio, quod fiebant à fidelibus. Quare præsumendum est semper cuncta euenisse secundum dispositionem legum, ac Decretorum super prædictis conditorum, cum malis continuo sit claudenda via, non autem apetienda, proptèr insinuata pericula necessariò euitanda, & occasiones errandi; seruatis igitur seruandis præuia legitima informatione, & licentia supradicta expleri possunt; & hoc modo intelligitur illud Thobiæ 13. continens verba Angeli Raphaelis, dicentis *Sacramentum Regis abscondere bonum est, opera autem Dei reuelare, atq; confiteri honorificum est*; seruatis seruandis.

Ideò Iacob. de Voragine, & Carolus Sigonius in vita S. Parisij, & Cardinalis Baronius in not. ad Mart. Rom. de Sancto Parisio Bononiensi, Monacho Camaldulensi, scribunt. *Ceterum cum viuens, & mortuus aliquot miraculis editis, hominum in se oculos conuertisset, Albertus Episcopus Taruisinus, homo grauissimus faciendum sibi putauit, vt vitā eius certis adhibitis, de more Ecclesia testibus exploraret, atq; constanti eorum testimonio cognitam redderet, hocq; euenisse creditur parum post ipsius Sancti Viri obitū, qui ex hac vita migrauit anno* 1267. Ecce quomodo semper viguit consuetudo, vt ante venerationem Sanctorum præcederet iuridicè informationes de illorum vita, sanctitate, & miraculis, ab Ordinarijs locorum saltem captæ.

Punctum Quinquagesimumprimum.

De necessitate facultatis circa cultus, et honores famulis Dei exhibendos.

§. 1. NECESSITAS facultatis, de qua suprà circa cultus, & alia, quę exhibentur non Canonizatis ostēditur, nedùm ex præmissis, verum manifestiùs ex Verbis Sixti IV. in Bulla Beatificationis fratris Ioan. Boni Mantuani, Heremitæ, cuius initium est, *licet Sedis Apostolicæ* anno 1483. &c. §. *nos igitur*, dum inquit, *concedimus &c. vt sine hesitatione, & conscientia scrupulo, vel Canonis Diuini incursu, possit pro Beato venerari, & ad eum, vt Beatum praces porrigi &c.* certum est, quod antea erant erecta Altaria, accensæ lampades, & appensa Votiua donaria ad illius sepulchrum, & fortè quidèm aliqua authoritate publica, vtputà Episcopi, nihilominùs Papa in sua Concessione ad tollendos scrupulos, & pericula contrauenien di Sacris Canonibus, de nouo concedit facultatem, de qua suprà, innuens supradicta non posse ritè, ac rectè fieri absq; licentia sanctæ Sedis Apostolicæ, modò alias in hoc eodem cap. explicato: Non est igitur dilatanda hæc facultas, imò potiùs restringenda. Et quod efficaciùs suppeditat argumētum ad confirmationem prædictorum, Illud est, quod Sixtus IV. in eadem Bulla expressis verbis fatetur. Innocentium IV. iam destinasse Commissarios pro capiendis informationibus de sanctitate vitę, ac miraculis eiusdem Ioannis Boni, prout de facto captæ erant, vltra famam, & deuotionem Populorum, de quo B. Ioanne, Scribit Philippus Ferrarius Seruita in suo *Cathalogo Sanctorū Italiæ die* 23. *Octobris* in annotat. ad ipsius vitā, quod *extat Processus authoritate Apostolica fabricatus ab Episcopo Mutinensi, iussu Innocentij IV.* ex quo resultant innumera miracula, præsertim suscitatio mortuorum, ac illuminatio cæcorum, Huncq; dicit esse *Ordinis Heremitarum S. Augustini, corpusq; ipsius reconditum Mantua in Ecclesia sui ordinis*. His tamèn non obstantibus, accedit tanquàm necessarium noua facultas sanctę Sedis Apostolic. ad tollendam omnem hęsitationem, & scru-

& ſcrupulum. Quid quæſo clariùs; vt fateantur omnes non poſſe prædicta fieri tutè, ac rectè, abſq; licentia de qua ſæpius fit mentio, præſertim in hoc Capitulo, vel permiſſione, ſiue tolerantia Epiſcoporum circà illa, ad quæ eorum Authoritas extenditur.

Punctum Quinquageſimumſecundum.

De notis manifeſtatiuis tolerantiæ Superiorum.

36 §. 1. CONIECTVRÆ verò, & ſigna, quibus cognoſci poteſt, quandò Epiſcopus vel alius Prælatus verè permittat, ſiuè toleret prædicta circà accenſionem lampadum, & appenſionem donorũ, & ſimilium ſunt. Primo quandò certum eſt, Epiſcopum proprijs oculis vidiſſe ſupradicta fieri ad ſepulchrum, vel ad imaginem alicuius Viri Dei, & illa minimè prohibuit, ſecundo quandò etiàm iuridicè nuntiatum eſt eidem Epiſcopo ſupradicta fieri modo explicato, nec tamen propter hoc contradicit; neq; prohibet ne fiant prædicta. tertio, quandò ipſemet Epiſcopus coram multis orat ad ſepulcrum, ſiuè ad imaginem eiuſdem Viri Dei, petens eiuſdem Viri Dei orationibus adiuuari apud Deum, vt gratiam, ſiuè aliquod beneficium aſſequatur. quarto quando ipſemet Epiſcopus, vel aliqui de ſcitu, & approbatione illius relinquunt legata, pro cereijs, ſiue alijs luminaribus accendendis ad tumulum, vel ad imaginem famuli Dei, nondum Canonizati, neq; Beatificati per Sedem Apoſtolicam. quinto quando per annum, vel per diuturnum temporis ſpacium, in eadem Ciuitate, in qua actualiter reſidet Epiſcopus publicè ſupradicta fiunt in aliqua Eccleſia, vel Cappella publica; videntibus cunctis, adiuncta etiàm prędicatione mirabilium, quæ Deus operatur (vt preſumitur) ad interceſſionem eiuſdem Viri Dei nondùm Canonizati, neq; beatificati, tunc, & eo caſu, cum moralitèr impoſſibile videatur, ne prædicta deuenerint ad notitiam Epiſcopi, exiſtimari debet, quod niſi prohibeat Epiſcopus, eadem toleret, & approbet, iuxtà illud cõmune, *qui poteſt, & tenetur aliquid prohibere, ſed non prohibet, cenſetur illud approbare*, quæ proportionaliter trahi poſſunt ad tolerantiam aliorum Superiorum.

§. 2. De permiſſione ſiue tolerantia, vel conceſſione Apoſtolica, de quibus ſupra immediatè, non deſunt multa exẽpla præſertim relata à Philippo Ferrario in ſuo Cathalogo Sanctorum Italiæ die 29. Maij in annotatione ad vitam Beatæ Vbaldeſcæ per ſequentia verba. *nondum quod ſciatur, in Sanctos relata eſt, illius tamen Natalis hac die ab Eccleſia Piſana, Sedis Apoſtolicæ permiſſu celebratur.*

Extat aliud ab eodem Authore relatum die 20. Maij, in annotatione ad vitam B. Petri Parentini, in qua aſſerit, etſi inter Sanctos, nondùm quod ſciatur, repoſitus eſt, *ab Eccleſia tamen Vrbeuetana Natalis illius duplici Ritu, vt ex tabula eiuſdem apparet, celebrari cõſueuit.*

Et die 20. Iunij, in annotatione ad vitam B. Michelinæ Tertiariæ Ordinis S. Franciſci Piſaurenſis, inquit, idem author. *Dies feſtus huius S. Viduæ Piſauri, vti feſta ex praecepto Eccleſiæ ſeruatur. Officium Eccleſiaſticum de ea hac die Sedis Apoſtolicæ permiſſu recitatur.*

Et ſub die 14. Iunij, in annotatione ad vitam Beati Guidonis Confeſſoris Cortonenſis Ordinis Minorum, ait, *nondùm Sanctorum Cathalogo aſcriptus eſt; Gregorij tamen xiij. Pontif. Maximi conceſſione, de illo officium Eccleſiaſticum recitatur.*

Denique

Denique 14. Iunij in annotatione ad vitam B. Gerardi Confessoris Modoetiensis, inquit. *Nondùm in Sanctos relatus est, opera tamen B. Caroli Borromai sanctissimi Episcopi Mediolanensis, & Cardinalis, à Gregorio xiij. Pont. Maximo, vt Officium de illo Ecclesiasticum recitetur in Ecclesia Modoetien. concessum est.*

Insuper modo, quemadmodum vberius dictum est, requiritur concessio Sedis Apostolicæ circa celebrationem festorum, atq; recitationem diuini Officij, in honorem virorum Dei nondùm Canonizatorum.

§. 3. Qua occasione non omittam ponderare, quod prædicta concessio requiritur etiam, vt ritè valeant in tota Ecclesia celebrari octauæ etiam Sanctorum Canonizatorum, Quam facultatem petunt Ecclesiastici immediatè à Sede Apostolica, vel à Sac. Congregatione Rituum, quæ præuio examine necessario, eandem facultatem concedit ex potestate sibi tradita à Pontifice Romano.

Hocq; insinuant multi authores, & Scriptores Ecclesiastici, præsertim Galesinius in notationibus ad suum Martyrologium, Kalen. Iulij, vbi postquam dixit, *Octauam S. Ioannis Baptistæ celebrari ex perpetua traditione Ecclesiæ Romanæ, & Martyrologio Bedæ, quæ Octaua in minoribus censetur*, vnde de illa Sanctorum Petri, & Pauli pridie nonas Iulij dixerat, hæc octaua numeratur in Maioribus, paucis interiectis, subdit. *vbiq; tamen de Romana authoritate*. hoc est, celebratur vniuersaliter in tota Ecclesia ex authoritate Sedis Apostolicæ, insinuando, quod nedùm est necessaria pro celebratione festiuitatis Sanctorum, verum etiam necessariò exigitur pro vniuersali celebratione octauarum eorumdem.

De quibus Sanctorum octauis prætermissis illis, quæ prolixè dicuntur ab authoribus præsertim Ritualium diuinorum Officiorum, breuiter referam, quæ scripsit Cardin. Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum, die 2. Ianuarij ad illa verba *Octaua S. Stephani*, quæ sunt. *De ea etiam Amalar. lib. 4. cap. 37. de ratione celebrandi diem octauam, pluribus agunt hi qui tractatus scripserunt de diuinis officijs, & vt omittamus diei octaua Mysterium, eam sanctissimam celebrationem esse debere diuina lex sanxit Leuit. c. 23. Vnde S. Ecclesia tempore Euangelicæ gratiæ est mutuata exemplum, vt celebriores quasdam solemnitates etiam octauarum additione illustraret, sanctè etenim pieq; Dei Ecclesiam ex antiquis illis ritibus, quædam accepisse testatur S. Leo serm. 7. de ieiunio septimi mensis*. Ex quibus verbis Cardinalis Baronij confirmatur necessitas concessionis Apostolicæ circa celebrationem octauarum.

§. 4. Ratio eorum ea est insinuata, addendo, quod in omnibus præmemoratis casibus, præsumitur consensus Episcopi saltem implicitus, siuè virtualis.

Punctum Quinquagesimumtertium.

De Decreto Congr. S. & Vniuersalis Inquisitionis.

57 §. 1. Cuncta hæc vsque modo explicata circa cultus exteriores non exhibendos per quoscunq;, illis qui gloriosè obierunt nōdum tamen Beatific. nisi intercedat licentia ad minus ordinarij approbanda tamen per S. Sedem Apostolicam, dilucidè confirmantur, ex dispositione decreti S. Congregationis S. Roman. & vniuersalis inquisitionis sequentis tenoris.

Feria

Feria quinta, die 2. Octobr. 1625.

58 In Generali Congregatione S. R. &
§. 1. vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis, coram Sanctissimo D. N. D. Vrbano Diuina prouidentia Papa Octauo, ac Illustriss. & Reuerendiss. DD. S. R. E. Cardinalibus, aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus generalibus à Sancta Sede Apost. specialiter deputatis.

§. 2. Cum Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. D. Vrbanus diuina prouidentia Papa Octauus, die 14. Martij 1625. Decretum ediderit infrascripti tenoris, videlicet.

Sanctiss. D. N. sollicitè animaduertens abusus, qui irrepserunt, & quotidiè irrepere non cessant in colendis quibusdam cum sanctitatis, aut martyrij fama, vel opinione defunctis, qui, etsi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore insigniti sint ab Apostolica Sede, eorum tamen Imagines in Oratorijs, atque Ecclesijs, alijsq; locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, seu splendoribus proponuntur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia à Deo per eorum intercessiones accepta, in libris rerum ab ipsis gestarum enarrantur, & ad illorum sepulchra, Tabellæ, Imagines, & res aliæ ad beneficia accepta testificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur. Volensq; proindè huiusmodi abusibus pro debito officij pastoralis occurrere, re etiam cum Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem in vniuersa Republica Christiana Generalibus Inquisitoribus, communicata, & maturè considerata, ac discussa, declarauit, statuit, & decreuit, nè quorumuis hominum, cum sanctitatis, seu martyrij fama (quantacumque illa sit) defunctorum Imagines, aliaq; prædicta, & quodcumque aliud, venerationem, & cultum præseferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, seu priuatis, vel Ecclesijs tam sæcularibus, quàm regularibus, cuiuscunq; Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apostolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur; & (si quæ apposita sunt) amoueantur, prout eas statim amoueri mandauit.

Ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros, eorundem hominum, qui sanctitatis, siue martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcunque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoscendis, Theologos, aliosq; pios, ac doctos viros in consilium adhibeat; & nè deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tàm graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet. Reuelationes verò, & miracula, aliaq; beneficia supradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & gesta continentibus, hactenus sine recognitione, atque approbatione huiusmodi impressa sunt, nullo modo approbata censeri vult, mandatq; Sua Sanctitas.

Ad horum hominum sepulchra vetuit etiam, ac inhibuit, tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, seu ex alia quacunq; materia, tàm pictas, quàm fictas, atq; exculptas, appendi, seu affigi, & lampades, siue alia quæcunque lumina accendi, sine recognitione ab Ordinario omninò, prout supra facienda, Sediq; Apostolicæ referenda, ac probanda.

Declarans, quod per suprascripta praiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui, aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumq; Sanctorum scripta, uel longißimi tẽporis scientia, ac tolerantia S. Apost. vel Ord. coluntur.

Vt autem præmissa diligentiùs obseruentur. Vniuersis & singulis, tàm Ordinarijs, quàm hereticæ prauitatis Inquisitoribus districtè præcipit, vt in sua quisque Diœcesi, vel Prouincia sedulò peruigilet, nè sine approbationibus prædictis, Imagines cum memoratis signis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliauè contra superiùs disposita, fiant, transgressores verò, si regulares fuerint, priuationis suorum officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ, necnon, & suspensionis à diuinis, si verò Clerici seculares, priuationis pariter suorum officiorum, suspensionis à diuinis, & ab administratione Sacramentorum, exequtioneq; suorum Ordinum respectiuè, alijsq; arbitrio prædictorum Ordinariorum, seu Inquisitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo. Qui autem libros impresserint, aut Imagines pinxerint, sculpserint, seu quoquo modo effinxerint, vel formauerint, cæteriq; Artifices, circa præmissa qualitercunq; delinquentes, prædicta omnia amittant, & insuper pecuniarijs, alijsque etiam corporalibus pœnis, iuxta criminis grauitatem, eorundem Ordinariorum, seu Inquisitorum arbitrio afficiantur. Contrarijs quibuscunque non obstantibus.

§. 3. *Et nè præmissorum ignorantia posit ab aliquo prætendi, voluit, vt Decretum huiusmodi, seu illius exemplum ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum Vrbis, ac in Acie Campi Floræ affixum omnes proinde arctet, atque afficiat, ac si vnicuique personaliter intimatum fuisset, quodq; præsentium transumptis, etiam impresis manu Notarij publici subscriptis, ac sigillo alicuius personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides habeatur, quæ præsentibus haberetur, si forent exhibita, vel ostensa.*

§. 4. Postmodum verò idem Sanctiss. D. N. à quibusdam reuocari in dubium accepit, an Tabellas, & Imagines, quas in posterum offerri contigerit, recipere, & antea oblatas conseruare liceret, Sanctitas Sua, quæ tantummodò voluit, occurrendo abusibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum sanctimoniam diuinæ Clementiæ placuerit admirandis operibus illustrare; re prius cum Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus communicata, præsenti Decreto declarauit. Quod sicut nunquam prohibuit, nec suæ intentionis fuit prohibere oblationem, receptionemque Tabellarum, & Imaginum huiusmodi, ità, vt nulli deinceps hæsitationi locus relinquatur, statuit in præsentiarum, & decernit, vt quoties ad aliquam Ecclesiam, aut Oratorium, locumuè alium publicum sæcularem, seù regularem Tabellas, & Imagines, aliuduè simile quispiam detulerit, ac intercessione hominum inter Sanctos, vel Beatos non ascriptorum, quamuis cum martyrij; vel sanctitatis fama demortuorum, optata, se impetrauisse dixerit, liceat Ecclesiasticis personis, Ecclesiarum, locorumuè prædictorum curæ Præpositis, Tabellas, & Imagines, siue pictas, siue ex quauis materia fictas, atque alia quæcumque collatæ gratiæ fidem facientia simul cum deferentis, aliorumque qui conscij fuerint attestationibus recipere, atque approbantibus Ordinarijs, ad quos referre statim omnia teneatur, in secreto aliquo, seorsùm ab Ecclesia, loco custodire, ibidemq; iam amota collocare, & asseruare, vt si quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, seu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiusmodi sanctitatis qualescunque probationes Apostolicæ Sedis iudicio sunt

sunt examinandæ, Contrarijs quibuscunque non obstantibus.

Io. Antonius Thomasius S. Ro. & vniuers.Inquis.Not.

Anno Millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, Indictione octaua, Pontificatus S. D.N.D. Vrbani diuina prouidentia Papæ viij. die verò 30. Mensis Octobris, supradictę Literæ, siue Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valuas Princ. Apost. Vrbis, ac in Acie Campi Floræ, vt moris est, per me Brandimartem Latinum, Prælibati Sanctiss. D. N. PP. Cursorem.

Punctum Quinquagesimumquartum.

De vtilitate editionis prædicti Decreti, & confutatione doctrinæ quorundam modernorum.

§. 5. EX traditis in Decretis de quibus suprà duo maximè colliguntur, Primum est vera intelligentia verborum decreti Concilij Tridentini sessione 25. *de inuocatione, & veneratione Sanctorum*. Secundum confutatio doctrinæ, quorundam Modernorum, de qua mentionem facit Franciscus de Sosa, Episcopus Canarien. in sua approbatione vitę, & mirabilium venerabilis Sororis Ioannæ della Cruz, lingua hispanica ædita, & Madriti impressa 1614. quemadmodum videre est in eadem approbatione, §. *La segunda fuerte de censores*.

Verba etenim Conc. Trident. vbi supra sunt. *nulla etiam admittenda esse noua miracula*. vbi Conc. adiunctis verbis decreti, de quo supra, liquido statuit, ac prohibuit simpliciter, & absolutè non solum propalationem quorũcunq; nouorum miraculorum, etiam per modum historiæ publicè, & scripto narratorum, sed etiam quamcumq; admissionem eorundem quouis modo factã, præter, vel contra formam in eodem Concil. vel decreto expressam, nisi scilicet antea fuerint recognita, & approbata per Episcopum, super his accedente consensu Sanctissimi Romani Pontificis, ita vt approbatio modo prędicto, ordine, & tempore debeat omninò præcedere admissionem, narrationem, & quamcumq; publicationem nouorum miraculorum, ad hoc, vt sit ritè, & rectè facta, quod totum, vt clarè habetur ad exordiũ decreti Conc. Trid. de quo supra est, *iuxta Cath. et Apost. Eccl. vsum à primæuis Christ. Relig. temporibus receptum Sanctorumq; Patrum consensionem, & sacrorum Conciliorum decreta*.

§. 6. Ex quo primo optimè stabilito, infertur secundum continens confutationem opinionis, & doctrinæ eorum qui (methaphysicando, sed non rectẽ) docuerunt atq; scripserunt posse miracula noua per modũ historię recenseri, & publicari absq; approbatione, de qua supra, voluntariè addentes id nequaquã extare prohibitũ per Conc. Trid. sed solum, ac tantũ prohiberi approbationem nouorũ miraculorũ, quod certè captu difficile est, cũ approbatio ex vi, & vero sensu literali verborum Conc. Trid. debeat necessariò præcedere admissionem eorundem nouorum miraculorum, sub quo nomine, & vocabulo *admissionis*. compræhenditur absque dubio omnis, & quæcumque narratio publica nouorum miraculorum, quod totum denique verbis dilucidissimis explicatur, & confirmatur in Decreto Sanctiss. & vniuersalis Inquisit. de Vrbe, de quo supra immediatè. Necessitatem cuius decreti Sanctiss. Inquisit. abundè declarant priora verba eiusdẽ, licet magis, ac magis eadem necessitas, & occasio disertis verbis explicetur in literis conscriptis ab

L 2 Illu-

Illustrissimo D. D. Card. Millino Sanctiss. Domini Nostri Vicario, directis Illustriss. & Reuerendiss. D. D. Card. Borromęo Archiepiscopo Mediolanensi, quarum exemplar impressum inuenitur in libro inscripto, *Flores directorij inquisitorum*. Mediolani excusso 1625. fol. mihi 481. Tenor cuius exemplaris is est.

Illustrissimo, & Reuerendissimo Sig. mio osseruandissimo.

§. 7. *LA licenza di molti, troppo auanti trascorsa, nel culto, & veneratione di persone morte, con fama di Martirio, & Santità, prima che della vita, & attioni loro, ne sia, conforme alla dispositione de Sacri Canoni presa informatione, & decretatoli honore di Santo, ò di Beato, hà dato occasione alla Santità di Nostro Signore, di porui freno con vn Decreto generale, stabilito nella Congregatione del santo Officio, ne rimetto à V. Sig. Illustrissima, con questa gli exemplari, acciò vno si compiaccia publicarlo in cotesta sua Diocesi, e de gl'altri ne mandi vno à ciascheduno suo Vescouo suffraganeo con la copia della presente lettera, acciò se ne procuri inuiolabilmente l'osseruanza, procedendo in simili occasioni nella forma prescritta, & castigando chi vorrà contrauenire, secondo la dispositione del presente Decreto, & à V. Signoria Illustriss. per fine humilissimamente bacio le mani. Di Roma li 26. d'Aprile 1625.*

Di V. S. Illustriss. & Reuerendiss.

Humiliss. & affettionatiss. seruitore Il Cardinale Millino.

§. 8. IN executione huius Decreti siue Decretorum, mira celeritate in multis Ecclesijs Vrbis ablatæ fuere imagines famulorum Dei, nondum honore Beatificationis condecoratorum, quamuis illorum vita, & mors extiterit (vt fertur) admirabilis & gloriosa non sine sanctitatis opinione, & miraculorum fama, pariter quoq; ablata fuere donaria votiua, tabellæ, & alia etiam pretiosa, quæ pendebant ad eorum sepulchra, vel imagines, deuotione fidelium sponte oblata. Quod breuiter insinuare volui, vt cuncti sciant, qua promptitudine exequi teneantur contenta in præfatis decretis, nedùm propter vim, & efficaciam mandati, seu mandatorum, de quibus latè iam dictum est in relatis decretis sanctissimæ, ac vniuersalis Inquisitionis: Verum etiam propter exemplum eorum quæ facta fuere in Ecclesijs almæ Vrbis, cuius exemplo ad idem præstandū cuncti fideles excitari debēt.

Punctum Quinquagesimumquintum.

De antiqua famulorum Dei Venerat.

§. 9. EX verbis pariter declarationis contentæ in præfato Decreto siue Decretis sanctiss. & vniuers. Inquisitionis, §. *Declarans quod*, &c. liquidò constat famulis Dei posse exhiberi cultus etiam publicos, qui ante per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum exhibebantur, de quibus inter quamplura egregia exempla illud extat de B. Greg. Papa X. Patria Placentino, qui à Conc. Lugdun. Romam rediens 1276. Aretij in Æturia, sanctissime obijt, & in Maiori Ecclesia eiusdem Ciuitatis reconditus, ad hæc vsq; tempora multis miraculis fulget.

De huius Pōtificis Sanctitate & Miraculorum patratione scripserunt innumeri authores præsertim Ptolomęus Lucensis, Martinus Polonus, Ioannes Columna, Bartholomęus Pisanus, Blon-

Blondus, S. Antoninus Archiep. Florentinus, Platina, Philippus Bergomensis, Volateranus, Leãder, Marcus Guatius, Ciacconus, Abraham Bzouius, Ioannes Molanus, Ioannes Baptista Signius, Hieronym. Capognanus, Robertus Liciensis Episcopus, Authores Cronicarum Fratrum Minorum, locis in particulari citatis in relatione directa ad Gregorium X V. & ad Sanctissimum D. N. Vrbanum VIII. ædita per Petrum Mariam Campum, super processu, & causa Beatificationis, & Canonizationis eiusdem viri Dei, Placentiæ, & iterum Florentiæ impressa 1624. Superiorum permissu.

§. 10. In qua relatione inter quamplura, pag. mihi 9. § *Clarum est*, ex cultu publico, & solemni, singulis annis magna populi Aretini pompa & festiuitate, corpori eiusdem viri Dei Gregorij X. exhibito, colliguntur sequentia. *De consensu saltem tacito Summorum Pontificum insurgit maximum sanctitatis dicti Gregorij argumentum*. Cultus siquidem publicus sancto dumtaxat debetur c. 2. *de reliq. & ven. Sanct. & vbiq; Doctores, et Bellarmin. cap. 10. de sanct. beat. lib. 1. & Rom. Pont. qui adeo vicini sunt Vrbi Aretinæ, non vtiq; illum permisissent, nisi prius exhibita fuissent Apost. Sedi magna sanctitatis signa, vt ponderatum fuit in relatione S. Hyacinthi fol. 33. vers. et quãuis, vt præsumitur in casu nostro stante, quod in Vaticana Bibliotheca iamdiu asseruantur multa ex dicti Gregorij Miraculis, sed nec istud toleratum fuisset per tot illius Ciuitatis Episc. maximè illos qui externi fuere, & solliciti præsumuntur in huiusmodi rebus ad eorum officium spectantibus, ex optimè traditis per DD. Aud. in facto B. Andreæ par. 5. §. 1. vers. 2. confirmatur. Neq; per Apost. Visitatores & signãter per S. Antoninum Archiep. Florentinum, cuius tempore etiam celebrabatur dicta festiuitas, nam de hac luce migrauit vt diximus anno 1459. & non modo ipse cum pluries deuotionis gratia, dictum locum visitauerit, huiusmodi concursum, & celebritatem non improbauit, sed imò consideratis considerandis, vtpotè doctiss. sanctiss. vir de ipsius Greg. sanctitate, et miraculis in hanc sententiam disertis verbis deuenit, hist. par. 3. tit. 20. c. 2. §. 4. fuit autem (dixit ille) vir optimus, &c. proculdubio sanctissimus, ingentis animi quidem contra Christiani nominis inimicos, &c. Et paulo infra, sepultus est Aretij, summa cum veneratione, multaque circà illius corpus miracula postmodum subsecuta, fidem eius sanctitatis indubiam præbuere.*

Ex quibus omnibus supra deductis, ac alijs per Bellarm. traditis in eodem lib. 1. de sanct. beat. cap. 8. apparet huiusmodi cultum in honorem Gregorij nostri, adeo antiquum & continuatum, maximam habere vim, & talem, vt ille omninò manuteneri debeat propter ea, quæ docet in milibus, & refert ita pluries Romæ resolutum fuisse coram diuersis summis Pontific. Andreas Molfesius in comment. ad consuetudinem Neap. tom. 2. consil. 45. numer. 75. & seqq. & consil. 46. num. 12. signantèr hoc in Canonizatione S. Didaci ex relatione Cardin. Columnæ anno 1588. licet ipsius cultus, spatium annorum centum & viginti trium ab eius obitu non excederet, plurimum præualuit ad illam obtinendam, vt habetur in historia eiusdem sancti Didaci à Pegna conscripta, lib. secundo, capitul. septimo. Et in vita Beati Ambrosij Sansedonij, Romæ impressa anno 1611. lib. tertio, capitulo decimoquinto.

§. 11. Et §. *Tertium Sanctitatis.* asseritur Beatificationem gloriosi viri Dei Gregorij factam fuisse quasi incontinenti à suo successore Innoc. V. ob miracula à Deo facta per intercessionẽ ipsius, quo-

rum transumptũ conseruatur in Bibliotheca Vaticana, quæ sunt ad numerum 32. in totum, & authentica atq; approbata, vt refert inter alios Bzouius to. 14. annalium ad annum Domini 1276. num. 2. quorum miraculorum in tabulam relatorum, extat exemplar appensum ad sepulchrum prædicti Pontificis, ob quæ Bartholomæus Pisanus Scriptor librorum conformitatum S. Francisci, lib. 1. fructu 9. ipsum Gregorium Canonizatum fuisse in Diocesi Aretina affirmat, quod explicant Tosignanus, lib. 1. historiæ Seraphycæ religionis, & Molanus, lib. Natal. Sanctorum Belgij die 10. Ianuarij, & alij de Beatificatione, siue euidenti permissione, ac tacito consensu ad minùs Summorum Pontificum.

De quo Summo Pontif. Greg. inter quamplura, scribit Volateranus, lib. 22. *Moritur Aretij ibiq; sepultus atque, vt vir sanctus adoratur.*

§. 12. In eadem quoq; relatione pag. mihi 7. recensetur ad extensum Breue Ioannis 22. directum Archiepiscopo Pisano, & Episcopo Mutinensi, ac Benedicto de Senis Notario Apostolico, cuius initium est. *Fons sapientiæ*. Dat. *Auinione 6. Idus Maij anno* 8. continens commissionem causæ inquisitionis vitæ, & miraculorum eiusdem Sanctiss. Pontif. ad effectum Canonizationis, & hoc de anno 1326. de qua commissione fit iterum sermo in eadem relatione, pag. mihi 25. tit. *de actis causa, & processus*, & pag. 26. dicitur. supponitur etiam Beatificatio per memoriam, quæ de ipso Gregorio in Martyrologium Romanum ab Episcopo, & Capitulo Aretinæ Ecclesiæ redacta est, sub his verbis. *Apud Aretium Ciuitatem Tusciæ, depositio Corporis Beatissimi Gregorij Papæ, &c.*

§. 13. Huic annectam aliud consimile exemplũ (valdè àntiqum) B. Margharitę, ex Vetustissima, & Augustissima Sereniss. Ducũ Sabaudię prosapia orta. Quę exemplo S. Cecilię Martyris, sub auratis, & pręciosis vestibus, (pijs S. Vincentij Ferretij Ordinis Prędicatorum concionibus, ad Dei amorem mirabiliter accensa) cilicio vtens asperrimo, carnem suam continuò domabat, Pijssima pauperum mater à cunctis appellabatur; mortuoq; ipsius marito Theodoro secundo Paleologo, tũc Marchione Montisferrati, voto castitatis emisso, relictoq; Statuum regimine, Albam petijt, vbi vix incredibilis humilitatis exẽplo, diù laudabiliter, & sanctę vixit: assumptoq; habitu mulierum Tertij Ordinis de pœnitentia, S. Dominici, continuò ferè orationibus, meditationibus, pietatis, atq; misericordiæ operibus intendebat. Non sine maxima hominum admiratione, ad secundas nuptias sępiùs euocata à Philippo Maria Mediolani Duce, illas sub prætextu emissi voti castitatis omninò recusauit. Super quo dignis de causis, ab Eugenio iuj. dispensata, Apostolicum indultum, forti Animo recusauit, Et Monasterium Monialium dicti Ordinis S. Dominici, sub inuocatione S. Mariæ Magdalenæ magnificè construxit, in quo, Deo cum alijs Monialibus deuotè inseruiebat. Deniq; ad vltimum vitæ constituta, post innumeras ferè reuelationes, miro splendore circumdatus Saluator noster, pridiè quàm moreretur, eam visitare dignatus est, multisq; alijs Sanctitatis operibus relictis, die 23. Nouembris 1464. Spiritum Creatori reddidit. In hora cuius transitus, auditi fuere Angelici concentus, visa sunt luminaria, Cometæ signũ suprà Cellam ipsius apparuit, & Campanæ nemine pulsante sonum ediderunt. Eius Corpus magnam habet venerationem, (ob ingentia miracula intercef-

terceſſione ipſius à Deo patrata, in Eccleſia eiuſdem Monaſterij. Nouiſſimè autem eius effigies cum radijs circà caput, tituloq; Beatæ ornata, miraculis vallata ex decreto Superiorum in alma Vrbe impreſſa conſpicitur. Ann. 1625. Poſt latum Decretum, & publicatum, de quo ſupra Sanctiſſimæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis.

Punctum Quinquageſimumſextum.

De conceſſione nominis Beati.

58 §. 1. EX iam adductis, fuſiùsq; demonſtratis in hoc ſecundo cap. facilè erit ſatisfacere petitioni inſtanter percunctantium, an ad ſepulchrum famulorum Dei poſſint appendi, tabellæ, donaria, votiua, atque accendi luminaria, de quibus Pontifex Romanus conceſſit præuia cognitione præſtantiæ ſuæ laudabilis vitæ (vt poſſint appellari nomine Beati, vel Beatæ reſpectiuè,) vtquè imago eorũ pingatur more Beatorum cum inſcriptione *Beatus N. de N.* ſtatuendo illam in Eccleſia, ac alijs locis publicis; Reſpondendo affirmatiuè: quia longè maius eſt, vt quis debita authoritate dicatur Beatus, pingatur, vt talis, &c. quam quod ad illius ſepulchrum accendantur luminaria, & appendantur tabellæ, ideò interpretatiuè, ac virtualiter ſaltèm in illa conceſſione, de qua ſuprà, includuntur etiam accenſio lampadum, & appenſio votorum, pulſatio campanarum, & alia huius generis.

§. 2. Hoc enim ſatis liquet, ex facto ſuperius recenſito de Ven. P. fratre Fælice de Cantalizio, ad cuius ſepulchrum conceſſit Sixtus V. accenſionem luminarium, & appenſionem tabellarum modo expoſito, adhuc tamen non appellabatur Beatus, nec pingebatur more Beatorum, & nihilominùs ad effectum Beatificationis, & Canonizationis modo examinantur Proceſſus per Sacram Rotam Romanam. His addi poteſt, quod accenſio luminárium, & appenſio tabellarum tanquam quid minoris cõditionis poterat olim cõcedi per Epiſcopum ſeruatis ſeruandis, tribuere autèm nomen Beati alicui homini iam defuncto ad ſolum Pontificẽ Romanum ſpectat, cum hoc vltimum æquipolleat Beatificationi ſaltem, quo ad aliqua, licet non ſemper, & neceſſario, quo ad omnia.

Punctum Quinquageſimumſeptimum.

De his, qui à Papa appellantur Beati declaratiuè.

§. 3. CIRCA quod neceſſario animaduertendum eſt, hic fieri ſermonem, non de illis, qui ſolum, ac tantum nominantur Beati enuntiatiuè, ſiue incidenter à Papa in aliqua ſcriptura illi oblata, & ab eodem ſubſcripta, cõtinente aliud factum, ſiuè negotium principale, vel in Breue Apoſtolico ad alium finem, & effectum expedito, quemadmodum accidit de S. Philippo Nerio incidentèr appellato Beato à Clemente VIII. multis annis antè illius Beatificationem, & de B. Ambroſio Sanſedonio, qui in Breue quodam indulgentiarum conceſſo à Sixto V. Sodalitati, ſub inuocatione eiuſdem Beati erectæ in Ciuitate Senarum eumdem B. Ambroſium appellat S. Ambroſium, ſed de illis amicis Dei Dilectis tantum ſermo noſter intelligendus eſt, quos Summus Pontifex in aliquo Breue ſpecialiter ſuper hoc ædito, ſiue Decreto Sacræ Congregationis Rituum, per Sedem Apoſtolicam approbato, vel facultate vera, & reali, ſub quauis alia forma ſpecialiter conceſſa, vel approbata à Sanctiſſimo Pon-

Pontifice Romano, appellat principaliter, & declaratiuè, consulto, & ex certa scientia Beatos, quam appellationem, siue concessionem, non cósueuit Ecclesia, nisi rarò tribuere, & nisi præuia exacta informatione eximiæ sanctitatis, & hæroicarum virtutum, quibus refulsit Vir ille, de quo, vel mulier de qua agitur.

Punctum Quinquagesimumoctauum.

De Indulgentijs concessiis pro festiuitatibus Beatorum tantum.

59 §. 1. NONNVLLI etiam deuotionis gratia erga iam Beatificatos per Sanctam Sedem Apostolicam, instanter petunt de cósuetudine Ecclesiæ in concedendis indulgentijs plenarijs, siue alterius generis in die festiuitatis illorum. Quibus sanè respondendum est affirmatiuè, hocq; Responsum affirmatiuum comprobatur ex quamplurimis factis, siue concessionibus pro diebus, quibus supra. Primò de B. Roccho Beatificato in Conc. Constantiensi, circa annum Domini 1414. authoritate, tamèn Summi Pontificis, Didacus Istella, & Rocca, vbi supra Visitantibus enim Ecclesias sub inuocatione nominis illius erectas Romæ; Venetijs, & alibi Summi Pontifices Romani, concesserunt Indulgentias plenarias in forma valdè ampla, præsertim in festiuitate eiusdem B. Rocchi.

Ideo Petrus Galesin. in notationibus ad Martyrolog. Roman. 17. Kalen. Septembris §. S. Rocchi inter Scriptores. Vitæ B. Rocchi connumerat P. Pinum Tholosanum cum sequéti additione *hic illum à Summo Pontifice in Sanctorum numerum satis Solemnibus ceremonijs adscriptum esse affirmat. Nos vero nihil compertum habemus.* Cótra directè illud quod voluntariè tradit Franciscus Sosa, in approbatione vitę Sororis Ioannę de la Cruz §. *el Quinto grado.* vbi asserit, *San Roque, ni està canonizado, ni Beatificado en la forma dicha.*

§. 2. Et Conzaga part. 2. historiæ Minorum de Conuentu Brixiensi, qui est primus illius Prouinciæ ait. Leonem X. facultatem dedisse, vt templú tribus Diuis erigeretur, quorum duo constat esse Canonizatos, & 3. fuit B. Rocchus, ibiq; de Prouincia Romana scribens inquit, Paulum IV. concessisse Indulgentiam Plenariam 15. Iulij 1562. Visitantibus Ecclesiam Franciscanorum Oppidi Fornasij in festo B. Rocchi Tandè in Martyrologio Rom. die 16. Augusti leguntur sequentia Verba. In Gallia Narbonen. apud montem Pessulanum depositio B. Rocchi Cófessoris, qui multas Italiæ Vrbes à morbo Epidimiæ, signo Crucis liberauit, cuius corpus posteà Venetias translatum fuit, & Bonifacius IX. Indulgentiam concessit visitantibus Sacellum B. Nicolai de Tolentino, tunc Beatificati tantum, Canonizatus enim fuit per Eugenium IV. & antè Canonizationem, vt refert Hieronymus Roman lib. 4. de Republica Christiana, iam centum annis erat Beatificatus, & agebatur festum cum officio in honorem illius. pariter Nicolaus V. concessit visis videndis celebrationé festi in honor. B. Claræ de Monte Falco Ordinis hæremitarum S. Augustini, cum Indulgétijs, Hieron. Roman. p. 1. suæ Reipublicæ Christianæ ad calcem cap. 3. idem refert, ibidem de S. Nicolao de Tolentino ante illius Canonizationem.

§. 3. Idem euenisse legimus tempore Innocentij VIII. qui concessit Indulgentiam pro die festiuitatis B. Illuminatæ, Ecclesiæ Abbatiali Monasterij S. Mariani Ordinis Benedictinorum

S. Se-

S. Seuerini in Piceno, tùnc Camerinen. Diocæs. & hoc anno 2. Pontificatus eiusdem 1485.

§. 4. Idem quoq; concessum est de Beato Ambrosio Sansedonio, Oratorio Senis erecto, in honorem dicti Beati Ambrosij, nam Gregorius xiij. concessit Indulgentiam plenariam, visitantibus prædictum Oratorium, die Veneris ante Dominicam in Passione, quo die colitur festum in honorem eiusdem Beati. Eandem Indulgentiam elargitus est Sixtus V. Gregorius xiiij. ac etiam Paulus V. in festo eiusdem Beati Ambrosij.

In Bulla paritèr Canonizationis Sancti Antonini Ord. Prædicatorum §. *postridiè*, Clemens vij. asserit quod cum Pius ij. Roma Florentiam aduenisset, famuli Dei Antonini Sanctitatem, iam pridem cognitam haberet, Florentiam ingressus omnibus Christifidelibus, Corpus dicti Sancti, antequàm sepulchro conderetur visitantibus, Indulgentiam 7. annorum, & totidem quadragenarum concesserat.

§. 5. Gregorius xiij. concessit indulgentiam plenariam, sub die 17. Decembris 1577. Visitantibus Sacellum Sodalitatis sub inuocatione B. Gualteri Socij S. Francisci erectum in Oppido Vimarensi die 2. Augusti, qua colitur festum in honorem eiusdem Beati, & paritèr introeuntibus in dictam Societatem, dummodò Confessi sint sua peccata sacramentaliter, &c. Didacus Istella in suis annotationibus, n. 64. hancq; Bullam refert Gonzaga 3. p. suæ historiæ minoriticæ, vbi agit de Conuentu Vimarensi Prouinciæ Portugalliæ Ordinis Minorum.

§. 6. In relatione etiam Canonizationis S. Franciscæ Rom. factæ Paulo V. per tres Rotæ Auditores deputatos doctrina, & prudentia præclaros Franciscum Pegnam Decanum, Ioannem Garziam Millinum, & Horatium Lancellottum posteà Cardinales, art. 7. §. *postremò* expresè habetur, his quoq; temporibus à Summis Pontificibus reperiebantur sæpè concessæ Indulgentiæ visitantibus Ecclesiam Beatę Mariæ Nouæ de Vrbe, vbi venerabile Curpus Franciscæ requiescit, in die quo migrauit ad Dominum, de quo die ait Paulus V. in Bulla Canonizationis eiusdem Sáctæ §. *defuncto Eugenio*, dies transitus eius auctoritate Apostolica, & Populi Romani pia sollicitudine in honore, & in Curia Capitolina festus habitus fuit. Quæ indulgentiæ fuerunt concessæ præsertim à Clemente viij. sub die 26. Februarij 1597. & die 11. Februarij 1602. Item à Paulo V. 28. Februarij 1606. & alia vice die 3. Martij 1607. pro eodem festo.

§. 7. Paulus V. anno 1606. 1607. & 1608. cócessit Indulgentiam visitantibus Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Vallicella Congregationis Oratorij, in qua requiescit Corpus S. Philippi Nerij antè illius Canonizationem in die festiuitatis eiusdem. Eandem indulgentiam pro eodem festiuo die tribuit Gregorius XV. primo anno sui Pontificat. 4. Idus Maij antequam fuisset per eum solemnitèr Canonizatus, & ab eodem Gregorio xv. 8. Kal. Nouembris 1621. anno primo sui Pontif. concessa fuit indulgentia plenaria pro festo B. Francisci Xauerij, ante illius solemnem Canonizationem in Summario pariter vitæ S Isidori Protectoris Madrit. cap. 15. apertè narratur quomodo antè Canonizationem ipsius celebrabatur festum singulis annis, magno cum apparatu, & & solemnitate ex indulto multorum summorum Pontificum in Ecclesia S. Andreæ Madriti, in qua reconditum est Corpus ipsius, & præsertim fit mentio de Indulgentia Plenaria concessa a non-

nonnullis summis Pontific. eidem Ecclesiæ pro die S.Isidori.

Ex quibus liquidò constat fuisse consuetum, concedere Visitantibus Ecclesias, siuè Altaria in honorem illorū, qui tantùm Beatificati sunt indulgentias Plenarias in festiuitatibus, quę celebrantur in honorem eorundem.

§. 8. Supradictarum enim indulgentiarum omnium ferè Originalia, siuè Autentica exemplaria, conseruantur apud pijssimos Patres S. Mariæ de Vallicella Vrbis, quæ ego ipsemet vidi, legi, attrectaui semel, atq; iterum.

Punctum Quinquagesimumnonum.

De Indulgentijs pro celebratione Beatificationis B. Fælicis de Cantalicio.

§. 9. CVNCTA hæc magis roborantur, ac stabiliuntur ex tenore sequentis breuis, nouissimè concessi à S. D. N. Vrbano VIII.

VRBANVS PP. VIII.

Vniuersis Christifidelibus pręsentes literas inspecturis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Ad augen. fidelium Religionem, & animarū salutem, cœlestibus Eccl. thesauris pia charitate intenti, Omnibus vtriusq; sexus Christifidelibus verè pœniten. & confessis, ac sacra communione refectis, qui Ecclesiam S. Bonauenturæ Ord. fratrum Minorum S.Francisci Capucc. nuncupatorū de Vrbe die 9. mensis Nouemb. qua die habebitur dies festus Beatificationis B. Fælicis de Canralicio eiusd. Ord. à primis vesp. vsq; ad occasum Solis diei huiusmodi, ac vnam ex quatuor Ecclesijs per nos in literis Apostolicis Indictionis anni Iubilei designatas in aliquo ex septem diebus immediatè sequen. post dictam diem nonam semel tantum deuote visiuauerint, ac feria secunda, vel quarta illius, seu sequen. hebdomadæ ieiunauerint, ibiq; pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctę Matris Eccles. exaltatione & pręsentibu Eccl. necessitatibus pias ad Deum præces effuderint, quod omnes, & quascumq; etiam plenissimas pręsentis anni Iubilei indulgentias consequantur, quas consequerentur, si quatuor Ecclesias iuxta earūdem literarum formam, & tenorem personaliter visitarent, aliaque in eisdem literis contenta adimplerent, tenore præsentum, hac vice dumtaxat concedimus, & indulgemus. In contrarium facien. non obstantibus quibuscunq; Datum Romæ, Apud S. Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris die 4. Nouembris 1625. Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Gratis pro Deo etiam Script.

V. Theatinus.

§. 10. Nouissimè S. D. N. Vrbanus Papa VIII. concessit indulgentiam omnibus Ecclesijs RR. PP. Capuccinorum vbiq; existentium in die celebrationis festiuitatis Beatificationis eiusdem Gloriosi Viri Dei B. Fælicis sequentis tenoris.

VRBANVS PAPA VIII.

Vniuersis Christifidelibus præsentes literas inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem.

AD augen. fidelium religionem, & animarum salutem, cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti; Omnibus vtriusque sexus Christifidelibus verè pœniten. & cōfessis, ac sacra cōmunione refectis, qui aliquam

ex

ex Ecclesijs Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Capuccinorum nuncupatorum vbique existen. in die, quo in eisdem Ecclesijs habebitur dies festus Beatificationis B. Fœlicis de Cantalicio eiusd. Ordinis, à primis vesperis vsque ad occasum Solis diei huiusmodi deuotè visitauerint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino cōcedimus, Præsentibus pro vna vice tantum, citrà Annum Iubilei valituris. Volumus autem, quod præsentiū transumptis etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel hostensæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum sub annullo Piscatoris; die 17. Decembris 1625. Pontificatus Nostri Anno Tertio.

V. Theatin.

Punctum Sexagesimum.

De explicatione nominis cultus publici.

60 CIRCA illa, quæ in hoc 2. Cap.
§. 1. num. 9. vsque ad numerum 13. diffusè tractantur pertinētia ad cultum publicum, occurrit animaduertendum potiùs ad cautelam, quàm ad necessitatem, qualiter nomine, & vocabulo cultus publici, licèt in rigore intelligantur solum, ac tantum illi Cultus, & honores per Ecclesiam etiam in specie approbati, quiq; exhibentur Sanctis, vel Beatis per Ministros Ecclesiæ nomine, & in persona eiusdem Ecclesię, non recedendo tamen à veritate, siue à proprietate sermonis verum est dicere, quod sub nomine Cultus publici latè accepti cōprehenduntur etiam honores, & cultus, qui exhibentur famulis Dei non adhùc Beatificatis per Ecclesiam ratione publicitatis loci, multitudinis personarum, & temporis, pro, vt latiùs declaratum est n. 9. & n. 10. huiusmet Capituli, & hoc modo coincidunt, Cultus publicus, cum illo qui publicè agitur in Ecclesia per ministros ipsius Ecclesiæ tempore concursus Populorum.

§. 2. Ideo cultus prioris generis, siue Ordinis nequeunt exhiberi absq; licentia sanctæ Sedis Apostolicæ, quemadmodum est celebrare missam, erigere Altaria in honorē huius, vel istius viri Dei, persoluere diuinum officium, & in publicis præcibus Ecclesiæ illum inuocare, & similia.

§. 3. Quę verò sunt spectantia ad publicū cultum secundo modo superius immediatè explicato, possunt, seruatis seruandis exhiberi de licentia Episcopi habita super his approbatione sanctæ Sedis Apostolicæ, modo, & Ordine alias declarato, & non aliter, nec alio modo etiam illis, de quibus adhuc nulla extat, nec Beatificatio, nec solemnis Canonizatio celebrata per Ecclesiam Romanam, quemadmodùm sunt accensio lampadum, & Cereorum, appensio tabellarum, & similia superius in hoc Cap. diffusè explicata, vt apertis verbis traditur in relatione Canonizationis Sanctorum Didaci, & Raymundi, ad quorum sepulchra antè illorum etiam Beatificationem fiebant hæc, de licentia tamen Episcoporum, præuiaque informatione debita ante Concessionem ideo &c.

Nam Episcopi solliciti esse debent in his, quæ spectant ad eorum officium, vti præsupponitur. Rota decis. 6. n. 2. 3.

&

& 11. Punt. 243. in fine. Ideo ad hæc concedenda debet præcedere matura consideratio, & piorum virorum consultatio ad euitanda periculosa mala, de quibus suprà latè dictum est, adiuncta (post decretum S. Inquisit.) approbatione S. Sedis Apostolicæ.

§. 4. Quamobrem Molanus in Martyrologio, & in Indiculo Sanctorum Belgij, postquam dixit peculiares Canonizationes Sanctorum ab Episcopis olim fieri, aliquandò per Eleuationem, aliquando per translationem, Corporum ad eminentiorem locum, siue sanctiorem, subdit, ad hanc tamen trãslationem præcedebat semper Vitæ, & miraculorum examen. Ecce sufficienter multis argumentis probatum, quod ad hæc, quomodocunq; sint, exigitur præcedens examen, atq; facultas Sed. Apost. vel Ordinarij, licet tutius olim, ac certius, sed modò verò necessariũ semper sit super his expectare iudicium Sanctæ Sedis Apostolicę, nam cultus, & veneratio exterior, vt omnes Theologi docent, est, siue reducitur ad fidei protestationem, ideò cautè circa hæc agendum est, cùm redoleant speciem Sanctitatis, ob id c. 1. extra de Reliquijs, & veneratione Sanctorum prohibetur, ne quis pro sancto colatur absq; Sanctæ Sedis Apostolicæ authoritate, quod est exequtioni omnino demandandum.

Punctum Sexagesimumprimum.

De necessitate facultatis Apostolicæ circa cultus virorum Dei.

§. 5. NECESSITATEM hanc, de qua frequentius in hoc cap., confirmant quamplura exempla superius in particulari fideliter relata, ac etiam illa, quæ legimus in vitis Sanctorum nouissime Canonizatorum, præsertim S. Isidori, & S. Francisci Xauerij. In vita namq; eiusdem S. Isidori Romæ impressa apud Alexandrũ Zanettum 1622. post illius Canonizationem ad finem cap. 15. narratur, quomodo ex vi Processuum, quos de illius sanctitate, & miraculis compilauerant Archiepiscopus Toletanus, & Nuntius Apostolicus, aliqui Pontifices Romani, præsertim Leo X. & Paulus III. concesserant, vt publicò cultu cum officio proprio, & Missa exhiberentur eidem Sancto cultus, & honores publici. Dominica in albis, quo die consuetum est celebrari festum in honorẽ ipsius S. Isidori, de quibus omnibus clariùs, & vberius dicitur in actis Canonizationis eiusdem sancti cap. 2. quemadmodum etiam in Compendio vitæ S. Francisci Xauerij. Romæ Impressæ apud hæredes Bartholomæi Zanetti 1622. post illius solemnem Canonizationem, cap. 21. de eodem habetur, quod de mandato Regis Portugalliæ Ioannis III. Don Franciscus Barrettus Prorex ipsius in Indijs ob famam mirabilium, eiusdem S. Francisci captę fuere informationes super his necessariæ ab Archiepiscopo Goæ, virtute quarum Paulus V. concessit eidem famulo Dei titulum Beati, vtq; de illo in Ecclesijs Societatis Iesu tantùm fieri posset festum solemne cum officio, & missa, vnius simplicis Confessoris, non Pontificis.

Punctum Sexagesimumsecundum.

De celebratione festi statim sequuta morte aliquorum, Iustorum.

61 §. 1. TANDEM ne quid necessarij intactum omittam, obiectioni, quoq; illorum satisfaciam, qui asserunt vltra superius in hoc cap. recensita, fuisse aliquando celebratum festum quo-

rundam

rundam virorum Dei, statim post illorum fælicem transitum non integre seruatis supra relatis, exemplificantes præsertim de Sancto Antonio Abbate, & alijs. Quamuis ex iam declaratis remaneat soluta prædicta obiectio, nihilominus ad maiorem claritatem eorum, quæ superius in hoc Cap. dicta sunt, præcipuè num. 8. num. 11. atque 14. Addam, verissimum esse id, quod asseritur in obiectione, non tamen est contrarium, aliàs in hoc cap. decisis, cum id factum sit ex speciali reuelatione Diuina, cui omnes obedire tenemur, quemadmodum multi Scriptores Ecclesiastici tradunt, præsertim de Sancto Antonio Abbate, vt supra relatum est, ob illius quidē eximiam sanctitatem potius admirandam, quam imitandam.

§. 2. Ideò Molanus in suo Indiculo Sanctorum Belgij litera T. refert ex Nolgero Episcopo Leodien. Sanctum Iulianum, Sanctamq; Landradam Virginem

§. 3. cum S. Adriano Martyre, iussu Diuinæ visionis cunctos eleuatos esse, per quam eleuationem absq; dubio intelligit Beatificationem, vel Canonizationem illorum per Sarebertum Præsbyterum executioni traditam, & sub litera L. in Landoaldo asserit, quod Hobert. Episc. Leodiensis, ob miraculorum multitudinem, & Diuinam monitionem eleuauit Sanctosq; Landoaldum Archipresbyterum, & S. Amantium Diaconum.

§. 4. Surius quoque, & alij Scriptores Vitæ SS. idem frequenter referunt, præsertim Surius tom. 7. die 6. Septembr. de B. Vberto Confessore, cuius trāsitus fuit circa annum Domini 480. qui cum remansisset absq; publica veneratione à suo transitu annis circiter 153. Angelo tandem diuinitus monente Abbatem Radinum, corpus eiusdem sancti eleuauit, festumq; in honorem ipsius celebrari iussit in Diocæsi Cameracensi, cuius Diocæsis erat fortè ipse Ordinarius, vel id egit, re prius participata cum Episcopo, quod non est nouum, neq; insolitum, modo immediatè exposito, vt Canonizationes antiquitus fierent hoc modo etiam per Abbates Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, vel tanquam per delegatos Episcoporum, præsertim vbi interuenit reuelatio Diuina, sed hoc totum ante latum Decretum Alexandri, & Innocentij iij. Hinc est quod Molanus, vbi supra sub litera V. scribit Sanctam Viuianam Abbatissam, & Virginem fama sanctitatis, & miraculorum in vita, & post mortem præclaram, eleuatam fuisse ab Abbate Afflígensi, ità præcipiente Episcopo Arnulpho; idem, Surius die 9. Martij narrat de Sanctis quadraginta Martyribus pro Christi fide apud Cæsaream Palestinæ occisis, eorum reliquias in mare fuisse proiectas, post triduum verò Sancti Martyres apparuerunt Petro Episcopo Cæsariensi eidem nomine Dei iubentes, vt eorum Reliquias tanquam stellas rutilantes colligeret, venerarique faceret, prout statim re ipsa fælicitèr perfecit, inter hæc connumerari debet id, quod legitur in Vita Sancti Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis apud Surium, Petrum de Natalibus, & alios, dum enim Clerici Corpus ipsius sancti Martyris, in feretro statuissent, & pro eo Missam Defunctorum, prout de more inciperent, Angelorum Chori astantium voces cantantium interrumpentes, officium Martyris gloriosi, incipiunt dulciter canere, & introitum Missæ Martyris *Lætabitur iustus, &c.* inchoant. Cæteris prosequentibus; palam ostendentes honore martyrum esse venerandum prædictum Sanctum, ex quo die, vt Martyr Christi gloriosus, ab omnibus est in summa veneratione habitus.

§. 5. Quid simile narrat Surius in Vita Beati Alberti de monte Drepano Carmelitæ die 7. Augusti, & idem habetur in Breuiario Carmelitarum in officio pro die S. Alberti, dum essent illaturum Corpus ipsius Sancti in sepultura, ingens lis, atq; magna contentio orta est inter Clerum, & Populum, quibus nàm Missa & Officio essent celebrandę exequiæ illius, an per Missam de Requie, & an Missa esset potiùs cantanda de Sancto Cōfessore ob eximiam Sanctitatem Viri, varijs miraculis in vita, & morte cunctis ostensam. Tandem Vndericus Archiepiscopus Messanensis his finem imponere volens, cunctos in vota, præcesq; incumbere mandauit, & ecce Paulò post in aere duo pueri amicti stolis albis, auroq; intextis, *Os iusti*, cantandum esse excelsa voce denunciabant, immò ipsimet non sine maxima suauitate cantabant, quo miraculo omnis difficultas sedata fuit, ac terminata in honorem B. Alberti.

Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die 7. Augusti, & Philippus Ferrarius Seruita in suo Cathalogo Sanctorum Italiæ, die 7. Augusti addit, quod Campana, quam Sanctus Albertus fieri curauit in die sui obitus, nullo pullante, validè insonabat omnibus audientibus, alijsq; quamplurimis miraculis claruit.

§. 6. Ad prædictorum maiorem comprobationem extat eximium illud factum de sancta Agatha martyre, cum enim Corpus Sanctæ Agathæ Virginis, & Martyris à Christianis honorificè sepeliretur, Angelus Dei in similitudinem pulcherrimi adolescentis (quem sequebantur alij centum iuuenes splendidis amicti vestibus) ad fuit, & ad Caput Sanctæ martyris tabellam ex marmore posuit, cum hac patenti inscriptione, *mentem sanctam spontaneam, honorem Deo, et Patriæ liberationem.* ex tunc enim cœperunt fideles sepulchrum eiusdem venerari ritè intelligentes ex sibi reuelatis, ità Deum præcipere.

Punctum Sexagesimumtertium.

De die, quo celebratur festum quorumdam Sanctorum.

62 §. 1. DENIQVE Cardinal. Baronius in notis ad Martyrologium Romanum 12. Februarij sub litera C. & die 17. Septembris, littera I. regulam quandam generalem tradit circa celebrationem festi illorum Sanctorum verè Canonizatorum, qui non habēt proprium diem, hoc est ignoratur à fidelibus dies festi illorum, dum inquit, quoties proprius dies ignoratur celebrari potest die, quo colitur, alter eiusdem nominis. Idem frequentèr scribit Philippus Ferrarius Seruita in suo Cathalogo Sanctorum Italiæ, præsertim die 22. Maij in annotationibus de S. Epiphanio Episcopo Beneuentano.

63 §. 1. Ex Bulla Leonis X. Beatificationis Viri Dei Philippi Florentini Ordinis Seruorum, de qua latiùs dictum est supra in hoc, eodemq; cap. §. *idem colligitur.* vers. *colligitur*, clarè habetur, quod neq; pulsatio campanarum, neq; accensio luminarium fieri debet ad corpora, siue imagines; nondùm Beatificatorum, vel saltem hæc ritè fieri nequeunt, sine licentia, de qua frequentiùs in hoc 2. cap. ideò in præfata Bulla postquam declarauit illum Beatum, concedit, vt festum ipsius possit celebrari, cum campanis, & luminaribus, innuens, indirectè saltem, prædicta non debere fieri absq; legitima facultate, ideò concedit, vt prædicta fieri possint, quod aliàs esset superfluum.

Punctum Sexagesimumquartum.
De differentia inter Beatificationem, & Canonizationem.

§. 2. AD calcem quoq; eiusdem Bullæ Leo X. soluit difficultatem illorum, qui credunt consimiles Beatificationes etiam in ampliori forma concessas, haberi pro Canonizationibus, vel illis æquiualere, dùm expressis verbis, inquit. *Volumus autem, quod per permissa præfatus Philippus in Cathalogo Sanctorum adnumeratus, Canonizatus publicè minimè censeatur.*

Summa prioris Partis Appendicis.

1 *Demonstratur antiquitas vsus sacrarum Imaginum, earumq; cultus.*
2 *Ex doctrina quamplurimorum Patrum demonstratur fructus mirabilis, quem acquirunt fideles ex deuotione, & cultu circa sacras imagines.*
3 Explicatur *quomodo S. Lucas Euangelista ediderit Imagines Deiparæ semper Virginis, & Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli.*
4 *Narrantur miracula quibus, Deus illustratas esse voluit, Imagines Beatæ Virginis, ac aliorum Sanctorum.*
5 *Declaratur quomodo sacrificia, Templa & Altaria, soli Deo vino; & vero sunt dicanda.*
6 *Et pariter quomodo sanctis attribuantur Templa & Altaria.*
7 *Declarantur prædicta maximè ex doctrina S. Thomæ 2.2.q.85.*
8 *Proponitur ac resoluitur clarius Argumentum, quomodo Templa & Altaria sint dicata etiam Sanctis in speciali.*
9 *Semper fuit proprium fidelium, Templa & Altaria erigere Deo, illaque ornare atq; ditare, Hæreticorum vero eadem exinanire, ac destruere.*

Summa posterioris Partis Appendicis.

1 *Referuntur ad extensum viuæ vocis oracula in honorem B. Iacobi Salomonij Ordinis Prædicatorum à Sede Apostolica concessa.*
2 *Adducitur exemplar Decreti Sac. Congregationis Rituum, quo extêditur ad vniuersum Ordinem Prædicatorum facultas celebrandi festum, & recitandi officium diuinum, in honorem eiusdem B. Iacobi.*
3 *Refertur viuæ vocis oraculum factum in honorem B. Ambrosij Sansedonij Ordinis Prædicatorum.*
4 *Adducitur pariter Decretum Beatificationis B. Ludouici Beltranni Ordinis Prædicatorum, vt ipsius amplitudo clarius demonstretur.*
5 *Refertur Bulla Pauli Quinti, qua Ciuitati Neapolitanæ ad eius petitionem in Protectorem, & Patronum specialem S. Thomam de Aquino Ordinis* Prædicatorum *tribuit.*
6 *Refertur Decretum Sacræ Congregat. Rituum de Beatificatione venerabilis Sororis Margaritæ, de Castello Ordinis S. Dominici.*
7 *Refertur Breue extensionis Beatificat. viri Dei Iacobi de Marchia Seraphici Ordinis S. Francisci de Obseruantia.*
8 *Adducitur Decretum authoritate Apost. confirmatum, quo mandantur omnibus Ecclesiast. vt celebrent festum, & persoluant diuinum Officium in honorem S. Hyacinthi Ord.* Præd: *die 16. Augusti.*
9 *Narrantur aliqua de honoribus B. Caroli Magni, & B. Osannæ Mantuanæ Tertiariæ Ord. S. Dom.*
10 *Recensetur alia Concessio Alexandri iiij. in honorem 49. Martyrum Regni Polon. Ord. Præd. obtenta precibus Boslai Regis Poloniæ, & Antistitis Cracouiensis Ecclesiæ.*
11 *De B. Matt. de Mantua Ordinis* Prædica*torum pariter differitur.*
12 *Refertur tenor, siue formula qua petuntur à Sede Apostol. literæ remissoriales pro construendo processu famuli Dei Marculini*

de Foroliuio ad effectum Beatificationis, & Canonizationis ipsius, qua formula in alijs consimilibus casibus, mutatis mutandis inseruire poterit.

13 *Demonstratur rectitudo, & vtilitas cultus accensionis candelabrorum, siue Cereorum ad imagines Christi, & Sanctorum.*

14 *Quamplurimis argumentis declarantur assertiones circa fidem adhibendam scriptoribus antiquioribus sanctitatis, et miraculorum famulorum Dei, quorum testimonia recentia haberi nequeunt.*

15 *Apponitur formula processus formandi ab Ordinario antequam petantur literæ remissoriales, ad effectum Beatificationis, vel Canonizationis alicuius Famuli Dei à S. Sede Apostolica.*

Appendix ad secundum Caput Elucidarij.

CONtinens quamplura nedùm scitu digna, sed valdè necessaria pro claritate maiori eorum, quæ superiùs in 1. c. sed latius in hoc secundo de Cultu sacrarum Imaginum, & pariter de facultatibus concessis circa honores, & cultus exhibendos quibusdam Beatis, & famulis Dei, de quibus frequẽter, etiam in particulari dictum est, in duabus partibus distincta.

Prima Pars Appendicis.

1 QVibusdam enim cupientibus, & instanter petentibus, vt ad calcem huius cap. aliqua insererentur de specioso, fructuosoq; cultu sacrarum Imaginum famulorum Dei.

Qui cum sit antiquissimus, suamq; antiquitatem trahat, nedùm ex nouo, verum etiam ex Veteri Testamento, quemadmodum videre est Exodi 25. & 37. in duobus illis aureis Cherubinis iussu Domini in Propitiatorij loco constructis mutuò se respicientibus, & pariter Num. cap. 21. Vbi Moyses mandato Dei diligenter obtemperans, serpentem æneum pro signo eleuauit; *quem cum percussi aspicerent, sanabantur*, ac etiam ex 3. Regum, cap. 7. vbi post Moysen, Salomon de lignis Oliuarum Cherubinorum Imagines fabricare fecit, quas in eminentiori loco Tabernaculi collocauit. Pariter quoq; Antiquissimi Scriptores nonnulla tradiderũt de Imagine Saluatoris, Beatissimæ Virginis SS. Apostolorum, ac aliorum Sanctorum, quemadmodũ videre est apud Theophylactum in Matthæum, Athanasium libello de Passio. Imaginis Domini, apud Nicetam Coniatem, apud Nicephorum Calixtum, Nicephorum Phocam, Ioannem Diaconum, Euagriũ, S. Tho. 3. sent. dist. 9. S. Bonauenturam lib. 1. S. Damasum de Vitis Pontificum, S. August. de Fide & Symbolo, S. Leonem, vt alios innumeros de vsu, & fructu sacrarum Imaginum ęgregiè differentes breuitatis causa omittam; Necnon & Concilia, præsertim septimum, act. 5. & Nicænum 2. actione 4. & Constantinopolitanum sextum, can. 83.

2 Qua occasione optimum erit referre verba de hac materia apud nonnullos grauissimos Scriptores reperta, quę clarius adducũtur à Ioanne Stephano Duranto Secretioris Regij Concistorij Cõsiliario, *lib. primo de Ritibus Ecclesiæ Catholicæ, cap.* 4. sed expressius, *cap. 5. ad exordium*, dicente. *De Imaginum vsu, ac veneratione adeò latè patet, vt difficiliùs sit exitum, quam initium inuenire.* Nihilominus, vt aliqua ex parte muneri meo satisfaciam, quædam pauca proponam. Et primo in communi dicam cum S. Thoma, vbi supra, & Sancto Gregor. lib. 7. epist. 109. ad Serenum Episcopum Massiliensem, & pa-

& pariter cum Sancto Basilio de Quadraginta Martyribus,& S.Damaso lib. 4. Orthodoxæ Fidei, valdè fructuosum,& vtilem semper extitisse vsum, atq; cultum sacrarum Imaginum, vberrimosq; fructus fidelibus semper contulisse, indocti enim homines, & illiterati erudiuntur, præteritorum Sanctorum memoria, ad pietatem excitantur, atq; inflammantur, per illas Sanctorũ virorum actiones recēsentur,& homines ad imitationem famulorum Dei adhortantur excitanturq; id namq; efficiunt, vt illas contemplantibus, in mentem reducant, Christi Domini, & Martyrum sæuissimam passionem; ideo S. Gregor. Orat. prima de pauperibus amandis *efficaces igitur* (inquit) *sunt Imagines in commouendis inspectorum cordibus dum in eis, quis contemplatur exemplati diuinitatem, aut quamlibet virtutis sublimitatem*. fideles itaq; reuerenter prostrati ante Christi Crucifixi, vel B. Virginis, seu aliorum Sanctorum Imagines, non materiam, sed eum, cuius Imago effingitur adorant.

3 Deinde, vt respõsioni aliqualiter satisfaciam, cum Nicephoro Calixto, lib. 2. cap. 43.& lib. 6. cap. 15.& 16.& S. Hieronymo de Scriptoribus Ecclesiasticis, & ex alijs antiquis Patribus, dicam, S. Lucam Euangelistam discipulum, sectatorem, atq; fidelissimũ peregrinationum S. Pauli comitem, cui Apostolo (vt asserit S. Chrysostomus) *semper adhæsit*, qui eidem Apostolo fuit semper valde dilectus, *& hoc*, (vt verbis vtar S. Chrysostomi) *non modicum est encomium*, insuper arte pingendi pollentem præstantissimas Christi Domini, ac sacræ Deiparæ, Apostolorumq; Petri, & Pauli effigies, manu, coloribusq; egregiè ad viuum pinxisse fertur. Ita tradunt præsertim Metaphrastes in vita S. Lucę, Theodor. in collectan. lib. 1. S. Tho. ad 3. sent. dist. 9. qu. 2. Euagrius, lib. 5. Hist. Ecclesiast. & Durand. in Ration. lib. 6. cap. 89. Quas imagines insignibus miraculis illustratas ijdem Authores tradiderunt; Consultò ommisi sermonem de Imagine Saluatoris missa (vt asserunt aliqui Scriptores) à Christo Domino ad Abagarum, cum Gelasius Pontif. in Conc. Rom. sanciuerit hoc factum reponi debere inter Apocripha, vt narrat inter alios Petrus Galesinius in notationibus ad Martyrolog. Romanum, 16. Kal. Augusti, §. S. Alexij Conf. per sequentia verba. *Quod vero in eius vita legitur* (scilicet S. Alexij) *de Imag. à Christo Domino missa ad Abagarum, in apocriphis censetur, vt Gelasius Pontifex in Concilio Romano sanciuit*.

4 Nonnulla equidem miracula, quibus Deus Opt. Max. illustratas esse voluit B. Virg. & SS. suorum Imag. in particulari copiosè narrant prędicti Auth. Græci, & Latini, quibus addi possunt Lypomanus in vitis diuersorum SS. præsertim to. 2. in vita S. Nicol. & S. Alexij, Baron. Annal. Eccles. tom. 8. ann. 610. tomo 7. anno 564. tom. 5. ann. 407, tom, 1. anno 31. & tom. 9. ann. Dom. 842. Carol. Sigon. lib. 5. Hist. de Regno Ital. maximè ad ann. 842. S. Bonau. in vita S. Francis. Sophron. Prat. spirit c. 45. D. Io. Damasc. præsertim in vita SS. Balaã, & Iosaphat, Io. Zonar. tom. 3. Annal. Leo August. in vita S. Ioa. Chrys. Euseb. l. 7. c. 14. Greg. Turonen. lib. 1. de Gloria Mart. S. Antonin. maximè 3. p. suarum Hist. Martin. Polonus de Imp. & Pont. Rom. ad ann. Christi 215. Petrus Canisius lib. 5. de Deipara Virgine, cap. 24. Ioannes Patriarcha Hierosolymitanus in vita Ioannis Damasceni, Franciscus Gonzaga de origine Seraphicę Religionis, par. 3. Vt magnam multitudinem, ne dicam maximam aliorum grauissimorum Authorum prætercam, quos ad

idem probandum refert proprijs nominibus, Patrijs, & Cognomentis Author Historiæ Vniuersalis de Imaginibus miraculosis Mariæ Matris Dei, lingua vulgari descriptæ in quindecim libros distributæ, in qua narrantur mirabilia à Deo operata per Imagines Deiparæ semper Virginis, & in qua referuntur, origo, progressus præcipuarum Imaginum, quas eiusdem Deiparę Virginis in Italia, Gallia, Hispania, Germania, Anglia, Polonia, Belgia, & alijs nationibus Europæ, ac etiam Indiarum Orientalium, & Occidentalium, fideles, Christiana deuotione venerantur.

5 Vtq; obiectioni eorum quoq; satisfaciam, qui dicunt soli Deo esse dicanda Templa, & Altaria, horum enim constructio, siue erectio ad cultum pertinet, qui soli Deo debetur ex S. Augustino, lib. contra tres sermones Arrianorum, breuiter dicam, Basilicas, & Altaria vni soli Deo viuo, & vero esse dicanda, nihilominus Templa, & Altaria, Sanctorum nominibus ornantur Deo ita volente, ac ordinante, honor quidem seruorum redundat in eorum Dominum, dicente Christo Marci 9. *Qui vos suscipit, me suscipit*, & S. Augustinus libro de Definitionibus orthodoxæ Fidei, siue de Eccles. Dogmat. c. 72. *Sanctorum corpora, & præcipuè Beatorum Martyrum reliquias, ac si Christi membra sincerissimè honoranda, & Basilicas, eorum nominibus appellatas, velut loca sancta diuino cultui mancipata affectu pijssimo, & deuotione fidelissima adeundas credimus*: subdens. *Si quis contra hanc sententiam venerit, non Christianus, sed Eunomianus, & Vigilantianus creditur*. Idem S. Augustinus, lib. 8. de Ciuit. Dei ad Marcellinum, cap. 27. cui titulus est. *De modo honoris, quem Christiani martyribus impendunt*. ad exordium, inquit.

6 *Nec tamen Nos eisdem martyribus Templa, sacerdotia, sacra, & sacrificia constituimus, quoniam non ipsi, sed Deus eorum nobis est Deus*. Statim addens. *Honoramus sanè memorias eorum, tanquam sanctorum hominum Dei, qui vsque ad mortem suorum corporum pro veritate certarunt, vt innotesceret vera Religio falsis Religionibus, fictisq; conuictis*. Et paucis interiectis supradicta magis diluecidare volens, subdit. *Quis autem audiuit aliquando fidelium stantem Sacerdotem ad Altare etiam super sanctum corpus martyris ad Dei honorem, cultumq; constructũ dicere in precibus: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane, cum apud eorum memorias offeratur Deo, qui eos, & homines, & Martyres fecit, & sanctis suis Angelis cœlesti honore sociauit; Vt ea celebritate, & Deo vero, de illorum victorijs gratias agamus, & nos ad imitationem talium coronarum, atq; palmarum eodem inuocato in auxilium ex eorum memoria renouatione adhortemur?* Et vt formaliter respondeat, propositę obiectioni, superaddit quasi per modum conclusionis, siue compendij. *Quæcunque igitur adhibentur Religiosorum obsequia in martyrum locis, ornamenta sunt memoriarum, non sacra, vel sacrificia mortuorum, tanquam Deorum*. Et post aliqua iterum, inquit. *Non autem ista esse sacrificia martyrum nouit, qui nouit vnum, quod Deo illicò fertur sacrificium Christianorum*. Deniq; ait. *Nos itaq; Martyres nostros, nec diuinis honoribus, nec humanis criminibus colimus*.

7 Hanc doctrinam mirabili illa consueta claritate elucidauit S. Tho. multis in locis, maximè vero 2. 2. quæst. 85. articul. 2. in corpore dum inquit. *Anima* (scilicet) *fidelis se offert Deo in sacrificium, sicut principio sua creationis, et sicut finis sua Beatificationis, secundum autem veram fidem solus Deus est Creator animarum nostrarum. In solo etiam*

eo,

eo, animæ nostræ Beatitudo consistit: Ex quibus colligit consequentiam, *Ideo, sicuti soli Deo summo debemus sacrificium spirituale offerre, ita etiam soli ei debemus offerre exteriora Sacrificia.* Quod totum magis explicauit S. Th. Aqu. in resp. ad 3. arg. ex authoritate S. August. lib. 8. de Ciuit. Dei, cap. vltimo. *Non constituimus* (ait ille) *Martyribus Templa, sacra, & sacrificia, quoniam non ipsi, sed Deus eorum nobis est Deus.* insinuando, quod in gratiarum actione hæc fiunt in honorem Angelorum, aliorumque Sanctorum propter ipsorum victorias, & egregia vitę exempla; soli ergo Deo, tanquam nostro Creatori, atq; fini Beatifico dicantur Templa, & Altaria, sed in memoriam multiplicem (qualis prædicta est) sanctorum suorum id etiam fit, & fiet. Ex quibus manifestè infertur, quod Templum vtputa S. Petri, soli Deo quidem constructum est, sed in memoriam ipsius Principis Apostolorum; quod etiam dicendum est de alijs Templis, & Altaribus erectis sub nomine, & inuocatione huius, vel alterius Sanct. eorum patrocinia implorando.

Hinc est, quod in Concil. Trid. sess. 22. cap. 3. expressis verbis dicitur. *Et quamuis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Missas Ecclesia celebrare consueuerit: non tamen illis sacrificium offerri docet. Sed Deo soli, qui illos coronauit; Vnde nec Sacerdos dicere solet, Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, sed Deo de illorum victorijs gratias agens, eorum patrocinia implorat, vt ipsi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.*

8 Supradicta ampliata, & dilatata, & aliquo modo magis explicata inueniuntur apud Ioannem Azorium par. 1. Instit. Moral. lib. 10. cap. 17. circa finem, dum scribit. *Quare igitur templa dicimus esse erecta, & dicata S. Petro, S. Paulo, vel Beatissimæ Virgini Deiparæ? Respondeo, propriè quidem Templa esse Deo dicata, cum ea extruantur, & consecrentur, vt in eis victimæ Deo immolentur, sacrificia offerantur: sed nihilominus appellantur etiam templa Martyrum, quia eadem sacræ domus, quæ sunt templa Deo dicata, continent Martyrum sepulchra, ossa, reliquias, cineres, corpora, aut saltem eorum imagines, & monumenta; vel aliquid aliud, quod ad ipsos aliqua ratione pertineat: ac proinde templa Deo inseruiũt, vt ipsi in eis sacrificemus: Sanctis verò martyribus seruiunt, tanquam ædes ampla, & magnifica, in quibus aliquid honorificè continetur, & asseruatur, quod ad Martyres aliqua ratione spectet: vt eorum memoria perpetua celebritate recolatur. Ex quo etiam fit, vt templa Beatæ Dei Genitrici, Sancto Michaeli, & alijs Angelis sacrata esse dicantur: nam tametsi eorum corpora, vel reliquias non contineant; habent tamen eorum imagines, vel aliqua monumenta rerum, quas Deus eorum precibus, ministerio, & opera mirabiliter effecit. Quæres quanam ratione monstretur sacrificia Deo soli deberi? Respondeo sacrificium esse Religionis opus, & officium; at Religio moralis est virtus, quæ cultum, honorem, & venerationem Deo debitam defert. Deinde sacrificia facimus, vt profiteamur exterius, quod interna fide credimus, Deum scilicet esse rerum omnium Dominum, Regem, ac Principem, cui pro tot, ac tantis beneficijs acceptis gratias debeamus; cuius diuinum auxilium, & opem inuocare nos oporteat, vt ipso authore liberemur à malis, & in bono conseruemur. Hæc autem à Sanctis Martyribus nequaquam postulamus; sed inter sacrificandum, eorũ preces ad Deum, & patrocinia imploramus, videlicet, vt Deum pro nobis orent eorum memoriam celebramus, vt eorum exemplo, & imitatione*

tione ad bonam vitæ frugem excitemur, Vt immeritò proindè hæretici Catholicos accusent, quod templa ædificent, & consecrent in honorem Martyrum, eorumq; nominibus appellent. Ecclesia profectò vsu, & more, à primis Apostolorum temporibus ad nos vsq; perducto, templa in Dei cultum, & Martyrum memoriam semper extruxit: Et id, veterum Patrum Ambrosij, Augustini, Gregorij, Damasceni, Leonis, Epiphanij, Cyrilli, Nazianzeni, Basilij, & Athanasij confirmat authoritas; quos vnà cum alijs citat Durandus de Ritibus Ecclesiæ Cathol. lib. 1. cap. 1 & 2.

9 Hoc vno alio adnotato, quod animo, & fine à S. Augustino explicato semper Catholicorum fuit proprium Templa extruere, & in illis Altaria ornare, e contra vero Hæreticis hæreditarium patris sui Diaboli fuit, Templa Deo dicata diruere, & exinanire, vt latè tradunt, Gregor. Nazianzen. in Orat. habita coram 150. Episcopis, Athanas. epist. ad Catholicos, Optatus lib. 6. & S. August. ep. 50. Æneas Sylvius, lib. 4. de origine Bohemorum; Idem clariùs habetur in epist. Synodi Gangren. ad Episcop. Armeniæ.

Secunda Pars Appendicis, ad secundum Caput.

Complectens sinceriora exemplaria vivæ vocis oraculorum, circa honores exhibendos B. Iacobo Salomonio, dinis Prędicatorum, & alijs.

1 CHristophorus Numaius Miseratione diuina Tituli Sanctæ Mariæ in Aracæli S. Ro. Ecclesiæ Presbyter Cardinalis Foroliuiensis vulgariter nuncupatus. Vniuersis, & singulis Christifidelibus, has præsentes inspecturis, lecturis, pariterq; audituris salutem in Domino sempiternam. Fidē indubiam facimus, & attestamur qualiter cum sit, quod diuina clementia, varia & diuersa sanitatum, & gratiarum munera, meritis Beati Iacobi de Venetijs Ordinis Prędicatorum S. Dominici in sacro Conuentu S. Iacobi intra Ciuitatē Foroliuij Consistentis multis, eum pie inuocantibus indeficienter conferre non desinat. Propterea dictæ Ciuitatis, & Conuētus, tam populus, quam fratres eiusdem Ordin. Sancti Dominici Congregationis Lombardiæ, huiusmodi B. Iacobi pia deuotione inflammati, ad Sedem Apostolicam, & ad Sanctissimi in Christo Patris & D. Nostri Domini Clementis Papæ VII. Clementiam recurrentes, eidem suę sanctitati per nos eorum nomine humiliter supplicari curarunt, quatenus tam pro ipsius B. Iacobi gloria, quam pro ipsorū; populi & fratrum deuotione augenda, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli authoritate & sua, annis singulis, perpetuis futuris temporibus concedere, & indulgere dignetur, vt dicti B. Iacobi festum die obitus sui videlicet, vltima mensis Maij, nec non diuinū Officium, & Missarum solemnia pro ipsius B. Iacobi gloria ædita, & facta sub officio festi duplicis solenniter celebrare valeant, infra annum verò, tam pro dictorum fratrum pro tempore ibi degentium; quam pro aliorum secularium deuotione, prout deuotio exigerit, toties quoties opus fuerit, in Eccl. ipsorum, siue etiam in Monast. Monialiū eiusdem ordinis in dicta Ciuitate, & sub eorundem fratrum Regimine consistentium, Missam dicere, aut Cantare, seu dici aut Cantari facere (per fratres dicti ordinis Prædicatorum dumtaxat) valeant; similiter præfati Iacobi commemorationem quandocunq; ipsorum fratrum ibidem degentium, seu aliorum aduenientium deuotio induxerit ibidem in Ecclesia, & in Monasterio supradictis, tam in Missis quàm in diuino officio facere possint, & insuper quod dictæ Ecclesiæ S. Iacobi consecra-

secrationem, quæ vltima Maij celebrari consueuit, ad sextam mensis Septembris, trãsferri, & tali die illam celebrare, possint, & quoniam sanctitas sua, fidelium pijs vocis libenter annuere cõsueuit, viuæ vocis oraculo nobis desuper facto anno Domini 1526. die vero 25. mensis Iunij, & Pontificatus sui anno 3. tam pro populorum & fratrum deuotione, quam pro ipsius B. Iacobi gloria augendis, de omnipotentis Dei Misericordia ac Beatorum Apostolorum Petri & Pauli authoritate & sua, nobis pro parte & nomine supradictorum ciuitatis & fratrum humiliter & pie supplicantium, omnia & singula supradicta libere, & benigne concessit pariter, & indulsit. Ita quod supradicti fratres ibidem pro tempore degentes, huiusmodi festum, necnon diuini officij, & missarũ solemnia, tam in die obitus sui, quam infra annum (vt præmittitur) celebrare, necnon consecrationis festum transferre, & alia omnia, & singula supradicta facere, & explere libere & licite, & absq; alicuius conscientiæ remorsu possint, & valeant. In contrariũ facientibus non obstantibus quibuscunq; in quorũ omniũ, & singulorũ fidem, & testimonium has præsentes nostras literas exinde fieri, & nostra ac nostri Secretarij infrascripti manibus subscribi voluimus, nec non nostri maioris oblongi Sigilli appensione communiri iussimus, & mandauimus. Dat. Romę in ædibus nostris sub anno D. à natiuitate eiusdem 1526. indictione 14. die vero 26. mensis Iunij Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini Clementis Diuina Prouidentia Papę VII. anno eiusdem 3. Christophanus Cardinalis Aracæli, manu propria.

Loc. ✠ Sigilli. Bartholor .eus Beniuolus Secretarius, man. subscripsi.

In Christi nomine, &c. Retroscriptus quarumdam Bullarum Illustrissimi D. Cardinalis Numai super celebratione Officij, & Missę B. Iacobi de Venetijs Ordinis Prędicatorum emanatarum ex proprio dictarum Bullarum originali, in Archiuio scripturarũ Conuetus S. Dominici de Foroliuio existentium, & aliena manu, mihi fida desumptarum, & quia cum originali suo in carta hædina exaratarum sub sigillo magno oblongo dicti Illustrissimi Domini Cardinalis in capsula stamnea introcluso & cordulis cerui rubei alligatarum collationatis, & quia in omnibus concordare cum dicto originali inueni, ideo in præmissorum fidem & testimonium hic me subscripsi hac die 7. mẽsis Aprilis 1617. indictione 15. sedente Domino Sanctiss. Paulo Diuina prouidentia Papa V. meumq; signum apposui requisitus, ego Horatius Leonius publicus Apostolica Authoritate Notarius Foroliuiensis Idem Notarius Horatius Leonius manu propria, & signaui Loco ✠ signi &c.

Nos Ioannes Moronus miseratione diuina Tituli S. Laurentij in Lucina S. R. E. Presbyter Card. Ordinis Prædic. Protector, fidem indubiam facimus & in verbo veritatis attestamur qualiter cum olim fælic. record. Dominus noster D. Clemens Papa VII. considerans varia sanitatum & gratiarum munera, quæ diuina Clementia meritis B. Iacobi de Venetijs Ordinis Prædicatorum, intra ciuitatem Foroliuij tumulati, multis eam pie inuocantibus collata, ad dictæ Ciuitatis & Conuentus tam populi quam fratrum ordinis prædicti supplicationes pro ipsorum, tam B. Iacobi gloria, quam populi & fratrum deuotione augenda, viuæ vocis oraculo Reuerendissimo DD. Christophoro

phoro Numaio S. R. E. tituli S. Mariæ d'Aracæli Presbytero Cardinali Foroliuiensi facto concesserit, vt dicti B. Iacobi festum in die obitus sui videlicet, vltima Maij, nec non diuinum Officium & Missarum solemnia pro ipsius B. Iacobi gloria ædita, sub officio duplicis festi solemniter celebrare valerent. Infra annum vero tam pro dictorum fratrum pro tẽpore ibidem degentium, quam pro aliorum secularium deuotione prout eorum exegisset deuotio, toties quoties opus fuisset, in Ecclesia ipsorum, seu etiam Monialium eiusdem Ordinis, in dicta Ciuitate, & sub eorundem fratrum regimine consistentium, Missam cantare seu dici, & cantari facere per fratres dicti Ordinis Prædicatorum dumtaxat valeant. Similiter prædicti B. Iacobi commemorationem quandocunque ipsorum fratrum ibidem degentium, seu aliorum venientium deuotio induxisset, ibidem in Ecclesia, & Monasterio supradictis, tam in Missis quam in diuino Officio facere possent; prout in literis eiusdem Reuerendissimi Domini Christophori Cardinalis prędicti sub datum 26. Iunij 1526. Pontificatus vero eiusdem Clementis anno 3. plenius continetur.

Nihilominus Sanctissimus in Christo Pater, & D. N. Dominus Iulius diuina prouidentia Papa III. viuæ vocis oraculo, nobis ad Reuerendissimi Patris Stefani Vlusmaris Ianuen. totius Ordinis Prædicatorum Generalis Magistri, ad dicti Conuentus fratrum instantiam supplicantis, pro maiori prędicti B. Iacobi gloria, & populi deuotione augenda statuit, & decreuit, vt festum prædictum quod vltima Maij celebrari consueuit, de cetero perpetuis futuris temporibus in locis, & à personis prędictis in Dominica, quæ est post festum Ascensionis Domini Nostri Iesu Christi immediatè sequen. sub duplici maiori, & proprio officio cum solemni processionis, & oblationum pompa, prout antea consueuerat, celebretur. Non obstantibus incontrarium quibuscunq; In quorum omnium singulorum fidem, & testimonium præsentes fieri ac nostri, & infrascripti Secretarij nostri manibus subscriptas, nostri maioris sigilli iussimus appensione muniri; datum Romæ in ędibus nostræ solitę residentiæ in Vaticano, anno à Natiuitate Domini 1554. die 21. mensis Aprilis Pontificatus eiusdem Iulij anno 5. Ioannes Cardinalis Moronus.

Angelus Meliolus. Loco ✠ sigilli.

In Dei nomine amen. Retroscriptus transumptus oraculorum Illustrissimi Domini Cardinalis Moroni super celebratione officij, & diei festus B. Iacobi de Venetijs emanatorũ, in carta hædina exaratorũ cum sigillo magno oblongo dicti Illustrissimi Domini Cardinalis, cordulis cerui rubei alligatorum fuit per me Notarium infrascriptum, licet aliena manu mihi tamen fida cum suo proprio originali collationatus, & quia in omnibus cum dicto originali concordare inueni, ideo in præmissorum fide, & testimonium hic me subscripsi, hac die 7. mensis Aprilis anni Domini 1617. indictione 15. sedente Sanctissimo Domino nostro Domino Paulo Papa V. meumq; signum apposui requisitus.

Ego Horatius Leonius Notarius publicus Foroliuiensis, manu propria scripsi subscripsi, & signaui.

Foroliuien. 17. Septemb. 1622.

2 Proposita in sacra Rituum Congregatione Sereniss. Reip Venetæ vnaque totius Ordinis Prædicatorum petitione qua B. Iacobi Salamonij festiuitatem quæ felic. record. Clementis VII. primum, ac deinde Iulij III. concessione

in

in Ciuitate Foroliuien. Nuper verò ex indulto Pauli Papæ V. ac voto eiusdem Congregationis, Venetijs quoq; celebratur in omnibus eorumdem fratrum Ecclesijs, ac Prouincijs celebrari posse supplicabant. Eadem Congregatio votum Illustrissimi Cardin. Sacrati, referentis amplexata petitum indultum, si S. D. N. placuerit, censuit concedendum. Decere scilicet arbitrati sunt Illustrissimi Patres ijs, qui vitæ sanctitatem longa temporis diuturnitate comprobarunt, non in solo natali, vel ijs in locis dumtaxat, vbi corpora eorum asseruantur, sed etiam vbiq; ab omnibus, qui idem cum ijs profitentur institutum, venerationem deberi. Idem vero Sanctissimus audita Sacræ Congregationis in B. virum propensione, præsens indultum Apostolico beneplacito roborauit die 22. Septembr. 1622.

Franciscus Maria Card. à Monte. Locus ✠ sigilli. Io. B. Rinucc. Secretar.

Oraculum Illustrissimi ac Reuerendiss. DD. Cardinalis Burghesij, Sacr. Ordinis Prædicatorum Protectoris dignissimi.

De B. Ambrosio Sansedonio B. Alberti Magni Auditoris, & condiscipuli S. Thomæ Aquinatis.

3 NOS Scipio miseratione diuina tituli S. Chrysogoni Cardinalis Burghesius, nuncupatus Maior Pœnitentiarius, Signaturæ gratiæ Præfectus, ac totius Ordinis Prædicatorum Protector. Vniuersis, & singulis Christifidelibus præsentes nostras inspecturis, lecturis, & audituris fidem indubiam facimus, & in verbo veritatis attestamur fuisse diebus elapsis nomine totius ante dicti Ordinis Sanctiss. D. N. Gregorio Papa X V. exhibitum libellum supplicem, quo humiliter petebatur, vt dignaretur eius Sanctitas concedere, vt possent omnes fratres, ac Moniales Ordinis præfati celebrare Festum, & recitare Officium B. Ambrosij Sansedonij Senensis, professi dicti Ordinis Theologi, & Concionatoris eximij, vitæ sanctitate, & miraculorum gratia insignis, quemadmodum fit à dictis Fratribus in Ciuitate Senens. ab immemorabili, eundemq; libellum ab eius sanctitate nobis fuisse remissum pro eius maxima benignitate.

Nos igitur attendentes duo potissimum requiri in aliquo Dei seruo, qui publico cultu in Ecclesia Dei sit honorandus nempè virtutem morum, & virtutem signorum, hoc est sanctitatem & miracula, quæ in B. Ambrosio Sansedonio ita resplendescunt, vt nihil prætereа sit, quod exoptari queat, siquidem in Romano Martyrologio iussu Clementis V I I I. fel. record. die 20. Martij hæc ipsissima leguntur verba. *Senis in Tuscia B. Ambrosij Senensis vitæ, & sanctitate, prædicatione, & miraculis clari*, insuper, & à S. Antonino Archiepisc. Florentino, & à B. Raimundo Capuano olim præfati Orinis Generali Magistro, eius sanctitatem, & miracula egregie celebrari, & extare, præter alias scripturas, & monumenta, quamplurima instrumenta publica manu pub. Notarij conscripta de eius miraculis, impetrata etiam prius ad id faciendum ab Ordinario opportuna facultate, fuisse præterea conscriptum opus à quatuor dicti ordinis præstantissimis Theologis super sanctitate, & miraculis dicti B. Viri, Honorio quarto summo Pontifice id mandante, & consilio, vt ipsum in sanctorum numero referret, quod morte in matura præreptus perficere non potuit.

Summam quoq; esse populi Senensis

vtriusq;

vtriusq; sexus in B. Ambrosium deuotionem per annos trecentos, & amplius numquam interruptam, imò semper magis magisq; virentem, & maxima cum pompa atq; applausu, festum illius celebrari. Quin etiam per Summos Pontifices Gregor. xiij. Sixtum v. Gregorium xiv. & Paulum V. sacras eius reliquias, & sacellum deuote visitantibus, indulgētiam omnium peccatorum plenariam fuisse concessam, Eidem sanctissimo retulimus in audientia secreta nobis data die 5. Octobris labentis anni 1622. attentis præfatis, posse petitam gratiam concedi, si sanctitati suæ placuerit. Qui sanctissimus honestę ac pię petitioni dicti Ordinis, nostrisq; pręcibus benignè annuens viuæ vocis oraculo nobis facto concessit, vt in toto Prædicatorum Ordine præfato, Festum agi, & Officium recitari queat de dicto B. Ambrosio, sicuti fiebat à fratribus præfatis in Vrbe Senarum prædicta. In quorum omnium, & singulorum testimonium has nostras dedimus. Tusculi in ædibus nostris die 8. Octobris 1622. quas etiam manu propria, necnon Secretarij nostri subscriptas, sigillo nostro iussimus communiri.

Scipio Card. Burghesius.

Locus ✠ sigilli.

Ludouicus Sart. Secretarius.

EX concessione Apostolica colitur festum in honorem prædicti Beati Ambrosij nobilis Senensis, die Veneris immediatè præcedentis Dominicam in passione, in vniuerso Ordine prædicatorum, quòd antea concesserat Eugenius quartus, pro Ciuitate Senensi anno 1443. Vitam huius Beati conscripsere Sancti viri, & eximij Theologi ex ordine, & mandato Honorij iiij. ad effectum Canonizationis ipsius.

Pius quoque secundus in Historia Ciuitatis Senarum inter quamplura expressè asserit B. Ambrosium migrasse ad Cælum maxima cum opinione sanctitatis, anno 1286.

Sixtus V. in quodam Breue, quo concedit indulgentiam plenariam confratribus sodalitatis, sub inuocatione Beati Ambrosij Sansedonij ipsum B. Ambrosium appellat *Sanctum*; & prædictum Breue fuit expeditum, Romæ die 18. Martij 1590. Denique Clemens viij. præcipit (vt alias dictum est) quod ponatur in Martyrologio Romano sub die 20. Martij per sequentia verba. *Senis in Tuscia Beati Ambrosij Senensis Ordinis Prædicatorum sanctitate, prædicatione, & miraculis clari*. Et Philippus Ferrar. Seruita in Cathalogo SS. Italiæ die 20. Martij, in annotation. ad ipsius B. Ambr. vitam inquit, *nondùm in Sanctos relatus est, ob sanctitatem tamen miraculis comprobatam, Clementis 8. Pontif. maximi iussu in Martyrolog. Romanum descriptus est*. ex verbis cuius Auctoris præter eximiam B. Ambrosij sanctitatem colligitur, confirmatio illius, quod superiùs dictum est, ad calcem 1. cap. num. 65. §. 1. & seqq. quod videlicet nullus, quantumcumq; sanctitate celebris, potest, aut debet in publico Martyrologio Romano describi, nisi fuerit Canonizatus, vel Beatificatus, vel saltem super hoc accedat facultas specialis S. Sedis Apostolicæ.

Decretum extensionis Beatificationis Viri Dei B. Ludouici Beltrandi Ordinis Prædicatorum.

4 DOminicus Episcopus Hostiensis Sacri Collegij Decanus S.R.E. Cardinalis Pinellus, singulis, & vniuersis præsen-

præsentes spectaturis, lecturis, & auditiuris salutem in Domino sempiternam.

Cum ob excellentiam fidei, sanctitatem vitæ, & miraculorum coruscationem piæ memoriæ Fratris Ludouici Beltrandi Valentini Ordinis Prędicatorum, & totius Regni Valentię populorum, erga illum deuotionem venerationem, & concursum ad eius sepulchrum, instante Serenissimo Philippo Tertio Hispaniarum Rege Catholico, & Regno Valentię, ac vniuerso Prędicatorum ordine, Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa Quintus in sacra nostra Rituum Congregatione examinari iusserit processus authoritate Apostolica ritè, & rectè confectos super vita, miraculis, & deuotione populi erga dictum Fratrem Ludouicum Beltrandum, nostraq; de contentis in dictis processibus audita summaria relatione eiusdem nostrę Congregationis, sententiam approbauerit, confirmauerit & laudauerit, ac concesserit & indulserit, vt in posterum dictus Frater Ludouicus, Beatus nuncupari possit & valear, deq; eo tanqnam de vno Confessore, non Pontifice, in Ciuitate & Regno Valentię tantum ab omnibus fratribus, & Religiosis vtriusque sexus Ordinis Prędicatorum in eorum Monasterijs, & Ecclesijs, Officium & Missa, vnius Confessoris, non Pontificis secundum Ritum, & consuetudinem eiusdem Ordinis, liberè & licite recitari possit, & valeat, vt in dictę nostrę Congregationis Decretis, & in nostris desuper expeditis literis parentibus, sub die 21. Mensis Aprilis 1608. latius continetur. Cum autem in dies magis, ac magis deuotio populi Christiani erga dictum Beatum Ludouicum Bertrandum augeatur non solum in Ciuitate, & Regno Valentię, sed per totum etiam orbem in Vniuersa Religione Dominicana, ac maior quotidie fiat, & crescat ex vniuersa Hispania, & remotis etiam Prouincijs concursus populi ad eius sepulchrum ob innumeras, & magnas gratias quas Deus fidelibus suis ipsius Beati Ludouici meritis, & intercessione concedere non dedignatur. Idem Serenissimus Philippus Tertius Hispaniarum Rex Catholicus, & per literas, & per suum in Vrbe Oratorem, & totum Regnum ipsum Valentię, & vniuersus Dominicanæ Religionis ordo, necnon etiam Serenissimus Flandriæ Princeps, iteratis præcibus apud eundem Sanctissimum Dominum Nostrum institerint, vt dignaretur indulgere, & concedere, vt gratia concessa Fratribus & Religiosis vtriusque sexus Ordinis Prædicatorum in Regno Valentiæ tantum, vt de dicto Beato Ludouico Officium recitare possint & valeant, extendatur per vniuersum Ordinem Prędicatorum, vbique terrarum, & concedatur, vt in Regno Valentiæ, non tantum Dominicani, sed etiam omnes alij Presbyteri & Clerici sæculares, & Regulares & quicunque vtriusque sexus viri, & mulieres voluerint, officium vt supra de Beato recitare & Missam celebrare, siue audire possint. Et cum hoc etiam idem Sanctissimus Dominus Noster in eadem nostra Congregatione Rituum examinari iusserit, die decimanona præsentis mensis Octobris Illustrissimi & Reuerendissimi Domini mei Collegæ vna mecum congregati, visis eiusdem Philippi Tertij Hispaniarum Regis Catholici literis, & instantijs factis nomine totius Regni Valentiæ, & Vniuersæ Religionis Dominicanæ, ac Principum Flandriæ, censuimus si Sanctissimo Domino Nostro placuerit,

cuerit, vt gratia prædicta possit extendi per vniuersam Religionem Dominicanam in toto orbe terrarum, & posse concedi in Ciuitate tantum Valentiæ, vbi dicti Beati Ludouici Corpus requiescit, vt omnes vtriusq; sexus viri, & mulieres, & Religiosi regulares, & seculares possint de dicto Beato officium recitare, & missam celebrare, vel audire, & facta per nos de prædicta nostræ Congregationis sententia relatione eidem Sanctissimo Domino Nostro in Consistorio secreto, hac die infrascripta, Sanctitas sua annuit, & sententiam Congregationis laudauit, & approbauit, ac concesit & indulsit, vt de dicto Beato Ludouico, per vniuersum orbem à Fratribus, & Religiosis vtriusq; sexus ordinis Prædicatorum officium & missa recitari, & celebrari possit & valeat. Et in Ciuitate Valentiæ etiam ab omnibus secularibus, & regularibus, qui voluerint dictum officium, vt supra recitare, Missam celebrare, siue audire liberè, & licitè possint & valeant. In quorum omnium & singulorum fidem, ac testimonium præsentes per infrascriptum eiusdem Congregationis secretarium fieri iussimus, manu nostra propria subscripsimus, Nostriq; soliti sigilli impressione muniri fecimus. Romæ in Palatio nostræ solitæ residentiæ, die 25. Mensis Octobris 1610. Pontificatus vero eiusdem Sanctissimi Domini Nostri Pauli diuina prouidentia Papę Quinti, Anno sexto.

Dominicus Episcopus Hostiens. Card. Pinellus.

I. P. Mucantius Secret. Congr.

Bulla Concess. vt Sanctus Thomas Aquinas connumeretur inter Patronos Ciuitat. Neapolitan.

PAVLVS PAPA Quintus.

5 AD perpetuam rei memoriam. Splendidissimi Catholicę fidei Atletæ B. Thomæ Aquinatis, cuius Scriptorum Clipeo militans Ecclesia hæreticorum tela fæliciter eludit, honores, & venerationem in dies magis, magisq; augeri plurimum in Domino gaudemus, & ijs quæ ad illius honorem deuotè sancita sunt, vt firma & illibata permaneant, libenter Apostolicæ firmitatis, robur adijcimus. Alias siquidem postquam dilecti filij deputati, & electi Ciuitatis Neapolitanæ, præter Sanctos Ianuarium, Athanasium, Asprenum, Agrippinum, Seuerum, Eusebium, & Anellum, dictæ Ciuitatis certos Patronos, etiam sanctum Thomam Ordinis Fratrum Prædicatorum Doctorem Angelicum, ex nobili Comitum de Aquino familia oriundum, cuius natalibus prædicta Ciuitas originem dedit, quique in nobili Regno Neapolitano, cum Sanctitatis miraculorum gratia, tum doctrinæ laude clarus extitit, dictis sanctis patronis laudabili, & consilio adiungendum duxissent, felic. recordat. Clemens Papa VIII. prædecessor noster dictorum deputatorum, & electorum pietatem, & consilium plurimum in Domino commendans, electionem ab ipsis factam per suas in simili forma Breuis literas Apostolica authoritate confirmauit, & vt in posterum idem Sanctus Thomas inter cæteros Ciuitatis præfatæ sanctos patronos connumeraretur, atq; etiam ab vniuerso Clero seculari, & regulari vtriusq; sexus cu-

iusuis

iussis ordinis eiusdem Ciuitatis officium de ipso Sanct. Thoma tamquam de patrono publicè, & priuatim recitari deberet perpetuo statuit, & præcepit, ac anniuersarium diem translationis Brachij dicti B. Thomæ ex Ecclesia Sancti Dominici, ad Ecclesiam Metropolitanam factæ, qui vigesimus Mensis Ianuarij fuit, tamquam festum de præcepto, & duplici officio in Ciuitate & Diœcesi Neapolitana, celebrandum esse ordinauit. Cumque subinde compertum fuisset sub eundem diē vigesimum Ianuarij, festum diem Sancti Sebastiani martyris cadere, qui pariter duplici officio celebratur, & ea propter, eodem die festum translationis huiusmodi, modo præmisso celebrari non posse. Nos eorumdem deputatorum, & electorum supplicationibus nobis tunc porrectis inclinati, per alias nostras similes literas, celebrationem Anniuersarij, duplici officio in Ciuitate & diœcesi Neapolitana singulis annis faciendam iuxta Ritum Breuiarij Romani in die 19. Ianuarij transtulimus, atque in Ciuitate, & Diœcesi prædictis singulis annis in perpetuum die decimanona Ianuarij festum translationis Brachij Sancti Thomæ de Aquino, ad præscriptum Breuiarij Romani ritum celebrari posse concessimus, & indulsimus. Postmodum vero (sicut nomine eorumdem deputatorum, & electorum coram nobis nuper propositum fuit) eiusdem Ciuitatis deputati in Ecclesia Sancti Dominici prædictæ Ciuitatis congregati nomine totius Ciuitatis, & frequentissimo nobilium cætu, ac plurima cum Ciuium, tum externorum multitudine adstante, per publicum desuper confectum instrumentum, dictum Beatum Thomam de Aquino Doctorem Angelicum in Patronem, & Protectorem dictæ Ciuitatis acceperunt, atque inter cæteros eiusdem Ciuitatis tutelares sanctos ascripserunt; eumdem sanctum subnixè, & enixè obsecrantes, vt assiduas pro dicta Ciuitate ad Deum preces fundat, eamque à peste, fame, & bello, cæterisque calamitatibus vindicet, ac tueatur, pollicentes etiam se medio eorum iuramento anniuersarium diem translationis huiusmodi, tamquam festum de præcepto se celebraturos; prout in dicto instrumento plenius dicitur contineri. Quare ijdem Deputati, & Electi nobis humiliter supplicari fecerunt, vt pio eorum Beatum Doctorem honorandi studio huiusmodi authoritate Apostolica suffragari dignaremur.

Nos literarum prædictarum tenorem præsentibus pro plenè, & sufficienter expresso habentes, ac ipsos Deputatos, & Electos à quibusuis excommunicationis, suspensionis & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis (si quibus quomodolibet innodati existant) ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes, non solum huiusmodi sed etiam dilecti filij nostri Octauij Tituli Sanctæ Praxedis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis Acquauiuæ nuncupati Ecclesiæ Neapolitanæ ex concessione, & dispensatione Apostolica Præsulis supplicationibus nobis humiliter porrectis inclinati, diem prædictum decimanona Ianuarij tanquam anniuersarium translationis Brachij Sancti Thomæ, perpetuis futuris temporibus in dicta Ciuitate Neapolitana, diem festum de præcepto fore, & esse, & vti talem ab

omnibus, & singulis ipsius Ciuitatis incolis custodiri, & celebrari inuiolabiliter debere, eadem authoritate statuimus, ordinamus, precipimus, ac mandamus, ac præterea quoniam, vt eadem propositio subiungebat publicas etiam processiones eodem die celebrari, seu fieri prædicti Deputati, & Electi desiderant, Nos, vt omnia ritè, & ad animarum ædificationem in Domino peragantur, easdem processiones nunc, & pro tempore existentis dictæ Ecclesiæ Neapolitanæ Præsulis quando, ac quomodo illi videbitur peragi, volumus & mandamus, irritum & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Contrarijs non obstantibus quibuscumq;. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, sub Annulo piscatoris die 17. Decembris 1607. Pontificatus nostri anno tertio.

Scipio Cobellutius.

Decretum Beatificationis Venerab. Sororis Margaritæ de Castello Ordinis S. Dominici Tifernaten.

6 Dominicus Episcopus Hostiensis sacri Collegij Decanus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Pinellus, Congregationis sacrorum Rituum Præpositus, vniuersis & singulis, præsentes inspecturis, lecturis & audituris, salutem in Domino sempiternam. Cum ad instantiam Reuerend. P. Generalis totius Ordinis Prædicatorum Sancti Dominici, Reuerendissimi D. Episcopi, ac Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ & Magistratus, Ciuium, & incolarum Ciuitatis Tifernaten. iteratis præcibus apud Sanctissimum D. N. Paulum Papam V. institutum fuerit, vt dignaretur concedere, & indulgere, vt in honorem B. Margaritæ Virginis Tertiariæ professæ Ordinis Prædicatorum S. Dominici, quæ anno Domini 1287. ex honestis parentibus orta in Oppido Metulæ, Massæ Trebariæ, Tifernaten. Dioc. per annos tres, & triginta quibus vixit, in Virginitate semper mansit, & puritatem coluit, ac multis miraculis claruit, tàm in vita, quàm post mortem. Et post eius fælicem in Domino obdormitionem, quæ fuit die 13. Aprilis anno Domini 1320. eius corpus in Ecclesia S. Dominici in eadem Ciuitate Tifernaten. sepultum fuit; & adhuc post 300. ferè annos integrum, & incorruptum asseruatur cum maximo populi eiusdem Ciuitatis, & vicinorum locorum concursu, & deuotione, officium & Missa de communi vnius Virginis à Fratribus dictæ Religionis, tàm in dicta Ciuitate, vbi eius corpus sepultum est, quàm in vniuersa Prædic. Religione liberè & licitè recitari & celebrari possit, & valeat. Et cum ab eodem Sanctissimo Domino Nostro Papa, negotium hoc ad sacram Rituum Congregationem, vt in ea examinaretur, remissum fuerit, & ab eadem sacra Congregatione commissum Illustriss. & Reuerendiss. Dom. Cardinal. Bellarmin. qui semel atq; iterũ visis diligenter antiquis & modernis scripturis de vitæ integritate, & puritate fidei, & miraculis dictæ B. Margaritæ tam in vita, quam post eius mortem, & continuatæ opinionis sanctitatis, & miraculorum vsque in præsentem diem eiusdem Beatæ. Tandem sacra Rituum Congregatione habita die 24. Augusti 1609. retulit, & ex deductis satis constare

de

de ipsius Beatæ Margaritæ sancti-tate, & miraculis, & censere gratiam petitam posse concedi fratribus eiusdem Religionis, saltem in dicta Ciuitate Castelli, seu Tifernaten. vbi eius Venerabile Corpus sepultum est. Et Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardinales in eadem Congregatione præsentes eiusdem sententiæ fuerunt, nempe posse concedi, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit, vt in Ciuitate tantum Tifernaten. & in Ecclesia Sancti Dominici, vbi dictæ Beatæ Margaritę Corpus adhuc integrum & intactum sepultum est. Et magna totius populi deuotione, & concursu colitur, & in veneratione habetur, posset eius festum in die fælicis eius obdormitionis in Domino cum Officio, & Missa de communi vnius Virginis, in honorem ipsius Beatæ Margaritæ celebrari, & Sanctissimus Dominus Noster, audita Congregationis sententia per maturam relationem hac infrascripta die Sanctitati suæ in Concistorio secreto factam annuit, & concessit, vt in Ciuitate tantum Tifernaten. & in Ecclesia, vbi dictę Beatæ Margaritæ Corpus sepultum est, possit de ea tanquam de Beata Festum cum Officio, & Missa de communi vnius Virginis celebrari. In quorum omnium fidem, & testimonium præsentes per infrascriptum nostrę prefatæ Congregationis Secretarium fieri iussimus, manu nostra subscripsimus, & nostri soliti sigilli impressione muniri fecimus. Datum Romæ in Palatio nostræ solitæ residentiæ, die 19. Mensis Octobris 1609.

Dominicus Episcopus Hostiens.
Card. Pinellus.

I.P. Mucantius Secretarius Congr.

De Beato Iacobo de Marchia Ordinis Sancti Francisci.

VRBANVS PAPA VIII.

7 AD perpetuam Rei memoriam. Nuper pro parte Charissimi in Christo Filij nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici, ac dilectorum filiorum Cleri, & Populi Ciuitatis Neapolitan. necnon totius Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci de Obseruantia nuncupatorum Nobis exposito quod bon. memor. Iacobus de Marchia multis, & eximijs virtutum gratiarum, & miraculorum donis à Domino illustratus fuerat, & propterea Philippi Regis, ac Cleri & populi, necnon Ordinis Prædicatorum, nominibus Nobis humiliter supplicato, vt donec Canonizationis honor dicto Iacobo de Marchia ob eius eximiam claritatem, & excellentia merita diuina aspirante gratia ab Apostolica Sede decerneretur, Idem Iacobus de Marchia Beatus nuncupari, atque Officium de eo, vt infra recitari posset. Nos re prius per Venerabiles Fratres Nostros Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales Sacris Ritibus præpositos, quibus eam examinandam mandaueramus maturè discussa, de eorum Cardinalium Consilio huiusmodi supplicationibus inclinati, vt ipse bon. me. Iacobus de Marchia Beatus nuncupari atq; Officium, & Missa de eo, tanquam de Confess. non Pontifice, in Ecclesia tantummodo S. Mariæ della Noua nuncupatæ Ciuitatis Neapolitan. vbi Corpus eiusdem requiescere asserebatur recitari, & celebrari respectiuè, & liberè, & licitè posset, & valeret, Apostolica authoritate licentiam, & facultatem concessimus, prout in nostris, in simili forma Breuis

desuper expeditis literis, quarum ten. præsentibus pro expressis haberi volumus plenius continetur.

Cum autem sicut Philippus Rex, & Clerus, & Populus ordoq; prędicti, Nobis nuper exponi fecerunt, pro eo quem erga dictum Beatum Iacobum de Marchia gerunt deuotionis affectu plurimum cupiant, cõcessionem huiusmodi ad vniuersum ordinem prędictum extendi. Nos pijs Philippi Regis ac Cleri, & Populi necnon Ordinis eorundem votis, in præmissis per amplius annuere volentes, singularesq; Cleri, & Populi necnon Ordinis prędictorum personas à quibus vis excommunicationis, suspen. & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, cens. & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt ad effectum pręsentium dumtaxat consequen. harum seriè absoluentes, & absolutos fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis denuò super hoc humiliter porrectis inclinati, de Card. prędictorum consilio, cõcessionem huiusmodi ad vniuersum ordinẽ fratrum Minorum S. Francisci de Obseruantia nuncupatorum, prædictam, ita vt ab omnibus illius personis, Officium, & Missa de dicto Beato Iacobo tamquam de Confessore, non Pontifice, iuxta tamen Rubricas Missalis, & Breuiarij Romani recitari, & celebrari respectiuè similiter possint, & valeant, eadem authoritate, tenore præsentium extendimus, & ampliamus. Non obstantibus omnibus illis, quæ in dictis literis voluimus non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunq;, Volumus autẽ, vt præsentium transumptis etiam impressis manu alicuius Notarij publici scriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur si forent exhibitæ vel ostensæ. Dat. Tusculi sub annulo Piscatoris die 23. Octobris 1624. Pontificatus nostri anno 2.

V. Theatin.

Decretum S. Congr. Rituum de Festo celebrando, & officio ab omnibus Ecclesiasticis, etiam sæcularibus persoluendo, in honorem S. Hyacinthi Ordinis Prædicatorum Duplici, die 16. Augusti.

9 PETITIONE Serenissimi Vladislai Poloniæ, ac Sueciæ Principis, in sacra Rituum Congregatione, de mandato S.D.N. proposita, Illustrissimi P. P. authoritate sibi attributa; Principem de Christiana Religione optimè meritum, ac nuper è longinqua paterni Regni ad Sacrosanctam B. Petri sedem humillimè peruolutum, specialibus gratijs prosequentes vnanimiter censuerũt, officium S. Hyacinthi Confessoris Ordinis Prædicatorum de communi Con fess. non Pontif. in Breuiario Romano inserendum sub Ritu Duplici recitari debere, lectionesq; suprapositas in secundo Nocturno eiusdem officij reponendas approbarunt, 1. Februarij 1625.

Facta vero de hoc relatione, placuit Sanctissimo.

F. M. Card. à Monte.

Io. B. Rinuccinus Secr.

Loco ✠ Sigilli.

Qua

QVa occaſione animaduerto, quod ſupradicta immediata conceſſio non continet ſimplicem facultatem tantum, ſeu adhortationem, vt fiat Feſtum, & recitetur officium in honorem S. Hyacinthi modo clarè in prædicto Decreto S. Congreg. Rituum explicato, ſed expreſſum mandatum, vel præceptum, vt prędicta fiant ab omnibus Eccleſiaſticis, quemadmodum indicant verba expreſſa eiuſdem Decreti præſertim illa *ſub ritu Duplici recitari debere*, quæ vim proculdubio habent mandati, & præcepti, quo remanent adſtricti Eccleſiaſtici celebrare feſtum, & perſoluere officium modo declarato in honorem S. Hyacinthi, néc ſine vtilitate (ne dicam neceſſitatè) hoc ponderare volui, quia conſimiles conceſſiones regulariter loquendo non ſunt eiuſdem formulæ, & tenoris. In quibuſdam enim conceditur ſolum, vt prædicta de aliquo ſancto licitè fieri poſsint, ac valeãt.

9 Pauca quoque ſubnectam de alia conceſſione Apoſtolica præcibus Boleslai Pudici Regis Poloniæ, & Prandothæ Cracouienſis Eccleſię Præſulis obtenta in honorem glorioſorum Mart. B. Sadoch, & 48. Sociorum eiuſdem Sacri Inſtituti Prædicat. qui omnes vna die, & loco pro fide Chriſti, lubenti, & alacri animo mucronibus Scitharum, & Tartarorum iugulum obtulerunt, quorum Martyrium, pridiè antequam ad cœlum animas tranſmitterent, miraculoſe annuntiatum eſt.

Dum enim Nouitius poſt Matutinas de more recitaret lectionem Martyrologij de Sanctis, quorum feſta die ſequenti colebat Eccleſia, inſperato, caracteres quoſdam literis aureis exaratos in eodem libro dilucidè conſpexit, continentes, quæ ſequuntur *Sandomiriæ Paſsio quadraginta nouem Martyrum*, qui timore perterritus animo cogitabat prædicta verba præterire, tandem, etſi trepidantę voce, aureum inſonauit Decretum, de quo ſupra, quo audito obſtupeſcit Prior, cæteriq; Fratres valdè mirantur, & accurrentes ad librum, non ſine maximo ſtupore prolatas notas aureas conſpiciunt, quæ ſępius lectæ, & perlectæ inter manus legentium euanuerè, qui ſe tradentes deuotis orationibus, certò cognouerunt Deum immortalem vitę, & mortis auctorem in craſtino illos ad meliorem vitam aduocaturum; ideo deuota Confeſſione, & reuerenti Euchariſtiæ refectione optimè muniti, ſe inuicem læto, ac forti animo ad coronam martyrij hortabantur. Tandem dies illuxit optata, quando Scithæ, rabie efferati Sãdomiriam depopulantes Templum S. Iacobi, Fratrum Prædicatorum irruũt, Prioremq; Sadochum, ac cæteros Fratres deuotè canticum *Salue Regina* recitantes obtruncant. (O res mirabilis,) Non tamen propter hoc cantum ſuauiſſimum abrumpere potuerunt, nam illi Beati Martyres, quamuis occiſi, eumdem per auras non iam mortali, ſed cæleſti armonia proſequebantur. Hoc audiens Frater quidam, qui in ſuperiori parte Eccleſiæ, vt mortem euaderet, ſe abdiderat, celeri, generoſoq; curſu deſcendit, ſeque impiorum gladijs trucidandum lętanter obiecit, vt & ipſe immortalitatis cum alijs à liberaliſsimo donatore gratiæ, & gloriæ immarceſcibilem perciperet coronam.

In honorem igitur prædictorum Martyrum, Sereniſsimi, ac pijſsimi Principes, Rex Poloniæ, & Præſul Cracouiæ Alexandro iiij. Pontifici Maximo cuncta hæc publicis literis indicarũt, à quo benignè obtinuerunt conceſſionem, vt viſitantes Eccleſiam S. Mariæ (in qua ſepulta fuere corpora prædictorũ Beatorum) poſtridie Kalendas Iunij, ſiue

quarto

quarto nonas Iunij eandem Indulgentiam consequuntur; quæ Romæ in Templo S. Mariæ ad Martyres, siue Sanctæ Mariæ Maioris promereri solet; Hecq; festiuitas hodie quoq; anniuersaria, & maxima Populi deuotione colitur. Ita tradunt Matthias Micouius rerum Polonicarum egregius Scriptor, & omnes Scriptores antiqui, & moderni, qui Vitas Sanctorum, ac Beatorum Ordinis Prædic. conscripsere. Et Petrus Galesinius in notationibus ad Martyrologium Romanum, quarto Kalendas Iunij, hoc est 2. die Iunij, §. *Hoc ipso die expressis* verbis, inquit, *Sandomiria in Polonia dies Natalis Martyrum Christi festo cultu; Populiq; celebritate agitur: qui facta Tartarorũ irruptione, trucidati sunt.* Subdens. *Idq; fit Alexandri IV. Pontificis Maximi concessu, vt narrat Cromerus lib. 9. Hist. Polon.*

10 Quorumdam rogatu hic quoq; clarius enarrabo aliqua de B. Carolo Magno Confessore, circa videlicet illius assertam Canonizationem insinuatam ad initium huius Capitis, num. 3. §. 1. & 2. referendo fideliter verba Petri Galesinij in suo Martyrologio Romano, Venetijs impresso, cum priuilegio Põtificio Gregorij XIII. & aliorum, quæ mihi videntur in hoc particulari sufficienter demonstrare quod desideratur. Hic enim Author approbatus, & à multis commendatus, vbi supra. Quinto Kalen. Frebuarij, ad finem, ait. *Aquisgrani in Germania S. Caroli Regis, Confessoris. Is multis ædificatis augustissimis Templis, et Nationibus ad Christianam religionem à se conuersis, alijsq; summo pietatis studio præclare gestis, Magni cognomen adeptus est, tum demum in Domino quieuit, in Sanctorumq; numerum à Paschali Pontifice relatus est.* Et in annotationibus eiusdem Galesinij ad illa verba *S. Caroli Regis*, inquit, *Ex literis Paschalis ij. Pontificis, & Kalendario Belgij*: ac si diceret, de Sanctitate, & Canonizatione eiusdem S. Caroli se testimonium desumpsisse ex literis, hoc est ex Bulla Canonizationis Paschalis, & Kalendario approbato de Sanctis Belgij, quod Kalendarium sub nomine *Indiculi* frequentèr citatur à Cardinali Baronio, & alijs eximijs Scriptoribus Ecclesiasticis de vitis, ac gestis Sanctorum.

Breuiter etiam referam aliqua pauca de B. Osanna Virgine Mantuana Ordinis S. Dominici, de qua pariter facta est mentio superius in hoc cap. 2. num. 3. §. 1. De ipsa enim, inquit, Philippus Ferrarius in suo Cathalogo Sanctorum Italiæ, die 18. Iunij, in annotatione ad vitam ipsius Beatæ. *Magnam habet apud Mantuanos reuerentiam hac die, qua ex Leonis Pontif. Max. concessu, ibidem Diuinum Officium recitatur.* Cuius corpus adhuc integrũ videtur, non sine maxima Populorum frequentia, & veneratione.

11 His omnibus addi potest Concessio Apostolica ad instantiam, & petitionem Generalis Ordinis Prædicatorum F. Salui Cassettæ de Panormo facta à Sixto iiij. Die 8. Febr. 1482. in honorem Venerab. viri Dei F. Matthæi de Mantua Ord. Præd. qui ob eximiam morum sanctitatem, & ob eminentes eroicasq; ipsius virtutes clarum lumen Ord. Præd. (dũ viueret) ab omnibus appellabatur, cuius fælix obitus accidit anno 1244. in Conuentu S. Petri Martyris de Vigleuano non sine magno splendore sanctitatis, & miraculorum; Cuius præclara gesta referunt innumeri Scriptores, præsertim Ambrosius Taegius, Leander Albertus, Hierony. Bursellus, Seraphinus Razzius, & Io. Michael Piò.

Qua concessione duo principaliter elargitus est Summus ille Pontifex. Primum videlicet, vt Corpus dicti Beati à

primo,

primo, in quo sepultum erat tumulo ad alium digniorē, & honorificentiorem in eadem Ecclesia transferretur. Secundum, vt in festo Dedicat. Ecclesię S. Petri Martyris de Vigleuano, de illo solemniter fieri, atq; decantari possit illius memoria cum Oratione, prout ab eo tempore, & vsq; modo factum est, non sine magno Populorum concursu, & deuotione, non tamen de eodem Beato fit Officium neq; cantatur Missa, vt aliqui non rectè scripserunt, imò ex litteris publicis eiusdem Ciuitatis Vigleuanensis subsignatis propria manu Cōsulum, ac Notariorum Francisci videlicet Portelli, & Ioannis Angeli Fascia Notarij, & Cancellarij Vniuersitatis eiusdem Ciuitatis sigillo publico ipsius munitis apparet. Caput ipsius B. honorificè reconditū esse in Theca argētea, in qua leguntur sequentia verba. *Beato Matthæo Ordinis Prædicatorum patrono suo, deuotus Populus Vigleuani hoc dicauit* 1518. Et in Arca marmorea, in qua iacet sacrum eius Corpus, sequentia verba pariter conspiciuntur. *Hic tibi præco fuit Pater est Vigleuani zelus, quem Caput argenteum marmoris arca tenet. die 25. Aprilis* 1519.

Ex eisdem litteris Vniuersitatis, & Communitatis dictæ Ciuit. Vigleuani clarè quoq; habetur, qualiter in publico consilio Nobilium, atq; Ciuium eiusdem Ciuitatis ann. 1625. die 20. Octob. fuit stabilitum, atq; ordinatum, vt apud Sedem Apostolicam fiat instanter petitio, vt concedatur licentia sacrum faciendi, & Officium recitandi de dicto Beato Matthæo in die suæ solemnitatis ex voto facto ab eadem Ciuitate in honorem ipsius famuli Dei.

In Ecclesia Ordinis Prædicatorum Ciuitatis Foroliuien. extat à parte sinistra propè Dormitorium fratrum, Altare, & super Altare Archa marmorea, in qua iacet Corpus venerabilis viri Dei fratris Marculini, eiusdem sacri Ordinis Prædicatorum professi, qui cum maxima sanctitatis opinione iam ab hinc annis 229. circiter gloriose obijt, super cuius Altare singulis annis in die sui transitus ad Cęlū, celebratur sacrum de Sanctiss. Trinitate, & ab omnibus tamquam Beatus reputatur, & communiter vocatur, prout latiùs in sequenti petitione facta Sanctissimo D. N. Vrbano nomine, & ad instantiam eiusdem Ciuitatis, ac fratrum Ordinis Prędicatorum in eadem commorantium Ciuitate.

Harum literarum formula inseruire poterit in alijs consimilibus occasionibus ideo requisitus, illas hic apponere curaui.

FOROLIVIEN. LITterarum remissorialium.

Venerabilis Viri Dei Marculini Ordinis Prædicatorum.

BEATISSIME PATER.

11 VERTENTE iam sæculo decimotertio ab Incarnatione Domini N. Iesu Christi, claruit in nobili Ciuitate Foroliuij B. Fr. Marcolinus, qui vti testantur multi illius, & præsentis tempestatis insignes Doctores nempè.

F. Ioan. Dominicus Florentinus Card. in relatione Romand.

Hieronymus de Bursellis.

Leander Albertus, de viris Illustribus S. Dominici.

Seraphinus Razzius, in lib. de Beatis Sancti Dominici.

Io. Michael Piò in Cronica S. Dominici in Italia.

Et colligitur ex sermone antiquissimo in illius festiuitate publicè Foroliuij habito,

bito, & ex litteris cuiusdam nobilis Foroliuiensis Reuerendiss. D. Bernardino Delphino, & ex altera Venerab. Fratris Dominici ad Reuerendiss. Magistrum Raymundum de Capua totius Ordinis Prædicatorum Magistrum generalem, quæ in libro antiquissimo in hædinis manuscriptis registratæ sunt, & ex quibusdam folijs similiter hædinis vetustissimis, authenticè à varijs illius ætatis notarijs confectis, adhuc vsq; magna cum veneratione à RR. PP. Dominicanis inter Reliquias adseruatis, quibus omnibus est credendum, cum multi eorum loquantur ex certa scientia, & omnes sint viri grauissimi Cardinales, Monaci, Historici, & Ciues nobilissimi, ad tradita per DD. Audit. S. Pal. deputatos in relatione super processu B. Andreæ Cursini parte 4. §. 1. ver. 1. & per Bzou. registrata tom. 14. sub anno 1373. numer. 9. & certum sit scripturis, & historijs antiquis multum deferri in hac materia, vt habetur in cap. 1. §. *fin. de sacr. vnct.* glos. in cap. inter dilectos §. *sed contra.* verb. magis, & ibi Abb. numero 13. in fine de fid. Instr. Bart. in l. 1. n. 25. Dec. n. 20. in fine Bolog. num. 49. ff. si certum pet. Natt. cons. 636. num. 91. lib. 3. Castell. tract. de Canon. quæstione 7. vers. quæro.

VITA.

Beatus itaque Marcolinus natus est Foroliuij ex honestis parentibus circa annum Domini 1317. fuit homo simplex, perpetuus humilitatis, & mansuetudinis cultor, anno ætatis suæ decimo, diuino afflatus spiritu, vt Deo, & B. Dominico famularetur, Ordinem Prædicatorum est ingressus, vbi ad euitandam inanem gloriam secretò quoad poterat, Dei operibus vacabat, & tanta fuit orationis eius assiduitas, vt callos maximos ad genua contraxerit, nunquam animum à cœlesti contemplatione auerterit, ita vt sæpè somno æstatico correptus, nec campanarum sonum præter signum eleuationis Christi, audiuerit, quotidie tanta deuotione Missæ sacrificium celebrauerit vt sæpè, ac sæpius in spiritu eleuatus dormire videretur, chorum omni studio frequentauerit, silentium mirificè custodiuerit inuiolabiliterq; seruauerit, ieiunium dilexerit, omniq; solertia obseruauerit, assiduis intendens orationibus, rarò Ciuitatem circumiuerit, nisi magnis necessitatibus coactus, sicuti scriptores omnes præallegati testantur.

VITÆ MIRACVLA.

Qvibus virtutibus stipatus vir iste gloriosissimus adhuc viuens, à Domino dono prophetiæ donatus est, vt sæpè futura nuntiauerit, & abdita cordium patefecerit, nónunquam cum Deipara Virgine allocutus fuerit, à cuius Imagine, quæ adhuc seruatur inter reliquias dictorum Religiosorum, responsa tulerit, Cuidam lætaliter vulnerato in capite, noctis tempore visibiliter apparuerit, fascias explicuerit, vulnus circum circa digito explorans, sanauerit. Matri mœstissimæ infortunium filij reserauerit, qui occultè ab inimicis occisus in foueam, spinis, & vrticis plenam abditus fuerat, Domino cuncta sibi reuelante, dum nocte pro eo oraret, demùm suum obitum, triduum ante prædixerit, quæ ex antedictis scriptorib. colliguntur, & clarius probari, si litteræ remissoriales concedentur, poterit.

Mors

MORS.

PEracto vitæ cursu, cum iam octuagenarius esset, laudabiliterq; per annos integros septuaginta, in familia Dominicana Deo vixisset anno 1393. die 24. Ianuarij sanctiss. obijt, prius receptis omnibus Ecclesiæ Sacramentis, cuius mors infinitis propemodum claruit miraculis. quidam puer septennis ignotus (Angelus Dei existimatus) ciuitatem percurrens Beatissimi Marcolini mortem nuntiabat, quod audiens mulier quędam, quę tunc maximis torquebatur doloribus, & iam per triginta integros annos semel, sæpius bis, in hebdomada vexata fuerat, dixit. Si est verum ô Beatæ Marcolinæ quod sis sanctus in conspectu Domini, prout ego credo, rogo te apud Deum pro me intercedas, vt ab istis doloribus liberare dignetur, quibus verbis vix prolatis statim sanata est. Ex voce itaq; pueri clamantis fere omnes Foroliuij incolæ ad Eccles. properarunt vt S. Viri Reliquias oscularentur, venerarentur, adorarent. Cumq; fratres absq; vllo honore eum sepellire satagerent populo reluctante, non nisi magna noctis parte transacta potuerunt, quo tempore cum iam multitudo recessisset sacrum Corpus humatum est. At summo mane confluente iterum populo ad Ecclesiam, vbi sacrum cadauer clam fuisse sepultum cognouit, multas cum fratribus altercationes ac rixas habuit, adeo vt necesse fuerit ad sedandum tumultum B. Patris ossa exhumare, remoto igitur lapide ab ipso monuméto, suauissimi odoris fragrantia per vniuersam Ecclesiam diffusa est, cadauere spatio trium dierum in choro exposito, cumulata miracula Deus eius meritis ostendit, vestibus iterum, atque iterum à populo præ deuotione expoliatus à Fratribus etiam bis est reindutus, Beati nomen est consecutus, Altare ad eius Sepulchrum extructum, & custos dicti Altaris decretus, cuius cura fuit vota recipere, eleemosinas custodire, & in Beati cultum dispensare, amplius in defectum prioris miracula adnotare, vt quæ Deus eius meritis elargiretur omni fide adnotata ad posteros peruenirẽt, & dies obitus ab illo tempore vsq; hodie cum decenti ornatu est celebrata, De anno autem 1458. Nicolaus de Astis Epis. Recan. Ciuis Forol. in Sepulchro marmoreo affabrè sculpto & sex columnis marm. suffulto, corporè adhùc integro reperto composuit, cum hac inscriptione.

Beato Marcolino Nicolaus de Astis Recan. Episcopus faciendum curauit 1458.

MORTIS MIRACVLA.

POst mortem etiam infinita propemodum fuerũt Miracula ex Deo, non ex arte, supra naturam, non ex verbis, sed merito & ad corroborationem fidei facta, & qualia esse desiderat, gloss. in c. 1. de reliq. & vener. Sanct. lib. 6. in vers. *Sedis Apostolicæ*, & tradit Alberic. in suo Diction. in verb. Canonizatio Sanct. Masc. de probat. conclus. 262. num. 34. cum seq. Molph. in tract. ad consuet, Neapol. lib. 2. cons. 46. numer. 44. & seq. Tusc. in lit. C. conclus. 41. num. 7. Cassan. in Catal. gloriæ mundi consid. 49. vers. 1. quod ex Deo non sequen. quorum miraculorum memoria adhùc in hædinis iam dictis autenticè conscriptis conseruatur, & sparsim à citatis Doctoribus recensetur. Mortui namque eius patrocinio ad vitam sunt reuocati, Dæmones fugati, Claudi erecti, Infideles correcti, crepati consolidati, cancri sanati, febres abactæ, & vt vnico ver-

co verbo omnia complectar, omne morbi genus, eo intercedente sanatum est.

Quæ omnia facili negotio poterunt probari, si supplicationibus Ciuitatis Foroliuij, & Fr. Prædicatorum Beatitudini Vestræ porrectis annuatur.

Ex quibus omnibus supra deductis, & alijs suo tempore deducendis apparet cultum in honorem B. Marcolini nostri, adeò antiquum, & continuatum, maximam vim habere, & talem, vt ille non modò manuteneri omninò debeat per ea, quę docet in similibus, & refert ita pluries Romę resolutum fuisse coram diuersis summis Pontificibus, Andreas Molph. in d. tract. ad consuet. Neapol. cons. 45. num. 75. cum sequentibus, & cons. 46. num. 12. lib. 2. sed etiam concedendę remissoriales in supplicationibus petite, ad effectũ suo tempore obtinendi Beatificationem, & officium, saltem in vniuersa familia Dominicana, quia quotiescunque id quod intenditur probari est releuans, remissoriales non possunt denegari Cassad. decis. 1. de dilat. Verall. decis. 68. par. 3. Rota Rom. in Mutinen. Plebis 24. Nouembris 1623. coram R.P.D. Coccino, & coram Sanct. Pontif. Greg. XV. decis. 191. num. 1. Releuantia autem in casu nostro ex eo deducitur, quia intenditur probare sanctitatem vitę, ac mortis & miracula mediantibus quibusdam scripturis antiquissimis, quorum antiquitas non nisi per testium dicta potest probari, vnde remissoria in hoc casu deneganda non est, vti considerat in scripturis antiquis Rota in d. decis. Mutinen. Plebis coram R.P.D. Coccino. Ægid. decis. 384. Put. decis. 366. numer. 3. lib. 2. est etiam probandus cultus continuatus spacio 228. annorum, & fama publica, quæ multum similiter releuant ad probandam sanctitatem, cum cultus 120. annorum tantùm, multum pręualuerit ad obtinendam Canonizationem Sancti Didaci, vti ex eius historia à Pegna conscripta, lib. 2. cap. 7. legitur, & in vita B. Ambrosij Sansedonij Romæ impressa anno 1611. lib. 3. cap. 13. & de fama dixit Bald. in l. proprietatis nu. 3. C. de probat. Verall. decis. 344. num. 3. Rota decis. 117. num. 7. par. 2. diuers.

Maximè cum in casu nostro habeatur fumus sufficiens veritatis eorum, quæ hucusq; obiecta fuerunt ex libro, qui in necessarijs datur authentico cum legalitate, in quo ad verbum registratus legitur tenor supradictarum scripturarum, quod debet sufficere ad effectum obtinendi remissoriales etiam in non prophanis. Rota in decis. 503. num. 3. recent. par. 1. cum etiam sufficere testes nulliter examinati dixerit Rota coram Sanctiss. Gregor. XV. decis. 163. nu. 11 & addit ibidem num. 10. & decis. 562. num. 4.

Et satis videtur probata sanctitas B. Marcolini ad effectum de quo agitur ex pluribus argumentis.

Quorum primum est, quia hic concurrunt duo, quæ in Canonizatione necessariò requiruntur, primo Sanctitas, & integritas vitæ, Castitas, Humilitas, Sobrietas, &c. secundo quia Deus illius personam in vita, in morte, ac post mortem miraculis illustrauit, c. teneamus p. q. 1. Maluet. dub. 3. de Canon. Sanct. num. 73. Mascar. de probat. conel. 262. num. 20. Cassan. cat. glor. mundi par. 3. consider. 49.

Secundum argumentum est, quia antequam sepulturę fuisset traditus, omnes ex populo deuotè osculabantur eius manus, & pedes, ac vestes maxima cum veneratione scindebant, & pro reliquijs seruabant, imo mediantibus illarum particulis miracula facta sunt, quæ in dictis folijs registrantur, quæ publica deuotio

deuotio, non solum probare, sed esse necessariam in signum sanctitatis alicuius etiam ante Canonizationem iudicarunt Reuerendiss. Auditores Rotæ in Canonizationis relatione S. Hiacynti Poloni, facta coram summo Pontifice Sixto V. in anno 1588. & tradit Andreas Molph. vbi supra consil. 45. num. 21.

Tertium argumentum sanctitatis istius viri fuit odor, & fragantia, quæ ex illius cadauere emanabat, vt considerat Molph. d. loco num. 12. & Sac. Rotæ Auditores in relatione B. Andreæ Cursini ad Paulum Quintum part. quarta, §. primo.

Quartum est, quia sumus in Sancto, cuius Imagines tam pictæ, quàm sculptæ, seu typis æneis colatæ omnes fuerunt vbiq; cum radijs & Inscriptione Beati, vti etiam hodie apparet ex sculptura ad tumulum, ex pictura antiquissima in Ciuitate Placentiæ existente in Ecclesia S. Ioannis de Canale, & in alijs locis, quod quidem non nisi Beatis permittitur. Bell. de Beat. Sanct. cap. 10. lib. 1. nam isti hoc pacto pinguntur ad ostendendum quod illorum opera & miracula nos quasi manu ducunt ad id credendum, & vt eorum intercessionibus nosmetipsos commendemus; Molph. citato loco, consl. 45. num. 28. 30. 31. & consl. 46. num. 9.

Quintum erit, quia statim ac vita functus, in eius honorem erectum fuit Altare in quo honorificè quotannis celebratur dies sui obitus, & missæ etiam solemnes sanctissimę Trinitatis ac Beatissimæ Virginis habentur cum luminibus, & apparatu Ecclesiæ, ac pulsu Campanarum, & Organi, & cum expositione eius Imaginis, quod non posse fieri nisi Beatis, probant Innoc. Hostiensis, & alij in cap. 1. de reliq. & venerat. Sanct. Cassian. Collat. 19. c. 1. Bellar. c. 10. de Sanct. Beat. §. quantum ad quintum. Molph. ibid. consl. 45. num. 32. 72.

Sextum argumentum sunt vota, ac tabellæ, & folia Miracula continentia quibus Capella ornabatur, quę in Sacrario dictæ Ecclesię Dominicanæ conseruantur, quę sunt in signum receptarum gratiarum corporalium, vel spiritualium, vti fuit obseruatum per Reuerendissim. Auditores Rotæ in Relatione Canonizationis Sancti Bonauenturæ, & in relatione facta Greg. xiij. pro Canonizatione Sancti Hiacynti, de qua facit mentionem Molph. ibidem consl. 45. num. 35.

Septimo sanctitas tanti viri corroboratur ex illius incorruptibilitate, quæ licet hodie non appareat, cum Corpus in marmoreo eminenti sepulchro lateat, nihilominus de ea constat ex scripturis antiquissimis tempore translationis cōfectis, quod fuit post eius obitum anno 61. & hoc quidem signo solet Deus quandoque honorare corpora multorum, qui in vita ei fideliter deseruierunt, vt de diuersis sanctis legitur, & adnotant passim citati Doctores.

Octauum arg. quia fuit communiter vti sanctus ab omnibus reputatus per 228. ad hinc annis, quæ publica opinio in his quę concernunt virtutes hominis multum attenditur. Bald. in l. prouidendum C. de postul. quia non est verisimile quod in materia tàm graui Dominus noster permittat populos fideles per magnum temporis spatium errare, vti fuit dictum à Reuerendiss. Auditoribus Rotæ in relatione super processu Sancti Hiacynthi ad finem vers. cœterum, & Sancti Raymundi parte 2. artic. 2. versiculo pro quibus, & tradit Simonet. in relatione super processu S. Francisci de Paula §. vltra hæc; & sicut ad probanda delicta multum defer-

Luc. Castell. de Cert. Glor. SS. O tur

tur diffamationi l. de Minori §. tormenta & ibi glos. verb. existimatis. Bart. numer. 4. ff. de quæst. cum alijs per Gomes. var. resol. lib. 3. cap. 13. num. 10. ita è conuerso ad probandas virtutes multum confert fama sanctitatis, cum Contrariorum eadem sit disciplina iuxta not. in l. 1. ff. de ijs qui sunt sui, vel alieni Iuris, & in l. & si contra ff. de vulg. & pupill. vt considerarunt Audit. Rotæ in relatione B. Andreę Cursini ad Paulum Quintum Pont. Maximum sub tit. de modo probandi sanctitatem §. 2. maximè cum simus in antiquissimis, in quibus sufficit publica vox & fama. Bald. in l. proprietatis, num. 3. C. de probat. Alexand. in l. rem quæ nobis num. 18. ff. de acquir. possess. Verall. decis. 344. num. 3. & decis. 347. num. 4. part. 3. Rota Romana decis. 171. num. 7 p. 1. diuers.

Vltimò tandem, quia versamur in Beato acclamatiuè, & nuncupatiuè, & qui scilicet Beatus vbiq; est nuncupatus, & eius gesta fuerunt à varijs auctoribus antiquissimis de Superiorum permissu typis consignata, & qui pro se habet præsumptionem sanctitatis ad trad. post alios per Molph. sæpè alleg. cons. 45. num. 26. 27. lib. 2. vnde fit quod omninò sint concedendæ literæ remissoriales, quæ petuntur, &c.

Quare, &c.

13 In hoc secundo cap. frequentius sermo accidit de candelabris, siue cereis accendendis ad sepulchra, & ad imagines Beatorum, & sanctorum circa quorum laudabilem vsum breuiter dicam ex eorum accensione nullam esse desumendam offendiculi, siue scandali occasionem, vt Donatistæ, & alij Hæretici præsertim Vigilantius falsò scripserunt, imò hoc ad cultum & reuerentiam Dei, & Sanctorum pertinere, cum secundum illud Sancti Hieronymi aduersus Vigilantium, *quicumque accendit Cereos secundum fidem suam habet mercedem*. Authore enim Sancto Hieronymo epist. 20. ad Marcellam, ideo luminaria accenduntur ad Christi, & Sanctorum Imagines, *vt accenso lumine, sponsi spectetur aduentus*.

Hinc est, quod multi Sancti Patres præsertim Sanct. Augustin. serm. 215. de tempore nedum cereorum vsum probat, sed ceteos offerre hortatur, eandem hortationem facit S. Ioannes Chrisostomus *de oratione occursus Domini, & Simeonis*, id omne approbat, & demonstrat vsus, & consuetudo antiqua Ecclesiæ Catholicæ, quæ omnibus præualet. Id omne etiam factis miraculosis à Deo probatum est. Narrat equidem Eusebius lib. 6. cap. 7. hist. Ecclesiast. & Nicephorus lib. 5. cap. 9. cum in die solemni vigiliarum Paschæ in Ecclesia Hierosolymitana oleum defecisset pro luminaribus accendendis, Narcisus Hierosolymitanus Episcopus aquam deferri imperauit, quam per ipsum benedictam lampadibus infudit, statimq; lampades accendi iussit, sanè omnibus mirantibus aqua illico in olei pinguedinem versa, splendorem luminum clariorem emittebat.

Consimilia miracula narrat S. Gregorius *lib. 1. Dialogorum, cap. 5.* & *lib. 3. cap. 30.* & Gregor. Turonen. *cap. 57. de gloria Martyrum*, vbi non tacebo illud celebre miraculum, quod frequenter Deus operatus est ad sepulchrũ S. Petri Martyris de quo glorioso Martyre Innocentius Quartus in Bulla suæ Canonizationis §. *O quam insigne* (inquit) *pro defensione namque, ac exaltatione Catholicæ fidei, & assertione obedientiæ Romanæ Ecclesiæ acerrimam mortem tulit*.

tulit, & paucis interiectis. *Hic iam in Cælo quasi luminare conspicuum, & splendore gloriæ, & multorum corruscatione signorum effulget*, Tandem §. *post mortem*. subdit. *post mortem ipsius, lampades ad sepulchrum eius venerabile pendentes, pluries per se ipsas absque omni humano studio, & ministerio diuinitus sunt accensæ*. & rationem congruentiæ huius miraculi assignans, statim ait. *Quia conueniens nimis erat, ut quoniam igne ac lumine fidei excellenter claruerat, singulare de ipso ignis, & luminis miraculum appareret*; ex quibus liquidò constat quantum sit laudabilis, Deo gratus, & hominibus vtilis, accensionis lampadum, siue cereorum ad sepulchra, & imagines sanctorum cultus.

Ad id vero quod aliqui obiiciunt ex Concil. Elibertino (licet prouinciali) *cap. 37.* & Lactantio *lib. 6. cap. 2.* Cereos accendere pertinere ad simplicitatem sæcularium hominum, & deuotarum fœminarum, quę quidem zelum Dei habent, sed non secundum scientiam. facillimè respondetur dicendo, quod reprehensio, de qua in argumento contra accendentes cereos, siue offerentes pro munere Deo, vel sanctis, non intelligitur simpliciter, & absolutè, sed per illam arguuntur tantum homines imperiti, qui, hoc fine, & intentione offerunt cereos, quasi quod Sancti egeant lumine quemadmodum homines prophani, quo fine, & intentione nequaquam offerunt Christiani luminaria, siue cereos Deo, & Sanctis. Scientes enim Deum datorem luminis non egere his luminaribus, sed in honorem, & reuerentiam Dei, & Sanctorum pro gratiarum actione, qui cultus hac intentione factus in se, & de se, pius laudabilis, & non modica mercede dignus est, vt fusiùs probat inter alios S. Hieronymus *aduersus Vigilantium*, & *in epist. ad Riparium*. Et vt habetur *in Synodo 7. act. 4.* luminaria, & suaueolentia, & Thymiamata accendũtur in honorem illorum, cum Christo requies, quorum honor ad ipsum recurrit. Idem Epiphanius ad finem Epistolæ, quam scripsit *ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum*, refert didicisse, ac intellexisse ex intuitu lucernæ ardentis in quodam loco, illum locum esse Ecclesiam, in quam intrauit, vt oraret.

14 Præter illa quæ continentur in formula litterarum remissorialium pro viro Dei Beato Marculino Ordinis Prędicatorum, de qua num. 12. præsertim §. *Quibus omnibus est credendum*, auide desiderantur nonnulla circa fidem adhibendam vetustioribus scriptoribus, seu scripturis antiquis, de sanctitatis, & miraculorum fama seruorum Dei, Spiritus sancti chrismatibus ditatorum, heroicisq; virtutibus præditorum, quorum fama etiam vsq; ad nostra tempora perdurauit, aliquando etiam non sine miraculorum operatione.

In specie cupiunt intelligere, quæ & qualis fides adhibenda sit scripturis, de quibus supra in Archiuijs, seu in sacrarijs Religiosorum, vel Regularium. Quibus quantum in me est satisfacere cupiens, proponam, declarabo, & comprobabo sequentes assertiones.

Prima Assertio. Scripturæ repertæ in Archiuio publico alicuius Vniuersitatis probant, & fidem faciunt circa ea, quæ in illis palam, & expresè continentur.

Declaratur deinde probatur prima assertio. Communiter Canonistæ dicunt & optimè, hanc assertionem esse limitandam primo. Quoties Archiuio prǽest officialis publicus, secundo quod scriptura siue scripturæ fuerint positæ, ac repertæ inter scripturas authenticas, Adducunt etiam tertiam limi-

tationem dummodo vigeat consuetudo, vt consimilibus scripturis adhibeatur fides, quæ tertia limitatio secundum aliquos non est intelligenda necessariò, sed ad bene esse.

Prædictam assertionem probat communis ferè consensus Canonistarum expressus per ipsos in cap. *ad Audientiam de præscript.* ex textu cuius cap. colligunt concorditer eandem assertionẽ, de qua supra, cùm prędictis limitationibus, inter quos vnus est Felynus eodem, cap. *col. 4. cum sequentibus.* Aretinus in cap. *cum causam de probationibus*, numer. 4. in fine & sequentibus, Ioannes Andreas *in addit. ad speculat. lib. 2. p. 2. de instrum. edict.* §. *num dicendum 7. verb. si œconomus*, *vers. quintum supplementum*. Innocentius pariter, capit. primo *de procurat. numero primo, ad finem*. Imola ibidem, numero octauo. *vers. quandoq; vero*. Hostiensis, capit. *cum causam de probationibus*, *numero quarto*. Afflictus *in constit. Regn. cordi nobis est. numero duodecimo*, cum alijs multis in particulari relatis ab Andrea Molfesio *Tom. 2. addiction. ad quæstiones vsuales consuetudinum Neapolitanarum*, *quæstione vigesima*. vbi interquam plures limitationes ab eo adductas, ibidem *numero duodecimo*, inquit. *Quando versamur in antiquis tunc scripturæ modo declarato in prima assertione probant*. pro veritate, & firmitate huius limitationis, adducit authoritatem Iasonis in authenticam, *si quis in aliquo. columm. 3. &* 4. & Aretini, *consil. 36. col. 3.* Decij. *consil. 36. col. 2.* Socin. *consil. 187. columm. 4.* insuper pro veritate eiusdemmet primæ assertionis extat decisio Rotæ Romanæ, *in recentior. decis. 13. num. 3. p. prima*, & in pluribus alijs.

Secunda Assertio. Libris, & pariter scripturis antiquis continentibus gesta famulorum Dei, adhibenda est fides.

Ad declarationem secundæ assertionis animaduerto, quod quamuis iustorum beatificatio seu canonizatio, vt latè demonstratum est superius in cap. primo, & secundo huius Elucidarij, *non expleatur sine præuia testium plurium iuridica informatione*, cum tamen de vetustioribus nequeant haberi recentia testimonia in tali casu Theologi, & Canonistæ loco harum informationum affirmant credendum esse testimonijs virorum grauissimorum de sanctitate, & miraculis famulorum Dei attestantium, cum alia quærere, aut inuenire impossibile videatur.

Hanc secundam assertionem probant tradita in *cap. primo de sac. vnct.* §. *fin.* necnon, & illa glossæ *cap. inter dilectos de fide instrumentorum*, §. *sed contra verbo magis*, & ibidem tradita ab Abbate *numero decimotertio, in fine*, & à Bartolo *in lege prima, numero vigesimosecundo*, à Iasone, *numero vigesimo quinto*, à Decio *numero vigesimo in fine*, à Bolog. *numero quadragesimonono, ff. si certum pet.* Natt. *consil. 636. numer. 91. lib. 3.* & à Castellano *tractat. de Canonizatione, quæst. 7. vers. quaro.*

Neque obstat, quod Scripturæ de quibus in secunda assertione, reperiantur conseruatæ in Archiuio Monachorum & Regularium, quorum Archiuia ab aliquibus, loca priuata dicuntur, nam in specie de consimilibus scripturis antiquioribus seruatis apud Regulares, quibus est adhibenda fides extat doctrina Putei *decis. 186. numero primo, lib. 3.* Scaciæ *in 2. p. suæ praxis cap. 11. num. 159.*

Tertia Assertio, seu potius declaratio secundæ assertionis. Historiis vetustioribus continentibus vitam, & gesta famulorum Dei, adhibenda est fides ad arbitrium, siue secundum placitum

citum Pontificis Romani, quibus regulariter accedente continuatione famæ sanctitatis, & patratione miraculorum multum deferendum est.

Hæc tertia assertio intelligenda venit in ordine ad Beatificationem, & Canonizationem famulorum Dei. Quæ assertio quoad sui primam partem habet veritatem ex communi intellectu ferè omnium Canonistarum. Sed eam quasi in proprijs terminis adducũt Pauinus *in Relatione Sancti Bonauenturæ part. 2. art. 8.* Castellanus *de Canonizatione sanctorum, quæst. 7. art. vltimo, num. 1.* Idem tenuerunt præstantissimi Patres sacræ Rotæ Rom. *in Relatione Sancti Hyacinthi cap. 3. vers. neque dubium.*

Secunda vero pars eiusdem assertionis suaderi potest ex traditis à glossa in Clementina prima *de Reliq. & Veneratione Sanctorum vers. orationis.* à Bartolo in *lege prima num. 22.* à Iasone *ibidem num. 25. ff. si certum petat.* ab Abbate *in cap. cum causam de testibus, numero primo*, à Pauino & Castellano, *vbi supra.*

Additur quarta assertio continens, & ipsa declarationem prædictarum assertionum, seu potius limitationem. Adhibetur fides scripturis antiquis repertis etiam in Archiuijs priuatis domorum Religiosorum, siue Regularium, si habeant indictionem, diem, locum loci, testes, subscriptionem, & cetera requisita per glosam *in l. generali in verbo seruituti in lege tabul. lib. 2.* Et pariter ex Aimon. *Consil. 216. num. 2.* & sequentibus Rota Romana *in Lunen. seu Sarzanen.* Cappellaniæ *26. Martij 1601.* coram Cardinali Sacrato, *& in recentioribus decis. 50. num. 4. p. 2. & in Feltren. prabenda 16. Decemb. 1605.* coram Reuerendo Padre Dom. Cucino, imo quando tractatur de scripturis verè antiquis, quarum antiquitas ex conspectu, & facie apertè constat data, non est opus simpliciter recognitione. Puteus *decis. 151. lib. 1. Veral. decis. 5. lib. 3. Rota in dicta Feltren. prabenda, & inter assumen. Iurisdictionis de Iudela 26. Aprilis 1602.* coram Archiep. Rudien. *& in Tridentina decimarum 14. Febr. 1620.* coram Cardin. Sacrato *ver. non obstat.*

Quinta assertio lib. 215. Historiarum & Cronicarum quando adhibita fuit fides à Maioribus ab antiquo tempore, consimiles libri & scripturę, fidem faciunt circa beatificationem, quoq; famulorum Dei exhibendo ad minus fumum pro necessarijs obtinendis circa illam. Hæc Conclusio quoad primam sui partem est communis apud Canonistas, eamq; inter alias adducit in proprijs terminis, Mascardus de probat. concl. 105. num. 11. & conclus. 398. num. 6. pro qua refert innumeros textus & Authores eandem Conclusionem asserentes, ac tanquam veram defendentes; idem quoq; relatiuè tradit Cassad. decis. 6. num. 12. quam conclusionem colligit præsertim ex Bartolo leg. 1. ff. *si certum petatur.*

Quæ Conclusio à multis præsertim ab illis relatis ad secundam Assertionem proportionaliter expanditur ad libros, & scripturas continentes vitam, & gesta famulorum Dei pro facilitando negotio beatificationis ipsorum. Nec me latet, vt ego ipsemet vidi circa prædictas assertiones extare innumeras limitationes, quæ cum sint communes apud Iuris peritos, easdem pro maiori parte ad euitandam prolixitatem ommisi.

Breuis Instructio, de modo, & forma compilandi processum coram Ordinario, Pro obtinendis literis Remissorialibus, circa Beatificationem alicuius serui Dei.

15 COmpareat Procurator die Iuridica in Palatio Archiepiscopi, siue Episcopi, eiq; exponat factum de quo agitur, vt quanto citius fabricetur processus, super vita, heroicis virtutibus, sanctitate, & miraculis serui Dei N. ne temporis iniuria probationes pereant, & testes è viuis excedant, vt similis processus possit ritè formatus transmitti, ad Sanctam Sedem Apostolicam, seu ad sacram Rituum Congregationem, ad effectum futuræ Beatificationis, & Canonizationis, & Procurator ante omnia coram Episcopo, exhibeat mandatum procurationis in hac causa, & si Episcopus non poterit vacare fabricationi processus, Vicarius Generalis id efficiat, vel aliquis alius in dignitate deputandus specialiter ab Episcopo.

Postquam Procurator egerit prędictam instantiam, ac produxerit, Procurationis Instrumentum, & Dominus Episcopus illud acceptauerit, & admiserit talem petitionem, & mandatum, instet apud Episcopum, seu eius Vicarium, vt dignetur deputare Notarium ex approbatis sibi benè visum, qui rogare se debeat de actis faciendis; qui Notarius statim atque fuerit deputatus, Iuramentum præstet in manibus Episcopi de fideliter exercēdo officium Notariatus in simili causa, & de tali deputatione, ac iuramento rogetur alter Notarius, ipseq; Episcopus seu Vicarius vnico contextu deputet locum aliquem sacrum, vt puta Oratorium, siue Cappellam in qua examinari debeant testes, ac etiam diem & horam non impeditam aliquo festo, in quo debeant testes pariter examinari. Et successiuè, idem Procurator instet deputari Nuntium, siue Cursorem pro exequendis citationibus, pro aduocandis testibus, qui pariter postquam fuerit admissus à Domino Episcopo præstet, & ille Iuramentum in forma debita de fideliter exercendo suũ officium Tabellionarus.

Post hęc alio die iuridico compareat idem Procurator coram eodem Reuerendiss. exhibeatq; notulam testium examinandorum, & in fine dictæ nominationis addat clausulam *reseruata sibi facultate alios testes nominandi, suis loco & tempore, si opus fuerit exprimendis.* Deinde idem Procurator instet mandari, vt testes citentur ad effectum, vt se examini subijciant coram Episcopo seu eius Vicario, qui testes iurent super vita, virtutibus, & miraculis Canonizandi, & citatio sic esse debet.

Formula Citationis.

CItetur N. ad subijciendum se examini coram Reuerendiss. D. N. in causa Canonizationis N. pro prima die quæ erit N. ab hora N. vsque ad horam N. de mane, & de sero ab hora N. vsq; ad horam N. & successiuè singulis diebus & horis vsq; ad perfectum examen, in Cappella posita in Ecclesia Sancti N. ad hunc effectum deputata, instantibus N. N. Principalibus siue N. eorum Procuratore legitimo.

Et quando citationes fuerint exequutioni mandatę, pro examine testium ducat illas suis loco, & tempore in actis, causę, & petat à Iudice, vt iubeat procedi ad vlteriora in causa, & alia fieri necessaria, & opportuna in forma debita & consueta, & producat coram eodē Episcopo Articulos seu Materias, super quibus testes examinari debent.

Ex tunc Iudex visis, & admissis dictis

ctis Articulis per Procuratorem exhibitis, mandet procedi ad vlteriora, induci testes coram eo, & alia fieri, ad hunc effectum pro huiusmodi examine faciendo, & ad bonum ordinem seruandum D. Episcopus facto Decreto ex officio, Notario deputato in huiusmodi causa exhibeat interrogatoria, ad effectum, vt interrogentur testes inducendi, & poterit seruari sequens forma Articulorum.

1 Moneatur quilibet testis de grauitate magna periurij, præsertim in similibus causis Beatificationum, & Canonizationũ, super quibus est examinandus.

2 Interrogetur de Nomine, Cognomine, Patria, Parentibus, ac exercitio, seu professione.

3 Interrogetur an hoc Anno tempore Paschatis, sit confessus peccata sua, cui Sacerdoti in qua Ecclesia, & an, & vbi sumpserit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & à quo?

4 Interrogetur an fuerit vnquam excommunicatus, qua de causa, & an postea fuerit absolutus, quomodo, & à quo, & quando?

5 Interrogetur, an sibi fuerit aliquid promissum, datum vel exhibitum, ad hoc, vt se examinaret, & dicat quid, & à quo, & an aliquid speret se consequuturum ex hoc examine, per eum faciendo & quid, & à quo, siue quibus.

Deinde deueniatur ad Articulos in particulari, super quibus examinentur testes.

Hic debet esse tenor Articulorum, seu materiarum, iam productarum à Procuratore coram Iudice, super quibus examinari debent testes, scilicet super illis tantum, qui erunt indicati Notario, de mente producentis omissis alijs.

De Exordio Examinationis.

NOtarius deputatus principium examinis poterit incipere in hũc qui sequitur modum, In Nomine Domini, Amen, Die N. Mensis N. Anni Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini N. Papæ N. Sedente N. N. Iudice, vel Iudicibus prò tribunali in Sacello N. quem locum elegit, vel elegerunt; & deputauerunt pro excipiendis iuramentis, & depositionibus testium, in causa Patris N. ad instantiam N N. Procuratoris N. N. hora præscripta, comparuit N. N. testis, inductus ab eodem Procuratore, qui fuit citatus per N. N. Cursorem, prout in Actis, mei Notarij N. N. qui monitus de grauitate iuramenti, & periurij à Iudice, iurauit in manibus eius, tactis manu sacrosanctis Euangelijs, de veritate dicenda in hac causa, & super interrogatorijs faciendis à Iudice, vel a iudicibus examinatoribus.

Ad primum respondit, vocor Franciscus (verbi gratia) Altanus filius N. & N. ætatis annorum N. sum Professione Mercator, seu Medicus, vel Sutor, vel Doctor, siue Religiosus talis ordinis ex approbatis à S. Sede Apostolica.

Ad secundum, Ego confessus sum peccata mea pluries, hoc anno, vel semel, aut ter, & communicaui in Paschate, dicendo cui à quo, & in quo loco.

Ad tertium, Nunquam quod sciam fui excommunicatus, vel sum Sacerdos, & quotidie celebro Missam.

Ad quartum, Non moueor premio, nec promissione, sed quia fui citatus, prout iuraui, sic pro veritate deponam.

Et Notarius scribat testium dicta fideliter, tàm iuxtà interrogatoria, quam super alia omnia in eo idiomate, & ijsdem verbis præcisis, quibus testis profert

fert

fert dictum suum, latino videlicet Sermone vel Gallo, aut Hispano, vel Lusitano, vel Italo, prout testis vtetur. Optimū esset distinctè, ac diligenter singulos testes interrogare, in causa scientię eorum, quæ deposuerunt, cum maxima specificatione singulorum, versamur enim in arduo, & valde graui negotio. Et post absolutum examen subscribat testis hoc modo Ego N. N. Ita deposui pro veritate, eodem idiomate id scribat; si testis nescit scribere, scribat Notarius, vel alter pro ipso, hoc modo, & quia testis nescit scribere Ego N. Rogatus ab ipso, pro eo subscripsi; Post illum subscribat Iudex lingua latina semper Ego N. N. Iudex, &c. tandem subscribat Notarius hoc modo, & Ego. N. N. Notarius deputatus, de his Rogatus sum &c.

Absoluto vero Examine si statim sequatur alterius examen Notarius Scribat, Incontinenti eodem loco die, & tempore, vt supra eoram eodem vel iisdem Iudice vel Iudicibus, Comparuit N. N. testis Inductus qui fuit citatus vt supra, Monitus de grauitate Iurament. & periurij iurauit ad Sacra Dei Euangelia, tactis Manu Sacerdotis Scripturis in manibus eiusdem N. N. Iudicis, vt supra, & interrogatus super iisdem interrogatorijs exhibitis approbatis, &c.

Ad Primum Respondit, &c. & ita vsque ad finem omnium Articulorum, eodem modo, quo supra procedatur; Si autem diuersis diebus fient examina, semper ad initium ponat Notarius nomen diei, Exempli gratia, Die Mensis 2. Iunij, eiusdem anni coram, &c. vt supra, & sic debent continuari omnia examina, omniū testium vniformiter.

In fine omnium examinum, & compilationis processus compareat iterum Procurator coram Iudice, & petat claudi processum, & copiam extrahi. & collationari, & authenticari, & sibi dari copiam trāsmittendam Romam ad Summum Pontificem, seu ad Congregationem Sacrorum Rituum. Tunc Iudex mandet, ac decernat exemplari processum, & collationari coram se, deputando alium, vel alios Notarios, qui vna cum Notario, qui expleuit examina, eoram se conferant processum cum copia, maiori qua poterit diligentia, quo peracto, & prædicta collatione expleta, in fine tandem vnusquisq; ex Notarijs, sigillatim fidem faciat, se à iudice, vel à iudicibus ad collationandum, deputatum fuisse dictum processum, eumque collationasse, & omnia benè, ritè, ac fidè, quilibet ex Notarijs se subscribat manupropria, & apponat signum sui Notariatus seu officij, & Iudex seu Iudices subscribant pariter manupropria sub hac forma sequenti.

Formula subscriptionis Iudicis.

Ego N. N. Iudex supra dicta omnia, & singula ita esse affirmo, &c. & apponat sigillum suum etiam Iudex.

Postea apponatur legalitas Vniuersitatis loci, seu Ciuitatis, vel alterius, qui fidem faciat Notarios prædictos esse legales, & eorum scripturis vbiq; locorum fidem haberi in Iudicio, & extra, & apponatur sigillum eius qui hoc attestatur, & signum Notarij, qui scribit legalitatem.

His peractis claudatur processus, & sigillis Iudicum signetur, vt non possit aperiri, & per fidelem Notarium ad Romanam Curiam transmittatur, præsentandum Summo Pontifici, seu Sacr. Congreg. Rituum, vel quibus id fuerit commissum.

Hæc formula non est necessariò semper (vt iacet) obseruanda, sed iuxta diuersitatem facti, loci temporis, ac Persona-

ſonarum poteſt variari,ſed ideo importunè requiſitus illam hic appoſui, quia regulariter, & de facto fuit approbata per Illuſtriſſimos, & Reuerendiſſimos DD. Cardinales S. Congr. ſuper ſacros Ritus ſpecialiter à Sancta Sede deputatos,imò de Mandato quorumdam illorum fuit ſæpè tranſmiſſa extra Vrbem ad prædictum effectum.

Summarium Tertij Cap.

1 *Sanctus Petrus Saluatoris noſtri Vicarius, Primus inter Apoſtolos cognouit Chriſti diuinitatem, & confeſſus eſt palam, Tu es Chriſtus Filius Dei viui, Qui Saluator* Petrum *fundamentum Eccleſiæ poſt ſe ipſum nominauit.*

2 *Regimen Monarchicum Eccleſiæ Romanæ perſeuerabit vſque ad finem mundi, in perſona Pontificis Romani Chriſti Vicarij, ac legitimi ſucceſſoris Principis Apoſtolorum Diui Petri.*

3 *Demonſtratur veritas Epiſtolæ Sancti Clementis ad Apoſtolum fratrem Domini.*

4 *Sanctus Petrus ex diuina diſpenſatione Sancto Clementi poteſtatem ſuam reliquit, ac de fide eſt,quod Pontifex Romanus Diui Petri ſucceſſor eadem fulgeat authoritate, qua Petrus.*

5 *Adducitur Decretum aliàs conſuetum fieri in electione Pontificis Romani.*

6 *De fide eſt Romanum Pontificem ritè electum,eſſe verè Diui Petri ſucceſſorem in regimine Vniuerſalis Eccleſiæ.*

7 *Multa digna conſideratione referuntur de Cathedra Romana S. Petri.*

8 *Ex Eccleſia, & Cathedra Romana Religionis Chriſtianæ fons, et origo dimanat, quam S. Petrus iuſſu Saluatoris noſtri ſui primatus hæredem conſtituit.*

9 *Explicatur dignitas Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes aliàs* Eccleſias *totius Orbis.*

10 *Nomen Papæ eſt proprium Pontificis Romani, vbi referuntur aliqua de morte Sancti Petri in Vrbe ſequuta.*

11 *Primatum ſuper omnes Eccleſias Orbis accepit S. Petrus à Chriſto immediatè, nullo præcedente conſenſu, vel electione Apoſtolorum, vbi declaratur quomodo Chriſto competat eſſe Caput Eccleſiæ, ac etiam Petro, & ſucceſſoribus eius Romanis* Pontificibus, *demonſtrando Chriſtum non poſſe ritè appellari membrum Eccleſiæ,ſed Caput ipſius quicquid dicant aliqui.*

12 *Soluuntur obiectiones aſſerentium Chriſtum poſſe dici membrum Eccleſiæ.*

13 *Declaratur quomodo Chriſti humanitas effectiuè, ſed tamen inſtrumentaliter cauſet in nobis gratiam.*

14 *Adducuntur,atque explicantur loca Concil. Trident. ſeſſ. 6. & ſeſſione 21.*

15 *Ab ipſo Chriſto Deo, & homine fundata eſt Eccleſia, cuius caput viſibile eſt* Pontifex *Romanus, qui ſolus ex proprietate ſermonis eſt proximus, & immediatus Dei miniſter, ad differentiam aliorum* Principum, *appellaturq; primus, ac maximus omnium Epiſcoporum.*

16 Proponuntur, *& reſoluuntur nonnulla argumenta contra prædicta, demonſtrando præſertim Concilia nequaquam contuliſſe primatum Eccleſiæ Romanæ, cum illud habeat à Deo.*

17 *Vnitas Eccleſiæ* Catholicæ *Romanæ prouenieus ab vnitate Capitis, declaratur.*

18 *Non propter ſenilem ætatem,ſed propter excellentem fidei confeſſionem,à Chriſto totius* Eccleſiæ *primatum ſuſcepit Diuus* Petrus.

19 *Lacrymis, & fletu,* Petrus *adeò commiſſum purgauit peccatum, vt nihil de ſua excellentia coram Deo, & hominibus amiſerit.*

20 *Commendatur maieſtas, atq; ſublimitas principatus* Pontificis *Romani ſuper totam Monarchiam Eccleſiæ militantis.*

21 Pontifex *Romanus non ſolum eſt Vicarius Chriſti*

Christi in quantum fuit totius Ecclesiæ Prælatus, verum etiam, & in quantum Mundi Dominus.

22 Adeo certum, & euidens est Primatus Pontificis Romani, vt illum non solum fassi sint Conc. SS. Patres, omnesq; Catholici Doctores, verum etiam Græci, Pagani, & Hæretici.

23 In his quæ fidei, siue morum sunt definiendis, non potest errare Pontifex Romanus propter assistentiam Spiritus veritatis.

24 Ab Ecclesia Romana tanquam à Sole recipiunt cuncti lumen catholicæ veritatis.

25 Ecclesia catholica dicitur vna, vnitate etiam fidei.

26 Omnis quæstio fidei, & morum iudicialiter terminari debet per Sanctam Sedem Apostolicam, ut optimè docent, inter alios, validissimis argumentis S. Thomas & fideles discipuli ipsius.

27 Concilia antiqua, & moderna semper celebrata fuere authoritate Pontificis Romani, & non aliàs, nec aliter, neque quidquam determinarunt Patres in illis congregati pertinens ad materiam fidei, vel morum absque approbatione, & antecedenti consultatione eiusdem Sanctæ Sedis Apostolicæ.

28 Reijcitur multis argumentis falsa opinio eorum, qui crediderunt ad Principes sæculares pertinere posse Synodorum Generalium conuocationem.

29 Insinuantur laudes, quibus prædicarunt sancti Patres acta Concilij Niceni, & referuntur instantiæ præsertim Imperatorum, quibus petebant à Summo Pontifice Romano, vt indicteret concilia iuxta temporum, & factorum exigentiam.

30 Adducuntur rationes quare Sanctus Syluester, & alij Pontifices Romani vsi sint opera Principum sæcularium, vt Patres conciliares tutè accederent ad loca, vbi erant celebranda Concilia.

31 Solus enim Pontifex Romanus diuino iure caput est omnium Pastorum, ideo ad ipsum, & non ad alios pertinet congregare Concilia Generalia.

32 Demonstratur quomodo Imperatores subscripserint acta quorundam Conciliorum, non tamen tanquam diffinientes res fidei.

33 Consuetudo ea est, ut non solum acta Conciliorum approbanda semper remittantur ad Pontificem Romanum, verum etiam, vt Patres in Concilio legitimè congregati nihil de fide diffinierint, inconsulto eodem Romano Pontifice, quamuis eius authoritate iam congregatum esset Concilium.

34 Potestas Pontificis Romani, confirmandi fideles in vera fide, quibus, & quando, & quomodo communicari possit.

35 Quam plura referuntur de infallibilitate Iudicij Capitis vniuersalis Ecclesiæ Catholicæ Pontificis Romani.

36 Nonnullis Argumentis optimè fundatis, demonstratur, Quomodo Pontifex Romanus in diffinitione eorum, quæ sunt fidei, vel bonorum morum, inter quæ connumeranda venit Iustorum Canonizatio, nequeat errare.

37 Dato, quod Papa esset hæreticus occultus, determinaturus tamen aliquid de fide, vel bonorum morum ex vi assistentiæ spiritus sancti, de qua supra, verum, ac rectum simpliciter determinaret, contra propriam, et personalem opinionem, dummodo tamen sufficientem, & consuetam adhibeat diligentiam.

38 Vindicantur quamplures Pontifices Romani à calumnijs eorum, qui voluntariè scripserunt illos fuisse hæreticos.

39 Respondetur multipliciter ad obiectiones eorum, qui absque rationis fundamento asserunt Concilium esse supra Papam, demonstrando multis argumentis Papam esse supra Concilium.

40 Adducuntur notæ, & signa, quibus dignosci potest quando Papa loquatur ex Cathedra, & vt Pontifex.

Demon-

41 *Demonstratur quomodo Pontifex Romanus in solemni actu Canonizationis Iustorum habeat assistētiam Spiritus Sancti, ideo errare non potest.*

42 *Assignantur ex D. Thoma, & alijs, diuersa genera eorum, quæ pertinent ad fidem, inter quæ connumeratur Sanctorum Canonizatio.*

43 *Adducitur atq; simul declaratur iterum deffinitio Canonizationis Sanctorum.*

44 *Referuntur formulæ Decretorum in ordine ad Canonizationem, quibus vtitur Sacra Congregatio Rituum, post præmissas innumeras diligentias, circa vitam, mores, & miracula canonizandorum.*

45 *Papa notoriè deprehensus hæreticus, iudicatur à Deo non Pontifex.*

46 *Respondetur ad argumenta ab hostibus fidei proposita contra primatum Ecclesiæ Romanæ patefaciendo in multis Hæreticorum fallacias.*

47 *Demonstratur quomodo, quando, vbi, & in quibus S. Petrus exercuerit munus primatus totius Ecclesiæ Catholicæ.*

48 *Quoties Euangelistæ mentionem faciunt de Petro, & alijs Apostolis ad ostendendum primatum ipsius, etiam inter illos, præponunt semper illum cæteris Apostolis.*

49 Pontifices *Romani Imperium Monarchicum Ecclesiæ non fraude, neque armis, sed Christi Domini institutione, & virtute susceperunt, atque conseruarunt, & conseruabunt.*

50 *Assignatur multiplex ratio, quare Hæretici falso, & proteruè negent Primatum Pontificis Romani.*

51 *Multa referuntur de Schismate Græcorum, deq; primo Authore occasione illius, vbi referuntur etiam inter quamplura aliqua reuelationes ad idem Sanctæ Brigittæ.*

52 *Reijciuntur multis vijs figmenta Græcorum* Schismaticorum.

53 *Declaratur tempus determinatum quando Christus præcepit Diuo Petro, vt in Vrbe constabiliret Primatum* Ecclesiæ *Catholicæ, vbi enarrantur aliqua de attentata fuga Petri ab Vrbe.*

54 *Multis argumentis demonstratur continuatio, & auctio* Primatus Pontificis *Romani.*

55 *Explicatur varijs modis, & argumentis excellentia dignitatis* Sanctorum *Apostolorum, super omnes alios Sanctos, præteritos, & futuros* Ecclesiæ *Triumphantis; & Militantis, demonstrando ex testimon. S. Thom. temerarium esse, ad minus, Sanctos, vel Sanctum aliquem Apostolis comparare.*

CAPVT TERTIVM.

De *fundamentis necessariò stabiliendis, continentibus explicationem supremæ dignitatis Monarchicæ* Pontificis Rom. *in toto terrarum Orbe, ex quibus conclusiones quinti cap. earumq; probationes colliguntur.*

Punctum Primum.

De Sublimitate potestatis Pont. Rom.

1 §. 1. RIMVM fundamentum, valde, vtilè, nè verius dicam simplicitèr, ac omninò necessarium ad illa Elucidanda, & firmiùs stabilienda, quæ ad nostrum principale pertinent institutum, illud est, per quod cunctis panditur summa excellentia, maximè potestatis, ac celsitudo dignitatis S. Petri, & Successorum illius in Vicaria potestate circa Monarchiam Ecclesiæ vniuersalis, qui Petrus dignus iudicatus est, *vt quod in Christo Dei esset,* Cœlestis *Patris reuelatione, primus inter Apostolos cognosceret, palamq; confiteretur dicendo, tu es Christus Filius Dei viui. S. Hilarius ad cap. 16. Matth.* de quo S. Ioannes Chrysostomus sermone

de

de Apostolis Petro, & Paulo alloquens S. Petrum, inquit, *Feruenti spiritu Dominum dilexisti omnium Apostolorum fidelissimus*.

§. 2. Pontifex Romanus Diuo Petro Apostolorum Principi, quem Dominus fundamentum Ecclesiæ post se ipsum nominauit, atque constituit.ex S. Augustino serm. 15. de Sanctitatis, prout latiùs dictum est, cap. 1. ad initium, non tantum in Episcopatu Romano, verum etiam in regimine, Præfectura, atq; Principatu Monarchico totius Ecclesiæ indubitanter succedit, contra præsertim Nilum Tessalonicen. Episcopum in suo libro *aduersus Primatum Papa*, Caluinum lib. 4. instit. cap. 6. §. 8. & 11. ac alios hæreticos, etiam moderniores præsertim Marcum Antonium de dominis, de quo latiùs cap. 1.

2 Veritatem successionis continuatæ,
§. 1. & vsque ad consummationem sæculi conseruandæ in Pontifices Roman. euidenter demonstrant, quæ dicta sunt in primo cap. vbi abundè, ac dilucidè probatum est regimen Monarchicum Ecclesiæ Romanæ esse duraturum, vsquè ad finem mundi, & S. Leo Magnus, serm. 2. *de anniuersario assumptionis suæ*, postquam dixit Petrum in fortitudine Petræ perseuerare, *perseuerat* (inquit) *Petrus, & viuit in successoribus*, qui proculdubio sunt Romani Pontifices; & Beatus Petrus Crysol. Archiepiscopus Rauennatensis ad Eutichen. ait, *Beatus Petrus, qui in propria sede viuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem*, hic est autem Pontifex Romanus igitur, &c. & S. Ioannes Chrysostomus clarioribus verbis, id expressit lib. 2. *de Sacerdotio* ad initium interrogatiuè dicendo de Christo supremo Capite Ecclesiæ, *quanam de causa ille sanguinem effundit suum?* statimq; respondet. *certè, vt pecudes eas acquireret, quarum curam tùm Petro, tùm Petri successoribus committebat*. Pontificem autem Romanum
§. 2. esse legitimum S. Petri successorem pro constanti, & absque aliqua controuersia affirmant Concilia, omnes SS. Patres, Græci, & Latini; quos in particulari referunt Caietanus, Turrecremata, Cano, Card. Baron. & Bellarminus locis inferiùs citandis.

Idem docet S. Augustin. epist. 172. *ille est* (inquit) *in vera Ecclesia, qui se scit Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus per communionis literas esse coniunctum*. Id expressit Sanctus Clemens Martyr Petri Discipulus; atque in Pontificatu successor in epistola prima ad Iacobum fratrem Domini, quam Ruffinus ab hinc annis supra mille, & penè trecentis latinam fecit, dum inquit, *Simon Petrus, Apostolorum Princeps, extincto, iam hæreticorum Principe Simone Mago, & pro sua pietate pati volens, apprehensa manu mea in Conuentu fratrum dixit, Clementem hunc Episcopum ordino, cui trado, à Domino mihi traditam potestatem ligandi, atque soluendi, necnon meæ prædicationis, atq; doctrinæ Cathedram*. Honori-
3 ficam mentionem faciunt de veritate
§. 1. huius Epistolæ Clementis, Anacletus, & Alexander Papa. Idem demonstrat de Sancto Clemente Tertullianus de præscriptionibus aduersus hæreticos, idem asserit S. Damasus in Pontificali, in vita Clementis. Ruffinus quoq; in præfatione recognitionum, Eusebius lib. 3. cap. 10. & Dorotheus Tiri, Episcopus in synopsi; idem cum alijs Græcis affirmat, & Cardinalis Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticise, andem approbat epistolam, licet credat alteri fuisse directâ, non autem Iacobo, eandemq; epistolam satis prolixam inuenies per extensum in primo tomo Concil. Coloniæ Agrippinæ excusso, studio Seuerini Bi-

nij

nij 1618.poſt acta Synodi Antiochenæ Apoſtolorum fol. mihi 27. Qui Binius fol. 33. in notis ad eandem Epiſtolam S.Clementis, animaduertit Epiſtolam eſſe ipſius Clementis abſq; dubio, ſed directam Simoni,vt credit ipſe,qui etiã frater Domini dicebatur, eò, quia iam antea occiſus erat Iacobus ab Herode, ità tradit quoq; Poſſeuinus in apparatu ſuo ſacro, verbo *Clemens Romanus*. de Ordinatione Clementis facta à S.Petro, de qua agitur mentio in præcitata Epiſtola, ſcribit Pereſius de Diuinis traditio: p. 3. & Robertus Præſul Arboticenſis tom. 1. de vtroq; gladio,quos adducit Sanderus de viſibili Monarchia, lib.7.num. 1392.& ſeqq.

De eadem Epiſt. S.Clementis mentionem facit,ac eam approbat tanquam veram, & iudubitatam eiuſdem S.Clementis, Ioannes Driedo, lib. 1. de Cathalog.librorum ſacræ ſcripturæ,cap. 1.

Punctum Secundum.

De ordinatione S.Clementis,& Poteſtate Summorum Pontificum.

4 §. 1. PETRVS in Ordinatione Clem. poteſtatem ſuam ex Diuina diſpenſatione Clementi reſignans, his verbis nobis tradidit hanc neceſſariam authoritatis communionem *Vos fratres cariſſimi* (loquebatur fidelibus) *huic, qui præſidet Vobis ad veritatem docendam* (inſinuando Clementem) *in omnibus obedite; scientes, quod ſi quis eum contriſtauerit vnquam, ipſum, qui ei docendi credidit Cathedram non recipit, ideo nec ipſe ſuscipietur in regno Cælorum*, addens Pereſius. *quæ verba à Sanctis Patribus, & martyribus,necnon à Conc. quampluribus ad hoc propoſitum allegantur*; dataq; opera abſtinui ab illa difficultate,à multis quidem exactè reſoluta,an fuerit im-

mediatè Succeſſor Petri necnè S. Clemens, ad effugiendam tædioſam prolixitatem,cũ ſatis ſit inſtituto meo, quod vt Succeſſor Petri eandem in omnibus aſſecutus ſit poteſtatem.

§. 2. Card.Baron.& Bellarm.credũt S.Clemen.ex humili modeſtia ſponte ceſſiſſe Pont. Rom. licet nominatus fuerit ſucceſſor à S.Petro. Noluit enim in tanta dignitate illis præponi, quos olim S.Petrus in partem ſolicitudinis paſtoralis ſibi coadiutores elegerat, videlicet Linum, & Cletum.

Idem S Hieron.lib. 1.in Iouinian. & ad Eſaiam,cap. 52.Et Ioannes Papa tertius ad Epiſc. Germaniæ docuerunt.

§. 3. Quod etiam clariùs tanquam de fide, diffinitur in Conc. Florent.in Bulla vnionis. § *item diffinimus*. poſt diuerſas, atq; prolixas diſput.inter Græcos,& Latinos ſecutas, cuius Bullæ tit.eſt, *diffinitio S.Oecumenicæ Synod.Florent*.exordiũ vero; *Lætentur Cæli*, ædita ſacro approbante Conc.in ſeſſ.publica Synodali ſolenitèr in Eccl.maiori celebr.an. 1439. pridiè 9.Iulij,ſubſcripta,ac recepta,præſertim à Io.Paleol.tunc Imper.à Patriarchis,ſiue eorum Procur.ac Epiſc.& Metropol. Orientis,& Ruſſiæ præſentibus, & alijs omnibus Patribus Orientis. Vbi inter quamplura expreſsè habetur, *Diffinimus, S.Apoſt.Sedem, & Rom. Pont. in vniuerſum Orbem tenere Primatum, & ipſum Pont.Rom. ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſq; Eccleſiæ Caput, ac omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in Beato Petro,paſcendi,regendi, ac gubernãdi vniuerſalem Eccl.à D.Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe,quemadmodũ etiam in geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur*.

Cuncta hæc præclaris verbis confitetur Archiepiſcopus tunc Hieroſolymitanus

mitanus in suis literis ad Eugenium 4. quarū initium est, *Beatissime in Christo Pater, &c.* finis vero *ex Constantinopoli die 1. Nouembris* 1434. quæ literæ inueniuntur post Bullam vnionis Armenorum ad acta Concilij Florentini.

Vsus quoq; Ecclesię Romanę tantæ virtutis,atq; efficaciæ, quantę ostensum est supra cap. 1. num. 3. idem cunctis demonstrat, quemadmodum patet ex forma Decreti electionis Pontificis Romani,cuius decreti exemplar habemus, præsertim de electione Gregorii vij. relatum à Platina in vita ipsius sequentis tenoris. *Nos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, &c. Eligimus hodie 10. Kal. Maij in Basilica S. Petri ad Vincula anno salutis 1073. in verum Christi Vicarium Hildebrandum Archidiaconum, etc. quem quidem cum ea potestate Ecclesiæ Dei præesse volumus, qua Petrus Dei man dato quondam præfuit.* cumq; sit par ratio aliorum Pontificum, quoad omnia pertinentia ad munus Papæ, & Primatus totius Ecclesiæ,igitur supradicta remanent,euidenter probata.

Punctum Tertium.

De successione necessaria Rom. Pontificum.

6 §. 1. TAndem ex Diuina Theologia de fide est, Romanum Pontificem succedere in trono Ecclesiasticæ Monarchiæ Petro, Apostolorum Principi, ergo etiam in omnibus Petro à Deo tributis, præsertim verò in Primatu, ac in infallibilitate iudicij, & diffinitionis Apostolicæ ex Cathedra in his, quæ fidei sunt,& morum,prout latiùs demon strabitur hac ratione scilicet, quia Pontifex Romanus est; igitur cuncta dilucida, atque etiam certa certitudine fidei remanent.

§. 2. In vetustissimo quoq; Breuiario Romano,quod recenset se vidisse, & legisse Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum sub die 18. Ianuarij. §. *Cathedra Sancti Petri*, vers. *in aliquibus antiquioribus Breuiarijs*, inuenitur oratio, siuè collecta de die Romanæ Cathedrę sequentis tenoris, *Omnipotens sempiterne Deus; qui ineffabili Sacramento Apostolo tuo Petro Principatum Romanæ Vrbis tribuisti, Vndè se Euangelica Veritas per tota mundi Regna diffunderet, præsta quæsumus, vt quod in Orbe terrarum eius prædicatione manauit, vniuersitas Christianæ deuotionis sequatur, etc.*

§. 3. Vbi etiam adducit testimonium Optati Mileuitani lib. 2. (quem grauissimum authorem appellat) quiq; Parmenianum Donatistam his verbis com pellit, *negare non potes scire in Vrbe Romana Petro primò Cathedram Episcopalem esse collocatam, &c.*

Punctum Quartum.

De Cathedra Romana, & eius exordio.

7 §. 1. DE Cathedra enim Petri Romæ posita adeo notissima toti Orbi res est, vt neque Hæretici id valeant denegare, vt asserit Optatus Mileuitanus in præcitatis verbis.

Et si quis quærat de tempore præciso translationis Cathed. Petri ex Antiochia ad Vrbem,respondendum est tunc id factum fuisse quando S. Petrus Apostolorū Princeps 10. post Christi mortem, anno, qui fuit non quartus, sed secundus Imperij Claudij Cæsaris,vt omnes planè sentiunt; Ex Agrippæ enim vinculis diuinitus iam liberatus Hierusalem venit,vbi cum Simone Mago pri mo disputationem habuit,quem indè confusum fugauit, eundemq; Romam proficiscentem insecutus est,quapropter translata illuc sede, quam 7. annis Antiochiæ

tiochię tenuerat. 15. Kalen. febr. Romam ingressus, Cathedram ibi suscepit, super quam in Vrbe Roma primum, vt Summus Pontifex sedit. De cuius S. Petri aduentu ad Vrbem asserit Orosius Lib. 7. cap. 4. causa fuit, *vt omnia salutaria Romæ acciderint*.

§. 2. Hinc est quod Cathedræ Romanæ dies festiuus non Latinis solum, sed Gręcis, Arabicis, Ægyptiacis, necnon, & Armenis literis palam confirmatur, cui Veritati tribuit perpetuò firmamētum omnium gentium consensus. ita tradunt Petrus de Natalibus, Episcopus Aquilinus in Cathal. Sanctorum, lib. 2. cap. 95. ita quoq; habetur in Martyrol. Rom. Card. Baronij, & Petri Galesini toties per Ecclesiam approbato, die 18. Ianuar. & clarius, ac diffusius in notis, siue notationibus ad idem præcitatum Martyrolog. Extant insuper de eadem Cathedræ solemnitate sermones duo. S. Aug. qui sunt 15. & 16. in ordine de Sanctis, quamuis malè, & absq; vlla ratione prior eorum reijciatur à Schola Louaniensi. In veritate enim nil inuenitur in eo, ex quo ritè inferri possit, quod non sit eiusdem S. P. Augustini, Imò antiqua exemplaria operum eiuspem; prædictum sermonem esse S. August. optimè demonstrant.

§. 3. His accedunt tradita à Card. Baron. in notis ad Martyrol. vbi supra, sed copiosius tom. 1. suorum Annalium Ecclesiasticorum, dicente inter quamplura, diem illum celebrem, ac solemnem, videlicet 18. Ianuar. quo primum Sanctus Petrus Romæ diuino consilio sedere cœpit, laudabili vsu ab omnibus Ecclesijs receptum esse; & quasi rationem reddens prædictorum subdit. *Quoniam* Petrus *non Vrbis tantum, sed totius Catholicæ Ecclesiæ à* Christo *est institutus* Episcopus, Cathedramq; Petri eiusdem Christi Vicarii Romæ Deus ipse stabiliuit in æternum in Petri successoribus, Romanis scilicet Pontificibus permansuram, ideo die qua supra, Ecclesia in vniuerso Christiano orbe meritò agit solemnitatem; quæ desumpta fuere ex antiquissimis, ac fidelissimis scriptoribus, præsertim ex Eusebio in Cronicon, D. Hieronymo de Scriptoribus Ecclesiasticis, Ambrosio sermone in natiuitate Apost. ex Chrysost. hom. de Petro & Paulo, ex Cyrillo Alexandrino epistola ad Cælestin. ex Sozomeno, lib. 4. cap. 14. & Theodoreto Epistola ad Leonem, & ex alijs probatissimis Authoribus, tum Græcis, tum etiam Latinis.

Punctum Quintum.

De Dignitate, & Sanctitate Sedis Apostolicæ.

8 §. 1. QVAM nempè Ecclesiam, & Cathedram Romanam (vndè religionis Christianæ fons, & origo pura manauit, ex Epistola, quam scripserunt Episcopi Galliarum ad Leonem Papam, de laude dogmatum fidei, circà Mysterium Incarnationis ab eodem Leone ad orientem directæ §. *quod nos*; circa finem) suiq; Primatus hæredem, iussu Christi Petrus proculdubio instituit, quemadmodum communiter tradunt Concilia, Sancti Patres Græci, & Latini, atque Theologi, præsertim Sanctus Irenæus libro tertio, capit. 3. *maximè* (inquit,) *& antiquissima omnibus cognita, à gloriosissimis duobus Apostolis* Petro, *&* Paulo *Romæ fundata est, & constituta* Ecclesia, & Eusebius in Cronic. anni 44. *Petrus cùm primum Antiochenam fundasset Ecclesiam, Romam proficiscitur, vbi Euangelium prædicans 25. annis eiusdem Vrbis Episc. perseuerat*; & S. Hieronym. cap. 2. epist.

ad *Galatas, primum Episcopum Antiochenæ Ecclesiæ, Petrum fuisse, accepimus, & Romam deinde translatum*. aliæ quamplures auctoritates ad idem, & argumenta, atq; responsiones ad obiection. contrariorum reperiuntur apud Caietanum *de Romano Pontifice, & Concilio*, & latiùs apud Cardinalem Bellarmin. lib. 2. *de Romano Pontifice*, cap. 4. & seqq. super quibus videnda sunt, quæ S. Thomas tradit opusculo primo contrà errores Græcorum, Cardinalis Turrecr. lib. 2. *de Ecclesia, cap.* 40. per totum, Caietanus opusc. *de primatu Ecclesiæ Romanæ*, Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 2. Cano lib. 2. *de locis Theologicis, cap.* 4. *& seqq.* præclarè docuerunt præsertim; §. *Anacletus*. in eodem c. 4. vers. *& in*, vbi adducens verba Anacleti. epist. 3. de Patriarchis, & Primatibus inquit, *Sacrosancta Romana Ecclesia, & Apostolica, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro Primatum obtinuit, ac Eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, totumq; Christiani Populi gregem assequuta est, sicut ipse B. Petro dixit, tu es Petrus, &c.* quæ auctoritas habetur in cap. *Sacrosancta* 22. dist. idem asserit clarioribus verbis Marcellus Papa ad Episcopos Campaniæ, & Tusciæ. alia ad hoc idem vide inferius in hoc capit. §. meritò igitur.

§. 2. Idem tradit Aluarus Pelag. *de Planctu Ecclesiæ* cap. 31. & 32. Deniq; S. August. *contra epistolam fundament.* cap. 4. enumerans multa, quæ illum iustissimè detinent in gremio Eccl. Rom. Cathol. inter hæc illud vnum esse affirmat, *tenet me*, (inquit ille.) *Ab ipsa Sede Petri Apostoli vsq; ad præsentem Episcopatum, successio Sacerdotum, Petro enim Dominus pascendas suas oues commendauit*. Hunc Primatum Ecclesiæ Romanæ cognouerunt, & palàm fassi sunt Græci antiquitùs, vti est videre, in actis. 8. primorum Conciliorum generalium, & nouissimè in illis Concilij Florentini suprà relati, & fortè clariùs in Concilio. Lateran. sub Innocen. 3. cap. 5. vbi dicitur. *Romana Ecclesia disponente Domino super alias ordinariæ potestatis obtinet Primatum, vtpotè Mater vniuersorum Christi fidelium, & Magistra.*

Alia quamplura, idem de fundatione Sedis Rom. Capitis aliarum Ecclesiarũ euidenter demonstrantia adducit Michael Mauclerus in sua Monarch. 2. p. lib. 2. cap. 10. 11. & seqq. & quod amplius est idem fatetur Theodos. senior in publicò edictò ad Popul. Constantin. inter alia verò relata à Mauclero, illud est, de vaticinio sybillæ Erythreæ, quæ antè multa sæcula cecinit aduentum S. Petri ad Vrbem modo explicato, verba huius vaticinij referuntur, inquit Mauclerus doctor Sorbonicus à Francisco Petrarcha lib. 1. *de otio religiosorum*, & sunt. *Elegit sibi* (Christus videlicet) *ex piscatoribus, & dilectis numerum duodenarium, vnumq; Diabolum* (Iudam scilicet) *non in gladio, belloue, Aeneadem Vrbem, hoc est Romam, Regesq; subijciet, sed in hamo piscatoris*.

Punctum sextum.

De Aduentu S. Petri ad Vrbem.

§. 3. IDEM quoquè de Aduentu S. Petri ad Vrbem, vt ibi fundaret Ecclesiam, quæ esset, vti de facto nunc est, & erit Caput aliarum Eccles. disserit S. Antonin. Archiep. Flor. 1. *par. historiarum, tit.* 3. *cap.* 9. §. 14. & S. Bernardin. 6. *par. serm.* 1. *de festiuit. Mariæ.*

Pun-

Punctum Septimum.

De eminentia Ecclesiæ Rom. super quascumq; alias Ecclesias.

9 §. 1. ET copiosiùs demonstrat dignitatem Ecclesiæ Romanæ super omnes alias Ecclesias Orientales, & Occidentales totius Orbis, Sanderus *de visibili monarchia Ecclesiæ lib. 6. cap. 10. & seqq.* de Græcorum schismate aliqua adducuntur fortè desiderabilia ad calcem huius Capitis; dignitatem, atque eminentiam primatus Ecclesiæ Romanæ fatetur Sergius Cyprius monasticæ professionis insigne lumen, scribens ad Theodorum Papam, circà annum Domini 650. postquam nominauit illum *Sanctissimum, Dominum, &* Patrem Pa*trum, Firmamentum*(inquit) *à Deo fixum, firmum, & immobile, atq; tituli formam lucidissimam fidei, Vestram Apostolicam Sedem constituit.* subdens, *ô sacer vertex, Christus Deus noster, tù es enim, sicut diuinum veraciter pronunciat verbum, Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ columnæ confirmatæ sunt. Tibi, & claues Regni Cælorum, atq; ligare, & soluere potestatiuè, quæ in terra, & quæ in Cælis sunt promulgauit.*

§. 2. Quàm veritatem de Primatu Monarchico Pontificis Romani inter alios; Patriarcha, Clerus, & Populus Maronitarum liquidò confitentur, quemadmodum videre est in *actis Concilij Lateranen. vltimo celebrati sub Leone X. sessi* 11. ad tertium, vbi recensetur mandatum Patriarchæ Maronitarum, cuius initium est. *Gratias Deo reuerenter agimus sub mundissimis pedibus Patris nostri Sanctiss. Christi Vicarij D. N. Leonis Papæ X. &c.* & multò anteà Patres Concilij Prouincialis veteris Epiri, Hormisdæ Papæ scribentes *Dominum suum perunctatissimum, & Beatissimum, Patrem Patrum, ac Principem Episcoporum appellant.*

§. 3. Ideò Greg. vij. circa annum Domini 1073. sui verò Pont. anno 3. Kal. Martij Romæ habuit Synodum, aduersus Schismaticos, vbi statuit inter alia plura, vt *Papæ* nomen vnicum esset in vniuerso Orbe Christiano Rom. Pont. proprium, nec liceret alicui seipsum, vel alium eo nomine appellare. ex actis eiusdem Concilij manuscriptis conseruatis in Bibliotheca Vaticana.

Punctum Octauum.

De nomine Papæ proprio Pontif. Romani.

10 §. 1. HOC ipsum Græci quoque aliquando obseruarunt, vt nomine *Papæ* (quod nomen significat Patrem Patrum, & Principem Episcoporum) Romanum Pontificem solum intelligerent, vt ex Nicetæ Choniatæ scriptis apparet.

Circa quod ponderandum est, quod mors Petri in Vrbe Romana, non extitit causa, vt Eccles. Rom. Primatum haberet, sed id factum est, sic Deo ordinante, potest tamen dici mors Petri occasio, sed non causa Primatus Eccl. Ro. cùm hoc totum dependeat ex mandato, & ordine Christi Saluatoris Petro, manifestato modo ad finem huius cap. explicando, vna cum circumstantia têporis, quando firmatus est Principatus Eccles. in Vrbe, addendo, quomodo, & quando Petrus exercuerit munia Primatus Ecclesiç militantis. Ideo 22. dist. cap. *Sacrosancta*. inter alia habetur *sacrosancta Roman. Eccles. & Apost. non ab Apost. sed ab ipso Dom. Saluatore nostro Primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani Populi gregem.*

Punctum Nonum.

Primatus vniuersalis Ecclesiæ est immediatè à Christo Domino.

11 §. 1. HVNC quippè Primatum nequaquam suscepit Petrus voluntate, siuè ordinatione, vel electione, aut dispositione Apostolorum præcedente, sed illum immediatè ab ipso Christo accepit. Saluatori etenim Nostro proprium est, vt sit Caput Ecclesiæ per influxum gratiæ internum, omniq; tempore, & independenter ab alio iuxtà illud Apostoli ad Ephes. 1. *ipsum dedit Caput super omnem Ecclesiam*, estq; Caput omnium hominum, qui sunt actu, vel in potentia in Ecclesia. S. Thom. 3. p. q. 8. art. 3. per totum, præsertim ad primum argumentum, contra errores cuiusdam Augustini de Roma, cuius hæreses damnauit Concilium Basileensæ sess. 22. & Ioannis Hus, cuius hæreseos errores condemnauit Concilium Constantiense sess. 15. falsò asseren. Solos prædestinatos esse membra Christi, & Ecclesię, vti dictum est cap. 1. ad initium.

§. 2. Tandem has hæreses damnauit Concilium Tridentinum sess. 6. canon. 28. *Si quis dixerit ammissa per peccatum gratia, simul & fidem ammitti; aut fidem, quæ remanet non esse veram fidem licèt non sit viua; aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, anathema sit.* Pro harum hæresum maiori cōfutatione legendus est Albertus Magnus in suo Compendio Theol. lib. 7. cap. 9.

Punctum Decimum.

Quomodo Christus, & Pont. Rom. dicantur Caput Ecclesiæ.

§. 3. PETRO autem, & successoribus eius competit per exteriorem gubernationem esse Caput Eccclesiæ, dependenter tamen semper à Christo, ac pro aliquo tantùm determinato tempore. S. Thom. 3. p. q. 8. artic. 1. 5. & 6. expositores ipsius ibidem. Idem docuerat S. Doctor 3. senten. q. 2. per totam, præsertim art. 1. vbi in responsione ad sextum argumētum palàm tradit, quod in proprietate sermonis, Christus etiam vt homo, nequit appellari simpliciter membrum Ecclesiæ, & multò minùs commembrum, caput enim præsertim Metaphoricum, siue figuratiuum manifestam excellentiam, siuè eminentiam habet respectu membrorum, nec propriè dici potest membrum, quia caput, quod est etiam membrum vti in naturalibus, non potest, (vt inquit Paulus 1. Corinth. cap. 12.) dicere pedibus non estis mihi necessarij, sed Christus id optimè dicere potest membris Ecclesiæ omnibus, igitur, & si sit caput, est caput mysticum, cui non competit ratio membri, nisi in ordine ad Deum, modo iam explicato, quia Christus nihil omninò recipit ab alijs membris Ecclesiæ, sed à solo Deo, ideò in ordine ad Deum, Christus vt homo appellari potest membrum 1. Corinth. cap. 11. *Caput Christi Deus*; non autèm commembrum Ecclesiæ propter rationem assignatam. Quæ doctrina ritè ponderata omnem procul depellit difficultatem apparentis contrarietatis in schola S. Thomæ, & si ipse in 4. sent. dist. 49. q. 4. art. 3. ad 4. dicat Christum vocari posse membrum, hoc est tanquàm homo, quod est interpretandum de Christo homine, non in ordine ad Ecclesiam, cuius est Caput, sed in ordine ad Deum, Diuinitatis enim membrum dicitur, non autem Ecclesiæ, hoc est conmembrum, cum de ratione cōmembri sit pendere ab alijs membris, à quibus aliquid recipiat, quod nequit di-

ci de

ci de Christo, neq; etiam, vt homo, cum ei competat ratione humanitatis ex communicatione personali ad Deū, non authoritatiuè, sed instrumentaliter influere gratiam in membris omnibus Ecclesiæ præteritis, præsentibus, & futuris, ab illis nil recipiendo iuxtà illud Ioannis primo, *de plenitudine eius nos omnes accepimus*, S. Thomas, 3. p. q. 8. art. 1. in corpore, & in responsione ad primum argumentum, Caiet. ibidem, sed clariùs art. 2. & alij expositores D. Thomæ, vbi supra.

Punctum Vndecimum.

Christus dicitur Caput non autem membrum Ecclesiæ.

§. 4. IDEO in proprietate sermonis, nequit dici simpliciter membrum Ecclesiæ, quicquid circà hoc dicant Turrecremata 1. lib. *de Ecclesia cap.* 47. & Altisiodorensis, lib. 4. *suæ summæ*, tract. 1. cap. 4. q. 6. Sed cùm Diuo Paulo 1. Corinth. cap. 11. *Caput Christi Deus* & ad Ephes. cap. 1. *Ecclesia est Corpus eius*, idem ad Colossen. cap. 1. *pro Corpore eius, quod est Ecclesia*, hinc est quod Sanct. Augustinus tractatu 52. in Ioan. cap. 11. ad illa verba Christi, *omnia traham ad me ipsum, vt sim* (inquit) *Caput eorum, & illi membra, mea*; & ibidem subdit, *per Christi fidem, quæ morte ipsius, ac resurrectione firmata est, millia credentium à Dominatu liberantur Diaboli, & Christi Corpori copulantur, & sub tanto capite, vno eiusq; spiritu fidelia membra vegetantur*, vbi semper S. Pater Augustinus, Christum appellat simpliciter absolutè, & absq; addito caput, non autem membrum Ecclesiæ.

12 §. 1. Ad illud vero Pauli 1. Corinth. Cap. 12. vbi appellat, Christum membrum de membro. Respondetur 1. ex iam dictis posse haberi responsionem sufficientem. sed ad vberiorem Doctrinam, dico 2. cum D. Thoma in epistola 1. ad Corinth. cap. 12. Lectione 3. illla verba in argumento adducta esse interpretanda, *estis membra dependentia de Christo membro*, quod quidem dicitur membrum secundum humanitatem, intellige semper in ordine ad Deum (ideò statim subdit) *Secundum quam præcipuè dicitur Ecclesiæ Caput*, nam secundum Diuinitatem nequit habere rationem membri, vbi liquidò confirmat, & declarat superiùs adducta, quod, & si Christus, vt homo, in ordine ad Diuinitatem dicatur membrum, in ordine tamen ad Ecclesiam simpliciter dici debet caput.

§. 2. Vel dicamus 3. cum eodem S. Thoma, vbi suprà, ad illa verba, *estis membra de membro, &c.* idest ità distinguimini, & ordinamini ad inuicem vos, qui estis membra Ecclesię, sicùt vnū membrum ad aliud membrum, vbi non includitur formaliter Christus Caput, sed de ordinatione membrorum inter se tantum loquitur Apostolus, videlicet fidelium.

Punctum Duodecimum.

Quomodo Christus vt homo causet gratiam.

13 §. 1. CVM iam stabilitum sit, Christum esse verè Caput Ecclesiæ etiam vt homo, pro solutione obiectionis, quomodo Christi humanitas effectiuè, licet instrumentaliter causet in nobis gratiam, cum non possit creatura, neq; instrumentaliter aliquod creare. Respondetur ommissa illa communi Responsione, quod id valeat quotiès creatura non attingat effectum creatum, sed efficiendo tantùm aliquid per modum dispositionis instrumentaliter, & dicam cum

cum D. Thoma 3. p. q. 13. art. 2. per totum, gratię infusionem, in rigore non esse simpliciter creationem, sed mutationem quandam animæ in ordine ad gratuita, hinc est, quod §. si ergo verbòtim dicit, *anima Christi, secundùm quod est instrumentum Verbi sibi uniti, sic habuit instrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculosas faciendas, ordinabiles ad incarnationis finem, qui est instaurare omnia quæ in Cælis, siuè quæ in terris sunt*, & in Responsione ad 3. Ar-
§. 2. gumentum docet, quod hanc gratiam ad miracula facienda habuit anima Christi modo declarato, cum tanta excellentia, vt non solum ipse miracula faceret, sed vt alijs eandem conferre posset, prout de facto contulit Apostolis Matth. 10. quando *conuocatis duodecim discipulis dedit eis potestatem spirituum immundorum, ut eijcerent eos, & curarent omnem languorem, et omnem infirmitatem.* his prærogatiuis anima Christi ditata, nequit tamen dici Omnipotens, hoc enim solius Dei munus, ac priuilegium est, habere omnipotentiam super quascumq; immutationes creaturarum, ideo solus ipse potest creare, & creata in nihilum redigere, cum ipse solus sit, qui creaturas in esse conseruet D. Thomas, vbi supra in argumento, *sed contrà*, & in corp. articuli. Caietanus ibidem, §. *nota diligentissimè* sapientèr animaduertit, quod S. Thomas per supradicta relata verba explicat, infusionem gratiæ, (gratum facientis,) membra Ecclesiæ recipere à Christo Capite effectiuè instrumentalitèr, non abusiuè, sed propriè loquendo de instrumento. §. *ad euidentiam*, nam §. eodem. *nota diligentissimè*, versic. *& consequenter*. docet de mente S. Thomæ, quod *gratiam pœnitenti concedere non est creare propriè loquendo.* statim subdens, *Et similiter Deum conseruare gratiam in Anima, non est conseruare continuans creationem*. Et paucis interiectis deniq; concludit duo, quorum primum est. *Hæc enim tria, scilicet creatio, conseruatio, & annihilatio sibi inuicem ita respondent ut creationi, & conseruationi non opponatur, nisi annihilatio*, & è contra. Secundum est. *Clauditur ergo infusio gratiæ sub genere miraculosarum mutationum, quamuis non sit propriè miraculosa, quia est secundum ordinarium cursum ordinis supernaturalis ad Patriam cælestem*, vt verò cùm D. Tho. exprimat magis dignitatem Christi capitis, ad calcem commentarij eiusdem secundi articuli, ibi in responsione ad tertium, expresse inquit, *memento gratiam Christi esse non solùm singularem, sed capitalem* (hoc est capitis,) *ità, quod homini illi tanquam uniuersali capiti conueniat.*
§. 3. Addens immediatè. *Ac per hoc gratia miraculorum, ut uniuersali instrumento confertur duplici uniuersalitate, hoc est, uniuersalitate miraculorum, quia poterat omnia miracula instrumentaliter efficere; & uniuersalitate generationis sibi similium, participatiuè tamen: quia poterat instrumentaliter efficere alios homines cooperatores miraculorum ex potestate instrumentali quoque participata, ut Euangelico testimonio in litera allato probatur.* Pro quorum declaratione subdit. *Sicut verbum potest uti humanitate sibi sancta ad facienda miracula, ita, & eadem ratione potest illa uti ad communicandam alijs potestatem faciendi miracula.* Addens. *Si quidem huiusmodi communicatio est miraculum quoddam comprehensum sub uniuersalitate miraculorum.*
14 Hinc est, quod Concilium Triden-
§. 1. tinum sess. 6. cap. 16. §. & nolite; docet *cum enim ille ipse Christus Iesus tanquam Caput in membra, & tanquam vitis in palmites in ipsos iustificatos iugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & sub-*

subsequitur, sinè qua Deo grata,& merito- ria esse non possent &c. & sess. 21. can. 3. inter alia statuit de fide, Christum esse omnium gratiarum fontem, & authorem, nunquam tamen simpliciter appellat Christum membrum, & semper absolutè illum pronunciat Ecclesiæ Caput.

Punctum Decimumtertium.

Christus solus fundauit Ecclesiam.

15 §. 1. A Solo igitur Christo Deo, & homine instituta, atq; fundata est Ecclèsia, quod perficere purus homo non valebat, teste S. Augustino super illud Ioan. primo, *hic est, qui baptizat*, cuius Ecclesiæ Primatum donauit Christus Petro, & Successoribus illius *Statuente Christo* (vt verbis vtar Caietani) *2. de authoritate Papæ, & Concil.cap.10.*) Ioannis 20. formam supremi Ecclesiastici Regis, Pontificis videlicet Romani, in vnica persona, cum dixit, *alias oues habeo quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor*; ac determinante eodem Christo talem formam ad personam Petri in sua perpetua successione Ioann. vlt. cum dixit illi *pasce oues meas*, ex quibus colligit necessaria illatione. Vndè Papa solus Christi Vicarius est, & non Ecclesia cuius Caput est; suprà enim declarauerat diuersitatem potestatis Regis temporalis, & Papæ dicendo, *quia potestas Regis, naturali iure est in Populo primo, & ex Populo deriuatur ad Regem; potestas vero Papæ supra naturam est, & Diuino iure in persona vnica, non autem in communitate primo est*; ideò rectè concludit *solus Papa in proprietate, & rigore sermonis formalis, dici potest, proximus, & immediatus Dei minister, non autem Rex. sed Vices multitudinis gerendo Dei minister eum isto addito vocari potest Rex temporalis.*

Punctum Decimumquartum.

De potestate amplissima à Christo collata D.Petro, & successoribus eius Rom. Pontificibus.

§. 2. IDEO Pontificibus Romanis in Petri persona Christus omnium ouium mundi curam commendat, & non alijs. Theophil. ad illa Verba Ioann. *pasce oues meas*, pasce agnos meos. *Filius enim æterni Patris potestatem suam* (inquit) *Petro vbiq; terrarum concessit, & homini mortali omnium, quæ in Cælo sunt dedit authoritatem, dando eidem claues, vt Ecclesiam Vbiq; terrarum amplificet*; idem docet S. Chrysostomus ad verba illa Matth. 16. *tu es Petrus &c.* & super illa alia verba Ioa. Cap. 21. *pasce oues meas &c.* inquit, *prætereuns, autem Dominus alios*, (videlicet Apostolos) *Petro loquitur, eximius enim Apostolorum erat Petrus, & os discipulorum, ac Vertex Collegij*. Idem dixit Anacletus, cuius sententia refertur in cap. *omnes*, distin. 10. Idem affirmarunt de Primatu Ecclesiæ Catholicæ tradito à Christo B. Petro illis verbis Ioannis *pasce oues meas*. Arnobius in commentar. psalmi 138. S. Cyprian. de *vnitate Ecclesiæ*, & S. Bernardus lib. 2. *de consideratione*.

§. 3. *Solus Petrus* (inquit S. August. serm. 28. de Sanctis) *inter Apostolos meruit audire, amen dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, subdens statim, *dignus est certè, qui ædificandis in Domo Dei Populis, lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum*.

§. 4. Et S. Ignatius Constantinopolitanus in epistola, quam scribit ad Adrianum Papam receptam in Synodo octaua generali

nerali ad eadem Verba Christi, *tu es Petrus, &c. ex ore Domini* (inquit) *sunt intelligenda*, de *Diuinissimis, sacrisq; Pontificibus senioris Romæ* ad differentiam Constantinopolis, quæ appellatur noua Roma.

§. 5. Tandem Patres Concilij Calcedonensis relati à S. Thoma contrà errores Græcorum palam fassi sunt *Veneramur secundum Scripturā sacram, & Can. diffinitionem, sanctissimum antiquæ Romæ Episcopum primum esse, & Maximum Episcoporum*, & actione 2. eiusdem Concilij post lectam Epistolam Leonis Papæ in ordine decimam dicentis, *se regere thronum Apostolicum, Romanamq; sedem esse Caput omnium Ecclesiarum*; Patres vnanimi consensu dixerunt *anathema, qui ità non credit, Petrus per Leonem loquutus est; Apostoli ita docuerunt*.

16 §. 1. Alia multa argumenta rationibus, & authoritatibus optimè firmata adducuntur ad idem euidenter probandum à Turrecremata lib. 2. *de Ecclesia*, cap. 40. & 41. & alia non minoris virtutis referuntur à Cardinali Bellarmino lib. 2. *de Romano Pontifice*, cap. 12. & seqq.

Punctum Decimumquintum.

Continens solutionem argumentorum contra prædicta.

VBI suprà immediatè. Turrecremata sufficienter, nè dicam superabundanter, respondet quoq; obiectionibus eorum, qui vim faciebant, & efficaciam ponebant in verbis eiusdem Anacleti, cap. *Sacrosancta*, vbi de Apostolis loquens, inquit, *concessum est à Domino, et ipsi voluerunt, vt Petrus reliquis omnibus praeesset Apostolis*, quæ verba iuxta dispositionem Conciliorum, & Placita Sanctorum Patrum exponenda veniunt de voluntate Apostolorum, non quidem antecedenti, sed consequenti; quia scilicet libenter, ac lętanter, vti par erat, acceptarunt, grata mq; habuerunt dispositionem iam factam à solo Christo, circa Primatum in persona Petri, ipsis non anteà super hoc requisitis, quemadmodùm euidentèr insinuant verba, & ordo verborum ipsius Anacleti, dum præmittit illa verba *concessum fuisse à Domino, &c.* Deinde subdit, *& ipsi* (scilicet Apostoli) *voluerunt, vt Petrus*, declarans Christum hác institutionem Primatus à se ipso fecisse, deinde eandem manifestasse Apostolis. Ideò Hugo de Sancto Victore expresiè dicit vna cum alijs Theologis, p. 2. *de Sacramentis, Potestas summi Pontificis à Deo instituta est, quapropter cum à fide deuiat, à solo Deo iudicari potest*. Quam veritatem tradunt innumeri Doctores, vt dicebam præsertim Albert. Magnus 4. sent. dist. 19. & Concilia, de quibus inferius, & diffusiùs Caietan. de *auctoritate Papæ*, & *Concil.* tom. 1. tract. 1. cap. 17. & sequentibus.

§. 2. Idem proportionaliter dicendum est ad obiectiones, siue Argumenta fundata secundum quandam glossam in cap. *Concilia*, quibus in vanum contendunt ostendere, Petrum de aliorum Apostolorum præuia voluntate fuisse Caput Ecclesiæ institutum à Christo, Romanosq; Pontif. à Concilijs, Primatum ecclesiæ accepisse, ad quam obiectionem quamplurimis respōsionibus, ratione, atq; authoritate firmatis perspicuè inter alios respondet Turrecremata, vbi suprà lib. 2. *de Eccles.* cap. 42. §. *ad rationem secundam*, adducens præsertim Nicolai Papæ verba ad Imperatorem Michaelem, expresiè dicentis, *huiusmodi priuilegia Sedis Apostol. à Christo sunt donata, non autem à Synodis, sed ab illis solummodò celebrata, & venerata.* Idem statuit Pelagius Papa 2. in Epistola

-ftola *ad Constantinopolitan. Episcopum*, & ad alios Episcopos, qui secum Constantinopoli conuenerant.

Punctum Decimumsextum.

Priuilegia Pont. Rom. nequaquam dependent à Concilijs, sed à solo Christo Domino.

§. 3. Vniuersaliter ergo loquendo vbicumq; apud aliquem Doctorem Catholicum inueneris, Concilia aliquod priuilegiũ tribuere, siue tribuisse, Ponr. Rom. illud semper exponas exequutiuè, aut commendatiuè, idem enim magis explicatur inferiùs in hoc, eodemq; cap. exequutiuè dico, obediẽdo scilicet Concilia Diuinæ ordinationi, & exequutioni mandando obseruari ordinata per S. Sedem Apost. Roman. eandem vbiq; & in omnibus honorãdo atq; prędicando, vt Caput, & Matrem omnium aliarum Ecclesiarum, iuxta illud Chrysost. in *Ioan. cap. vlt.* qui in persona Christi de Petro dicit, *pasce oues meas, idest loco mei Præpositus, & caput esto fratrum, vt ipsi, te in loco meo assumentes, te in throno tuo sedentem prædicent, & commendent;*

§. 4. Vel secũdo dicamus Concil. nullatenùs tribuere authoritatem, neq; Primatum Ecclesię Romanę, sed authoritatem pręstantissimam Sanctæ Sedis, atq; Petri Primatum, & successorum, quem habuit immediatè à Christo agnoscunt fatentur, fidelibusq. præcipiunt, vt, itá credant, illaq; obseruent, quemadmodùm egit magnus Constantinus, qui publico edicto mandauit cuncta reuerenter suscipi, atq; integrè obseruari, quæ statuta fuerant in Concilio Niceno, & Romano primo, postquam illa confirmauit S. Siluester, cuius facultate celebrata fuerant Nicenum, & Roman. 1. Conc. quem postea Imperatorem imitati sunt Catholici Imperatores alij, pro vt latius in actis. *Concilij Calcedonens.* præsertim *actione* 16. vbi dicitur *Ecclesia Romana semper habuit Primatum &c.* ideò in Concilio 6. Cartaginensi. 70. Episcoporum ad initium habentur sequentia Verba. *Romana Ecclesia nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesijs Prælata existit, sed Euangelica voce Domini Primatum obtinuit Matth. 16. est ergo* (subdit immediatè Concilium) *Prima Petri Apostoli Sedes Romana Ecclesia, non habens maculam neq; rugam, nec aliquid huiusmodi.*

§. 5. De Pontifice Romano scripsit quoq; S. Bernardus lib. 2. *de considerat. ad Eugenium. Tu es Sacerdos magnus Summus Pontifex, Princeps Apostolorum, tu es, cui claues traditæ sunt, cui oues creditæ sunt, et si alij Cæli Ianitores, gregumq; Pastores, sed tu tanto gloriosiùs, quanto differentius vtrumq; nomen hæreditasti, &c.*

Punctum Decimumseptimum.

S. Petrus extitit Petra supra quam Christus post se suam fundauit Ecclesiam.

§. 6. EX dictis itaq; & probatis in 1. cap. & in hoc tertio multis validissimis argumentis, constat Petrum fuisse tum petram, super quam Christus militantem ædificauit Ecclesiam, tum aliorum Apostolorum Caput ita, vt salua fidei veritate, atq; vnitate Catholica, nullo pacto liceat de hac euidentissima, certissimaq; duplici veritate dubitare, ex S. Hilario lib. 6. *de Trinitate*, ideò Sanctus August. *de Baptismo contra Donatistas lib.* 2. cap. 1. expressis verbis, inquit, *quis enim nescit illum Apostolatus principatum* (scilicet Petri) *cuilibet Episcopatui præferendùm?*

§. 7. Sed clarius id omne expressit Optatus Mileuitanus contra Parmenianum Episcopum Donatistarum, quem lib. 2. allo-

alloquitur dicens, *negare non potes scire te in Vrbe Roma, Petro, primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, vnde, & Cephas appellatus est, in qua vna Cathedra, vnitas ab omnibus seruaretur.*

17. §. 1. Pontifex igitur Roman. loco Christi vniuersalis Ecclesiæ curam gerit per clauium potestatem ab ipso Christo traditã Petro, & ad Petri Legitimos successores certò deriuatam, *propter conseruandam*, inquit S. Thomas lib. 4. contra gentes cap. 76. *Vnitatem Ecclesiæ, non specificam tantum, sed numericam*, quam vnitatem expressit Spiritus Sanctus in Canticis Canticorum, vt inquit S. Cyprianus de vnitate Ecclesiæ, quando dixit, *vna est colũba mea perfecta mea, etc.*

Punctum Decimumoctauum.

De Vnitate Ecclesiæ *Catholicæ.*

§. 2. EANDEM expositionem de Ecclesiæ vnitate adducit S. Pater Augustinus *de Baptismo contra Donatistas* lib. 3. cap. 17. & Pacianus Barcinonensis p. 3. *simpliciter ad Petrum*, (inquit) *loquutus est Dominus, ideo, vt vnitatem fundaret, ex vno mox ad ipsum in commune præcipiens, vt vnitas Ecclesiæ appareret*; insuper Sanctus Augustinus in psal. 88. *Respondens Petrus pro omnibus, pro vnitate vnus, tu es Christus filius Dei viui*, & serm. 13. *de Verbis Domini, Petrus in Apostolorum ordine primus in Christi amore promptissimus, sæpè vnus respondet pro omnibus, quia vnitas in multis.*

§. 3. Petrus à Monte, Venetus in tractatu *de Concilijs generalibus*, cap. 1. num. 4. & 6. quem citat Nicol. Sanderus *de Visibili Monarchia* Ecclesiæ lib. 7. nu. 1092. *ad denotandum* (inquit) *Ecclesiæ vnitatem vnus creatus est Pontifex, qui alijs præesset, apud quem residet omnis potestatis plenitudo*; deinde subdens rationem dicit, *quoniam monstruosum est in vno corpore multa inueniri Capita, sicut enim Vnicus est Dominus omnium, ita decens est, vt in terris vnum relinqueret Vicarium, qui fuit Petrus, cuius sunt successores Romani Pontifices, quam Ecclesiam Saluator dilexit, pro qua sanguinem suum fudit, vt posteritati certa regendi forma præscriberetur*; S. Cyprianus, *Deus vnus est* (ait ille lib. 1. epist. 3. & 8.) & *Cathedra, sine Ecclesia vna super vnum Petrum voce Domini fundata, toto orbe terrarum diffusa*; *Ipsa est*, (ait Augustinus epist. 170. ad *Seuerinum*) *Ecclesia Catholica, quæ per totum Orbem terrarum diffunditur, hanc ignorare nulli licet, ideò secundum Verbum Domini Nostri Iesu Christi abscondi non potest, seruata semper vnitate fidei, atq; Capitis*; hoc paucis, sed clarioribus verbis expressit idem S. Cyprianus in epist. *ad Smiruenses*, dicens, *sit ergo in Ecclesia vnus Summus Pontifex, qui vnitatem Dei figuret*; & S. Hieronymus lib. 1. *aduersus Iouinianum. Inter duodecim vnus eligitur, vt capite instituto, Schismatis tollatur occasio.*

Punctum Decimumnonum.

De causa congruentiæ institutionis S. Petri, in Vicarium Christi, & Caput totius Ecclesiæ.

18. §. 1. S. Hieron. vbi supra respondens interrogationi percunctantiũ, cur Christus hanc prærogatiuã honoris non tradiderit Ioan. Euangel. inquit, *etati delatum est*; *Quia Petrus senior erat*, subdens, *ne magister bonus in Ioannem adolescentem causam præbere videretur inuidiæ*; vbi non prætermittam ponderare, quod turpiter erraret, qui putaret hoc solo respectu, quia senior erat Petrus, ideo illi

illi collatum fuisse primatum, nam si Diuini consilij ratione humanæ menti concessum est intelligere, prout aliquando Deus concesit, & cocedit, id factum esse putamus; quia in professione, & confessione fidei alios præcesserit Apostolos, ideo post illam eximiam Diuinitatis Christi confessionem, *Tu es Christus filius Dei viui*, dicitur eidem Petro ab ipso Christo; *& ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quem B. Petrum ità alloquitur Sanctus Ambrosius super Lucam cap. 22. *postquam fleuisti erectus es, vt alios regeres*; & Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus Cathe. 2. scribit *Petrus Princeps Apostolorum excellentissimus, non solum negationis suæ accepit condonationem, verùm etiam dignitatem Apostolicam non ablatam retinuit*.

19 Tandem Sanctus Bernardus in ser-
§. 1. mone diei *Sanctorum Petri, & Pauli, peccauit inquit peccatum grande Petrus, & fortassis quo grandius nullum est, tamque velocissimè, quam facillimè veniam consecutus est, vt nihil de singularitate sui Primatus amitteret*; & Sanctus Augustinus tractatu 56. in Ioannem. *Quis nesciat primum omnium Apostolorum esse Beatissimum Petrum?*

§. 2. S. Thom. opusculo primo contra errores Græcorum cap. 57. cui titulus est *quod idem* (scilicet Pontifex Romanus) *habet in Ecclesia potestatis plenitudinem*, inter quamplura significantia præsertim quod Sanctus Petrus ob negationis peccatum non amiserit potestatem clauium adducit authoritatem Sancti Ioannis Chrysostomi ad consulta Bulgarorum, vbi alloquens Diuum Petrum ex persona Christi, inquit, *ter te interrogo, an ames, an ames, an diligas quia ter me trepidus, & timidus negasti, nunc autem reductus, ne credant te fratres gratiam, & clauium authoritatem amisisse, quia amas me, coram ipsis id tibi iam confirmo, quod meum est plenum*, hoc etiam trahitur authoritate scripturæ; nã Dominus *Matth. 16. vniuersaliter Petro dixit quodcumque solueris super terram erit solutum, & in cælis*. & in eodem opusculo, c. 59. §. *patet etiam*. ex authoritate Sancti Cyrilli, & Sancti Chrysostomi in act. Apostol. concludit Sanctus Thomas, quod Petrus est vertex Sanctissimus Beati Apostolici troni pastor bonus, cuius est, *reprehendere, corrigere, statuere, soluere, disponere, & loco illius ligare qui ipsum ædificauit*. concludens *etiam hoc patet ex authoritate Domini dicentis* Luce 22. *tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*.

Punctum Vigesimum.

De dignitate & potestate maxima summi Pont. Rom. Capitis vniuersalis Ecclesiæ.

20 MAiestatem, atq; sublimitatem
§. 1. præstantissimi Principatus summi Pontificis Roman. super totam Monarchiam Ecclesiæ militantis; præclaris elogijs commendat, & extollunt Sacræ literæ, Pontifices maximi, Concilia, Sancti Patres, Theologi, ac vniuersitas probatorum Doctorum, vti est videre apud Matth. cap. 16. Ioan. vlt. & in actibus Apostolorum, & in glossa ibidem, necnon in epistola Gelasij Papæ ad Anastasium Imperatorem, Nicolai ad Melchiadem, Innocentij iij. ad Imperatorem, Gregorij Magni lib. 9. epist. 39. Bonifacij Noni in extrauagan. *Vnam Sanctam, Ioannis* 22. in extrauagan. *licet*, & Leonis Magni sermone tertio, de sua assumptione; & pariter in Concilio Romano primo sub Sancto Syluestro canone vltimo, in alio Romano sub Adriano secundo, ac etiam in alio

Romano sub Sixto tertio can. 5. in Lateranensi sub Innocentio iij, cap. 5. & in Synodo 5. actione tertia, in Concilio Mileuitano canon. 19., in Calcedon. actione 3. & 7. in Lugdunen. sub Gregorio X. cap. *vbi periculum*, in Florentino sub Eugenio iiij. in Bullis vnionis Græcorum, & Armenorum; & in Tridentino sess. 6. de reform. cap. 1. in Bulla reassumptionis Concil. sub Iulio 3. post sessionem decimam, & pariter in Decreto translat. & promulgationis Concilij, & in Bulla celebrationis eiusdem Concilij sub Pio iiij. ac iterùm sess. 8. & 9. sess. 14. cap. 7. & sess. 24. in Decreto Reformationis, cap. 1. Insuper ex antiquis Patribus, idem probatur.

§. 2. Ex Tertulliano lib. *de præscription. hæreticorum*, ex Origene hom. in Matth. cap. 16. ex Sanctis Patribus. Ioanne Chrysostomo *hom. 55. ad cap. 16.* Matthæi, *& hom. 8. in Ioannem*, Hylar. *lib. 6. de Trinit. & in psalmo* 131. Hieronymo lib. 1. *contra Iouinianum*, præsertim ad illa verba, *tu es Petrus, &c.* Cypriano epist. *ad Iubaianum.* Ambrosio lib. 10. *in Lucam cap. 22. & 24.* August. *tract. 50. in Ioannem & sermone 124. de tempore*, Bernardo lib. 2. *de consideratione*, Cyrillo Alexandr. *lib. 2. in Ioannem, cap. 12.* ex Sancto Athanasio, cum alijs Patribus Orientis Concilij Alexandrini epistola *ad Fælicem Papam*.

§. 3. Hos sequitur Optatus Mileuitanus *de Schismate Donatistarum lib. 7.* Sanctus Antoninus *3. p. tit. 22. cap. 6. §. 5.* Sanctus Thomas in opusculo *contra errores Græcorum*; præsertim *cap. 69. & 4. contra gentes cap. 76.* Sanctus Epiphanius *hæresi 1.* Anselmus in præfatione *de Incarnatione*, Stanislaus Hosius Episcopus Vvarmiens. *in Cath. fidei confessio. c. 26.* Peresius de *Diuinis traditionibus p. 3.* Rupertus Præsul Arboricensis *tomo 1. de vtroque gladio.* Gaspar Contarenus Cardin. *de potestate Pontificis*, hos quinque citat Sanderus lib. 7. *de Visibili Monarchia à num. 1373. vsq; ad numerum 1385.*

§. 4. Quibus adduntur Viguerius *de instit. De sacramento ordinis* versiculo *Christus dedit potestatem*, Eusebius *in Cron. ann. 44.* Archidiaconus in capitulo, *licet de constit.* Abbas in *Clemen. Romani. de iure iurando* Zabarella in *Clementina final.* Turrecremata *lib. 1. de Ecclesia cap. 17.* Augustinus de Ancona in summa *de Ecclesia quæst. 1. art. 3. & sequentibus*, Caietanus *de authoritate Papæ, & Concilij*, & Cardinalis Bellarminus, *lib. 2. de Romano Pontifice.*

Punctum Vigesimumprimum.

De nominibus proprijs Rom. Pont. Christi Vicarij & D. Petri successoris.

§. 5. DVm in locis allegatis Pontificem Roman. appellant Patrem Patrum, omnium Christianorum Doctorem, & magistrum, pupillorum Tutorē, cum in terris vicem illius gerat, qui dixit, non relinquam vos orphanos, fidei Defensorem, Patrem refugij, mutorum linguam, oculum cęcorum, baculū seniorum, Regum Pater, lumen mundi, sacerdotem magnum Altissimi, Apostolorum verticem; Summum Sacerdotem, Sacerdotumq; Principem, Vicarium Apostolici Throni, totius orbis Principatum habentem, Episcopum Episcoporum, eorum Primatem, Summitatis Apostolicæ Antistitem, Pastorem Vniuersalis Ecclesiæ, ac Orbis, Cæli ianitorem, Christi Domini Vicarium, Petri Apostoli in prælatione successorem, Principem Regum terræ, Dominum Dominantium, Ecclesiæ Sanctæ Dei Caput supremum absolutè, cui repetito sermone Christus in persona Petri dixit Ioanni 21 *pasce oues meas*,

meas, pasce agnos meos, qui in terris in excelsissimo humani generis fastigio positus, ita omnibus prælatus est, vt nemini sit subiectus, nullumque habeat æqualem, celsius in terris consecutus fastigium; cui datæ sunt claues Regni Cælorum, *cuiq. Deus tradidit omnia regna mundi*, quemadmodum canit Ecclesia in festo Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli. Papæ authoritas maior est super omnem potestatem, dicente Cyrillo Patriarcha Alexandrino lib. *Thesaurorum*, relato à Ioanne de Neapoli in suis *Quæstionibus varijs quæst. 39. puncto primo*, §. *item Cyrillus: Sicut Christus Dux, & sceptrum Ecclesiæ gentium, ex Israel egrediens, accepit à Patre plenissimam potestatem super omnem Principatum, & Potestatem, & super omne quodcunque est, vt ei genua omnia curuentur; sic & Petro, illiusq. successoribus plenissimè commisit: & ideo nulli alij, quàm Petro Christus, quod suum est plenum dedit, sed ipsi soli*. & parum infra subdit idem Cyrillus: *Christo homini tota Trinitas plenissimam dedit potestatem super omnem principatum, vt adorent eum omnes Angeli Dei; quod totum dimisit per Sacramentum, & potestatem, Petro, & Ecclesiæ eius*. & iterum replicat: *Petro, omnes iure Diuino, caput inclinant, & Primates mundi, ei tanquã ipsi Domino Iesu obediũt*.

Punctum Vigesimumsecundum.

De suprema potestate Romani Pontif.

21 §. 1. EANDEM supremam potestatem Pontificis Romani, super omnes Principatus Terrarum demonstrat inter alios *Cassaneus Catalogo gloriæ mundi p. 3. consider. 30*. vbi quamplurimis argumentis desumptis ex authoritate sacræ Scripturæ, Canonum, & Sanctorum Patrum; idem demonstrat *consid.* 47. per alia argumenta fundata in authoritatibus, vt supra, addens ad idem confirmandum authoritatem S. Tho. 4. senten. distin. 19. asserentis Papam habere plenitudinem potestatis in vniuerso mundo, sicut Rex in Regno. quod repetit *de errore Græcorum, cap. 62.* vbi frequenter vtitur testimonio Cyrilli Alexandr. lib. *Thesaurorum*. addit etiam Cassaneus ibidem ad idem constabiliendum, authoritatem Scoti in tract. *de perfectione statuum quæst. 9.* dicentis, *Papa est Vicarius Christi, non solum in quantum Christus fuit Ecclesiæ Prælatus, sed in quantum fuit totius mundi Dominus, quodq. iustè de statu, ac bonis hominum potest ordinare*. quibus omnibus superaddit quamplures authoritates, Canonum, Sancti Chrysostomi, Sancti Antonini, Imperatorum, Hostiensis, Baldi, Archidiaconi, ac Turrecrematæ: & ad ampliorem doctrinam intueri possunt, quæ inter alios quamplures Authores, breui, dilucido tamen stilo, scripsit Ioannes Neapolitanus Doctor antiquus, communiter appellatus Doctor solemnis, Vniuersit. Parisien. in suis *varijs quæstionibus, quæst. 3. puncto 2. & 3.* Vbi cumulat ad idem authoritates sacræ Scripturæ, Canonum, & Sanctorum Patrum, ac etiam rationes nonnullas bene fundatas: vbi quoque resoluit optimè, multa argumenta ab eodem ad initium quæstionis proposita contra veritatem, de qua supra, vt cuncta lucidiora remaneant.

Punctum Vigesimumtertium.

De suprema Rom. Pont. dignitate, maiori omni alia creata post Christum.

§. 2. MAXIMAM Pontificis Romani dignitatem atque potestatem, postquam innumeris ferè testimonijs

sacræ Scripturæ, Sacrorum Canonum, Sanctorum Patrum, & celeberrimorum Doctorum Theologorum & Canonistarum, non semel tantum aut bis, sed pluries demonstrauit inter alios sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentinus Ordinis Prædicatorum in 3. pat. suæ Summæ, in omnibus capitib. & §§. tit. 22. tandem cap. 5. eiusdem tit. expressis verbis, inquit: *De potestate Papæ, quæ est maior omni alia creata, post Christi potestatem, aliquo modo extendens se ad cælestia, terrestria, & infernalia, ut de eo possit illud verificari, dictum de Christo Psal. 8. Omnia subiecisti sub pedibus eius, &c.* statim & immediatè subdit, *Et aptè, quia ipse est Vicarius Christi, quoad terrestria dicit, oues, &c. quoad calestia dicit, volucres: quoad infernalia dicit, pisces maris.* Et illico addit, *per volucres cæli designari Angelos bonos & malos, ut habetur in Euangelio. Dicuntur autem ei subiecti, quia maior eis* (idest Papa) *est in quatuor, videlicet, primò in iurisdict. secundo in Sacramentorum administratione. tertio in cognitione, quarto in præmio.*

Quod totum optimè demonstrat authoritatibus sacræ Scripturæ, præsertim noui Testamenti, quas ibidem per totum illud caput vsque ad §. 6. inclusiuè, adiunctis placitis Sanctorũ Patrum Theologorum, & Canonistarum, & præsertim S. Ioannis Chrysostomi, qui de Pontifice Romano verba faciens expressè inquit, *Homini mortali, omnium quæ in cælo, quæ in terra sunt, cõmisit Deus, & validiorem cælo Ecclesiam esse monstrauit.*

§. 3. Insuper Io. Mariana in Præfat. in Luc. Tudens. Episc. aduersus Albigens. errores (quæ Præf. refertur in edition. 4. Bibl. Patrum tom. 4. par. 2. fol. mihi 588. §. *Verum finem dicendi.*) postquam dixit multa ex authoritate Theodor. lib. 5. Eccles. hist. de maxima dignitate, & suprema potestate Pontificis Romani, corroborata pariter testimonijs Eusebij Eccles. hist. lib. 5. cap. 24. Nicephori lib. 13. cap. 34. & Innocentij I. epist. qua Arcadium Imperatorem, Atticum Constantinop. & Theophil. Alexandrin. à commun. fidelium exclusit: necnon placitis Cyprian. epist. 3. & 4. Conc. Carthag. 6. Theodor. lib. 2. c. 4. Sozomeni lib. 3. cap. 7. Aug. epist. 157. Possidonij de vita S. Aug. cap. 14. & ex multis D. Leonis epist. *Duo tantum* (inquit) *nostrorum scriptorum testimonia pro Rom. Pont. authoritate offerenda sunt, Isidori epis. ad Eugen. Tolet. cuius fragmentum à Luca* (scilicet Tudensi) *hoc opere affertur,* quæ sunt, *Quod verò de paritate agitur, Apostol. Petrus præeminet cæteris, qui à Domino meruit audire, Tu vocaberis Cephas, tu es Petrus, &c. & non ab alio aliquo, sed ab ipso Dei, & Virg. filio, honorem Pontific. in Christi Ecclesia primus suscepit, cui etiam post Resurr. Filij Dei, ab eodem dictum est, Pasce agnos meos; Agnorum nomine, Eccles. Prælatos notans. Cuius dignitas potestatis, etsi ad omnes Catholic. Episc. est transfusa, specialius tamen Rom. Antistes, singulari quodam priuilegio velut caput cæteris membris, celsior permanet in æternum.* subdens immediatè per modum necessariæ consequentiæ, *Qui igitur debitam ei* (hoc est Pont. Roman.) *non exhibet reuerenter obedientiam, à capite seiunctus, Acephalismo se reddit obnoxium: quod sicut illud S. Athanasij de fide S. Trinitatis sancta Ecclesia approbat, & custodit quasi fidei Catholicæ articulum, quod nisi quisq; firmiter fideliterq. crediderit, saluus esse non poterit.*

Secundum testimonium est Rasis Arabi, qui verba faciens de Constantino Magno inquit, *Quò maior esset authoritas, Religioniq; suum caput constaret, imperandiq; potestas, ipse quidem Constantinopolim concessit, sicquè, ut Prioris Romæ*

ma eius Urbis Regem dixit, *sanciens praeterea*, *vt Romae Domino caeteri Christi cultores obtemperarent*, *quem ipsi Dominum Christianorum*, *eorum qui è sacrato ordine erant*, *& Sanctum vocare consueuerant*, *ob acceptam à Petro Apostolo potestatem*, *quam illi Christus crediderat*. Circa quae verba animaduerto, cum eodem Ioan. Mariana, primò quod hic Maurus, quãuis Religionis nostrae, & dogmatis expers esset, quae vulgo, & palam erant apud Christianos, ipse in suam historiam contulit, secundò per Dominum cui Christiani obtemperabant manifestè intellexit Pont. Rom. Christi Vicarium, ac Petri successorem. Tertiò ex eisdem verbis colligitur Antiquitas appellationis *Sancti*, vel *Sanctitatis*. erga personam Pont. Rom. de quo, inquit, quod vsq; ad illa tempora, vigebat vsus & consuetudo, vt Christiani vocarent successorem D Petri, *Sanctum*.

§. 4. Tandem hic referam quae expressè continentur in fidei professione, quam Moses Mardenus Assyrius Iacobita, Patriarchae Antiocheni legatus, suo, & Patriarchae sui nomine facta Rom. coram Summ. Pontif. anno 1552. ex ipso profitentis autographo Syriaco, traducta ad verbum per Andream Masium xelensem registr. in Biblioth. Patrum superius cit. tom. 4. p. 1. fol. mihi 858. & 859. In qua professione inter quam plura, Papam alloquens ait, *obtestor itaq; Patrem Patrum*, *& Pastorem Pastorum*, *ornamentum omnium dignitatum*, *& coronam capitum nostrorum*, *ac lumen oculorum nostrorum*, *benedictionem vniuersae Reip. Christianae*, *portantem claues Regni*, *fontem ex quo profluit suauitas*, *Pontif. Iulium iij. qui accepit signaculum nominis Trinitatis*, *vt dignetur acceptare hanc meam professionem*, *meo nomine*, *atq; etiam nomine Patriarchae nostri*, *&c*.

§. 5. Hinc est, quod in Cathechismo ex decreto Concil. Trid. editò de Sacramento Ord. inter quamplura, post recẽsitos Patriarchas, de Pont. Rom. Christi Vicario dicitur. *Cathol. Eccles. Rom. Pont. Max. quem in Ephes. Synodo Cyrillus Alexandrin. totius orbis terrarum Patrem*, *& Patriarcham appellat semper veneratа est. Cum enim in Petri*, *Apostolor. Principis*, *cathedra sedet*, *in qua vsq; ad vitae finem sedisse constat*, *summum in eo dignitatis gradũ*, *& iurisdictionis amplitudinem*, *non quidem vllis Synodicis*, *aut alijs humanis constitutionibus*, *sed diuinitus datam agnoscit*. *quamobrem omnium fidelium*, *& Episc. caeterorumq; Antistitum*, *quocumq; illi munere*, *& potestate praediti sint*, *Pater*, *ac moderator*, *vniuersali Eccles. vt Petri successor*, *Christiq; Domini uerus*, *& legitimus Vicarius praesidet*.

§. 6. Quamobrem sess. 11. Conc. Later. sub Leone 10. Bulla 4. cuius exordium est, *Pater aeternus*, dicitur *migraturus Christus ex hoc mundo ad Patrem*, *in soliditate petrae Petrum*, *eiusq; successores Vicarios suos instituit*, *quibus ex libris Regũ testimonio ita obedire necesse est*, *vt qui non obedierit*, *morte moriatur*, Ideò maxima iniuria afficiunt Eccl. Cathol. Rom. qui suum illi caput vnicum, & Christi Vic. in terris auferre contendunt, quemadmodum inter alios multos euidentiùs validissimis argum. demonstrat Card. Britann. Reginal. Polus *lib. 1. de Ecclesiast. vnitatis defensione* per totum, praesertim §. *nunc vero ad primum excutiam*. nam lib. 2. ad argumenta in particulari contra vnitatem capitis Eccles. ab Henr. 8. Britann. Rege proposita solidè respondet ille, optimè confutando, praesertim conuertendo euidentèr testimonia sacrae scripturae, ac Patrum ab illo malè interpretata contra eundem, demonstrando, quod Rex incongruo sensu, & truncatè nimis, oracula sacrae scripturae in medium protulerat.

Punctum Vigesimumquartum.

De euidentia primatus Pontif. Rom.

22 §. 1. PRimatum namq; Pontificis Romani cognouerunt, atq; fassi sunt, nedum Concilia, Sancti Patres, Theologi, & Canonistæ, verum etiam Pagani, Hæretici, & præsertim Græci omnes, vti demonstrat eorumdem auctoritatibus in particulari relatis, Nicolaus Sanderus de *claue* David siue *Regno Christi, lib.* 3. ferè per totum præcipuè cap. 7. qua occasione non omittam breuiter referre, quæ narrantur à Florimundo Remondo *lib.* 8. *hist. cap.* 5. *anno* 1600. quod Ioan. Druet minister hæreticus in Germania cum declinasset ad Geneuã, ibiq; audisset Theodorum Bezam concionantem, & in concione dicentem, inter alia, cedamus, quod Catholici, & Papistæ verè habeant successionem Apostolicam personalem, ad hunc vsq; diem, velut per manus traditam, & propagatam. idq; inficiari non posse per illos, hoc est per hæreticos. Quod apparens nouum ipsi Ioanni Druet post concionem per modum admirantis idem recensebat coram Beza, nimirum, quod Papistæ veram habeant successionem Apostolicam, quæ à Christo, inde à Petro in hunc vsq; diem legitimè perseuerat, subdens ipse Ioannes, sumus ergo nos Schismatici? ad quod respondit Beza (responsione quidem risu digna, quæ fuit) *habent ipsi veram successionem personalem, nos vero successionem doctrinæ*, ob quam friuolam responsionem indignatus recessit Ioannes, & Lutetiam Parisiorum petens cum 616. alijs, coram Cardin. Alexandro Medice, tunc ad Gallos legato omnem abiurauit hæresim, qui Alexander fuit postea Leo xj.

Sedes itaq; Petri, Deo Authore, meritò, inquit Sanctus Gregorius lib. 2. epistola 30. cunctis prælata constat Ecclesijs, q. 3. *Cap. patet*, Sanctorum etenim voce, Romani Pontificis dignitas facta est toto orbi venerabilis, dum illi quicquid fidelium est vbique submittitur, dum totius corporis caput esse meritò designatur, vbi suprà cap. *aliorum hominum*. §. *&) rursus per Sanctorum vocem, &c.* glossa ibidem exponit per *Concilia*.

§. 2. Pariter quoq; in Epistola ipsius Sancti Leonis 54. *ad Martianum Imperatorem*. §. *habeat sicut, alia tamen* (inquit) *est rerum secularium, alia Diuinarum ratio*, subdens immediatè, *nec præter illam petram quam Dominus in fundamento posuit stabilis erit vlla constructio.*

§. 3. *Meritò itaq;* Paulus V. *fælicis record. in Bulla* Canonizationis S. Franciscæ Romanę, cuius initium est, *Cælestis aquæ flumen*. §. *quæ sanè*. de Ecclesia Romana verba faciens, expressè inquit, *quæ inenarrabili Dei beneficio cunctis prælata Ecclesijs principatum accepit Ecclesiarum, Beatorumq; Principum Apostolorum doctrina fuit vna, cum sanguine irrigata*, & §. *in hac igitur*; asserit, Ecclesiam Romanam esse *matrem aliarum Ecclesiarum, atq; magistram sanctitatis*.

Punctum Vigesimumquintum.

De Assistentia Spiritus Sancti, quam habet Pont. Rom. in suis decisionibus.

23 §. 1. QVIPPE qui Pontifex Roman. ipse est, & non alius, qui vndiq; Diuinæ assistentię munitus præsidio in ijs, quæ pertinent ad fidem, siuè ad bonos mores statum vniuersalis Ecclesiæ, siuè fidelium salutem concernentia in nullo casu errare potest, cum illi Deus incerta, & occulta sapientiæ suæ manifesta faciat iuxtà opportunitatem. Ideò

Leo

Leo epist. *ad Theodo. quæ nostro ministerio Dominus definierat vniuersa Paternitatis irretractabili firmauit assensu, vt verè à se prodijsse ostenderit, quod à prima Sede firmatum est*, vbi loquitur absq; dubio de Sede Romana, & Apostolica, cui tunc præerat.

§. 2. Tandem eiusdem Leonis Papæ verba adducam illius Epistolæ, quam ad Leonem Imperatorem dedit, cuius initium est, *literas Clementiæ &c.* datæ *Kal. Decembris Constantino, & Ruffo conss.* quæ sunt, *cum ergo Vniuersalis Ecclesia per illius principalis petra ædificationem facta sit petra, & primus Apostolorum Beatissimus Petrus, vocem Domini dicentis audierit. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo* Ecclesiam *meam, quis est nisi aut Antichristus, aut Diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem firmitatem?* intellige semper de Decretis factis à Romano Pontifice in materia fidei, ac morum.

§. 3. Quemadmodum enim recta fides necessaria est ad salutem omni credenti, ità quoq; & mores recti, legitur enim, *sine fide impossibile est placere Deo, fidemq; sine operibus mortuam esse*, quorum vnum pertinet ad fidem, alterum verò ad opera, siuè ad bonos mores fidelium ad illorum salutem necessarios.

Punctum Vigesimumsextum.

De infallibilitate Iudicij Ecclesiæ Romanæ.

§. 4. DE infallibilitate iudicij Ecclesiæ Romanæ habemus expressum testimonium Concilij Senonen. decreto 1. tàm circa ea, quæ pertinent ad fidem, quam etiam ad bonos mores, vbi post multas Sacræ Scripturæ authoritates §. *vna*, expresse dicitur.

Vna igitur appellatur Sancta, & infallibilis, cuius authoritatem, qui in fide, & moribus secutus non fuerit, quasi Deum abnegauerit (cui gloria in Ecclesia, & Christo Iesu in omnes generationes) infideli deterior habeatur.

§. 5. Id enim liquet ex testimonio Cyrilli Alexandrini super Ioann. 14. dicentis, *Ecclesia Apostolica, nedùm ab omni hæretica circumuentione, verum etiàm à quacunq; Seductione in suis diffinitionibus immaculata omninò existis, iuxtà illud Matth. 19. tu es* Petrus, *& super hanc petram ædificabo* Ecclesiam *meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, ac illud Lucæ* 22. Ecce *Satanas expetiuit vos &c. & Ioann. 21. non pro eis rogo tantum, &c.* clariùs ex Decreto Concilij Calcedonensis relato à S. Thoma *opusculo primo contrà errores Græcorum*, quod opusculum ædidit iussu Vrbani quarti *cap. 32. §. ostenditur etiam, quòd Petrus*. Vbi dicitur, *Soli Pontifici Romano, libera potestate loco Dei ius discernendi competit, ideò cuncta ab eo diffinita obseruanda sunt, eo quia proueniunt à Vicario Apostolici Throni*. Hoc namque magis elucidatur ex testimonio Cyrilli Patriarchę Hierosolymitani lib. *Thesaurorum*, in persona Christi, ad Petrum dicentis, *tu cum fine, ego sine fine, cùm omnibus quos loco tui ponam planè, & perfectè sacramento, & authoritate cum eis ero, sicut sum, & tecùm.*

Ex quibus tandem colligitur à Romano Pontifice, igitur nostrum est quærere, quid credere, quiduè tenere, addo ego, & agere debeamus.

24 §. 1. Et S. Maximus in epistola Orientalibus directa, dicit, *omnes fines Orbis, qui Dominum sincerè receperunt, & vbique terrarum* Catholici, *veram fidem confitentes in Ecclesiam Romanorum, tàquàm in solem respiciunt, ex ipsa enim lumen* Catholicæ *fidei recipiunt*; vbi post multa, tandem concludit, *coadunatam, igitur, ac fundatam, super* Petram *confessionis* Petri

Petri dicimus uniuersalem Ecclesiam, secundùm diffinitionem Saluatoris, in qua necessario pro salute animarum nostrarum remanentes, ei obediendum est (hoc est Pontifici Romano) *suam seruantes fidem* (quam scilicet tanquam Pontifex de Cathedra docet,) & confessionem *ne forte* (vt inquit Cyrillus Hierosolymitanus vbi supra,) *tortuosus serpens propter nostram contentionem nos eijciat, vt Euam olim de Paradiso*, ideò 24. qu. 1. cap. *non turbatur*, in quo continetur doctrina S. Ambrosij super Marcum. §. *deniq;* habetur, *etsi alijs Apostolis imperatur, vt laxent retia, soli tamen Petro dicitur, duc in altum, hoc est in profundum disputationum, In Petro igitur petra, siuè firmamento Ecclesiæ, summa securitas inuenitur*. Et Innocentius primus, vbi supra cap. *quoties* meritò inquit. *Quotiès ratio fidei* (addo egò & morum) *ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiscopos nostros, non nisi ad Petrum, idest sui nominis, & honoris auctorem referre debere*, & S. Hieronymus ad Damasum Papam cuius auctoritas refertur, vbi suprà cap. *Hæc est fides*. §. *si autem*, ait *si autem hæc nostra confessio, Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumq; me inculpare uoluerit, se imperitum, uel maleuolũ, uel etiam non Catholicum, sed Hæreticum comprobabit*. Tandem concludit verbis Marcelli Papę epist. 1. *ad Episcopos per Antiochiam constitutos*, relatis, vbi supra cap. *Rogamus*, ad initium, dicentis, *Rogamus uos fratres dilectissimi, ut non aliud doceatis, neq; sentiatis, quam quod à B. Petro, & reliquis Apostolis, & Patribus accepistis*; ibiq; de Petro in particulari verba faciens, subdit immediatè, *Ipse est enim Caput totius Ecclesiæ, cui ait Dominus, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*.

25 §. 1. Eiusdem veritatis præclarum testimoniũ intèr alios celeberrimos Theologos perhibet Sanctus Thomas, lib. 4. *contra Gentes cap.* 76. & opusculo præcitato, necnon 2. 2. q. 1. art. 10. in corpore, vbi etiam adducit Decret. *cap. multis dist.* 17. addens quoq; authoritatem Christi Lucæ 22. *ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus cõfirma fratres tuos*, ac etiam rationem, *quia* (scilicet) *vna fides debet esse totius Ecclesiæ, secundum illud prima Corinth. cap. 1. id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata*.

Punctum Decimumseptimum.

De vnitate fidei Catholicæ.

§. 2. DE qua vnitate fidei prætèr recensita superius in 1. cap. ad exordiũ, loquens S. Leo epistola 36. *ad Martianum Presbyterum, quamuis nos* (idest fideles) *magna locorum interualla diuidant, vnitate tamen fidei vobiscum sumus, toto corde Iesum Christum Dominum nostrum uerum Deum, verumq; hominem confitẽtes, &c. quam, si quis existimauerit, non sequendam, ipse se à Compage vnitatis Catholicæ abscindet*. Idem epistola 43. ad *Martianum Augustum, quia Catholica fides non potest esse, nisi vna*; hoc idem sæpius repetit in *suis Decretal. epist.* præsertim in illa 35. *ad Pulcheriam Augustam, in epist.* 22. *ad Theodos. fides una est, quæ in nullo sui potest esse dissimilis, et epist.* 30. *ad Iulian. ipsam unã, atq; serenissimã* appellat, *veritatis suæ radios per vniuersa diffundentem, & caliginem infidelitatis comprimentem*. Et S. Cyprianus, cuius authoritas refertur 24. q. 1. *cap. alienus*, inquit, *alienus est, profanus est, & habere non potest Deum Patrem, qui vniuersalis Ecclesiæ non tenet vnionem, dicente Apostolo ad Ephes. 4. Vnum corpus vnus spiritus, vnaq; spes vocationis nostræ, vnus Dominus, vnum Baptisma*.

Quæ

26. Quæ vnio, inquit Sanctus Thomas
§. 1. 2. 2. quæst. 1. art. 10. in corp. *seruari nequit, nisi quæstio fidei de fide exorta, terminetur per eum, qui toti Ecclesiæ præest.* Caietanus ibidem, ac alij D. Thomæ expositores, hanc D. Thomæ doctrinam extendunt, nedum ad determinationem eorum, quæ spectant ad fidem, verùm etiam ad illa, quæ pertinent ad mores vniuersalis Ecclesiæ; inter quos vnus est Ioannes Viguerius in *suis instit. ad Christianam Theolog. tit. de veritate fidei*, quasi per totum, præsertim *cap. 10. §. 3. Veritat. 10. & Veritat. 13.* insuper & Bañes, vbi supra dub. 6. fundatam habentes suam intentionem in authoritate Christi, Math. 16. 18. & 23. Ioannis 20. necnon & 1. Pauli ad Timoth. c. 3.

Eidem sententiæ, ampliatæ etiam ad morum determinationem, inter quamplures grauiores Doctores se subscribit S. Antoninus 3. p. suæ Summæ tit. 22. quæst. 9. §. 19. Caietanus in Opusculo *de Authoritate Papæ, & Concilij*, & Michael Mauclerus Doctor Sorbonicus *de Monarchia Diuina lib. 4. 2. partis*, fere per totum.

§. 2. Qua D. Thomæ doctrina præstantissima superiùs relata quasi ad verbum vtuntur Scriptores Catholici, qui post illius tempora tractatus, libros, siue opuscula de hac materia ediderunt, quemadmodum videre est apud Io. Azorium *2. part. instit. moralium lib. 5. de 4. Decalogi præcepto cap. 4.* ad initium, & apud Couar. *Variarum resolut. tom. 2. lib. 1. cap. 10. n. 12. & 13.* & præcipuè apud Syluestrum, Tabienam, & Armillam, verbo *Canonizatio*, apud Michaelem Mauclerum, Cardinalem Tuscum, & alios inferius in specie citandos, apud Nauarrum tom. 4. suorum operum, *relectio. cap. nouit. de iudic. notab. 3. num. 46.* per totum, & *commentario 4. ad Regul. num. 20.* Vbi concludit, *S. Sedes Apostolica in his quæ sunt fidei, & morum, errare non potest.* hoc idem expressius docet, atque probat multis rationibus, & authoritatibus, Franciscus Pitigianus Ord. S. Francisci de Obseruantia 3. sent. distinct. 25. quæst. 2. art. 4. con. 3. de mente Scoti.

§. 3. Idem fundamentum adducit, illudque rationibus, authoritatibusq; sacræ Scripturæ probat Melchior Cano *de locis Theolog. lib. 5. quæst. 5. siue vltima post 2. conclus. §. deinde Ecclesia*, vbi expressè inter alia, inquit, *Quæ autem ratio id de Ecclesia conuincit, eadem conuincit de Concilio* (subdens) *Quare quemadmodum Concilium falsa plebi proponere credenda nequit, sic nec mala potest proponere facienda.* Primum respicit fidem, siue credenda: secundum bonos mores, siue facienda. & ante secundam conclusionem, in qua idem asserit, & probat §. *Præterea*, post relatum Decretum Concilij Constantien. sess. 13. quo condemnantur vt hæretici, qui dixerint Ecclesiam errare in consuetudine administrandi populo Eucharistiam sub altera tantum specie; quod decretum (moderando tamen illud) approbauit Martinus, diffiniendo supradictos tanquam hæreticos, vel sapientes hæresim, coercendos esse, sub eadem namq; censura. Ecclesia igitur (inquit ille) in morum huiusmodi iudicijs non errat, & ex consequenti, nec Concilia Summi Pontificis authoritate roborata.

27. Hoc idem, sed clariùs dixerat, atque
§. 1. probauerat in priori conclusione eiusdem præcitatæ quæstionis 5. ipsemet Melchior Cano.

Sanè infallibilitatem Summi Pontificis Romani in diffinitiuis iudicijs eorum, quæ spectant ad fidem, siue ad bonos mores, ad communem Eccl. vtilitatem ordinata, euidenter ostendit argumentum illud efficacissimum, quod

Conci-

Concilia antiqua, & moderna semper celebrata fuere Sedis Apostolicæ authoritate, illaq; contradicente soluta sunt.

§.2. Ideò Isidorus in præfatione sua in opusc. *Conciliorum, & Decretalium Epistolarum*, inter alia inquit, *Nec vllam Synodum ratam esse legimus, quæ non fuerit Apostolica sedis authoritate congregata, vel fulta*.

Punctum vigesimumoctauum.

De remissione Actorum Conciliorum ad Papam, ad effectum Confir.

§.3. Insuper consueuerunt Patres in Synodo congregati, Pontifici Romano, tanquam summo, & infallibili iudici, acta Conciliorum, materiam fidei, siue morum continentia, remittere approbanda, transferenda, declaranda, siue moderanda, *ex Conc. Calcedonen. act.* 3. de quo etiam optimum habemus testimonium in Concil. Lateranensi sub Leone X. *sess.* 11. vbi legitur, *Consueuerunt antiquorum Conciliorum Patres, pro eorum, quæ in suis Concilijs gesta fuerunt corroboratione, à Romanis Pontificibus subscriptionem, approbationemq. humiliter petere, & obtinere*.

§.4. Quod obseruarunt Patres Concilij Niceni sub S. Siluestro celebrati, 318. Episcopis præfati Concilij confirmationem petentibus ab eodem Syluestro tunc Pontifice Romano; quam legimus obtentam in actis Concilij Romani sub eodem sancto Siluestro pariter celebrati, præsente Magno Constantino, & Matre eius Helena, vbi inter alia multa habetur, quod *qui ausi fuerint dissoluere diffinitionem Sancti, & Magni Concilij Niceni, illicò anathematizantur*. Idem seruarũt Patres Ephesini, Chalcedonen. 6. Constantinopol. 7. Niceni, Romani sub Symacho, Carthaginen. Sardicen. & nouissimè Tridentini; in primo enim tomo Conciliorum extat Epistola *ad Cælestinum*, in qua Patres Concilij Ephesini scribunt per sequentia verba: *Quoniam necessitas postulauit, vt quæ consequuta sunt in hac sancta Synodo, omnia ad cognitionem Sanctitatis tuæ referremus, necessario scribimus &c.* & Gelasius *ad Episcopos Dardaniæ: Prima Sedes Petri vnamquamque Synodum sua authoritate confirmat, & continuata moderatione custodit, pro suo scilicet Principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, ac retinet*.

§.5. Et meritò quidem, cùm Petro, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, cuiusuè fides omnes destruit hæreses, ac pariter successoribus ipsius dictum sit, *Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*. Petri nomine non solum personam Petri intellexit Saluator, sed omnes Romanos Pontifices ipsius Petri successores, in eadem cathedra sedentes, ita communiter sentiunt Sancti Patres. Ideò dicebat S. Athanasius Epistola aliàs relata, quam ipse vna cũ alijs Patribus Concilij scripsit ad *Fœlicem Papam*. *Vos, Prædecessoresq. vestros, Apostolicos videlicet Præsules, in summitatis arce constituit Deus, omniumq. Ecclesiarum curam habere præcepit, vt nobis succurratis*, hoc est mẽbris Ecclesiæ. Quibus verbis liquidò constat, nomine Petri, quo ad ea, quæ respiciunt authoritatem clauium, intelligi Romanos etiam Pontifices, quotquot sunt, fuerũt, & erunt; vnde S. Cyrillus Alexandrinus lib. *Thesaurorum*, quem citat S. Thomas opusc. *contra errores Græcorum*, postquam dixit, *Petro omnes iure Diuino inclinant caput, & primates mundi tanquam ipsi Domino Iesu obediunt*, subdit, *debemus nos, vt qui membra sumus, Capiti nostro Romano*

mano Pontifici Apostolicæ Sedis adhærere, vbi indifferentèr, & pro eodem intelligit Petrum,& Romanum Pontificem, atq; Apostolicam sedem. Hoc namque clariùs expressit Leo vj. Imperator Christianissimus in quodam sermone anno 886. circiter,qui inter multa dicit *Vndè manent vsque in hodiernum diem Petrus sequens Christum in successore suo*, de quo Petro, & suis successoribus loquens Chrysost. hom. 3. *in acta Apostolorum*,inquit, *is omnes habet in manu, est enim fratrum confirmator, quorum curam*, (vt asserit idem Chrysost. *lib. 2. de Sacerd.*) *tum Petro,tum Petri successoribus cōmisit Christus,in Petri etenim Sede, sua viuit potestas*, *excellitque authoritas* (quemadmodū testatur S. Leo *Serm. 2. suæ assumptionis*) *quam sacram* Petri *Sedem,in qua idem Petrus,nunc vsq; in suis sedet Successoribus*, *Roma caput Orbis effecta est*; S. Hieronymus in Epistola *ad Damasum*; ità vt cum Poeta christiano Mantuano dicere possimus,*Roma caput rerum est;Romam Deus esse suorum Pont: Sedem statuit,quibus omnia cedant Regna.*

§. 6. Hinc est quod idem S. Hieronymus, scribens ad *Damasum* Papam, cuius authoritas adducitur 24. quæst. 1. cap. *Quoniam*, circà initium, post exageratum furorem Græcorum, tunicam Domini contendentium per schisma discerpere,& tanquam vulpes, Christi vineam exterminare, inquit,*ideo mihi,cathedram Petri,& fidem Apostolico ore laudatam censui consulendam, inde nunc mea animæ postulans cibum, vndè olim Christi vestimenta suscepi*, & paucis interiectis,subdit, *cum successore Piscatoris, & Christi discipulo loquor, ego nullum præmium nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, idest cathedræ S. Petri communioni consocior*,addens, *super illam Petram fundatam Ecclesiam scio.*

Punctum Vigesimumnonum.

Conuocatio Conciliorum ad solum Pont. Rom. spectat.

28 §. 1. OMNINO igitur deuitanda est quorundam scriptorū etiam modernorū doctrina, qui nouissimè aliqua vetera refricantes,magno, prolixoque Verborum apparatu in quadam defensione circa aliam materiam ab illis ęditā,in Epistola, quam vocant *dedicatoria* directa magno cuidam Principi Sæculari; contendunt quoad omne sui posse (Deus scit quo animo) extollere etiam supra sidera sæcularem Principum potestatem,& fortè supra id, quod conuenit,nec verētur affirmare ad sæcularem potestatem pertinere posse Generalium Cōciliorum in materia fidei,& morum congregandorum conuocationem, exemplo, inquiunt illius Magni Constātini,& Theodosii Senioris,aliorumq; Imperatorum;(quo argumento vsi sunt) etiam hæretici suadere contendentium inscio S. Syluestro Concilium Nicęnum primùm fuisse indictum; quod credunt probari ex Ruffino lib. 10. cap. 1. asserente, *ex Sacerdotū sententia apud Vrbem Nicæam Sacerdotale concilium conuocat Constantinus*, sed more Hæreticorum tacent, quod asserunt Patres in *6. Synodo,actio.* 18. qui expressis verbis fatentur, quod Constantinus Imperator semper Augustus, & Syluester laudabilis,magnam, atq; insignem in Nicęa Synodum congregant, antè cuius Concilij conuocationem missus fuit Osius à S. Syluestro ad Constantinum,tunc in Oriente commorantem ad effectum conuocationis Concilij,de quo suprà,cui præfuit Osius, vt primus Legatus Sanctissimi,quemadmodum latius tradunt Eusebius in vita Constant. lib. 2. c. 26.

& Ba-

& Baronius ad annum 325. & alij omnes ferè Catholici, præsertim S. Athanasius in Epistola *ad solit. Vitam agentes*, inter alia multa scribit, *quandò unquam iudicium Ecclesiæ ab Imperatore authoritatem habuit?*

§. 3. Idem Athanasius *in apolog.* refert de eodem Osio Episcopo Corduben. 1. ex legatis Syluestri in Concil citat. quid scripserit ad Constantinum. *nobis in hoc genere non præcipies, sed ea potiùs nobis disce* (concludens) *tibi Deus Imperium commisit, nobis verò ea, quæ sunt Ecclesiæ concredidit.*

Voluas reuoluasq; historicorum fidelium monumenta, & inuenies incipiendo à Synodo Nicęna, vsq; ad Tridentinam, legitima omnia concilia congregata fuisse authoritate, vel assensu Pont. Romani. Fateor quidem id aliquandò euenisse petentibus, & auxiliantibus Imperatoribus, qui necessitatibus Ecclesiæ, consulentes aliquandò petebant, aliquandò gratum habebant celebrationem *Conciliorum.*

§. 4. Id omne dilucidatur, simulq; confirmatur, si attentè, vt decet considerentur verba, quibus vsus est Sanctus Syluester in confirmat. actorum Concilij Nicæni 1. quæ communiter, vt talia approbantur, & sunt, *quicquid in Nicæa Bithiniæ constitutum est, &c. nostro ore confirmamus, omnes, qui ausi fuerint dissoluere diffinitionem Sancti, & Magni Concilij, quod apud Nicæam congregatum est sub præsentia pijssimi, & venerabilis Principis Constantini Augusti, anathematizamus*, vti latiùs in actis Concilij primi Romani. non dicit *sub authoritate*, sed tantùm *sub præsentia Imperatoris*, quibus verbis, non casu, sed data opera vsus est.

29 Laudes verò quibus SS. PP. celebra-
§. 1. runt acta eiusdem Concilij Nicæni copiosè, fideliter, ac eleganter refert Franciscus Coriolanus Capuccinus, in suo *breui compendio Conciliorum* Rom. impress. 1624. *tit. de Concilio Nicæno §. huius autem.* circa finem actorum eiusdem Concilij.

§. 2. Ideo Marcianus Imperator circa annum 450. rogat instanter Leonem Pontificem Romanum, vt dignetur venire, & Concilium Calcedonense congregare, vel saltem Legatos suos mittere, prout prolixè habetnr in literis eiusdem Imperatoris ad hoc directis Pontifici Romano harum literarum exemplar extat in præambularibus epistolis ad idem Concilium Calcedonense, ad quod Concilium misit legatos, non Pascasium, sed Pascasinum, & Lucentium Episcopos, ac etiam Bonifacium, & Basilium presbyteros; non valentes igitur, vel non volentes tàm isti, quam illi considerare in hoc temporum varietatem, ac statum omninò diuersum; quandò hæc fiebant per Imperatores, ità tamen mandante, & requirente Summo Pontifice Romano, ope tunc indigente, eorumdem principum propter immanissimas Christianorum, tunc imminentes persequutiones, quæ tempestas ex Dei misericordia iam sedata est. Distinguant igitur tempora, & spectata eorum varietate, Deo illos illuminante, cognoscant hisce temporibus Sanctam Sedem Apostolicam nequaquam reperiri in articulo, vel casu illius necessitatis, in qua tunc inueniebatur; & vbi dicunt cursim conuocationem Conciliorum fieri posse indulgentia Romani Pontificis, corrigant suum dictum, & clariùs, iustiusq; scribant, id nunquam, neq; etiam modo fieri posse, nisi de licentia, & mandata expresso Summi Pontificis Romani; addentes certissimum esse, nullam penitùs authoritatem habere Principes circa Concilia congreganda, vel approbanda, sed eorum præsentia tantùm confer-

conferre ad ornatum, decorem, & ad faciliorem obſeruantiam Conciliorum, quemadmodum ſcripſit Marcianus Imperator ad Leonem, dum inſtaret apud eundem Pontificem pro celebratione Concilij Calcedonenſis primi, exemplar quarum literarum inuenitur antè acta eiuſdem Concilij, vt paulò ſuperius dictum eſt, *de ſtudio, &c.* Vbi inter alia multa dicit, *volumus veram Chriſtianorum religionem, & Apoſtolicam fidem, firmam permanere, & ab omni populo piè mente ſeruari, &c.* qui pijſſimus Imperator in horum exequutionē edictum fecit Conſtantinopoli circa obſeruationem eorum, quæ definita fuere in Sancta, & vniuerſali Calcedonenſi Synodo, vti videre eſt ad finem actorum eiuſdem Synodi, p. 3. per ſequentia verba præceptiua, *oportet enim Calcedonenſem ſequi, in qua omnibus diligentèr quæſitis, ea definita ſunt, quæ pridem tres prædicti Cætus Apoſtolicam fidem ſequuti omnibus obſeruanda tradiderunt, &c.* & ad initium ipſius edicti declarauit, quod per tres Cætus intelligit Concilium Nicænum, Conſtantinopolitanum primum, & Epheſinum; in quo Neſtorius fuit damnatus, vt hæreticus.

§. 3. Et Theodoſius Imperator ſcribens ad Concilium Epheſinum primum conuocatum authoritate Cæleſtini Papæ, petente, & fauente Theodoſio iuniore Imperatore, quia, vt inquit Cæleſtinus ad eundem Imperatorem ſcribens, *pro veſtra enim Imperij ſalute geritur, quicquid pro quiete Eccleſiæ, vel ſanctæ Religionis reuerentia laboratur*, inſinuare volens Pontifex cauſam, & rationem, quare Imperatores ſuum præſtare debeant fauorem circà Concil. celebrationem, vt latiùs refertur. *96. diſtinct. cap. incipiente.* apertis verbis aſſerit, illicitum eſſe illum, qui non eſt ex ordine Sanctiſſimorum Epiſcoporum, Eccleſiaſticię intereſſe tractatibus (intellige diffiniendo) vbi palàm loquitur de Conuentibus, ſiuè Concilijs generalibus.

Luc. Caſtell. de Cert. Glor. SS.

Punctum Trigeſimum.

Reprehenduntur Principes ſæculares, quod auſi ſint Concilia Generalia indicere.

NICOLAVS quoquè Papa in epiſtola, quam ſcribit ad *Michaelem Imperatorem*, ipſum reprehendit, quod propria authoritate conuocauerat Concilium contra Ignatium Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum, cuius opera Ignatius fuit depoſitus, & loco eius ſubſtitutus Photius, *quod totum* (inquit Nicolaus) *factum eſt contra legem, & bonos mores*: Contrà pariter voluntariam aſſertionem prędictorum modernorum, & aliorum idem temerè aſſerentium extant de directo verba ipſa Sixti tertij epiſtola *ad Orientales* dicentis, *Valentianus Auguſtus noſtra authoritate Synodum conuocauit*; & Hadriani ij. ad Imperatorem Baſilium, *volumus per tuæ pietatis induſtriam Conſtantinopoli numeroſum conuocare Concilium.* Quod totum clareſcit ex verbis Bullæ Leonis X. regiſtratæ in actis Concilij Lateranenſis vltimi ſeſſ. 11. cuius initium eſt, *Paſtor Aeternus*, vbi ſacro approbante Concilio expreſsè decernitur, *ſolius Pontificis Romani munus eſſe Concilia indicere, transferre, ac diſſoluere.* Quam authoritatem confirmant teſtimonia ſacræ ſcripturę, Sanctorum Patrum, ac etiam Summorum Pontificum, atque Conciliorum, quorum verba in ſpecie in eadem Bulla referuntur.

§. 4. Idem quoq; clariſſimis verbis dixit Iulius ij. in Bulla indiction. vltimi Concilij Lateranenſ. §. *quod ſi tam, &c.* per ſequentia verba. *Prius diſcant* (ſcilicet contrarium tenentes) *reuoluant Sancto-*

R rum

rum Patrum, & Romanorum Pontificum vitas, & antiquum morem indicendi, & congregandi Concilium, necnon traditiones, ac leges super his editas a Patribus inspiciant, videbunt huiusmodi concilia à solis Romanis Pontificibus esse indicta (subdens immediatè) *& aliter indicta, rata non fuisse.* Quid quæso clarius desiderari potest in hac materia?

Punctum Trigesimumprimum.

Cognouerunt & fassi sunt etiam Imper. ad solum Papam pertinere Conciliorum indictionem.

§. 5. QVAM veritatem agnoscens Marcianus Imperator suis literis rogat Leonem Papam circa annum Domini 450. vt dignetur Concilium celebrare, eligendo locum, qui Pontifici magis placuerit. ex literis præambularibus ad Concilium Calcedonense. Addo ego id esse adeò certum, & euidens; vt sit de fide tenere, quod solus Pontifex Rom. habeat facultatem conuocandi Concilia; & vltrà iam relata, quæ fortè sufficiunt ad hanc stabiliendam conclusionem, se offerunt testimonia Socratis Scriptoris Ecclesiastici lib. 2. cap. 9. Sozomeni lib. 3. cap. 9. & Nicephori lib. 4. cap. 9. & 19. qui omnes de fide esse scribunt, & probant, *soli Romano Pontifici concessum esse à Deo congregare, & celebrare Concilia in causa fidei, & morum.* Hinc est, quod Iulius Papa contra Orientales pro Athanasio malè ab ipsis condemnato scribens, inquit, *Regula vestra nullas habet vires, quoniam vestro Concilio nullus Ecclesiæ Romanæ legatus interfuit.* Et Pelagius 2. ad eosdem Orientales scribens, ait, *Generalium Synodorum conuocandi authoritas Apostolicæ Sedi B. Petri singulari priuilegio tradita est.* Addo esse tam certum, quod solius Pontificis Romani sit congregare concilia, vt hoc doceant sacræ literæ, quemadmodùm testatur inter alios Clemens Monilianus Cardinalis de Ara Cæli *in Cathol. institut. cap.* 107. dum ait. *sacræ literæ docent quod Concilium non debet sine authoritate Papæ congregari*, vbi probat, quod dicit, adducendo loca in particulari sacræ scripturæ idem demonstrantia.

30 Rationes verò, quare Sanctus Sylue-
§. 1. ster vsus sit (voluntariè tamen) opera, & authoritate Magni Constantini in conuocando generale Concilium Nicænum primum, & Romanum primum inuenies apud Franciscum Coriolanum Capuccinum in suo breui, sed eruditissimo *compendio Conciliorum*. impressionis Romæ 1624. pag. 23. relicta tamen quarta ipsius ratione, quæ multis non placet.

Punctum Trigesimumsecundum.

Non est vera Synodus, nisi authoritate Papæ conuocata.

§. 2. RADIX autèm horum omnium non alia est, quam quod Synodus Oecumenica, non est quoties Episcopi ad Imperatoris dictionem tantùm conueniunt in Christi nomine, sed necessariò requiritur, vt sint congregati *Matth.* 18. nomine illius potestatis, quàm Christus ad ligandum, & soluendum, atq; ad Conuentus Ecclesiasticos celebrandos ex proposito instituit, ac Rom. Pont. tradidit; intellige tamen de Synodo, siue Concilio authoritatiuo perfecto, nedum secundum aliquem statum Ecclesiæ, sed simpliciter perfecto, quod constat ex capite, ac membris ipsiusmet Ecclesiæ Catholicæ, prout latius apud Caietanum *tract. 1. de authoritate Papæ, & Concilij*, præsertim, *capit.* 16. per-

per totum, ad calcem cuius capitis soluit Caietanus etiam argumenta contrariorum, vbi etiam assignat rationes ob quas iustè Papa potest denegare celebrationem Concilij, hoc vno tamen stabilito, quod secundum communem sensum Theologorum potest congregari Concilium sine Papæ authoritate ad tollendum schisma in Ecclesia,quando essent plures, qui contenderent de summo Pontificatu, ita, vt ius eorum esset incertum, vt schisma tunc auferatur,hac tamen cautela, vt priùs prætendentes esse Papam antea moneantur;an aliquis illorũ velit Concilium indicere, quibus renuentibus,Cardinales,Episcopi, ac alij, quibus competit de iure interesse Concilio,illud celebrare valeant, prout de facto aliàs congregatum est ad effectum,vt supra,& non aliter.

31 Romanus enim Pontifex diuino iu-
§. 1. re caput omnium Pastorum est,vtpotè Principis Apostolorum verus successor, non autem Imperator; veri capitis quidem est membra sua conuocare, atque colligere, ita Episcopi Moesiæ secundæ in literis ad Leonem Imperatorem, quarum initium est, *Tranquillissime Principum, &c.* registratis post Concilium Calcedonen. *parte tertia epistola* 32. folio mihi 381. vbi apertis verbis dicunt de Leone tunc Pontifice Romano quod sit verè caput Episcoporum; id enim clariùs habetur in relatione Synodi Calcedonensis ad Sanctissimum Papam Romanæ Ecclesiæ Leonem; cuius initium est, *repletum est gaudio os nostrum, &c.* vbi inter cętera de Episcopis quingentis viginti ibidem congregatis dicitur. *Quibus tu* (scilicet Pontifex Romane,) *quidem sicut membris caput praeras,in his qui tuum tenebant ordinem*,addentes,quod in illa Synodo confirmauerat, seruatis seruandis ea, quæ 160. *Sancti Patres congregati præsente magno Theodosio, vt post vestram Sanctissimam,& Apostolicam sedem,honorem haberet Constantinopolitana*, rogantes,vt Summus Pontifex dignaretur acta ipsius Concilij confirmare, quod egit lætanter Leo,vti est videre in ipsius epistola ad Episcopos, qui in Sancta Synodo Calcedonensi congregati fuerunt.

Sola Pontificis Romani authoritate possunt congregari Concilia generalia, ex Diuo Thoma, quæst. de potentia. quæst. 10. artic. 4. in Responsione ad 13. argum. vbi inter quamplura ab eo rationibus, & authoritatibus optimè stabilita, de Pontifice Romano inquit, *cuius authoritate sola, Synodus congregari potest, & à quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum à Synodo appellatur.*

§. 2. Cuncta hæc magis dilucida fient ex traditis à Ioanne Neapolitano in suis varijs qq. quæstione 39. puncto 3. in solutione primi argumenti, dum inquit, *quandoq; Papa in Ecclesia primitiua propter pullulationem hæreticorum concessit aliquod ius Imperatoribus, ac Regibus tàm in summi Pontificis electione, quam in Ecclesiæ gubernatione, quia pro illo tunc, ad inimicorum Ecclesiæ depressionem indigebat Regum, ac Imperatorum auxilio, sed postmodum reassumpsit sibi gladium correctionis eorum, & reaccepit ius Ecclesiasticum,quod eis ex conditione ipsorum non conueniebat, vt patet in decretis distinct. 63. per totam.*

Punctum Trigesimumtertium.

De effectu,& siue præsentia Imperatorum in Synodis Generalibus Ecclesiæ.

§. 3. ET in responsione ad 2.argumen. inquit idem Ioan. *Constant. Imper. non constituti effectiuè Papam esse caput omnium Episcoporum,& Sacerdotum,*

quia sic constitutus est caput ab ipso Christo, quando dixit Petro, Ioann. 1. tu vocaberis Cephas, sed solùm instrumentaliter; exhibuit enim sua Imperiali potentia ministerium, quo mediante cuncti, B. Syluestrum Summum Pontificem de facto recognoscerent, tanquam de iure Diuino institutum à Christo Domino caput omnium Pastorum, atq; Sacerdotum. Et quod amplius est Pontifex Romanus dicitur, & verè est caput, nedùm Episcoporum, illiq; sunt membra ipsius, sed certum est, quod est caput Cardinalium, & ipsi quamuis Principes terræ, Romani Pontificis membra sunt. Ioann. Andreas in cap. *Antiqua* de priuileg. citatus à Iacobo Castellano in suo tract. nouo de Canonizatione Sanctorum quæst. 3. §. *nono quod*, vbi cumulat alias authoritates præsertim Canonistarum ad idē.

2. Ruffinus lib. 1. histor. Ecclesiastic. cap. 2. de Constantino Magno refert, quod sedere in Synodo Nicæna noluit, nisi prius annuentibus Episcopis simul congregatis, quibus inter quamplura dixit. *Deus vos constituit Sacerdotes, quibus potestatem dedit de nobis quoq; iudicandi, ideo nos rectè à vobis iudicamur*, & Liberatus *in Breuiar. c.* 3. narrat de Marciano Imperatore, qui interfuit Calcedonensi Concilio, exemplo Magni Constantini ad confirmandam fidem ibidem per Patres determinatam, nullo autem pacto ad suam virtutem, siuè potentiam ostendendam, sed cum humilitate, & reuerentia in hoc imitans Magnum Constantinum; itaq; sacri Imperatores Synodis interfuere, non vt quidquam definirent, sed vt effrenem hæreticorum temeritatem sua præsentia reprimerent, vtq; eorum opera, cuncta tranquilla quiete agerentur.

32 Petrus etiam de Aragonia ad 2. 2.
§. 1. D. Thomæ q. 1. art. 10 *tractatu de Ecclesia* in responsione ad argum. §. *ad confirmationem. Respondetur* (inquit) *si aliquando subscripsisse dicuntur Reges, & Imperatores in aliquibus Concilijs, quòd quidem rarissimè contingit, id non fecerūt tanquam diffinitores rerum fidei, sed vt subscriptione sua testarentur se recipere illam fidem, & operam daturos vt ea inuiolata ab omnibus seruaretur.*

§. 2. Quod magis declarat in responsione ad primum argumentum, dum ait, *ad Reges pertinet detestari impiam doctrinam, & illam armis, & gladio persequi, ad quod tamen necessarium est, vt præcedat iudicium determinans (videlicet Ecclesia) quæ sit vera, quauè falsa doctrina, Cæterum huiusmodi iudicium facere, non ad Reges, sed ad Episcopos pertinet*, intellige in Concilio generali ritè congregato, authoritate scilicet, Summi Pontificis Romani.

§. 3. Ex qua doctrina communiter à Theologis recepta, atq; approbata, rectè colligitur, potestates sæculares nequaquam posse secundum illorum proprias affectiones, vel, vt alijs satisfaciant, vi, & armis repellere hanc, vel illam doctrinā, siue opinionem, vel sententiam, sed illam tantum, quæ iam antea falsa expressè declarata est per Ecclesiam, & non aliter, nec alio modo.

Punctum Trigesimumquartum.

De obedientia, & reuerentia PP. in Concil. congregatorum erga summum Pont.

33 INSVPER pro certo, atque in-
§. 1. dubitato supponendum est, in consuetudinem iam esse redactum propter superiùs relata, & alia inferius dicenda, quemadmodum etiam prolixè constat ex historijs, & actis Conciliorum, nedùm, acta eorumdem Conciliorum esse remittenda ad Summum Pontificem Romanum confirmanda, verum

rum etiam ſapientiſſimos Patres vna cum legatis ad Concilia deſtinatis abſque eodem Pontifice Romano quicquam non diffiniſſe, præſertim in materia fidei, inconſulto eodem Romano Pontifice;hocq; obſeruatum fuiſſe in omnibus Concilijs, teſtatur inter alios Cardinalis Turrecremata Ordinis Prædicatorum, *lib. 3. de Eccleſia cap. 33. & 34.* vbi nonnullis argumentis in re, & in facto fundatis probat euidentèr hanc laudabilem conſuetudinem,quam etiam meritò appellat *debitam reuerentiam erga Sedem Apoſtolicam*.

§. 2. Quam conſuetudinem obſeruarunt quoq; Patres Conc. Tridentini, quemadmodum aſſerunt quidam ex illis Patribus inter quos vnus eſt Andreas Vega ordinis Minorum S. Franciſci de Obſeruantia,teſtis oculatus in expoſitione ſeſſionis ſextæ eiuſdem Concil.Tridentini, lib. primo cap. quinto. §. *& cum Deus*; vbi ait, *cum certum ſit non poſſe errare Conciliũ,accedente doctrina ſummi Pontificis Romani in diffiniendis rebus fidei, & morum* ſubdens, *materia etenim morum pertinet, & ipſa ad materiam fidei, non eſt enim ſolum contra fidem dicere Chriſtum non eſſe Deum, ſed etiam affirmare,quod vſura, vel ſimonia ſit licita,vt iam dictum eſt,& probatum*, deniq; concludit, *ideo non legitur Concilium aliquod ritè celebratum hactenus erraſſe*, id namq; manifeſtè aſſerit Marcianus Imperator in ſuis literis Leoni Papæ directis, quibus petebat inſtanter celebration. Concil. Calcedonen. illis verbis, *quæ Chriſtianæ Religioni, & Catholicæ fidei proſint, ſicut Sanctitas tua ſecundum Eccleſiaſticas Regulas definierit ſua diſpoſitione declaret*, vbi anteponit diffinitionem rerum tractandarum in Concilijs faciendam per Pontificem Romanum, declarationi, quam ſuper eiſdem poſtea condere debent Patres Concilij, meritò itaq; dicebat Sanctus Doctor Aquinas in tractatu *contra impugnantes religio:* quod Sancti Patres in Concilijs congregati nihil poſſunt ſtatuere, niſi Romani Pontificis authoritate interueniente, ſine qua,nec Concilium congregari poteſt; quam authoritatem valdè extollit Caietanus ſuo tractatu de *Authoritate Papæ, & Concilij cap. 8. num. 50.* vbi ponderatis diligenter ſingulis verbis eiuſdem authorit.S.Tho. tandem concludit. *Relinquitur ergo, quod Papa, qui ſolus eſt Pater, Paſtor, Doctor, Rector, & Gubernator omnium, & ſingulorum Chriſtianorum cum plenitudine poteſtatis, vota totius Eccleſiæ transferat in Concilium, congregando, & roborando,vt ei videtur expedire*.

35 §. 1. Dominicus Bannes Ord. Prædicatorum 2. 2. quæſt. 2. articul. 10. dubit. 4. in reſponſione ad ſextum argumentum, *quamuis* (inquit) *Poteſtas Pontificia confirmandi fratres in fide,ſit iuriſdictionis poteſtas, tamen hæc ſubdelegari non poteſt,cum ſit altioris ordinis,& quaſi participatio Prophetiæ, qua Summus Pontifex ſemetipſum exſuperat, & obligat ad credendum his, quæ à ſemetipſo tan quàm à Pontifice diffinita fuere*, ideo concludit per ſequentia verba, *quamobrem ſubdelegari non poteſt,niſi modo ſtatim explicando*. Ex doctrinâ quidem Petri de Aragonia ad 2. 2. Sancti Thomæ, q. 1. articulo decimo, tractatu de Concil. contr. 3. poteſt Summus Pontifex per ſuos legatos poteſtatem diffiniendi,quę pertinent ad fidem Concilio legitimè congregato delegare,non autem alteri; idem latiùs repetit in reſponſione ad primum argumentum, & hoc potiſſimè propter infallibilitatem ſententiæ iudicij Summi Pontificis Romani circa prædicta.

Punctum Trigesimumquintum.

De Testimonijs Patrum Græcorum circa infallibilitatem Pontif. Rom.

35 DE infallibilitate quoq; iudicij, ac
§. 1. determinationis vniuersalis Ecclesiæ Catholicæ, egregiũ testimonium præstat S. Athanasius, vnà cum Episcopis Aegypti, Thebaidis, ac Libiæ simul congregatis in Concilio Alexandrino sub Liberio primo, celebrato circa annum 362. cui præerat Athanasius ex authoritate, & mandato ipsius Liberij, ad quem Liberium tunc Romanum Pontificem remisit acta eiusdem Concilij confirmanda, quemadmodum patet ex verbis eiusdem S. Athanasij in epistola ad *Ruffinianum* registrata in Synodo Nicæna secunda, vbi de actis prædicti Concilij Alexandrini loquens ait, *Romam missa sunt, Romanamq; Ecclesiam omnia comprobasse constat*. In literis vero summo Pontifici directis, quibus petebatur confirmatio, de qua supra, nomine Athanasij, & Patrum Cõcilij inter alia dicitur, *tu prophanarum hæresum, atq; imperitorum omnium infestantium depositor Princeps, & Doctor, caputq; omnium orthodoxæ doctrinæ, & immaculatæ fidei existis*, & meritò quidem, cum Pontifex Romanus à Domino Iesu Christo, vt caput esset Ecclesiæ in B. Petro accepit, atq; de pascendis Dominicis ouibus, & fratribus confirmandis expressum, & speciale noscitur habuisse mandatum, quemadmodum inter quam plures alios affirmat Alexander iij. ad Archiepiscopum Pisanum, Episcopos, atq; Abbates per Tusciam constitutos, cuius Bullæ exemplar inuenitur ad initium Concilij Lateranensis sub illo celebrati, cuius initium est, *Quoniam in agro Domini*.

§. 2. Idem fundamentum de infallibilitate vberius adducit, atq; probat multiplici ratione, & authoritate Sacræ Scripturæ, ac Sanctorum Patrum constabilitum Cardinalis Turrecremata in sua summa *de Ecclesia lib. 2. cap.* 109. 110.

36 Asserta pariter in prædicto funda-
§. 1. mento certiora fiunt ex assistentia spiritus veritatis, quam habet summus Põtifex Romanus in Iudicandis, siuè decernendis illis, quæ pertinent ad fidem, vel ad bonos mores totius Ecclesiæ, iuxtà illud Ioannis 14. *Spiritus Sanctus, qui à Patre procedit, docebit omnem veritatem*.

Punctum Trigesimumsextum.

Testimonijs multorum probatur assistentia Spiritus Sancti, quam habet Papa in suis diffinitionibus.

§. 2. QVAM assistentiã tradunt Theologi inferius adducendi, præcipuè Melchior Cano Episcopus Canariensis *de locis Theologicis lib. 5. cap. 5. quæst. 5.* post primam conclusionem §. *Præterea*, vers. & *Spiritus veritatis*, inhærendo authoritatibus Sacræ Scripturæ, ab eo in particulari ibidem fideliter adductis, præsertim Matth. 16. prout latiùs ibidem. hanc assistentiam Spiritus sancti indicant verba D. Thomæ, *quodlib. 9.* sæpè inferius citando, quemadmodum inter alios ex doctr. D. Tho. expresse affirmat Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. dubio 2. in responsione ad 2. argumentum.

Punctum Trigesimumseptimum.

Sanctitas canonizandi non humana, sed diuina ratione cognoscitur.

§. 3. HOC idem colligit Didacus Nugnus ex doctrina B. Thomæ in suis

suis commentarijs ad 3. *partem qu. 20. art. 3. difficult. 4. post responsionem secundi argumenti ad secundam, & tertiam probationem*, asserens, qualiter in Canonizatione Sanctorum non dignoscitur Sanctitas illius, qui debet Canonizari humana ratione, sed potius Diuina, addens, *licet enim diligentia, qua fiunt, humana sint, in alijs tamen assistit Spiritus sanctus, itaut in his qua pertinent ad informationem opportunam, quod Sanctus de facto Canonizetur, non posit esse error circa essentialia Canonizationis*; Quam doctrinam, vt mihi videtur, desumpsit ex traditis à Turrecremata *lib. 2. de Ecclesia. cap. 15.* præcipuè ad finem, §. *ipse enim*, quæ est D. Thomæ opusculo prçcitato *contra errores Græcorum cap. 32.* Vbi dicitur, *Christus Dei filius suam Ecclesiam consecrat, & sibi consignat* (videlicet Petro, successoribusq; illius) *Spiritu sancto, quasi suo charactere, et sigillo*, & post pauca subdit, *similiter Christi Vicarius, suo primatu, & prouidentia, vniuersalem Ecclesiam tanquam fidelis minister, Christo subiectam conseruat*, addo ego, per vnitatem fidei, & ineffabilem veritatis Regulam, eorum præcipuè quæ pertinent ad fidem, siuè ad bonos mores vniuersalis Ecclesiæ, vel salutem fidelium.

§. 4. Eandem conclusionem de assistentia Spiritus sancti, quam habet Papa in actu particulari solemnis Canonizationis firmarunt, & tanquam certam stabilierunt doctissimi Patres Sacræ Rotæ Romanæ Auditores in quamplurimis relationibus Beatificationis, & Canonizationis diuersorum Sanctorum, sed clariùs in illa Canoniz. B. Andreæ Corsini *par. 3. tit. de prima consideratione, §. 1. vers. ideo, non errabit Papa in Canonizatione propter scilicet assistentiam Spiritus Sancti, quæ efficit* (inquiunt illi) *ne possit errare in faciendis Canonizationibus*; pro qua sententia adducunt inter alios Troilum Maluetium *de Canonizatione Sanctorum* §. *aggredior, num. 46.* Ambrosium Caterinum, *de certa Sanctorum gloria* lib. 1. per totum, Dominicum Bannes 2. 2. *q. 1. art. 10. dub. 7.* Cardinalem Bellarminum *de Sanctor. Beat. lib. 1. cap. 9.*

§. 5. Doctrinam hanc de assistentia Spiritus sancti modo supra explicato colligit etiam ex D. Thoma, Petrus de Aragonia 2. 2. *tom. 1. q. 1. art. 10. dub. 2. conclus.* 2. hanc veritatem determinatam esse in Concilio Tridentino sess. 13. in Decreto de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento existimo, cuius verba post medium sunt. *Ecclesia Catholica ab ipso Iesu Christo Domino nostro, & eius Apostolis erudita, atq; à Spiritu sancto illi omnem veritatem in dies, suggerente edocta*, vbi liquidò fit sermo de veritate eorum quæ pertinent ad fidem, & ad bonos mores præsertim in quorum diffinitione Spiritus sanctus suggerit Ecclesiæ omnem veritatem.

§. 6. Franciscus quoque Pitigianus ex ordine Minorum S. Francisci de obseruantia in sua *summa Theologiæ speculatiuæ moralis in 3. sent. Scoti p. 2. distinct. 23. qu. 2. art. 4. ad tertium argumentum principale*, ac etiam *art. 5.* de mente Scoti Doctoris subtilis tradit, & probat, quod in prædictis Papa habet, ne possit errare ex assistentia Spiritus sancti, vt dictum est.

Punctum Trigesimumoctauum.

Semper diffinitiones Papæ in materia fidei, & Morum sunt veræ, ac indubitatæ.

37. §. 1. IMMO in responsione ad secundum argumentum principale asserit, dato quod Papa esset hæreticus, intellige in se ipso, licet nondùm manifestus,

stus,neq; declaratus extrinsecè,si tamen aliquid determinaret;quod spectaret ad fidem,vel ad bonos mores, absq; dubio diffiniret verum,& rectum, quia Pontifex est;subdens rationem,*promissio enim Charismatum, & gratiarum non datur personis propter se ipsas, sed propter bonum commune Ecclesiæ, Christus enim caput illius (errantibus Pontificibus) conseruat nihilominus per illosmet Ecclesiam, ideo non patitur propter Ecclesiæ conseruationem illos errare in Decretis fidei, siue morum, quamdiu Pontificis Officio funguntur*.Hoc idem consueuerunt probare Scholastici, summistæ, & Canonistæ exemplo Caiphæ,qui,& si malus, verumtamen prophetauit, cum esset Pontifex anni illius, quando dixit,*expedit,vt vnus homo moriatur &c.*

§. 2. Quam doctrinam de Papa hæretico, verum tamē determinante, expresse docuerant ante illum alij Theologi, inter quos vnus est Caietanus in tractatu *de authoritate Papæ & 22. quæst. 11. art. 2. §. in eodem 2. art.* Viguerius in *suis instit. tit. de virtut. fidei cap.*10. & §. 3. & Bannes *ad 2.2. S. Thomæ q. 1. art. 10. dub. 2. principali, in responsione ad secundum argumentum*, ad prædicta superaddens; *dato quod Pontifex esset Hæreticus, diffiniret veritatem modo iam dicto, ac explicato, etiam contra propriam, & personalem sententiam, & hoc ex instinctu Spiritus* Sācti,*etiam quod clare tunc intelligat illud verum ab ipso diffinitum esse contrarium omninò suæ sententiæ personali,ita disponente Spiritu veritatis, qui omnia potest, quiq; assistit officio Summi Pontificis ne possit errare, vt Caput Ecclesiæ.* Regitur tunc Papa sicut à quodam Doctore à Spiritu Sācto,qui interius presidens ipsum illuminat, docet, & instruit quid in rei veritate agere debeat, ideò tunc loquens,ab instinctu Spiritus Sancti regitur, inclinaturq; ad illud verum, rectumq; diffiniendum, ministrante ipsi efficaciam recta diffiniendi ipsemet Spiritus veritatis,dicente S. Leone Papa ad Flauium Cōstantinopolitanum Episcopum,*prouidentia Dei, semper suis necessarium præstat auxilium*,& Christus Matt. 20. promittit se semper mansurum cum Ecclesia, & capite ipsius,ne possit errare, intellige in his quę fidei,aut morum sunt, dum inquit, *ego ero vobiscum vsq; ad consumationem seculi*, ita vt possit cum Dauid dicere,psalmo 142.*Spiritus tuus bonus deducit me*; hæc ex doctrina D. Thomæ ad Romanos 8. lect. 1. nam iuxta illud Christi,*non enim vos estis,qui loquimini, sed spiritus Patris vestri,qui tunc loquitur in vobis*,fides quippe interior Romani Pontificis Ecclesiæ non est necessaria,nec illius occultus,& priuatus mentis error Ecclesiæ Christi nocere valet;qua propter non est pariter necessarium, vt interioris fidei conseruationi Romanorum Pontificum semper assistat Deus, sed satis erit,dum ea decernunt,quæ fidelibus credenda sunt, dumq; Ecclesiam Christi in fide, vel bonis moribus dirigunt vel instruunt

§. 3. ne deficiant, ne videlicet per publicæ potestatis errorem,faciant Ecclesiam in communi veritatis errore versari,cum sit magistra veritatis. Cano *lib. 6. de locis Theologicis. cap. 8. in responsione ad vndecimum argumentum.*

§. 4. Eamdem doctrinam tradit Didacus Nugnus *tom. 2. ad 3. partem D. Thomæ q. 20. art. 3. difficultat. 3. conclus. 3. & 4.* ac etiam Caietanus,& Bannes,vbi suprà, & est communis omnium Theologorum sententia,præsertim Viguerij. Vbi suprà *tit. de virtute fidei cap.* 10. §. 3. *vers.* 13. quo in loco, Vers. *ego rogaui*, exponens illa verba Christi ad Petrum, iuxta placitum Sanctorum Patrum *ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fide tua*,inquit,*ex quibus verbis apparet Christum*

stum non errasse pro fide Petri, vt priuata persona, cum vt talis defecerit, sed pro fide Ecclesiæ Vniuersalis, cuius Caput erat Petrus, & futuri erant ipsius Petri successores, quod non egit pro sedibus aliorum Apostolorum, siue successorum illorum, quos constat aliquãdo errasse subdens. *Romanam vero Ecclesiam nunquam inuenimus errasse*, & vt Respondeat quorumdam obiectioni, quæ apud nos nullius est momenti propter inferiùs dicenda §. *idem*, apertis verbis inquit, *si aliquando non fuerint seruata seruanda, & error inueniatur, non debet adscribi Ecclesiæ, aut sedi Petri, vel Rom. sed personæ priuatæ Pont. qui suo sensu non seruatis debitis regulis iudicare præsumpsit*; merito itaq; addunt semper Theologi; dummodo tamen sufficiẽtem adhibeat diligentiam Pontifex Romanus.

Punctum Trigesimumnonum.

De diligentijs necessario præmittendis ante definitionem fidei.

DIligẽtiam debitam nullo casu, inquit Bannes, ommittere debet; & in responsione ad quartum argumen- replicatis eisdem addit 22. *quæst.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. §. ad secundum argumentũ illius sententiæ, & in responsione ad sextum argumentum ex doctr. D. Thomæ: *necessitatem diligentiæ præmittendæ esse tam certam, quam certum est non posse Papam, siue Concilium errare in diffiniendis, quæ pertinent ad fidem* propter rationes efficaces ab eodem Bannes ibidem adductas inter quas illa vna est, *quia in publico fidei negotio non est distinguenda Apostolica Sedes ab Apostolico Præside ob id non admittitur pro statu Ecclesiæ militantis, ullo vnquã casu, quod summus Pont. non adhibeat sufficientem diligentiã ante diffinitionem veritatis fidei*; merito itaq; præsupposita semper diligentia, de qua suprà, simpliciter enunciant Theologi, quod summus Pontifex per se solum errare non potest in prędictis diffiniendis, ita vt in actu diffinitionis, pręmissis iam debitis consultationibus non sit necessaria Cardinal. diffinitio, cum in illo resideat firma, ac stabilis authoritas ad diffiniendum quodcunq; de fide, siuè de moribus.

§. 5. Non est dubitandum de assistentia Spiritus Sancti, addunt Doctores grauissimi, dato etiam, quod Pontifici Romano fieret reuelatio de Sanctitate, & gloria alicuius viri Dei, adhuc optimũ est, ac forte necessarium præmittere con sueras dilìgẽtias, ne Populus simplex, vel male affectus inde occasioné captet scãdali, siue obloquendi, cum in consimilibus actibus ordinatis ad bonum commune Ecclesiæ teneatur Pontifex ex Paterna charitate, & vigilantia Pastorali, non soli sibi satisfacere, sed Ecclesiæ, & fidelibus, ac etiàm malignis omnem auferre speciẽ mali, vel scandali vmbram, iuxtà regulas Prædecessorum suorum, & Sanctorum PP. *quæ enim à Deo sunt Ordinata dicuntur*, ad Rom. 13.

Punctum Quadragesimum.

Vindicantur nonnulli Pont. Rom. à Calumnijs quorumdam Scriptorum.

38 NEQVE hic præteribo animad-
§. 1. uersionem illam valde vtilem contra falsas Hæreticorum calumnias, ac etiam trepidationes quorumdam Scriptorum Catholicorum, temerè, vel ignoranter asserentium, Honorium, quosdamque alios Pontifices Romanos hęretica labe fuisse de facto palam infectos circa quasdam materias fidei, & morum

morum, etenim intèr alios Theodoretus in Epistola *ad Renatum Presbyterum* loquens de sancta Sede, & Pontificibus Roman. inquit, *sedes gubernacula cuncti Orbis Ecclesiarum tenet, cum propter alia, tum quia semper hæretici fœtoris exors permansit, neque vllus vnquàm, qui contraria sentiret in ea sedit, quin potiùs Apostolicam gratiam inuiolatam custodiuit*. euidens quoq; est ex doctrina Concilij, & Patrum numquam Ecclesiam, siue Cathedram Romanam hæreticis prauitatibus fuisse pollutam, sicut Constantinopolitana, Antiochena, Alexandrina, & aliæ, ideo rectè concludit Sanctus Cyprianus, *lib.* 1. *Epistola* 3. loquens de Pontificibus Romanis, *ad quos* (inquit) *perfidia non potest habere accessum*. Scio equidem, verba S. Cypriani, ac Theodoreti esse interpretanda primo, & principaliter de Pontifice Romano, vt Pontifex est, formaliter, sed fateor etiam iuxta dicenda, eadem verba posse pro veritate trahi etiam ad personas Pontificum, quibus Deus ob dignitatem Pontificiam, neue hæretici confunderent, quod est proprium dignitatis cum eo quod est singulare personæ, & passim calumniarent sanctam Sed. Apost. illos præseruauit veritatē apertis verbis tradit Albert. Pighius, *Eccl. Hierarch. lib.* 4. *cap.* 8. fundatam habens suam intentionem, quod Romanus Pontifex iuxta Christi pollicitationem fideles sit confirmaturus in fide, &c. & ad argumenta contrariorum respondet, nullum legitimum Petri successorem vnquam in hæresim incidisse, dicens in particulari de Honorio, quod illius epistola de duplici voluntate in Christo, &c. fuit à Græcis vitiata, quemadmodum, & acta 6. Synodis, &c.

§. 2. Non est solus in hac pia sententia, cum illum sequantur alij, vt refert Bannes, etsi impugnator, & ille huius positionis vna cum Cano, vti est videre *ad* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *dub.* 2. §. *Respondetur ergo ad quæstionem*.

§. 3. Eamdem sententiam, quod non errauerint Pontifices Romani in his, quæ fidei sunt, defendit cum Pighio Franciscus Pitigianus in summa *Theolog. p.* 2. *d.* 25. *q.* 2. *art.* 4. §. *ad argumenta*, vbi soluit in particulari omnia, & singula contrariorum argumenta, præsertim euertendo sigillatim rationes, siue oppositiones Cani, & Bannes.

Eamdem negatiuam sententiam docet, et probat Michael Mauclerus in *sua monarchia*, *part.* 4. *lib.* 5. *cap.* 14. præsertim circa finem. Idem latius demonstrat Cardinalis Bellarmin. *de Romano Pontifice*, *cap.* 14. Aeneas quoque Siluius in *Dialogo contra Bohemos*, *epistola* 130. *hoc ausi dicere* (ait ille,) *Romanus Præsul indubitatus nemo vnquam inuentus est falsæ doctrinæ publicus assertor*; non tamen negatur, quin possit errare etiam in fide, vt persona priuata.

§. 4. Eandem sententiam Pighij, quam à Theodoreto, & Cypriano fortè suscepit, vt existimo vbi supra, tanquam piam, & Summi Pontificis Romani extollentem dignitatem insinuat Nugnus *ad* 3. *part. Diui Thomæ*, *quæst.* 20. *art.* 3. *difficult.* 3. sed inter alios eamdem tuetur, ac defendit Cardinalis Bellarmin. *lib.* 4. *de Romano Pontifice*, *cap.* 7. & 14. quam sententiam extēdit tanquam probabilem, ne dum ad id, quod est de facto, verum etiam ad possibile, asserens pium esse credere, tanquam probabile, Papam etiam, vt est persona particularis hæreticum esse non posse.

§. 5. Suam hanc probabilem sententiam præsertim probat hoc argumento, quia hactenus nullus eorum fuit hæreticus, vel certè de nullo probari potest.

Sed ante hos omnes hanc sentētiam docuit, præsertim quoad ea, quæ tangūt perso-

personam Honorij, *quod videlicet non errauerit in fide*, Turrecremata, *lib. 2. de Ecclesia cap.* 103. §. *si quidem*, *vers. licet eum Honorio, &c.* vbi inter in alia introducit Emanuelem Caletum Græcum virum magnæ sapientiæ sacri Ordinis Prædicatorum in tractatu suo contra Græcos, euidenter ostendentem calumniam esse Græcorum, præcipuè Patriarchæ Constantinopolitani Schismatici, & Hæretici in sexta Synodo condemnati contra Honorium Papam, igitur, &c.

Ad horum autem maiorem claritatem, atq; firmitatem consideranda sunt, quæ Caietanus docet *tractatu 2. de authoritate Papæ, & Concilij part. 2. apologiæ cap.* 13. per totum, vbi in particulari soluit omnia argumenta, quibus contrarij contendebant Nicolaum iij. & Innocentium iij. Cælestinum, Ioannem 22. Honorium, & alios Pontifices Romanos determinasse aliqua cõtra fidem; vbi demonstrat Papam non posse errare errore iudiciali in his, quæ fidei sunt, addo ego, & morum.

§. 6. Eamdem sententiam tuetur Franciscus Agricola in suo tractatu *de Primatu Petri*, *cap. 21. tit. axigis, & germana interpretatio eorum, quæ perperam, & corruptè ab hæreticis afferuntur*.

§. 7. Qua occasione præterire non valeo, ea quæ ad firmitatem maiorem prædictorum adducit Didacus Couarruuias *tom. 2. variar. resolut. lib. 4. cap.* 13. ad initium; vbi recensito errore Gratiani contra Anastasium Papam, falso asserentis prædictum Pontificem, voluisse occulte reuocare Acatium, & si non potuerit, ideo nutu Diuino percussum esse. §. *Cæterum*; expressis verbis inquit. *Cæterum Albertus Pighius lib. 4. de Eccles. hierarc. cap. 8. multum aduersus Gratianum scandescit in iram, pro quidem animo, & feruentissimo, in Apostolicæ* Sedis *Maiestatem Zelo, quippe qui omni conatu contendat, Summos Pont. qui post* Petrum, *Sedem illam obtinuere, à labe heresis prorsus immunes fuisse. Nos missa modo facimus, quæ doctissimus ille vir, de alijs* Pon*tificibus tractat, ea etenim nunc pertractare, nostri non est instituti, Hunc tantùm Gratiani errorem, ipsum sequuti, conabimur planè, ac funditus euertere, Lectorem admonentes quod non semel fecimus in ijs, quæ ad fidem historiæ pertinent, non esse omnino Gratiano credendum, Imò alios Authores legendos fore, quorũ sit fides apud viros doctos in hac re diu probata, & recepta, Etenim falsa esse, quæ de Anastasio Pontifice Gratianus commemorat, primum ex eo constat, quod cum Fælix huius nominis tertius Rom. Ecclesiæ* Pont. *Acatio Constantinopolitano Præsuli condemnationis sententiam, qua dignitas ei abrogaretur misisset, Ipseq; Acatius mente, sensuq; omni captus, Papæ nomen à sacro Albo exemisset, animo, & corpore vinctus, breui post, comunem omnibus ingressus est viam, mortemq; obijt adhùc viuente Fælice. Quemadmodùm obseruari potest ex* Eua*grio lib. 3. cap. 18. & cap. 23. Nicephoro lib. 15. cap. 17. atq; ideo minimè potuit Anastasius Acatium reuocare, iamdudum rebus humanis exemptum. Si quidem Acatius vita functus est sub Fælice cui successit Gelasius, & huic post annos sex Anastasius. Idem probatur ex eiusdem Anastasij ad Anastasium* C*æsarem epist. quæ prima est ex Anastasij secundi epist. Quò in loco ipse* Pontifex *asseuerat Acatium iamdudùm Mortem obijsse*.

Et multis interiectis tandem concludit male assertum à Gratiano pugnare de directo contra Fęlicis, & Gelasij decreta. Addens id omne esse Fabulam, quam inaduertenter sequuti sunt Platina, Volaterr. & Turrecrem. in Summ. de Eccl. lib. 2. c. 106.

§. 8. His addi possunt quæ scripsit Franciscus

ſcus Corriolan. Capuccinus in ſuo Breui Compendio *de Conſ. gen.* Romę impreſſo apud Io. Paulum Gelium 1624. pagina mihi 207. & 208. *§. tertia eſt.* Verba eius expreſſa ſunt quæ immediatè ſequuntur. *Tertia Synodus eſt ea quam tempore Baſilij celebrauit per legatos ſuos Ioannes VIII. Adriani ſucceſſor, in qua* ***Synodo, defuncto Ignatio, iterum reſtitutus*** *eſt Photius, & ſi vera ſunt quæ Græci dicunt in Conc. Flor. ſeſſ. 9. & quæ refert ex hac Synodo Franciſcus Turrianus in lib. de Actis, 6. 7. & 8. Synodi reciſa ſunt plane acta præcedenti Synodo* ſub Adriano, quin etiam ſtatutum vt *tolleretur de Symbolo illa particula filioq;* & ſtatim ſubdit, *ſed nullam habet verisſimilitudinem, idcircò facile mihi perſuadeo, ante eſſe omnia conficta quæ dicuntur de Ioanne VIII. vt S. Antoninus docet in ſum. hiſt. part. 3. tit. 22. §. 10.* & non ſine fundamento quia ſchiſmatici, & Eccleſ. inimici multa confixere contra Pont. Romanos propter rationes inferius in hoc capite adducendas, varię etenim, frequentes, ac ſere ſine numero ſunt inuentiones fabuloſæ præſertim Gręcorum ſchiſmaticorum ac hæreticorum contra Eccleſiam Catholicam Rom. & Apoſtolic. Magiſtram omnium Eccleſiarum, & aduerſus caput ipſius Summ. Pontif. Rom. calumnioſe conficitas, vt optime demonſtrat, & ſimul confutat, inter alios Humbertus Sylua S. R. E. Cardinalis vir doctiſſimus, & Leonis IX. ad Imperatorem Conſtantinopolitanum legatus, in ſuis libris aduerſus calumnias Michaelis Patriarchæ Conſtantinopolitani, & Leonis Archiepiſcopi Achridiani in Bulgaria qui libri inſeruntur in editione 4. Bibliothecæ Patrum tom. 2. p. 2. fol. mihi 199. & ſequentibus.

Punctum Quadrageſimumprimum.

Papa eſt ſupra Concilium, nullo autem pacto Concilium ſupra Papam.

39 §. 1. MVLTOQVE minùs audiendi ſunt, qui ex Concilio, Baſileenſi, ac alijs non in totum approbatis Synodis, conantur (licet in vanum laborent) colligere argumentum, in rei veritate nullius roboris, & momenti, quo falſo credunt probare, Concilium dici ſuprà Papam, eo quia (vt optimè animaduertunt Turrecremata, Bannes, & alij quamplures) quando prædicta Concilia id decreuerunt, erant Acephala, ſine capite, & in aperto ſchiſmate, neque Eccleſiam repreſentabant, ac per conſequens ſine vlla legitima authoritate, ideo errare potuerunt, quemadmodum de facto in hoc, & in alijs multis errarunt; ob id à multis erratica appellantur, Turrecremata 2. *lib. de Eccleſia cap.* 100. præſertim §. *quinto Decreta,* dum inquit *primo Decreta Conciliabuli Baſilaenſis non eſſe valida, quoniam ſicut de Decretis factis per Patres aliquos, obedientia Ioann. dictum eſt, ſunt Sanctorum Patrum ſententijs, ac præſtantiſſimorum doctorum in tota Schola Theologica doctrina aduerſa, & contraria.* Secundo valde miratur, quod in hoc, & alijs multis Aduerſarij Veritatis in illo Conciliabulo congregati tanta caligine mentis, & malitia cordis excęcati eſſent, vt in materijs fidei diffiniendis maluerint homines ſequi iam ab Eccleſia Dei in eorum doctrina in aperto damnatos, vti *Marſilium, & Occam* cum illorum complicibus, ex quorum falſa doctrina pro maiori parte fuere prædicta Decreta Baſilæen. compacta. tertiò, quod in illo Conciliabulo Baſilęen. fuerunt renouatæ opiniones nonnullæ erroneæ fraticellorum, & illorum ſequacium.

Pun-

Punctum Quadragesimumsecundum.

De nullitate quorumdam Decretorum Synodalium.

§. 2. IDEO de nullitate Decretorum Conciliabuli Pisani, & Basilæensis legenda sunt, quę optimè tradit Caietanus 2.2.*q.* 1.*art.* 10. §.*ad horum breuem. ver. in cuius signum*; ac illa pariter, quæ exactè scribit idem in illo speciali tractatu primo ab illo ædito de *Potestate Papæ*, & *Concilij*, præsertim *cap.* 7. *&* 8. in quo (8. scilicet) egregiè resoluit fallacias, siue leuitates hæreticorum contendentium probare Concil. esse supra Papam. Hinc est, quod Gelasius Papa ad omnes Episcopos Dardanię scribens vti habetur 9.*q.* 3. *cap.cuncta*, inquit, *per mundum nouit Ecclesia, quod Sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi, neq; cuiquam de eius liceat iudicio iudicare*, deinde §. *sed nec* expressè dicit, *Apost. Sedes absq; ulla Synodo praecedente, & soluendi quos Synodus iniquè damnauerat, & damnandi nulla existente Synodo, quos opportuit, habuit facultatem*; & pro ratione huius subdit, *& hoc nimirum pro suo principatu, quem Beatus Petrus Apostolus, Domini voce, & tenuit semper; & tenebit*, intellige per successores suos Pontifices Romanos.

Antherus Papa ad Episcopos Prouinciarum Beticæ, & Toletanæ, cuius verba referuntur, vbi supra 9. *quæst.* 3. *cap. facta*, expressis verbis dicit, *facta subditorum iudicantur à nobis, nostra vero iudicat Deus*; idem asserit Gelasius Papa ad Faustum Legatum, vti videre est, vbi supra *cap. ipsi sunt.*

§. 3. Pro firmiori veritate Conclusionis prædictorum, referam verba Sancti Leonis Papæ epistola 23. ad Clerum, & plebem Constantinopolitanæ Vrbis circa initium, vbi de nullitate Concilij secundi Ephesini meritò reprobati in actis Concilij Rom. eodem anno 449. ad Kal. Octobris celebrati, verba faciens inquit, *nec iustitia illic moderatio, nec fidei est seruata Religio*, quæ verba absq; dubio in veritate adaptantur in eodem prorsus sensu literali, & proprio, omnibus conuenticulis, & non legitimis Synodis, & clarius in epistola eiusdem Sancti Leonis 24. ad Theodosium Imperatorem, qui fraude, & dolo Chrysaphi sui Cubicularij, vsurpata sibi temerè auctoritate Pontificia contra ius, & consuetudinem Ecclesiæ Concilium generale indixerat, in quo inter alia mala, & iniqua, confirmata fuit hęresis Euthychiana. Vbi exagerans Sanctus Pontifex facinus illiusmet Conciliabuli secundi Ephesini, inter alia multa inquit. *Hæc autem ideo culpa processit, eo quod non pura conscientia, & recto iudicio secundum consuetudinem, hi qui collecti erant de fide protulerunt.*

§. 4. Neque suffragari potest in totum, vel in partem ad fauorem Constantiensis Concilij confirmatio Martini Papę Quinti, cum illa extendatur solum, ac tantum (vt optime demonstrant Turrecrem. *lib.* 2. *Summæ de Ecclesia cap.* 99. *&* 100. Caietanus in opusculo de *authoritate Papæ & Concilij, cap.* 8. *&* 9. & Cano *lib.* 3. *de locis Theologicis, cap. vltimo ad octauum, et nonum argumentum*) ad illa, quę ibidem fuerunt determinata cōtra Hęreticos, specialiter in eisdem Concilijs nominatos; doctrina hęc Turrecrematę, & aliorum, rata, atq; confirmata inuenitur in Conc. Later. sub Leone 10. sess. 11. in Bulla *Pastor Aeternus*, vbi sacro approbante Concil. statuitur, §. *nec illud*, contenta in Conc. Basil. *post illius translationem nullum robur habere potuerunt, cum ab illo tempore non Concilium, sed Conciliabulum, immò potius conuenticula merito dici debeat.*

§. 5. Hanc veritatem de nullitate istius determinationis Concilij, siuè potius Conciliabuli Basilæensis determinauit etiam Nicolaus V. dum inquit, *ea omnia post translationem Concilij Basilaens. per felic. mem. Eugenium iiij. Prædecessorem nostrum facta à Basileensi Conciliabulo, seu potius conuenticulo nullum robur habuere potuerunt.*

§. 6. Et Cardinalis Caietanus in oratione habita per ipsum in Synodo Lateranensi vltima registrata ad calcem sessionis secundæ illius Concilij §. *tantum*, exagerando temeritatem Conciliabuli Basilæens. illamq; execrando, vt decet, inquit; *Papam Concilio, & suo Conciliabulo Christi Vicarium subijcere conantur, quod tamen nihil aliud est, quam naturæ ipsius, rationisq; ordinem peruertere, & filios Patri, & membra capiti*, *Pastoriq; ipsi, suarum greges ouium præficere*, Vbi etiam Conciliabulum Pisanum appellat *turrim Babel, quæ in terra Sanaar confusionem fecit.* Tandem circa hoc concludit, *illa Pisanorum nuncupata Synodus cauillantium, & aberrantium fuit congregatio*, idem de Conuentu Basilæensi dicit Simon Begnius Episcopus Modiusien. in oratione habita in eodem Concilio Lateranensi vltimo, registrata, sess. 6. addens *Patres illius Conciliabuli egisse contra Sanctissima Nicæna Synodi decreta, statuta enim sine Decreta Concilij Nicæni Sancti PP. appellant cœlestia mandata, & Diuina oracula*, quibus addit S. Gregorius *lib. 1. epist. 24.* qui huic Nicæno Concilio 1. contradicit non esse Catholicum, ideo excõmunicandum.

§. 7. Itaq; cum D. Thoma *2. 2. qu. 1. art. 10. & q. 11. art. 2. ad tertium argumentum, & in quarto, quodlib. art. 13. opusculo primò contra errores Græcorum, cap. 66. vsq; ad 69. & Opusculo 19. contra impugnantes Religionem*, cum Turrecremata, *lib. de Ecclesia, cap. 5. 27. 93. 70. & 94. & lib. 3. cap. 28. & 30.* cum Pighio de Hierarchia Ecclesiastica, cum Syluestro verbo *Papa*, & alijs innumeris tenendum est absolutè, ac simplicitèr credendum, Papam esse suprà Concilium, & totam Ecclesiam, prout in hoc cap. superius, & sequenti latius dictum est, & dicetur.

Punctum Quadragesimumtertium.

Papa non habet iudicem in terris.

§. 8. HVIVS veritatis argumentum efficax est, quod Concilium non potest Papam iudicare, cum in terris nullum habeat iudicem propter amplitudinem, ac superioritatem Primatus, siue Principatus, dicente Symacho Papa iiij. in cap. *aliorum causa 9. quæst. 3. aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari, sed sedis istius* (videlicet Apostolicę) *Præsulem suo sine quæstione reseruauit arbitrio*; subdens, *voluit B. Petri Apostoli successores Cælo tantum deberi innocentiam*, idest rationem de sua innocentia, iuxta Archidiaconi expositionem; idem omninò habetur in antecedenti immediato cap. cuius initium est *nemo*, ex sententia Innocen. Papæ ij. vbi glossa ad illa verba, *neq; ab omni Clero, argumentum* (inquit) *quod Concilium non potest Papam iudicare*; idem expressius habetur in Synodo prima Romana sub Sancto Syluestro, sessione vltima, in qua subscripserunt 283. Episcopi, & 42. Presbyteri, Diaconi quinque, ac etiam Constantinus Magnus Imperator, & Mater illius Helena.

§. 9. Meritò igitur Caietanus *2. 2. qu. 1. art. 10.* & latius in tractatu *de authoritate Papæ, & Concilij* expressè inquit; atq; probat Papatum non esse ab Ecclesia, sed à Deo immediatè, ita vt ab

Eccle-

Ecclesia, nec ortum, neque potestatem, tàm principaliter, quàm ministerialitèr habet: Christus namq; verus Deus non Ecclesiæ, aut Apostolorum ministerio medio, sed à se ipso immediatè Papatū instituit, cum dixit Petro *pasce oues meas Ioann. vltimo*; quamobrem rectè concludit, *igitur Papa præsidet Ecclesiæ, ità, vt non solum singula membra, sed ipsamet communitas totius Ecclesiæ subsunt Papæ*; cumulatis deniq; alijs argumentis validissimis infert per modum necessariæ consequentiæ, *solus igitur Papa præest toti Ecclesiæ, & non è conuerso.*

Nam quemadmodum inter alios animaduertit Caietanus, Papam esse supra Concilium inuenitur definitum in Concilio Florentino, & Lateranensi sub Leone decimo, vbi decreta sequentia leguntur expressè recensita à Caiet. *ad artic. 10. q. p. 2. 2.* D. Thomæ *Cum etiam solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tanquam authoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum inducendorum, transferendorum, ac dissoluendorum, plenum ius, & potestatem habere, nedùm ex sacra scriptura testimonio, dictis Sanctorum* Patrum, *ac aliorum Romanorum Pontificum, sacrorumque Canonum Decretis: sed propria etiam eorundem Conciliorum Confessione, manifestè constet.* Cui iure diuino competit, vt sit summus totius Ecclesiæ Caput, & Pontifex Vrbis, & Orbis; idem Caietanus Opusc. *de Primatu Ecclesiæ Roman.* Cano de *loc. Theolog. lib. 6. c. 4. & seqq.* Sotus *4. sent. d. 20. q. 1. art. 4. & dist. 24 q. 2. art. 5.*

§. 10. Cuncta hęc firmitatem consequuntur ex verbis S. Aug. *tract. 46. in Ioann.* relatis à S. Tho. *3. p. q. 8. art. 6. ad 3. argum.* dicentis, *si præpositi Eccl. Pastores sunt, quomodo vnus Pastor est, nisi quia sunt illi, hoc est alij* Episc. *vnius membra Pastoris,* subdens, *suntq, vnius capitis, & fundamenti membra*, videlicet Rom. Pontific. Idem docuit Cyrill. Alexandrinus, *lib. Thesaurorum*, semel, atq; iterum appellando alios Pastores membra Pontificis Romani.

§. 11. Hinc est, quod communis, & congruus modus dicendi Theologor. atq; Canonist. ille est, dato, quod aliquando Pont. Rom. errauerit in sua sententia, hic error necessario retorquendus venit in personam priuatam illius, nullo autem pacto tanquam in caput Ecclesiæ munera Pontificis exercens, propter superius recensita.

Punctum Quadragesimumquartum.

De notis cognoscendi, quando Papa determinat ex Cathedra, & vt Papa.

40 §. 1. QVærenti verò de notis, siue signis, quibus dignosci possit, quando Summus Pont. Rom. loquatur ex Cathedra, siue vt Papa diffiniat ex relatis à Bannes, & Pitigiano vbi suprà, ac alijs respondendum est, quod ex quatuor signis ordinariè, ac singulariter id colligi potest. Primum est, quandò Pontifex decernit aliquid addendo sequentem clausulam, *qui oppositum senserit, aut dixerit, anathema sit*, quo, modo loquendi vsus est Conc. Trid. ac alia Concilia antiqua in eorum decretis de fide, & frequentius Pont. Rom. Secundum, quando vtitur sequenti modo loquendi, videlicet, *qui contrarium senserit, tenuerit, aut docuerit tanquam hereticus habeatur*, Tetium quando præcipit diffinitionem ab eo factam ab omnibus fidelibus esse suscipiendam, atq; tenendam, *tanquam fidei dogma*. Quartū quando dicit, hoc, vel illud diffinitum fuisse ab illo de *consilio tamen fratrum suorum*. Inueniuntur tamen alia signa ad idem, de quibus non potest tradi certa, atq; determinata regula.

S 2 Pun-

Punctum Quadragesimumquintum.

De assistentia Spiritus Sancti, quam habet Papa in actu canonizationis Sanctorum.

41 §. 1. Assistentiam pariter Spiritus sancti, quam habet Papa, dū solemni ritu præmissis præmittendis canonizat Iustos, probant quoq; Theol. atq; Canonistæ ex illo manifesto inditio, siue argumento, quod nunquam infirmata fuerit fides Canonizationis alicuius Sancti ritè factę per Ecclesiam Romanam, quod in alijs causis ciuilibus non rarò euenire solet, quemadmodum cunctis notissimum est; quia *in re morali id, quod nunquam fuit, probabile est nunquam futurum, nec esse posse*; ita communiter omnes Theologi, & Canonistæ.

§. 2. Hinc est, quod Sanctus Antoninus *3. p. sua summa tit. 12. cap. 8. §. 2.* quem in hac materia frequenter citant, etiam Canonistæ, vti est videre in specie apud Couarr. *Var. resolut. tom. 2. lib. 1. cap. 10. n. 12. et 23.* qui inquit, *licèt absolutè pensatis solis personis Papæ, & Cardinalium, Papa cum ipsis possit errare, supposita tamen Diuina prouidentia, & Spiritum sanctum loqui per Ecclesiam, credendum* (scilicet Papam) *non posse errare, quantum ad bonos mores, & ad ea, quæ spectant ad fidem*; quod probat ex illo Lucæ 22. superiùs citato, *ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*; quæ verba exponens Sanctus Augustinus, lib. *de correct. & grat. cap. 8.* ait, *quando rogauit, vt non deficeret fides eius, rogauit, vt haberet in fide liberrimam, firmissimam, inuictissimam, perseuerantissimam voluntatem*; idem sub alijs verbis tradiderunt Chrysost. *homel. 83. in Matthæum*, & Theophilactus, *cap. 22. Luc.* & Sanctus Lucius Martyr Papa primus, *in epistola prima ad Episcopos Hispaniæ, & Galliæ, Ecclesia* (inquit) *Romana Apostolica est, materq; omnium Ecclesiarum, quæ à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, secundum ipsius Domini pollicitationem dicentis, ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, ideo portæ inferi non praualebunt aduersus munitissimam turrim Ecclesiæ.*

Punctum Quadragesimumsextum.

De distinctione eorum, quæ pertinent ad fidem.

42 §. 1. SECVNDVM fundamentum continet distinctionem illam satis exploratam inter Theologos Scholasticos primo senten. distin. 21. eo articulo, siuè quæstione, in qua quæritur de numero notionum, & *an liceat contrariè opinari de notionibus diuinis*. Quam distinctionem expressè tradit S. Thomas, *1. par. quæst. 32. artic. 4. in corpore, dupliciter* (inquit) *aliquid pertinet ad fidem, primo modo directè, & per se, alio modo secundariò, siue indirectè, & per accidens.* Eam ampliant, & declarant Caietanus, alijque expositores Diui Thomæ ad eundem articulum, præcipuè verò Bannes *secunda secundæ quæstion. 11. artic. 2. dub. primo*. Vbi inter alia statuunt, quod opinari falsum de illis, quæ pertinent ad fidem primo modo, scilicet directè, est hæresis, maximè adiuncta pertinacia. De hæresi enim hic breuiter dicam cum Sancto Leone *epistola 31. ad Pulcheriam Augustam, Hæresis quippè est nimis impia, Euāgelio veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lædere, sed ipsa Christianæ Religionis fundamenta conatur conuellere, quam denique omnipotentis dextera, tanquam Diaboli arma confringet, & Diabolicam conta-

contagionem dissipabit epistola 44. Idem Sanctus Leo *epistola* 36. *ad Martianum Presbyterum*.

Punctum Quadragesimumseptimum.

De grauitate peccati heresis.

§. 2. EST enim maximum peccatum hæresis, cum plus noceat quam quod vis aliud graue peccatum, quia (vt inquit S. Thomas 4. sent. distinct. 13. quæst. 2. art. 2. in corpore) *subuertit fundamentum omnium bonorum, sine quo nihil boni remanet*. Quamobrem merito concludit. *Ideo heresis est ex genere suo maximum peccatorum, quamuis ex accidenti, aliquod peccatum possit esse grauius.*

Si quis vero cupiat scire quare hæresis, cum sit maximum peccatum non computetur tamen inter vitia capitalia, consideret quæ dicuntur à Diuo Thoma, vbi supra in responsione ad primum argumentum dicente, quod hæresis à *Sanctis ponitur extra numerum peccatorum, quæ in fidelibus inueniuntur. quasi grauius eis*, (ideo subdit ille) *non computatur inter vitia capitalia, nec inter eorum filias*. post pauca subdens. *Si tamen ad aliquod de septem capitalibus reduci debeat poterit ad superbiam reduci*, quod etiam probat authoritate Sancti Augustini adducta à Magistro sent. in textu, vbi supra, & in respons. ad quartum argumentum. Idem Sanctus Thomas ait. *Quamuis schisma fuerit grauius punitum quantum ad nouitatem pœnæ, quod expediebat, vt Prælati Ecclesiæ non contemnerentur, tamen infidelitas est magis punita quantum ad multitudinem punitorum, vt patet Exodi* 20.

Denique, vt maximam grauitatem abominabilis peccati hęresis declaret in responsione ad quintum argumentum expreßè, inquit. hęresis secundum quod pertinaciam importat species est peccati in Spiritum sanctum, quia est impugnatio veritatis agnitę. Ideo Sanctus Polycarpus Martyr Marcionem hæreticum, primogenitum Satanę appellabat, vt refert Eusebius, libro quarto, Ecclesiast. histor. cap. 14. & Leo Papa; vt habetur 24. quęst. 3. *Quid autem* Magistros erroris, siue errorum nuncupat hæreticos.

§. 3. De illis vero, quę pertinent ad fidem secundario, siuè per accidens, vt alij dicunt, opinari falsum ex ignorantia, antequam eorum veritas determinetur per Ecclesiam, includit aliquid certò contrarium fidei, licèt non reputetur semper hęresis, pręsertim si absit pertinacia, quia non attinet ad aliquod mysterium necessariò de fide explicitè credendum, de eisdem verò post determinationem Ecclesię opinari contrarium est hęresis. Animaduertit pariter Caietanus, quoad *rationem heresis in se considerata sufficit, quod sit error in his, quæ sunt fidei, sed ad rationem heretici formaliter requiritur, vltra hoc etiam pertinacia*. Supradictam distinctionem iterum adducit Sanctus Thomas *secunda secundæ, quæstione prima, artic. 6. in responsione ad primum argumentum*, dum inquit, *aliqua sunt credibilia, de quibus non est fides secundum se, sed solum in ordine ad alia*; & paulò inferius in eadem responsione exemplificans de illis primi generis ait. *Vt. sunt tres personæ omnipotentis Dei, mysterium incarnationis, & alia huiusmodi, de illis verò secundi ordinis, sicut, quod Abraham habuit duos filios, quod ad tactum ossium Elisæi resuscitatus est mortuus, & alia huiusmodi; & quæstione 2. articulo quinto, in corpore, S. dicendum est*, docet expressis verbis,

quod *fidei obiectum per se est id, per quod homo Beatus efficitur, per accidens autem, vel secundario se habent ad obiectum fidei omnia, quæ in sacra Scriptura diuinitus tradita continentur, sicut quod Abraham habuit duos filios, Dauid fuit filius Isai, & alia similia*, deinde subdit, *quantum ergo ad illa credibilia, quæ sunt, articuli fidei, tenetur homo explicitè credere illa, alia verò implicitè, & in præparatione animi, in quantum est paratus credere quicquid in Diuina scriptura, quomodolibet continetur*; quod etiam fuit insinuatum in Concilio Foroliuiensi, vt refert Seraphinus à Porrecta, vbi suprà, ad secundum distinctionis membrum aliqualitèr pertinet, ac reduci potest Sanctorum Canonizatio ritè facta per Ecclesiam Romanam, propter rationes superiùs propositas, & in quinto cap. huius tractatus latiùs adducendas, præsertim secundum sententiam eorum, qui docent certitudinem Canonizationis esse de fide, quos inferius in particulari adducam ad sextam cõclusionem, cum in reuelatis illis ipsa Canonizatio contineatur, in quibus exprimitur infallibilitas iudicij Summi Pontificis Romani in diffiniendis eorum, quæ sunt fidei, vel morum modo sæpiùs explicato; ac iterum prolixius repetendo.

Punctum Quadragesimumoctauum.

Canonizatio Sanctorum connumeratur inter illa, quæ fidei sunt.

§. 4. IDEO Cardinalis Tuscus tom. 1. *practicarum conclus. Iuris tit. de Canonizatione Sanctorum, conclus. 41. num. 5.* expresè inquit, *in articulo Canonizationis Sanctorum, licet non agatur de articulis fidei explicitè, tamen agitur de articulis fidei implicitè.*

§. 5. Idem patet ex adductis in sequenti, cap. 4. præsertim, §. *circa hæc ponderandum, &c.* idem sentit Ambrosius Catharinus, lib. 1. *de certa gloria Sanctorum tit. Rationes, quod Ecclesia Dei in Canonizatione Sanctorum non potest errare*, §. *quod vt*, dum inquit, *Canonizatio autem rem fidei secum habet annexam*; addens, *ita vt si hac in re Ecclesia deciperet, aut deciperetur præiudicium fidei generaretur*; ideo concludit Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum errare non posse. Quam propositionem, quoad omnem sui partem probat ratione, atq; authoritate, præsertim S. Hieronymi super epistolam ad Philippẽses dicentis, quod sanctorum fides, & cultus terminatur in Deum. Quoduè Canonizatio Sanctorum pertineat ad fidem modo declarato, expresè tradit Castellanus, *tract. de Canonizatione Sanctorum q. vlt.* §. *in contrarium facit*, quod probat argumento desumpto ex sacris Canonibus ex doctrina D. Thom. *quodlib. 9. art. 16.* & Turrecrem. *lib. 2. de Eccles. cap. 109. & 110. & in cap. hæc est fides.*

§. 5. Hanc veritatem declarant, probant, atq; confirmant, quæ traduntur in diffinitione, seu descriptione Canonizationis à Doctoribus grauissimis asserentibus communiter, *Canonizationem Sanctorum, esse quamdam fidei protestationem*, ex quo principio inferunt, *ergo ad Summum Pontificem Romanum pertinet.* Addunt etiam nonnulli, inter quos vnus est Viguerius *in suis instit. tit. de veritate fidei cap. 10. §. 3. veritat. 15.* ideò Pontifex Romanus seruando ritum, & solemnitates obseruari debitas, errare non potest in actu scilicet solemnis Canonizationis.

Adeo certum, & euidens est Sanctorum Canonizationem pertinere ad fidem propter superius iam adducta, & probata, vt etiam Ioannes 22. in Bulla directa Archiepiscopo Pisano, & Episcopo

scopo Mutinensi, ac dilecto filio Benedicto de Senis Præposito Ecclesiæ Coloniensis, Notarioq; Apostolico, continente commissionem inquisitionis de vita, conuersione, ac miraculis B. Gregorij Papæ X. ad effectum Canoniz. cuius initium est, *Fons sapientiæ*, *Data Auinione sexto Idus Maij*, *anno* 9. sui Pontificatus; §. *verum licet*, expressis verbis pronunciat *Canonizationem pertinere* ad fidem, & esse negotium fidei; verba eius sunt. *Attendentes tamen, quod Romana Ecclesia, præsertim in tanto fidei negotio* (vbi palam loquitur de Canonizatione Sanctorum) *cum magna maturitate procedere, vbi videlicet de re tam ardua quæritur, & de cælestibus indagatur, &c.*

Tertium fundamentum. absq; vlla controuersia inter illa, quæ pertinent ad bonos mores totius Ecclesiæ connumeratur Canonizatio Sanctorum ritè facta à Summo Pontifice Romano, ita tradit Sanctus Antoninus 3. *p. suæ summæ tit.* 12. *cap.* 8. §. 1. & 2. vbi citat authoritatem Ioannis de Neapoli, & Sancti Thomæ, *quod lib.* 9. *articulo vltimo*, Idem docet Melchior Cano de *locis Theologicis, lib.* 5. *cap.* 5. *q.* 5. §. *præterea*, dum inquit, *compertum est autem Canonizationem Sanctorum ad mores spectare*, idem expressis verbis Cordubensis in suo *quæstionario Theologico lib.* 5. *p.* 2. *propositione secunda.*

Punctum Quadragesimumnonum.

De Canonizationis descriptione.

43 §. 1. Communis vero Canoniz. diffinitio ea est præter alia circa hoc idē recẽsita, c. 1. & 2. qua dicitur, quod *Canonizatio est Sanctitatis alicuius famuli Dei approbatio, certificatio, manifestatio, atq; propositio venerationis illius, toti Ecclesiæ Catholicæ ad sancti imitationem, & beneficiorum Dei per eius inuocationem, impetrationem, ac receptionem.* Ex quibus rectè colligunt Doctores Catholici. Tria igitur sunt de necessitate Canonizationis, Primum sanctitatis Canonizandi approbatio. Secundum sanctitatis illius receptæ, & acceptę à Populo Christiano veneratio. Tertium fidei totius Ecclesiæ beneficia illius poscentis confirmatio; itaq; nedum ad bonos mores verum, & ad fidem pertinet Canonizatio Sanctorum; idem colligitur ex Bullis Canonizationis Sanctorum præcipuè vero ex illa Canonizationis *Sancti Francisci de Paula* relata à Surio de *Vitis Sanctorum tom.* 2. *sub die* 15. *April.* Vbi inter cætera dicitur, *authoritate Domini Nostri Iesu Christi, Beatorumque Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, de fratrum nostrorum speciali consilio, & assensu decernimus, atq; diffinimus bon. memor. Franciscum de Paula in Cælesti Hierus. inter Beatorum Choros iam receptum, æternaq; gloria condonatum fuisse, ac Sanctorum Confessorum Cathalogo adscribendum fore, ipsumq; huiusmodi Cathalogo in præsentiarum adscribimus, & cum tanquam Sanctum publicè, priuatimq; colendum declaramus, atq; mandamus.*

Punctum Quinquagesimum.

De forma decretorum S. Congr. Rituum ad effectum Canonizationis.

44 §. 1. SACRA quoq; congregatio Rituum diligenter examinatis omnibus, ac singulis requisitis ad negotium Canonizationis alicuius Sancti, tam per se ipsam, quam per sacram Rotam, semel atq; iterum in consimili casu; Tandem consueuit formare decretum tenoris, de quo paulo inferius, facta tantum mutatione nominis sancti canonizandi,

zandi, & Illustrissimi Domini Cardilis causam prædictam in eadem Congregatione referentis; ratio autem quarè, tot, tantæq; diligentiæ veniant præmittẽdæ, quamuis multiplex sit, vt alias dictum est, hic referam breuiter eam, quam adducit Tabiena, vbi supra verbo *Canonizatio num. 1. §. nam 1. vers. Papa vero non debet de facili moueri ad actum Canonizationis, maximè ad primam requisitionem, sed debet differre cõmissionem Inquisitionis, vt interim videatur, an Canonizandi famam miracula comitentur.* Tenor prædicti Decreti sacræ Congregationis Rituum est, qui immediatè sequitur.

Decretum Sacræ Congregationis Rituum.

B. Thomæ de Villanoua.

Die Lunę 6. Decembris. 1622.

§. 2. D*Iscussa diligenter, ac maturè perpensa de mandato Sanctissimi Domini nostri in ordine ad Canonizationem causa B. Thomæ de Villanoua Ordinis Sancti Augustini Archiepiscopi Valentini, Sacrorum Rituum pluribus desuper habitis sessionibus Illustrissimo Cardin. Millino referente censuit tuto posse Sanctissimum Dominum nostrum, quandocunq; sibi libuerit ad solemnẽ eiusdem Beati Thomæ Canonizationem iuxtà Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritum, & Sacrorum Canonum dispositionem deuenire, eumq; diffinire Sanctum cum Deo regnantem, atq; vniuersali Ecclesiæ proponere colendum, & venerandum.*

Franciscus Maria Card. à Monte.

Loco ✠ sigilli.

Petrus Ciammarcionus.

Beati Ludouici Bertrandi.

Die 22. Decembris 1622.

§. 3. D*Iscussa diligenter, ac maturè perpensa de mandato Sanctissimi Domini nostri, in ordine ad Canonizationem causa, B. Ludouici Bertrandi Valentini, Ord. Prædicatorum, Congregatio Sacrorum Rituum pluribus desuper habitis sessionibus Illustriss. Card. Pignatello referente censuit tuto posse Sanctissimum Dominum nostrum, quandocunq; sibi libuerit ad solemnem eiusdem B. Ludouici Canonizationem iuxta S. R. Eccl. ritum, & sacrorum Canonum dispositionem deuenire, eumq; diffinire Sanctum cum Deo regnantem, atq; vniuersali Ecclesiæ proponere colendum, ac venerandum.*

Franciscus Maria Card. à Monte.

Loco ✠ sigilli.

Ioannes Bapt. Rinuccinus Secret.

Punctum Quinquagesimumprimum.

Quando per heresim Papa cadat à Papatu.

45 §. 1. CIRCA superius tradita, in hoc cap. 3. insinuabo etiam, quæ traduntur à Turrecremata in *Summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 102.* ad exordium, collecta præsertim ex authoritate D. Thom. & glossæ, quas authoritates ibidem ad longum recenset, dum inquit, *Papa per heretim notoriam, & contumaciter defensatam cadit à Papatu, & vt talis potest iudicari per Ecclesiam, siue potius iudicatus à Deo declarari iuxtà illud Ioan. iij. qui non credit iam iudicatus est.* Quam sententiam ferendam modò iam dicto; seruatis seruãdis demonstrat,

eui-

euidenter quinque rationibus ibidem adductis, firmatis, atq; ſtabilitis authoritate Sacræ Scripturæ, ſacrorum Canonum, Sanctorum Patrum, & Theologorum Scholaſticorum.ſi lector maiora circa hoc cupit adeat authorem citatum loco adducto,atque Caietanum 1. *tom. tract.* 1. *de Authoritate Papæ, & Conci. cap.* 18. *& ſeqq.*

Punctum Quinquageſimumprimum.

De præeminentia dignitatis,ac poteſtatis Petri ſuper alios Apoſtolos.

46 §. 1. BREVITER notandum eſt pro reſponſione ad argumenta, quæ hæretici proponere conſueuerunt contra veritatem iam euidenter demõſtratam ad initium iſtius cap. 3. Præſertim circa Primatum Petri, ac ſucceſſorum illius Romanorum Pontificum, quod illud Actorum 8. vbi dicitur quod *Apoſtoli miſerunt Samariam Petrum, et Ioannem* exponendum venit id eueniſſe non per modum iuſſionis, & imperij, ſed hortando,& humiliter inſtando,ſperantes Apoſtoli ex aduentu Petri ibidem non modicam dilatationem fidei, & conſolationem fidelium, quia caput illorum erat.

§. 2. Pariter vbicunque legitur in S. Cypriano,vel alio Sancto Patre,Apoſtolos, cum Petro preditos eſſe pari conſortio honoris, illud neceſſario iuxta doctrinam eorumdem preſertim Cypriani,& Leonis ſæpius ad exordium iſtius Capitis relatam exponendum eſt, nedum quoad dignitatem Apoſtolatus, verum etiam, quoad poteſtatem remittendi peccata; cum Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam omnibus Apoſtolis dixerit Ioann. 20. *quorum ſolueritis peccata remittuntur eis, quorum vero retinueritis retenta ſunt:* tamen ſubdit Cyprian. de *vnit. Eccleſiæ, vt vnitatem manifeſtaret,vnam Cathedram conſtituit,& vnitatis eiuſdem originis ab vno S. Petro incipientem poſt Chriſtum ſua authoritate diſpoſuit,ideo Petro dicit paſce oues meas.* Cardinalis Caietanus egregiè, atq; prolixè fundans omnia ſua dicta in authoritatibus Sacræ Scripturæ, Canonum, Conciliorum,Sanctorum Patrum,præſertim D. Thomæ; *tom.* 1. *tractacu* 1. *de authoritate Papæ, & Concilij cap.* 3. declarat quomodo Apoſtoli comparari poſſunt inter ſe primo inquantum Apoſtoli, & ſic omnes fuerunt æquales, ſecundo modo, vt oues Chriſti erant, cum ſint vnius ouilis omnes Chriſti oues, quarum vnus eſt Paſtor S. Petrus, cui dictum eſt *paſce oues meas*, itaq; Petrus caput conſtituitur à Chriſto totius ouilis ſui, & per conſequens omnium ouium, inter quas connumerantur Apoſt. Caput igitur erat, ac vertex Apoſtolorum, vt Chriſti oues ſunt; In huius rei ſignum ſubdit Caietanus,vbi ſupra §. *ſi autem Petrus ſtatim cõſtitutus Paſtor Apoſtolorum curam Ioan. ſuſcepit,interrogans Chriſtum de illo,ac dicens,hic autem quid? vt patet Ioan. vltimo*, in quo cap. 3. reſpondet cuidam obiectioni, & tandem aſſignat quinq; differentias inter poteſtatem Petri, & aliorum Apoſt. quas late ibid. declarat,& probat;illas breuiter referam,ne ſuſpenſus interim remaneat Lector. prima eſt poteſtas Iuriſd. quæ fuit data Petro ordinarie, alijs vero Apoſtolis ex ſpeciali gratia; ſecunda oriens ex prima,Petrus cõſtitutus fuit Vicarius generalis Chriſti,alij vero,velut delegati,tertia aliorum Apoſtolorum poteſtas iuriſdict. non erat ſupra ſe inuicem, ſed ſuper alios ab ipſis, illa vero Petri ſuper reliquos Apoſtolos, dicente illi ſoli Chriſto *paſce oues meas* modo expoſito. quarta illa Petri fuit perpetua, hoc eſt ſucceſſoribus,quia

data

data est Ecclesiæ dicente Sancto Augustino *tract. 10. in Ioan. cap. 12. si hoc Petro tantum, tibi scilicet dabo claues, dictum est, non fuit hoc Ecclesiæ si autem hoc in Ecclesia fuit, Petrus quando claues accepit, Ecclesiam Sanctam significauit.*

§. 3. Perfidus Caluinus intelligens vim verborum S. Augustini more hæreticorum mutilauit illa, auferens verbum illud, siuè aduerbium *tantum*. Ideo Sanctus Augustinus ad psal: 10. inter illa, quæ dicuntur de Petro in Ordine ad Ecclesiam, cuius Ecclesiæ personam verè gerebat propter Primatum, quem in discipulis, & fidelibus habuit, illud connumerat *tibi dabo claues regni Cælorum*, Illa vero aliorum Apostolorum cum solis personis eorum collata esset, cum illis finiebat.

Quinta, & vltima tangit essentiam potestatis, quoniam authoritas communiter Apostolis data ex vi Apostolatus, fuit velut potestas quædam executiua; siuè vt formaliùs dicam, fuit potius executio potestatis, quæ potestas, ideo à D. Thoma appellatur authoritas gubernandi, sed certum est apud omnes, gubernationem de se formaliter dicere, ac significare exequutioné. Authoritas verò, quam Christus cõtulit soli Petro, qua factus est Papa, est vera potentia præceptiua, quam Sanctus Thomas merito vocat authoritatem regiminis, addit Caietanus (licet) copiosiùs propter quod dixit Sanctus Thomas ad Galatas 2. & ad Corint. 12. Paulus fuit par Petro executione non autem in authoritate regiminis.

Punctum Quinquagesimumsecundum.

Continens responsiones ad aliquas obiectiones contra prædicta.

§. 4. TANDEM Respondet ad illud, quod canit Ecclesia in præfatione missę dum vocat omnes Apostolos Vicarios operis Christi: dicendo hoc est quasi Vicarios ad exequendum, quod totum vltra innumeras authoritates dilucidat quoq; exemplis.

Quod vero Petrus dexteram concesserit Paulo, id exponunt Sancti Patres in signũ amicitiæ, atq; conuenientiæ, & approbationis doctr. Pauli euenisse saltem quoad homines, nam cum esset à Deo institutus Apostolus non indigebat simpliciter approbatione, eodem Paulo testante, contuli Euangelium cum Petro, quod eram in gentibus prædicaturus, ideò inquiunt Sãcti Patres, & præsertim Sanctus Thomas, propterea Paulus ad ministerium Petri accessit formam videlicet futuris fidelibus demonstrans, vt ad Petri successores simili causa recurrerent, Cano lib. 6. de locis Theologicis cap. 5. §. *maximum*.

§. 5. Alia argumenta ad idem cum exactissimis solutionibus inueniuntur stylo claro soluta apud Cardinalem Turrecrematam lib. 2. de Ecclesia à cap. 64. vsq; ad 105. inclusiuè, apud Caietanum tom. 1. tract. 1. de authoritate Papæ, & Concilij cap. 4. & 18. ac seqq. à Sandero, Bellarmino, & alijs, qui diffusè agunt de Primatu Pontificis Romani.

47 §. 1. Pro maiori confutatione errorum hęreticorum proteruè negantium Petri Primatum: sciendum est, quod munus Principatus Ecclesiæ à Christo soli Petro inter Apostolos traditum, & ad successores Petri debita sollicitudine exercuerit Sanctus Petrus statim post Saluatoris

toris ascensionem ad Cælos, præsertim quando in vnum congregauit cæteros Apostolos, ac discipulos Domini, vt loco proditoris alius substitueretur, vt patet actorum cap. 1. & cap. 2. vbi pro omnibus alijs tanquam illorum caput loquitur, idem habetur cap. 3. & præsertim c. 4. vbi Petrus Spiritu sancto plenus Principibus, & sacerdotibus, & magistratui Templi, nomine omnium Apostolorum egregie respondet constanter, prædicando illis veritatem resurrectionem Christi, & alia, quæ pertinebant ad veritatem Incarnationis, & Passionis eiusdem, & cap. 5. oportet inquit magis obedire Deo quam hominibus.

Punctum Quinquagesimumtertium.

De veritate homelia S. Ioan. Chrysost.

§. 2. IDEO Sanctus Chrysostomus *homel. 3. in actis Apostolorum* de veritate cuius homeliæ, quemadmodum de alijs 54. in eadem acta conscriptis ab eodem non est dubitandum, latret circa hoc venenato ore quantum voluerit rabidus Canis, & iniquus Erasmus propter argumenta adducta numero, & qualitate validissima à Sixto Senensi Ordinis Prędicatorum in sua bibliohteca Sancta lib. 4. tit. *operum*, quæ sine vlla controuersia creduntur esse Sancti Ioannis Chrysostomus §. in actus Apostolorum, vbi de Petro verba faciens inquit, quam feruidus, & zelo pietatis æstuans munus sibi à Christo demandatum agnouit in gregem regimini concreditum, primus omnium merito authoritatem vsurpat in negotio, vt qui omnes habebant in manu ad hunc enim dixit Iesus, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.

Punctum Quinquagesimumquartum.

De notis primatus Sancti Petri super alios Apostolos.

§. 3. IDEO Beatus Petrus in exercitio omnium Apostolicarum Prærogatiuarum primus est, cui Christus ante alios Apostolos Matth. 16. seorsum dixerat quodcunq; ligaueris super terram &c. deinde cæteris Apostolis Matt. 18. potestatem soluendi, atq; ligandi tradit, vt hoc ordine insinuaret Petri Primatum, à quo tanquam à Capite Ecclesiæ ordinariè potestas soluendi ad alios deriuaret. S. Thomas 4. con. gen. & 4. sen. citatus à Caietan. tract. 1. de authoritate Papæ, & Conci. cap. 4. ad exordium.

§. 4. In prædicatione Euangelij primus est, vt liquido apparet in actis Apostolorum locis suprà citatis, Primus etiam Baptismũ ministrauit. Postquam enim Petrus solus inter Apostolos fuit à Christo baptizatus, ipse deinde Andream, & filios Zebedei tantũ baptizauit ex Apostolis, hi autem reliquos Apostolorum, alios vero 70. Ioannes, & Petrus ille qui Theologus est dictus baptizarunt. Cardinales Baronius *tom. 1. annal. ad annum Domini* 31. ex verbis *Ioannis tertio* Iesu in Iudæa cum discipulis suis morabatur, & baptizabat.

§. 5. Ideo colligitur ex traditis ab Euodio Episcopo Antiocheno apud Niceph. histo. *lib. 2. cap. 3. ex Sancto Clemente, & Tertulliano lib. de Baptismo, & Sancto Augustino Epistola* 108. contra illos qui negabant Apostolos fuisse baptizatos.

§. 6. Estq; communis sententia Catholicorum opus baptizandi à Christo inceptum fuisse, deinde per Apostolos continuatum ideo *Ioannis tertio* post illa relata Paulo superius verba habetur quod *Iesus non baptizaret, sed discipuli eius.*

Pri-

§. 7. Primus inter Apostolos miracula ædidit Petrus sanando in Lidda paraliticum, & in Ioppe suscitando iam mortuam Tabitam, vt in Actis Apostolorum, idq; clarissimis verbis asserunt Tertull. lib. de pudicitia, Chrysostomus Homilia 12. 21. 22. *&* 24. *in Actis Apostolorũ*, Sanctus Ambrosius *serm.* 66. & Sanctus Gregorius Magnus *lib.* 1. *Epistolarum*, *Epistola* 24. §. *hinc est namq;* vbi inter quamplura de exercita suprema potestate contra Ananiam, & Saphiram à Sancto Petro, inquit illic zelus vltionis vim aperuit potestatis cum solus Petrus suprema iudiciaria potestate vsus sit contra illos.

Punctum Quinquagesimumquintum.

Paulus quoq; primatum Petri cognouit.

§. 8. INSVPER agnoscens S. Paulus Primatum Petri, qui, & si à Deo abundantius instructus, & ab ipso Christo ad Apostolatum vocatus esset, adeò tamen tanto honore prosecutus est Petrum, vt ascenderet Hierosolymam videre illum, apud quem mansit diebus 15. vt dexteram societatis ab illo reciperet, neuè in vanum curreret, id omne tradit Tertull. inter alios lib. de præscriptione, innixus illis, quæ dicuntur ab eodem Sancto Paulo ad Galatas 1. & 2. ideò Ecclesia orat pro Petro cum seruaretur in carcere ab Herode, quod non facit pro Iacobo, neque pro alijs Apost.

§. 9. Ecclesias ædificauit præsertim Antiochenam, suaq; authoritate ordinaria & Romanam Euseb. Cesarien. in Cronico S. Gregorius *lib.* 2. *Episto. Epistola* 37. Damasus in vita Sancti Petri *Leo I. ser.* 1. *Natal. Apostolorum* Tertullianus *de præscrip.* Optatus *lib.* 2. *contra Donatistas*; Episcopos per varia loca constituit, discipulos ad prædicandum mittit, vti videre est in hist. Ecclesiasticis præsertim apud Baron. ab anno Christi 68. vsq; ad annum 93. & seqq.

Seriemq; horum actorum, quamplures fideliter texuerũt, nouissimè vero mira breuitate, & claritate Balthasar Nardus in suis expunctionibus locorum, qui *in libro de Papatu Roman. ignoti authoris falso asseruntur*, quibus temerè vsus est Marcus Antonius de Dominis in 1. parte suę Reipub. cap. 41. expunctio §. *ex hac tandem ambage*.

§. 10. Hinc est, quod Sanctus Cyrillus lib. Thesaurorum, cuius verba adducit Sanctus Thomas Opusc. 1. contra errores Græcorum *cap.* 32. §. cuius initium est, *ostenditur etiam quod Petrus fuit Christi Vicarius*, & Romanus Pontifex Petri successor, etiam (inquit) Apost. suis Euangelijs, ac Epistolis affirmauerunt in omni doctrina Petrum esse loco Dei, & eius Ecclesiam, eidem dantes locum in omni cap. & Synagoga, in omni electio. & affirmatione, & infra, cui S. Petro omnes iure Diuino caput inclinant, & Primates mundi tanquam ipsi Domino Iesu obediunt.

Deinde addit vbi suprà S. Thomas authoritatem S. Chrysostomi, qui ex persona filij Dei loquens de Petro pasce oues meas idest loco mei præpositus esto fratrum, hoc est Apostolorum, & fidelium.

48

§. 1. Ad eandem supremam in omnem Ecclesiam potestatem Petri, ac successorum commendandam Euangelistæ toties, quoties verba faciunt de Petro, ac alijs Apostolis, semper Petrum præposuerunt cæteris Apostolorum, vti videre est *Matth.* 10. vbi sigillatim enumerantur proprio nomine Apostoli, & in primo loco ponitur Petrus, & *Matt.* 22. assumpsit (inquit) Iesus Petrum, Iacobum, & Ioannem, eundem ordinem obseruauit *Marcus III. & Lucas VIII.* vbi

vbi dicitur non admisit scilicet Christus quempiam se sequi, nisi Petrum, Iacobum, & Ioannē, & Marci 16. Angelus ille qui apparuit mulieribus, Christi Sepulchrum cum aromatibus aduentantibus tempore Resurr. illis præcipit nuntiare Apost. Saluatoris Resurrectionem, hoc tamen ordine, dicite discipulis eius, & Petro, vbi non contentus nominasse Petrum in communitate aliorum discipulorum ipsum solum ex nomine appellat, quia caput illorum erat.

Ioannis vltimo erant simul Simon Petrus, Thomas, Netanael, filijq; Zebedæi, & alij ex discipulis eius duo.

Sanctus vero Lucas in Actibus Apostolorum frequenter præsertim *cap. 9. & 15. Stans Petrus cum vndecim etc.* & actorum 10. Cornelium Centurionem de Mandato Dei in fidei præceptis instruxit.

Punctum Quinquagesimumsextum.

Responsiones ad argumenta contra Primatum Petri.

§. 2. NEQVE istis obstat quod Paulus ad *Gal.* 2. primo ponat Iacobum, deinde Petrum, cum comment. ad idem cap. dicant Sancti Patres præsertim Chrysostom. Ambrosius, Hieronymus, & Augustinus in Codicibns Græcis esse nominatum Petrum in primo loco, & postea Iacobum, ideo error impressioni esse affirmant.

Sancti vero Anselmus, & Thomas credunt id euenisse, quia tunc erant Hierosolymis, vbi erat Iacobus minor Episcopus. Vel tertio dicendum est, nullam prorsus ordinis, & præeminentiæ rationem habuisse, nam optimè sciebat Paulus, vt superius dictum est Petrum esse caput Apost. ac totius Eccl. Cathol.

§. 3. Qua propter iure merito exagerat *Luc. Castell. de Cert. Glor. S S.* S. Bernard. *ferm. 1. Diei S S. Petri, et Pauli, quid Petro potentius, cui terra obedit cum mortuos reddit, & mare sub pedibus eius calcabile se præbuit?*

Quiq; Simonem magum Spiritus oris sui in aere attingit, qui claues Regni Cœlorum tam singulariter accepit, vt præcedat sententia Petri sententiam Cæli. Ideo S. Thomas *opusc. 1. cap. 32. §. similis autem error.* Authoritati, inquit, sacræ scripturæ consonat, quæ inter Apostolos Petro attribuit primum locum tam in Euangelio, quam in actibus Apostolorum, quapropter dicit Chrysostomus super Matth. ad illa verba accesserunt discipuli ad Iesum dicentes, *quis maior est*, &c. quoddam humanum scandalum conceperunt, quod iam occultare non poterant, & cordis tumorem non sustinebant in eo, quod videbant sibi præferri Petrum, ac præhonorari.

§. 4. Ad illud vero argumentum ab hostibus Primatus Ecclesiæ Romanæ propositum, quod ad initium S. Eccl. tyrannide Principum terrenorum fuit Petrus, & alij successores ipsius præpediti ne sua vterentur potestate, breuiter respondetur primo, non à totali exercitio, nam clam, & in Criptis suam exercebant potestatem Pontificiam, vti de Calixto, & alijs, qui suo sanguine confirmarunt veritatem Primatus totius Eccles. in Persona Pont. Rom. quiq; ordinarunt Presbyteros, & Diaconos per diuersa loca illos mittētes ad fidem Christi prædicandā, condebant statuta, vti illud de ieiunio quatuor temporū, etiam id genus alia, celebrabant etiam Concilia ad subueniendum imminentibus Ecclesiæ necessitatibus, & hæreticos suis Epistolis condemnabant, vti legitur de Sancto Fabiano, qui circa annum 242. Hæreticum iam damnatum à Conc. Episcoporum Africæ Apostolica

T commu-

communione, sua epistola priuauit. Origenem quoq; ad causam dicendam Romæ accersitum audiuit. Cardinalis Baronius tom. 2. annal. anno 238. & 242. & 248. de prædictis Platina, ac alij in vitis Pontificum Rom.

Secundo respondetur ad idem propositum argumentum eorum. Tyrannide sua non valuerunt Principes ius Pont. Roman. auferre, quia non valenti agere, quæ de iure sui muneris sunt, nulla currit præscriptio, sed quiescit, vt suo conualescat tempore, nullatenus poterat amitti potestas suprema Pontificis Romani, quacunq; vi, aut violentia hominum adhibita, neq; tota, neque pars illius, cum non valeat potestas creata etiam longissimi temporis interuallo præscribere illam, iure Diuino, ab ipsoque Deo collatam, cui nulla est præscriptio.

49 §. 1. Romani etenim Pontif. imperiũ non fraude, non armis, non sanguine, non violentia, vel vsurpatione, sed Christi institutione, cœpit, stat, semperq; cũ hac mortaliũ rerum vniuersitate immutabile, ac inflexũ omninò manebit, iuxta promissionem veritatis Matth. 16. quæ est fidelis in verbis suis, *nam Cælum, & terra transibunt, verba autem eius non præteribunt*; ideo portæ inferorum non præualebunt aduersus Ecclesiæ imperium, cum sit turris fortissima iuxta illud Prouerb. 18. & S. Thomas opusc. 61 §. Sanctam Ecclesiam, circa finem ad verba *Matth.* 16. portæ inferi non præualebunt, subdens, quasi per modum conclusionis illatæ ex multis authoritatibus sacræ scripturæ Concil. & pp. ibidem adductis; Ecclesia tamen Petri, & fide viget, & ab erroribus munda est, addens *nec mirum, quia Dominus dixit Petro ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*.

Punctum Quinquagesimumseptimum.

Quare hæretici Primatum Sancti Petri impugnent.

50 §. 1. RATIO vero formalis, & radicalis, quam optimè assignant, collectam ex oraculis diuinis Pont. Romani, præsertim S. Anacletus epist. de Patriarchis, & Primatibus, S. Felix epistola ad Paternum Episcopum, S. Gelasius in epistola ad Faustum, & ad Anastasium Augustum, S. Leo Magnus ad Episcopos Viennensis Prouinciæ, & alibi, necnon, & Concilium Calcedonense contra Eutichen, ac Dioscorum *actio. 3. & Constantinopolitanum 4. Cano. 2.* Tridentinum frequenter, & alia Concilia vnà cum Sanctis Patribus, præsertim S. Cypriano ad Cornelium Papã, ac in *epistola 9. lib. 3. ac 2. lib. 4.* Hieronymo *in Dialogo contra Luciferianos*, Chrysostomo homilia *in psal. 13. &* Augustino *lib. 2. cap. 51. contra literas Petiliani* (vt alios quamplures causa breuitatis omittam) propter quam hæretici Schismatici, alijq; perditi homines negant Primatum Petri, & successorum illius Romanorum Pontific. odioq; implacabili hostiliter Ecclesiam Romanam, Caputq; illius infectantur, ea est, quia cum ipsa sit magistra veritatis, & Summus Pontifex sit iudex infallibilis controuersiarum, per quem errores hæreticorum, seruatis seruandis meritò reprobantur, Authoribusq; illorum iustè damnatis, riteq; punitis, ideò ne videantur cum Ecclesia damnare suas falsitates, & errores approbando insuper pœnas contra illos ritè illatas suggerente Patre falsitatis, mendacijs, atque fallacijs, tanquam filij tenebrarum irruentes in lucem, proteruè negant veritatem Primatus capitis Ecclesiæ Rom. palam declarantes

rantes ſe membra non Chriſti, ſed Diaboli, caput enim Eccleſiæ, ac Chriſti Vicarium, quantum in ſe eſt paruipendentes, hæreticos ſe profitentur, atq; Antichriſti præcurſores; tandem ſeipſos apud omnes in aperto declarant tentantes auferre Eccl. Rom. illius priuilegium 22. diſtin. cap. omnes, *fures, ac latrones ſunt; quia non intrant per oſtium, quod eſt Chriſtus Dominus*, vel aliam adducamus cum S. Auguſtino epiſtol. 58. dicente. Cum hæretici ſentiant ſe abiectiſsime iacere, ſi eorũ authoritas cum authoritate Catholicæ Eccleſiæ conferatur, conantur (ſubdit Sanctus Doctor) authoritatem ſtabiliſſimam, ac fundatiſſimam Eccleſiæ quaſi rationis nomine, & pollicitatione ſuperare, omniũ enim hęreticorum, quaſi regularis eſt iſta temeritas, nec mirum eſſe debet, ſi falsò arroganter, ac temerariè nimis dicant ipſos ſolos veritatem penetraſſe cum ſint diſcipuli, ac filij illius, qui eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Hæreſis enim maximus animorum morbus eſt, quem vitiorum omnium febres, doloreſq; comitantur, qui morbus mendacijs, fallacijs, calumnijs, maledictis fraudibus, ac mutilationibus nutritur, & augetur, (cum finis communis hæreticorum, quos meritò Petrus ſecunda ſua Canon, cap. 3. indoctos, atq; inſtabiles appellat, illorumq; ſit veritatem Catholicam, ſiniſtra, malignaq; interpretatione peruellere. Superba eſt hæreſis, altumq; petit, ſed facillimè præcipitatur.

Punctum Quinquageſimumoctauum.

De Schiſmate Græcorum.

51 §. 1. CIRCA ſuperiùs adducta in hoc 3. cap. præſertim de Primatu Eccleſ. Rom. necnõ ſummi Pont. capitis illius, (quem Primatum acerrimè oppugnant inter alios Græci non omnes, ſed ſchiſmate infecti,) occurrit animaduertendum; qualiter ex actis octo Conciliorum generalium, quæ antiquitùs celebrata fuere in Oriente, magno Epiſcoporum, ac Patrũ eiuſdem Orientis concurſu euidentèr conſtat, toto illo tempore, vſq; ad annum circiter 870. tempore Adriani Papæ ij. nedum Concilia, Sanctoſq; Patres orientis lumina, ſed omnes Græcos agnouiſſe, palamq; faſſos fuiſſe Rom. Pontif. eximiam authoritatem, atq; Primatum ſuper omnes alias Eccleſias, ſuper Patriarchas quoſcunq; Archiep. atq; Epiſc. cuiuſuis ſtatus, nationis, & cõditionis. Tempore verò, quo ſuprà ex damnabili, ambitioſa, malignaque Photij ſuggeſtione, qui temere per vim, & fraudem violentèr eiecto Ignatio, Sedem Eccl. Conſtantin. inuaſit, quo munere iuſtè à Nicolao I. priuatus, tantam ignominiam (quamuis ſibi debitam) non ferens, ambitionis ſtimulo agitatus in Pont. Rom. impietatis ſuæ virus euomit, præſertim cum videret in Synod. 8. de iure reſtitutum in ſuam Sedem Conſtantin. Ignatium, ideo Rom. Pont. Primatum inter alia oppugnare cœpit, excitãdo Græcos, illorumq; mentes varijs erroribus imbuendo, ita vt ad hanc inſaniam deuenirent, vt nè dùm Latinos, Romanoſq; ac ſanctæ ſedi bene affectos odio implacabili proſequerentur, ab illiſq; ſe omninò ſeiungerent tanquam ab excõmunicatis, verum etiam palam auſi ſunt, etiam extincto Photio tenere, ac docere contra Primatum Petri, contra ſenſum Prædeceſſorum ſuorum. Arriana enim hæreſi in Ægypto, ac alijs Prouincijs graſſante, Epiſc. Ægyptij, ac Thebaidarum, Libicarum Eccl. ad Felicem Papam ſcripſerunt dicentes, quemadmodum in epiſtola ſecunda Athanaſij ad Felicem Papam liquidò apparet. P. Beatiſſime, quia ſemper

Antecessores nostri, & nos à vestra Apostolica Sancta Sede auxilium auximus, & nostri vos curam habere agnouimus, præfatam Apostolicam, & summam expetiuimus (iuxta Cano. decreta) sedem, vt inde auxilium capiamus, vndè prædecessores nostri ordines, & dogmata, atq; subleuationes cœperunt, ad eam quoq; quasi ad matrem recurrimus, vt eius vberibus nutriamur.

§. 2. Meritò itaq; Gregorius X. eximiæ Sanctitatis (vt demonstratum est cap. 2. num. 57. §. 9. & seqq. ad Patriarcham Hierosolymitanum, ad Episcopos Decanos, siue Prępositos Ecclesiarum Hierosolymitanę Prouinciæ scribens, ad Christi imitationem, qui *Lucæ 19. fleuit super ruituram Hyerusalem.* lacrymis sanguineis plangit subtractionem Populi Græcorum, qui ab antiqua Sedis Apostolicæ deuotione, atq; à veteri obedientia ipsius, iam recesserant.

§. 3. De Græcorum schismate, primo authore Photio Constantinopolitano Patriarcha, sed intruso, de quo supra, scribit inter alios Nicolaus Sanderus, de visibili Monarchia Ecclesiæ, *lib. 7. post numerum* 906. per sequentia verba. *Cum igitur Græci recentiores spontè sua nollent Petri Cathedræ, quam ipsorum maiores semper summa obedientia coluerant, debitum deferre honorem; diuinitùs factum est, vt ipsi, ex suis sedibus eiectos viderent, non modo eos Episcopos in ipsorum Ecclesijs constitutos, qui communicarent, sed etiam viderent ipsos Latinos, quorum nomina ferre non poterant, non minùs Regia, quam Episcopali dignitate per vniuersum penè Orientem, reliquamq; Græciam perfulgere, ita placuit Patri misericordiarum, perfidam, ac rebellem Constantinopolim leniter primum corripere, atque admonere, si fortè hac ratione ad officiū hoc est ad Eccl. Rom. communionē reuocari possent, qua paterna castigatione, cum nihil redderentur meliores, Deus seuerius in eos animaduersurus pro laicis Episcopis, & Regibus dedit illis magistros duriores, nimirum Saracenos, & Turcas.*

Sanctus Thomas opusculo primo contra errores Græcorum cap. 65. cuius capitis titulus est, *Quod Pontifex Romanus est primus inter omnes Episcop.* duo ex authoritatibus Sacræ scripturæ Conciliorum, & Sanctorum Patrum maximè Græcorum, euidenter demonstrat. Primum est de plenitudine potestatis quam habet Pont. Rom. successor Petri, & Christi Vicar. in tota Eccl. Ideo dicitur primus, & maximus omniū Episc. Secundum est, quod error dicentium Pont. Rom. non habere vniuersalis Ecclesiæ primatum, similis est errori asserentium Spiritum sanctum non procedere à filio, & capite immediatè sequenti ex placitis Concil. præsertim Calced. & ex authoritate S. Ioan. Chrysostomi super Matthæum, & Ioan. locis ibidem in specie citatis demonstrat S. Doctor, quod Roman. Pont. habent in tota Ecclesia Christi vniuersalem prælationem & plenitudinem potestatis, quod cōfirmat in alio capitulo immediatè sequenti alijs authoritatibus S. Ioan. Chrysost. S. Cyrilli Patriarchæ Alexandrini additis testimonijs sacræ scripturæ.

Et Ioannes Driedo libro quarto, de dogmat. varijs capite tertio, parte secunda, §. *vnde & Petrum,* inquit, *Petrum accepisse à Christo primatum super omnes oues, & esse Episcopum Catholicæ, idest vniuersalis Ecclesiæ, ex scripturis sacris intellexerunt omnes Ecclesiæ Patres ab exordio Primitiuæ Ecclesiæ, ad hæc vsque tempora honorantes Cathedram Petri, vt Matricem, & caput vniuersalis Ecclesiæ.* Deinde statim subdit, *in exordio nascentis Ecclesiæ Vniuersi Africa Episcopi, super rebus quibusdam dubijs, sedem consuluerunt Apostolicam,*

Petri

Petri Cathedram. Quibus & Euaristus à Petro Romanæ Ecclesiæ Episcopus respondet simul, & commendat illos, quod prudenter fecerint ad Apostolicam Sedem tanquam ad caput confugientes.

Et in sequenti §. qui est. *Scriptura autem sacræ*: probat supradicta validissimis argumentis ex sacra scriptura, doctoribus præsertim Sanctorum Patrum Græcorum, & Latinorum.

Punctum Quinquagesimumnonum.

De Reuelation. S. Brigittæ circa Schisma Græcorum.

§. 4. HIS operepretium duxi addere, quæ habentur in reuelationibus Sanctę Brigittæ *lib. 7. cap. 19.* promulguta centum ferè annis antequam Græcorum Regna, & Imperium à Mahomete secundo Turcarum Imperatore euersa fuissent. & sunt, quæ sequuntur. *Sciant Græci, quod eorum Imperium, & Regnum, siue Dominia nunquam stabunt secura, donec ipsi cum vera humilitate, Ecclesiæ, & fidei Romanæ se deuotè subiecerint*, fugatis igitur ignorantiæ tenebris, liberè fateantur cũ Imperatoribus suis, & dicant cum illis Patribus antiquioribus, *sancimus secundum quatuor Synodorum diffinitiones* (quibus S Gregorius Magnus, tanquam quatuor Euangelijs honorem haberi voluit, ex Ioann. Diacono, & alijs sincerioribus Scriptoribus vitæ S. Gregorij.) *Sanctissimum senioris Romæ Papam, primum esse omnium sacerdotum, Romanamq; Ecclesiam caput esse omnium Sanctarum Ecclesiarum*: sequendo in omnibus, & per omnia Sanctam Sedem Apostolicam, in qua semper extra maculam, Catholica fides, & Religio seruata est, & conseruabitur, ex concilijs prædictis, & alijs præsertim ex Synodo Constantinopolitana. Hanc Catholicam veritatem, (vt asserunt Sancti Patres maximè S. Gregorius) Deus miraculis, quoque in partibus Græciæ con firmauit, quemadmodum videre est apud eundem S. Pontificem *lib. 3. Dialogorum cap. 20. et 30.* (*Cũ Ioan.* inquit ille) *vir beatissimus Rom. Eccles. Pont. tempore Gothorum ad Iustinian. Imperatorem pergeret, vt in Corinthi partes se transferret, necesse fuit equum ad sedendum pro eodem Pontifice requiri; quo audito, vir quidam nobilis, equum cui præ magna mansuetudine eius coniux insedere consueuerat, statim obtulit, quo vsus est Pontifex vsq; ad certum locum, in quo alium similem reperit, & priorem Domino proprio restituit, supra quem coniux prædicti nobilis, cum ex more sedere voluisset, vltrà non valuit, cæpit namq; immenso flatu, et fremitu, atq; incessanti totius corporis motu, quasi despiciendo prodere, quia post sessionem tanti Pontificis, mulierem ferre non posset, quod intelligens vir eius, equum remisit ad Papam, magnis præcibus petens, vt illum ipse possideret, quem iuri suo sedendo dedicasset.*

§. 5. De eodem Pont. narrat idem S. Gregorius vbi supra, quòd in Constantinop. Vrbe, (quæ noua Roma fuit à Constantino appellata, & à Patribus Conc. *Niceni 2.* præsertim *actio 2.* & à S. August. *tractatu 7. in Ioan.*) ad portam, quæ vocatur aurea veniens, populorum turbis sibi occurrentibus in conspectu omniũ, roganti cæco lumen reddidit, & manu supposita oculorum tenebras fugauit.

§. 6. Et cap. 3. Idem S. Gregorius refert de Beatiss. Agapito S.R.E. Pont. quod dum iter faceret in partibus Græciæ, quadam die curandus oblatus est ei mutus, & claudus, qui neque vllum verbum ædere, neq; vnquam ex terra surgere valebat, cumq; propinqui illius flentes peterent, vt sanaretur, Sanctus Pontifex ab eisdem requisiuit, an curationis illius

haberent fidem, quæ scilicet secutura erat à Deo per ministerium *Vicarij filij eius*, ex authoritate quoque Petri, *cuius erat ipse successor*, cumq; fixam illius haberet se dicerent fidem, protinus venerādus Pontifex, orationi se dedit præsertim missarum solemnijs, deinde peracto missæ sacrificio, ab altari exiens Claudi manum apprehendit, atque assistente, & aspiciente populo, eum mox à terra in proprijs gressibus erexit, cumq; Dominicum Corpus in os muti infunderet iamdiu muta illius lingua ad loquendum soluta est, mirari omnes, & flere præ gaudio cœperunt, eorumque mentes metus, & reuerentia inuasit. Hoc etiam Græci historici narrant, & verum esse fatentur.

Punctum Sexagesimum.

De exortatione Græcorum, vt redeant ad gremium S. Rom. Ecclesiæ.

§. 7. DEVS itaq; qui dixit lucem de tenebris splendescere, Græcos tenebris schismatis obuolutos de potestate tenebrarum, luce veritatis illustret, illorumque aures aperiat, vt attentè audiant, quæ habentur in relatione Concilij Calcedonensis contra Dioscorum, in qua 600. *patres pro maiori parte Græci*, quasi vno ore loquentes dicunt de Ecclesia Romana. *habemus illam, quæ est columna, & firmamentum veritatis à spiritu Sancto illuminatam per Sanctissimos Doctores instructam, ideo illam sequamur, ex fontibus eius sanam doctrinā, diuineq; scripturæ interpretationem bibamus, qui limpidissimi fluentes, ipsam Ecclesiam limpidissimè irrigarunt*; equidem riuuli extra fontes, vt plurimum impuri fluunt.

§. 8. Interrogate queso Patres vestros, præsertim in nomine Christi congregatos in illis celeberrimis primis Concilijs in regionibus Orientis habitis, & annuntiabunt vobis, maioresq; vestri dicent, Pontificem Romanum Christi Vicarium, Petriq; Principis Apostolorum legitimum successorem, Rectorem esse præcipuum vineæ Domini, hoc est caput vniuersalis Ecclesiæ, cui in persona Petri ait Dominus *Matth. 16. tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*: & vt verbis vtar Marcelli Papæ epistola prima ad Episcopos per Antiochenam Prouinciam constitutos, *Pontificij Romani (ait) sedes primitùs apud vos fuit, quæ posteà iubente Domino Romam translata est*. Cui (adminiculante gratia Diuina,) Vrbanus Octauus gloriosè, ac fœliciter hodierna die præsidet subditq; idem Pontifex, *si vero vestra Antiochena, quæ olim prima erat Romanæ cessit Sedi, nulla profectò natio est, quæ eius non sit subiecta ditioni, nec ab eius dispositione, vos deuiare oportet, ad quam cuncta maiora Ecclesiastica negotia, Diuina disponente gratia, visa sunt referri, vt ab ea regulariter disponantur, à qua sumpsere principia*. Hoc idem quoad substantiam asserit, & verum esse probat Iulius Papa primus, in epistol. 1. *ad Episcopos Orientales*. & S. Hieronym. ad Theophylum: scribens idem prorsus confirmat de Ecclesia Orientali, siue Græca, dicens, *peruetus illa fuit, & ab Apostolicis vsq; temporibus ducta consuetudo, vt apud Pontif. Romanum, Ecclesiæ Orientalis Episcopi per Synodicas literas fidem Catholicam profiterentur, eiusq; causas cum eodem conferrent*; extant huius generis Epistolæ quamplures, præsertim illa Sophronis Hierosolymitani, ad Honorium primum, altera Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani ad Leonem tertium; alia Petri Patriarchæ Constantinopolitani ad Leonem nonum, ac illa Proterij Patriarchę Alexandri-

xandrini ad Leonem primum, vt aliàs breuitatis causa omittam, quas recenset Cardin. Baronius in notis ad Mart. Romanum die 2. Maij, vbi præsertim, exagerat zelum, quo Antistites Ecclesiæ Alexandrinæ, maxime S. Athanasius fortissimè, ac validissimè fidem catholicam defensarunt in Oriente, idem copiosius tradit Galesinius in notationibus ad Martyr. Roman. 6. *nonas Maij*, vbi inter quamplura recenset, nonnullos fidelissimos, & sanctissimos, antiquissimos Ecclesiæ Alexandrinæ Episcopos, quam Ecclesiam titulo Patriarchatus condecorauit Nicæna Synodus.

§. 9. Quibus tandem addam verba Sancti Leonis primi epist. ad Dioscorum Episcopum Alexandrinum, cui inter cetera scribit, *cum Beatissimus Petrus Apostolus à Domino acceperit Principatum, & Romana Ecclesia in eius permaneat institutis, nephas est credere, quod Sanctus Episcopus, discipulus illius Marcus, qui Alexandrinam Ecclesiam primus gubernauit, alijs regulis, & traditionibus sua decreta firmauerit, cum sine dubio de eodem fonte gratiarum, vnus Spiritus fuerit Discipuli, & Magistri, nec aliud ordinatus tradere potuit, quam quod ab ordinante susceperit*, significans quod S. Marcus fuit constitutus pastor Ecclesiæ Alexandrinæ à S. Petro, vt expressè tradunt scriptores vitæ ipsius S. Marci præsertim Gelasius Papa, (cuius authoritas præcipua est in Ecclesia Dei) in Rom. Conc, in decreto de lib. authenticis, & apocryph.

§. 10. Vnitatem quoq; fidei, & capitis vna cum fide Catholica, custodite, nemo fraternitatem fallat, nemo fidei veritatem perfida præuaricatione, vel schismate corrumpat, Ecclesia vna est dicête Spiritu Sancto in canticis Canticorum, ex persona Christi (vt inquit Cyprianus, & refertur causa 24. *quæst.* 1. *Cap. loquitur Dominus*) *vna est columba mea, & perfecta mea*. hanc Ecclesiæ vnitatem Apostolus docet, & Sacramentum vnitatis ostendit dicens *ad Ephes.* 4. *Vnum Corpus, vnus Spiritus, vna spes vocationis nostræ, vnus Dominus, Vna fides, Vnum Baptisma, & vnus Deus*; memores estote verborum Sancti Hieronymi ad Damasum Papam, quæ referuntur 24. *q.* 1. *Cap. Quoniam vetus*, postquam dixit, nunc in occidente Sol iustitiæ oritur, in oriente autem lucifer ille, qui ceciderat, supraque sydera ponere volebat Thronum suum, Deniq; concludit *quicunque extra Domum Ecclesiæ Romanæ Agnum comederit prophanus est, si quis* (intellige per hæresim, aut schisma) *in arca non fuerit Noe, hoc est in Ecclesia Romana profecto peribit*; ratio assignatur à S. Patre Augustino in Epistola contra Donatistas, cuius authoritas refertur, *vbi supra* 23. *quæst.* 3. *cap. si quis*, dum inquit, *si quis à Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se viuere existimet, hoc solo scelere, quod à Christianitate seiunctus est, non habebit vitam*; subdens (verba certè magni timoris) *sed Dei ira manet super illum*, recedant igitur, exeant Græci à schismate, & ad suam piam matrem Romanam Ecclesiam celeriter reuertantur in animo, & actibus externis, pacem Catholicam custodiendo, vt Deus misericordiarum, atq; vltionum Dominus ab ira sua ad Misericordiam conuersus, peccati præstet indulgêtiam, cuius antea præparabat vindictam, schisma enim faciêtes, vel scienter prosequentes perditionem maximam sibi de indignatione Dei incurrunt, nullum quidem peccatum *grauius schismate* 24. *quæst.* 1. *cap. non afferamus*.

Cuncta hæc claudam verbis S. Augustini lib Vnico de Vtilitate credendi ad Honoratum c. 17. §. *cum igitur*, Vbi de Ecclesia Catholica Romana verba

faciens,

faciens, inter quamplura inquit: *Cum igitur tantum auxilium Dei, tantum profectum, fructumq; videamus, dubitabimus nos eius Ecclesiæ condere gremio, quæ vsq; ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones Episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, et partim plebis ipsius iudicio, partim Conciliorum grauitate, partim etiam miraculorum maiestate damnatis, culmen authoritatis obtinuit?* & statim subdit, Cui (scilicet Ecclesiæ Romanæ) *nolle primitias dare, vel summæ profectò impietatis est, vel præcipitis arrogantiæ*. Hæc ille. Hinc est quod Nicolaus Papa cap. omnes, & Concilium Constantiense, in Bulla Martini Quinti, ædita in Confirmationem multorum contentorum in dicto Concilio, & Sixtus Quartus in Bulla confirmationis Concilij Complutensis ędita Contra articulos Petri Oxomensis tradunt. *in hæresim labitur qui negat Ecclesiam Romanam esse Caput, & cæteris Ecclesijs præpositam*.

De malignitate vero atq; grauitate peccati schismatis, aliqua dicam in appendice ad hoc 3. cap.

Punctum Sexagesimumprimum.

De figmentis Græcorum schismaticorum.

52 §. 1. FIGMENTA enim Græcorum schismaticorum latius reijciunt nonnulli authores præcipuè S. Anselmus Cantuariensis, Cardin. Bessarion & Sanctus Thomas contra errores Græcorum opusculo 1. *à cap. 65. vsq; ad 70. & 2. 2. q. 1. art. 10.* ibidem commentatores illius, & Turrecremata, vbi supra præsertim *lib. 2. summ. de Ecclesia, cap. 61. 62. & 63.* Caietanus in suo tractatu, siue opusculo de authoritate Papæ, & Cōcilij præsertim *c. 2. 3. et 4. Cano lib. 2. de locis Theologicis*, Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ: *lib. 1. cap. 65.* Cardinalis Bellarminus de Romano Pontifice *à primo lib. vsq; ad quintum* inclusiuè, & in omnibus capitulis illorum librorum adductis, & cumulatis rationibus, & authoritatibus idem euidenter demonstrantibus, Nugnus *ad 3. part. Diui Thomæ 2. tom. quæst. 20. art. 3. difficultate 2. 3. 4. 5.* Martinus Becanus in suo manuali controuersiarum huius temporis præsertim *lib. 1. cap. 3. 4. & 5.*

§. 2. Et nouissimè Zacharias Bouerius Salutiensis religiosissimi instituti Capuccinorum, vir pietate, præditus in quamplurimis libris, & tractatibus ab ipso æditis ad hæresum confutationem, præsertim in sua orthodoxa consultatione *de ratione veræ fidei, & Religionis amplectendæ*, Matriti impressa 1623.

Punctum Sexagesimumsecundum.

De tempore præciso, quando Christus mandauit Petro, vt viniret Pontific. vniuersalis Ecclesiæ cum Cathedra Romana.

53 §. 1. SVNT, qui auide quærant scire tempus, & quando pręcisè Christus Petro mandauerit, vt constabiliret Ecclesiam siue Cathedram sui Primatus in Vrbe, quam anteà ex ordinatione Diuina in eadem Vrbe totius Orbis capi. fundauerat, ex qua tanquam ex limpidissimo veritatis fonte cæterę rigarētur Ecclesiæ, quæ Romana Apostolica, atq; Catholica merito appellatur, vt latè dictum est, atq; probatum in 1. cap. ad initium, & latiùs in hoc tertio.

Quibus pro posse satisfacere cupiens dicam, quod hoc mandatum reuelauit Deus Petro pluries, vt piè credendum est, nec mirum quod de his non fiat specialis mentio, quia non omnia scripta sunt, quæ Deus mandauit circa hoc singulare

gulare, & circa alia innumera ipsi Petro.

§. 2. Dico secũdo, quod hoc apertè reuelauit, siuè mandauit Christus Petro, præsertim quando opera eiusdem Principis Apostolorum, extincto iam Simone Mago, Hæreticorum omnium antesignano, odio implacabili excitati sunt Gentiles, & Nero contrà Petrum, ità vt omnem quærerent occasionem ipsum perdendi, & quamuis ipse cupidus esset passionis propter Christum, suasionibus tamen, ac multiplicatis præcibus fidelium tãdem inflexus, cum lachrymis rogantium, vt ad perfectius instruendũ, confirmandumq; populum fidelem se à morte sibi continuò intentata reseruaret, nocte quadam eorum adiutorio muro Ciuit. egredi cœpit, & cum esset paululum extra portam Vrbis statim vidit Christum in forma Peregrini sibi occurentem, Vrbemque ingredi volentem, quamuis totus perterrefactus nihilominus dixit Christo. *Domine quo vadis?* cui Christus, *venio Romam iterum crucifigi*; intellexit, inquit S. Ambrosius, & alij Sancti Patres (de fuga Petri ab Vrbe) ad suam Crucem, & passionem diuinum pertinere sermonem, quod scilicet Christus iterum crucifigendus erat in seruulo, quodque per mortem suam in Vrbe erat constabiliendus, atq; confirmandus, vsq; ad sæculi consumationem, Ecclesiæ, atq; Cathedræ Apostolicæ primatus: illicò magna festinatione spontè remeauit, & mirantibus Christianis de sua celeri reuersione cũcta breuitèr retulit, statimq; correptus per crucem suam, honorificauit Dominum Iesum. ex actis passio. S. Petri à Lino successore ipsius descriptis, de quibus inquit Baronius tom. 1. annal. ad annum Christi 69. *et Petri* 25. quod acta Lini fuere aliquando sincera, quæ autem modo extant; Manichæorum reperiuntur tincta fuligine, non tamen quantum ad hoc singulare, sed quo ad alia quamplura.

§. 3. Quodq; supradictum est de fuga Petri, & mãdato constabiliendi sedẽ suam in Vrbe prolixe quidem, atque clare nimis tradit inter alios Hegesippus iunior antiquissimus Scriptor, ac temporibus Apostolorum vicinus *lib.* 3. *de excid. Hierosol. lib.* 3. *cap.* 2. (quem Hegesippum, Sanctum Confessorem appellat Galesinius in suo Martyrolog. Romano 7. Idus Aprilis qui post sui conuersionem factus fuit Aniceti Papæ Diaconus) quam sententiam circà hoc particulare mortis Sancti Petri in Vrbe, & cõfirmationis Sedis Apost. ibidem, tradiderunt SS. Linus Papa de passion. Petri, Damasus in vita Petri. Cyrillus Hierosolym. *Cathe.* 6. Arnobius *lib.* 2. aduersus gen. Niceforus in cronolog. Origenes *lib.* 3. *in gene.* Tertull. de præscriptio. Dorot. in Synopsi, S. Ambrosius in oratione contra Auxentium, & copiosiùs de his tractat Petrus Galesinius in suo Martyrologio die 18. Ianuarij pręsertim in notationibus suis ad decimum quintum, Kal. Februarij quo die liberatus iam miraculosè S. Petrus ex Agrippæ vinculis, Romam venit Cathedram suam ibidem erexit, quemadmodum probat multis argumentis fundatis pręsertim in placitis antiquorum, & grauissimorum auctorum, quos ibidem refert in magno numero, sed maiori copia eadem tradit in notat. ad prędictum Martyrologium 4. *Kalen. Iulij* vbi ad eadem declaranda, atq; firmius stabilienda, refert innumera fere testimonia Patrum, vtputa Sancti Irenæi, Sancti Leonis, S. Hieronymi, Sancti Lini Papę, Damasi, Clementis Martyris, Ambrosij. Gregorij Magni, Basilij, Augustini, Maximi Taurinen. Innocen. III. Petri Damiani, Pauli Orosij, Arnobij, Tertull.

tull. Eusebij, Nicephori, Epiphanij, Ioan. Chrysostomi, Gregorij Turonen. Dorotei, Optati, Philonis, Philiastri Brixien. Seueri, Sulpitij, Dionisij Corinthij, Eutropij, Lipomani, Surij, & aliorum quorum nomina, & loca, in quibus de prædictis disserunt in singulari adducit, addens id totum comprobatum esse annalibus non Latinorum solum, sed Græcorum etiam. Hos sequitur Cardinalis Reginaldus. Polus suo tractatu de Concil. in responsione ad quæst. 61. quod confirmat varijs argumentis ex act. Apostolorum decerptis præsertim cap. 12. dum enim (ait ille) demandato Herodis Petrus seruaretur Hierosolymis in carcere, iamq; morti adiudicatus esset, tunc Deus per Angelum suum educendo illum de carcere liberauit, dum vero fugam ab Vrbe pararet apparuit illi Christus patefaciens Petro mortem, locumq; mortis, vt palmam martyrij in principe gentium Ciuitate accipiens, Sedem pariter Apostolicam in eadem ciuitate constitueret, siuè iam ab ipso anteà constitutam confirmaret.

Punctum Sexagesimumtertium.

De confirmatione primatus Cathedræ Romanæ

54 §. 1. QVAM veritatem ex testimonijs Conciliorum, atq; Sanctorum Patrum demonstrat primo continuata semperque aucta conseruatio eiusdem Romanę Sedis, quamuis Imperatores, & alij terreni principes exordijs ipsius, manibus, pedibusq; validè nimis obstiterint sed frustrà, secundo maior in dies sublimitas ipsius Sedis Apostolicæ suprà solium quorumcunq; Principum terrę, quæ magis, & magis in dies semper à Deo, qui illam fundauit ampliatur, ita vt catholici Imperatores, ac Reges Ecclesiam Romanam colant, & venerentur, schismatici verò, alijq; immanissimi hostes, & si armis, & fauoribus muniti eam timere cogantur, tertio, adimpletio eorum, quę Petro Christus promisit, atq; eidem contulit Matth. 16. Ioann. 21. Lucę 5. & 22. de clauib. Ecclesię, deq; pascendis tam agnis, quam ouibus, ac alijs quæ locum habuerunt, & modo habent euidenter in Petri successoribus. Romanis Pontificibus.

Idem significant verba Sancti Hieronymi de viris Illustribus in Petro dicentis, *cum esset Petrus* (inquit) *ab Herodis impietatis liberatus, Christus precepit illi surge, vade ad Occidentem, opus enim habet, vt tuis illustretur facibus, ego quoque ero tecum*; idem tradit metaphrastes *die 29. Iunij*, & Sanctus Gregorius *in psalmum 4. pænitential.* inquit, *Petro Christus ait, venio Romam iterum crucifigi, qui enim in se ipso, iam pridem crucifixus fuerat, in Petro iterum crucifigendum dicebat.*

§. 2. Et Cardinalis Baronius tom. 1. annal. ad annum Christi 44. igitur ad totius mundi Principem Ciuitatem, Princeps Apostolorum mittitur, & ad primariam Vrbem, orbis Pastor iure à Christo dirigitur. Quemadmodũ etiam Spiritus Sanctus, vt legitur acto. 23. prædixerat Paulo, oportet te, & Romæ testificari de me, quod totum adimpletum est, quando eadem die, & anno in Vrbe vtetq; Apostolorum Petrus, atque Paulus alacri animo Martyrium pro fide Christi perceperunt, secundum quod diutiùs optauerant, ipso quidem die ac etiam anno & in eadem Vrbe Romana Martyrium Gloriosè pro Christo pertulerunt Sancti Apostoli Petrus, & Paulus; vt fert traditio communis Ecclesiæ, & testimonium fere vniuersale Sanctorum Patrum, præsertim Augustini, Gregorij Ambrosij, & Leonis Papę quic-

quicquid in hoc dicat Gregorius Turonensis.

In Martyrologio etenim Romano Cardinalis Baronij, quo vtitur Ecclesia 3. Kalen. Iunij Die scilicet 29. Iunij expresse habetur *Romæ Natalis Sanctorum Petri, & Pauli, qui eodem anno eodemq; die passi sunt sub Nerone Imperatore*, & in Martyrologio Petri Galesinij eodem die qua supra, eadem habentur videlicet. *Romæ Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli ambo Romæ Nerone Imperante, eodemq; die martyrium subierunt, Vnus via triumphali inuerso capite in Crucem actus, alter via Ostiensi Securi percussus est.*

Eadem clarius repetit, & Authoritatibus SS. Patrum confirmat in notationibus ad idem Martyrologium, 3. Kalen. Iunij. Eodem die, eadem tradit Sanctus Linus in Acta Passionis Apostol. Petri, & Pauli de SS. Apostolorum gloriosa passione loquens S. Leo ser. 1. in natali Apostolorum inter quam plura inquit. *Hodierna festiuitas præter illam reuerentiam, quam toto terrarum Orbe promeruit speciali, & propria nostra Vrbis exultatione veneranda est, vt vbi præcipuorum glorificatus est exitus, ibi in die Martyrij eorum sit lætitia Principatus*, addens; *isti enim sunt viri, per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quæ eras magistra erroris, facta es discipula veritatis*; Isti sunt Patres tui, veriq; Pastores, qui te regnis cælestibus inferendam multo melius, multoq; fœlicius condiderunt, quam illi, quorum studio mænium tuorum fundamenta locata sunt. Qua veritate alibi etiam in hoc eodem cap. magis stabilita, quo ad Sedem Petri in Vrbe fundatam mirabili facilitate reijcitur Sacrilega temeritas illorum hæreticorum, qui nullo penitus vero innixi fundamento, sed fallacijs vndequaq; inuoluti, ausi sunt contra communem, ac vnanimem consensum Patrum Ortodoxorum Græcorum, atq; latinorum negare Petrum fuisse vnquam Romæ, ad cuius hæresis maiorem confutationem, legendi sunt omnes Patres Catholici in expositione primæ Epist. S. Petri, quam in Vrbe absq; dubio scripsit (vti in illa ipse asserit) præsertim Eusebius Cæsarien. lib. 2. Histo. cap. 15. Sanctus Hieronymus de viris illustribus in vita Sancti Marci. Beda in Epistola 1. Petri cap. 5. ac alij omnes Sācti Patres, Concilia, & quot de hoc scripserunt Catholici, copiosius tamen hoc probat ex testimonijs sincerioribns Sanctarum Scripturarum, & aliorum grauissimorum Authorum, presertim antiquorum Metaphrastes, & Cardinalis Baronius, tom. 1. Annal. ad annum Christi 44. & 45. & Nouissimè Philippus Ferrarius seruita in suo Cathalog. Sanctorum Italiæ die 24. Iunij vbi inter alia refert carmina Prud. de morte Sanctorum Petri, & Pauli secuta in Vrbe anno salutis humanæ 693. Kalen. Iulij.

Punctum Sexagesimumquartum.

De excellenti dignitate Apostolorum, super alios Dei famulos.

55. §. 1. IN hoc tertio cap. frequenter sermonem fecimus de eximia dignitate Apostolatus, deq; Apostolorum munere, ideo nonnulli etiam, cupiunt habere resolutionem illius difficultatis, quæ à multis quoque tangitur, An scilicet, dignitas Apostolatus infra dignitatem Maternitatis Christi filij Dei, & Saluatoris nostri, sit maior inter alias dignitates à Deo Summo rerum opifice, ac moderatore famulis suis liberaliter concessas? Quibus vt satisfaciam saltem ex parte, statuo sequentem conclusionem.

Digni-

§. 2. Dignitas Apostolorum Christi quos ipsemet elegit, est maior, atq; præstantior quæ inueniri possit in Ecclesia Sancta Dei; quod probant Patres, & Theologi ponderosis rationibus, & validioribus argumentis, locis inferius in particulari adducendis, præsertim Sanctus Thomas ad Rom. 8. Lect. 5. & 1. ad Chorinth. cap. 1. Lect. 1. & 2. 2. quæst. 116. art. 4. ad fin. corp Vbi interquã plura, inquit, *Non est expectandum quod sit aliquis status futurus in quo perfectius gratia Spiritus Sãcti habeatur, quam hactenus habita fuerit; & maxime ab Apostolis qui primitias Spiritus acceperunt idest tempore prius, & cæteris abundantius, vt asserit etiam Glos. ad Rom.* 8. idem quoque Sãctus Thomas repetit Opusc. 4. cap. 2. Idem quoque asserunt S. Augustinus tom. 1. Sermo. de Sanctis 43. de Apostolis vero 2. Sanctus Basilius Cap. 3. in Isaiam, Clemen. Alex. Stromat. lib. 4. S. Ioannes Chrysost. tom. 4. hom. 32. in Epist. ad Corinth. 1. & in hom. de Pentecost. Hieronymus ad Gal. 1. Sanctus Maximus Serm. in Natali Sanctorum Apost. Petri, & Pauli, Sanctus Vincentius Ferrerius Ordinis Prædicat. Serm. de S. Filippo, & Iacobo. Tertullianus de præscription. aduersus Hæreticos cap. 50. S. Macharius Senior ad illa verba Matth. 11. *nullus inter natos mulierum maior Ioanne Baptista*. S. Ambrosius ad Rom. 8. Origenes ad Rom. 8. Sanctus autem Basilius vbi supra, ad tertium cap. Isaiæ expressè comparat Apostolos omnibus hominibus qui fuerunt vel erunt vsq; ad finem mundi, sola excepta, Beatissima Semper Virgine Maria, quibus omnibus digniores, & præstantiores denuntiat Apostolos, idem quamuis sub alijs amplioribus verbis, cumulatis in multitudine, & qualitate validioribus argumentis tradit Alphonsus Tostatus tom. 10. prima part. in cap. 11. Matthei quæst. 34. vbi tandem concludit, *Ergo gradus maximus inter humanos est Apostolatus*. Addens *post descensum Spiritus Sancti cæteros homines excelluerunt Apostoli*, & ad Corint. 12. inquit Apostolus *quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos primitias Spiritus habentes*, & Sanctus Lucas cap. 6. *elegit duodecim quos Apostolos nominauit*, qui manducauerunt, & biberunt cum Christo ab illo immediatè edocti, & instructi pro quo legatione functi sunt.

Ideo Augustinus de Ancona Ordinis Eremitarum S. Augustini in sua antiquiori summa de Ecclesiastica Potestate quæst. 16. art. 4. quamplurimis rationibus atq; authoritatibus demonstrat nullum iustorum debere, nec posse Canonizari ad ordinem, & numerum Apostolorum, cum non possit ad eorum peruenire dignitatem, eo quia Sancti Apostoli gratiam Christi superabundanter susceperunt, vt inquit Apostolus ad Ephes. 1.

§. 3. In quo art. 4. idem Augustinus de Ancona adducit authoritatem S. Augustini lib. de Vnico Baptismo, & pœnitentia, in quo comparat S. Cyprianum Martyrem, & Episcopum Diuo Petro Apostolo in multis, non tantum in dignitate Apostolatus sed in dignitate, & gloria martyrij, quod tamen expleuit verbis magni timoris, & reuerentiæ, inter quæ illa sunt, *cæterum magis Veteri debeo, ne in Petrum contumeliosus existam*. Quibus verbis vt alia multa breuitatis causa omittam, instruuntur Catholici omnes cuiuscunmq; gradus, dignitatis, conditionis, & status existant, ne, præcipitanter equiparare audeant aliquem Sanctorum veteris vel noui Testamenti dignitate, ordine, & excellentia Gloriosissimis Christi Apostolis in suprema sanctitatis dignitate constitutis, neque quoscumq; iustos nimia facilitate illis affi-

aſſimilare,quos Chriſtus Dominus non ſeruos,ſed amicos appellauit,quibus ſingula nota fecit,quę ipſe à Deo Patre ſuo audierat.

Quibus ipſimet veritas increata ſed iam incarnata ſępius dixit. *Sicut miſit me Pater viuens,et ego mittaus vos,& iterū ego vos elegi de mundo, vt eatis, & fructum afferatis, fructuſq; veſter maneat.* Et alibi cum Iudices eoſdem cōſtitueret viuorum,atq; mortuorum,in regeneratione cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ,ſedebunt,& ipſi *iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Et S. Thomas, vbi ſupra ad Rom. 8.lectione 5.parum poſt exordium reſpondens obiectioni quæ fieri poterat, poſtquam docuit, & probauit multiplici authoritate Sacræ Scripturę, *quod Apoſtoli ſunt omnibus alijs Sanctis quacunq; prærogatiua præfulgeant ſiue virginitatis, ſiue doctrinæ, ſiue martyrij præferendi,tāquam abundantius Spiritum ſanctum habentes.* Statim atque immediatè ſubdit, *Sed poteſt aliquis dicere, quod quidam alij Sancti maiora tormenta ſuſtinuerunt, & maiores auſteritates propter Chriſtum, quod Apoſtoli.* illico reſpondens,inquit. *Sed ſciendum eſt, quod magnitudo meriti principaliter,et reſpectu eſſentialis præmij attenditur ſecundum charitatem.* Addens. *conſiſtit etiam præmium eſſentiole in gaudio, quod habetur de Deo; Manifeſtum eſt autem, quod de Deo plus gaudebunt, qui plus amant, Vnde & illam viſionem beatam,Dominus ſuis dilectis promittit,dicens.Ioan.14. Si quis diligit me diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum.* Poſthæc adducit minorem, *ſecundum quantitatem operum meretur homo præmium accidentale, quod eſt gaudium de talibus operibus.* Deniq; ex prædictis,& alijs optime conſtabilitis,multiplici argumento in ratione, & authoritate fundato, proponit concluſionem ſequentis tenoris. *Apoſtoli ergo illa opera quæ fecerunt ex maiori charitate fecerunt, ex qua habebant cor ad multa maiora facienda, ſi fuiſſet opportunum.*

Punctum Sexageſimumquintum.

Continens reſponsionem ad argumenta.

§. 4. TAndem ſuo ſpiritu prophetico videns à longe aliqualē vim, & efficaciam cuiuſdam obiectionis contra prędicta, format obiectionem, eiq; mirabili facilitate reſpondet. dicens. *Si autem dicat aliquis poteſt tantum quis conari, quod habebit æqualem charitatem cum Apoſtolis.dicendum, quod charitas hominis non eſt à ſeipſo, ſed ex gratia Dei quæ datur vnicuiq; ſecundum menſuram donationis Chriſti, vt dicitur Eph. 4. Vnicuiq; autem dat gratiā proportionatam ei, ad quod eligitur, ſicut homini Chriſto data eſt excellentiſſima gratia; quia ad hoc eſt electus, vt eius natura in vnitatem perſonæ diuinæ aſſumerētur, & poſt eum habuit maximam plenitudinem gratiæ Beata Maria,quæ ad hoc eſt electa, vt eſſet mater Chriſti.* Immediatè ſubdens, *inter cæteros autem ad maiorem dignitatem sūt electi Apoſtoli, vt ſcilicet immediatè ab ipſo Chriſto accipientes, alijs traderent ea, quæ pertinent ad ſalutem, & ſic in eis Eccleſia quodammodo fundaretur, ſecundum illud Apoc. 21. murus habebat fundamenta duodecim, et nomina Apoſtolorum erant in eis ſcripta,et ideo dicitur 1. Corinth. 12. Deus poſuit in Eccleſia primum quidem Apoſtolos,& ideo, Deus eis abundantiorem gratiam præ cæteris tribuit.*

§. 5. Idem S. Thomas ad Eph. 1. lect. 3. parum poſt exordium, poſt propoſitas Apoſtolorum dignitates, & prærogatiuas, quantum ad excellētiam ſapientiæ, & pariter quantum ad reuelationem Sacramenti abſconditi, ac etiam quantum ad abundantiorem gratiam, inter quamplura maxima ponderatione digna,

gna,inquit, *ex quo apparet temeritas illorum (vt nō dicam error) qui aliquos Sanctos præsumunt comparare Apostolis in gratia, & gloria.* Addens statim, & immediatè, *Manifestè enim patet ex verbis istis* (idest ex verbis Apostoli ad Ephes. cap. 10.) *quod Apostoli habent gratiam maiorem, quā aliqui alij Sancti post Christum, & Virginem Matrem.* Superaddens, *Si vero dicatur alios Sanctos tantum mereri posse quantum, & Apostoli meruerunt, & per consequens tantam gratiam habere: dicendum est, quod bene argueretur si gratia pro meritis daretur; quod si ita esset tam non esset gratia, vt dicitur Rom. 11. & ideo sicut Deus praordinauit aliquos Sanctos ad maiorem dignitatem, ita, & abundantiorem gratiam eis infudit, sicut Christo homini, quem ad vnitatem personæ assumpsit contulit gratiā singularem, et gloriosam Virginem Mariam quam in matrem elegit, & quantum ad animam, & quantum ad corpus gratiam impleuit, & sic Apostolos sicut ad singularem dignitatem vocauit, ita & singularis gratiæ priuilegio dotauit, propter quod dicit Apost. Rom. 9. Nos ipsi primitias spiritus habentes. Glossa tempore prius, & cæteris abundantius.* Iterum repetens. *Temerarium est ergo aliquem sanctū Apostolis comparare.* Vbi ponderandum est, quod non obiter sed semel, & iterum S. Doctor Aquinas, iure merito pronunciat temerarios ad minus, atq; errantes, illos, qui in aliqua differentia temporis ausi fuerint quempiam Sanctorum non dicam equiparare, sed solum ac tantum comparare Apostolis; ideo publicè, & priuatim prçcauendum est à sermonibus in quibus aliquis Sanctorum comparetur Apostolis, vel alicui eorum.

§. 6. Sanctus pariter Antonin. 3. p. suę summæ sacrę Thel. tit. 31. cap. 8. per totum latè supradicta proponit, & confirmat placitis sacræ Scripturæ, noui & veteris Testamenti, Summorū Pont. & SS. Patrum præsertim S. Greg. Bernardi, Chrysost. August. Thomę, & aliorum, & ad initium præcitati cap. probat, quod illa verba psal. 46. *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraam, quoniam Dij fortes terræ, vehementer eleuati sunt,* ad litteram intelliguntur de Apostolis *primoribus* (vt ait ille) *Ecclesiæ tam militantis, quam triunphantis.*

§. 7. Alia quamplura ad idē referuntur à S. Iustino Mart. in Dialogo cū Triphone ab Epiphan. lib. 3. aduersus hæreticos, à S. Io. Chrysost. non solum hom. 1. supracitata de Pentecost. verum etiam, & homil. 1. in actus Apost. à S. Ambr. lib. 3. de virginibus nō longè à fine, à S. Hieron. lib. 1. contra Iouin. & in prologo super Genes. & à S. August. varijs in locis suorum operum præsertim ad psalm. 65. & ab Aug. de Ancona artic. 4. supracitato quæst. 16. ac fusius à qu. 84. vsq; ad 102. eiusdem summæ de Ecclesia, & à Bartholomæo Cassaneo in suo Cathal. gloriæ mundi 3. p. 29. consid. per totam, vbi post relatas quāplures authoritates sacrę Scripturæ, sacrorum Canon. SS. Patrum Theologorum, & Canonistarum, concludit primo, *ex primoribus Ecclesiæ tam militantis, quam triumphantis, censentur Apostoli, qui etiam censentur præferri debere Patriarchis, & Prophetis.* Secundo, quod eisdem *sunt præferendi tāquam Principes populorum.* Tertio, *post Cherubin, & Serafin incessabili voce clamant Sanctus, etc. Dominumq; laudat in calis, gloriosus Apost. chorus, quorum dignitas, est veneranda, quoniam vt canit Ecclesia, ecclesiarum sunt Principes, belli triumphantis Duces, cælestis aulæ milites, & vera mundi lumina.* Quarto denique concludit. *Ex quo ergo Apostoli fuerunt Principes nostri constituti, & Iudices, debent quoscumq; præcedere, vt dictum est. Igitur, &c.* Hæc ille.

Multa

§. 8. Multa quoque ad idem, traduntur à Ludouico Granatensi in Silua locorũ, à Iodoco Lorichio in Thesauro nouo theologico, à Ioanne Lopez in epist. Sanctorum Patrum lib. 1. cap. 23. ab Hugone de Sancto Victore tom. 2. serm. 7. 32. 50. & 71. & à Sancto Ioanne Chrysostomo tom. 3. sermone de præmijs Sanctorum, vt alios omittam breuitatis causa.

Iodochus Lorichius in suo thesauro nouo vtriusq; Theologiæ Tit. *Apostoli*. num. 9. per totum præsertim, §. *quarto ad dignitatem*. ex testimonijs quamplurimis psalmorum, Euangeliorum, ac Epistolarum Sancti Pauli, atque etiam Prophetarum, & Sanctorum Patrum, præsertim D. Augustini de gratia noui Testamenti ad Honoratum cap. 14. & & oratione contra Iudæos cap. 8. & super psalmum 44. & libro de opere Monachorum cap. 5. 6. 7. 8. & 20. & Sancti Hieronymi in Zachariam cap. 12. & in epistola ad Paulinum de instituto Monach. Ac etiam Diui Ambrosij in Epistola ad Ephes. cap. 4. ad illa verba *quosdam dedit Apostolos, quosdam autem dedit Prophetas*, & Dominici Soto de Iustitia, & iure libro 10. quęstione prima art. 3. Idem docet quod supra propositum est in Conclusione de dignitate Apostolorum super alios Sanctos noui, & veteris testamenti asserens, & probãs, quod plura cognouerint, quam vlli prophetarum, cœterorumq; iustorum iuxta illud Christi Matth. 13. *Amen quippe dico vobis, quod multi prophetæ, & Reges voluerunt videre quæ videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt.*

Alia multa ad idem adducuntur satis prolixe ab Authore Polianthea, & à Bercorio collecta præsertim ex Sanctis Patribus, verbo, siue Titulo *Apostolus*.

SVMMA APPENDICIS
Ad 3. Caput.

Sectio Prima.

1 *Demonstratur successio Romanorum Pontificum, & necessitas illius.*

2 *Explicatur duratio continua atq; perpetua Romanorum Pontificum, vsque ad finem mundi.*

3 *Declaratur in quo consistat ratio formalis successionis de qua supra.*

4 *Demonstratur esse propositionem de fide, quod hic* Papa *particularis, videlicet Vrbanus viij. sit caput vniuersalis Ecclesiæ, Christi Domini Vicarius, &* S. Petri *legitimus successor.*

5 *Hæc veritas demonstratur quamplurimis, & validioribus argumentis desumptis ex sacris Canonibus, Concilijs, & Placitis SS. Patrum ac Theologorum, & Iuristarum.*

6 *Ostenditur, veritatem, de qua supra, iam fuisse determinatam de fide.*

7 *Referuntur nonnulli Theologi, qui in proprijs terminis adducunt veritatem de qua supra, quod scilicet hic Papa sit Pastor vniuersalis Ecclesiæ, pertineat ad fidem.*

8 *Adducuntur aliqua animaduersiones pro responsione ad obiectiones contrariorum.*

9 *Demonstratur, fabulosam esse & omnino falsam historiam ab aliquibus inimicis Ecclesiæ confictam de Ioanna, quod sederit in Cathedra Petri.*

10 *Respondetur ad obiectiones quorundam circa fabulosam historiam, de qua supra, et assignatur materia respondendi ad alias obiectiones contra prædicta.*

Sectio Secunda.

11 *Explicatur significatio huius nominis schisma, quiue dicantur schismatici.*

12 *Reijcitur blasphemia laudãtium schisma, adducendo mala quæ ex ipso oriuntur.*

13 Proponitur atq; *resoluitur difficultas, quæ-*

V 2 re

re hoc immanè vitium schismatis habeat sequaces & receptores.

14 *Refertur grauitas pœna qua punitur graue vitium schismatis.*

Sectio Tertia.

15 *Proponuntur, & resoluuntur nonnulla dubia contra prædicta.*

16 *Demonstratur obligatio quam habent homines circa iram atq; iracundiam euitandam.*

17 *Assignatur ratio, & causa quare multiplici pœna plectuntur schismatici.*

18 *Explicantur quæ, & quot requirantur ad iustum bellum.*

19 *Ostenditur quæ & qualis sit obligatio quam habent* Principes *antequã moueant bella.*

20 *Declaratur significatio nominis Belli.*

21 *Meritò damnata fuit heresis Manichæorum, aliorumq; hereticorum dogmatizantium vniuersa bella esse simpliciter illicita, atq; prohibita.*

22 *Insinuantur mala quæ regulariter oriuntur ex conuocatione hereticorum ad bellum vna cum exercitu* Catholico.

23 *Ex SS. Augustino, & Thoma referuntur in particulari causa iusta bellandi.*

24 *De militibus narrantur aliqua vtilia.*

25 *Explicatur, quæ & qualia præmittere debeant* Principes *antequam bella aggrediantur.*

26 *Assignatur ratio, siue causa quare ante bellum diligentius sit semper examinanda causa iustitiæ futuri belli.*

APPENDIX AD TERTIVM
Caput Elucidarij in tres sectiones distincta.

In Prima. Explicatur certitudo successionis summorum Pontificum Romanorum duratura vsque ad finem mundi.

In Secunda. Agitur de abhominabili vitio schismatis, de illius maxima grauitate, & rigorosa punitione.

In Tertia. Fit satis ad obiectiones contra prædicta.

Prima Sectio Appendicis ad 3. cap.

1 EX late iam adductis, validissimisq; argumentis demonstratis superius cap. 1. præcipue vero cap. 3. fundamento primo; euidenter constat inter alia quamplura, quod sequentes propositiones distinctè proponendæ, dici debent, & verè sunt assertiones de fide licet non omnes secundũ eundem gradũ certitudinis fidei, vt inferius declarabo.

Prima Nanq; est. Romanus Pontifex D. Petro Apostolorum Principi in tota Ecclesiastica Monarchia succedit secundum dignitatem, & potestatem, ita vt verus, & indubitatus Christi Vicarius & legitimus Petri successor appelletur, & sit.

Secunda Propositio. Ex Christi Domini mandato vniuit Petrus atq; coniunxit indissolubiliter dignitatem capitis totius Eccl. Cathol. cum Episc. Rom. quemadmodũ inter alios asserit S. Clemens epist. 1. quam Anacl. Alexander, & Leo, magna veneratione recipiunt; Idem expressit S. Greg. in epist. 37. lib. 6. præsertim §. *ipse enim sublimauit*, & Gelas. in Conc. 70. Episc. expressè affirmat. Rom. Eccl. à Christo Domino primatũ habere omnium aliarũ Eccl. vt habetur in cap. *Quamuis* 21. dist. & Anacl. ep. 3. ad omnes Episc. relata in cap. *Sacrosancta* 22. dist. dum inquit S. R. E. Apost. Sedes nõ ab Apost. sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatũ obtinuit. Idem habetur in cap. 2. de summa Trinit. vt alios ferè innumeros tex. Canon. omittã, quos in specie adducit Ant. Cordub. in suo qu. Theol. lib. 4. qu. 1. præsertim propos. 8. quos & alios adducit Aluarus Pelagius loco paulo inferius citando. Idem sentiunt S. Ambr. lib. 5. epist. 32. Sanct. Athanasius in Apologia pro fuga sua. Abbas in cap. per venerabilem, Ioannes Andræas in cap. fundamenta

de ele-

de Electione in 6. & inter alios Albertus Pigius de Ecclesiast. hierarchia lib. 3. cap. 12. S. Antoninus 3. part. tit. 23. cap. 5. §. 7. Turrecremata de Ecclesia lib. 2. cap. 40. & sequentibus, Aluarus Pelagius de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 32. per totum; Card. Bellar. tom. 1. de Romano Pontifice lib. 2. Card. Tuscus pract. conclus. iuris tom. 3. conclus. 3. num. 19. Dominicus Bannes 22. q. 1. art. 10.

Defensor accerrimus huius veritatis explicatę in 2. propositione post S. Thomam Aquinatem extitit inter alios Caietanus in trac. 1. 2. & 3. ab eo ædito de Romani Pontificis authoritate siue institutione, præsertim tract. 3. de instit. cap. 13. vbi multis medijs cōstabilita hac veritate tandem concludit, *Unde Romanus Pontifex Petri successor ac totius Ecclesiæ Pastor*, & statim addit *scitur autē hoc diuina reuelatione facta tum vniuersali Ecclesiæ, tum Sanctis doctoribus innumeris, tum sacris concilijs*, & ad maiorē claritatem subdit immediatè. *Nullus siquidem Christianus dubitare permittitur, ex diuina prodire reuelatione, quicquid ad fidei Christianæ rationem spectans. (de quorū num. hoc constat per decretalem vnam Sanctam esse)* contestatum inuenitur à præfatis, *Communis Christianorum olim nunc, & semper confessio fuit, est, & erit Romanum Pontificem Petri successorem esse Rectorem Catholicæ Ecclesiæ. Nam in Apostolica Sede (nisi quis propriam ignoret vocem) clauditur Apostolica authoritas in Apostolica authoritate; facultatem regendi totam Ecclesiam includunt intelligunt exercitati in Sacris litteris.*

2 Tertia Propositio. successio actualis Pont. Romanorum (ita Deo ordinante) non solum est simpliciter necessaria verum duratio successionis perseuerabit vsq; ad consumationem mundi. Ratio huius ea est communiter assignata à Theologis, quia oues quas pascere debet de mandato Christi Pōtifex Romanus, sunt duraturę vsq; ad finem sęculi. Quis ergo dubitare potest successionem Pastorum earum, pariter esse duraturam vsq; ad finem mundi? Quod etiam in proprijs terminis demonstrant placita Pontificum, & SS. Patrum adducta in 1. & 3. cap. huius Elucidarij, & inter alios Caietanus de Romani Pontificis institutione solidissimis argumentis probat secundam, & hanc tertiam propositionem, præsertim cap. 10. 11. & sequentibus, vbi cumulat ad idem, maxime cap. 14. authoritates Sanctorum, & antiquorum Conciliorum, & Cardin. Bellar. de Pontifice Romano, & Cano lib. 6. de locis Theologicis. Necnon, & Turrecremata in sua summa de Ecclesia. Et Sanderus de Monarchia Ecclesiastica, & de claue Dauid.

3 Quarta Propositio. Successio actualis Pont. Romanorum necessaria in Ecclesia Sancta Dei modo explicato propriè, & formaliter consistit, vt Ecclesia de tempore in tempus habeat hunc vel illum Pontificem in particulari, qui secundū formam specialiter præscriptam, legitimè fuerit electus, & ab vniuersali Ecclesia receptus, & adoratus vt Christi Domini Vicarius, & D. Petri successor.

Tria equidem Considerari possunt in summo Pontifice Romano. Pontificatus scilicer, qui se habet ad modum formæ. Secundo, persona particularis in qua collocatur dignitas Pontificia. Tertio, coniunctio vnius cum altero. Pontificatus sanè vt sæpius demonstratum est à solo Christo Domino pendet, persona vero vt talis absolute considerata à suis causis naturalibus originem trahit. Electio vero huius vel alterius personæ singularis ad Pontificatum, ab Electoribus Romani Pontificis dependere dicitur, qui sunt amplissimi Domini

Cardinales, quemadmodum fusius demonstraui in meo tractatu de electione Canonica Prælatorum, cap. 10. quorum Cardinalium existentium in conclaui, munus est eligere, seu per electionem designare hanc, vel illam personam ad Summum Pontificatus fastigium, hac tamen animaduersione, quod coniunctio ipsa dignitatis Pontificiæ cũ persona ritè, ac legitimè electa dicitur esse à Christo Domino, mediante tamẽ, (vt explicaui,) actu seu electione Dominorum Cardinalium. Quod totum deniq; proponitur Ecclesiæ iuxta vsum, & consuetudinem Ecclesię Romanæ. Quibus addo modum eligendi Pontificem Romanum non fuisse à Christo Domino determinatum seu determinate pręscriptum, alias non posset immutari, sed à Christo fuit Ecclesię commissum, vt optime probat Franciscus Suarez de fide, spe, & charitate, disp. 10. sect. 4. vbi ostendit id esse secundum communem opinionem catholicorum doctorum. Idem quoque demonstrat vsus, & authoritas ecclesiæ. Ex quibus simul declaratur, atq; demonstratur veritas quartæ propositionis, quamobrem communiter Theologi, ac nonnulli Canonistæ tradunt, qualiter in electione Pontificis Romani à Cardinalibus celebrata, per Cardinales non confertur propriè, ac formaliter electo summa iurisdictionis potestas in tota Ecclesia, cum nemo id alteri tribuat, quod non habet verùm secuta electione Canonica statim, ac immediatè, prædicta potestas confertur ritè electo à Christo Domino, itaut electio legitimè facta sit conditio, sine qua non, Pontifex non reciperet in vniuersali Ecclesia eximiam illam potestatem, ita Deo ordinante.

Qui vero desiderant intelligere, cum dicitur Rom. Pont. & Pastor vniuersalis Eccl. quod non dicũtur duo in actu, sed ipse Petrus de mandato Christi pro se, & suis successoribus Eclesiam Romanam euexit in Pontificatum totius Ecclesiæ Catholicæ, quem secum vehebat, ita quod Pontificatus vniuersalis Ecclesiæ quem à Christo habuit, retulit ipse Petrus ad Ecclesiam Romanam sibi illam appropriando, vt egregie docet inter alios Caietanus tractatu 3. de Romani Pontificis institutione cap. 13. vbi post multa ritè fundata colligit quæ sequuntur. *Confert autem nonnihil hac Pontificatus authoritas ad hoc, ut idem sit Romanus Pontifex, & pastor Ecclesia Catholica: non solum vnitate persona, sed identitate Pontificatus*, immediatè subdens. *non dantur Romano Pontifici duo pallia, sed vnum tantum, cum tamen plura dari constet habenti plures Pontificatus, quibus debentur pallia*. Insuper addit, *Petro succedens, authoritatem habet Apostolicam ab Euangelica Christi voce. Pasce oues meas, nam cuilibet Petri successori in Petro dixit Christus, pasce oues meas.*

4 Quinta propositio contra Alphon. de de Castr. lib. 1. de hæres. c. 9. & quosdam alios illa est. De fide tenere debemus aliquo modo, saltem quod Vrbanus 8. qui modo fæliciter viuit, & gloriosè regnat, sit verus, legitimus atq; indubitatus Pontifex Romanus, quemadmodum extiterunt sui antecessores, & per consequens Christi Domini Vicarius, S. Petri Apostolorum Principis successor, ac vniuersalis Ecclesiæ Pastor, & Rector.

Assertum huius quintæ propositionis per se habet communem ferè consensum omnium doctorum Catholicorum, imò nonnulli illud in proprijs terminis proponunt atq; defendunt. Insuper pro se habet testimonia Summorũ Pontificum, Conciliorum, & SS. Patrum quemadmodum ordinate demonstrabitur, & quod amplius est, extat ad firmitatem prædicti asserti, vsus Ecclesiæ Catho-

Catholicæ, quemadmodum est videre in formula, & verbis decreti, quod formatur ab electoribus Pontificis Romani, statim secuta electione huius, vel illius in particulari, Cuius decreti formulam refert inter alios Platina, in vita Gregorij 7. sequentis tenoris. *Nos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, &c. eligimus hodie decimo Kalendas Maij in Basilica S. Petri ad Vincula anno salutis 1073. in verum Christi Vicarium Hildebrandum Archidiaconum, virum multa doctrina, magna pietatis, etc. quem quidem cum ea potestate Ecclesiæ Dei præesse volumus, qua Petrus Dei mandato quondam præfuit.*

Cum itaque ex prædictis notum sit, non solum parem, sed eandem omnino extare rationem de illo, & de alijs in particulari electis, vsq; ad præsentem diem in Pontifices Romanos, eadem etiam de illo, & de illis dicenda erũt, ad quod significandum, inquit, S. Leo Papa in sermone de anniuersario assumptionis suæ ad Pontificatum. *Manet dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseuerans, susceptà Ecclesiæ gubernacula non reliquit.* Cuncta hæc magis explicans subdit *perseuerat* (videlicet Petrus) *& viuit in successoribus suis.* Quibus scilicet Petri successoribus, vt asserit S. Chrysostomus, lib. 2. de sacerdotio. *Christus oues suas commisit*, iuxta illud, *pasce oues meas.* & iterum, *ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.*

Quemadmodum Pastor cognoscit oues suas, ita oues, videlicet fideles, cognoscere & videre tenentur pastorem, non cognitione morali tantum, vt non rectè aliqui asserũt, sed altioris ordinis, cognitione videlicet illa, quæ dicitur, & est de fide, certitudinaliter cognoscere debent fideles hunc, vel illum in particulari, vt puta nunc Vrbanum viij. esse indubitatum verum, ac legitimum Pontificem Romanum cum alijs prærogatiuis superius explicatis.

Id enim voce & scripto fassi sunt, & tradiderunt nonnulli Pontifices Romani, vt ex eorum epistolis constat in quibus asserunt aliqui vsq; ad annum 300. & alij temporibus sequentibus non solum primatum Petri semper extitisse in Ecclesia, sed Petrum habuisse successorem in Pontificatu totius Eccles. Catholicæ, mentionem specialem faciendo, ac Pontifices expresso nomine declarando in singulari, & particulari quemadmodum videre est, in epist. 1. Clementis, in 3. Anacleti in 1. Euaristi, in 1. Alexandri, in 1. Marcelli, in 3. Eusebij, in 1. Marci, in 1. & 2. Pij, in 1. Aniceti. in 1. Victoris, in 2. Calixti, & pariter in prima Melchiadis.

5 Idem quoq; demonstratur ab anno 300. vsq; 600. de Summis Pontificibus, & de alijs subsequenter ex testimonio Iulij, Damasi, Innocentij, Zosimi, Leonis, Gelasij, Anastasij, Ioannis secundi, & Greg. Magni in epist. ab eo scripta ad Aug. Episc. ac Apost. Angliæ, vt breuitatis causa alia ad idem omittam, quæ de facili intueri possunt, distin. 12. 16. 19. 20. 21. 22. 24. 80. 96. quibus in locis præter ea quæ prolixè adducit Caietanus tract. 3. de Romani Pontificis institutione cap. 12. per totum, & alij superius in hac appendice relati colligitur successio singularis, & particularis Romanorum Pontificum, quorum est munus inter alia, Ecclesiæ causas decernere, concilia congregare, quæ sunt de fide determinare, hæreses declarare, & symboli æditionem promere, vt docet inter alios S. Thomas 22. q. 1. art. 10.

Cuncta hæc roborantur ex traditis à D. Thoma p. p. q. 32. art. 4. in corpore, & 22. q. 11. art. 2. in corpore interquam plura

plura docente, quod aliqua pertinent ad fidem, quando ex opposito eorum sequitur aliquod contrarium fidei, si negentur; & hæc sunt illa ex quibus consequitur aliquod fidei contrarium, & corruptio fidei, in quo errare non est absq; hæresi, *& propter hoc* (inquit S. Thomas) *multa nunc reputantur hæretica, quæ prius non reputabantur propter hoc, quod nunc est magis manifestum, quod ex eis sequatur.*

Quibus addi debet alia propositio, si certitudine fidei non esset certum de Romano Pontifice hoc, vel illo in particulari, ruerent siue ruere possent cuncta de fide ab eis determinata, & contrarium esset absq; dubio corruptio fidei iam determinatæ, itaque ex doctrina superius allata S. Thom. colligitur veritas quartæ propositionis, aliàs determinatio Papæ de fide non obligaret ad credendum, & vlterius hæretici insurgerent dicendo, quod fidei determinationes fiunt ad arbitrium vniuscuiusq;, nisi esset indubitatum de fide, hunc vel illum numero Papam fuisse, ac esse legitimè electum, & gaudere infallibilitate in suis decisionibus quam habet ex priuilegio diuino Papa.

Ex his itaq; singillatim põderatis demonstrari potest euidenter veritas asserti in quinta propositione, adiuncto eo, quod cuiuscunq; Pontificis Romani legitimi determinationes de fide, & moribus, sunt infallibiles, vt copiosè demonstratũ est in hoc 3. c. Ex quo argumentum desumunt insigniores Theologi, certitudine infallibili esse tenendum hunc vel illum Papam legitimè electũ, & ab Ecclesia receptum, vtputa nunc Vrbanum viij. esse tenendum, & venerandum tanquam Caput, & Pastorem totius Ecclesiæ.

His accedit, quod Concilia quotquot extiterunt, recognouerunt, prædicauerunt, & acclamauerunt nomine proprio expresso, Pontifices illorum temporum esse veros, ac legitimos Pastores vniuersalis Ecclesiæ, vti videre est, incipiendo à Synodo Nicæna sub S. Syluestro, vsque ad Tridentinum inclusiuè in quibus Romanos Pontifices tunc in Cathedra Petri sedentes, appellant Christi Vicarios, S. Petri successores, eorumq; dignitatem, & potestatem miris encomijs extollunt, de quo habemus egregium testimonium in Concilio Calcedonensi actione prima, dum de Leone tunc Papa dicitur, quod Apostolicum gubernat Trhonum, & actione 2. post lecta Leonis epist. vno ore clamauerunt Patres eiusdem concilij, n. 600. *Anathema, qui ita non credit, Petrus per Leonem loquutus est*, & act. 3. eiusdem Concil. Calcedonensis eiusdem Concilij Chalcedonensis eundem Leonem Dominum suum vniuersalem & Apostolicum vocant, fatentur illius doctrinam, vt Petri amplectendam, vocant illum rectæ fidei fundamentum, insuper doctrinam ipsius tanquam de fide esse recipiendam. Pariter quoq; in 6. Synodo professionem fidei ab Agathone ad Concilium transmissam, vt à vero Pontifice, & Petri legitimo successore eam recipiunt. in 7. quoq; Synodo idem de Adriano euenisse narratur, & in Concilio Lugdunensi sub Innocentio 4. & in alio sub Gregorio x. appellant Romanum Pontificem, Christi Vicarium S. Petri successorem, & vniuersalis Ecclesiæ Pastorem. Idem tanquam de fide habetur diffinitiuũ in Concilio Florentino, vbi additur Pontificem Romanum pro tempore omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem esse. Ipsique in B. Petro, pascendi & gubernandi vniuersalem ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam fuisse. Sed certum est cuncta hæc pro-

proponi tanquam vera, & certa, non tantum certitudine morali, sed aliquo modo diuina, & de fide. Igitur quod hic vel ille in particulari, vel singulari, vtpura Pius V. vel Clemens VIII. vel Vrbanus VIII. sit Pontifex, & vniuersalis Ecclesiæ Pastor, certitudine fidei tenendum, atq; credendum est. Eo magis, quia in Bulla Martini V. in Concilio Constantiensi, in qua hæretici qui volunt reconciliari Ecclesiæ Catholicæ primò omnium interrogantur. Vtrum credant, quod Papa Canonicè electus (expresso eius nomine, qui pro tempore fuerit successor B.Petri,) supremam potestatem habeat in Ecclesia sancta Dei. Vbi duo regulariter ponderantur. Primo quod suspecti de fide Catholica interrogantur de fide vtrum credant, &c. vbi agitur non de fide humana, sed de fide diuina & Christiana, de actu formaliter credendi, vt actus fidei est. Secundo, quod in eadem interrogatione fit sermo in particulari de Papa tunc existente, per quod ostenditur non esse distinguendum, quemadmodum, nec distinguunt Concilia superius relata, Pontificem Romanum in communi, & hunc vel illum in particulari, qui tunc sedit, vel nunc sedet in Cathedra D.Petri, sed eadem fidei certitudine complectuntur hunc & illum, itaut quemadmodum non sufficit in communi tantum credere esse aliquam Ecclesiam Catholicam, sed propter determinationem per Pontifices, & Concilia sæpè factam & confirmatam, necesse est credere hanc in particulari scilicet Romanam Ecclesiam esse veram Ecclesiam Catholicam. Ita quoq; non sufficit credere in communi, quod quicumq; fuerit legitimè & canonice electus, necnon ab ecclesia receptus, siue iste, siue ille sit verus Papa, sed vlterius exigitur, vt fideles credant per actum fidei, quod ille qui proponitur ab Ecclesia tanquam ritè electus, hic & nunc indubitanter sit Papa, & supremum Caput totius Ecclesiæ, qualis est nunc Vrbanus viij. Igitur assertum in quinta propositione de certitudine fidei credendum esse hunc Papam esse Pastorem vniuersalis Ecclesiæ veritate gaudet.

6 Augetur insuper vis, & efficacia huius rationis, & argumenti, dum in eodem Concilio Constantiensi apertè declaratur hæretica, sententia Vvicleph. Ioannis Hus aliorumque hæreticorum falsò dogmatizantium, quod post Vrbanum VI. non sit aliquis recipiendus vt Papa, sed viuendum sit more græcorum sub proprijs legibus, vti est videre in actis eiusdem Concilij sess. 8. inter errores merito condemnatos Vvicleph. num. 9. Quod idem factum est circa errorem Ioan. Hus num. 10. vt in actis eiusdem Concilij sess. 15. proteruè asserentis, quod nullus sine reuelatione speciali diuina possit affirmare de se vel de alio, quod sit Romanus Pontifex, & caput vniuersalis Ecclesiæ, ex qua formula condemnationis ritè colligi potest, atq; debet sequens Corolarium. Igitur oppositum eorundem errorum fide Catholica diuina, & Christiana erit tenendum, amplectendum, atq; credendum, sed oppositum horum errorum est illud explicatum in quinta assertione seu propositione, itaq; remanet vera, & indubitata veritas eiusdem quintæ propositionis.

Hæc vltima consequentia facillimè probatur, nam euidens argumentum est illud, si post Vrbanum VI. non est aliquis recipiendus in legitimum Papam, ergo nec hic nec ille numerando in singulari, & particulari successores ipsius Vrbani VI. sed hoc consequens ex adductis manifeste est hæreticum ergo illud ex quo sequitur, illud consequens erit

erit manifestiùs hæreticum, & contrarium, ac illi directè oppositum erit de fide, prout in nostra quinta conclus.

Iterum magis augetur discursus immediate præmissus ex condemnatione facta in eodem Concilio Constantiensi sess. 15. de errore verè hæretico Ioannis Hus num. 26. quo temerariè nimis dicebat, non eo ipso quod Electores vel pars electorum necessaria ad legitimam electionem Pontificis Romani, secundum ritus hominum, in personam aliquam consenserint, eo ipso personam illam esse legitimè electam, (imò tamq; membrum diaboli addens iniquitatem iniquitati, & falsitatem falsitati) aiebat, vnde siue electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere.

Eandem veritatem contentam in quinta propositione ex consequenti saltem docent nōnulli SS. Patres inter quos vnus est S. Hieronymus super Matthæum, & ad Damasum, cuius authoritas habetur cap. *Quoniam vetus* 24. 91. Sanctus Bernardus de consideratione ad Eugenium, & alij relati in 3. cap. & in hac appendice.

7 Inter illos qui in proprijs terminis proponunt atque defendunt veritatem assertam in omnibus partibus quintæ propositionis connumerari debet Cardinalis Turrecremata Ordinis Prædicatorum, in sua summa de Ecclesia Domini lib. 4. part. 2. cap. 9. §. *Octauum genus*. Vbi inquit *quia nunc* (idest suo tēpore) *in apostolica dignitate sedet Magister Thomas de Sarzana* statim subdens *Ista* (videlicet propositio sequens) *Thomas de Sarzana est Papa, est propositio sapiens veritatem Catholicam*, quod equidem probat validis argumentis in numero, & qualitate, preſertim quia Magister Thomas de Sarzana ritè, & Canonicè est electus in Papam, & ab vniuersali Ecclesia tamquam verus Pont. susceptus. Quæ ratio certe efficax, non est solius Turrecrematæ, sed communis omniū Theologorum, quemadmodum fatetur ipsemet Turrecrem. vbi supra, addens pro maiori efficacia huius rationis, quod ipsa scilicet ratio continet propositionem de fide catholica, & pro tali iam determinata, vt habetur cap. *in nomine Domini*, & in præcitata decretali Martini quinti.

Inter hos (quicquid dicat Pater Suarez) connumerandus est Thomas Caietanus Cardinalis S. Xisti locis præcitatis de Romano Pontifice, & secunda secundæ D. Thomæ quæst. 1. art. 3. in respons. ad 4. argumentum §. *nam manifeste*, & sequentibus, vbi nō possum prætermittere qualiter à Patre Suarez de fide spe, & charitate, disputatione 10. de Summo Pontifice sect. 5. n. 2. malè reponatur Caietanus inter illos, qui sola certitudine morali dicunt sufficere vt fideles credant hunc vel illum in particulari esse verū Pontificem Romanum, & forte non animaduertit Suarez distinctionem eorum quæ ibidem adducuntur à Caiet. Nam aliqua scripsit secundum propriam sententiam, alia vero in persona quorūdam trepidantium vbi non est timor, Quæ scripsit secundum propriam sententiam illa sunt. *Manifeste adoramus Summum Pontificem absolute*. Deinde refert quæ dicuntur à quibusdam ineptè trepidantibus, quæ sunt. *Et tamen secundum istorum timorem, sub conditione esset venerandus, quia quis scit si iste fuerit baptizatus?* Circa quæ duo consideranda sunt, primo. quod manifeste fideles adorare debēt Summum Pontificem rite electum, & per Ecclesiam susceptum, per quæ verba significat esse credendum, & tenendum hunc vel illum Pontificem Romanum rite electum esse verum, & indu-

indubitatum Papam, hocq; certitudine fidei quod magis declaratur ex secũdo. Nam de timore, & trepidatione quorumdam dicit, quod nocet deuotioni eorum iste timor, addens, quod standum est authoritati Ecclesiæ dicentis, hanc hostiam, & hunc Calicem continere corpus,& sanguinem Christi,cum itaq; Ecclesiæ authoritas dicat de hoc vel illo Põtifice Romano, vt patet nunc de Vrbano VIII. quod sit verus legitimus Pontifex totius Ecclesię,non solum certitudine morali, sed certitudine fidei, quemadmodum de hostia modo explicato id quoq; tenendum est.

Tertio loco connumerari debet Dominicus Bannes, & ipse Ordinis Prædicatorum ad 2.2. D. Thomæ quæst. 1. art. 2. dub. 2. post secundam Conclus. in responsione ad argumenta.§. *Respondent aliqui*,& §. *Nihilominus.* Vbi docet *postquã Papa diffiniuit aliquod tenendum secundum fidem, tunc etiam secundum fidem asserendum, est ipsum esse Summum Pontificem,& caput totius Ecclesiæ. Quod magis declarans*, inquit,*vt si verbigratia Gregorius XIII. definiat nunc aliquam propositionem tenendam secundum fidem definit etiam simul, & consequenter se esse Summum Pontificem.* Quæ ratio non est propria ipsius Bannes sed est communis apud omnes Theologos, & adducitur à Turrecremata vbi supra, à Cano lib. 5. de locis Theologicis cap. 5. & ab Andrea Vega de iustificatione lib. 9. cap. 39. & ab Antonio Corduben. loco inferius citando,vt alios breuitatis causa omittam.

Vbi cogor animaduertere errorem repertum apud Suarez,vbi supra de fide &c. Disput. 10. sect. 5. num. 2. dicentẽ, quod Bannes doceat morali tantum certitudine esse tenendum, quod hic singularis Papa, vtputa Greg. XIII. sit Pastor totius Ecclesiæ, nam præter illa iam adducta, fideliter relata circa sententiam Dominici Bannes,ponderanda sunt alia, quæ docuit, & scripsit vbi supra, circa finem eiusdem prolixæ respõsionis ad secũdum argumentum, §.*Nihilominus*, dum exprelsè, inquit, si postquam Ecclesia acceptauit aliquem, vt Summum Pontificem, negaret aliquis illum esse Summum Põtificem verum, nisi ostenderet illum non esse baptizatum, aut non esse virum, non solum esset vehementer suspectus de hæresi; sed vt hæreticus meritò puniretur. Antonius Cordub.in suo quæstionario Theologico lib.4. q. 1. interquam plurima optimè authoritatibus,& rationibus stabilita, duo maximè proponit. Primò, quod Papa legitimè electus, & per Ecclesiam receptus,est caput totius militãtis Ecclesiæ, membrũq; ipsius simul, & caput visibile, subordinatũ Christo capiti primo, & principali, qui non est membrum, sed Dominus, & Redemptor, atq; caput primum Ecclesiæ; subdens, à quo ipse Papa, & Ecclesia habet influxum inuisibilem gratiarum, donorum, & inspirationum, à Papa verò, Ecclesia,habet visibilem gubernationẽ, ministrationem sacramentorum, & institutionem ministrorum, & alia ad cõseruationem, ædificationemq; fidelium in vera fide,& religione Christiana pertinentia; Addens, *qui quidem Papa est Vicarius Christi sicut B. Petrus*; *Successor autem, & non Vicarius Petri, propriè loquendo*; Cuncta hæc, & alia multa ad idem fatetur ipsemet Cordubens. quod illa collegit ex testimonijs sacræ Scripturæ, ex Thoma Vualdensi de Sacramentalibus,ex Turrecremata, Cano, Caietano, Driedono, Roffensi, Soto, Iacobatio, & alijs, quos ibidem, & eorum loca in particulari citat.

Eandem quintam propositionem in proprijs terminis docuit Petrus de Aragonia

gonia ad 2. 2. D. Thomæ q. 1. art. 10. tract. de concilijs pag. 84. secundum impressionem Salamātinam 1584. vbi postquam probauit de fide esse, quod hoc concilium singulare, puta Tridentinum, sit verum, & legitimum Concilium, statim infert. Idem esse dicendum de Gregorio XIII. quod sit verus, & legitimus Papa.

Eandem denique quintam propositionem, consequenter saltem, adducit Andreas Vega lib. 9. de incertitudine gratiæ cap. 39. §. *Quare & Scotus*.

Ex quibus omnibus infertur sexta Propositio. Erronea ad minus infide, & scandalosa dici debet eorum assertio, qui proterue dicunt, sola certitudine morali constare de veritate huius, vel illius Pontif. Rom. in particulari, cum de se sternat viam schismati, & alijs innumeris malis, superiùs insinuatis.

8 Pro solutione quarundam obiectionum animaduerto, quod Pater Suarez vbi supra de fide, spe, & charitate, disputatione 10. ad quartum argumentum, (quamuis in modo loquendi aliqualiter discordet ab alijs Theologis) nihilominus *non video* (inquit) *quomodo posset ab hæresi excusari, qui negat hunc hominem in singulari, vt puta, Gregorium XIII. non esse verum Pontificem, quàm si negaret Romanum Episcopum Petri successorem esse*. Ex quibus manifestè apparet, quod & ipse defendat veritatem quintæ propositionis superiùs relatæ.

Pariter quoq; considero pro responsione ad obiectionem eorum, qui afferunt nō fuisse vsq; modo reuelatā à Deo veritatē, de qua in quinta propositione; quod Deus hanc veritatē reuelauit Ecclesiæ, quando eidem Ecclesiæ reuelauit Petrum esse caput ipsius, in qua reuelatione, generaliter reuelauit veros Petri successores esse legitimos pastores totius Ecclesiæ.

9 De fabulosa, malignaq; hæreticorum falsitate, (quorum arma semper fuere calumniosa mendacia, tanquàm primogenitorū illius, qui est mendax ab initio) qua proterue nimis ausi sunt scribere, quod in Cathedra Petri aliquando sederit mulier quædam in Pontificatu, nuncupata Ioannes Octauus. Quod assertum facillimè de aperto, ac euidēti mendacio conuincitur. Id namq; non fuit, neq; Deus tale quid vnquam permisisset.

In hoc enim fabuloso mēdacio duo contradictoria, & omninò impossibilia narrantur. Dicunt enim hāc Mulierem Pontificatum gessisse inter Leonem Quartum, & Benedictum Tertium. Quodq; in Pontificatu vixerit duobus annis, sed certum, ac euidens est apud omnes, quod Leoni Quarto immediatè successit Benedictus III. Quod etiam per obitum Leonis 4. vacauerit sedes solum, ac tantum quindecim diebus, vt demonstrant omnes sincerissimi Scriptores, præsertim illi, qui illis temporibus viuebant, & aliqui eorum Romæ commorabantur, qui testes fuere oculati eorum, quæ scripsere. Inter quos vnus extat magni nominis, & auctoritatis, Anastasius bibliothecarius, qui Romæ interfuit electioni Leonis Quarti, & Benedicti Tertij, quemadmodum ipsemet testatur in vitis Pontificum.

Idem quoq; scripsit Addo Vienensis, qui illis temporibus claruit, suamq; Chronicam conscripsit, in qua sequentia verba leguntur, *Sergio defuncto, Leo succedit, quo obeunte, Benedictus in sede Apostolica constituitur*.

His additur aliud inuerisimile ne dicam simpliciter impossibile, quod asserunt calumniatores in prædicta fabula, dum dicunt factum de Pōtificatu illius fœminæ euenisse anno 855. nihilominus certum est, atq; indubitatum apud omnes

omnes, quod innumerabiles ferè Scriptores, qui per annos 500. Chronicas maximè Pontificum ediderunt, in quibus nec minimum quid, etiam remotè de prædicto fabuloso mendacio mentionem faciunt.

Omitto breuitatis causa numerosam multitudinem aliorum inuerisimilium, atque contradictionum contentorum in narratione dictæ fabulę, cuius author, vt fertur, extitit Martinus Polonus, qui vixit, & scripsit post quingẽtos annos à tẽpore, quo supra. Quem Martinũ multi Scriptores Ecclesiastici, præsertim Cardinalis Bellarminus *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, ad annum 1250. pagina mihi 208. dicit fuisse virum valde simplicem, qui *fabellas nonnullas pro historijs obtrudit*.

Quicunque verò plura validiora, & optima argumenta pro euidenti confutatione prædictæ fabulæ desiderant, legant tradita ab eodem Cardinali Bellarmino lib. 3. de summo Pontifice cap. 24. & Nicolaum Serrarium Iesuitam in erudito libello ab ipso edito, ac inscripto. *Error popularis de fabula Ioannæ, quæ Pontificis Romani sedem occupasse falsò creditæ est*.

10 Ad eandem falsitatem longiùs propellendam animaduerto, quod Magdeburgẽses ineptè, ac temere nimis, tamq; Ecclesiæ hostes prædictam fabulosam historiam contendunt attribuere Marciano Scoto, & Sigiberto, qui Martinũ Polonum præcesserunt, cum tamen in exemplaribus antiquioribus, & fidelioribus eorundẽ tale quid nõ inueniatur, sed hic error malitia hæreticorum irrepsit in modernioribus exemplaribus.

Hinc est, quod Platina, & si aliquando malè affectus Pontificibus Romanis, mentionem faciens de prædicta fabula, de illa scribit dubitanter, & tanquam de re incerta, quæ nullum habet fundamentum, nisi assertio stulti vulgi, cuius stultitiam latissimè declaraui cap. 2. huius Elucidarij, præsertim num. 53.

Insuper ponderandum est, quod Papa nõ dicitur verum caput Ecclesiæ ratione formali sanctitatis, aut charitatis, seu gratiæ, vel fidei personalis, vt latiùs demonstratum est in cap. 3. huius Elucidarij; quia sub hac ratione formali nõ influit in membra, sed ratione dignitatis, & auctoritatis Pontificiæ dicitur, & verè est caput, & Pastor vniuersalis Ecclesiæ, quam à Christo accepit, ad illam gubernandam, & regendam legitima electione Cardinalium interueniente, modo explicato in hac eadem appendice, præsertim nu. 3. Quandoquidem secundum doctrinam Alberti Pighi lib. 4. Eccl. Hierarch. capit. 8. (de qua latè superiùs dictum est, adiuncta authoritate aliorum Doctorum ibidem relatorum) Papa non potest esse hæreticus, dicente Christo, non solum de Petro, verum etiam de Romanis Põtificibus successoribus D. Petri Lucæ 22. *Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua.* Quam verborum interpretationem tradunt Magister Sententiarum in 3. dist. 24. & D. Augustinus tract. 92. super Ioannem. Beda, S. Ambrosius, & Theofilactus ad eadem verba Lucæ præcitata cap. 22. & ita credendum est, habito præsertim respectu, & ordine ad suauẽ Dei dispositionem, per quam Põtifex Rom. est Iudex, & Magister totius Ecclesiæ in causa fidei. Qua valde rationabili constituta positione, seu sententia, facillimè euitantur innumeræ ferè difficultates, & mala, vt fusiùs dictum est cap. 3. huius Elucidarij num. 38.

Quæ obiectiones reijci possũt etiam præsupposito, quod Papa possit hæresi laborare; quia vt superius dictum est, cap. 3. num. 31. quandiu fungitur

officio Pontificis seruatis seruandis, vt Pontifex nequit errare in fide, & in decisionibus eorum, quæ pertinent ad fidem, siue ad bonos mores totius Ecclesiæ.

Ad id pariter quod aliqui obijciunt. Quod eligi potest quis in Pontificem Romanum incapax, Pontificatus, præter ea, quæ diximus in hac eadem Appendice numer. 9. Respondendum est negatiuè assignando pro ratione, quia apud Deum extat specialis prouidentia in hac re maximi momenti, vt numquam legitima electione, quis eligatur in Pontificem Romanum, qui in rei veritate non extiterit capax huius electionis, & dignitatis.

Addo secundam respōsionem, quod statim, atque recipitur, & approbatur per Ecclesiam, quæ est magistra, & columna veritatis, quæ regitur singulari instinctu Spiritus Sancti in re tanti momenti talis Pontifex eo ipso intelligitur, quod fuerit canonicè electus, quoduè sit capax Pontificatus, & verè sit Pontifex vniuersalis Ecclesię modo fusius declarato in propositionibus propositis, declaratis, ac comprobatis in hac Appendice Sectione prima.

His superaddo, quod secuta electione, & approbatione Ecclesiæ modo dicto, fides ipsa inclinat credentes in illam propositionem; Hic (vtputa) Vrbanus Octauus, est verus Papa, & Pastor vniuersalis Ecclesię.

Et quærenti vnde oriatur hæc inclinatio, cum nonnullis egregijs Theologis respondendum est, id sanè dependere ex duabus propositionibus de fide prima, quarum est. Quem Christus Dominus vult audiri in ijs, quæ ad fidem, vel mores pertinent totius Ecclesiæ, is profectò legitimus Pastor vniuersalis Ecclesiæ censetur. Secunda. Ecclesia est parata audire, in ijs, quæ fidei, vel morum sunt, ex Cathedra docente Vrbanum Octauum, igitur hic in particulari est verus, & legitimus Pontifex vniuersalis Ecclesiæ.

Prima propositio, fundatur super illud, quod Petrus determinatè, & eius Successores pro tempore extiterunt, ac erunt, ex ordinatione diuina totius Ecclesiæ fundamentum visibile, iuxta illud Matth. 16. super te ædificabo Ecclesiam meam, & Ioannis 21. *Pasce oues meas*. & Lucæ 22. *Tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*.

Secunda verò propositio, de qua supra, demonstratur ex eo, quod Christus præcepit, vt audiantur ab Ecclesia Petrus, & legitimi eius Successores, in ijs, quæ fidei, & morum sunt vsque ad consummationem seculi, aliàs nūquam essemus certi de legitimo Pontifice Romano, quod est erroneum, & hæreticum modo superius explicato, vt latius demonstrat Turrecremata lib. 2. doctrinanalis fidei cap. 29. Roffensis contra Luterum artic. 25. Cano lib. 6. de locis Theologicis, & Driedo lib. 4. de dogmatibus cap. 4. p. 2. & 3.

Denique considero, quod etsi aliquando Ecclesia non cognouerit ita celeriter, vel approbauerit hunc, vel illum pro vero Pontifice Romano, vt accidit tempore Schismatis: nunquam tamen non legitimum, nec verum, pro legitimo, siue vero approbauit, seu recepit. Quod non solum omnes Catholici concedunt, sed id etiam demonstrat longa temporum experientia; nec quid tale permisisset Deus, neque permittet in futurum, propter maxima detrimenta, quæ inde nascerentur.

Sectio Secunda.

11 Necessarium est ad perfectā explicationem, & claritatem eorum, quæ superius dicta sunt de *Schismate*, & *Schismaticis*. Ponderare sequentia. Pri-

Primò. Ethymologiam, seu significationem huius nominis *Schisma*, quod est, nomen græcum habens deriuationem à verbo σχίζω, quod latinè significat scissuram, quapropter dicebat Isidorus lib. 8. Ethymolog. cap. 3. nomen Schismatis à scisura animorum vocatum est. Scisio autem vnitati opponitur, qua nominis descriptione vsus est S. Thomas 2. 2. quæst. 39. art. 1. ad initium corporis addens. *Vnde peccatum schismatis, dicitur, quod directè, & per se opponitur vnitati*.

Ex quibus, adiunctisq; alijs cumulatis ab eodem S. Doctore, præsertim ex sacra Scriptura collectis, postquam dixit Christum caput esse Ecclesiæ, cuius vicem in terris gerit Summus Pontifex Rom. expressis verbis cōcludit, *& ideò Schismatici dicuntur qui subesse renuunt Summo Pontifici, & qui membris Ecclesiæ ei subiectis communicare recusant*.

Eadem docuerat S. Ioannes Chrisostomus homil. 3. ad Corinth. 1. vbi per schismata exponit sectas, scissuras ab Ecclesia recedentium, diuersaq; capita sequentium, & pereuntium. Pelagius Papa 14. q. 1. cap. *Schisma*.

Hinc est, quod meritò Sancti Patres quasi vno ore loquentes, asserunt quod Schismatici per se intendentes, ac volentes Ecclesiam Dei scindere, peccant in fide, præsertim contra illum articulum Symboli, *Credo in Spiritum sanctum, & vnam sanctam Ecclesiam Catholicam*, vt optimè inter alios animaduertit S. Aug. ad Neophytos, cuius authoritas habetur de consecrat. dist. 4. *Prima igitur ad finem*.

12 Ex ijs euidenter reijcitur error, siue blasphemia, seu manifesta hæresis eorū, qui docebant, schismaticum, dicere perfectionem, quæ meritò tanquam hæresis fuit condemnata à Gregorio XI. vt refertur in Directorio Inquisitorū 2. p. q. 10. Etenim, vt breuiter dicam, duo complectitur Shisma; primum, non obedire Ecclesiæ, ex intentione directè non obediendi, neque recognoscendi illam pro matre sua. Secundum, prouenlens ex primo, non subijci iudicio Ecclesiæ. Quæ duo insinuat S. Thomas, vbi suprà, in respons. ad secundum argumentum, dum inquit, *non obedire præceptis cum rebellione quadam constituit schismatis rationem*. Statim, & immediatè subdens: *dico autem cum rebellione, cum & pertinaciter præcepta Ecclesiæ contemnat, & iudicio eius subire recusat*, & in vltimis verbis prolixæ responsionis ad tertiū argumentū expresè ait: *Cęterū nullū schisma est, quod nō sibi aliquam hæresim confingat, vt rectè ab Ecclesia recessisse videatur*. Et S. Chrysostom. homil. 11. ad Ephes. *dico, & protestor (inquit) Ecclesiam scindere non minus esse malum, quàm incidere in hæresim*. Imò D. Thomas ex authoritate S. Hieronimi in epist. ad Galat. benè intellecta, & ab eo ritè explicata in præcitata responsione ad 3. argum. 1. art. & latius in corpore 2. artic. post multa tandem concludit: *Vnde manifestum est, quod peccatum infidelitatis ex suo genere est grauius, quàm peccatum Schismatis, licet possit contingere, quod aliquis Schismaticus grauius peccet, quàm infidelis, vel propter maius periculum, quod inducit, vel propter aliquid huiusmodi*, & in respons. ad tertium argumentum eiusdem secundi articuli. *Odium Dei (inquit ille) quod opponitur charitati quantum ad principale obiectum* (per principale obiectum charitatis intelligendo bonitatem diuinam) *non est minus: tamen inter peccata, quæ sunt in proximum peccatum schismatis videtur esse maximum, quia est contra spirituale bonū multitudinis*. Multa ad idē cumulat Caiet. vbi supra art. 1. in solutione ad primum, & secundum dubium ab ipso

ipso ibidem propositum. Hinc est, quod Constantinus Imperator, vt refert Sozomen. Ecclesiast. Histor. lib. 1. cap. 18. dicere solebat, se schisma, & Ecclesię diuisionem quouis malo grauiorem esse arbitrari. & Sanctus Ioannes Chrysostomus homil. 11. ad Ephesios. Nihil Deum ęquè irritat, quemadmodum diuisam esse Ecclesiam. Schisma itaque iure appellatur à Glosa (relata à D. Thoma 1. Corinth. cap. 11. lectione 4.) peccatum multitudinis, à quo cętera oriuntur mala.

13 Eadem quoad substantiam tradunt Alexander Alensis in Summa. p. 2. q. 153. Gerson. p. 1. & 4. Iodochus Lorichus in Thesaur. nouo Theolog. Petrus Chrespetius in Summa Catholicę fidei. Syluester, & omnes ferè Summistę antiqui, & moderni verbo *Schisma.* siue *Schismaticus*, pręsertim Caietanus in sua Summula peccatorum, verbo *Schisma.* Nauarr. Manual. cap. 27. numer. 57. & Card. Toletus. libro 1. Instruction. capit. 19. numero 21. & sequentibus.

Ex grauitate pœnę, siue pœnarum facillimè demonstrari potest enormitas maxima peccati Schismatis, duplici etenim pœna, vt omnes pręcitati Authores tradunt, puniendi sunt Schismatici, præsertim D. Thomas vbi supra art. 4. Prima etenim pœna dicitur spiritualis, & est pœna excommunicationis; altera verò dicitur temporalis, quæ adhibetur per coertionem brachij secularis; De prima enim dicitur Numer. 16. *recedite à tabernaculis hominum impiorum* (qui scilicet schisma fecerunt) *& nolite tangere ea, quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini peccatis eorum*, quæ inter spirituales maxima est, vt omnes Theologi, & Canonistæ asserunt. De secunda extat punitio Dei iudicio secuta in persona Dathan, & Abiron cum multis alijs, qui morte horribili periere ob schisma. Rationem huius duplicis pœnæ assignat S. Doctor, *quia Schismaticus in duobus peccat* (subdens) *in vno quidem quia separat se à communione membrorum Ecclesiæ, et quantum ad hoc conueniens pœna Schismaticorum est, vt excommunicentur. In alio verò, quia subdi recusant Capiti Ecclesiæ, & ideò quia coerceri nolunt per spiritualem potestatem Ecclesiæ, iustum est, vt potestate temporali coerceantur.*

Sectio Tertia.

Continens aliqua dubiola, quorum solutionibus prædicta magis elucidantur.

14 QVorum primum est. Quare peccatum schismatis cũ sit tam graue, atque abominabile magnam pœnarum acerbitatem admittens, nihilominus habeat sequaces, & receptores? Huic difficultati breuiter respõdere possumus ex doctrina D. Thomæ 1. Corinth. cap. 11. lect. 4. §. *Dicendum est autem.* Vbi inter multa dicit, quod per dissensionem, vel schisma soluitur, atque tollitur rigor disciplinæ, quasi dicat, ingenia illa feruẽtia tumultuantia, quæ procul abiecta humili mansuetudine inflata inueniuntur sensu superbiæ, & suæ carnis, effugere cupientes rectæ disciplinæ rigorem, in barathrum schismatis labuntur.

Sunt enim quamplures Doctores grauissimi ritè ponderantes, quod χόλος Latinè furor ira, & iracundia dicitur. Quapropter dicebat Hugo libro 2. de Sacram. quod ira est irrationabilis perturbatio mentis. & S. Thom. 2. 2. q. 157. art. 1. ad tertium argumentum, vitium iracundiæ importat excessum iræ, & ex ijs consurgit audacia, ideò prædominati à schismate in furorem, iram atque iracundiam prolabuntur, ex quibus nimis audaces ad malũ eligendum

tan-

tanquam furiæ indomitæ excitantur: ideò Aristot. 3. Ethic. cap. 8. scripsit; *Est maximus ad subeunda pericula aculeus iracundia*: subdens: *iracundi quidem celeriter commouentur, & in quos non decet*, & lib. 5. de Republ. cap. 10. *odium magis rationi obtemperat, quàm ira*. omne quidem sine ratione factum, peruersum est, aiebat Plutar.

Qua occasione paucis multa complectens de vitio iræ, atque iracundiæ ab omnibus fugiendo quemadmodũ prolixe, sed egregiè demonstrant Seneca tribus libris de ira ad Nouatum, & Lactantius Firmianus lib. de Ira Dei ad Donatum vna cum alijs ferè innumeris Authoribus Græcis, & Latinis, dicamcum S Thoma, vbi supra, quod hoc vitium propriè directè, & per se opponitur virtuti mansuetudinis, tantoperè verbis,& operibus commendatæ à Christo Domino dicente: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*. Ab hoc enim abominabili vitio multa mala nascũtur, est enim radix,& caput omnium vitiorum, vt asserit inter alios S. Gregorius 31. Moralium, & Seneca in Thieste traged. 2. *Iratus nihil nisi crimina loquitur*. Addunt alij, *& operatur*. Ira, atque iracũdia rationis vsum perturbant, mentem hominis præcipitant, insaniæ, & cęcitatis pariunt exordium, superbiam, assentationem, fallaciam, acerbiora odia, lites, & capitales inimicitias, fouent, atque augent. Denique iracundia meritò dicitur perturbatio ferina, dura, violenta, cedium causa, calamitatis socia, iacturæ concitatrix, ac animæ, & corporis perditionis origo. Hinc est, quod S. Io: Chrysost. vnà cum alijs SS. Patribus frequenter dicere solebat, Iracundum grauiorem esse illo, qui à dæmone vexatur, seu breuem quemdam Dæmonem, propter quæ mala Ouidius homines fortissimos adhortabatur.

Vince animos, iràq; qui cætera vincis. & Aristot. lib. 2. Rethoric. capit. 21. *Irã immortalis, cum sis mortalis nõ serua*.

15 Procul itaque à cunctis sit ira, atque iracundia, præsertim ab illis, qui aliorũ curam gerunt quemadmodũ inter alios disertis verbis explicat Isidorus Hispalensis lib. 3. de summo bono cap. 40. dum inquit, *Iracundi Doctores per rabiem, furoris disciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis cõuertunt, & vnde emendare subditos poterant, inde potius vulnerant*. & S. Gregor. lib. 5. Moral. *Necesse est* (inquit) *vt qui zelo rectitudinis mouetur, attendat ne ira extra mentis dominium transeat, sed in vltione peccati tempus, modumq; considerans, surgentem animi perturbationem subtilius retractando restringat, animositatem reprimat, & motus feruidos sub æquitate disponat, vt eo fiat iustior, vltor alienus qui prius extitit victor suus*.

Hinc est, quod Salustius dicebat. Quæ apud alios iracundia dicitur, ea in imperio superbia, atque crudelitas appellatur.

Secunda Difficultas est.

16 Cur scilicet non vnica tantum pœna, sed duplici veniant plectendi Schismatici? cui breuiter respondet S. Thom. 2. 2. q. 39. art. 4. in responsad 3. dum, inquit, quod *Pœnæ præsentis vitæ sunt medicinales, & quando vna pœna non sufficit ad coercendum hominem superadditur altera*. Idq; corroborat exemplo medici, qui ideò multiplicat medicinas corporales, quando vna tantum non est efficax: deinde subdit, *& ita Ecclesia quando aliqui per excommunicationem sufficienter non reprimuntur, adhibet correctionem brachij secularis, sed si vna pœna sit sufficiens, non debet alia adhiberi*.

De pœnis Schismaticorum inter alia videnda sunt, quæ tradit Caietanus in Summula, præsertim verb. excommunicatio, cap. 7. & Turrecremat. lib. 4. Summæ c. 18. excommunicantur enim Schismatici in Bulla Cœnæ Domini.

17 Tertia difficultas, quam mouet, atque resoluit egregiè Caietanus in Summula, verbo Schisma, & 2. 2. q. 39. art. 1. necnō Bannes, & alij expositores D. Tho. vbi supra q. 39. art. 1. Occasione verborum D. Thomæ ibidem in responsione ad secūdum argumentū, dicentis; *quod non obedire præceptis* (intellige Ecclesiæ, & Capitis eius) *cum rebellione quadam, constituit Schismatis rationem*; & est, An quilibet Catholicus, qui recusat præcepta, vel iudicia Papæ, dici possit Schismaticus? cui difficultati respondendum est triplici propositione, præsupposita distinctione trimembri, recusare etenim præceptum, siue iudicium Papæ contingit tripliciter. Primò, ex parte rei iudicatæ, siue præceptæ. Secundò, ex parte personæ iudicantis, & præcipientis. Tertiò, ex parte officij, & muneris ipsius, qui iudicat. Qui Papa est, & Caput vniuersalis Ecclesiæ.

Sit itaque prior propositio. Quicunq; recusaret seruare sententiam ritè latam per Pontificem Romanum, etiam quod hoc faciat cum pertinacia, grauissimè quidem peccat coram Deo, & hominibus, quamuis in rigore nequeat dici Schismaticus, sermo est in hac propositione de sententia, non in materia fidei, sed vt exemplificant Caietanus, & Bannes, intelligitur de executione sententiæ, per quam mandat Papa, vt quis ab aliquo bello abstineat, vel restituat aliquem statum, seu aliquid huiusmodi. Ratio verò asserti in priori propositione est, quia ille simul potest retinere recognitionem Pontificis Romani, tanquam Capitis Ecclesiæ, etiam quod aliunde renuat in hoc, vel in illo singulari exequi sententiam eius.

Secunda propositio. Si quis verò recuset præceptum, siue iudicium Papæ ex parte personæ iudicantis, quia illi propter aliquas rationes est suspecta, paratum tamen retinens animum recipere Iudices non suspectos sibi à Papa designandos. Iste proculdubio, neq; Schismatis, neque alterius grauioris vitij culpam incurrit, cùm sit naturale cuiq; cauere à periculis, & nociuis, dummodò id fiat absque scandalo.

Tertia propositio. Si quis verò Papæ iudicium, seu præceptum ex parte officij, quo fungitur proteruè, atque pertinaciter recuset, renuens cognoscere ipsum, vt Superiorem, & Caput Ecclesiæ. Tunc dicitur Schismaticus, quamuis credat illum esse superiorem iudicem in terris, secundum quem sensum, & explicationem sunt interpretanda verba D. Thomæ superius relata ad secundum argumentum. Etenim inobedientia quantumcunq; pertinax sit, schisma nō constituit, nisi coniunctam habeat rebellionem ad officiū Papę, vel Ecclesię.

18 Excitatus ne dum instantijs quorūdam, verum etiam ex ijs, quæ continentur in propositionibus immediatè relatis circa resolutionem tertię difficultatis, cogor hìc breuiter explicare, quæ qualia, & quot, requirantur per se ad rationem iusti Belli. Quamobrem ea, quæ prolixè adducuntur à Theologis 4. sent. dist. 15. ab Adriano in 4. in materia de pœnitentia, in quæst. speciali de Bello. ab Henrico quodlib. 15. q. 15. à Summistis verbo Bellum, & à compluribus alijs Authoribus, præsertim à Diuo Thoma 2. 2. q. 40. art. 1. & sequentibus, & ab expositoribus eiusdem vbi supra, maximè à Caietano, & bannes ad formam breuitatis per sequentes propositiones redigam.

Prima

Prima Propositio quæ est D. Thomę & suorum interpretum vbi supra. Tria sunt quæ constituunt collectiue bellum iustum, prima authoritas Principis cuius mandato bellum est gerendum; Secundum Causa iusta; Tertium requiritur vt bellantium intentio sit recta, vt scilicet bonum promoueatur, & malum bello vitetur.

Per primam enim conditionem prohibetur personis priuatis bellum mouere, hinc est quod dicebat S. Augustinus lib. 22. contra Faustum cap. 15. *Ordo naturalis mortalium paci accommodatus hoc poscit, vt suscipiendi belli authoritas, atq; consilium penes Principes sit*. Et de secunda conditione explicata in priori propositione idem S. Augustinus lib. 83. questionum q. 10. *Iusta bella* (inquit) *solent diffiniri quæ vlciscuntur iniurias, si gens vel Ciuitas plectenda est, quæ vindicare neglexerit, quod à suis improbe factum est, vel reddere, quod per iniuriam ablatum est*. De tertia quoq; conditione dicebat S. Augustin. lib. 23. de verbis Domini quæst. 1. *Apud veros Dei cultores etiam illa Bella peccata non sunt, quæ non crudelitate, aut cupiditate, sed pacis studio geruntur, vt mali coerceantur, & boni subleuentur*. Et alibi lib. scilicet 22. contra Faustum cap. 74. circa initium, *nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, implacatus & implacabilis animus, feritas bellandi, libido dominandi, & si quæ sunt similia, hæc sunt quæ in bellis iure culpantur*.

Secunda Propositio, quæ infertur ex iam adductis est, quod Bellum per se, & intrinsecè non est malum, sed seruatis conditionibus de quibus supra, est licitum. Hanc propositionem per modum principalioris conclusionis proponit, declarat, atq; demonstrat. S. Thomas, vbi supra quæst. 40. art. 1. & ibidem expositores eius præsertim Caietanus, & Bannes. Eadem propositio euidenter probatur multis exemplis in sacra scriptura expressis, vt pura illo Abrahæ gen. 40. qui bellum gessit, & de parta victoria commendatur, atq; benedicitur, quemadmodum inter alios animaduertit Sanctus Ambrosius lib. 2. de Abraham, c. 7. & 8. Insuper ex sacra Genesi, vsq; ad lib. Machabæorum inclusiuè narratur multos sanctorum gessisse bella iustissima, vt Moysen, Gedeon, Iosue, & alij de quibus inquit Apostolus ad heb. c. 11. Sancti per fidem vicerunt Regna. In nouo quoq; testamento Lucæ 3. S. Ioannes Baptista euidenter approbat tanquam bonum & rectum, bellum iustũ, siue munus militare rectè exercitum; ijs accedunt placita Sanctorum Patrum præsertim S. Augustini, vbi supra, & S. Ambrosij lib. 1. officiorum cap. 27. & 29. imo expresse tradit S. Thomas, vbi supra art. 2. in responsad 4. argum. non solum iustum bellum de se esse licitum verum etiam, & meritorium.

Tertia Propositio. Supra dicta sunt exponenda de Bello non defensiuo tantum, cũ certum sit huiusmodi Bellum iure naturæ posse etiam à populis exerceri, sed de Bello aggressiuo contra hostes, sermo noster intelligendus est. ita communiter omnes, vt optimè probat inter alios D. Thom. 22. q. 108. art. 2.

19 Quarta Propositio. Princeps perfectus tamen, cuius, & non alterius, authoritate bellum indici potest, (ex Caietano & alijs vbi supra) tenetur diligenter examinare, & inquirere de vera iustitia causæ, siue causarum mouendi bellum non solum per se, verum etiam per alios adhibito quoq; semel atq; iterum consilio verè Sapientum. Ideo dicebat inter alios Magister Victoria in relectione prima de potestate Ecclesiæ, q. 3. n. 20 & 21. quod nõ sufficiebat ad iustitiam Belli, quod Principes crederet se habere iustam

iustam causam, nam omnes de facili id crederent, ideo addebat. *Oportet ad Bellum iustum examinare magna diligentia iustitiam & causas Belli, & audire rationes etiam aduersariorum*, quod non ex se dixit, sed innixus doctrinæ D. Thomę & discipulorum eius præsertim Caiet. & Bannes, & aliorum vbi supra. idem sentit Dominicus Soto, lib. 4. de iustitia & iure q. 4.

Huius etiam assignari potest ratio, quia in rebus moralibus, valde difficile est, verum iustumq; attingere; ideo si hæc negligenter tractentur, in illis de facili errabitur in materia valde graui, & periculosa. His adaptari potest illud, Iob 29. *& causam quam nesciebam diligenter inuestigabam.*

20 Idq; totum confirmatur, quia Bellum significat supremum actum iustitiæ vindicatiuæ, diligentius itaq; de illius iustitia, & rectitudine antequam incipiatur inuestigandum est. meritò Caietanus 2.2.q.40.art.2.in respons. ad 3. postquam dixit aliam conditionem Belli esse iustitiam causæ ab illa authoritatis qua indicitur, tandem concludit *oportetet in bellis non solum authoritatem indicentis, sed etiam causam, & hinc sumere, quod nulla authoritas sufficit ad iustitiam belli, si iustitia desit in causa.*

Corrolaria.

21 Ex ijs quatuor propositionibus duæ aliæ per viam necessariæ illationis colliguntur, quarum prima est. Ritè ac rectè semel atq; iterum damnata fuit hęresis Manichæorum Vvicleph. Lutheri & aliorum falsò temere, nimis dicentiumq; vniuersa Bella, & eorum vsum esse malum, & illicitum.

22 Secunda propositio per modum Corrolarij potest contingere, vt sit illicitum imo & graue malum aduocare infideles seu hęreticos milites in auxiliū contra Cathol. etiam in iusto Bello, hoc nāque videtur insinuatū 2. Paralyp. c. 16. vbi acriter repræhenditur Rex Assa, eo quod aduocasset exercitum Syriæ in sui auxilium contra Regem Israel, cui meritò dixit Propheta, *stulte igitur egisti, & propterea aduersus te Bella consurgent.*

Insuper ex huiusmodi conuocatione frequenter oriuntur scandala in Repub. Christiana, & consimiles milites non seruant iura Belli, nec reuerētiam exhibent locis sacris, sed aliquando nimia temeritate cuncta profanare tentant, vt alia multa mala inde prouenientia, breuitatis causa omittam.

23 Qui vero cupiunt in particulari intelligere, vel scire aliquas causas iusti belli. Legant D. Tho. vbi supra qu. 40. artic. 1. in corpore, & in responsione ad argumenta, & ibi inuenient duas causas in singulari adductas ex D. Augustino. Prima est. Quando Ciuitas Respublica, siue Princeps vindicare neglexerit, quod à suis subditis male, & iniquè factum est, hac enim causa permotus Dauid habuit Bellum cum Rege filiorum Amon quemadmodū habetur 2. Reg. c. 10. Altera vero causa ibidem assignata est. Quando Respublica, vel Princeps neglexerit omnino restituere, quod per iniuriam ablatum est. Qua de causa, quamplurima bella iustè habita fuere, vt latè habetur ex historijs, tam sacris, quam prophanis, & in iustitia harum causarum omnes conueniunt Theologi, ac etiam iurisperiti, vt asserunt expositores D. Thomæ, vbi supra.

24 Vt aliquid etiam de militibus dicam ex Caietano, vbi supra, & in sua summula peccatorum, verbo *Bellum*, & ex Syluestro, & alijs colligo, Milites illos, qui sunt semper parati ad Bellum in omni euentu parum, aut nihil curantes de iustitia, vel iniustitia causæ illius belli,

li, sed solum, ac tantum ad qualitatem stipendiorum respiciunt, esse in statu peccati mortalis, nec ita de facili esse absoluendos, quia retinent animum paratum ad quodcunq; bellum etiam iniustum, & ad malum parati sunt, ideo dicuntur viuere cum affectu peccati mortalis, & sermo est de dubio non speculatiuo sed practico, quamobrem dicebat S. Pater Augustin. tract. 19. de verbis Domini, militare non est delictum, sed propter prædam, militare peccatum est, frequentium enim aurum, & opes bellorum causæ sunt.

25 Ad id vero, quod aliqui Iuristæ simpliciter & absolutè affirmant, quando scilicet certò non apparet an Bellum sit iustum, sed extant dubia hinc inde, sit standū semper præcisè Principis declarationi & consiliariorum eius. Respondendum est id habere veritatem, quando Bellum agitur pro defendenda Religione Christiana contra manifestè hostes. Tunc enim Principi dicenti imminere necessitatem defensionis fidei, credi potest, vt docet Alexander cons. 216. volum. 2. Oldradus cons. 258. Rolandus consil. 1. num. 58. & 60. *vbi inter cætera (inquit)* quod non est facienda in hoc inquisitio scrupulosa; vt faciunt aliqui decuriones timoratæ conscientiæ. Qui doctores ex consequenti saltē, docent id quod tradunt Theologi in casu dubij de iustitia belli, cuncta esse diligenter examinanda hinc, & inde antequam deueniatur ad indictionem belli; cuius probationes debent esse luce meridiana, (si possibile foret) clariores. Ideo Princeps, qui debet mouere Bellum præmittere tenetur sufficientē, & necessariam omnem possibilem diligentiam, vt cum consiliarijs, etiam non sibi subiectis examinet iustitiam causæ mouendi bellum.

26 Nam indicere bellum habet vim, & modum proferendi sententiam, ac illam executioni demandandi, contra alterum Principem. Ideo præmitti debet omnino, rigorosum examē iurium & rationum circa iustitiam, vel iniustitiam causæ mouēdi Bellum, antequam deueniatur ad actum bellandi.

Tenentur etiam Principes propter eorum gloriam, & vtilitatem diligentius examinare, & examinari facere à Sapientibus causam iusti belli, quia vt inquit S. Bernardus de noua militia. *Si bona fuerit causa pugnantis, pugnæ exitus malus esse non potest, sicut nec bonus iudicabitur finis, nisi causa non bona, & intentio non recta præcesserit; sapientis æquidem* (vt inquit Lactantius lib. 6.) *non est velle certare, & periculo se velle committere, quoniam, & vincere non est in nostra potestate, & est anceps omne certamen.* Hinc est, quod Aristot. lib. 1. de Republ. dicit. *Cum sint incerti exitus belli,* prius considerate, quid agendum sit quàm bellum inferatis, Nam postquam illatum est, diuturnitas efficit varias vices, à quibus vicibus vtriq; adhuc absūmus; & nondum prospicimus exitum. Inferentes vero bellum vi rem agunt: postea detrimentis acceptis iudicia querunt. Ideo Xenoph. de bello græc. lib. 6. sapienis est à bello abstinere, etiam si graues belli causas habeat, nam errant quicumq; in bello oēs secundos spectant euentus.

Summa Quarti Cap.

1 *Definitur, seu potius describitur, pietas fidei, quatenus distincta est, & à necessitate fidei.*

2 *Quia sunt enim de pietate fidei habent maximam certitudinem.*

3 *Gloria Sanctorum Canonizatorum interquam plura habet etiam fidei certitudinem.*

4 *Declaratur verus sensus verborū D. Thom. quodlib.*

quodlib. 9. art. 16. de Sanctorum Canonizatione.

5 *In Sanctorum Canonizatione nequit errare Ecclesia, vel Pontifex Romanus caput ipsius Ecclesiæ Catholicæ.*

6 *Nonnulli Authores grauissimi interpretantur, siue eãdem interpretationẽ, de qua supra ad verba recitata D.Tho. adhibent.*

7 *Commune iudicium Ecclesiæ nequit esse erroneum, cum non possit in Ecclesia inueniri error damnabilis præsertim circa res fidei & bonorum morum.*

8 *Eodem modo loquendi quo vsus est S.Thomas, vbi supra de pietate fidei, antea vsi sunt Patres Conciliorum, Niceni, Constantinopolitani, Ephesini, & Calcedonensis, necnon et quamplures Sancti Patres.*

9 *Fit satis ad argumenta proposita contra veram explicationem verborum D.Thomæ de quibus supra.*

10 *D. Thomas in eodem quodlib. directè per se & data opera proponit, atque resoluit, ea quæ pertinent ad certitudinem gloriæ sanctorum Canonizatorum.*

CAPVT QVARTVM.

De vera interpretatione verborum D.Thomæ quodlib. 9. artic. 16. præsertim sequentium. *Quia tamen honor, quem Sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus, piè credendum est, quod neq; etiam in his iudicium Ecclesiæ errare possit.*

Punctum Primum.

De Pietate fidei.

1 §. 1. OCCASIONE horum verborum Sancti Doctoris, ordinatè procedendo breuiter dicam, quid nomine pietatis fidei, secundum doctrinã Conciliorum, Sanctorumq; Patrum intelligatur, & quomodò supradicta verba D. Thomæ necessariò sint interpretanda, non de pietate humana siue morali tantum, sed de pietate fidei, quæ includit, siue illam præsupponit certitudinem, quæ fidei est aliqualitèr.

Quam pietatem, vt distinctam à necessitate fidei, describit Ioannes Driedo de Ecclesiasticis scripturis, & dogmatibus varijs lib. 4 §. *præmissis consideratis.* fol. mihi 501. *ad pietatem fidei, pertinet veritas ad quam, vt non temerè reijciatur, sed credatur pia affectio fidei Christianæ consulta ratione mouet.* Et vt clarius sensum prædictorum verborum aperiret, demonstraretq; pietatem fidei comprehendere, certitudinem aliqualem fidei, statim subdit, *Nam pietas fidei, quemadmodum iam patuit, est affectio pia, qua circumspecta ratione fides Christiana adiuuatur, id est nutritur, fouetur, roboratur.* Liceat mihi ex his ponderare, vt decet, quòd si pietas fidei nutrit, atq; corroborat fidem Christianam, itaq; ad minus æqualitatem aliquo modo certitudinis habebit cum illa, & continuando sermonem de illis, quæ pertinẽt ad pietatem fidei quibusdam paucis interpositis, idem quod supra significantibus addit Driedo. *Non solum oportet non contemnere, sed & decet potius credere sic esse, aut gestum, aut factum, quamuis neque scripturis sacris, neq; determinatione, aut Ecclesiæ, aut Generalis Concilij sit definitum.* Et post pauca, inquit, *falsitas contraria alicui sententiæ, secundi generis.* (per illa secundi generis intelligendo, quæ sunt de pietate fidei tenenda, vel credenda,) *de hæresi suspecta est*, quod mecum quamplures (quorum nomina recensebo inferiùs, cap. quinto, ad sextam conclusionem) interpretantur ad minus, id est falsitas contraria; de qua, supra, ad minus de hæresi suspecta est.

Pun-

Punctum secundum.

De certitudine eorum, quæ sunt de pietate fidei.

2 §. 1. HINC est quod Summi Pontifices, & Sancti Patres, frequenter ea quæ sunt de necessitate fidei posuerunt in genere eorum, quæ dicuntur de pietate fidei, vtrumq; confundentes, vt ostendant certitudinem maximam eorum etiam quæ sunt de pietate fidei, & insuper quomodo hæc, & illa ad inuicem foueantur, roborenturque.

§. 2. Imò hoc idem habetur ex sacris scripturis præsertim 2. Machab. cap. 12. secundum diuisionem factam à D. Thoma *cap.* 12. licet secundum diuisionem glossæ, & aliorum sit *cap.* 13. illis verbis; *Et quia considerabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, &c.* hoc est in fide mortui erant, ita interpretantur Sancti Patres, maximè Damascenus, *serm. de mortuis*, qui inscribitur, *de his qui in fide dormierunt.* quam interpretationem adducit, & approbat S. Thomas multis in locis suę doctrinæ præsertim in addit. 3. par. quæst. 71. art. 2. & 4.

Idem clarius expressit S. Paulus 1. *ad Thimoth. cap.* 3. vbi differens de mysterio Incarnationis: Verbi Dei inquit, *Magnum pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, &c.* vbi profectò mysterium fidei, pietatis sacramentum appellat, vt ostendat magnam, ne dicam maximam affinitatem, & fortè identitatem, quam habent inter se frequenter ea quæ sunt fidei simpliciter, & quę sunt de pietate fidei.

§. 3. Eodem modo loquendi vsi sunt frequenter Pontifices summi, Sanctiq; Patres præsertim S. Leo *epist.* 82. *ad omnes Episcopos Galliarum ad finem. cap.* 3 *quod nec pietas fidei*, & clarius *epist.* 29. *ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem, §. scimus.* vbi mysterium Incarnationis Sacramentum pietatis appellat, & pariter in epist. 31. ad Pulcheriam Augustam, vbi pro eodem intelligit fidem catholicam, & pietatem religionis Christianæ, hoc idem explicat *epist.* 35. ad eandem Pulcheriam quę pietas absque dubio protestationem, professionem, & certitudinem aliquam fidei præsefert; ideo in Bulla, siue constitutione Pauli 4. ædita super forma iuramenti professionis fidei emittendi à Doctorandis, & Magistrandis, atq; ad Episcopatum promouendis, cuius initium est, *iniunctum nobis*. finis vero, *Apud S. Petrum idibus Nouembris* 1564. inter quamplura in eadem forma professionis expressa post symbolum fidei, & Apostolicas, atq; Ecclesiasticas traditiones, in persona profitentis expressis verbis dicitur, *Constanter teneo Sanctos, vna cum Christo regnantes venerandos atq; inuocandos esse, &c.*

Ad initium enim formæ relatæ professionis declaratur, atq; protestatur hęc & alia in eadem forma contenta firma fide esse tenenda, credenda, atq; profitenda, exordium sanè eius formæ is est. *Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia, & singula &c.* & §. *Item sacram Scripturam*, & vers. *constanter* eadem firmitate, atq; certitudine profitetur articulum existentiæ Purgatorij, & venerationis Reliquiarum Sanctorum; sed omnibus est euidens esse de fide, quod Purgatorium sit, & quod Reliquiæ Sanctorum venerandæ sint, & ibi confunditur certitudo duorum articulorum recensitorum, cum illo de gloria Sanctorum dū dicitur immediatè post Articulum Purgatorij, *Constanter teneo, similiter, & Sanctos, vna cum Christo regnantes, &c.*

Vbi absq; dubio de omnibus Sanctis Canonizatis per Ecclesiam fit sermo. Ex quibus, vera illatione colligitur primo,

mo, Maxima affinitas, atq; approximatio certitudinis eorum quæ sunt de pietate fidei, cum illis, quæ dicũtur simpliciter de fide secundo, quod pro eodem accipitur frequenter esse de fide, & de pietate fidei. Tertio, quod gloria, & beatitudo Iustorum Canonizatorum habet certitudinem talem, ac tantam, vt dici possit aliquo modo certitudo fidei, contra Diabolicam Erasmi arrogantiã, temere nimis contendentis, Hæreticorum fallacijs persuadere illos tantum esse verè Sanctos, & Beatos de quorum Canonizatione, & Sanctitate expressa fit mentio in Sacra Scriptura.

Punctum Tertium.

De certitudine gloriæ Sanctorum.

3 §. 1. MERITO itaq; cum Gregorio de Valentia ad 2.2. D. Thomæ titulo de obiecto fidei quæst. 1. puncto 7. in respons. ad illud, quod postremò obijciebatur. ***Opinamur inquiunt nos id etiam vere esse certum de fide.*** Hoc est, Sanctos per Ecclesiam Canonizatos gloria perfrui sempiterna, & ratio eorum ea est, quam ipsi assignant, ***propter promissiones factas Ecclesiæ de omni veritate quæ ad illius ædificationem spectat, quod nobis satis esse debet; vt conemur elicere assensum fidei circa eiusmodi veritatem.***

§. 2. Ex quibus etiam colligi potest, assertionem contrariam, esse aliquo modo hæresim; vbi ponderanda sunt, quæ ibidem docuerat Valẽtia, præsertim, quod illa collegit ex doctrina Antiquorum Theologorum, *satis esse* (scilicet) ***in proposito de materia Canonizationis Sanctorum generalem illam reuelationem, qua constat quicquid Pontifex determinat ad uniuersam Ecclesiam pertinens, esse certum de fide.*** hoc idem insinuauit Glossa cap. vnico *de reliquijs, & veneratione Sanctorum* §. *Sedis Apostol. verb. item* Quod etiam insinuauit Henricus Henriquez in sua Summa lib. 5. cap. 16. sub litt. T.

Ideò S. Antoninus 3. *part. tit.* 10. *cap.* 8. §. 2. statuit credẽdum esse Deum non permittere Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum errare, cum Ecclesia ex symbolo fidei dicantur, & sit verè sancta, præsertim quia nihil docet falsum, vel contra rationem, nihilq; præcipit malum, vt latè demonstrant post vsum, & consuetudinem antiquam Ecclesiæ, validissimis rationibus, & argumentis Concilia, & S. Patres, maximè Tertullianus in Apologia *cap.* 36. & sequentibus, & Iustinus in vtraq; Apologia, & Sanctus Augustinus, *lib. de Ciuit. Dei præsertim* 2. *cap.* 7. 22. *&* 28. & D. Tho. frequenter *lib.* 4. *contra gentes*, ideò absolutè Ecclesia Catholica Sancta nun cupatur, quemadmodum, & lex, quam ipsa tradit, iure optimo dicitur *lex Domini, immaculata conuertens animas ex psal.* 18.

Punctum Quartum.

De vero sensu verborum D. Thom.

4 §. 1. EX quibus simul coadunatis, & diligenter consideratis absq; dubio colligi potest, primo sensum verborum D. Thomæ esse, non de pietate, simpliciter, sed de illa quæ fidei pietas appellatur, & est. Secundò causam siue rationem, ob quam præcisè motus Sanctus Thomas nequaquam protulit simpliciter Papam non posse errare in canonizatione Sanctorum, sed addit, *piè hoc esse credendum*, si videlicet habeatur respectus solum ac tantum ad hominum attestationes, quibus vtuntur Pontifices Rom. antequam deueniant ad actum finalem, & solemnem canonizationis Sanctorum pie tantum credendum; est; quasi diceret, quamuis habito respectu ad solas attestationes hominum de

quibus

quibus supra, piè credendum sit, non posse Papam errare in Sanctorum Canonizatione, quia tamen alia sunt, quæ magis vrgent in hac materia; vtpute Prouidentia Diuina, atq; singularis assistentia Spiritus Sancti, quæ proculdubiò efficiunt iudicium certum, siue diffinitionem infallibilem actus solemnis canonizationis, prout latius supra cap. 3. & inferius 7. cap. in responsione ad vltimũ Argumentum, Igitur his præsertim consideratis, vt decet, vna cũm aliis sæpè adductis; dicendum est, id quod asserunt nonnulli Doctores superius citati in doctrina D. Thom. hoc esse indubitatum, atq; manifestum, pietate fidei inuoluente certitudinem fidei Diuinæ, Papam non posse errare in sanctorum canonizatione.

§. 2. Quam interpretationem tanquam veram, etiam ad mentem D. Thomæ modo explicato colligũt eiusdẽ S. Tho. fideles interpretes, ex doctrina eiusdem S. Doctoris vbi supra, præsertim ex traditis opusc. contra errores Græcorum, ideo læto animo, vlnisq; apertis amplectenda venit, discernere quippè inter Sanctum, & non Sanctum est donum Spiritus Sancti, ex 1. Corinth. cap. 14. vt animaduertit inter alios quamplures August. Triumph. in sua antiqua Summa de Ecclesiast. potest. q. 15. art. 2. in corpore, & Pater Valentia 2. 2. q. 1. art. 10. disp. 1. de obiecto fidei, puncto 7. §. 40. vers. *quæ sanè*. postquam superius dixerat, certa fide credẽdum est Papam non posse errare in Sanctorum Canonizatione (inquit) *quæ sanè certitudo ijsdem de illis Dei promissionibus nititur, ex quibus compertum habemus, numquam esse futurum, vt vniuersa Ecclesia in rebus Relig. Christ. fallatur*. subdens immediatè, *falleretur autem grauiter in negotio religionis. Si Sanctum reputaret, ac pro tali veneraretur eum, qui Sanctus non est.*

Luc. Castell. de Cert. Glor. SS.

Punctum Quintum.

De interpretatione S. Antonini, & aliorum ad verba D. Thomæ.

QVapropter Sanctus Antoninus, vbi supra 3. p. suæ summæ, *tit.* 12. *cap.* 8. §. 1. & 2. interpretatur verba Sancti Thomę *quodlib.* 9. *art. vlt.* piè scilicet credendum est, Ecclesiam non errare in canonizatione Sanctorum, Verius esse intelligenda, non tantum de pietate conuenientiæ, vt fortè aliqui malè interpretantur, siue morali tantum, verum de pietate, siue certitudine fidei, & necessitatis.

Quam interpretationem tanquam veram; & de mente D. Thomæ sequitur inter alios Syluester in sua summa verb. *Canonizatio, num.* 2. §. 3. *queritur*, Tabiena p. p. suæ summæ eodem verbo *num* 4. per totum, Bannes, Bellarminus, Couarruuias, ac alij locis superius citatis, & inferius citandis, præcipuè Corduben. Mauclerus, & Pitigianus Scotista, vbi supra cum alijs multis.

§. 1. Ex Gregorio quoque Nugno Lusitano, & ex Melchiore Cano, colligit Angelus Rocca Episcopus Tagastens. in secunda æditione sui commentarij *de Canonizatine Sanctorum, cap.* 39. *tit. opinio S. Thomæ declaratur*, §. *Piè igitur*, explicationem illius, quod docet Sanctus Thomas, quolib. 9. piè scilicet ait credendum est, quod nec in Canonizatione Sanctorum iudicium Ecclesiæ errare possit explicandum esse, Ecclesiam in Canonizatione Sanctorum non fallere, nec falli posse.

Quam etiam interpretationem existimo absque dubio veram, ne dum propter superiùs relata, sed quia colligitur ex immediatè præcedentibus verbis Sancti Doctoris eodem quolibet., & articulo dicentis, *honorem quem Sanctis Canonizatis exhibemus esse*

Y *quan-*

quandam fidei protestationem statimque, ac immediatè subdens, *Piè credendum est*. Quod certè propter supradictorum continuationem, & connexionem vniuocam ad antecedentia verba eiusdem sensus vniuoci cum sequentibus verbis, quibus vna quædam integratur completa sententia Sancti Thomæ, de pietate fidei, hæc quoque interpretanda necessario veniunt, tanquam consequenter eodem sensu prolata.

§. 2. Quæ ratio deducta ex verbis Sancti Thomæ à multis dicitur efficax, atque eundem ad probandam veritatem interpretationis, de qua supra, propter multa, sed præsertim, quia canonizatio Sanctorum necessario infert adorationem eorũdem, quæ Sanctorum adoratio, absq; dubio de fide est, propositio enim de fide, secundum Regulam Generalem nequit inferri, nisi ex alia de fide, igitur vera vndequaq; erit interpretatio adducta verborum D. Thomæ.

§. 3. Hinc est, quod Ambrosius Chatarinus, *lib. 1. de certa Sanctorum gloria* §. *num quod Sanctus Thomas*, eandem interpretationem tanquam veram, indubitatam, omninoq; certam adducit, validisq; argumentis probat ita esse exponendum Sanctum Thomam de pietate scilicet fidei, quo modo loquẽdi vsus est etiam Sanctus Thomas, dum sermonem haberet de his, quæ primo, & per se spectant, siue sunt de fide; ideò Catharinus addit quòd Sanctus Thomas expressè dixit piè credendum esse Christi aduentum, etsi hoc in se sit ne dum de fide, sed articulus fidei, ecce quomodo S. Thomas per illud aduerbium *piè* antepositum illi termino *credendum*, intellexit pietatem, atq; fidei certitudinem, prout clarè in casu relato. Quod magis corroboratur ab eodem Catharino, sæpiùs in hoc particulari à nonnullis grauissimis Authoribus relato, & approbato, præsertim ab Authore Candelabri aurei correcti, *cap. 13. de Canonizatione Sanctorum nu. 25.* & à Corduba in hoc cap. inferius citando, ac etiam in relationibus Canonizationis, quorundam Sanctorum æditis à D. D. Auditoribus Sacræ Rotæ Romanæ, de quibus supra, suamq; veram interpretationem optimè fundat, nè dum in multiplici authoritate S. Thomæ, verum etiam, & Sancti Augustini asserentis, *pietatis esse, Diuinæ credere authoritati*. Quorum dicta necessariò veniunt exponenda de pietate, quæ coincidit cum certitudine fidei, quæ pietas omnem procul excludit fallaciam, firmã verò, atque stabilem veritatem, ac veræ fidei certitudinem continet: idem de mente D. Thomæ docuit Iacobus Castellanus in suo tractatu, *de Canonizatione Sanctorum, q. vlt. §. idem S. Thomas*. propter scilicet assistentem Spiritum Sanctum, omnem veritatem suggerentem, fuisseq; sequutum hanc piam opinionem de infallibilitate Iudicij Pontificis Rom. in Sanctorum Canonizatione ad mentem D. Thomæ fatetur expressè idem Castellanus, vbi supra §. *& tenendo hanc opinionem*, vbi etiam respondet ad argumenta eorum, qui aliter contendunt interpretari verba D. Thomæ quodlib. citati 9.

§. 4. Michael Mauclerus Doctor Sorbonicus, *De Monarchia Diuina, Ecclesiastica, & seculari Christiana; lib. 4. 2. p. cap. 7.* §. *Quamobrem* vers. *proinde* efficaciter ostendit prædictam interpretationem de pietate, atq; certitudine fidei ad verba D. Thomæ *piè credendum est, &c.* esse non solum certam, & veram, sed collectam necessariò ex eisdem verbis S. Thomæ, (dum inquit) *proindè, piè illud Angelici doctoris non improprium explicant pro fide pia, & firma, Qua necessario credunt Rom. Pont. in Apotheosi Sanctorum decernenda, nec falli, nec fallere pos-*

ses;

se; subdens immediatè, *quam expositionem vero similem esse iudico, propter singularem Spiritus Sancti assistentiam, qui Romanum Pontificem suo religiosè vacantem muneri, sibi à Christo credito, nunquā in re tanta, tamq; saluti fidelium proficua deseret*, pro qua sententia citat Turrecrematam *lib. 2. summ. de eccl. cap.* 102. *ad primum & secundum argumentum*.

§. 5. · Prædictam doctrinam de approbatione prædictę expositionis ad verba D. Thomæ tradit quoq; Antonius Cordubensis *in suo quæstionario Theologico, lib. 5. propos. 2. §. nec obstat.* dicendo, *Canonizatio autem Sanctorum licet sit particulare factum secundum se, est tamen commune, quoad vtilitatem, seu damnū Ecclesiæ, ex quo, pertinet ad cultum diuinum, et imitationem vitæ Christianæ*, subdens immediatè, *Ideò ibi est specialis, & signata professio fidei, & Papa vna cum Ecclesia specialiter de illo facto, seu Sancto agens, quod in se est committens, reliquum speciali Dei gubernationi, decernit ibi esse sanctitatem imitandam, & protestatiuum fidei nostræ.* Tandem concludit. *Ideo cum id pertineat ad fidem, & bonos mores non potest errare* (scilicet Papa) *vt latius, & pulchrè agit Ambrosius Catharinus in tractatu de Gloria Sanctorum secundum Thomam.* Hæc ille, per Thomam manifestè intelligens S. Thomam Aquinatem, vt patet ex antecedentibus, & consequentibus, eodem citato loco.

Punctum Sextum.

De vsu interpretationis verb. D. Thomæ.

6 §. 1. EADEM D. Thomæ verborum interpretatione vsus est Pauinus, quam tamq; veram, rectam, conforméq; literę S. Doctoris euidenter approbat in relatione Canonizationis S. Bonauent. *ad 9. art. circa initium.* vbi inter multa expresse dicit, *concludendum est cum S. Thoma quodlib. 9. art. 16. quòd Ecclesia canonizando aliquem, vt sanctum errare non possit.* vbi post aliqua concludit, *ergo multo minus Papa errare potest considerata Diuina prouidentia, quæ Ecclesiam suam Spiritu Sācto dirigit, vt non erret sicut ipse promisit Ioan.* 14 quod spiritus *adueniens docebit omnem veritatem* de necessarijs videlicet ad salutem, subdens, *Iudicium Ecclesiæ vniuersalis errare in his quæ ad fidem pertinent impossibile est*; cuncta semper ibidem ordinans, ac dirigens ad actum Canoniz. Sanctorū, in quo actu, nequit Pont. Ro. errare.

§. 2. Baptista quoq; Episc. Vintimil. in suo tract. de *Sanctorum Canonizatione* directo Sixto 4. in resp. ad 4. dubium expressè asserit, Clem. 6. in quodam sermone edito ab ipso Pont. ibid. in specie relato, declarasse verba præcitati quodlib. D. Thom. modo supradicto, *de pietate, atq; certitudine fidei* Sermo Pontif. habitus est publicè occasione canoniz. S. Iuonis, de quo sermone verba facit etiam Symphorianus, *in vita eiusdem Clementis 6.* addens, *Vbi Ecclesia fecerit, quod in se est, inquirendo de vita, & miraculis, atq; orando Deum, & alia, quæ in se sunt facienda non potest errare.*

§. 3. Horum vera, recta, atq; necessaria explic. verb. D. Tho. eaq; omnino necessaria colligitur absq; dubio ex traditis ab eodem S. Doctore, vltra superius relata in hoc eodem cap. si diligēter, vt decet, sigillatim considerentur ab eodē S. Doctore expressè tradita in resp. ad 1. & 2. argumen. præcit. quodlib. & *art.* 16. siue vltimi illius, quodlib nam in respons. ad primū, postquam dixit, posse Summum Pontificem certificari de statu alicuius per inquisitionē vitæ, & attestationem miraculorū, subdit, *& præcipuè per instinctū Spiritus Sācti, qui omnia scrutatur etiā profun-*

profunda Dei: cuncta (repeto ego) scrutatur quidem in summa veritate, & certitudine diuinus spiritus, & vt talia, suggerit Ecclesiæ, quæ ideo Magistra veritatis appellatur. Ita omnes; igitur de pietate certitudinis fidei interpretanda sunt Sancti Thomæ verba, vbi supra, idque totum magis confirmatur, atque elucidatur ex illis alijs verbis eiusdem Sancti Thomę ad secundum argumentum, dum inquit, *Diuina Prouidentia (in Canonizatione Sanctorum) præseruat Ecclesiam, nè in talibus per fallibile testimonium hominum fallatur*. Ergo per aliquid altius, & alterius superioris ordinis, videlicet per directionem Spiritus Sancti id habet, qui docuit, docet, ac docebit Ecclesiam omnem veritatem necessariam.

7 §. 1. Quod verò magis vrget in hac materia illud est, quod Diuus Thomas in art. quodlib. citati in argumento *sed contra* pręter duo argumenta ab illo adducta ad initium quodlib. & postea ab ipso soluta ad finem, proponit quidem, sed relinquit tanquàm omninò certam authoritatem Sancti Augustini ad Sanctum Hieronymum dicentis, *quod si in scriptura canonica aliquod mendacium, admittatur nutabit fides nostra*, subdens illicò, *sed sicut tenemur credere illud quod est in Sacra Scriptura, ita illud, quod est communiter per Ecclesiam determinatum, vnde hæreticus iudicatur, qui sentit contra determinationem Conciliorum; ergo commune iudicium Ecclesiæ* (concludit ipse) *erroneum esse non potest*, & antea immediatè ad hæc, vbi supra, proposuerat tanquam veram, & certam duplicem propositionem, quarum prima est, *In Ecclesia non potest esse error damnabilis*. Secunda quæ infertur ex prima, *sed hic*. (videlicet in Canonizatione Sanctorum) *esset error damnabilis, si veneraretur tanquam Sanctus qui fuit peccator, ergo* (tandem concludit) *Ecclesia in talibus errare non potest.*

§. 2. Quæ omnia simul collecta, & attentè considerata proculdubio demonstrant necessariò interpretanda esse illa verba D. Thomæ *piè credendum est*. non absolutè de quacumq; pietate, sed de illa quæ nuncupatur, & verè est pietas fidei, modo superiùs declarato, neque in veritate aliter possumus interpretari, Doctrinam hanc Sancti Thomæ, in qua non recessit à formali, & propriò modo loquendi, ideo nequit à quoquam sanæ mentis repræhendi, nè dum in sensu verborum, verum etiam; nec in modo dicendi, cum in hoc singulari etiam sequutus fuerit modum dicendi Conciliorum, & Sanctorum Patrum.

Punctum Septimum.

De modo loquendi quatuor primorum Conciliorum.

8 §. 1. EO magis, quia hoc loquendi modo vsi sunt Patres qui interfuerunt Concilijs illis celeberrimis, Nicæno I. Constantinopolitano primo, Ephesino primo, atq; Calcedonensi primo frequentèr asserentes, atq; pronunciantes determinata in illis de fide, fuisse *piè diffinita* hoc est de fide, vti est videre præsertim in Epistolis conscriptis Leoni Imperatori ab Episcopis Moesiæ secundæ, primæ Syriæ, & secundæ Syriæ, necnon Ossoenæ Prouinciæ, Mesopotamiæ, Phœniciæ Maritimæ, ac Phœnicis secundæ, & Libanisiæ, exactè relatis post acta Concilij Calcedonensis, In quibus de illis iam diffinitis de fide in præcitatis quatuor Concilijs loquentes, vtuntur frequentèr sequentibus formulis verbor. *quæ illic piè diffinita sunt, hanc nos habemus cū uestra pietate sententiam:*

Vbi

Vbi proculdubio semper nomine pietatis intelligunt fidei firmitatem, atq; certitudinem, ita vt sit sensus illorum, quę illic, *piè sunt determinata*, hoc est tanquam certa de fide, hanc nos habemus cum vestra pietate sententiam, hoc idem, scilicet firma fide vobiscum, & nos credimus.

§. 2. Eodem modo loquendi vsi sunt etiam Sancti Patres, vti videre est, præsertim apud Sanctum Leonem, Ambrosium, Gregorium, Hieronymum, Maximum, & alios, qui in sermonibus, vel homilijs, per illos respectiuè editis de Natiuitate, Passione, & Resurrectione Domini Nostri Iesu Christi, etsi sint mysteria hæc, ne dum certissima fidei nostræ, sed etiam potiora, nihilominus vocant eadem mysteria passim sacramenta, siuè *mysteria pietatis.* hoc est, fidei Christianę, id enim clarè confirmant verba S. Ambrosij *lib. Commen. in primum caput Lucæ*, vbi disserens de mysterio illo fidei nostrę visitationis, videlicet, Beatæ Virginis expresso à Spiritu Sancto *in* 1. *cap. Euangeliorum Lucæ. Exurgens Maria, &c.* illud pietatis mysterium, hoc est fidei, appellat.

§. 3. Igitur secundum sensum Sacræ Scripturę, Sanctorum Patrum, Sancti Thomę, & aliorum, quos paulo antea retuli de pietate fidei credendum est, Papam non posse nullatenus errare in actu canonizationis Sanctorum, quamobrem Doctor veritatis Sanctus Thomas ad prędicta respiciens, de pietate esse, dixit, credere Papam minimè errare posse in Sanctorum Canonizatione, hoc est de fide, credendum est Papam minimè errare in actu solemn. Canonizationis Sanctorum.

Punctum Octauum.

Continens responsionem ad quædã argumenta.

9 §. 1. AD illud Argumentum, quod aliqui contendunt fundare in verbis D. Thomæ quodl. & artic. citato in corpore articuli §. *Respondeo*. vers. *Canonizatio verò*, vbi statuit S. Tho. Canoniz. medium tenere inter illa determinata à Pontifice Romano in quibus nullatenus potest errare, ac illa alia, quæ ad particularia facta pertinent, in quibus potest errare propter falsos testes, subinferunt ex his, apparet D. Thomam docuisse, quod non erat certum, sed pium tantum credere, quod Pontifex non possit errare in Sanctorum canonizatione: Breuitèr respondetur, quod ex iam dictis facillimè ruit propositum Argumentum, addendo primo, quod vt in plurimum, ne dicam semper, illud, quod est medium inter aliqua declinat magisq; participat naturam, & qualitatem vnius extremi, quam alterius, vti patet in coloribus medijs inter album, & nigrum, quod certè euenit proportionaliter in casu nostro, cum actus canonizationis sit factum quoddam particulare, ordinatum tamen de se ad exaltationem fidei, & bonum commune totius Ecclesiæ Catholicæ, quemadmodum clarius habetur cap. 3. 5. & 7 præsertim in responsione ad primum argumentum, ideo actus solemnis canonizationis certitudine, atq; infallibilitate gaudet, quemadmodum illa, in quibus dirigitur Pontifex Romanus à Spiritu veritatis nè erret.

§. 2. Hæc quoque ratio colligitur ex verbis D. Thomæ, qui in eodem articulo §. *& versiculo in argumento citato* antequam dicat, piè credendum esse, &c. postquam dixit canonizationẽ esse me-

diũ inter illa, quæ Papa non poteſt errare, ac alia in quibus errare poteſt, ſtatim expreſsis verbis inquit, *Quia tamen honor quem Sanctis exhibemus, quædam profeſsio fidei eſt, qua Sanctorum gloriam credimus*; etiam his verbis palam S. Doctor declarat Canonizationem, etſi dicatur medium modo explicato, potius tamen declinat, atq; participat naturam, & conditiones eorum, quæ certitudinem, & firmitatem fidei habent, inter quæ continentur ea, quæ fidei ſunt, circa quæ non poteſt errare Pontifex, nam per illa verba, *Qui honor etiam* aſsignat cauſam, quarè potius canonizatio participet naturam prioris, quam poſterioris extremi.

§. 3. Addo ſecundam reſponſionem decerptam ex verbis ipſis D. Thomæ eodem loco in reſponſione ad ſecundum Argumentum, etſi teſtimonium hominum, de ſe fallibile ſit, quo vtitur Eccleſia in Sanctorum Canonizatione, *dicendum eſt tamen*, (inquit ille) *quod Diuina Prouidentia præſeruat Eccleſiam, ne per fallibile hominum teſtimonium fallatur*. Eccè quomodo Sanctus Doctor, non ſemel, ſed bis, ac tertio, ſe ipſum clarius explicans repetit priorem reſpõſionem, quod ſcilicet canonizatio participat infallibilitatem, atq; certitudinem eorum quæ fidei ſunt. Tertia reſponſio collecta etiam ex verbis D. Thomæ, vbi ſupra, partim ex corpore articuli, partim ex reſponſione primi argumenti ea eſt, quamuis ea, quæ præcedunt actum canonizationis conſiderata in ſe, vel ſecundum ſuam naturam, & proprietatem, poſſibile ſit in ipſis inuenire errorem, atque fallaciam; relata tamen ad diuinam prouidentiam regẽtem Eccleſiam in actu Canonizationis per inſtinctum Spiritus Sancti, procul abeſt ab illa omnis error, atque falſitatis ſuſpicio; Igitur Sanctus Thomas dicit, *piè credendũ eſt*, conſiderando actus canonizationis, vt hominum fallibilitatem reſpiciunt, ac Iudicium Pontificis, ſpectata conditione Perſonæ, non autem officij, & muneris Vicarij Chriſti; nam certum eſt, Iudicio Pontificis Romani ex Cathedra docentis, (vt concedit Sanctus Thomas ibidem, & optimè) *Magis ſtandum eſt, quam quorumlibet ſapientum hominum*. Quod probat ratione, & exemplo. Ratio ea eſt, Quia Diuina Prouidentia Eccleſiam ſuam, & Caput Eccleſiæ Spiritu ſancto dirigit, vt non erret. Quemadmodùm promiſit fidelis Deus, qui de ſe ipſo dixit, *ego Deus, & non mutor*, & Ioann. 14. *Spiritus Sanctus aduenicns docebit vos omnem veritatem*. Ideo, impoſsibile eſt iudicium Eccleſiæ errare in his quæ fidei ſunt, vel neceſſaria ad hominum ſalutem, inter quæ propter ſuperius dicta, ac latius repetenda, cap. 5. & 7. connumeratur abſq; dubio Sanctorum canonizatio.

10 Quibus addo tandem breuem Animaduerſionem, quod Diuus Thomas, vbi ſupra quodlib. 9. articulo vltimo, per totum, & non alibi data opera, directè, ac per ſe tractat, atque reſoluit materiam certitudinis Canonizationis Sanctorum; vt videre eſt ex traditis, & cõtentis in toto illo articulo, ac etiam ex inſcriptione, ſiuè titulo articuli præcitati 16, quodlib. 9. qui eſt. *Vtrum omnes Sancti, qui ſunt per Eccleſiam Canonizati, ſint in gloria, vel aliqui eorum in inferno*. Ideo ibidem cuncta à Sancto Doctore propoſita abſque dubio referenda veniunt ad Sanctorum Canonizationem, & certitudinem Beatitudinis, ac ſempiternæ gloriæ ipſorum. De qua certa, ac indubitata veritate, nullus in doctrina Sancti Doctoris benè inſtructus in totum, vel in partem dubitauit.

SVM-

SVMMA APPENDICIS ad 4. Caput.

Sectio Prima.

Sectio Secunda.

Sectio Tertia.

APPENDIX AD IV. CAPVT
in tres Sectiones distincta.

In Prima. De virtute heroïca.
In Secunda. De obiecto fidei.
In Tertia. De Reuelationibus agitur.

Sectio Prima.

IN præcedentibus Capitibus frequentiùs dictum est: Non omnes iustos esse

esse ab Ecclesia canonizandos, sed illos qui Heroicis virtutibus effulsere, quod etiam repetẽdum est pluries in sequentibus; ideò operepretium duxi aliqua compendiosè, & distinctè explicare circa heroicas virtutes, earumque qualitates, & effectus.

1 In primis itaque à nominis significatione exordiũ sumam. Herois nomen, (vt consentiunt omnes authores etiam Philosophi, & Poetæ) gradum, conditionem, perfectionem supremam, atque exuperantiam supra hominis naturam designat. Quapropter Plato in Cratyllo, Heroem hominem bonum, appellat illustri vita functum, virtutisq; amore supra humanam conditionem eleuatum. Hunc Poetæ vnanimi consensu semideum, ex Deo, & homine ortum affirmabant, vt denotarent absque diuino afflatu quempiam hominum ad gradum Heroicæ virtutis eleuari non posse. Hinc est, quod Franciscus Picolomineus Senensis, in sua Philosophia *de moribus, titulo de virtute heroica, gradu 6. cap.8.* aperire volens vnde ortum ducat fulgor, siue splendor heroicæ virtutis, postquam præsupposuit, heroicam virtutem significare eminentiam moraliũ virtutum, inquit: *Splendorem heroicum*

2 *duplicis generis habere principia, vnum est, eorum, quæ ad internam eius essentiam pertinent. Alterum est externorum.* Statim subdens: *Si primum genus inspicimus, tũc vel virtus dicitur heroica per relationem ad eundem finem virtutii ciuilis, vel per relationem ad finem vltimum, & eminentiorem* illicò subdens: *Si per relationem ad eundem finem, tunc ortum ducit ex flagranti amore honesti, & vehementi desiderio illius finis. Si verò heroica fuerit per eleuationem ad finem vlteriorem, & sublimiorem, quæ magis propriè heroica dicitur, ea similiter oritur ex flagranti eius finis amore, & ex vehementi desiderio connexionis cum vltimo fine, qua dilectione simul Deum et proximum quoq; diligimus, solum id facimus per relationem ad Deũ, & finem postremum.* Quo verò ad illa, quæ spectãt ad secundum genus, inquit, *Si alterum genus principiorum consideremus, quod minus pertinet ad essentiam heroicæ virtutis, inueniemus eã fulgere posse, vel ob vehementem perturbationem, vel munere naturæ, fortunæ, & assuetudinis.* Quia verò sermo meus in toto hoc Elucidario dirigitur ad virtutes heroicas secundum primum genus, quatenus quodammodo identificatur cum vera sanctitate; ideò dico, quod splendor virtutis heroicæ ortum habet ab eximia charitate, quæ Dei, & proximi dilectionem complectitur, quicquid in hoc dicat Franciscus Picolomineus vbi supra *cap. 6.* vbi sequens puras Philosophorum rationes, videtur in aliquibus à nobis dissentire, sed id totum clarescet paulò inferius.

3 Antequam verò vlteriùs procedam ex iam adductis colligam diffinitionẽ, seu potius descriptionem virtutis heroicæ. Virtus enim heroica, quæ feritati, seu immanitati directè opponitur, possessores ipsius iam per virtutes morales ritè compositos, ac bonos iam effectos; (*Virtus enim omnis, bonum facit habentem ex Arist. 2. Ethic. cap.6.*) supra communem ordinariamq; hominis virtuosi cõditionem, atque gradum valde extollit, ex quo oritur quod sit habitus animi nostri, quodue ad finem ordinata sit ipsa virtus, hominemq; faciat, vt tendentem ad suum finem. Quem efficit, vt refulgere dicatur, duplici ratione. Prima, quia proximius ad finem ducitur. Secunda, quia ad finem eminentiorem perducitur, idq; præstat virtus heroica, ita vt homines heroici, præsertim secundum Theologos fine proximo huius vitæ mortalis penitus neglecto, solum inspiciant

futu-

futurū,& virtutibus informati per viam mandatorum Dei ambulantes,altius ad illum solum finem perduci contendunt cum Psalmista dicentes: *Vnam petij à Domino hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vita mea:* & cum Apostolo. *Cupio dissolui, & esse cum Christo*.

4 Effectus itaque virtutum heroicarū modo explicato præcipuus est ille,vt homines ad vltimum finem eleuet, atque ducat seruando debita media postremo fini accommodata: iuxta illud Saluatoris nostri: *Si vis ad vitam ingredi serua mandata*.& Sanctus Augustinus lib. 19. de Ciuitate Dei cap. 1. *illud est*(ait) *finis boni nostri, propter quod amantur cætera,illud autem propter seipsum*. & S. Thomas 1. 2. quæst. 1. art. 6. id omne clarius explicauit,qui Sanctus Doctor eadē 1.2. quæst. 52. art.2.docuit quod obiectum Theologicarum virtutum sit ipse Deus,qui est *vltimus finis, prout nostram rationis cognitionem excedit*. subdens: *Obiectum autem virtutum intellectualiū, & moralium est aliquid, quod humana ratione comprehendi potest*.

5 Ex qua diuersitate rectè concludit S.Thomas, vbi supra, ad calcem art. 2. vnde virtutes Theologicæ specie distinguuntur à moralibus, & intellectualibus.

6 De fine vltimo non materiali, sed formali hominis, cum schola communi Theologorum; imò quorumcunque Catholicorum assero, *consistere in beatitudine*, dicente S. Augustino 13. de Trinitate capit. 3. *Quod omnes homines conueniunt in appetendo vltimum finem, qui est beatitudo*. Idemq; demonstrauit multis argumentis S. Thom. 1. 2. q. 1. præsertim art.7. & sequentibus.

7 Quę beatitudo non consistit in diuitijs, neque in fama, vel gloria, aut honoribus,seu potestate, vel alio quocunq; corporali bono, vel corporis voluptate, siue alio creato bono,cum dicat statum omnium bonorum agregatione perfectum ex Boetio 3. *de Consolatione prosa* 2. 5. 6. & 7. ex D.Dionysio cap. 5. de diuin. nomin. ex *S.Thom*. 1. 2. *à q*. 1. *vsque ad* 4. inclusiuè. Verùm beatitudo in Visione Dei consistit, qui solus sua infinita bonitate, voluntatem, capacitatemq; hominis perfectè valet adimplere. Ex D. Augustino lib. 1. de Doctrina Christiana cap. 3. & ex 19. de Ciuitate Dei cap. 26. ex D. Thom. vbi supra q. 3. per totam. Ibidem Expositores ipsius, & Scholastici,præsertim Egidius Romanus 2. senten. dist. 26. q. 2. art. 3. Riccardus ibidem q.6.Ferrariensis 3. contra Gent. cap.25. 33. & seqq. Capreolus 4. sent. dist.49.quæst.2.ideò Psal.143. *Beatus populus, cuius Dominus Deus eius est*. & Hierem. 9. in persona Dei loquens, inquit, *in hoc glorietur, qui gloriatur scire, & nosse me*. & Ioann.17. *Hæc est vita æterna,vt cognoscant te verum Deum*. & 1. Ioan. cap. 2. cum apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eum sicuti est.

8 Qua occasione non præteribo illud Sancti Thomæ 1.2. q. 3. art. 1. in corpore dicentis, *Si beatitudo hominis consideretur quantum ad causam, & obiectū, sic est aliquid increatum, si autem consideretur quantum ad ipsam essentiam beatitudinis, sic est aliquid creatum*.

Insuper ponderanda veniunt breuiter quæ adducuntur ab eodem D.Thoma eadem quæst. 3. sed art.4. in corpore. Vbi postquam distinxit duo in ipsa beatitudine,quæ est summum hominis bonum cōsistens in adeptione, vel fruitione summi boni, statim, inquit,
9 *Beatitudo enim est consecutio finis vltimi,consecutio autem finis, nō consistit in ipso actu voluntatis*. Subdens: *Voluntas autem fertur in finem, & absentem cum ipsum*

defi-

desiderat, & præsentem, cũ in ipso requiescens delectatur. Manifestum est autem, quod ipsum desiderium finis, non est consecutio finis, sed motus ad finem. Delectatio autem aduenit voluntati, ex hoc quod finis est præsens, non autem è conuerso, ex hoc aliquid fit præsens, quia voluntas delectatur in ipso; oportet igitur aliquid aliud esse, quàm actus voluntatis per quod fit finis ipse præsens voluntati, & hoc manifestè apparet circa fines sensibiles.

Quæ vltima animaduersio ponitur contra Scotum cõtendentem in 4. sent. dist. 29. quæst. 4. tueri, ac defendere beatitudinem, de qua supra esse essentialiter actum voluntatis, cuius rationes, & argumenta omnia fideliter adducuntur à Medina, vbi supra, & à Cardinali Caietano t. 2. q. 3. in Commentario quatuor priorum articulorum eiusdem quæst. vbi latissimè illas resoluit euidẽter demonstrando, quod nihil omninò concludunt, quas breuitatis causa omitto, ne videar rescribere quæ fusius, & clarissimè ab alijs dicta fuere.

10 Rationes verò, & argumenta, quibus contendit (sed absque fructu) Gregorius de Valentia ad 1. 2. D.Thomæ q. 3. pũcto 4. ostẽdere rationes D. Thomæ nequaquã concludere, quod beatitudo sit operatio, siue actus intellectus, passim infringuntur, euidenter & tanquam nõ cõuincentes reijciuntur à modernis expositoribus D.Thomæ, copiosè tamen à Ioanne Dominico Montagnolo in suis defensionibus Theologiæ Thomisticæ in 1. 2. quæst. 3. art. 4. Rationes enim Valentiæ pro maiori parte in hoc peccant, quia confundunt beatitudinem, vt consideratur essentialiter, & vt completiuè. Quæ distinctio licet expresè non inueniatur in sacra Scriptura; ex illa tamen celeberrimi Theologi, eandem distinctionem colligunt, quemadmodum & alia multa tanquam in eadem sacra Scriptura virtualitèr, & implicitè contenta.

11 Forma itaque qua, miro splendore, atque suprema perfectione virtus heroica fulget, profectò simplicitèr, & absolutè, theologicè loquendo, est ipsa charitas, à qua, eminentia virtutis heroicæ procedit; per quam, spiritum, formam, culmen, apicem, fulgorem, supremam perfectionem, eminentiam, ac exuperantiam, consequitur virtus ipsa heroica. Virtus sanè heroica diuinam quandam præsefert qualitatem, secundum tamen eminentiam charitatis. Ideò inter sacros, qui eminent fide, humilitate, vel alia virtute, charitate informata Heroes meritò appellantur. Hinc est, quod lumen Ecclesiæ Sanctus Augustinus libro 10. de Ciuitate Dei dicebat. *Martyres nostri* (hoc est) ij qui pro Christo patiuntur) *Heroes nuncupantur; si vsus Ecclesiastici sermonis id permitteret.*

12 Charitas quidem radix omnium bonorum maxima cunctarum virtutum, (ex Apostolo 1. Corinth. cap. 13.) ad singula virtutum facta dilatatur ex Sancto Gregorio 10. Moralium, fortis, vt mors; ex eodem homil. 12. Pauperes ditat, Aduersitates, tolerabiles reddit, Prosperitates temperat, ex Sancto Augustino de laude charitatis; vincit omnia, sine qua, nihil valent omnia. Idem de Doctrina Christiana; Virtus est pugnantium, Palma vitiorum, Concordia mentium, cui omnium bonorum profectus seruit; ex Cassiodoro super Psalm.; respuit gladium, iacula excutit, periculum insultat, mortem irridet, tandem vincit omnia, ex Beato Laurentio Iustiniano libro de *charitate in ligno vitæ* capit. 6. Ideò per eminentiorem gradum charitatis virtutes comparatiuè, siue simplicitèr dicuntur, & veræ sunt eminentiores, & heroicæ. Ex quo desumi potest ratio. Quare in Canonizationibus Sanctorum

ctorum

ctorum maximè perquiratur de charitate canonizandorum.

Magnitudo equidem siue maioritas virtutum, quarum maxima est charitas (vt optimè docet inter alios S. Thomas 1. 2. q. 66. arti 3. 5. sed clarius artic. 6. in corpore, *secundum suam speciem consideratur ex obiecto, cum autem tres virtutes Theologicæ respiciant Deum sicut proprium obiectum, non potest vna earum dici maior altera, ex hoc, quod sit maius obiectum; sed ex hoc, quod vna se habet propinquius ad obiectum, quam alia*. Statim immediatè subdens: *Et hoc modo charitas est maior alijs; nam aliæ important in sui ratione quandam distantiam ab obiecto, est enim fides de non visis, spes autem de non habitis, sed amor charitatis est de eo, quod iam habetur; est enim amatum quodammodò in amante, & amans per affectum trahitur ad vnionem amati*, propter quod dicitur 1. Ioan. 4: *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*. & Paulus ad Coloss. 3: *Super omnia charitatem habete, quod est vinculum perfectionis*, & alibi: *Adhuc excellentiorem viã demonstro, æmulamini charismata meliora*. Vbi loquitur apertè de charitate, quæ ex iam adductis inter Theologicas virtutes præcipuè extat, quia magis nos vnit Deo fini vltimo.

Quamuis enim secundum Glossam Matth. 1. Fides generet spem, & spes charitatem, nequeunt tamen hæ duæ virtutes, nec altera ipsarum in proprietate sermonis formalis, appellari causa perficiens, sed tantum dispositiua in ordine ad charitatem, quæ causa dispones non habet eminentiam regulariter super id, cuius est dispositio, sed potius è contrario.

13 Denique animaduersionem certè dignam, & valde necessariam, quam adducit Franciscus Picolomineus, vbi supra cap. 12. Libuit hic inserere, qua sũmoperè præcauendum dicit, ne vice, seu loco virtutũ heroicarum, mores corruptorum, atque cæcorum hominum in tenebris vitiorum ambulantium cõmendemus, ac pro fulgore heroico, vitia, populari voce, tanquam formosa amplectamur. Quoniam ordinata ad finem, per solam finis constitutionem rectè formantur; propterea qui in decernendo, ac statuendo recto fine aberrant, ita etiam in ordinatis ad illum delinquunt.

Aliqui ex Priscis Romanis in Populi gloria, & honore, non rectè summum bonum constituentes, iudicati sunt Heroes, quamuis scelesti fuerint, & pleni omni vitio, atque errore; ideò meritò de illis dicebat S. Leo Papa sermone 1. de Natali Apostolorum Petri, & Pauli, quod Roma tunc erat Magistra erro-
14 ris, & per Sanctorum Apostolorum doctrinam, atque prædicationem facta est discipula veritatis; addens quod tunc, idest ante fidei Christi receptionem, *omnium gentium seruiebat erroribus, quia nullam respuebat falsitatem*. Subdens rationem: *Quia quanto erat tunc per diabolum tenacius alligata, tanto per Christum est mirabilius absoluta*. Ac felix effecta, vt de illa ennunciauerit inter alios S. Hieronymus lib. 2. aduersum Iouinianum, quam vocat. Vrbem potentem, Vrbem orbis Dominam, Vrbem Apostoli voce laudatam, de cuius laudibus eximia scripserunt nonnulli Sancti Patres, præsertim Sanctus Ioannes Chrysostomus in Epist. ad Roman. cap. 16. homil. vltima, & Glosa verb. *Romanæ* in extrauag. execrabilis de præben. de qua etiam canit Ecclesia: *Excellis omnem Mundi pulchritudinem*. Ex quibus omnibus cum Francisco, vbi supra, conuenimus in conclusione, quæ est; *colligamus itaque* cum nemo valeat esse reuera Heros, nisi rectè de postremo fine (superius non

fine

ſine vtilitate maxima explicato) ſentiat; & ſoli Catholici, veriq; fideles Chriſti imitatores, in rigore verioris ſermonis, rectè de Deo ſentiant, mediaquè ad illum conducentia complectantur, ſoli igitur ipſi reuera Heroes appellãdi ſunt; Et ſolum nobis reſeruatum eſt, virtutes heroicas modo declarato, quorum ſcilicet forma eſt charitas, poſſidere; ideò dicebat Sanctus Auguſtinus de Ciuitate Dei libro 5. non eſt vera virtus, niſi ad eum finem tendit, vbi eſt bonum hominis, quo melius non eſt. Et alibi, ſcilicet in quodam ſermon. *Mens non poteſt habere Regnum virtutum, niſi prius exceſſit Regnum vitiorum.*

Sectio Secunda Appendicis.

In qua nonnulla de fide Catholica, præſertim de obiecto ipſius explicantur, præter illa, quæ ad initium primi capitis huius Elucidarij num. 5. & ſequentibus fusè adducta fuere, quæ tunc ſufficiebant pro claritate materiæ, & ſubiecti, de quo ibidem agebatur.

15 Fides enim eſt radix, atque fundamentum omnium virtutum, vt inquit Apoſtolus, quodq; ſuper hoc fundamentum ædificaueris, hoc ſolum ad operis tui fructus, & virtutis proficit mercedem. Ex S. Ambroſio libro de Caim, & Abel. Fides Religionis Catholicæ lampas eſt ardens, qua animæ domus illuminatur, imò ipſius lumen eſt oſtium vitæ, & fundamentum ſalutis æternæ. Ex S. Io. Chryſoſt. ſuper Matth. 5. ac ſuper illud Symboli Fidei, *Credo in Deum.* Denique fides tranſgreditur rationis fidem, humanæ naturæ vſum, experientiæ terminos, vt inquit S. Bernardus ſerm. 67.

16 Cum D. Thoma, itaque alijſq; Theologis Scholaſticis 3. ſent. diſt. 24. de ver. q. 14. art. 8. quæſt. 18. art. 3. præſertim 2. 2. q. 1. art. 1. & ſequentibus, ſtatuo ſequentem propoſitionem per modum Concluſionis. Deus vnus in eſſentia, & trinus in perſonis, vt excedit naturalem cognitionem ſub ea ratione formali, qua prima veritas eſt, poni debet obiectum formale fidei, & hoc præſertim propter efficaciam rationis, qua vtitur S. Thomas, vbi ſupra 2. 2. q. 1. art. 1. in corpore, quia videlicet *Fides nõ aſſentit alicui, niſi quia eſt à Deo reuelatum.* Ex qua ratione tamquam ex certo, & euidenti antecedente, neceſſariam cõſequentiam infert, dum inquit, *Vnde ipſi veritati diuinæ, fides innititur tamquam medio.*

Deinde verba faciens de obiecto materiali eiuſdem fidei, poſtquam dixit, ea, quibus fides aſſentit, *non ſolũ eſt ipſe Deus, ſed etiam multa alia, quæ tamen ſub aſſenſu fidei non cadunt, niſi ſecundum quod habent aliquem ordinem ad Deum*, intellige, *ad Deum* modo explicato in priori concluſione.

Quæ magis declarans ſanctiſſimus Præceptor ſtatim ſubdit: *prout ſcilicet per aliquos diuinitatis effectus, homo adiuuatur ad tendendum in Deum.*

Denique proponit ſecundam Cõcluſionem ad calcem præcitati artic. perſequentia verba; *Et ideò etiã ex hac parte obiectum fidei eſt quodam modo veritas prima, inquantum nihil cadit ſub fide in ordine ad Deum.*

Cunctis enim patet, ex verbis antecedentibus Sancti Doctoris, quod in ſecũda Concluſione expreſsè loquitur de obiecto materiali fidei, ita communiter fideles Interpretes eiuſdem S. Doctoris, vbi ſupra. Quemadmodum etiam cunctis notiſſimũ eſſe debet, quod ex verbis ſecundæ concluſionis ritè poteſt, & fortè debet colligi, adeò indubitatum eſſe, ac per ſe, & de ſe euidens, Deum

eſſe

esse obiectum fidei sub ratione primæ veritatis, vt meritò appellari possit, ne dum obiectum formale ipsius, verum etiam & materiale, ex quo apparet maxima vis, & efficacia Diui Thomæ,qua vsus est in præcitato articulo, vt euidenter, ac integrè demonstraret simul & semel obiectum fidei, & rationem perfectam, seu diffinitionē specificatiuam fidei Catholicæ, cōtra non solū Hæreticos, de quibus fit mētio apud Prateolū, tit. *Iuenete Feldiani*, sed etiam contra quosdam modernos Interpretes D. Tho. vbi supra.

17 Ex his cum Caietano ad eundem præcitatum articulum primum, §. *Ad secundum dubium*. Licet quoque inferre. *Deus, seu veritas prima, vt dicens, seu reuelans se, & alia, est obiectum formale fidei Catholicæ*, Per sacram enim Scripturam diuina voluntas nobis innotescit, neque hoc obscuritatem habet, vt quidam asserunt contendentes reprehendere Caietanum, cum id totum superiùs relatum ex Caietano; vt asserit ipsemet, & probat, sit non solum *tacitum in littera Sancti Doctoris, sed expressum, dum veritas prima probatur obiectum fidei, quia nihil credit (idest fides) nisi à Deo reuelatum*.

Quapropter quibusdam interpositis tandem per modum Conclusionis magis seipsum declarans repetit. *Veritas ergo prima, vt dicens est formale obiectum fidei, nec est opus aliqua specificatione, sed benè oportet limitare ex parte rerum dictarum*.

Alij D. Thomæ Interpretes sub alijs verbis idem, quoad substantiam asserunt, immò coguntur vti rationibus assignatis, ibidem à Caietano, vt est videre præsertim apud Dominicum Bannes 2. 2. quæstione 1. articulo primo titul. Decisio Authoris, quinta Conclus.

Insuper Caietan. vbi supra. Vt soluat quoddam argumentum Scoti: declarato iam quid significetur nomine primæ veritatis, dicentis, siue reuelantis, dum certo & si obscurè reuelet Deus, quæ fidei sunt, tandem, inquit, quod dicere, seu reuelare in Deo ponit actionem, quæ proculdubio secundum regulam generalem, eorum, quæ sunt in Deo, erit & ipsa de substantia Dei. Ideò concludit contra Scotum, *Falsum simpliciter est, quod reuelatio, sub qua Deus est obiectum formale fidei nihil ponat in Deo*, in ordine, ad quem non habet veritatem illa regula, quod esse reuelatum nihil ponit in re reuelata: nam esse reuelatum à se ipso, quatenus reuelans est, ponit absque dubio actum reuelandi. Ex quibus tandem infert. *Ideò falsum simpliciter est, quod reuelatio, sub qua Deus est obiectum formale fidei, nihil ponat in Deo*.

His addendum est, quod Deus reuelans effectiuè, causat in nobis lumen fidei, ipsiusque fidei assensum; quod lumen supernaturale fidei (de quo, inquit Psalmista) (*Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*) in nos receptum, in nobis quoque obiectum,quod creditur formaliter illustrat.

18 Ex littera enim D. Thom. huius articuli, adiunctis alijs traditis ab eodem Sancto Doctore 1. par. q. 45. non potest negari, quin actio diuina per se ferat diuinam potentiā productiuam effectus, quæ nihil aliud est,quàm essētia,& substantia diuina; reuelationem quoque significare in Deo reuelante actionē ipsius Dei, quæ omnia tanquam vera, & per se nota præsupponit Caietanus in suo discursu, paulò superiùs relato, pro solutione argumenti Scoti. Ideò ritè potuit inferre falsum esse simpliciter & absolutè quod reuelatio, sub qua

Deus est obiectum fidei, nihil ponat in ipso Deo reuelante.

Spiritus sancti igitur suggestione adductus fidelis, non suo iudicio, vel arbitratu eligit sibi credibilia, sed illa credit, ad quæ credenda, fides inclinat, in
19 quo singulari sequi tenentur. Fideles regulam infallibilem, nimirum Ecclesiam, siue caput illius, proponens, & distinguens, quæ sint credibilia, & à Fidelibus amplectenda, non distinguendo Apostolicam Sedem à Summo Pontifice, neque Romanam Sedem à Pontifice Romano, & Sancti Petri successore. Quicquid dicat in hoc, quamuis non rectè (ideò communiter impugnatur) Alphonsus de Castro lib. 1. contra hæreses cap. 8.

Immò ex illa authoritate Matth. 16. *Dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Colligunt nonnulli Theologi, & rectè, collatam fuisse Petro infallibilem authoritatem in decernendis illis, quæ sunt fidei, quemadmodum ex illo Lucæ 22. *Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua*, &c. Et ex illo alio Ioann. 21. *Pasce oues meas*. Et per consequens, quod authoritas definiendi, quæ fidei sunt. Primò, resideat in Summo Pontifice; deinde in Apostolica Sede.

20 Hinc est, quod fidei nequit subesse falsum, vt ratione, & authoritate multiplici, probat Sanctus Thomas cum alijs Scholasticis 3. sentent. distinct. 24. artic. 1. quæst. 3. & clariùs 2. 2. quæst. 3. per totam, nec non & Expositores eiusdem, vbi supra, totamque efficaciam huius veritatis colligit D. Thomas locis citatis ex ratione formali obiecti fidei, quod est veritas prima, modo superiùs explicato.

Quam veritatem (*quod fidei non possit subesse aliquod falsum*) declarantes aliqui Expositores D. Thom. animaduertunt, quod credens aliquod obiectum fidei, si fallatur circa circunstantiam ipsius, quæ non pertineat ad obiectum fidei (vt si exempli gratia) fidelis aliquis credebat Christum nasciturum, quando iam natus erat), tunc fides ipsius credentis inclinabat solum, ac tantum ad substantiam actus Natiuitatis Saluatoris nostri, non autem ad circũstantiam temporis futuri.

Caietanus verò inter quam plura considerat pro maiori claritate propositæ veritatis, aliud dici, sub vero esse falsum, & aliud sub vero esse cognitionem falsi. Nam primum significat directè oppositum esse, sub suo opposito tanquam formali, seu proprio actiuo, aut fine, quod est impossibile. Secundum verò significat vnum oppositorum esse rationem cognoscendi, aut fugiendi, vel excludendi alterum oppositum, & hoc est verum. Addens, *in littera* (textus scilicet articuli immediatè citati) *primum assumitur, non autem secundum*, fide namque, qua assentimus vero, dissentimus à falso, & ratio huius, ea est communiter à Theologis assignata. *Quia ex cognitione veri regulariter iudicamus oppositum esse falsum*. Hinc est, quod assentire veritati, sit ratio assentiendi falso, meritò dicitur impossibile, & verè ita est. Quemadmodum etiam est impossibile, quod charitas amet aliquod malum.

Ex his iterum inferri potest qualis, & quanta sit grauitas erroris falso asserentium, Deum mentiri posse, per se, vel per Ministros suos, cum Deus sit verax, immò ipsa veritas, vt habetur numer. 24. *Non est Deus quasi homo, vt mentiatur*. Et Ioann. 1. *Deus verax est*, Et Ioann. 8. *Qui me misit, verax*

rax est. Ad Romanos 3. *Est enim Deus verax, Omnis autem homo mendax*. Et 2. ad Timotheum cap. 2. *Ille fidelis permanet*. Et 1. Ioannis cap. 4. *Omne mendacium ex veritate non est*. Et Luc. 21. *Cœlum, & terra transibunt, verba autem mea non transibunt*.

22 Ideò loca, & authoritates sacræ Scripturæ, vel Doctorum Catholicorum, quibus videtur insinuari Deum induere personam fallentis, vel indurantis, seu excæcantis hominum corda, necessariò exponenda sunt, nullo pacto effectiuè, sed permissiuè tantùm; id exigente sua iustitia, & sapientia secundum merita, & demerita actionum hominum. Ita communiter Sancti Patres, & Theologi præsertim D. Damasc. lib. 4. suæ Theologiæ cap. 14. & D. Gregorius lib. 13. Moralium cap. 16. Sanctus Thomas lib. 3. contra Gentes, cap. 162. Ferrar. ibidem. Capreolus 2. sentent. dist. 37. & fusius idem resoluit multis argumentis, Sanctus Thomas pro maiori parte fundatis in authoritatibus sacræ Scripturæ, par. 2. quæst. 79. ab art. 1. vsque ad 4. inclusiuè.

Circa quod obseruandum est, quoties Deus induit personam excæcantis, decipientis, siue indurantis, id ratione suæ iustitiæ, vel propter bonum, quod inde prouenit efficere, quemadmodum explicant Sãcti Patres, de culpa Tyrannorum à Deo ordinata ad bonum Martyrum, & pœna damnatorum ad gloriam suæ iustitiæ, vt fusius docet Sanctus Augustinus lib. de Natura, & Gratia cap. 22. & sequentibus, & lib. 3. de Quæstionibus Euangeliorum quæst. 14. & Sanctus Thomas pariter quæstione præcitata, maximè art. 4. ac etiam præsupposita semper iusta causa in pœnam scilicet grauissimorũ peccatorum præcedentium, vt habetur Roman. 1. illis verbis, *propter quod tradidit illos Deus in reprobum sensum*, & explicans causam significatã per illa verba, *propter quod*, inquit: *Quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt*.

Sectio Tertia Appendicis.

De reuelationibus, earumq; qualitatibus iuxta sponsionem sæpius factam in hoc Elucidario, dum sermo frequenter rediret de reuelationibus diuinis.

23 Circa reuelationes illud in primis pòderandum se offert, quod traditur à Sancto Thoma in expositione Epist. Sancti Pauli 2. Corinth. cap. 12. lectione prima, circa initium ad illa verba Apostoli: *Veniam autem ad Visiones, & Reuelationes Domini*. Vbi inter nonnulla, considerat differentiam inter Visionem, & Reuelationem, ex qua differentia colligit diffinitionem, siue descriptionem vtriusque. Differentia ea est, quia reuelatio includit visionem, sed non econuerso; Aliquando enim videntur aliqua, quorum intellectus, & significatio remanet occulta videnti, & tunc dicitur, & est, visio solum. Quibus verbis describitur visio secundum suam quidditatem. Hanc differentiam, & diffinitionem visionis assignatam dilucidat Sanctus Doctor exemplo visionis Pharaonis, & Nabuchodonosor, Dan. 2. & Genes. 41.

Quando verò cum visione habetur significatio intellectus eorum, quæ videntur, tunc dicitur & est reuelatio, ideò inquit Sanctus Thomas, vbi supra. *Vnde quantum ad Pharaonem, & Nabuchodonosor visio de spicis, & de statua fuit solum visio, sed quantum ad Ioseph, & Danielem, qui significationem visorum habuerunt, fuit Reuelatio, & Prophetia*.

Reuelationibus Domini sermo meus

ſemper eſt interpretãdus, quæ præſertim dicuntur Reuelationes Domini, quia à Deo fiunt iuxta illud Danielis 2. *Eſt Deus in Cælo reuelans myſteria*. Et Oſeæ 12. *Ego viſiones multiplicaui eis*. Non tamen nego quin Reuelationes, quandoquè fiant à malo ſpiritu, iuxta illud Hierem. 23. *Prophetæ prophetabant in Baal*.

24 Et ad horum claritatem conſidero cum eodem Sancto Doctore, & alijs Patribus. Cum reuelatio ex traditis ſignificet velamenti amotionem, hoc velamen duplex aſſignatur. *Vnum ex parte videntis, & hoc eſt infidelitas, vel peccatum, vel duritia cordis, & de hoc dicitur 2. Corinth. cap. 3. vſque in hodiernum diem velamen poſitum eſt ſuper cor eorum. Aliud ex parte rei viſæ, quando ſcilicet res ſpiritualis proponitur alicui ſub figuris rerum ſenſibilium; & de hoc dicitur numer. 4. quod Sacerdotes tradebant Leuitis vaſa Sanctuarij velata*. Rationem aſſignat vbi ſupra Sanctus Thomas, quare vaſa Sanctuarii tradebantur velata, cum inquit: *Quia ſcilicet debiliores non poſſunt ſpiritualia capere ſecundum quod in ſeipſis ſunt*, ſtatim addens: *Et ideò Dominus loquebatur turbis in Parabolis*. Matth. 13.

25 Antequam verò vltra progrediar, ſtatuo tanquam certum cum Diuo Thoma, & alijs Sanctis Patribus ad illa verba Matth. 2. *Ecce Angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph in Aegypto, dicens*, &c. Nullum purum hominem vnquam habuiſſe, nec habiturum eſſe à Deo reuelationem, niſi mediantibus Angelis; & quærentibus, quare in ſomnis facta fuerit prædicta Reuelatio? Reſpondet Diuus Thomas, vbi ſupra: *Quia tunc homines ab actibus exterioribus ceſſant, & talibus fit reuelatio per Angelos. Pſam. 4. In pace in idipſum dormiam, & requieſcam. Et Prouerb. 3. Quieſcens, & ſuauis erit ſomnus tuus*. Quod totum copioſius declarar idem Sanctus Doctor ad caput ſextum Iſaiæ parùm poſt initium in reſponſione ad quandam obiectionem ab eodem Sancto Doctore ibidem propoſitam, innixus ſemper auctoritatibus Noui, & Veteris Teſtamenti, ac etiam SS. PP. præſertim Chryſoſtomi, Gregorij, Dionyſij, & Hieronymi, vbi ad illa verba Iſaiæ: *Vidi Dominum*, &c. expreſſis verbis, inquit, *Dicendum eſt ſecundum Dionyſium 4. cap. de Cæleſt. Hierarch. quod nullus purus homo, nec in Patribus Noui, ac Veteris Teſtamenti accepit aliquam reuelationem à Deo, niſi mediantibus Angelis*: illicò ſubdens: *& hanc dicit eſſe legem inuiolabilem, vt in prima, per media ducantur infima*. Addens: *& hoc probat per locum à maiori, quia etiam Moyſes legem accepit mediantibus Angelis, qui tamen excellentiſſimè vidit*. vt patet ad Galat. 3. & Actorum 7. Temerarium erit itaque aſſerere, quod alicui puro homini, facta ſit, vel fiet reuelatio immediatè à Deo.

26 Ideò Sanctus Gregorius in Gloſſa ſuper 3. caput Exodi ſimul proponit, & mirabiliter ſoluit aliam curioſam, ſed deuotam obiectionem, dum inquit: *Angelus, qui Moyſi apparuiſſe deſcribitur, modo Dominus, modo Angelus nunciatur, Angelus, quia exterius loquendo ſeruiuit. Dominus, quia præſidens, loquendi efficaciam tribuit; Cum enim loquens ab interiori regitur, & per obſequium Angelus, & per inſpirationem Dominus memoratur*. Et iterum reſpondens obiectioni eorum, qui vim faciebant in verbis Exodi 33. quibus dicitur: *Loquebatur Dominus ad Moyſen facie ad faciem*. Breuiter inquit: *Hoc dicitur propter eminentiſſimum modum claræ viſionis, quo Moyſes ſuper alios Prophetas vidit, vt dicitur Numer. 12.*

Signa

Signa verò, vel notæ, quibus regulariter dignosci possunt, quod reuelationes factæ alicui homini, procedant à Deo per ministerium Angelorum, prolixè quidem, ac dilucidè adducuntur à Cardinale Ioanne Turrecremata Ordinis Prædicat. in Prologo eiusdem. Super Reuelationes Cœlestes Sanctæ Brigitæ de Vuatzsteno, quas colligit euidenter ex Placitis Sacræ Scripturæ Noui, & Veteris Testamenti. Ex testibus Sacrorum Canonum, ex Bullis Pontificum, ex Concilijs, & authoritatibus Sanctorum Patruum, quorum loca ibidem in particulari copiosè adducit in eodem Prologo, in quinque capita distributo.

Primum signum est. Quando iudicio Magnorum Virorum, vereq; Sapientum, vt reuelationes diuinæ, approbantur.

Secundum desumitur ex parte effectus relicti in anima, cui fit reuelatio, quando scilicet ex reuelationibus, humilitatis, & gloriæ Dei, profectus augetur.

Tertium ex parte materiæ, quando in omnibus, & singulis reuelatis apparet sincera veritas, ac vtilitas communis.

Quartum ex parte formæ, quando reuelata sunt in omnibus, & per omnia conformia Sacræ Scripturæ, vel rectæ rationi.

Quintum denique quod se tenet ex parte personæ, cui fit reuelatio, est vera, & approbata sanctitas ipsius.

28 Docent Theologi, quod reuelationibus, quæ fiunt particularibus personis etiam de supernaturalibus preuia Ecclesiæ approbatione in communi, non pertinent, vt sic ad assensum fidei (de quo in secunda Sectione huius Appendicis) sed illi, quibus hæc narrantur, sufficit, vt fide humana adiuncta prudẽtia (præcauendo semper ne ex leui coniectura) prædictis assensum præbeant, nisi vt credendum fide Catholica fuerint per Ecclesiam propositæ, quemadmodum illæ, de quibus in sacra Scriptura: ita Interpretes D. Thom. ad 2. 2. quæst. 1.
29 præsertim art. 1. Et Riccardus de Sancto Victore, relatus à Iacobo Simanca, Paceutij Episcopo de Catholicis Institutionibus, tit. 21. *de diuinatione, & reuelatione, num. 26.* Suspectas esse dicit reuelationes illas, quæ sacra Scriptura, aut ratione manifesta nõ probãtur, quãdo continent supernaturalia, vel occultissima, maximè verò si res leuiores, inutiles, & ad salutem animarũ, nõ pertinentes complectantur. Cum non sit verisimile Deum talia reuelaturum, sed potius dicantur hominum iactationes, fictiones, deceptiones, & malorum Angelorum illusiones, super quibus narrat factum in hac materia valde celebre quod accidit in Hispania, in persona cuiusdam religiosæ puellæ, vti est videre, vbi supra num. 24. & num. sequenti, idest 25. innixus doctrinæ Theologorum, præsertim Bartholomęi Sybillę, in Speculo Peregrinarum quæstionum decadis 1. cap. 8. quęst. 2. Consimiles nõ veras reuelationes habere solent quędam mulierculę, & hoc maximè propter tria. Primò, quia fœminę humidiores sunt, quàm viri, & humido proculdubiò aptius inuenitur ad suscipiendas impressiones, atque imaginationes. Secundò, quia vt plurimum mulieres minus prudentes sunt, nec habent fortitudinem prudentia associatam ad resistendum. Tertio, quia magis fœminæ, quàm viri affectibus, & passionibus abundant, vt fusius tradit Aristoteles libro de Somno, & Vigilia. Hinc est, quod mira facilitate ducuntur, vt credant, id esse verissimum, quod illis apparet, quod optimè intel-

ligentes pessimi spiritus, frequentius feminis vanas reuelatiônes suggerunt. Propter hæc talia consimilia perlæpè timendum est de Reuelationibus, quæ narrantur ante illarũ approbationem; ne sint inutiles, neminique proficientes, & per consequens illas non esse à vero Deo, sed à patre mendacij; præsertim vbi sunt frequentes, cum habeamus ex sacris litteris, & doctrina Sanctorum Patrum, quod etiam Viri sanctissimi, Pauculas reuelationes habuerint, & prædicauerint, super quibus attentius legenda sunt, quæ traduntur à Gersone de probatione spirituum, & de examinatione doctrinarum, parte 2. Considerat. 3. Apud Gasparum, lib. 1. aduersus Hæreticos, cap. 29. & Zanchinum de Hæret. cap. 22.

30 Et maximè ponderandum venit super his decretum Sacrosancti Concilij Lateranensis, sub Leone Decimo Sess. 11. in quo inter alia dicitur. *Et quoniam res magni momenti est, eo quod non de facili credendum sit omni spiritui, sed sint probandi spiritus, an ex Deo proueniant; volumus vt lege ordinaria tales asserta inspirationes, seu reuelationes antequam publicentur, aut populo prædicentur; ex nunc, Apostolicæ Sedis examini reseruata intelligantur, quod si sine mora periculo id fieri non valeret, aut vrgens necessitas aliud suaderet, tunc eodem ordine seruato, ordinario loci notificetur, vt ille adhibitis secum tribus, aut quatuor doctis, & grauibus viris, & huiusmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbunt, (super quo eorum conscientias oneramus) licentiam concedere possint. Si qui autem contra præmissorum aliquid, committere quicquam ausi fuerint; excommunicationis sententiam incurrant, à qua nonnisi à Romano Pontifice absoluantur.*

31 Alia nonnulla de Reuelationibus fusius tradunt Authores, qui notas, siue Scholia ediderunt ad libros Cœlestium Reuelationum Sanctæ Brigittæ, vel Sanctæ Catherinæ Senensis, inter quos vnus est Consaluus Durandus, & Sanctus Antoninus.

Sunt & alij eximij Doctores antiqui, & moderni, qui integros Tractatus Theologicos condiderunt de Reuelationibus, de obiecto, materia, & effectibus earumdem, inter quos vnus est Sanctus Vincentius Ferrerius Ordinis Prædicatorum libro de Vita spirituali, præsertim cap. 11. Ioan. Gerson. tit. de probatione spirituum, Hieronymus de Ferraria in Compendio Reuelationum. Ioannes Picus libro vltimo de prænotationibus, Bartholomæus Medina 3. par. D. Tho. quæst. 25. artic. 5. Couarruuias de vera, & falsa prophetia, Iacobus de Cusa libro de Apparitionibus. Martinus del Rio libro quarto Disquisitionum Magicarum, cap. 1. quæst. 3. & Raphael de la Torre Ordin. Prædicatorum tom. 2. ad 2. 2. Diu. Thom. de Vitijs oppositis Religioni quæst. 95. artic. 3. disput. 3. qui inter alios citat. Beatum Ioannem Chrysostomum homil. 19. operis imperfecti, S. Augustin. libro 2. de Doctrina Christiana cap. 19. & sequentibus. Gregorium Turonensem de Vitis Patrum capite decimo. Beatum Arsenium, Gulielmum Parisiensem, & alios quamplures, quorum authoritates in particulari ibidem adducit.

Summa Quinti Capitis.

1 *Ex adductis, & stabilitis in præcedentibus Capitibus, demonstratur de fide esse, quod Summus Pontifex Romanus, nequeat errare in definitione eorum, quæ pertinent ad fidem, siue ad bonos mores totius Ecclesiæ.*

San-

2 *Sanctus Leo inter complures alios Sanctos Patres, infallibilitatem* Ecclesiæ *Romanæ, & Capitis illius valdè extollit, quod etiam confirmant alij Pontifices Romani, & celeberrimi Theologi in determinatione eorum quæ sunt fidei, vel bonorum morum.*

3 *Hæc infallibilitas meritò dicitur Priuilegium speciale* Summi *Pontificis Romani ex Cathedra diffinientis, ea quæ sunt fidei, vel bonorum morum.*

4 *Inter illa, quæ pertinent ad bonos mores totius Ecclesiæ, connumerari debet Sanctorum* Canonizatio.

5 *Non desunt Doctores Theologi, qui docent hæreticum esse affirmare, quod possit Romanus Pontifex errare in Sanctorum Canonizatione.*

6 *Prædicta assertio, quod* Papa *possit errare, &c. Fomentum præstat multis Hæresibus.*

7 *Pontifex Romanus potest verificari de statu alicuius hominis per inquisitionem vitæ & attestationem miraculorum.*

8 *Canonizatio Sanctorum necessariò infert venerationem, & adorationem eorumdem.*

9 Canonizatio Sanctorum *secundum placitum quorumdam Doctorum, præsertim Canonistarum est de pertinentibus ad fidem.*

10 *Negantes certitudinem Canonizationis, et gloriæ Sanctorum Canonizatorum, ex consequenti saltem negant sanctitatem* Ecclesiæ.

11 *Est error valdè grauis in fide, negare Sanctitatem, siue gloriam Sanctorum ab* Ecclesia *Canonizatorum.*

12 *Ecclesia Catholica Romana dicitur, & est columna atq; fundamentum veritatis.*

13 Est *propositio iniuriosa, temeraria, sapiens hæresim, atque errorem in fide continens illa, in qua proteruè negatur Sanctitas siuè gloria alicuius Sancti Canonizati in particulari.*

14 *Assignatur ratio præsertim ex Concil. Tridentino, quare veneranda sint sanctorum Corpora, & eorum reliquiæ.*

15 *Censent aliqui Doctores, negantes Canonizationem iam factam, & receptam per Ecclesiam esse hæreticos.*

16 *Tanta gaudent certitudine Sanctitas gloria atq; veneratio Iustorum Canonizatorum, vt meritò dici possit certitudo fidei.*

17 *Assignantur Regulæ quibus cognoscuntur Assertiones de fide.*

18 *Discursus fidelis et credentis non sicut præcedens, sed tanquam consequens se habere debet, quod totum latè explicatur.*

19 *Declaratur quomodo discursus humanus non diminuat meritum fidei.*

20 Explicatur in *quo consistat meritum fidei, et declaratur pariter quomodo Deus dum reuelat aliquam propositionem simul etiam reuelat alias propositiones contentas in vero sensu illius primæ reuelatæ.*

21 *Veritas explicata in 6. Conclusione habet pro se diffinitionem Apostolicam quam pronunciat* Summus *Pontifex Romanus in actu solemnis* Canonizationis *Iustorum.*

22 *Veritas eiusdem 6. Conc. nonnullis anthoritatibus* Sacræ *scripturæ suadetur.*

23 *Insuper demonstratur eadem veritas tanquam diffinita, & determinata in aliquibus* Concilijs.

24 *Non multum itaque curandum est, de modo loquendi, cuiusdam moderni asserentis probabilem esse sententiam illorũ, qui dicunt Sanctum siuè Sanctos Canonizatos possidere gloriam sempiternam ex hoc innuere volens hanc sententiam non excedere limites opinionis probabilis.*

25 *In Actu solemnis* Canonizationis *famulorum Dei,* Romanus *Pontifex habet assistentiam Spiritus sancti.*

26 *Per actum solemnem* Canonizationis *Iustorum decernit* Pontifex *Romanus animam* Canonizati *esse in gloria.*

Certam

Punctum Primum.

De infallibilitate eorum quæ sunt de fide.

EX iam adductis, & declaratis ratione, atq; multiplici authoritate euidenter constabilitis fundamentis, colliguntur conclusiones, quæ immediatè sequuntur quarum.

1 §. 1. Prima tanquam de fide pro certo, ac indubitato, tenendum atq; credendum est, Summum, Maximumq; Pontificem Romanum nullo pacto errare posse in decernendis, siue deffiniendis illis, quæ pertinent ad fidem, vel ad bonos mores, ad statum communem totius Ecclesiæ ordinata, & quæ proponit toti Ecclesiæ credenda, siue agenda ad salutem fidelium spectantia contra errores Parisien. Gersonis, & aliorum, quorum argumenta egregie quidem confutat S. Thomas

mas 2. 2. quæst. 1. art. 10. & contra errores Græcorum capit. 67. Caietanus de Primatu Eccles. Romanæ cap. 13. Turrecremata de Ecclesia l. 2. cap. 109. & Roffensis contra articulos Lutheri art. 28. necnon alij innumeri Authores antiquiores, & moderni, quos pro maiori parte adduxi superius ad calcem cap. 3. §. *quorum Græcorum*.

§. 2. Hinc est, quod in Concilio Lateranensi sub Iulio II. in monitorio ibid. ad longum recensito contra prægmaticam. sess. 4. expresse statuitur in hunc (qui sequitur) modum, *quæ sedis Apostolicæ consultissima deliberatione sancita sunt, inuiolabiliter ab omnibus veniunt obseruanda*, alia vide superius cap. 3. ferè per totum præsertim num. 7.

§. 3. Hæc conclusio, quamuis sufficienter, atque euidentèr demonstrata profectò remaneat ex illis luculenter adductis in primo, ac secundo fundamento tertij cap. adhuc tamen pro maiori illius firmitate, & claritate addi potest illud Matth. 6. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, &c. Christus etenim, vt tradunt Sancti Patres, maximè verò Sanctus Augustinus tract. 5. in Ioannem, *qui solus iure suo claues Regni Cælorum habet, eas Petra, & successoribus Petri, liberali clementia elargitur, propter Ecclesiæ militantis vtilitatem*, ideo Origenes in cap. 16. Matth. inquit, *quantam potestatem habeat Petra, super quam fundatur Ecclesia, vt etiam iudicia eius firma omnino remaneant, quasi Deo iudicante per ipsam, cum aduersus hanc petram, siue Ecclesiam, quæ super hanc Petram ædificata est portæ inferi non præualeant*. Hæreses enim iuxta Sancti Epiphanij interpretationem *nullatenus præualere possunt aduersus Petrã, siuè illius successorem*, quatenus is Pastorali officio fungitur, decernendo, vel definiendo, quę pertinent ad fidem, vel ad bonos mores, & Beatus Sixtus Papa, vt habetur in cap. *memor.* 24. q. 1. *Ecclesia à Domino glorificata, cuius fides, omnes quidem hæreses destruit*.

2 Quapropter S. Leo cuius authoritatem refert Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 1. cap. 109. §. *item in Synodica.*) hanc extollens dignitatem, ac efferens infallibilitatem Ecclesiæ Romanæ, illiusq; capitis, scribens ad Petrum Patriarcham Antiochenum ait, *noli deuiare à Dominico, & omnium Sanctorum Patrum concordi decreto, quo inuiolabiliter cunctis in toto orbe terrarum Ecclesijs Sancta Romana Ecclesia, & Apostolica Sedes caput præponitur, ad quam maiores, & difficiliores causæ omnium Ecclesiarũ diffiniendæ referuntur, sic omnia veneranda Concilia, sic leges humanæ promulgant, sic ipse Sanctus Sanctorum, & Rex Regum, Dominus Dominantium confirmat. quatenus ibi principalis dignitatis, ac totius Ecclesiasticæ disciplinæ venerabilis apex præfulgeat, & præcellat, vbi ipse vertex, & Cardo Apostolorum Petrus carnis suæ resurrectionem beatam in nouissimo die expectat, nimirum solus est ille, pro quo ne deficeret eius fides Dominus & Saluator asserit se rogasse dicens, Simon ecce Satan expetiuit vos, vt cribaret sicut triticum, ego autem rogaui, vt non deficeret fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, quæ venerabilis, efficaxq; oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecerit, nec defectus creditur futurus in Throno illius in sæculum sæculi, immò confirmabit corda fratrum varijs concutienda fidei periclitationibus, sicut hucusq; confirmare non cessauit*: hęc Sanctus Leo, vbi supra.

Pun-

Punctum Secundum.

De Authoritate Fælicis, ac Leonis Papæ, & aliorum.

§.2. EAmdem conclusionem tradidere Fœlix primus in Epistola ad Benignum, idem Leo Serm. 3. de assumptione sua ad Pontificatum, Agatho Papa in Epistola *ad Constantinum Imperatorem*; Nicolaus Primus *ad Michaëlem*, Leo. 9. in Epistola *ad Petrum Antiochenum*; Innocentius Tertius in Epistola *ad Episcopum Aieleten.* Tandem sanctus Petrus Chrisologus in Epistola *ad Eutichetem*, quæ habetur *in 1. tom. Conciliorum ante Concilium Calcedonense, Hortamur te* (inquit) *frater honorabilis, vt his, quæ à Beatissimo Papa Romanæ Ciuitatis scripta sunt, obedienter attendas, quia Beatus Petrus, qui in propria sede viuit, & præsidet, præstat quærentibus, fidei veritatem.*

§.3. Eamdem quoq; conclusionem circa infallibilitatem, de qua suprà lucidissimè demõstrat Cardinalis Turrecremata in sua summa de Eccles. *lib. 2. capit. 109. & 110.* asserens hoc esse priuilegium diuinitus concessum Christi Vicario, quod probat quam plurimis testimonijs Sacræ Scripturæ, Sanctorum Patrum, ac etiam validissimis rationibus, vti est videre ibidem.

§4 Quibus addi potest illud Nicolai Papæ, de quo in *cap. omnes, dist. 22.* dicentis, qui autem Romanæ Ecclesiæ priuilegium hoc, ab ipso summo omnium Ecclesiarum Cap. traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur, & hæreticus est dicendus.

§.5. Quam veritatem probat etiam Dominicus Bannes *ad 2. 2. Sancti Thom. quæst. 1. art. 10. dub. 6. 1. & 2. conclusione*; quam meritò extendit prout factum est etiam superius in priori fundamento, ne dum ad ea, quæ pertinent ad fidem, verum etiam, & ad illa, quæ spectant ad bonos mores, & salutem fidelium, sæpius repetens in prædictis nequaquam posse errare Ecclesiam, neque Summum Pontificem Rom. vt cap. ipsius. Ad quam comprobandam veritatem, prȩter nonnullas rationes, & authoritates, vtitur præsertim argumento fundato in auhtoritate Christi. *Math. 16.* & *Ioannis 20.* vbi tradit claues Regni Cœlorum Petro, & successoribus ipsius, vt illis mediantibus cœlestem ianuam fidelibus aperirent, malis verò clauderent, sed Regnum Cȩlorum clauditur non solum propter ignorantiam fidei, sed etiam rerum agendarum, eo quia fides sine operibus mortua est, ideò constanter tenendum est infallibilitatem Iudicij, siue diffinitionis Pontificis Romani extendi debere etiam ad illa, quæ pertineant ad bonos mores totius Ecclesiæ, vt integrè pascere valeat & salubriter Christi oues sibi à domino commissas.

§.6. Vniuersa hæc magis declarantur, roboranturq; ex illo Pauli 1. *ad Thimoteum cap. 3. dicentis, hæc scribo tibi. Vt scias quomodo oporteat te in Domo Dei conuersari, quæ est Ecclesia Dei Viui, columna, & firmamentum veritatis*; euidenter autem constat multa ibidem scripsisse Apostolum Thimotheo, quæ ad morum veritatem, siuè bonitatem attinebant, licet ergo absq; dubio ex his inferre, nequaquam errare posse Summum Pontificem Romanum, dum ex Cathedra Christi, & Petri diffinit, ac iudicialiter decernit ea, quæ pertinent etiam ad bonos mores totius Ecclesiæ.

§.4. Hinc est quod Melchior *Cano lib. 5. de locis Theologicis cap. 5. quæst. 5. §. præterea*, vers. *est ergo*; occasione verborum Apostoli ad Thimotheum, de quibus

paulò

paulò ante inquit. *Est ergo Ecclesia firmamentum non eius veritatis solum, quæ in contemplatione cernitur, sed illius etiam, quæ aliquid molitur, vt faciat nimirum, vt sciamus quomodo oporteat nos in domo Dei conuersare, quod absque dubio mores quoque respicit, &c.*

Et alio sequenti §. incipiente. *Præterea si Ecclesia*; vers. *at spiritus veritatis*. Per modum consequentiæ necessariò illatę ex auctoritatibus sacrę Scripturæ ab ipso ibidem in specie relatis concludit; spiritus veritatis Apostolis,eorumq; successoribus suggerit quæcumq; dixit nobis Christus.in præceptis ergo spiritualis vitæ necessarijs, errare non potest Romanus Pontifex.

Et §. *deinde Ecclesia*. Post adducta illa verba Christi,*qui vos audit,me audit, &c.*execrãdo blasphemias impiè nimis asserentium posse Ecclesiam, siue Papam errare in diffiniendis illis,quæ pertinent ad fidem, siuè ad bonos mores, duo inter alia multa tradit. Primum est quod Christus, qui est veritas, & vita nobis erroris auctor esset, quòd est impossibile, cum ipse sit essentialiter bonus ac 1.Regula rectitudinis, ac veritatis, & mandauerit. *Quæcumque dixerint vobis seruate, & facite*. Secundum. hic error nõ solum fidelibus,sed fidei etiam quodammodo aduersaretur, quæ omnem veritatem probat, & corroborat, vniersaque vitia condemnat.

Punctum Tertium.

De priuilegio infallibilitatis Pontif. Roman.

3. §. 1. HOc vero de priuilegio infallibilitatis concesso Summo Pontifici Romano ex Cathedra docenti, ne errare valeat, auctoritatibus sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum probat latè, atq; copiosè demonstrat Alphonsus de Castro de iusta hæreticorum punitione lib. 1. cap. 4. per totum præcipue vero §. 4. *via est*.

4. Secunda conclusio inter illa,quæ spectant ad bonos mores totius Ecclesiæ, & salutem fidelium; in quibus discernendis nequit errare Summus Pontifex, iure connumerari debet Sanctorum Canonizatio, modo in præcedentibus cap. sepè explicato.

§. 2. Hanc quoque conclusionem euidenter probant superius tradita in 3. cap. in 2. ac 3. fundamento præcipuè vero. §. *pietas fidei*.

Punctum Quartum.

De certitudine Canonizationis iustorum.

5. §. 1. IMmo Ioannes de Neapoli citatus à Siluestro verbo *Canonizatio*. Docet hæreticorum esse affirmare, quod possit Romanus Pontifex errare in Canonizatione Sanctorum,assignans pro ratione, quia hæreticus ille est, qui affirmat in rebus fidei, & morum diffiniendis posse Romanum Pontificem errare, addens Canonizationem Sanctorum esse connumerandam inter ea, quæ pertinent ad mores, & Couarru. variarum resolut. *tom. 2. lib. 1. cap. 10. nu. 13.* expressis verbis inquit, *Papa non potest in Canonizatione Sanctorum errare, siquidem vt tradit Cardinalis Turrecremata de cõsecratione 3. in princ. nu. 22. res ista potissimum spectat ad fidei Christianæ religionem, cuius negotia ipse Ecclesiæ caput Christus gerere dignatus est, eaque ratione minime permittet in re tanti momenti ipsius Vicarium falli, quemadmodum in specie asserunt D. Thom. quodlib. 9. artic. vlt. Florent. 3. part. tit. 12. cap. 8. §. 2. Ioannes à Neapoli quodlib. 11. Cardinalis à Tur-*

à Turrecremata in tractatu de Ecclesia quæst. 51. *& 73. & sequentibus, idem hoc præmittit, lib. 2. de Eccles. cap.* 110. *Siluester in verbo Canonizatio, sed latius cæteris, Catharinus in huius quæstionis particulari libello, & Franciscus Pauinus in eo libello, quem de Canonizatione S. Bonauentura scripsit 2. part. art.* 6. Hæc Couarruuias.

§. 2. Quam doctrinam, vt veram, fundatamq; in authoritatibus D. Thom. Ioannis de Neapoli, Turrecremat. Iacobatij, Catharini, Siluest. & Ioannis Francisci Pauini, adducit idem Couarruuias vbi supra *n.* 13. §. *& ideò*, vbi etiam docet piè credendum est Romanum Pontificem in examinandis, miraculis, & gestis illius, qui in sanctos est referendus, ab ipso Spiritu sancto, qui omnia perscrutatur, instrui, quod Pitigianus, ex Scoto collegit vbi supra. *Dist.* 25. *q.* 2. *art.* 5. §. *præterea*, addens esse de fide Papam non posse errare in Canonizatione Sanctorum, quam doctrinam asserit collegisse ex Turrecrem. in summa de Ecclesia, *lib.* 2. *cap.* 110.

§. 3. Augustinus de Ancona in sua summa de Ecclesię potestate *q.* 14. (quam quæstionem inscribit *de veneratione sãctorum art.* 2. *in corpore.*) Apertè dicit, quod Canonizatio Sanctorum solo Pontifici Romano reseruatur, innititur enim (subdit ille) fidei Christi, in quem Sancti credentes per eos miracula fiunt, quæ attestantur eorum sanctitatem, & fidei integritatem, de quo latius scribam inferius, *cap.* 8.

§. 4. Eamdem secundam conclusionem de pietate fidei, quodue Summus Pontifex nequeat errare in Sanctorum Canonizatione propter Diuinam prouidẽtiam, quæ mirabilitèr præseruat, & præseruabit, vsq; ad consumationem sęculi Ecclesiam, ne in his fallatur, palàm tradit Iulius Caluus in sua Sintaxi curæ animarum ex D. Thom. doctrina collecta, *lib.* 2. *quæst.* 1. *nu.* 12. deniquè ad effugiendum pessimæ superbiæ venenum iuxta illud Pauli 1. *ad Thimot. cap.* 6. his acquiescendum est, nam *si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei, quæ secundum pietatem est doctrinæ: superbus est, nihilque sciens, sed languès circa quæstiones, & pugnas verborum*, ideò Apostolus Secundæ, ad Timo. c. 3. cuicũq; fideli in persona Thimotei ait. *Tu verò permane in hijs, quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo didiceris.*

§. 5. Dominicus Bannes vbi supra 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 7. in responsione ad secũdum argumentũ, post recensitas eximias diligentias, quæ præcedunt actum Canonizationis circa miracula, ac alia ad Canonizationem necessaria, facta priùs mentione, quod Ecclesia in hoc etiã regitur instinctu Spiritus sãcti, meritò cõcludit, *& ideò nulla via sit credibile, quod in huiusmodi iudicio* (silicet Canonizationis) *erret*, intellige Ecclesiam, siuè Summum Pontificem. post pauca subdens, *nemò nisi amens, aut hæreticus credendus est* dubitare, an Sanctus Canonizatus sit *in Cœlo*; Quæ verba magnam euidentiam habent non pręcisè ab Authore, quamuis sit vir doctus, sapiẽs, & prudẽs, sed propter rationem, quam ipsemet assignat ibidem, qua vtuntur insigniores Theologi ad idem demonstrandum.

§. 6. Quia in Canonizatione Sanctorum vtitur semper Ecclesia tot tantisque hominum fide dignissimorum testimonijs, insuper & miraculis, diligentius pluries examinatis, & pręsertim propter istinctum Spiritus sancti, quo regitur Pontifex Romanus in actu solemnis Canonizationis iustorum, cuius auxilium deuotè (vt illi assistat) implorat, hinc est quod his, & alijs fultus argumentis concludit ipsemet Dominicus Bannes vbi supra, *merito ergo, qui de ipso fa-*

so facto dubitat, (scilicet de facto canonizationis quo ad illius certitudinem) *in suspicionem hæresis venit, atque id hæresim sapit*: quasi dicat, in has saltem indubitanter labitur censuras; quia etsi prædicti absolute non denegent authoritatem Ecclesiæ in SS. Canoniz. vt falso negant hæretici, ad irrisionē Eccl. cū hęreticis nihilominus videtur & ipsi quoque negare infallibilitatem eiusdem in actu canonizationis. Ideò Theologi præsentis temporis, non absque magno rationis argumento docent hæresim Lutheranorum sapere ad minus dubitationem de infallibilitate Iudicij Ecclesiæ de qua supra in secunda conclusione; quod equidem non potest negari saltim consequenter.

6. Tertia conclusio, post condemnatam
§. 1. hæresim Ioannis Vuicleph, Lutheranorum, & Caluinistarum, ac aliorum, Canonizationem, adorationem, inuocationem Sanctorum impie irridentium, nec non authoritatem, ac infallibilitatem iudicij, atque determinationem Summi Pontificis Romani ex cathedra docentis superbè negantium, dicitur valde proximum hæresi, hæresimque manifestam sapere absque dubio illam propositionem, qua proternè nimis, certitudo Canonizationis Sanctitatis gloriæ, & cultus SS. Canizatorum denegatur, hęresimque sapere manifeste dicitur, licet in seipsa secundum aliquos forte non sit hæresis formalis, errorem tamen contra fidem, ac hæresim vndiq; per se fert, iuxta regulas passim assignatas à Cano de locis Theologicis *lib.* 12.

Punctum Quartum.

De malis quæ sequuntur ex negatione certitudinis Canonizatio: SS.

§. 2. NVllus, sanæ mentis vnquam negare audebit, quin sit etiam multarum hæresum fomentum, imò quod contraria propositio nostræ conclusioni palam saporem habeat multarum hæresum, præsertim Vuicleph, Caluini, Erasmi, & Lutheranorū, pertinaciter negantium Sanctorum gloriam, adorationem, atq. inuocationem, & Canonizationem.

Contentum enim in nostra conclusione, vt asserit inter alios Cordub. in suo quæstionario Theologico, *lib.* 4. *q.* 12. *§. ad* 2. *dub.* Sapit fidem, quod probat ratione, & authoritate, etiam loquendo de Canoniz. SS. in particulari, ergo contraria propositio sapit hęresim. Quę 3. conclusio demōstratur ex dictis in 1. fundamento 3. cap. conformiter enim ad regulas qualificandi propositiones, illudq; animaduertendum est, quod in propositione suspecta de hęresi, vel sapiente hæresim manifestam, quidem attendendū est valdè ad conditionē, & qualitatē proferētis illam; Caietan. Cano, & alij locis vbi supra in primo fundamento citatis 3. cap.

7. Eamdem conclusionem tradit Ban-
§. 1. nes. 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *dub.* 7. §. 2. *conclusio*, quam colligit ex docrina D. Thom. S. Antonini, atq; Caietani, & in responsione ad primum argumentū eiusdem 7. dubij post relata verba D. Thomæ *quodlib.* 9. *art. vlt.* ait, *Pontifex, cuius est Canonizatore Sanctos, potest certificari de statu alicuius per inquisitionem vitæ, & attestationem miraculorum præcipue per instinctum Spiritus sancti, qui omnia scrutatur etiam profundi Dei*, & quibusdam interpositis verbotim dicit: *quoniam Spiritus sanctus assistit Ecclesiæ, ne in huiusmodi iudicio* (scilicet Canonizationis) *erret, sicut D. Thomas in prædicta solutione docet.*

§. 2. Et in responsione ad secundum argumentum, post multa recte concludit, *ergo supposita fide Catholica, qua credimus gloriam Sanctorum, qui Christi vestigia sequuti sunt, qua etiam credimus in Sum-*

in Summo Pontifice ; & in Ecclesia authoritatem reperiri ad Canonizandos, nemo nisi amens, aut Hæreticus credendus est dubitare, an Sanctus Canonizatus sit in Cælo, cum huiusmodi authoritas canonizandi vtatur Ecclesia tot, tantisque hominum fide dignissimorum testimonijs, & miraculis; ac etiam publicis precibus. Denique subdit *igitur qui de ipso facto Canonizationis dubitat, in suspicionem hæresis venit, atque hæresim sapit*.

8. Didacus Nugnus Hispanus in addit.
§. 1. ad 3. p. D. Thomæ, *quæst*. 20. *art*. 3. *difficult*. 4. *conclus*. 3. ex doctrina pari- §. 2.
ter D. Thomæ ait, *Canonizationem Sanctorum necessario inferre adorationem eorum* (intellige in tota Ecclesia) quæ est quædam exterior professio fidei; Hancq; dicit esse communem sententiam inter doctores, addens, insinuatam, & secundum aliquos diffinitam in Concilio §. 3.
Constantiensi, *sess*. 8. Vbi damnatur error Vuicleph. temerarie dicentis, Sanctos Benedictum, & Bernardum esse damnatos, non obstante quod sint ab Ecclesia ritè, ac rectè Canonizati.

Punctum Quintum.

De authoribus asserentibus Canonizationem pertinere ad fidem.

6. Cardinalis pariter Tuscus tom. ..
§. 1. practic. conclus. tit. Canonizatio Sanctorum, *conclus*. 41. *num*. 4. expressis verbis dicit, *Canonizationem esse de pertinentibus ad fidem, quemadmodum tenent communiter Theologi*; pro qua sententia vna cum Catharino citat Sanctos Gregorium, Ambrosium, Cyrillum, Hyeronimum, Thomam de Aquino, Bonauenturam, Bernardum, ac alios Theologos, in specie Turrecrematam in tractatu *de potest. Papæ*, quem (inquit) ille sequitur Troilus Maluetius *de Canonizatione Sanctorum*, glossans dictum illud Canonistarum, posse scilicet Ecclesiam errare, quod sit exponendum solù, ac tantum de Canonizatione, quæ antiquitus fiebat per Episcopos, nam propter eorum simplicitatem contingere tunc poterat, Populum decipi, quod tamen negat posse succedere in persona Papæ, cum sit Caput totius Ecclesiæ, ob rationes, & authoritates, superius relatas, ignorantia istius verioris sensus fuit ab aliquibus causa errandi.

Ideò Cardinalis Tuscus vbi supra, *num*. 14. infert ex dictis in alijs, suisque præcedentibus numeris, *quod Canonizatio est de maiori respiciente causam fidei, necessario reseruata authoritati Papæ, successori Petri, pro quo Christus rogauit, vt non deficiat eius fides*.

Viguerius quoque de institut. Theolog. de veritate fidei, titulo *de Canonizatione Sanctorum*. expressis verbis duo asserit, innixus semper doctrinæ Angelici Doctoris, Primum, *Canonizationem Sanctorum esse quamdam protestationem fidei*; Secundum, *quod in illa non potest errare Summus Pontifex*, addens, Tertium *Canonizationem alicuius Sancti includere de per se approbationem, certificationem, atque manifestationem venerationis illius, toti Ecclesiæ Catholicæ*, in quo actu Papa regitur à Diuina Prouidentia, per quam, Ecclesia Spiritu Sancto recta, ita semper ad Verum, & Rectum siue bonum dirigitur, vt in illis decernendis procul sit ab omni erroris suspicione, sicut promisit Christus illis verbis Ioannis. 16. *Spiritus Sanctus Paraclitus quem mittet Pater in nomine meo, docebit vos omnem veritatem*, scilicet de necessarijs ad salutem, qualia sunt, quæ pertinent ad bonos mores, & fortius illa quæ spectant

ctant ad fidem, ad quam fidem, cunctis notum est pertinere Sanctorum publicam venerationem, & inuocationem, quæ est quædam fidei protestatio, subdens *Papam certificari in actu Canonizationis de Sanctitate Canonizandorum, ne dum per attestationem miraculorum, sed per instinctum Spiritus sancti*. Quare optimè concludit, *ideò non solum innititur medio fallibili, sed infallibili*. intellige præsertim in actu diffinitionis Canonizationis Sanctorum.

10. §. 1. Paritèr negantes certitudinem Canonizationis Sanctorum, ex consequenti sanctitatem negant Ecclesiæ, quod est expressum de fide, in Symbolo Nicæno *credo sanctam Ecclesiam Catholicam*, Sanctitas, cuius in hoc præsertim consistit, ne proponat falsa fidelibus credēda, quemadmodum nec illis præcipiat mala facienda, adde certissimum esse apud omnes Catholicos nequaquam posse totam Ecclesiam errare, sed tunc procul dubio sequeretur Ecclesiam proponere falsa credenda, malaque agenda, si canonizaret non sanctum pro sancto, illumq; adorandum, atque fidelibus imitandum proponeret.

Punctum Sextum

Qualis error sit negare sanctitatem instorum canonizatorum.

11. §. 1. Conclusio 4. Ex superiùs igitur adductis constat esse errorem plusquam grauem in fide, negare sanctitatem, siuè gloriam sanctorum, qui ritè per Ecclesiam Romanam fuere Canonizati, eo quia consimilis negatio infert quodamodo necessario oppositum eius, quod est de fide, videlicet abnegationem infallibilitatis iudicij Summi Pontificis Romani in his, quæ pertinent ad fidem, siue ad bonos mores totius Ecclesiæ, infertur secundo, vel datur ad minus materia inferendi negationem authoritatis in Ecclesia ad Sanctos Canonizandos. Tertio aufertur causa adorationis, inuocationis Sanctorum, quę comunitur assignatur ab omnibus Catholicis, & est, quia sunt beati, & gloria fruuntur æterna, quæ tria absquè dubio sunt de fide.

§. 2. Probatur etiam sufficienter hæc cōclusio ex traditis superius cap. 1. præludio 1. et cap. 3. in 1. & 2. & 3. fundamento. Insuper probari iterum potest ratione illa, qua Theologi vtūtur, vt ostendant aliquam propositionem continere errorē in fide, & est, quoties aduersatur doctrinæ fidei, licet nō manifestè, & notorie, sed certum est ex dictis in præcedentibus cōclusionibus, & latius in fundamentis propositis in 3. cap. quod propositio negans sanctitatē, siue gloriam, & beatitudinem ęternam in sanctis iam ritè Canonizatis est huiusmodi, ex consequenti saltem hoc nequit à quoquam negari, igitur vera conclusio, cum ex veris non inferatur nisi veritas.

§. 3. Cuncta hæc probata remanent præsertim ex adductis ab Antonio Cordubensi in suo quæstionario Theologico, *lib. 4. q. 12. ad initium*, vbi præsupposita infallibilitate iudicij Summi Pontificis Romani Vicarij Christi, determinantis ex cathedra, quæ pertinent ad fidem, siue ad bonos mores, interquæ statuit Canonizationem Sanctorum, sequentia verba expresè tandem scribit per modum necessariæ illationis, *igitur* (inquit) *nec in Canonizatione error esse potest; quia hoc aliquo modo pertinet ad fidem, &* §. *duo notanter verf.* & ita subdit *valdè probabiliter hæreticum, aut certe impium, & contra probabilitatem, & pietatem fidei est dictum, quod Ecclesia, idest Papa in Canonizatione Sanctorum errare possit.*

12. Quibus sunt addenda, quæ docuit Gregorius de Valentia. 2. 2. *D. Thomæ, tit. de obiecto fidei, disp.* 1 *quæst.* 1. *puncto* 7. §. 14. vers. *respondeo, Pastorem suum* (inquit ille) *semper audire tenetur Ecclesia, quæ est columna, & firmamentum veritatis. idcò nunquam errare tota potest, & in rebus, quæ ad pietatem spectant, ac totius Ecclesiæ statum concernunt, infallibilis est Pontificis authoritas, & versic. itaque* per modum necessariæ consequentiæ subdit. *Itaque quoad Canonizationem Sanctorum attinet, omninò nego id quod communiter Doctores Catholici iure optimo negant, videlicet posse in hac parte errare Ecclesiam*, addens, *per reuelationes Scripturæ generales in communi constare Sanctos Canonizatos esse Beatos*, & vers. *quæ sanè*. Asserit, certitudinem, de qua supra innixam esse illis Dei promissionibus; ex quibus compertum habemus, nunquam esse futurum, vt Ecclesia in rebus religionis fallatur; pro qua sententia citat Thomam Vualdensem, *tom.* 3. *de Sacramental. cap.* 122. Alphonsum de Castro de iusta hæreticorum punitione, *lib.* 1. *cap.* 6. & *D. Thom. quodlib.* 9.

§. 2. Eamdem conclusionem adducit Petrus de Aragonia loco inferius citato in hoc 5. cap. post secundam conclusionem §. *quia, vt inquit Petrus, &c.* nam istud appellat non solum errorem, sed turpissimum errorem, cum certum sit Pontificem non posse errare in his, quæ fidei, siuè morum sunt.

Punctum Septimum.

De qualificationibus propositionis negantis gloriam Canonizatorum.

13. §. 1. CONclusio erit propositio iniuriosa, scandalosa, piarum aurium offensiua in omnibus, & per omnia male sonans, temeraria, sapiens hæresim, atque errorem in fide, illa, in qua proteruè negatur aliquem Sanctorum, etiam in particulari ritè Canonizatum regnare cum Christo in Cœlo, ac frui Gloria sēpiterna, sed esse in inferno, cōsequentia hęc est necessaria. ex adductis, consimilis itaque propositio, quantū in se est, saltem destruit cultum Sanctorum, ac venerationem imaginum, quæ duo manifestè sunt de fide, & tamen oriuntur ex primo, quod iusti Canonizati videlicet, sint Sancti, & Beati in gloria. ideò colendi.

§. 2. Hæc conclusio necessaria, consequentia quoquè, & ipsa colligitur ex dictis in præcedentibus conclusionibus, eorumque probationibus.

§. 3. Eamdem conclusionem insuper tradunt Bannes, Nugnus, Azorius suprà citati, & Alphonsus de Castro de iusta hæreticorum punitione, *lib.* 1. *capit.* 6. *versic. quia Sanctorum. Canonizatio*; Vbi de mente Diui Thomæ asserit, *Canonizationem quodammodo ad fidem spectare*. Subdens, *cui B. Thomæ sententiæ quodammodo fauent verba, quæ Summus Pontifex dicit in Canonizatione alicuius Sancti, quæ posita sunt in libro Sacrarum Ecclesiæ Ceremoniarum. videlicet, Authoritate Dei omnipotētis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, de Fratrum nostrorum Cōsilio decernimus, & diffinimus B. M. N. Sanctum esse, & Sanctorum Cathalogo adscribendum, ipsumq; Cathalogo huiusmodi adscribimus*, subdēs immediatè; *Hæc verba dicit Papa cum aliquem Canonizat*, in quibus id occurrit animaduertendum quod ait, talem Canonizationem fieri ad exaltationem fidei Catholicæ. hæc ille. fides etenim non extollitur, siue exaltatur regulariter, nisi ex his quæ fidei sunt. ita communiter Theologi.

Petrus

§.4. Petrus de Aragonia 2.2. *Diui Thomæ tom.1.q.1. art.10. dub.2. post secundam cõclusionem, esset Turpissimus error* (inquit) *si Ecclesia haberet pro Sancto hominem in in Inferno degentem*, addens *Summus Pontifex, vt suprà probauimus in his, quæ ad mores spectant non potest errare, sed scire, qui sint colendi, vel non, maximè pertinet ad bonos mores hæc ille.* Quam doctrinam colligit, vt asserit ipsemet, ex D. Thoma, *quodlib. 9. art. vltimo*, ex *Vualdensi tom.3. de Sacramental. cap. 122. contra Vuicleph*, ex Diuo Antonino, ex Alphonso de Castro, vbi suprà, & ex Siluestro. *Verbo Canonizatio.*

§.5. In Concilio quoque Tridentino *sessione 22. capit. 3.* expressè dicitur de Sanctis Canonizatis, quod *eorum patrocinia implorat Ecclesia, vt ipsi pro nobis in Cœlis intercedere dignentur, quorũ memoriam facimus in terris*, quibus verbis certò præsuponuntur in verbis Concilij duo verissima. Primum quod animæ Canonizatorum, per Ecclesiam sint iam in Cœlo gloriosæ, ac Beatæ. Secundum, ex quo sunt in Cœlo, sempiterna beatitudine fruentes, pro nobis intercedere valent, eorumque orationes sunt gratè Deo modo explicato cap. primo nu. 59. & seqq. ideoque illorum memoriam agimus in terris.

14. §.1. Idem habetur in eodem Concilio *sessione 25. cap. de inuocatione, veneratione reliquijs Sanctorum, & sacris imaginibus*, vbi inter quàm plura impiè sentire declarat, & anathematizat negantes Sanctorum Martyrum, & aliorum cum Christo viuentium Sancta corpora, quæ viua membra fuerunt Christi, ac templa Spiritus sancti veneranda esse, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur, vbi tanquam de fide aliquo modo præsuppõnit Concilium Sanctorũ ritè Canonizatorũ, quos adorare, ac inuocare debemus, ac venerari iuxta mandatum Ecclesiæ illosq; regnare etiam cũ Christo in Cęlo iam Beatos.

§.2. Author quoque Candelabri aurei recogniti, ac emendati, *cap. 13. de Canonizatione Sanctorum numero 23.* inquit, *quamuis Abbas capit. à nobis de sententia excõmunicationis, glossa in cap. vnico, de reliquijs, & veneratione Sanctorum, & Felinus in cap. venerabilis, & quidam alius teneat Ecclesiam posse errare in Sanctorum Canonizatione, contrarium tamen est verius, magis pium, ac etiam tenendum omnino, atq; prædicãdum, immo quod Ecclesia in hoc errare non possit, cum hoc sit vna de maioribus causis, quæ iure Catholicis proponi possit, & sit quæstio de fide, vt inquit glossa, & Ioannis Andreas de reliq. & venerat. Sanctorum* lib. 6. *vers. sedis Apostolicæ.*

15. §.1. Prò qua sententia adducit, & approbat, quæ passim traduntur à Catharino de gloria Sanctorum, atq; citat pro eadẽ sententia vna cùm Catharino Sanctum Thomam, Turrecremat. Troilum Maluetium, Cassaneum, Sanctum Antoninum, Tabienam, Siluestrum, Armillam, Blasium, Nauarrum, Canum, Petrum de Palude, Ioann. de Neap. Petrum Gar. Episcopum Visel. Roffensem contra Lutherũ, qui Roffensis egregie probat aduersus eundem Lutherum hęreticum esse omnem hominem, qui iam receptã, per Ecclesiam cuiuslibet Sancti Canonizationẽ factam per Ecclesiam Romanam renuit ipse recipere, insuper adducit pro eadem sentẽtia Albertum Pium Carpensem contra Erasmum impiè irridentem Canonizationem Sanctæ Catherinę Senensis, & S. Bonauenturę, tandem citat testimonium Sancti Bonauẽturę *contra Gulielmum de Sancto Amore*, temere vocantem in dubium gesta, & exempla Sanctorum, vbi inter cętera dicit, inopinabile, horribilissimum esse, atque incredibilissimum,

Ecclesiam in Sanctorum Canonizatione posse errare, quem etiam Sanctum Bonauenturam inducit interpretantem dictum illud S. Augustini, *Infidelitas est orare pro Sancto*, quod intelligi debeat, sicut nullus debet de Sanctorum gloria dubitare, ita nullus debet pro eis orare, & ratio huius est, quia Ecclesia iudicat eos regnare cum Christo in Cœlo, & nostris non egere orationibus.

§. 2. Quamobrem idem Author Candelabri aurei, *num.* 43. *eiusdem capitis* 13. concludit, *ideò Sanctos ab Ecclesia canonizatos venerandos, colendos, & adorandos esse ab omnibus Christi fidelibus*, quẽadmodum sacra proclamant Concilia, & hodie Tridentin. *Seß.* 25. *cap. de Veneratione Sanctorum*. *Hæc ille*, & cuncta demonstrat, multis adhibitis argumentis. Ratio horum ea est, quia certò sunt Beati, & gloria fruuntur æterna.

Punctum Octauum.

Quomodo de fide sit gloria Sanctorum Canonizatorum.

16 §. 1. Tandem proponitur sexta Conclusio continens resolutionem illius, quod principaliter quæritur in hoc Elucidario Theologico, & est. Tantam denique habet certitudinem sanctitas, gloria, ac veneratio Iustorum, quos Ecclesia Romana, præmissis præmittendis in Sanctorum numerum iam retulit, vt meritò dici possit certitudo fidei; indeq; oritur, vt propositio affirmatiua de Sanctorum Canonizatorum gloria, & veneratione, connumeretur inter propositiones de fide, quemadmodum sua contraria reponi potest, & fortè debet, inter propositiones hæreticas radicaliter saltem; præsertim post consensum totius Ecclesiæ, circa Sanctorum Canonizationem propter rationes, & argumẽta inferiùs distinctè, & copiosè adducenda.

§. 2. Priusquam ad vlteriora progrediar, tanquam necessarium considero, quod ne dũ ex adductis 3. & 4. cap. sed etiam ex communi consensu Theologorum, & Canonistarum habetur, vt certum, & indubitatum, Canonizationem vniuersalem Sanctorum, de se publicum Ecclesiæ testimonium, de vera, & omninò certa sanctitate, atque gloria Iustorum canonizatorũ significare, simulq; iudicium, & sententiam diffinitiuam, qua Sanctis canonizatis decernũtur honores, qui in veritate debentur illis, qui æterna fruuntur beatitudine feliciter cũ Deo, & Angelis eius, in Cœlo regnantes; de quibus dictum est superius cap. 5. num. 55. & capit. 2. num. 9. & sequentibus.

Hoc assertum tanquam firmum, ac stabile fundamentum cunctis notissimum, tradit inter alios Cardin. Bellarminius de Beatitudine Sanctorum cap. 6. vbi ad idem confirmandum, vt animaduertit Molfesius consl. 46. *de necessarijs ad Sanctorum canonizationem*, *nu.* 7. *in re clara neminem citat*.

Quodque assertum vti certum indubitatũ, & à cunctis vniuersaliter traditũ, idem Molfesius asserit, vbi supra., præsertim num. 7. & latius num. 11. vbi ad idem citat Innocentium, Ioannem Andream *cap.* 1. *de reliquijs*, *& veneratione Sanctorum*, Cardinalem Tuscum, & Relationem Canonizationis S. Bonau. ad exordium illius. Imò addunt præcitati Authores, assertum, de quo supra, continere integram diffinitionem, seu descriptionem canonizationis Sanctorũ.

Cardinalis verò Tuscus *Tom.* 1. *pratic. Conclus. Iuris*, *littera C. Conclusione* 41. *num.* 1. addit canonizationem, (vna cum Innoc. Hostiens., Ioan. Andrea, Antonio de Butrio, Zabarell. Abbate, & alijs

& alijs) dicere causam fidei, quod repetit clarius num. 14. & num. quoque 3. asserit, & probat canonizationē Sanctorum pertinere ad fidem, hancq; esse communem Theologorum sentētiam, insuper ad calcem eiusdem numeri, post relatos ad idem, quosdam Sanctos Patres, Theologos, & Iuristas per modum conclusionis loquens de certitudine articuli canonizationis Sanctorum, inquit, *In isto articulo licet non agatur de articulis fidei explicitè, tamen agitur de articulis fidei implicitè.* Demonstrare volens certitudinem gloriæ Sanctorum canonizatorum esse indubitanter de fide, *& num. 15. eiusdem Conclus.* ad prædictorum confirmationem recenset, quæ latissimè traduntur à Mascardo conclus. 162. ad explicationem secundæ partis, siue posterioris asserti in sexta Conclusione. Pariter considero, quæ expresse adducuntur à Ioanne Pico Mirandulano, in Apologia suarum Conclusionum quæst. 7. §. *Pro septimo articulo dico.* Vbi inter alia refert, quod Censores deputati à Sede Apostolica pro examine earundē Conclusionum, aliquas condemnarunt, vt hæreticas, inter quas vna erat, quod non esset de fide, quod anima huius, vel istius hominis sit in Inferno, vel in Cælo, vbi fit sermo in secundo loco de Sanctorum animabus.

§. 3. Hæc Conclusio quantùm attinet ad Sanctos, de quibus habetur specialis, & expressa mentio in sacris Scripturis, quēadmodum etiam de Beatissima, & gloriosissima semper Virgine Maria, de Apostolis, de Sancto Stephano, & bono Latrone, cui Christus dixit: *Hodie mecum eris in Paradiso*, nullam prorsus habet difficultatem, & omnes Catholici eam libentèr concedunt.

§. 4. Quo verò ad Sanctos, quos Ecclesia Romana canonizauit: & in dies canonizabit, de quibus non habetur sermo explicitus, atque dilucidus in sacro eloquio, nostra hæc sexta Conclusio sufficientèr, ne dicam euidentèr demonstratur ex superiùs adductis latè quidē præsertim cap. 1. num. 6. 7. 10. 13. & 14. cap. 3. fundamento 2. & 3. cap. 4. ferè per totum, in hoc eodē cap. 5. ad quinque præcedentes Cōclusiones, ac etiam cap. 7. in responsione ad argumenta, maximè verò ad quintū, & septimum argumentum.

Ad maiorem tamen claritatem Veritatis explicatæ in sexta Conclusione, quàmplurimorum argumentorum formulis, eadem sexta Cōclusio clariùs demonstratur,

17 Quorum argumentorum illud erit
§. 1. primum; secundum enim regulas communitèr traditas à probatis Authoribus, præsertim à Ioanne Driedono lib. 4. de dogmat. varijs, à Melchiore Cano de locis Theologicis lib. 6. cap. vlt. & lib. 5. cap. 5. maximè in responsione ad postremum argumentum, ac lib. 12. cap. 6. & ab Andrea Vega de Iustificatione lib. 9. cap. 39. §. *Quare & Scotus:* præsertim secundum doctrinam, quam tradit Card. Turrecremata lib. 4. de Ecclesia, 2. par. cap. 8. quas regulas collegerunt ipsi, & alij grauiores Authores ex sacris Scripturis, ex doctrina Conciliorum, Sanctorumq; Patrum.

In secundo gradu saltem propositionum de fide, statui debent illæ assertiones, siue conclusiones, quæ per certam, & euidentem, necessariamq; consequētiam inferuntur ex authoritatibus sacræ Scripturæ iuxta sensum Sanctorum Patrum, non ex vi tantum illationis, siue discursus; sed quia & ipsæ sunt reuelatæ à Deo, modo inferiùs explicando, quod præsertim ex Sancto P. Augustino habetur. Qua via etiam processerunt Pontifices Romani in declarandis de nouo propositionibus, siue veritatibus de fide,

vti

vti in particulari omnes affirmant de Benedicto XII. in diffinitione illius veritatis, quod *Iusti nihil purgabile habentes, mox post mortem gloria fruuntur æterna*, de qua determinatione latissimè dictum est cap. 1. num. 46.

§. 2. De quo antecedenti, siue maiori propositione nullus rationabiliter dubitare potest. Sed conclusio 6. colligitur saltè hoc modo ex quamplurimis authoritatibus sacræ Scripturæ, vt latè inferiùs probabitur. Est igitur vera, certa, & indubitata de fide, idest, continet propositionem, siue veritatem fidei. Antecedens, siue maior propositio complectẽs regulam, de qua supra immediatè, virtualitèr, & per viam necessariæ illationis ad minus colligitur ex doctrina, quã tradit D. Thom. & fideliores Interpretes ipsius 2. 2. quæst. 1. art. 10. vt statim explicabo. Insuper eadem maior propositio in proprijs terminis adducitur à præcitatis Authoribus paulò superiùs hoc eodem num. §. *primo* prçsertim ab Andrea Vega Hispano Franciscano, *lib. 9. de Iustificatione, cap. 39. argumento, siue ratione secunda pro conclusione principali illius capitis*, quam etiam dicit esse Scoti. Insuper versic. *primo multa*. expressè asserit, quod multæ sunt propositiones de fide, & vt tales ab omnibus fidelibus receptæ, quæ non aliter possunt probari esse de fide, nisi quia sequntur euidenter ex creditis, adiuncta alia propositione euidenti saltem lumine naturali. Addens, quod his oppositæ censentur hæreticç, vbi exẽplificat de multis, & inter alias cõnumerat illam Christus habet cor, quæ infertur ex propositionibus S. Scripturæ modo explicato, licet ipsa, vt iacet, nõ inueniatur in sacra Scriptura expressè, est nihilominus de fide & sua, contraria hæretica, qua regula vsus est Scotus, vt inquit ipsemet Vega, vbi supra argum. 2. & alij celeberrimi Theologi eadem repetit, & probat ibidem Resp. 2. ad 4. argum.

Eandem quoque maiorem propositionem insinuat post Petrum de Aragonia *quæst. 1. de fide art. 4.* (quam etiam ipse colligit ex doctrina Diui Thomæ, vbi supra) Didacus Nugnus *Tom. 2. ad 3. par. D. Thom. q. 20. art. 3. difficultate 3.* Quam veritatem per sequẽtes propositiones explicabo, quarum.

§. 3. Prima est, ex eodem Sancto Thoma *2. 2. quæst. 2. art. 10. in corpore*, & in responsione ad *primum argumentum*, Conclusio, quæ infertur ex authoritate sacræ Scripturæ, dicitur de fide, non ex vi rationis, siue discursus humani præcisè, sed formalitèr quia continetur in aliqua propositione à Deo reuelata, dicente Diuo Thoma, ita credere debet homo, *ea, quæ sunt fidei, non propter rationem humanam, sed propter authoritatem diuinam*, quia scilicet Deus reuelat.

18 §. 1. Secunda Propositio, quç colligitur & ipsa modo explicato ex doctrina Diui Thomæ, vbi supra. Discursus humanus, de quo paulò supra, in ordine ad promptam voluntatem credentis, non sicut præcèdens, sed consequentèr tantum se habere debet. Ideò Doctores asserũt Christum post gloriosam Resurrectionem, meritò reprehendisse Sanctum Thomam Apostolum, qui exigebat testimonia antecedentia volũtatem, quando sufficientèr, & prudentèr oportebat credere propter tot, tantaq; mirabilia, quæ de Christo Domino ipse cognouerat.

Punctum Nonum.

Quomodo discursus humanus non minuat meritum fidei.

19 §. 1. TErtia Propositio. Discursus, siue ratio, qua mediante colligitur per neces-

necessariam consequentiam aliqua propositio ex loco aliquo, vel locis sacræ Scripturæ, non diminuit meritum fidei, propter rationem assignatam ab eodem Diuo Thoma eadem quæstione, & articulo in *responsione ad secundum*, dũ ait, *Discursus, de quo supra, remouet impedimenta fidei, ostendendo non esse impossibile quod in fide proponitur*. Quapropter Caietanus, vbi supra, circa responsionem Diui Thomæ *ad secundum argumentum* addit: *huiusmodi autem demonstrationes, valdè prosunt fidei, & magni meriti est illas afferre ad auferendam insultationem* Sapientum *huius Mundi, & reprimendam eorum audaciam, qui possibile, ac impossibile suo ingenio metiri præsumunt: ad infirmorumq; mentes in fide firmandas*. Quæ doctrina Caietani, vt mihi videtur, habet fundamentum in pluribus anthoritatibus sacræ Scripturę.

§. 2. Quarum prima est ad Titum cap. 1. *potens sit in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere*.

Secunda est Eccl. *capit. 24. qui elucidant me, vitam æternam habebunt*; vbi speciale præmium promittitur illis, qui dant operam, vt quæ sunt fidei, dilucidè explicentur, ac demonstrentur.

Tertia est 1. Petri *cap. 3. Parati semper ad satisfactionem omni poscenti reddere rationem de ea, quæ in vobis est fide*.

20

§. 1. Meritum fidei, de quo supra, situm est in obedientia Dei ad assentiendum rebus non visis; hæc autem obedientia nil aliud est, quam promptitudo voluntatis, quæ à charitate procedit; Vt dicebam, colligitur ex Diuo Thoma, vbi supra, cum ibidem asserat inter alias rationes, & humanos discursus non minuere meritum fidei, quodque credere debeamus *quæ sunt fidei, non propter rationes humanas, sed propter authoritatem diuinam*. Vbi licet loquatur formalitèr, & principalitèr Sanctus Thomas de discursu præcedente ipsam fidem, quo homo discutit credibilitatem mysteriorũ fidei, eadem tamen est omninò ratio de discursu illo, & isto Theologico modò superiùs proposito, quo conclusio aliqua Theologica infertur modo declarato ex locis sacræ Scripturæ, vel ex propositionibus manifestè de fide; nam sicuti primus discursus non facit propositiones fidei euidentes, ita neque discursus, de quo agitur, facit conclusionem illatam ex Oraculis sacrę Scripturæ iuxta explicata, esse euidentem, sed demonstrat necessariam cõsecutionem ex Oraculis sacræ Scripturæ, quòd verò conclusioni illatæ quis credat certitudine fidei, id euenit præcisè, & formalitèr propter diuinam reuelationem, in qua continetur & ipsa.

§. 2. Deus enim ex reuelatione alicuius propositionis nõ solùm exactè penetrat ea, quæ clarè sonant, siue indicant verba sacræ Scripturæ in expressione illius propositionis: Verùm etiam cuncta in sensu vero eorundem verborum quouis modo contenta; ideò reuelando primũ iure merito censetur reuelare quoque secundum, quod vt minimum in hac materia libenter, & copiosè concedit, atque in amplam formam admittit S. Augustinus *lib. 12. Confess. cap. 31.* per totum; Qui cum in superioribus Capitibus, de sensu, quo hæc verba: *In principio creauit Deus Cælum, & terram*, prolata fuere à Moyse, disseruisset, variasq; in medium attulisset sententias, tandem expressis verbis per modum conclusionis, inquit: *Ita cum alius dixerit, hoc sentit, quod ego, & alius, imò illud quod ego, religiosius me arbitror dicere, cur non vtrumque potius, si vtrumque verum est? etsi quid tertium, & si quid quartum, etsi quid omninò aliud verum quispiam in his verbis videt, cur non illa omnia vidisse credatur, per quem vnus Deus*

sacras

sacras litteras vera, & diuersa visuris multorum sensibus temperauit? Ego certè (quod intrepidus de corde meo pronuncio) si ad culmen authoritatis aliquid scriberem, sic mallem scribere, vt quod verè quisque de his verbis capere posset, mea verba resonarent, quàm vt vnam veram sententiam ad hoc apertius ponerem, vt excluderem cæteras, quarum falsitas me non posset offendere; nolo itaque Deus meus, tam præceps esse, vt hoc illum virũ (scilicet Moysem) de te meruisse non credam; sentit ille omninò in his verbis, atq; cogitauit cum illa scriberet, quidquid hic veri potuimus inuenire, & quidquid nos non potuimus, aut nondùm possumus, et tamen in eis inueniri potest. Eadem ferè repetit sequenti *cap.* 32. quæ authoritas in hac materia efficacissimum suppeditat argumentum, pro certitudine maioris assumptæ propositionis, & confirmationis Reg. in illa maiori contentæ.

Punctum Decimum.

Sexta Conclusio colligitur ex Sacra Scriptura.

§. 1. 21 SCiendum est insuper, quòd veritas asserta in sexta conclusione, præter quod colligitur modo supra explicato ex sacra Scriptura, vt statim probabitur, pro se etiam habet diffinitionem Apostolicam, quam Summus Pontifex Romanus Caput vniuersalis Ecclesiæ, ex Cathedra docens, atque iudicans, post imploratam gratiam Spiritus sancti in actu Canonizationis pronunciat, (vt statim dicam) Ecclesia enim, & Summus Pontifex Rom. caput ipsius, in decreto solẽnis Canonizationis Sanctorũ diffinitiuè, certòq; decernit, vt prolixiùs probabitur, Sanctos canonizatos, Iustos absque dubio extitisse probatos, perfectosq; inuentos fuisse tempore mortis: (& vt inquit Thomas Vualdensis *tom.* 3. *de Sacramental. cap.* 122. *& sequentibus.* Tunc Pontifex, in actu solemnis diffinitionis canonizationis Sanctorũ ex Cathedra, & vt Angelus Domini exercituum, secundũ scientiam, & sapientiam fidei iudicat iudicio Dei, quis sit Sanctus, & in Gloria æterna cum Deo regnans..

Punctum Vndecimum.

De Decreto Pontificis Rom. in actu Canonizationis Sanctorum.

§. 2. EX quibus liquidò constat de veritate assertorum in sexta Conclusione. Hocq; totum copiosius, demonstrabitur ex sequentibus. Adducam hic quoque illud Nugni *ad* 3. *par. D. Thomæ quæst.* 20. *art.* 3. *difficultate tertia, præsertim post primam cõclusionem*, dicentis, inter quàmplura. *Semper fuit communis consensus in Ecclesia, quæ Pontificum diffinitiones recepit tanquam de fide, quod Pontifex docens de Cathedra, quando aliquid credendum proponit, non possit errare*, quod probauit copiosè in tertia Conclusione, quæ est sequentis tenoris. *Fides est, quod Ecclesia vniuersalis non potest tota simul errare, sed Pontifex in Decreto diffinitiuo Canonizationis, proponit credendum toti Ecclesiæ sanctitatem, gloriam, & venerationem ipsorum*, adiũcto, super his mandato Apostolico, vt latè dicam paulò post, vti clarè etiam patet in Decreto Canonizationis Sanctorum, præsertim in illo Canonizationis S. Catherinæ Senensis, ex verbis Bullæ eiusdem Canonizationis editum per Pium Secundum, quæ sunt. *Ad honorem omnipotentis, & æterni Dei Patris, Filij, & Spiritus sancti, ad exaltationem fidei, & Christianæ Religionis augmentum; authoritate Domini nostri Iesu Christi, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, & nostra, Catharinam Senensem, Illu-*

Illustris, et indelebilis memoriæ Virginem, cuius corpus in Ecclesia Prædicatorum, quæ de Minerua nuncupatur, hic Romæ iacet, & in cælesti Hierusalem inter Beatarum Virginum choros, quando id sua virtus, diuina suffragante gratia meruit iampridem fuisse receptam, & æterna gloria corona donatam, de Fratrum nostrorum Consilio declaramus, eamq; tanquam sanctā publicè, priuatimq; colendam esse decernimus, & diffinimus, atque in Sanctarum Cathalogo Virginum, quas Romana veneratur Ecclesia, redigi, & adscribi mandamus. Statuentes festum eius singulis annis, prima Mensis Maij, Dominica die ab vniuersali Ecclesia celebrandum esse, & omnes illi honores præstandos, qui cæteris sanctis Virginibus conuenire noscuntur, &c.

22 §.1. Pro maiori claritate minoris propositionis, præsuppono tanquam omnibus certissimum, atq; notissimum, Dei promissionem de gloria æterna eis factam, qui sancta conuersatione decedunt, nullatenus posse deficere.

Quibus omnibus ritè declaratis, atque stabilitis minor propositio assumpti argumenti secundi, proposita ad probandam sextam conclusionem euidenter demonstratur ex Psalm. 36. illis verbis. *Mansueti hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis*, quæ verba interpretantur Sancti Patres, (præsertim Sancti Chrysostomus, & Hieronymus) de Gloria Beatorum, qua Iusti post mortem fruuntur in terra viuentium, hoc est in Cœlo Cœlorum iuxta verba Dauidis *Psalm.* 26. quibus in persona vniuscuiusque Iustorum dicit: *Credo videre bona Domini in terra viuentium.* Et *Psal.* 60. *Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula*, & huius ratio assignatur eodem Psalm. *Quoniam tu Deus meus exaudisti orationem meam, dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.* Et *Psalm.* 62. *Lætabitur iustus in Domino, & sperabit in eo, & laudabūtur omnes recti corde.* Ideò Regius Vates in persona Sanctorum canebat *Psalm.* 63. *Venite, audite, & narrabo, quāta fecit Deus animæ meæ.* Et *Psal.* 138. *Nimis honorati sūt amici tui Deus*, vbi omnes Sanctos indifferentèr, iuxta communem sensum Patrū, amicos Dei appellat. Et Diuus Augustinus de Sancto Theodosio verba faciens *tomo* 3. eidem applicans verba *Psalm.* 114. *Conuertere anima mea in requiem tuam*, inquit, *luce perpetua, tranquillitate diuturna, pro his, quæ in corpore gessit, munerationis diuinæ fructibus gratulatur*, nec mirum, *Matth.* 5. *Marc.* 3. & *Luc.* 5. *Beati mites* dicuntur, *quoniam ipsi possidebunt terram.*

§.3. Equidem Sancti omnes canonizati mites, & iusti absque dubio fuerunt, vt abundè colligitur primò ex relationibus fundatis in processibus eorum canonizationum. Secundò, ex vitis ipsorum per Ecclesiam præuio diligēti examine approbatis. Tertiò, ex euidentibus miraculis, quæ Deus operatur frequentèr ad illorū intercessionem etiam post eorum dormitionem, siue mortem.

§.4. Quarto, ex collectis, quas recitat Ecclesia per suos ministros in officio, & Missa eorumdem, præsertim ex verbis Hymni, quem decantat Ecclesia in solemnitate Confessorum, dum de vnoquoque illorum dicit, *Quòd pius, prudens, humilis, pudicus, sobrius, castus fuit, & quietus.* Iustos etiam canonizatos eadem Ecclesia passim appellat dicendo; *Iustus vt palma florebit, Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & Iusti in perpetuum viuent, quorum merces apud Dominum inuenitur*, & *in memoria æterna erit iustus*, quæ verba *Psalm.* 111. Interpretantes Sancti Patres, præsertim Sanctus Maximus *Homil.* 59. *quæ est secunda de Sancto Eusebio Vercellen.* inquir,

Dignè

Dignè enim in memoriam vertitur hominum, qui ad gaudium transijt Angelorum. Hæc autem ab Ecclesia applicantur cũctis iustis Canonizatis, igitur iudicio Ecclesiæ nõ fallibili, Sancti canonizati gloriam iam adempti sunt sempiternam, nomine gaudij Angelorũ significatam: igitur vera minor propositio. Addo pro maiori firmitate eiusdem minoris propositionis, quod mansueti dicuntur Iusti, & sunt termini conuertibiles *mansuetus*, & *iustus*; ita communitèr omnes præsertim Diuus Thomas ad illa verba *Psalm. 36. Mansueti hereditabunt terram*. Per mansuetos, (inquit, signat Iustos, subdens statim) *illi sunt iusti, qui possident cor suum in puritate*, & quia nihil trahit hominem extra se sicut ira, & mansuetudo temperat iram; ideò vocat iustos mansuetos, addens, Hieronymus dicit: *Mites Matth. 5. ipsi possidebunt terram*, scilicet dabitur eis in possessionem terra viuentium; & ad illa alia verba: *Delectabuntur in multitudine pacis.* Cõtinuando Sanctus Doctor sermonem de delitijs, quibus fruuntur iusti, & mites in terra viuẽtium, *hæc est* (inquit) *illa pax valde delectabilis, quia ibi est multiplex pax, iuxta illud Isaiæ 32. Sedebit populus meus in multitudine pacis.* Et *Cap. 68. Super quem requiescam, nisi super humilem, & mansuetum?*

§. 5. Et meritò quidem, quia, vt ait Diuus Thomas ad *Psalm. 24. & 33. Mansueti depositis peccatis subduntur Deo, lætantur in omnibus, quæ Dei sunt, non resistentes testamento* Patris, *neque ordinationi diuinæ:* ideò Eccl. *cap. 35. de vnoquoquè Iustorum habetur, qui probatus, & perfectus inuentus est, erit illi gloria æterna*, alia testimonia sacræ Scripturæ validiora, ad idem referuntur paulò inferius, §. *Tandem liceat mihi*.

Punctum Duodecimum.

Quomodo Sanctorum Veneratio sit de fide.

23 §. 1. INsuper, vt latiùs demonstrabitur inferius ex communi consensu Theologorum, & verbis ipsis Põtificum Romanorum, propositio de Veneratione & inuocatione Sanctorum, est de fide, diffinita in pluribus Concilijs, vt liquidò constat *de Reliq. & Vener. Sanctorum* etiam nouissimè in *Tridentino Sess. 25. decreto de Inuocatione, & Veneratione Sanctorum*: quæ veneratio Sanctorum, vt de fide, debet extẽdi ad Sanctos quoscumque canonizatos, cum in Decreto solẽni diffinitionis canonizationis eorumdem, de singulis addat Pontifex Romanus, qui est regula infallibilis Ecclesiæ, cui Deus tradidit supremam potestatem, non ad destructionem, sed ad Ecclesiæ ædificationem, post mandatũ de ipsorum veneratione, eisdem omnes honores præstandos esse iubet, qui cæteris Sanctis conuenire noscuntur. Certum est autẽ inter honores Sanctis conuenientes in primo loco connumerari eorum venerationem in tota Ecclesia, igitur, &c. vt copiosius dictum est *cap. 1. num. 57.*

§. 2. Sed indubitatum est, quod hæc propositio de Veneratione Sanctorum infertur ex illo asserto, ac explicato in 6. Conclusione de certitudine gloriæ eorumdem Sanctorum, vt patet prælertim ex verbis ipsis, locò immediatè citato Concilij Tridentini, ex verbis quoq; Bullarum Canonizationum multorum Sanctorum, igitur si consequens de fide, (id namq; libentèr concedunt omnes) multò verius erit de fide antecedens. Ex quo illud infertur cum antecedens regulariter necessariò habeat maiorem certitudinem, quàm suũ consequens, quod ex

ex antecedenti necessaria consequentia infertur, dicente Aristotele, *Propter quod vnumquodque tale est & illud magis*. Propter quod in supernaturalibus vtrúque erit æquale propter reuelationem diuinam.

§. 3. Quod probo argumento à minori ad maius, quo vtitur Andreas Vega, vbi supra, de Iustificatione, *cap.* 39. §. *Cum igitur*. Vbi cumulatis rationibus, & authoritatibus probat multas esse propositiones, verè quidem de fide, quæ aliter probari non possunt, esse de fide, nisi quia sequuntur euidenter ex altera de fide, vt latè dictum est. Sed nostra sexta Conclusio non solùm sequitur ex propositionibus de fide, in præcedentibus Capitibus adductis, sed ex illa infertur conclusio de Sanctorum veneratione, quæ & ipsa est de fide, igitur absque dubio erit & ipsa de fide.

Punctum Decimumtertium.

Dubitans de veritate propositionis illatæ ex sacra Scriptura, quando dicatur hæreticus.

§.4. PRo veritate secundæ Partis asserti in sexta Conclusione ponderandum est illud, quod ex multis authoritatibus, & rationibus colligit Andreas Vega; vbi suora, §. 4. dum inquit, *qui pertinaciter dubitaret de propositione illata euidenter ex vna credita, & alia euidenti, esset hæreticus*, subdens, *dubitans enim de consequenti, quod scit inferri euidenter ex aliquibus præmissis, necesse est, vt dubitet saltem de altera earum*, & in casu nostro de propositione reuelata. Per quod tandem concludit; ergò illa propositio, quæ infertur ex vna credita, & & alia euidenti ab omnibus censenda est, & credenda de fide.

Quæ ratio habet locum simpliciter, immò etiam à fortiori in illa propositione; quæ infertur euidenter ex oraculis sacræ Scripturæ propter Deum reuelantem illam. Secundariò saltem erit illa propositio de fide, & pertinaciter dubitans, vel negans illam, poterit dici, hæreticus.

24 Parum itaque curandum est de mo-
§.1. do loquendi, circa hoc, cuiusdam Moderni ad primam partem Diui Thomæ *quæstione prima, disputatione tertia, sectione secunda*, asserentis valdè probabilem esse tantùm sententiam illorum, qui dicunt Sanctum aliquem Canonizatum obdormisse in Domino, eiusquè fœlicissimo frui conspectu, & & hoc certitudinis gradum continere, non fidei diuinæ, sed alterius inferioris gradus; Res quidem mirabilis, vbiq; ac vndiq; palàm apparet vis, atque efficacia maxima veritatis, qua coactus Author prędictus, assignando enim rationē sui dicti, inter alia expresè dicit, quia: Certitudo gloriæ Sanctorum (intellige Canonizatorum) innititur infallibili authoritati Ecclesiæ. Per quæ verba nolens, in re tamen, ac de facto, nostram tuetur sententiam propter superius explicata, & inferiùs lucidius declaranda, infallibilis authoritas Ecclesię, quæ vt plurimum fundatur in his, quæ expresè Deus reuelauit in sacra Scriptura, quomodo non efficiet veritatem gloriæ Sanctorum certam certitudine fidei, vt asseritur in in sexta Conclusione? Verè igitur negat, quod re concedit.

Punctum Decimumquartum.

Quare Hæretici impugnent multiplicem gradum propositionis de Fide.

§. 1. DIstinctionem verò de multiplici gradu propositionum de fide impugnant Hæretici, præcipuè propter rationem adductam à Ioanne Driedone *libro 4. de dogmatibus varijs. §. dixerat: Hæretici*, inquit, *huiusmodi distinctiones odio habent, quia eorum intentio ea semper est, vt contemnant communem Catholicorum Magistrorum doctrinam, quam semper oderunt (vt inquit sanctus Augustinus) vt Ecclesiam facilius maledictis insectentur.*

Ex quibus colligitur hanc distinctionem in maiori propositione insinuatam de multiplici gradu propositionis de fide continere expressam doctrinam communem, nedum Theologorum; verum etiam omnium Catholicorum Doctorum, quod vnicuique sufficere debet.

Punctum Decimumquintum.

De certa assistentia Spiritus sancti in actu Canonizationis Sanctorum.

52 §. 1. HAbet Pontifex Romanus in actu solemnis Canonizationis Iustorum, ac famulorum Dei certam assistentiam Spiritus sancti, vt aliàs copiosius demonstratum est, præsertim capit. 3. num. 13. & 14. & capit. 4. numero 3.

Hocq; affirmat inter alios Clemens Septimus in Bulla Canonizationis Sācti Antonini, §. *Quatenus*. Clemens VIII. in Bulla Canonizationis sancti Hyacinthi, §. *Denique*. Et Sixtus Quintus in Bulla Canonizationis sancti Didaci, §. *Demum*, & alij Summi Pontifices. de quo Sixto Quinto refert Petrus Galesinius Prothonotarius Apostolicus (quem Cardinalis Baronius, in notis ad Martyrologium Romanum, *die secunda Ianuarij*. §. *Martiani*, Virum doctum, disertum, fidelem scriptorem, suaquè ætate nobilissimi ingenij commendat) in suo libello de *Vita*, & *Canonizatione eiusdem Sancti Didaci, num.* 12. (quem statim secuta canonizatione ipsius Sancti, Romæ impressit, atque publicauit) quod in Consistorio ad effectum prædictæ Canonizationis habito; idem Pontifex rationibus, ex intimis Theologiæ depromptis, atque authoritatibus sacræ Scripturæ, ac omni argumentorum genere publicè, non sine maxima adstantium admiratione euidentèr demonstrauit, Romanum Pontificem non posse errare in Sanctorum Canonizatione, idquè non solum *piè*, sed *necessariò*, & *certissima fide credendum esse ab omnibus Fidelibus*.

§. 2. Hoc namque postremum summis rationibus in medium, tunc in specie adductis demonstrauit, probando insuper Decreta Summorum Pontificum in materia fidei, & morum (in numero, quorum statui debet illud Canonizationis Sanctorum) certis, firmisquè principijs esse innixa, quem libellum de licentia Superiorum, prçuio examine impressum, ipsemet Author publicauit, ac diuulgauit, viuentibus adhuc cunctis, qui interfuerunt prędicto publico Consistorio, & narrata per ipsum audierant.

Pun-

Pnnctum Decimumsextum.

Quid decernat Pontifex Romanus in actu Canonizationis, de Iusto canonizato.

26 §. 1. PEr Canonizationis actum solemnem profectò diffinitiuè determinat Summus Pontifex canonizatum esse Sanctum, hoc est, illum esse in gloria, & cum Christo in cęlo Beatum regnare, cum titulum Sancti, Ecclesia non tribuat, nisi Iustis, qui iam vita functi in cœlo cum Christo in perpetuas æternitates regnant. Cardinalis Baronius *cap. 7. de Martyrologio Romano*, §. *Etenim*, Quemadmodum videre est in Decreto regulariter, ac ordinarie publicato in Sanctorum canonizatione, cuius exemplar fideliter habetur in Bullis Canonizationis Sanctorum, & est sequentis tenoris.

§. 2. *Denique absolutis, ac perfectis omnibus quæ à Romanis Pontificibus in hoc genere instituta sunt, communibus precibus pluries implorata Spiritus sancti ope, ad honorem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, ad exaltationem fidei Catholicæ, & Relig. Christianæ augmentum, authoritate eiusdem sanctæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra de venerabiliũ Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, omniumq; Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Rom. Curia existentium consilio, communiq; consensu Beatum N. de N. de cuius innocentia vitæ, & miraculis nobis planè constabat, & constat Sanctum esse diffinimus, sanctorumq; Confessorum, (vel Martyrum respectiuè) numero, & cathalogo adscribendum esse decreuimus, prout per præsentes diffinimus, decernimus, & adscribimus, illumq; tanquam verè sanctum omnes fideles venerari, inuocare, & imitari mandamus.* (In multis quoque additur *Venerari, inuocare, ac imitari publicè, & priuatim mandamus*; præsertim in illa S. Catherinæ Senensis, *statuentes ab vniuersali Ecclesia, in eius honorem Ecclesiæ, atque altaria, in quibus sacrificia Deo offerantur ædificari, & consacrari possint, vtque ipsius festum, ac officium singulis annis celebrari, & recitari possit; &c.*

§. 3. Frequenter enim his addi solet per Pótifices Romanos exhortatio ad Fideles, prout est videre, præsertim nouissimè in Bulla Canonizationis S. Hyacinthi; & S. Theresiæ, §. *Decet igitur*. in qua expressè habentur, quæ sequuntur. *Decet igitur, vt pro tam insigni beneficio omnes cum omni humilitate benedicamus, & glorificemus eum, quem decet omnis benedictio, & honor, & gloria, & potestas in sæcula sæculorum, assiduis precibus ab eo postulantes, vt per intercessionem electæ suæ à peccatis nostris faciem suã auertens misereatur nostri, & respiciat nos, vt ostendat nobis lucem misericordiarum suarum, & immittat timorem suum super gentes, quæ non cognouerunt eum, vt cognoscant, quia non est alius Deus, nisi Deus noster.*

Ex his itaque diligenter ponderatis; Remanet probata sufficienter minor etiam propositio prioris, ac secundi argumenti pro 6. Conclusione; igitur cõclusio ex iam explicatis propositionibus illata vera, atque de fide certa erit qualis est 6. Conclus. huius cap. 5.

Punctum Decimumseptimum.

Veritas sexta Conclusionis traditur à nonnullis Pontificibus Romanis.

27 §. 1. TErtium argum. siue 3. ratio ad eandem 6. Concl. magis stabiliendam ea est, quod quamplures Pontifices Romani, ex Cathedra docẽtes, ac diffiniẽtes ean-

eandem conclusionem de certa Sanctorum gloria, in proprijs terminis tradiderunt, quemadmodum est videre, maximè in Bulla canonizationis Sancti Dominici ædita, *à Gregorio IX. 3. Idus Iulij, Pontificatus sui anno octauo*, cuius initium est *Fons sapientiæ, &c.* §. *Nos cum*, ibi enim facta iam mentione de die fęlicis transitus eiusdem Sancti Patris statim, inquit, *quo* (scilicet die) *posita sarcina diues meritis penetrauit in Sancta, similis Sanctorum factus in gloria*.

§. 2. Hoc idem de sancto Bernardo antea sub alijs verbis, idem prorsus significantibus dixerat Alexander III. in suis literis Apostolicis, directis Regi Francorum *de Canonizatione Sancti Bernardi*, de quo inter quamplures laudes, postquam appellauit canonizationem Cœlestis gratiæ donum, expresse ait, *Sanctum Bernardum cœlesti beatitudine perfrui*; idem repetit in alijs literis ipsius ad Clareuallem, vbi assignat pro ratione formali venerationis dicti Sancti, & proportionaliter aliorum Sanctorum canonizatorum, *quia est in gloria*, quo argumento infertur vniuersalitèr, quod ideò Sanctos venerari debemus, quia certò sunt in gloria. Non sola certitudine humana, sed fidei.

§. 3. Pariter quoque Alexander Tertius in Bulla canonizationis sancti Thomę Cantuariensis, §. *Voluit Saluator*, inquit, *Voluit eius sanctitatis insignia, post mortem suam magnificis irradiare miraculis, vt cognoscatur ab omnibus in æterna Beatitudine suscepisse triumphum*, Vera miracula ad intercessionem Sanctorum facta post mortem indicant, & ipsa certitudinem gloriæ ipsorum, ideò sunt necessaria ad Sanctorum canonizationem, licet non omnium, modo explicando in 8. cap.

Et Innocentius Quartus in Bulla canonizationis sancti Petri Martyris, data Perusij, *nono Kalend. Aprilis, Pontificatus sui anno decimo*; cuius exordium est, *Magnis, & crebris*, &c. § *Cæterum*, expressè, dicit, *Quia conuenit, vt quem Dominus in cœlo magnificat, Mundus colat*; &c. Ecce quomodo semper canonizatio Ecclesiæ pręsupponit certitudinem gloriæ, ac sanctitatis canonizati, assignatq; certitudinem gloriæ illorum pro causa canonizationis eorundem, vbi loquitur ipse, & alij Pontifices, non de certitudine humana, sed de illa, quæ fidei certitudo appellatur, vt indicant alia verba eiusdem Innocentij in eadem Bulla, §. *Lætetur*. Dum inquit, *Lætetur itaque totus Fidelium cœtus, & laudum carmina Deo concinat alta voce, quod à suis tanquam Christi cohæredibus, mansiones cœlica possidentur*. Quibus verbis pro certo, atque euidenti pręsupponit Sūmus Pontifex, quod famuli Dei, per Ecclesiam canonizati, mansiones cęlicas possideāt, siue gloria sempiterna cum Christo, & Angelis, in cœlo fruantur, de quibus Sanctis canonizatis indifferentèr, ac vniuersalitèr loquitur in verbis relatis, etenim §. Immediatè sequēti, ex prædictis, tanquam ex antecedenti certo etiam de fide colligit per modum necessariæ consequentiæ, & illationis sanctum Petrum Martyrem iam canonizatum, esse in gloria, dum inquit, *Exultet Mater Ecclesia, quod palmes suus, quē in agro fidei plantauit, & coluit, in cœleste plantariū est translatum*. Ideò *Ioannes XXII.* in Bulla canonizationis Sancti Thomæ, data Auinione, 15. *Kalen. Augusti, Pontificatus sui anno septimo*, §. *Mouere se*, inter alia quamplurima de certitudine gloriæ animæ Sancti Thomæ loquens, postquam dixit, *Si testimonium hominis accipimus, testimonium Dei maius est*, quibus verbis palàm indicat certitudinem Iustorum canonizatorum colligi ex testimonio Dei, & non hominum

minum tantum; ideò statim, & immediatè subdit, *quo (scilicet Dei testimonio) animam enim* (videlicet sancti Thomæ) *Cælum possidere iam credimus, intercessorem ipsum expectamus, ac inter Sanctorum agmina quasi stellã matutinam eum fidimus esse locatum*. Vbi attentius ponderandum est, quod Pontifex, ex testimonio infallibili Dei, asserit credere Sanctum Thomam esse iam in gloria Beatum, vbi absque dubio loquitur de credere, vt actus *fidei est*, cum suum credere innitatur diuino testimonio, vt ipsemet manifestè affirmat. Et paulò post, quod dixerat de sancto Thoma extendit ad omnes Sanctos canonizatos per Ecclesiam, §. *Cæterum*, dum ait, quia *Rationis ordo depostulat, vt triumphantem in cælis Ecclesiam, deuota in terris militans subsequatur, illum veneratione præcipua percolat, quem in Cælestibus agminibus Deum glorificare cognoscitur*, (subdens) *nos de sanctitate Vitæ, ac miraculorum veritate confessoris eiusdem*, &c.

§. 5. Idem Gregorius Nonus in Bulla Canonizationis Sancti Francisci, celeberrimi Fratrum Minorum instituti primi fundatoris, data nono Kalendas Martij, Pontificatus sui anno secundo, cuius exordium est, *Sicut Phiala, &c.* §. *Sanè*, inter quamplures laudes de eodem glorioso Confessore, magno paupertatis amatore, expressis verbis, inquit, *Qui (Sanctus Franciscus) iuxta Saluatoris consilium, contemptis transitorijs, secundum promissionem eius ad Cælestia; æternaque præmia feliciter peruenit*.

Multisquè interiectis de eodem, iterum ait, *Ne ipsius honori debito, & gloriæ detrahere, quodammodo videremur, si glorificatum à Domino permitteremus vlterius humana deuotione priuari, de Fratrum nostrorum, &c. Sanctorum Cathalogo duximus adscribendum illum*, scilicet Sanctum Franciscum.

Punctum Decimumoctauum.

Quot, & quæ colligantur, ex Bulla Canonizationis sancti Francisci, & aliorum Sanctorum.

28 §. 1. EX quibus verbis directè, & palàm colligitur primò, certitudo gloriæ Sanctissimi huius Confessoris. Secundo, quod Canonizatio sit honor debitus Iustis, qui verè, & certò cum Christo regnant Gloriosi. Tertio, quod caussalis, radicalis, & adequata Canonizationis, est certa, ac indubitata possessio gloriæ, ac Beatitudinis æternæ canonizandi: Quæ omnia etsi de persona Sancti Francisci dicantur, veritatem quoque habent in alijs Sanctis canonizatis per Vicarium Christi, de qua veritate nullus dubitare potest.

§. 2. Cuncta hæc mirabili claritate certiora fiunt ex verbis expressè contentis in Bulla Canonizationis Sancti Antonij de Padua, eiusdem Seraphici Instituti Minorum, edita pariter ab eodem Gregorio Nono, data Spoleti, *tertio Nonas Iunij, Pontificatus sui anno sexto*, cuius initium est, *Cum dicat Dominus, &c.* circa exordium, inquit, *Iustum est, vt quos Deus merito sanctitatis coronat, honoratquè in Cælis, nos venerationis officio laudemus, & glorificemus in terris, cum ipse potius laudetur, & glorificetur in illis, qui est in Sanctis laudabilis, & gloriosus in sæcula*.

Punctum Decimumnonum.

De causali inductiua Canonizationis Iustorum.

§. 3. EX quibus verbis colligitur primò causalem inductiuam canonizationis Sanctorum esse semper certam, veram, ac indubitatam eorum sempiternam gloriam. Secundo, quod negantes certitudinem gloriæ Sanctorum canonizatorum, de quibus hic loquitur Pōtifex Romanus apertè derogant quātum in illis est, nedum honori, ac laudibus Sanctorum debitis. Sed hoc non est absque manifesta iniuria glorificationis Sancti Sanctorum, qui est Christus Dominus, ac laudis illius, qui prædicatur, & est fons, & prima origo sanctitatis, eò quia ille, Deus scilicet in Sanctis suis glorificatur, atque laudatur.

Ideò ipsemet Pontifex, vbi supra, §. *Vnde nos*; asserit Sanctorum canonizationem ordinari ad confirmationē *Catholicæ fidei, & hæreticæ prauitatis confusionem*; quomodo autem ordinari potest canonizatio ad ista duo, videlicet ad cōfirmationem fidei, & cōfutationem hæresis; nisi & ipsa pertineat ad fidem?

Ideò Gregorius IX. §. *Cum igitur*. subdit: *per Dei gratiam iam non sub modio, sed super candelabrum lucerna eius meruerit collocari*.

Sed antea §. *Nuper autem*; expressè dixerat eumdem Sanctum Antonium de Padua Cathalogo Sanctorum adscripsisse, subdens immediatè causam, siue rationem motiuam canonizationis dicti Sancti, *Vt authoritate (sicut conuenit) Apostolica, dignus honor exhiberetur illi in terris, qui sicut claris signis, ac euidentibus argumentis apparet honoratus in cælis*; Ecce iterum eamdem causalem canonizationis repetitam, & quod amplius est expressis verbis affirmat constare euidenter de gloria ipsius Cōfessoris, quod etiam dicendum est de alijs Sanctis canonizatis.

§.4. In illa pariter Sanctæ Elisabeth Viduæ, quam ipsemet Gregorius Nonus canonizauit, idem habetur, in qua §. *Vniuersitati*, &c. de die obitus eiusdem Sanctę Viduæ, verba faciens, inquit, 13. *Kal. Decembris, quo mortis absoluta vinculis, victura perenniter, ad fontem supernæ prodijt voluptatis*.

§.5. Et Pius Secundus in Bulla Canoni-
§.1. zationis Sancti Vincentij Ferrerij Ordinis Prædicatorū, data Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis *Dominicæ* 1458. *Kalen. Octobris, Pontificatus sui anno primo*. Referens gesta per Calixtum Tertium, qui canonizauit dictum Sanctum Vincentium, (sed morte pręuentus non potuit Bullam canonizationis expedire) postquam commendauit exactam diligentiam, qua suus ille Antecessor vsus fuerat in negotio canonizationis eiusdem sancti Confessoris, inter cætera, inquit, *Necnon vera notitia, eum virum* (scilicet Vincentium) *comperit assequutum fuiße gratiam, quam Deus omnipotens Sanctis, & Electis suis concessit, &c.*

Punctum Vigesimum.

Quid significent illa verba: Vera notitia.

§.2. PEr veram notitiam cōmuniter omnes intelligunt illam infallibilem, quæ sola simpliciter, & absque addito absolutè vera notitia dici potest, apud Theologos in subiecta materia, quæ etiam præsupponit certitudinem fidei, præsertim cùm agatur de negotio fidei, quale extat illud canonizationis, vt sæpè probatum est; deinde dictum suum extendit

tendit ad alios Sanctos canonizatos per illa verba, *quam Deus omnipotens*, &c. quibus statuit tanquam axioma verum, & commune, quod Deus Sanctis, Electisq; suis, hoc est, illis, qui per Ecclesiam media canonizatione declarati sūt Sancti, & Electi Dei, iam certò suam conceßit gloriam, siue gratiam consumatam, quod idem est, (vt latius dicam in appendice) nam gratia concessa per Deum Sanctis suis post hanc vitam, est gloria, & æterna beatitudo, per prædicta igitur asserit illum esse in gloria Beatum.

§. 3. Idem Pontifex in literis Canonizationis celebratæ per ipsum de eximia Virgine Catharina Senensi, sacri instituti Prædicatorum, datis Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1461. 3. Kalen. Iul. Pontificatus sui anno tertio, cuius initium est, *Misericordias Domini*, §. *Ad honorem*, in eodem Decreto diffinitiuo Canonizationis eiusdē sanctæ Virginis, quod certè valde ponderandum est, inter multa expressis verbis ex Cathedra diffiniens, inquit, *Beatam Catherinam indelebilis memoria Virginem in cœlesti Hierusalem inter Beatarum Virginum Choros fuisse receptam, & æterna gloria corona donatam*, cumque non sit maior ratio de Sancta Catherina, quam de alijs canonizatis, vt alias dictum est, idem iudicium de omnibus, itaque faciendum est, secundum explicationem, de qua supra ad sextam Conclusionem.

31 Sixtus quoque quartus in Bulla canonizationis Sancti Bonauenturæ, à nonnullis Scriptoribus fidelibus relata idem habetur, quoad substantiam de eodem sancto Doctore Seraphico.

Punctum Vigesimumprimum.

De forma Decreti Canon. Sanctorum.

§. 2. Leo pariter Decimus in Bulla Canonizationis Sancti Francisci de Paula, data Romæ, apud Sanctum Petrum 1519. *primo Maij*, *Pontificatus sui anno septimo*, cuius initium est, *Excelsus Dominus*. In Decreto solēnis canonizationis ipsius inter alia expressè dicitur, *De Fratrum nostrorum speciali consilio, & assensu decernimus, atque diffinimus bonæ memoriæ Franciscum de Paula in cœlesti Hierusalem inter Beatorum Choros iam receptum, æternaq; gloria condonatum fuisse, ac Sanctorum Confessorum Cathalogo adscribendum fore*, &c.

§. 3. Diligentius quidem exponenda sunt verba istius Pontificis, ex quibus palam colligitur causa, & fundamentum vniuersale, sed proximum canonizationis Sanctorum, idest, quia canonizandus iam certo in cœlesti Hierusalem inter Beatorum Choros est receptus, æternæq; gloriæ portione fruitur, ex qua causali sequitur, ideò *Sanctorum Cathalogo adscribendus est*, quam illationem non ego, sed præmemorati Pontifices apertè nimis tradunt in Bullis canonizationis, de quibus immediatè, ideò cuncta illustrata de se remanent: itaut nullus adsit locus tergiuersationibus.

§. 4. Idem quoque tradit Sixtus Quintus, in Bulla Institutionis festi Sancti Petri Martyris, Ordinis Prædicatorum, data Romæ apud Sanctum Petrum, *anno Incarnationis Dominicæ* 1586. *Idus April. Pontificatus sui anno primo*, cuius initium est, *Inuictorum Christi Militum*, &c. dū ad initium de prędicto Martyre, inquit, *immarcescibili gloria corona donatus in cœlo, iure, & pia veneratione colitur, & celebratur in terris*, &c. repetit causalem adæ-

adequatam Canonizationis, & venerationis vniuscuiusq; Sanctorum, asserens illam esse, quia est iam certò gloriosus in Cœlo, ideò colitur in terris, &c.

§.5. Hoc idem magis, minusuè expressè affirmarũt in Bullis Canonizationis Sãctorum, Pontifices Romani antiqui, & moderni, præsertim superius citati, ac inferius citandi, dum in decreto Canonizationis Sanctorum vtuntur his, vel æquiualentibus verbis, *diffinimus, & ab omnibus firmiter, & fideliter haberi debere decernimus, vt Sanctum B. N. de N. &c.* considera illud *firmiter,* ampliatum per aliud aduerbium *fideliter*, quibus vti solent Pontifices Romani, dum ex cathedra Apostolica docentes, aliquod fidei decernunt, vt prima regula veritatis post Christum in terris, quemadmodum est videre in supra citatis Bullis Canonizationum, præsertim in illa Sancti Bonauenturę, prout asserit inter alios Angelus Rocca (Episcopus Tagastensis, & Sacrarij S.D. N. Præfectus in secunda editione sui tractatus de *Canonizatione Sanctorum capite* 38. *tit.* Canon. *Decreti forma* §. *dicta Decreti*) reperiri in Decreto, quod regulariter formatur in Canonizatione Sanctorum, inserto in Sacrarum Vesperarum, & Ceremoniarũ libris. Hinc est quod Istella Dominicanus alias sæpè citatus presertim cap. 2. huius elucidarij in annotationibus circa Sanctos Canonizatos *ad num.* 307. ex Sancto Antonino 3. *p. histor. tit.* 23. *cap.* 14. & ex illo quod canit Ecclesia de Sanctis, *gaudent scilicet in Cœlis animæ Sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti*, colligit optimè quidem, essentiam Canonizationis factam per Ecclesiam, consistere in declaratione, quod hic, vel ille fidelissimus Christi amicus, qui canonizatur, certò in Cœlo visione diuinæ essentiæ, in qua consistit vera, & æterna Beatitudo iam perfruatur, ideò omnes Theologi, ac etiam Canonistæ passim docent Canonizationem non efficere, sed declarare hominem iam Sanctum coram Deo, & apud Deum, vt pro Sancto quoq; ab hominibus honoretur in terris.

§.6. Eandem veritatem, quod scilicet Iusti omnes, qui Canonizantur sint iam in gloria Beati expressè asserit inter alios Clemens VIII. in Bulla Canonizationis Sancti Hiacinthi ab eodem, proprio nomine, & ab Illustrissimis Cardinalibus supra numerum 41. subscripta, data Romæ apud Sanctum Petrum, *anno incarnationis Dominicæ* 1594. 10. *Kalen. Maij*, *Pontificatus sui anno* 3. cuius exordium est. *Benedictus* Pater *misericordiarum, &c.* §. *itaque,* per sequentia verba, *quibus seruis sempiternæ Beatitudinis præmia iam diu in Cœlis sunt tributa, eosdem etiam in terris ab hominibus coli vult Deus, vt Christi fideles, vel illorum intercessione, Cœlestia auxilia facilius promereantur, vel eorumdem imitatione expeditiùs ad Cœlestem, quã ipsi iam perfruuntur, gloriam perducantur*, quid clarius? vbi firmiorem habemus demonstrationem, quod Canonizatio Sanctorum certò præsupponit illorum gloriam, certo quidem certitudine aliquali fidei.

§.7. Idem tandem expressè affirmat Gregorius XV. in Bulla ab eo edita die 7. *Februarij* 1623. circa festum S. Brunonis Confessoris, præclarissimi Ordinis Carthusianorũ fundatoris à Leone X. iam Canonizati, cuius initium est, *Domini nostri Iesu Christi, qui seruos suos æternæ gloriæ præmium donat in Cœlis, &c.* §. *Quod de cætero* inquit, *die* 6. *Octobris, quæ fuit dies transitus Sancti Confessoris*.

§.8. Sancti ergo Pontifices Romani, quãuis vnus magis expressè, & alius minus, inhęrentes oraculis sacrę Scripturæ, certamq;

tamque tenentes assistentiam Spiritus sancti in actu Canonizationis, omnes certam quoque, & indubitatam more illorum, quæ fidei sunt gloriam Sanctorum Canonizatorum pronunciant esse, ac pertinere saltem aliquo modo ad fidem.

Punctum Vigesimumsecundum.

Omnes Sanctos Canonizatos esse in Gloria.

32. §. 1. HOc iterum alia argumenti formula, verius euidentiusq; demonstratur ex contentis in cap. vnico. *de reliquijs, & veneratione Sanctorum in 6. à Bonifacio VIII. edito circa initium*; Vbi loquens de Apostolis, & Euangelistis, ac etiam de Sanctis Doctoribus Ecclesiæ Ambrosio, Hieronymo, Augustino, & Gregorio, de his, & de illis conformiter, ac eodem modo, & sub eadem forma rationis, ac verborum, & per consequens eadem certitudine, statuit illos omnes esse in gloria Beatos, dum de illis omnibus indifferenter loquens asserit, prænominatos, *altis decoratos à Deo honoribus, Cælestisque Beatitudinis possessores iam effectos esse*, sed certum est apud omnes fideles, primò esse de fide Apostolos, & Euangelistas esse in gloria Beatos: Secundo, quod sit eadem prorsus ratio de quatuor supra nominatis Sanctis Doctoribus, ac de alijs Sanctis per Ecclesiam Romanam Canonizatis, vel in dies Canonizandis, de quibus Sanctis quatuor Doctoribus non habetur expressa mentio in sacra Scriptura, certitudo itaque Sanctorum Canonizatorum per Ecclesiam Romanam dici debet certitudo fidei, modo in sexta conclusione explicato.

§. 2. Cuncta hæc magis declarantur elucidanturq; ex forma Decreti sacræ Congregationi, Rituum, quod post diligentẽ, & exactam discussionẽ actorum, atq; Processuum ad sacrorum Canonum præscriptum, ab eadem sacra Congregatione, sacraq; Rota Romana, semel atque iterũ maturè adhibitam formari solet, cuius exemplar fideliter relatum est superius ad calcem 3. capitis in quo inter alia hæc inueniuntur formalia verba, *posse* (videlicet) *Sanctissimum Dominum nostrum* (*si libuerit*) *ad solemnem Canonizationem Beati N. deuenire, eumq; diffinire Sanctum cum Deo regnantem, atque vniuersali Ecclesiæ proponere colendum, ac Venerandum*. Ex cuius Decreti forma, & verborum sensu literali liquido constat sententiam sacræ Congregationis, eo dirigi, vt idem sit diffinire per actum Canonizationis aliquẽ esse Sanctum, eumdemque cum Christo in gloria, vna cum Angelis Dei regnare, modo superius latè explicato.

Punctum Vigesimumtertium.

Quomodo vsus Ecclesiæ faueat veritati 6. Conclus.

33. §. 1. EAndem sextam conclusionem, siue contenta in illa mirabiliter confirmat vsus, consuetudo, atque consensus vniuersalis Ecclesiæ, quo argumento vsi sunt Sancti Patres ad demonstrandum aliquod esse de fide, quo fidelibus suis certo proponit glotiam, & Beatitudinem SS. omnium per Ecclesiam iam Canonizatorum. Quæ Ecclesiæ consuetudo, maximam habet authoritatem, vt copiosius dictum, & probatum est, *cap. 1. num. 3.* Quique vsus, & Ecclesiæ antiquata consuetudo explicatur nobis, primo in vitis Sanctorum, quos Ecclesia iam approbauit, & inter diuina officia publicè legenda mandauit, in quibus semper, aut frequenter de vnoquoque

que

quoque Sanctum in particulari dicitur, *Tandem carnis vinculis solutus immortalitatis coronam à Deo percipit*; Vel quid simile idem tamen significans. Secundo in augustissimo Missæ Sacrificio præsertim in collectis per Ecclesiæ Ministros, ritu publico, atque solemniter recitatis, nomine, ac in persona Ecclesię de quamplurimis Sanctis ab ipsa Canonizatis ne dicam de omnibus pro certo Ecclesia tradit, quod sint Beati in gloria, ideò eorum patrocinium implorat, & fideles inuocare præcipit, quemadmodum videre est in oratione præsertim Sancti Leonis Papæ, & Confessoris sequentis tenoris *die 28. Iunij*.

§.2. *Deus qui B. Leonem Pontificem tuum Sanctorum tuorum meritis coequasti, &c.* Et in illa eiusdem Sancti post Communionem, in qua explicatur, quid sit Sanctorum meritis coequari per sequentia verba, *Deus qui animæ famuli tui Leonis æternæ Beatitudinis præmia contulisti, concede propitius, vt qui peccatorum nostrorum pondere premimur eius apud te precibus subleuemur, &c.*

§.3. Item habetur in prima collecta, siue Oratione in Missa Sancti Ludouici, *Regis Gallorum die 25. Augusti* in hæc verba. *Deus qui B. Ludouicum Confessorem tuum de terreno, ac temporali Regno ad Cælestis, & æterni Regni gloriam transtulisti eius quæsumus meritis, & intercessione Regis Regum Iesu Christi Filii tui nos cohæredes, &c.* Idem prorsus habetur in prima collecta Missæ Sancti Francisci de Paula *die 2. Aprilis*, in qua dicitur Sanctum Franciscum Confessorem Sanctorum Dei gloria *esse sublimatum, &c.* In collecta pariter Missæ, & Officij Diuini, quod secundum vsum, & Ecclesiæ consuetudinem recitari solet in solemnitatibus Sanctorum Confessorum, atque Doctorum pro indubitato, & certo præsupponit Ecclesia in prædicta Oratione eosdem Sanctos frui gloria sempiterna, ideò per suos ministros petit à Deo, vt *quos Doctores vitæ habuerunt fideles in terris, eosdem intercessores habere mereantur in Cælis*, Et in Oratione plurimorum Martyrum idem profitetur dum inquit, *Deus qui nos concedis Sanctorum Martyrum tuorum N. & N. natalitia colere, da nobis in æterna beatitudine de eorum societate gaudere.*

§.4. Idem quoque habetur in hymnis, qui ex approbata consuetudine Ecclesiæ decantantur in festiuitatibus Martyrum, & Confessorum, dum de vnoquoque Martyre canitur, *Hic nempe mundi gaudia, & blandimenta noxia caduca ritè deputans peruenit ad Cælestia*, & iterum *pro te fundens sanguinem, æterna dona possidet.*

Punctum Vigesimumquartum.

Dies mortis Sanctorum quare dicatur eorum natalis.

§.5. DE vnoquoque Sanctorum Confessorum pariter canit Ecclesia in Hymno ad Vesperas, & Matutinas, de dieque eorum obitus verba faciens, *hodie lætus meruit* secreta *scandere Cæli*, & in illo pariter ad laudes de vnoquoque illorum in particulari concinit. *Qui ritè huius mundi gaudia caduca respuens cum Angelis Cælestibus Lætus potitur præmiis.*

§.6. Idem habetur in Hymno, quem decantant præstantissimi Patres Ordinis Sancti Augustini ad laudes in Festo Sancti, ac magni Patris Augustini, cuius exordium est, *Cæli Ciues applaudite, &c. hunc* (scilicet *Augustinum*) *post mundi curricula Cæli suscepit Curia, quem cum suis fidelibus, iam coronauit Dominus*, Quem Hymnum cum toto Officio proprio illius diei edidit Sanctus Thomas Aquinas, vt testatur Pius V. in Bulla quadam

quadam, pro Canonicis Regularibus Lateranenſibus condita, quodque Officium ex indulto Apoſtolico in honorem tanti Patris decantant Fratres Prædicatores in die Sancti Auguſtini, ac per octauam ipſius, cuius regulam, etiam profitentur.

§.7. In Hymno quoque pro die S. P. Dominici ad veſperas, quem edidit pariter S. Thomas Aquinas, & approbauit Eccleſia, vt alias dictum eſt, Canitur, *Prædicatorum Ordinis Dux, & Pater Dominicus, mundi iam fulget terminis, Ciuis effectus Cœlicus.* Et in antiphona ad Magnificat prim. Veſper. *tranſit Pauper ad regni ſolium, Dux ad ſceptrum, victor ad præmium, mors in vitam, labor in otium, præſens cedit Luctus in gaudium.*

§.8. Idem quoque expreſsè habetur in omnibus fere Diuinis Officijs, quę ex conceſſione ſpeciali, & approbatione ſanctę ſedis Apoſtolicæ recitantur in Eccleſijs perſonarum Eccleſiaſticarũ, tam ſæcularium, quàm Regularium, præſertim in illo, quod in honorem, & pro feſtiuitate Sanctæ Catherinæ Senenſis decantat Ordo Prædicatorum æditum *à Pio II.* & per Eccleſiam approbatum vti videre eſt in antiphonis, ac hymnis ad matutinas, & veſperas in quibus frequenter dicitur, quod prædicta Sancta Virgo, *æthera iam ſcandit*, quodque *præmium Sanctæ vitæ, ſimulque munus probitatis almæ in Cœlo cumulatè iam accepit.*

34. Tertio, vſus, & conſuetudo Eccleſiæ

§.1. nunquam interrupta à ſuis primordijs vſque ad hæc tempora, quæ Sancta Mater Eccleſia, diem obitus, ſiuè dormitionis Sanctorum diem natiuitatis eorum appellat dicendo, *hodie Natalis* eſt, vt puta *Sancti Antonii*, *Martini*, & aliorum Sanctorum, cuius quidem appellationis rationem adducit. Origenes, *lib. 3. comment. in Iob.* Et Aluin. Flach. de Diuin. Offic. *cap. de ſexta feria pagina* 60. Et Nicolaus Papa in Epiſtola ad conſulta Bulgarorum *cap. 5.* Vbi in fine dicit, *Natus dicitur, qui ex hac vita migrauit, quomodo enim vſitato more dicitur naſci, quando quis ex vtero materno in hanc lucem exit, ſic quoque iure natus appellari poteſt, qui liber ab huius ſæculi tenebris ad, lucem pertingit viuentium.*

§.2. Ex quibus, & alijs ritè cumulatis colligit Cardinalis Baronius in ſuis notationibus ad martyrologium Romanum *ſub die 3. Ianuar.* §. *Natalis Sancti, &c.* verſ. *pro qua, aptè ergo conſuetudinem tenet Eccleſia, vt ſolemnes Beatorum Martyrum, vel Confeſſorum Chriſti dies quibus ex hoc mundo ad regionem migrauerunt viuorum, nuncupentur Natales, eorumq; ſolemnia non funebria morientium, ſed vt pote in vera vita naſcentium natalia vocitentur.*

§.3. Idem etiam tradit *S.* Auguſtinus ſermone, *de Sancto Cypriano*, dum inquit, *hodie natalem Martyris Eccleſia celebrat*, deinde ſubdit, *quid eſt hoc Fratres? quando Sanctus iſte natus eſt ignoramus, & quia hodiè paſſus eſt natalem huius celebramus?* addens, *ſed quando natus eſt etiam ſi ſciremus, nequaquam diem illum celebraremus*, aſſignat Prædictorum rationem dicendo, *illo namq; die peccatum originale contraxit, iſto die peccatum omne finiuit, illo die ex faſtidioſo Matris vtero in hanc lucem proceſsit, quæ oculos carnis illecebrat, iſto autem die ex profundiſsimo carcere in illam lucem diſceſsit, qua viſum mentis illuſtrat.*

§.4. Et Sanctus Maximus *homil.* 59. diem mortis Sanctorum ait *exultabilem reddit eorum tranſitus ad Paradiſum*, ideò dicitur, (ſubdit ille) *in memoria æterna erit Iuſtus, quia ad gaudium tranſit Angelorum.*

San-

§. 5. Sanctus quoque Ioannes Chrysostomus oratione de Sancto Philogonio inter quamplurima inquit, *Maximoperè gratulor huius Sancti fœlicitati, qui hanc quæ apud nos est ciuitatem reliquit, & in alteram adscriptus est Ciuitatem nempè Dei, & digressus ab hac Ecclesia ad illam peruenit, quæ est Primogenitorũ descriptorũ in Cœlis*, tandẽ concludit, *Relictis hisce festis transit ad celebritatem Angelorum.*

§. 6. Eodemq; nomine, diem mortis Sanctorum appellat Conciliũ Rom. *sub Eugenio II. celebratũ*, diem scilicet natiuitatis eorũdẽ, vt patet in actis eiusdẽ Cõcilij, *titulo de diebus festis*, de quorum festiuitatibus dicam aliqua in particulari in appendice huius capitis.

§. 7. Hic tamen continuando sermonem de felici die obitus proborum, prædictis addam, mortem Iustorum sanctam, & & præclaram declarasse Dominũ præter testimonia sacræ Scripturæ inferius referenda, quibusdam alijs signis, & notibus, quemadmodum legimus de gloriosa morte sancti Nicolai de Tolentino, de qua referunt Scriptores vitæ ipsius, præsertim Laurentius Surius, tomo 5. die 10. Septembris, quamplurıbus mensibus paulò ante mediam noctem suauissimis Angelorum concentibus prægustatioem futuram æternæ vitæ præseferentibus, ac diem sui obitus non longè futurum præcinentibus. Qua dulcedine, & iucunditate ad gaudia æterna inuitabatur, quorũ accensus desiderio, cum Apostolo frequenter dicebat, *Cupio dissolui; & esse cum Christo.* Præclaritatem insuper diei obitus eiusdem sancti Viri, alio quasi consueto signo famulorum Dei demonstrauit Pater misericordiarum Deus; in extremo etenim spiritu positus frequenter gestientis, atque iubilantis voces etiam coram astantibus emittebat, & quærentibus causam, fertur respondisse: Dominum Iesum Christum, sanctissimæ Matri suæ, & D. August. innixum ei apparuisse, claraq; voce eidem semel, atque iterum dixisse, *Euge serue bone, & fidelis, intra in gaudium Domini tui.*

Alia ad idem refert Sanctus Gregorius libro quarto Dialogorum, narrat præsertim de Vrsino Presbytero; & Cardinalis Baronius de Arnulpho Suesionen. Episcopo, & alij de Amone Aegyptio, ac de alijs Viris Dei plenæ sunt historiæ, ac Sanctorum gesta per Ecclesiam Romanam, præuio diligenti examine approbata, & ratio horum assignari solet à Sanctis Patribus, id contingere Iustis frequenter, nedum propter rationes paulò superius insinuatas, verum etiam, vt famuli Dei in eorum morte, præcellentium visiones conspiciant, ne mortis pœnalem sententiam pertimescant, vt dum eorum menti supernorum Ciuium gloria, & Societas demonstratur, à carnis vinculis absq; doloris, & formidinis fatigatione citius resoluantur, de hoc sæculo egredientes ad cœlestem transferantur gloriam.

Punctum Vigesimumquintum.

Confirmatur veritas sextæ Conclusionis testimonijs Conciliorum.

35 §. 1. ALio argumento, siue alia ratione desumpta ex authoritatibus Conciliorum Constantien. & Floren. demõstratur veritas 6. Conclusionis, sanè in Concilio Constantiensi *Sess.* 8. inter errores condemnatos Ioann. Vvicleph. in eodem Concilio, pro maiori parte hæreticos, & à Sanctis Patribus dudum reprobatos, Vnus fuit *sub num.* 44. quod Sanctus Augustinus, Benedictus, & Bernardus, ritè iam per Ecclesiam solemniter canonizati ob eorum eximiam sanctitatem, celeberrimam doctrinam, & mira-

miraculorum maximam claritatem essesent in inferno damnati, Ex cuius falsi articuli condemnatione infertur, ex consequenti saltem, vt optimè animaduertit inter alios Didacus Nugnus 2. *tom. ad tertiam partem, D. Thoma, quæst. 2. artic.* 3. dum inquit, *hoc esse insinuatum in Concilio Constantiensi vbi supra, & in Concilio Florentino sub Eugenio Papa IV. in Decreto vnionis Armenorum approbato, à sacro Concilio, & §. Quarto quoniam*; inter multa, traditur Armenis tanquam pertinens ad fidem Ortodoxam tenendum, atque credendum, & ad Ritus vniuersalis Ecclesiæ spectans, contra impia, & sacrilega Nestorij, & Eutichis dogmata, Beatum Leonem, qui veræ fidei columna fuit, & omni Sanctitate, & doctrina refertus, tanquam Sanctum, & in Cathalogo Sanctorum merito descriptum decętero reputent, & venerentur: Refert enim Guido Perpinianus lib. de hæresi secunda Armenorum, ideò factum fuisse, quia Armeni iniuste nimis Sanctum Leonem Papam damnarant, & Dioscorum hæreticum in Sanctorum numero inique redegerant.

Punctum Vigesimumsextum.

De indentitate certitudinis gloriæ Sanctorum.

36. §. 1. ALia ratio siuè argumentum ad eandem confirmandam sextam conclusionem illud est; videtur enim eadem ratio de certitudine Canonizationis SS. Canonizatorũ per Ecclesiam, atque illorum, quorum gloriam, & Sanctitatem recenset explicitè sacra Scriptura, sed horum certitudo est de fide, ergo etiam certitudo gloriæ, & Sanctitatis Iustorum, per Ecclesiam Canonizatorum erit, & ipsa de fide, probatur maior, cum minor de se euidentissima sit ex traditis maximè à Thoma Vualdense tom. 3. de Sacramental. *cap.* 122. *& sequentibus*, qui inter alia ex Sermone quodam Sancti Ambrosij de *Sanctis Martiribus Geruasio, & Prothasio*. Colligit à vita, à moribus, & à sancta conuersatione, & non à martyrio inceptum, ac determinatum fuisse, per Apostolos negotium Canonizationis Sancti Stephani, addens illud Sancti Augustini de eodem Sancto Stephano, qui Cœlum vidit, & introiuit, *imitatus est Christum (inquit Augustinus), ergo triumphauit, & coronatus est*, sed nullus per Ecclesiam Canonizatur de quo non plenè constet in particulari, vt testantur omnes Pontifices Romani in Bullis Canonizationis quorumcumq; Sanctorum, quod Christum fuerit imitatus, rectè igitur concludit Vualdensis ex dictis Sancti Ambrosij, & Augustini paritatem rationis certitudinis in vtrisq; ideò inquit, *Vbi ergo seruatur forma, & ordo Scripturæ cur non eumdem sperare debemus effectum?* Addens, *an non si modo iustè viuat homo eandem veniam habebit, quam Scripturæ loquuntur de suis?* subdens immediatè, *cur igitur non eadem gloria in Cælis, & manifestatio in terris, vbi identitas est processus, & ordinis?* ad quorum maiorem corroborationem adducit authoritatem S. Chrisostomi, *lib. de reparat. lapsi post principium dicentis, scio enim plures; & nostris temporibus, & à maiorum memoria, lapsos ab itinere recto, & præcipitatos ab ingressa via angusta, & ita reparatos rursum esse, vt posterioribus priora transierint, atque ad palmam peruenerint, & coronam, numeroque rursus, & choro inscripti credantur Sanctorum.* Quibus omnibus simul collectis probata minor propositio remanet sufficienter:

§. 2. Eodem genere argumenti vtitur S. Bernardus libr. vnico suarum Epistolarum selectarum, *Epistola de Machabeorum solemnitate*, §. *nunc autem*; dum de illis verba faciens, scilicet Machabeis expresse inquit; *Quoniam similes illos fecit martyribus christianis, non dissimilis prosequitur, & veneratio, qua impertat cultum debitum, atque exhibendum verè Sanctis cum Christo regnantibus*; quem cultum, & venerationem expressis verbis præcipiunt Pótifices Romani exhiberi debere à fidelibus Sanctis videlicet, per Ecclesiam Canonizatis, vt latius patet in Bullis Canonizationis eorumdem supra citatis, & in omnibus quorumcumque Canonizatorum per Ecclesiam.

Punctum Vigesimumseptimum.

De Authoribus, qui 6. Conclus. tradiderunt saltim ex consequenti.

36. §. 1. Tandem veritatem in sexta conclusione assertam tradiderunt innumeri Doctores, præsertim immediatè nominandi, quos prius distinguam in duplici ordine, siue classe. Aliqui enim prædictam veritatem docent, non directè, quidem, sed per viam necessariæ consequentiæ, ex eorum placitis indubitanter, ac certò colligitur: In secundo vero ordine collocantur Doctores, qui explicitè directè, & per se eandem sextam cōclusionem tanquam veram palam proponunt, atque defendunt.

§. 2. Authores, & Doctores primæ classis sunt, Sancti, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Thomas Aquinas, & Bonauentura in locis supra in hoc cap. & alijs frequenter citatis, præsertim, capit. 3. & cap. 4. 6. & 7. Quamuis ex adductis *in cap.* 4. Sanctus Thomas rite conumerari possit inter illos, qui magis expresse eandem tradiderunt conclusionem, & pariter Sanctus Bonauentura, vti est videre in opusculo *contra Guglielmum de Sancto* amore, sed clarius 4. *senten. distinctione* 45. *dubio* 5. *Literali*, vbi exponens dictum illud Sancti Patris Augustini, *infidelitas est orare pro Sancto*, inquit Sanctus Bonauentura, *sicut nullus debet dubitare de Sanctorum gloria, ita nullus pro eis orare debet*; subdens, *si enim orat pro Sancto videtur præsumere, quod non sit in gloria, nam orare pro aliquo est petere salutem illius*; Quibus verbis insinuat Doctor Seraphicus certitudinem Sanctorum, per Ecclesiam Canonizatorum, de qua certitudine infallibili fit sermo in sexta conclusione, eo magis, quia vbi supra, etiam ait, non esse orandum prælertim pro Sanctis Martyribus rationem adducens, inquit. *Si enim orat, videtur præsumere, quod non sint Martyres veri.*

§. 3. Inter hos connumerandus est Sanctus Bernardus homil. 68. *super Cantica Canticorum* citatus à Thoma Vualdensi vbi supra *cap.* 127. §. *ob quam*, vers. *dixit Bernardus*: Non habet (videlicet Sanctus) ex creaturis gloriæ suæ laudem quis, donec in conspectu Angelorum veniant, qui psallant illi, lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, &c. idem colligit ex authoritate Iacob, & aliarum authoritatum Scripturæ, quas ibi recenset, ideò versic. *Quid*; rectè concludit dum in persona Ecclesiæ, & fidelium inquit, *quid Beatificamus, idest Beatos facimus eos coram hominibus, ac illos Sanctos reddimus in terra, qui Deo sunt Sancti in Cælis*, teste Scriptura, & per modum respōsionis immediate subdit, *quia, & hoc eis Dominus vult vice cuius-dam*

dam Beatitudinis portionem concedere, qui miſerator, & miſericors eſt; ad cuius dicti corroborationem adducit authoritatem; *Beda cap. 5. Cano: Iacob.* Quibus addi poteſt illud Pauli, *ad Philippenſes 4. adiuua illos, qui mecum laborauerunt in Euangelio, quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ.*

§.4. Sanctus quoque Pater Auguſtinus, *lib. 1. meditat. cap. 23.* de omnibus Sanctis Canonizatis per Eccleſiam indifferenter comprehenſis in ſolemnitate omnium Sanctorum, quam Eccleſia quotannis celebrat Kalend. Nouembris inquit, *Fælices Sancti Dei omnes, qui iam pertranſiſtis mortalitatis pelagus, & peruenire meruiſtis ad portum perpetuæ pacis, & quietis, ſecuri, ſemperque feſtiui*, ſubdens poſt pauca, *ſecuri eſtis de veſtra immarceſſibili gloria, &c.* ideò prædicta leguntur in omnibus fere Eccleſijs Catholicorũ in feſto omniũ Sanctorum.

§.5. In eodem ordine primo abſq; alia additione vniuerſaliter connumerandi sũt Patres Thologi, & Canoniſtæ, quotquot ſunt, aſſerẽtes infallibilitatem diffinitionis Apoſtolicæ circa illa, quæ pertinent ad fidem, ſiuè ad bonos mores totius Eccleſiæ pręſertim in Canonizatione Sanctorum de quibus latius in 3. cap. inter quos poni poteſt, ac debet etiam Thomas Caietanus, propter inferius dicenda cap. 6.

Punctum Vigeſimumoctauum.

De authoribus 6. Concluſ. in proprijs terminis directè 1. & per ſe aſſerentibus.

§.6. IN ſecundo ordine numerantur in primis ratione dignitatis, non autem antiquitatis Card. Belarm. locis ſupra citatis, *cap. 6. ad fin. eiuſdem capitis*, & præſertim, in quadãſua reſpõſione ab eodem ſcripta, & ſuo proprio nomine ſubſcripta, *ad calumnias cuiuſdam ſcripti Anonimi* cuius initium eſt, *peruenit ad manus meas, &c. §. Quod enim*, dum inquit, *vera enim, & abſoluta canonizatio, qua toti Eccleſiæ Sanctos colendos proponit, certam fidem facit*, vbi declarat ſe ibidẽ loqui de fide diuina, certum autem, eſt huiuſmodi eſſe canonizationes ſingulas, per Eccleſiam Rom. celebratas. igitur, &c. ſentit directè pro veritate 6. concluſionis.

§.7. Inſuper Card. Tuſcus, *tom. 1. practic. concluſ. Iuris tit. de Canoniz. SS. concluſ. 41. n. 5.* alias relatus expreſſis verbis inquit, *in articul. canoniz. SS. licet non agatur de articulis fidei explicitè, agitur tamen de articulis implicitè*, ſubdens *canoniz. SS. eſſe de pertinentibus ad fidem, quemadmodum cõmuniter tenent Theologi*; quæ verba exponi debent neceſſariò de pertinentibus, etiam ad fidem directè, & per ſe, cum articulus canoniz. nedum ſit de fide, ſed contineatur implicitè ſaltem in eiſdem articulis fidei.

§.8. Idem expreſſius docuit Ioannes de Neapoli cuius ſententiam refert Silueſter *verbo canonizatio. num. 1. §. 3. quaritur, verſ. Immo quaritur*, eamq; tanquam veram approbat, etiam Nugnus *2. tom. ad 3. partem D. Thomæ quæſt. 20. artic. 3.* quam ſententiam ſequitur, ac tradit copioſe Ambroſius Catharinus *de certa gloria, inuocatione, ac veneratione Sanctorum* locis in ſpecie alias citatis, & author candelabri aurei, loco pariter alias ſupra fuſius citato.

§.9. Sed verbis longo quidem clarioribus veritatẽ in 6. concluſ. contentam proponit, atq; tuetur magna certè animi fortitudine, atq; conſtantia Roffenſis contra articulos Lutheri *artic. 37. §. ſi ſit Hæreticus*, poſtquam enim propoſuit ſacrilegũ errorẽ Lutheri falſa docentis de S. Thoma Aquinate, cui doctrinæ, & Sanctitati nõ valẽs in veritate reſiſtere, more hęretic. in lucẽ atq; lucidiſſimũ verita-

tis solem, tanquam filius Principis tenebrarū irruens, veneno mendacij ebrius nesciēs, quid diceret, eructans diabolicas falsitates, patre mendacij dirigente manus, atq; calamū ipsius, tandem scripsit. *Sicut si non credā Thomam Aquinatem esse Sanctum, licet à Papa Canonizatum, non sum hæreticus*; destructioni siue confutationi cuius erroris, intentus sapiens, ac pius Roffensis tandem post multa inquit, *si sit hæreticus, qui dissentit contumaciter ab his, quæ communis Ecclesiæ consensus, ceu credenda comprobauit, quemadmodum superius ex Augustino Tertullianoque monstrauimus, hæreticus equidem habendus est, qui iam ex contumacia nolit credere Thomam Aquinatem esse Sanctum*, subdens immediatè; *nam id discernente Sūmo Pontifice, Ecclesiæ communis consensus, iam diu credendum admisit*, statim addens. *Quamobrem quibus huic veritati nuncusque adeò receptæ, fuerit ex pertinacia reluctatus, non potest non haberi pro hæretico*, reddens rationem, *quia sibi quoddam ab Ecclesiæ sensu diuersum elegit, quod credat. & id nimirum est hæreticum esse, modo fecerit hoc ipsum contumaciter*. Hæc Roffensis vbi supra.

§. 10. Ex quibus duo necessariò inferuntur. Primum est, quod cum non sit maior ratio de Sancto Thoma, quam de alijs Sanctis Canonizatis per Pontificem Romanum, eadem de Sancto Thoma extendi possunt, ac debent, etiam ad alios Sanctos, per Ecclesiam Romanam iam Canonizatos. Secundum est, quod merito extollit vim, & efficaciam maximam, consensus communis Ecclesiæ, de quo late dictum est supra capitulo primo, tertio, & cap. hoc quinto. Tertium, quod potest inferri est, quod Sanctus Augustinus, & Tertullianus, eandem proponunt tanquam certam veritatem, quam nos affirmamus in sexta conclusione.

§. 11. Inter assertores sextæ conclusionis numerari debet, Couarru. Alphonsus de Castro, Ioan. Driedo, & Bannes locis præsertim citandis in sexto capite, ac etiam Sanctus Antoninus 3. *parte suæ Summæ, tit. 1. cap. 8. §. 2. vers. quædam alia sunt*, postquam enim palam dixit: *Non posse Papam supposita diuina prouidentia, & Spiritum sanctum loqui per Ecclesiam quoties Papa, vt Pontifex determinat, quæ pertinent ad statum vniuersalem Ecclesiæ, vel quantum ad fidem, siue quantum ad bonos mores, inter quæ statuit Canonizationem Sanctorum*, per sequentia verba concludit, *& dicere, quod in huiusmodi Papa erraret, esset hæreticum*, sed ideò aliquod dogma dicitur hæreticum, eo quia opponitur propositioni de fide, qualis est de certitudine Canonizationis Sanctorum de gloria, & veneratione eorum, vt in sexta Conclus.

§. 12. Idem asserit pro 6. conclus. *Nugnus 2. tom. ad 3. partem D. Thomæ quæst. 10. articulo 3.* dum vtitur argumento immediate sequenti, Summus Pontifex non potest errare in diffiniendis rebus fidei, sed Canonizatio Sanctorum quodammodo pertinet, ad fidei defensionem, cum sit quædam protestatio exterior fidei, ergo, &c. Idem quoque insinuauit Nugnus vbi supra *difficultate tertia in responsione ad sextum argumentum*, dum animaduertit inter alia quod *vbi Papa, non solum declarat, tanquam Doctor, sed tamquam Iudex, præcipiens, vt fideles sequantur declarationem eius, tūc videtur obligare fideles ad credendum illud, quod declarauit*, sed talis est forma, vt supra dictum est in hoc eodem cap. qua vtitur Pontifex in Decreto diffinitionis Canonizationis Sanctorum, vt Sanctum Canonizatū, pro Sancto habeant fideles, illumq; imitentur, ac venerentur, igitur ex traditis à Nugno, quę

etiam

etiam sunt vera in se, & secundum se simpliciter considerata colligitur veritas asserta in 6. conclusione addens alias, *si assertum in 6. conclus. subesse posset falsitati sequeretur error intolerabilis in tota vniuersali Ecclesia*, quandoquidem nedum fides, sed etiam boni mores sunt mediũ necessarium ad Ecclesię cõseruationem, & ad fidelium salutem æternam, quæ acquiritur, vt in superioribus Capitulis alias dictum est, non solum ex fide, verũ etiam ex bonis, & Sãctis moribus. Hinc est quod ipsemet Nugnus vbi supra *diffi-cult. 4. ad 1. conclus.* ex D. Thoma, ex authoritate Conciliorum, & Sanctorum Patrum infert cõclusionem sequentem videlicet, *Cuncta quæ ex Concilijs Pontificibus, Sanctis Patribus, Theologis, atq; Canonistis, & quod amplius est ex ipsamet sacra Scriptura adducuntur ad probandum, quod sit de fide Summum Pontificem errare non posse in diffinitionibus eorum, quæ sunt fidei, eadem adduci possunt ad probandum impossibile esse* Summum Pontificem errare circa bonos *mores totius Ecclesiæ*.

§. 13. Et Conclusione 3. inter quamplura inquit, perturbatio magna sequeretur in Ecclesia dum non possemus esse certi qui sint verè Sancti, vt illos adoremus, cum de fide sit Sanctorum adoratio, quę vt latè supra probatum est in hoc cap. fundatur in eorum certa gloria, & beatitudine perpetua.

§. 14. In ordine pariter eorum, qui expressè docent veritatem explicatam in 6. conclusione commemorari debet Gregorius de Valentia *ad 2. 2. S. Thomæ tit. de obiecto fidei q. 1. puncto 7. in responsione ad illud, quod postremo obijciebatur*. Vbi inter alia, multa de Sanctorum Canonizatione facta per Eclesiam Romanam loquens, expressis verbis inquit, *opinamur nos id etiam verè esse certum de fide, &* immediatè, reddens rationem sui dicti subdit, & hoc *propter promissiones factas Ecclesiæ de omni veritate, quæ ad illius ædificationem spectat, quod nobis satis esse debet, vt conemur elicere assensum fidei circa eiusmodi veritatem*, quod supra clarius dixerat, asserens in materia Canonizationis Sanctorum satis esse generalem illam reuelationem, qua constat quidquid Pontifex determinat ad vniuersam Ecclesiam pertinens, esse certum de fide.

§. 15. Quem sequitur Turrianus in suis Commentarijs *ad 2. 2. q. D. Thomæ tit. de potestate Pontificis disp. 16. dub. 3. §. restat, vers. Pater Valentia*, postquam adduxit sententiam de qua supra eiusdem Patris Valentiæ, præsertim fide diuina esse credendum Pontificem non posse errare in Canonizatione Sanctorum, quam etiam docuit Cardinalis Bellarminus *de cultu Sanctorum, cap. 9.* Tandem *disp. 17. dub. 6. §. 2.* idem Turrianus asserit pertinere ad Religionem Catholicam, quod aliquis proponatur colendus toti Ecclesiæ, vt Sanctus, subdens, *& ita oportet vt non possit errare Pontifex in Canonizatione Sanctorum, neque circa decreta morum*, sed per Canonizationem proponitur Sanctus Canonizatus toti Ecclesiæ colendus, ac venerandus, igitur ad Religionem Catholicam, hoc est ad fidem Catholicam spectat Sanctorum Canonizatio.

Quam interpretationem colligo ex supracitatis verbis ipsiusmet Turiani dicentis, non potest errare Pontifex in Canonizatione Sanctorum, neque circa decreta morum, certum est enim, quod illa dictio, *neque*, importat distinctionem, & separationem, & per consequens alium ordinem inferiorem ad illum in quo statuit Author Canoniz. SS. sed his est ordo superior eorum, quę sunt de fide, statuit ergò in ordine credibilium de fide Canoniz. Sanctorum.

§. 16. Declarant magis hanc interpretationem verba, quæ sequuntur eiusdem Authoris, vbi supra, dum inquit, *Quam doctrinam tradiderunt non pauci viri docti in Italia, & in Hispania*; & §. *Quod amplius*, ostendit idem tenuisse, atque docuisse alios Authores non infimi nominis; ideò inter alia dicit, *aliqui censuerunt illud esse de fide*, &c. referendo semper eorum dicta ad Sanctorum canonizationem.

§. 17. Inter hos quoque poni debet Franciscus Pitigianus, Ordinis Minorum sancti Francisci de obseruantia in Summa Theologiæ 3. sentent. distinct. 25. quæst. 2. art. 5. §. *Secundo probatur*: postquam dixit, & probauit sufficienter canonizationem Sanctorum esse de fide, quia necessariò sequitur ad vnam propositionem de fide, & ad aliam, quæ licet non sit certa de fide, nequit tamen rationabiliter negari. Tandem per modum necessariæ illationis ex multis ibidem ab ipso adductis, & stabilitis, etiam ad mentem Scoti concludit, *mea sententia est, quod certitudo Canonizationis sit de fide*, & reddens rationem sui dicti, inquit, *Quoniam Spiritus Sanctus assistit Ecclesiæ, ne in huiusmodi iudicio Canonizationis erret*, vt docet Sanctus Thomas, vbi supra; denique concludit; *ergo eius opposita est hæretica, quod scilicet Sanctus canonizatus sit in Inferno, vel Sapiens* hæresim, intellige *ad minus*. hæc ille.

Pro efficacia huius argumenti considero cum Andrea Vega Franciscano libro 9. de incertitudine gratiæ cap. 39. §. *Neq; debet*, quod conclusio illata ex aliquibus propositionibus, nequit dici certior suis præmissis, quatenus ab eis pendet, ex quo principio colligit, eo ipso, quod agnoscitur a nobis, aliqua propositio euidenter sequi ex vna credita, & alia euidenti, (quia mox agnoscitur esse de fide, & consequenter inniti reuelationi, & veritati infallibili,) nos ei certius, ex pia affectione assentimus, quam propositioni euidenti.

§. 18. Idem Pitigianus conclusione secunda, postquam statuit de mente D. Thomæ, & Scoti, non posse Papam errare in canonizandis Sanctis, refert Cordub. *quæst.* 17. asserentem esse valdè probabiliter hæreticum, affirmare contrarium ei, quod proponitur *in sexta Conclusione*, adducens ad idem, siue citans Cardinalem Turrecrematam in Summa de Ecclesia, & de consecratione, ac Petrum Graff. Episcopum Vicel. in lib. contra Apologiam, æditam per Picum Mirandulanum, qui asserit ex Diui Thomæ sententia hæresim esse docere contrarium ei, quod proponitur in sexta conclusione.

§. 19. In hoc secundo ordine poni debet Andreas Molfesius Clericus Teatinus, qui postquam in sua Summa morali Theologiæ, atque casuum *tom. 1. tractat. 11. tit. de præceptis decalogi cap. 6. num. 44.* dixit esse de fide, vt Summus Pōtifex errare non possit in Sanctorum canonizatione, tomo 2. suarum Additionum ad Quæstiones Vsuales ab eo æditas *consil. 45. num. 30. certò, & infallibiliter tenemus*, ait ille, *de canonizatis regnare cum Christo in gloria*, & ne quis existimet ipsum loqui de certitudine morali tantum, se ipsum magis declarans *num. 66. eiusdem præcitati consilij* repetit Sanctos canonizatos regnare cum Christo infallibiliter, addens, & *hoc de fide credimus, & credere tenemur*, hoc idem repetit *consil. 45. num. 11.*

Pun-

Punctum Vigesimumnonum.

Alij Authores in suis manuscriptis fauent sexta Conclusioni.

§. 20. ET Hieronymus Xauierre Generalis Ordinis Prædicatorum, & postea S. R. E. Cardinalis in Voto suo ex ordine Clementis Octaui scriptis mandato, cui titulus est, de cultu, & veneratione Sanctorum Dei, &c. ad initium præmissa distinctione de cultu interno, & externo, §. *Internus*, de interno cultu differens, qui consistit in actibus internis Fidei, Spei, & Charitatis, statim subdit, actu fidei credo aliquem esse Sanctum certò, ac infallibiliter; si tamen fuerit canonizatus; si verò non erit canonizatus, quadam credulitate, cui tamen falsum subesse potest, idem repetit clarioribus verbis conclusione secunda eiusdem scripti, suum votum continentis, cuius scripti initium est, in grauissimæ difficultatis explicatione, &c.

§. 21. Et Hieronymus Palenterius Ordin. Minorum Sancti Francisci, postea Episcopus Bitontinus vir sapientissimus, atque pijssimus, qui diem suæ mortis nouissimum, magna Sanctitatis opinione clausit, in suo voto, siue scripto ex ordine ipsius Clementis per ipsum lato, qui inscribitur *ad articulos de Seruis Dei non canonizatis*, §. *Aduersus pericula*, expressis verbis inquit, & probat canonizationem nil aliud esse, quàm certum infallibile, & publicum testimonium Ecclesiæ, de sanctitate, & gloria alicuius vita functi, cum iudicio, eidem debitos honores decernendi.

§. 22. Et Ioannes Antonius Delphinus *lib. 3. de Eccles. titulo quomodo illos, qui sunt verè Beati cognoscamus*, inquit, *qui sint verè Beati, ac Cœlites infallibili sancta, & Catholica Ecclesia testimonio probè cognoscimus, non quod pro libito suo Ecclesia Sanctos faciat, sed quod eos esse Beatos nobis declaret* (scilicet per canonizationem.) concludens, *non igitur Beati sunt qui proponuntur, aut prædicantur quauis alia authoritate*. Idem ex Cano, & alijs ab eo citatis scripsit Angelus, Rocca in sua æditione 2. sui Tractatus de Canonizatione Sanctorum *cap. 42. in solutione argumentorum*.

§. 23. Troilus quoque Maluetius opusculo de Canonizatione Sanctorum, *dubio 1. numero 23.* inquit, *Canonizare nil aliud est, nisi aliquem iam defunctum publico* Ecclesiæ *testimonio pro sancto, ac iusto approbare, & declarare, siue confirmare, sed anima Sanctorum gaudent in Cælis, ibiquè gloria fruuntur, igitur*, &c. Syluester idem docet, cum alijs Summistis, verbo *Canonizatio, siue canonizare*, & clarius dubio 2. & 6. dum expressè dicit, *Canonizationem pertinere ad fidem*.

§. 24. In choro eorum, qui expressè asserunt contenta in sexta conclusione statui debet Ioannes Malderus Episcopus Antuerpien. *ad 2. 2. Sancti Thomæ quæstione 1. artic. 10. disputatione sexta propos. 4.*

Eandem conclusionem sextam tradit, ac defendit Michael Mauclerus Doctor Sorbonicus, de Monarchia Diuina, Cœlesti, & Sæculari Christiana, *libro 4. 2. partis cap. 7.* §. *Certè eum*; dum inquit, *affirmare Papam posse errare in canonizatione Sanctorum crimen est plenum temeritatis, & scandali, hæreseoquè fætore putrefactum*, addens, *hoc enim admisso, quanta, contemptus, ludibrijquè, Ecclesia Christianæ famam, honoremquè diuinum labes, & macula dedecoraret, eũ immaculatam hanc Christi Domini sponsam illi ipsi Dæmones essent irrisuri, si eos, quos secum sempiternis in inferno flammis, & ignibus, quotidie sentiunt à nobis in Eccle-*

sia

sia pro Sanctis, Pontificiæ Canonizationis authoritate coli, venerari, & inuocari cernerent, vt nobis in cælo, diuinæ misericordiæ supplicando patrocinarentur.

§.25. Baptista quoque Episcopus Vintimilien. Ordin. Prædicatorum in tractatu ab eo ędito occasione Canonizationis sancti Bonauenturæ, quem Sixto Quarto dicauit, cuius exordium est, *Cum superioribus diebus, Beatissime Pater, per clarissimum virum Ioannem Episcopum Tusculanen. Cardinalem Papiensem*, &c. In solutione *ad quartum* adducens multas authoritates sacræ Scripturæ, & Patrum præsertim illam *ad Ephes. 5. Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradit pro illa, vt sit sancta, & immaculata*, inquit, *Quomodo Christus diligeret Ecclesiam, si eam errare permitteret?* Vbi semper loquitur in ordine præsertim ad actum Canonizationis, & consequenter ad infallibilitatem Sūmi Pontificis Romani, in actu solemnis Canonizationis Sanctorum.

§.26. In hoc eodem ordine collocari possunt præclarissimi Viri, Iudices illi Commissarij in causa canonizationis Sancti Raymundi, Seraphinus Oliuarius Sacrę Rotæ Romanæ Decanus deinde Cardinalis, Petrus Franciscus Gypsius, & Franciscus Pegna eiusdē Sacrę Rotæ Auditores, dum in relatione per ipsos facta *Clementi VIII.* ad effectum Canonizationis eiusdem Sancti. Confessoris, *par. 2. art. 2.* circa initium, demonstrant validissimis argumentis, & authoritatibus, sanctitatem canonizandi legitimè probatam, esse fundamentum proximū Canonizationis, canonizandosquè certo frui in cœlo gloria sempiterna; differt enim, (tradunt ipsi,) sacrosancta hæc canonizatio, quā Romana Ecclesia, quosdam incorruptis moribus, & sanctitate conspicuos in cœlestium Ciuium numerum referre consueuit (intellige semper nō quod Ecclesia canonizatos per ipsū referat in cœlis effectiuè, sed declaratiuè tantum, modo in hoc eodem cap. sæpè declarato.) ab Apotheosi, seu deificatione, qua Gentiles, & præsertim Romani, suos sibi Diuos peculiari quodam, & superstitioso ritu (quem Herodianus describit *lib. 4. de rebus gestis Romanorum Imperatorum*) constituebant, illi enim nefarios sæpè homines, & multis sceleribus respersos in Deorum numerum referebant, eisquè immeritos decernebant honores: At Romana Ecclesia, Christiq; Vicarius, cui Sanctorum Canonizatio tanquam vna de maioribus Ecclesiæ causis meritò reseruata est, non aliter aliquos in Sanctorum numerum referre cōsueuit, nisi legitimè prius probatum cognouerit illum, de cuius Canonizatione tractatur, integrum moribus, & totius sceleris purum, sanctumquè fuisse, idest, in omni humilitate patientia, castitate perfecta, mandatorum Dei custodia, & reliquis necessarijs virtutibus vitam egisse perseueranter vsque ad finem, & meritò quidem, nam Sanctus Thom. *2. 2. quæst. 81. art. 8. in corpore*, docet, sanctitatem duo principaliter importare, munditiam, scilicet vitæ, & perseuerantiam in actus bonos ad finem vsque vitæ inclusiuè nunquam interruptam; Et Augustinus de Ancona, *quæst. 17. art. 1. ad argumenta*, idem sentit, ac defendit, de perseuerantia nonnulla explicabo ad calcem sectionis primæ appendicis.

38 §.1. Existimo necessarium pro maiori claritate eorum, quæ adducuntur, præsertim de infallibilitate iudicij Pontificis Romani, in diffinitione facta ex Cathedra, eorum, quæ sunt de fide, vel bonorum morum, à Malderò loco supra citato ad sextam conclusionem, hic verba eius fideliter vt iacent adducere, qui ad *2. 2. D. Thomæ quæst. 1. art. 10. disp. 6.* propo-

propos. 4. ex Authoritatibus sacræ Scripturæ, & SS. Patrum colligit tanquam verum, & certum, Pontificem Romanũ non posse errare in Sanctorum canonizatione, hancque asserit esse sententiam communem Theologorum, præcipuè Diui Thomæ *quodlib.* 9. *num.* 16. quod etiam probat ratione; dato enim, inquit ipse, *quod Papa errare posset in Sanctorum Canonizatione, sequeretur manifesta deceptio, atque error valde perniciosus in tota Ecclesia Catholica, circa ea, quæ nedum pertinent ad bonos mores communis status totius Ecclesiæ, verum etiam circa ea, quæ aliquo modo spectant ad fidem, qui error, atque deceptio nullo pacto, neq; etiã per imaginationem ab aliquo sani iudicij debet, aut potest in totum, vel in partem admitti, etenim talis error euidenter redũdaret in maximum Ecclesiæ vilipẽdium, ac etiam præiudicium diuini honoris; nam nedum Hæretici, sed quod peius est Dæmones ipsi Ecclesiam Christi irriderent, si eos viderent, quos secum in Inferno damnationis, & pœnarum consortes habent, à fidelibus; nihilominus in tota Ecclesia ex præcepto illius, quæ est magistra veritatis, honorari, atque illorum patrocinium apud Deum inuocare.* hæc ille.

Punctum Trigesimum.

Quomodo cum hæreticis conueniant negantes certitudinem gloriæ Sanctorum.

39 ERror, enim negantium certitudi-
§. 1. nem Canonizationis Sanctorum si redigatur in suum primum principiũ, est, negare cum Ioanne Vviclephi, Erasmo, Luthero, & alijs Diaboli Satellitibus simpliciter potestatem Summi Pontificis Sanctos canonizandi, vel asserere, quòd Summus Pontifex erret in Sanctorum canonizatione, quemadmodum, & in communi gubernatione totius Ecclesiæ, quod principium, siue principia, manifestam continent hæresim à fidelibus longius euitandam; ideò veritati sextæ Conclusionis assentiendũ est, ad effugiendum omne, & quodcũquè periculum erroris, & conuenientiæ in doctrina cum hæreticis, cum quibus procul debet esse omnis communio.

Punctum Trigesimumprimum.

Responsiones ad aliquas obiectiones contra prædicta.

40 NEque quis dicat non esse nostrum
§. 1. declarare aliquod de fide, & contrarium per consequens, hæreticum, vt diminuat claritatem veritatis asserti in sexta conclusione, eò quia iam declaratum inuenimus apud innumeros Doctores superius recensitos, partim directè, partim indirectè, & per consequens modo, & ordine iam explicato; & ad instantiam, quod declarare propositionem de fide, non spectat ad Doctores, verum ad Summum Pontificem Iudicem controuersiarum, breuiter respondetur, quod explicatio alicuius propositionis, equidem spectat doctrinaliter, & per modum declarationis tantum ad Doctores Theologos Catholicos, qui in susceptione gradus Magisterij hãc quoque recipiunt facultatem, quemadmodum passim in eorum scriptis apparet, & præsertim in operibus Diui Thomę, loco supra citato, *cap.* 1. *nu.* 6. tanquam singulare relatum est, quòd multis annis antequam Benedictus Duodecimus iudicialiter declarasset propositionem illam de fide, quod Iusti, & Sancti mox post eorum obitum) gloria ęterna fruãtur; & contrariam hęreticam. S. Thomas 4 *sentent. dist.* 45. *art.* 1. *ad* 2. *quæstionem* explicauerat pro hęresi habendam

dam esse propositionem asserentem, ante diem Iudicij Vniuersalis, animas Iustorũ nequaquam frui beatitudine æterna, iudicialiter verò, & determinatiuè, hoc pertinet ad Summum Pontificem, diffinire scilicet propositioné aliquam esse de fide, quo ad nos, quæ antea quidem erat de fide secundum se, quodquè sua contradictoria hæretica dici debeat, &c.

§. 2. Hocq; munus Summi Pontificis est, non vt Doctor particularis, sed tanquam Pastor vniuersalis totius Ecclesiæ, & vt docens ex Cathedra, quo casu diffinitiones Pontificum, semper recipit, ac recipere omninò debet tota Ecclesia.

§. 3. Quam veritatem præsertim cum Nugno, vbi supra, *difficultat.* 3. *ad primam conclusionem*: existimo esse traditionem Apostolicam, & colligi ex illis verbis, *Matth.* 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, quæ verba secundum communem Sanctorum expositionem intelliguntur de ipso Petro, maximè inquantum erat Summus Pontifex, & caput, atque fundamẽtum Ecclesiæ, quod omninò debet esse firmum. Ergò de fide est, quod non potest errare Pontifex Romanus, vt Põtifex est, & ratione probatur, vt sit in vniuersali Ecclesia vnica fides, necessarium est, quod sit vnica regula infallibilis, quam omnes sequamur, sed ista non potest esse ex iam demonstratis, nisi Summus Pontifex Romanus, ergo ille diffinit infallibiliter, quę sunt tenenda de fide.

Pariter ad obiectionem dicentium, eximios, antiquosquè Doctores, non tanto rigore qualificasse propositionem contrariam illi de certitudine canonizationis Sanctorũ, quanta, & quomodò fit in sexta Conclusione, sufficienter, & copiosè respondetur *cap.* 7. *ad* 5. *argumentum*, huiusmodi scilicet exactam explicationẽ fuisse omninò necessariam, præsertim post errores, & blasphemias Lutheri, & aliorum hæreticorum in Sanctos canonizatos, siue in actum canonizationis impiè insurgentes, prout latius, vbi supra, quod etiam tenendum est, ac defendendum propter rationes, & authoritates copiosè allatas, hoc idem demonstrantes.

41 Ad obiectum verò illorum, qui di-

§. 1. cunt Ecclesiam nondum determinasse veritatem, (de qua) in sexta conclusione de fide, iam responsum est pluries, ostẽdendo ex consequenti saltem id fecisse, & ad replicam instantium, quod Ecclesia nondum damnauit, tanquam propositionem hæreticam, contrariam opinionem, fateor quidem, vt illorum instantijs satisfaciam, nõ esse adhuc palàm expresè determinatum de fide infallibilitatem iudicij Summi Pontificis Romani, in actu Canonizationis Sanctorum, nec in proprijs terminis fuisse palàm damnatam per Ecclesiam, tanquam hæreticam formaliter, contrariam propositionem, nec ideò extare prohibitionem in specie librorũ, & tractatuum eorumdem, quamuis constanter tueri, ac defendi possit, & fortè debeat Catholicus absq; nota alicuius rigoris ex superius latè adductis, quod prædicta tamen opinio, adeo manifestè in se errore, & vndiquè fœtore hæreseo repleta est, vt meritò possit iudicio Ecclesiæ toties quoties pro hæretica semper diffiniri, quoad nos, cum in se iam talis existat, nisi id fortè iam factum sit (vt existimant nonnulli) consequenter saltem, siuè secundario, & per accidens propter superius adducta ad sextam conclusionem, præsertim ponderatis verbis, quæ expresè habentur in Bullis Apostolicis fideliter relatis, quæ in hac materia vehementius quidem vrgent, & in diffinitionibus Conciliorum ibidem relatorum,

rum, alijsq; ibidem cumulatis, salua semper reuerentia, &c.

§. 2. His omnibus addo non sine fundamento rationis, quod veritas, de qua in sexta conclusione directè quoque dicitur pertinere ad fidem, cũ non solum colligatur per argumentationem, siue per consequentiam ex sacra Scriptura, & contentis in Bullis supra citatis, sed immediatè diffinita ibidem reperiatur in verbis videlicet sacræ Scripturæ, & Bullis Summorum Pontificum, in illisq; expresse significata, vti superius demonstratum est, quoad Bullas, & inferius probatur in hoc capite, §. *Tandem liceat*, quo ad oracula sacræ Scripturæ; igitur contraria poterit toties, quoties declarari per Ecclesiam hæretica, quoad nos, cum secundum se, vt talis reputetur, propter fusius dicta, Et toties repetita, non tamen sine euidenti vtilitate, & necessitate dictorum.

Punctum XXXII.

De malis prouenientibus ex assertione opposita sexta Conclusionis.

42 §. 1. Contraria enim sententia negans interquamplura mala, aliàs insinuata, immediatè derogat obedientiæ, quã promptam exhibere debemus Pontifici Romano præcipienti toti Ecclesiæ in re maximi momenti, vt scilicet canonizatum suscipiamus, & vt verè Sanctum veneremur, imitemur, atque inuocemus, tanquam cũ Christo certò regnantem; nam ex dictis superius fideliter relatis Summorum Pontif. frequenter expressis verbis habetur fundamẽtum, & radicem venerationis Iustorum, esse certam illorum gloriam, atque æternam beatitudinem, prout frequentius demõstratum est.

§. 2. Secundò, opinio contraria Cõclusioni sextæ, derogat quantum in se est euidenter honori debito canonizatis, quos Ecclesia certò præsupponit esse, iam in cœlo gloriosos, quemadmodum in specie colligitur ex verbis expressis Bullæ Canonizationis S. Francisci Assisinaten. superius fideliter relatis, ac ponderatis, & clarius ex illis Bullæ Canoniz. S. Antonij de Padua superius relatis.

§. 3. Ideò Ioann. Driedo. lib. 4. de dogm. varijs, & lib. Apocriph. cap. 1. §. *Proinde, nostri* (inquit) *Iudicij non est secundum humanas nostras fantasias, contra piam fidem, quam habuit Ecclesia de Sanctimonia vita Sanctorum canonizandorũ præsumere quidquam, vel diffinire*, & §. *Verum, Ecclesiam Christi* (inquit) *honorare debemus, vt sentiamus eam hactenus, neque citò, idest, absque prouida circumspectione, neque omni spiritui credidisse*, Quam temeritatem contra rationem ostenderent illi, qui vel negarent, aut in dubiũ reuocarent certitudinem, de qua latius in sexta cõclusione captiuandus est igitur intellectus in obsequium Christi, ac Sanctorum.

§. 3. Tertio, eadem contraria opinio derogat virtuti, & efficaciæ canonizationis, quæ ordinatur ad confirmationem fidei Catholicæ, & hæresum extirpationem, vti latè nimis sæpè demonstratum est, per quam honoratur Deus, & laudatur in Sanctis suis; ideò sæpius Scriptura hortatur fideles; *Afferte Domino gloriam, & honorem; afferte gloriam nomini eius: Cantate Domino canticum nouum, cantate Domino omnis terra, confitemini memoria sanctificationis eius, quia mirabilia fecit*, videlicet *in Sanctis suis*.

§. 5. His fauent præter alia multa, illa copiosius adducta in præcedentibus, atque sequentibus adducenda, præsertim illud, quod expressis verbis asserit *Clemens Septimus in Bulla, aliàs relata Canonizationis Sancti Antonini Archiepiscopi*

piscopi Florentini Ordinis Prædicatorum, §. *Probauerat*, dum inquit, quod Procurator Canonizationis eiusdem Sancti Præsulis *ex dictis Sacræ Scripturæ probauerat, ipsas Beatæ Trinitatis personas testimonium perhibere, quod Beatus Antoninus in cælis esset*, intellige Beatus, atque glorificatus, Patrem, videlicet in miraculorum potentia: Filium in doctrinæ, sapientia, & Spiritum sanctum in vitæ ipsius bonitate, sed omnibus notissimũ est, Deum primam, & infallibilem veritatem, & primam, atque infallibilem veritatis regulam (à qua omnis veritas) non præbere testimonium, nisi veritati, igitur veritas gloriæ Canonizatorum certissima est, cò quia eidem testimonium perhibeat de veritate ipsamet veritas per essentiam.

Punctum XXXIII.

Quomodo veritas sextæ Conclusionis explicitè inueniatur in sacra Scriptura.

43 §. 1. TAndem liceat mihi, cum omni tamen humilitate, & modestia asserere, quod veritas sextæ conclusionis contineatur, nedum implicitè, sed explicitè in sacra Scriptura, præsertim in illis verbis Psalm. 126. vbi Spiritus sanctus per os Dauidis, inquit, *Cum dederit* (scilicet Deus) *dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filij merces, fructus ventris*, quæ exponuntur à Sancto Bernardo Epistola de Machabæorum solẽnitate, aliàs in hoc cap. adducta, de gloria loquens, quam mox Deus tribuit Iustis post illorum obitum, qui Iustorum obitus vocatur somnus, passim in sacra Scriptura, etiam à Sanctis Patribus, vbi probat idem Sanctus Bernardus prolixè quidem hanc interpretationem, addens nomine dilectorum Dei comprehendi, nedum Martyres, verum etiam omnes Iustos, quod probat ex illo Ioan. 11. *Lazarus amicus noster dormit*, nomine quorum Iustorum proculdubio comprehenduntur Sancti canonizati, de quibus canit Ecclesia, *Iustum deduxit Dominus per vias rectas*, ac illud aliud, *Iustorum animæ in manu Dei sunt*.

§. 2. Idem quoque lucidiùs demonstratur ex illo, quod asserit Ecclesia de vnoquoquè Sancto canonizato Confessore, non Pontifice, *Dilectus* (videlicet) *Deo, & hominibus*.

§. 3. Idem contentum in sexta conclusione probatur ex illo Apocal. 4. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur, non soli* (inquit Bernard.) *pro Domino, sicut Martyres, sed qui in Domino moriuntur, sicut Cõfessores profecto Beati sunt*, subdẽs, *duo proinde videntur mihi mortem facere pretiosam, vita scilicet, & causa*; & paulò superiùs dixerat, *apud Deum vniuerso Sanctorum cœtui commune est, quod ait Propheta, Pretiosa est in conspectu Domini, mors Sanctorum eius*. Eandem expositionem ad illa verba Apocal. 4. adducit D. Philippus Abbas Bonæ Spei, Epistola 14. directa Rodulpho, §. *De Martyribus, &c.*

§. 4. Quodq; sexta conclusio dici possit nedum collecta ex sacra Scriptura, verum etiam in sacra Scriptura expreßè contẽta suadet, ne dicam demonstrat, illud Pauli ad Hebr. *cap.* 11. vbi loquens de Gedeone, Barac, Iephte, Dauide, & Samuele, inter quamplura, inquit, *Operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones*. Vbi nomine operantium iustitiam intelligunt sancti Patres, præsertim Sanctus Thomas *lect.* 7. ad illa supracitata Apostoli verba: *Omnes Iustos tam Veteris, quàm Noui Testamenti*, iuxta illud 1. Ioan. *cap.* 3. *Qui iustitiam facit, iustus est per repromissionem, quam promittit Iustis, ac Sanctis Deus, vitam ater-*

æternam interpretantur, addens D. Thomas promissionem Dei esse efficacem, quia nunquam Deus deficit in promissis; Rom. 4. *Quæcumque promisit Deus potens est facere, &* Psal. 144. *Fidelis Deus in verbis suis*, ergo Iusti, & Sancti per Ecclesiam Rom. canonizati, iam adepti sunt repromissiones; idest, vitam æternam, quod continetur in sacra Scriptura.

Punctum XXXIV.

Continens resolutionem dubij propositi à Sancto Thoma.

44 §. 1. VBi supra mouet dubium, ac illud quidem exactè resoluit S. Thom. Iusti nominati ab Apostolo, non statim mortui adepti sunt gloriam æternam; igitur non videtur Deus fidelis in promissionibus. Respondet, quod gloriam nullus accepit ante Christi aduentum, atque ascensionem ad Cœlos, vt alibi latius dictum est, præsertim cap. 1. Ideò Iustis Veteris Testamenti non promittebatur gloria mox post mortem consequenda, quemadmodũ Iustis, ac Sanctis post Christi aduentum, & ascensionem, dicente eodem Apostolo ad Roman. 15. *Ad confirmandas promissiones Patrum, &c.* Ideò nulla difficultas remanet, cum illam acceperint, quando Christus ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, ideò quadragesimo post resurrectionem die, coram Discipulis eleuatus in Cœlum, *Triumphum victoriæ, quam reportarat à mortuis, infert & cælis* (inquit Sanctus Leo sermone 2. Ascensionis Domini, & sermone 1. eiusdem solemnitatis, *Hodie enim ait, non solum Paradisi possessores firmati sumus, sed etiam cælorum in Christo superna penetrauimus, ampliora adepti per ineffabilem Christi gratiam, quam per Diaboli amiseramus inuidiam.*

Et Sanctus Ioannes Chrysostomus sermone de Ascensione Domini, *Hodierna die*, inquit, *humanum genus cælestem misericordiam meruisse cognoscitur*, & post aliqua subdit, *sed nos, qui, & terra videbamur indigni, hodie eleuati sumus ad cælum, & cælorum transiuimus fines, & ipsa sede regali decoramur.*

§. 3. Et Sanctus Augustinus *sermone* 177. *de tempore*, de ascensione Christi verba faciens, inquit, *dum humanam conditionem Dominus sideribus importauit, credentibus cælum posse patere monstrauit.*

Punctum XXXV.

De causa hæresum.

45 §. 1. DEnique circa prædicta memores esse debent fideles verborum Sancti Cypriani Epistola 55. *ad Cornelium*, dicentis, *neque aliunde hæreses suborta sũt, aut nata sunt Schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur.*

§. 2. Tertullianus pariter lib. de præscript. cap. 37. inquit, *Vnde autem extranei, & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos, aut protulit, aut recepit? illic igitur, vt Scripturarum adulteratio deputanda est, diuersitas inuenitur doctrinæ.*

§. 3. Diuus quoque Athanasius oratione prima, contra Arrianos, *illud* inquit, *prorsus admirabile est, omnes enim quotquot sunt hæreses, in fingenda diuersa pugnantia inter se adferre, nec alibi, nisi in falsitate sibi inuicem consentire, & copulari, neque id mirum cum vnum habeant Authorem, qui ipsis vbilibet mendacia asseminat.* Qui Diabolus est

zizaniorum callidus seminator, atque mendaciorum pater, ac primus inuentor.

Punctum XXXVI.

Quam certitudinem habeant approbationes canonizationum iam celebratarum.

46. §. 1. AD vberiorem verò explicationem, atq; claritatem eorum, quæ continentur in 6. cōclus. notandum est, quod idem ferè iudicium faciēdum est, (proportionaliter tamen) de Canoniz. celebrata per Eccles. Rom & de approbatione Canonizationis illorum Sanctorum, quos ante publicationē decreti Alexandri III. authoritate Apost. edideranr, seruatis seruandis Episcopi pro eorū Diœcesibus, quos vt Sanctos suscepit deinde tota Ecclesia.

§. 2. Quam veritatem demonstrat primo, argumentum illud de approbatione Synodorum Prouincialium, facta ab Ecclesia Rom. quæ est tantæ virtutis, vt secuta iam confirmatione Apostol. eandem firmitatem habere dicantur, quam habent Concilia generalia ritè, ac rectè celebrata. Ex Turrecr. lib. 3. de Ecclesi. cap. 58. ex Cano lib. 5. de locis Theolog. cap. 4. ex Nugno tom. 2. ad 3. p. D. Tho. q. 20. difficul. 7. concl. 4., eandem igitur authoritatem proportionaliter, atq; efficaciam, habebit approbatio Canonizationis, de qua supra, siue approbatio confirmationis ab Ecclesia Romana facta de Canonizatis per Episcopos seruatis seruandis, ante latum decretum Alexandri Tertij.

§. 3. Secundò probatur argumēto desumpto ex verbis Glos. ad 1. caput *de reliq. & vener. Sanctorum*, sub lit. C. vers. *Miracula*, vbi ex relato decreto Alexan. III, in eodem cap. cuius initium est, *Audimus*, &c. Infert necessaria, & directa consequentia, ipsa Glosa loquendo de Sanctis omnibus canoniz. siue de vnoquoq; eorum in particulari, quem ergo ipsa Ecclesia Rom. reprobat, reprobandus est; & quem approbat approbandus est. Quam illationem insinuat Glossa colligi etiam ex 24. q. 1. *hac est fides*, & cap. *Quoniam vetus*, & q. 2. *Sanè profertur*, quibus verbis rectè colligūt Doctores, virtutem, & efficaciam, de qua supra approbationis Canoniz. Sanctorum, quos Episcopi, modo iam declarato canonizauerant in eorum districtu, quos postea Ecclesia Romana, vt Sanctos approbauit.

§. 4. Tertiò arguitur, quia eundem effectū producit circa canonizationem declarare aliquem Sanctū, & approbare tanquam ritè, ac rectè canonizatum alium, cum tam in 1. quàm in 2. actu, regatur Pontifex Rom. ab assistentia Spiritus sancti, propter rationes superius adductas in hoc eodem cap., præsertim ad 6. conclus. cum sit prima, & suprema regula in causis fidei, & morum, prout latius in hoc cap. & fusius cap. 3.

§. 5. Quartò, idem probatur argumento desūpto ex authoritate Cassanei in Cathalogo gloriæ Mundi. 3. p. consid. 46. circa fin §. *Beatus enim*, vers. *Sed prout*, vbi expressè inquit, *Sanctus dicitur, qui est ab Ecclesiast. canonizatus, siue canonizatione Ecclesiast. confirmatus, vel approbatus*, & postquam adduxit quę continentur in cap. *Sanctorum* in princ. 70. dist. & rub. text. de reliq. & vener. Sanctorum in 6. & cap. 1. de vita, & honestate Cleri. in antiq. expressis verb. dicitur, *non licet aliquem venerari pro Sancto, nisi sit canonizatus, vel approbatus à Sūmo Pontifice*, vbi semper idem iudicium facit, & eandem efficaciam tribuit canonizationi factæ per Sedem Apost. & approbationi, quam eadem S. Sedes præmissis

missis præmittendis facit de canonizatione Sanctorũ. Et Iacobus Castellanus de Canoniz. Sanctorum q. 9. pro eodẽ reputat aliquem canonizari per Ecclesiam, vel illius canonizationem approbari per eandem Ecclesiam Romanam, ideò eadem certitudo, de qua in 6. conclus. extendi potest, ac debet tam ad Sanctos canonizatos, quàm ad illos per Episcopos canonizatos ante decretum Alexandri, & Innocentij III. *de quo agitur*, 1. & 2. cap. de reliq. & vener. Sanctorum; quorum tamẽ canonizationes postea fuerunt approbatæ, & confirmatæ per Sanctam Sedem Apostolicam.

SVMMARIVM APPENDICIS Ad Quintum Caput.

Sectio I.

1 *Declaratur ethymologia nominis prouidentiæ.*

2 *Prouidentia respectu omnium soli Deo competit.*

3 *Dispositio, quam includit prouidentia significat rationem tam ordinis rerum in fine, quam ordinis partium in toto.*

4 *Duo explicantur, quæ pertinent ad rationem prouidentiæ.*

5 *Assignatur discrimen inter prouidere, & gubernare.*

6 Reijcitur *heresis Ioannis Vuichleph, & Melanchthonis.*

7 *Refertur tenor decreti sanctissimæ, & vniuersalis Inquisitionis.* Circa Impressionem Tract. de Auxilijs.

Sectio Secunda.

8 Explicatur *significatio nominis perseuerãtiæ.*

9 *Declaratur quis, & qualis sit actus consumatus perseuerantiæ.*

10 *Diffinitur perseuerantia Christiana, & salutaris.*

11 *Homo pro assequenda perseuerãtia indiget auxilio Dei.*

12 *Adducitur differentia inter augmentum gratiæ, & perseuerantiam.*

13 Referuntur *nonnulli Authores, qui de eadem virtute perseuerantiæ tractant.*

Sectio Tertia.

14 *Agitur de gratia, vt ordinata ad beatitudinem æternam.*

15 *Gratiæ donator est solus Deus.*

16 *Assignatur ratio, quare huic, & non alteri conferatur gratia.*

17 *Assignatur differentia inter stipendia peccati, & gratiæ.*

18 *A gratia Dei habent opera nostra, vt sint meritoria vitæ æternæ.*

19 Referuntur *aliqui Doctores, qui de eadem materia copiosè pertractant.*

Sectio Quarta.

20 *De festiuitatibus Sanctorum nonnulla dicuntur.*

21 *Describitur tempus quando dies festus incipiat, & finiatur.*

22 *Assignantur rationes institutionis dierum festorum in honorem Sanctorum.*

23 *Assignatur ratio specialis vltra prædictas de eadem institutione.*

24 *In festis Sanctorum ab opere seruili vacandum est.*

25 *Qui peccat venialiter in die festo, non contrafacit præcepto de sanctificatione diei festi.*

26 *Magis contra prædictum præceptum agit, qui peccat mortaliter in die festo, quã qui exercet aliquod opus corporale, licet licitũ.*

27 *Mouetur difficultas, & resoluitur à Caietano, & ab alijs Thomistis.*

28 *Assignãtur rationes pro sententia negatiua, de qua in solutione præcedentis difficultatis.*

29 *Contritio non est actus* Religionis, *sed pœnitentiæ.*

30 Referuntur *nonnulli Doctores de festiuitatibus Sanctorum pertractantes.*

Appendix ad Caput Quintum.

In quatuor Sectiones diuisa. In prima, agitur de Prouidentia diuina, In Secunda, de Perseuerantia. In tertia, de Gratia. In quarta, de Diebus Festiuitatis Sanctorum.

Sectio Prima.

In præcedentibus quidem Cap. frequenter, sed in hoc cap. quinto, præsertim facta est mentio de prædictis quatuor, reseruãdo eorum explicationem ad hunc locum, ad euitandam confusionem, & obscuritatem rationum, & argumentorum, quæ adducta fuere pro firmitate, & claritate conclusionum, præsertim 6. in 5. cap. adducta.

1 Prouidentia enim secundum sui nominis ethymologiam à *prouidendo dicitur*, est enim prouidentia, *per quam futurum aliquod videtur antequam fiat*, ideò dicebat S. August. de spiritu, & anima, quod prouidentia significat notionem, siue cognitionem, qua futurus cognoscitur euentus, & Arist. de Regimine Principum, *futura si præsciuntur, leuius tolerantur, & prudentius amantur.*

2 Prouidentia itaq; vt Theologi, ac etiã Philosophi rectè discurrentes, respectu omnium, maximè Deo conuenit, vt inter alios, docebat Dyonisius de Diuinis Nomin. qui ab omnibus segregatus existens, ob vniuersalem prouidentiam bonum simpliciter appellatur; & est, propter certitudinem suæ cognitionis, operatur omnia secundum consilium suæ voluntatis. De quo dicitur Sap. 14. *Tu autem pater gubernas omnia prouidentia.* & Sap. 8. *Attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.* Et Iudith. 9. *Hoc factum est, quod ipse voluisti, omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, & tua iudicia. in tua prouidentia posuisti.*

Meritò itaq; docent Theologi, necessariũ esse simpliciter, & absolutè ponere in Deo prouidentiam, contra hæresim Atheorum, & quorundam aliorum stultorum, de quibus latius apud *D. Thom. 1. p. q. 22. art. 2. & in Directorio Inquisit. p. 2. q. 4.* Hinc est quod Boet. *lib. 4. de cõsol. prosa 6.* non lõgè à principio inquit, quod *Prouidentia est ipsa diuina ratio in summo omnium Principe constituta, quæ cuncta disponit.*

Addo cũ omni schola Theologorũ, si cũcta optimè disponit, multo magis quę fidei sunt, & morum, quęuè respiciunt statum, & regimen Eccl. Cathol. & Sanctorũ canoniz. venerationem, & adorationem, ne fallantur fideles propter superius dicta.

3 Dispositio, (de qua immediatè,) significat rationem tam ordinis rerum in finẽ, quam ordinis partiũ in toto, vt optime tradit, & probat D. Tho. 1. p. quæst. citata, art. 1. in corpore, & expositores ipsius antiqui, & Moderni ibidem.

Quam doctrinam D. Tho. Elucidans Caietan. animaduertit, quod prouidẽtia est ratio ordinis in fin. quo ad vtrumq; scil. ordinationis, & consecutionis; quod colligit ex eod. D. Tho. cõtra gent. c. 94. super quo legendus est Ferrarien. ibidẽ. Et S. Tho. 1. p. q. 22. art. 1. in respõs. ad 2. arg. Satisfaciens obiectioni eorũ, qui dicebant, quicquid in Deo est, esse æternũ, inquit, ad curam, (rerũ scilicet) duo pertinent, ratio ordinis, quæ dicitur prouidẽtia, & dispositio, & executio ordinis, quæ dicitur gubernatio, quorum primum est æternum, secundum temporale.

4 Duo enim pertinet ad rationem prouidẽtiæ, vt expresse docet inter alios D. Tho. vbi supra, sed copiosius art. 3. in corpore, ratio scilicet ordinis rerum prouisarum in finem, & executio huius ordinis, quæ gubernatio dicitur.

Quan-

Quantum ad primum, Deus, qui diligit omnia, quæ sunt, immediatè omnibus prouidet; ideò dicebat S. Gregorius 14. Moral. capit. 26. ad illa verba Iob. 34. *Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est? Mundum per se ipsum regit, quem per se ipsum condidit.* Quantum ad secundum; *sunt aliqua media diuinæ prouidentiæ; quia inferiora gubernat per superiora, non propter defectum suæ virtutis, sed propter abundantiam suæ bonitatis*, & explicans sanctus Doctor abundantiam bonitatis Dei subdit, *vt dignitatem causalitatis etiam creaturis communicet.* Et rectè itaque 1. Petr. capit. 3. monemur, *Omnem solicitudinem vestram proijcientes in eum; quoniam ipsi cura est de vobis.* Namquè pusillum, & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus.

5 Et Caietan. ad eundem art. 3. inquit, *Hoc interest inter prouidere, & gubernare, quod prouidere est operatio manens, gubernatio verò transiens, & propterea prouidere per se ipsum, ponit imperfectionem in ipso prouidente, quoniam importat ipsum non statuere in mente sua totum omnium ordinem in omnem finem; sed partem tantum, gubernare verò per media, non ponit imperfectionem in gubernante, nisi ex eius defectu procedat; sed ponit actionem transeuntem, multis quasi instrumentis expleri, quod non inconuenire Deo patet.* Quæ omnia colligit Caiet. ex litera D. Tho. in responsi. *ad 2. arg. 3. art. præcit. quæst. 22.* vbi dicit, *Per hoc, quod Deus habet immediatè prouidentiā de rebus omnibus non excluduntur causæ secundæ, quæ sunt executrices huius ordinis, vt ex supradictis patet.* Quæ verba D. Thom. semper sunt intelligenda, quo ad executionem ordinis, de quo supra. Qui ordo diuinæ prouidentiæ immobilis existit, quo ad ea, quæ ab ipso Deo prouidentur, dicente eodem S. Tho. art. 4. præcit. quæst. in responsi. ad 2. arg. *Cuncta eueniunt eo modo, quo ipse* (scilicet Deus) *prouidet, siue necessario, siue contingenter.* ita vt effectus nō possit deficere, quin illo modo à Deo præordinato eueniat, & tamen effectus in se erit contingens, cū sit prouisor vniuersalis totius videlicet entis iuxta illud Psal. *Præceptum posuit, & non præteribit.* Quæ necessitas, vt optimè declarat S. Thom. vbi supra ad 3. arg. occasione explicationis verborum Boetij lib. 4. de consolatione prosa 6. dicentis: *Fatū ab immobilibus prouidentiæ proficiscens exordijs, actus, fortunasq; hominum, indissolubili causarum connexione astringit*, inquit, quod *indissolubilitas illa, & immobilitas, quam Boetius tangit, pertinet ad certitudinem prouidentiæ, quæ non deficit à suo effectu, neq; à modo eueniendi, quem prouidit, nō autem pertinet ad necessitatem effectuū.*

Hinc est, quod vt docet idem S. Doctor, vbi supra in corp. art. circa fin. *Diuina prouidentia quibusdam effectibus præparauit causas necessarias, vt necessariò euenirent, quibusdam verò causas contingentes, vt euenirent contingenter, secundum conditionem proximarum causarum.* Dicente sancto Hieronymo in Ezechielē: *Prouidentia Dei omnia gubernantur, & quæ putatur pœna, medicina est.*

6 Cuncta hæc præsertim ponderantur contra hæresim Ioan. Vvicleph, & Melanchthonis falsò dicētiū omnia ex necessitate absoluta euenire, quam hæresim cū alijs etiam eorūdē meritò confutauit Concilium Constantiense Sess. 8. Eandē hæresim damnarunt, omnia ferè Concilia, & Summi Pontif. Rom. necnon & sacræ litteræ, consequenter saltim.

Consulto tamen omittere volui, ac debui propter innumeras congruentias maximè verò propter dispositionem decreti sanctissimæ, & vniuersalis Inqui-

sitionis; cuius exemplar fideliter post pauca referam. Cuncta, quæ in hac materia tangunt de prouidentia, vel prędestinatione, liberam humanæ voluntatis conditionem, quemadmodum propter easdem rationes totaliter abstinebo in sequenti Sectione ab illis, quæ materiam iam diu controuersam auxiliorum, quoquo modo concernunt.

Multa alia de prouidentia tradit D. *Tho. p. 1. q. 22.* in omnibus art. eiusdē quæst. & 1. *sent. dist.* 39. *q. 2. art. 2. &* *sequent.* 3. *contra gent. cap.* 94. *&* 111. de verit. *q. 5. art. 2. &* 4. *opusc.* 3. *cap.* 124. *&* 133. *opusc.* 15. *cap.* 14. *& sequentib. & lib. 6. Meth.* ac alijs multis in locis suæ doctrinæ 1. *sent. dist.* 39. *q. 2. ibidem alij Scolastici.*

Decretum Sanctiss. & Vniuers. Inquisitionis, quo prohibetur impressio tractatuum in Materia de Auxilijs.

Feria 5. die 22. Maij, 1625.

70 IN Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apost. apud S. Petrum coram Sanctissimo Domino Nostro D. Vrbano, diuina prouidentia, Papa Octauo, ac Illustriss. & Reuerendiss. Dominis S. R. E. Cardinalibus, in vniuersa Republica Christiana, Contra hęreticam prauitatem Inquisitoribus Generalibus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Cum aliàs fel. rec. Paulus Papa Quintus Prædecessor nostèr decretum in generali Congregatione Sanctæ Romanę, & Vniuersalis Inquisitionis ediderit tenoris sequentis, videlicet.

Sanctissimus D. N. decreuit, vt scribatur Nuncijs Apostolicis, quod notificent Superioribus Religionum, Vniuersitatibus Studiorum, & Ordinarijs suæ Nuntiaturæ, vt non sinant imprimi in materia de auxilijs etiam sub prætextu commentandi Sanctum Thomam, aut alio modo, & qui volunt de hac materia scribere, & imprimere prius mittant tractatus, & compositiones ad hanc Inquisitionem. Sanctissimus D. N. supradictum Decretum, hoc suo præsenti decreto confirmauit, & innouauit, districtè præcipiens, & mandans omnibus, & singulis cuiusuis Relig. Ord. Congr. Instituti, & Societatiam de necessitate exprimēdæ Regularib. & alijs quibuscūq; tam Ecclesiast. quā sęcularibus personis cuiuscunq; status, gradus, ordinis, & dignitatis tam Ecclesiast. quàm sæcularis, vt in posterum nō audeant imprimere, vel quocumq; modo in lucem edere libros, tractatus, vel cōpositiones ex professo, vel incidenter, aut pretextu cōmentandi D. Thomam, vel quemlibet alium doctorē, aut alia quauis occasione, prætextu, vel modo, de materia Auxiliorū diuinorū tractantes, sine expressa, & speciali licentia à Sanctitate sua in Congr. S. Officij obtinenda, donec aliud in hac materia à Sede Apost. fuerit ordinatū.

Vt autem huiusmodi decretū inuiolabiliter obseruetur, eadem S.S. voluit, & declarauit contrauenientes personas, pęnas priuationis dignitatū, & officiorum suorum, vocis actiuæ; & passiuæ, facultatis concionandi, publicè legendi, docēdi, & interpretandi, ipso facto, absq; alia declaratione incurrere, & alijs etiam pęnis Sanctitatis Suę, & suorum Successorum Roman. Pontificum arbitrio infligendis subiacere. Libros porrò, quos in futurū contra pręsentis decreti tenorē edi contigerit, absq; alia declaratione, tanquam expresse prohibitos haberi voluit, & Impressores pręter librorum amissionem pecuniatijs, alijsque corporalibus pęnis iuxta criminis grauitatem teneri mandauit, contrarijs quibuscūq; non obstan.

Sectio

Sectio II.

De Perſeuerantia.

8 SÆpe in præcedentibus capitulis maxime vero in quinto capite huius elucidarj habitus eſt ſermo de perſeuerantia iuſtorum canonizandorum, qui fuerunt firmi, & ſtabiles in via mandatorum Dei, vſque ad mortem incluſiue iuxta illud Iob 17. *tenebit iuſtus viam ſuam*, quemadmodum explicatum eſt ſuperius 5. capite num. 38. §. 1. vt igitur promiſſis ibidem factis ſatisfaciam, pauca, ſed diſtincte, & lucide explicabo. Perſeuerantia enim inter virtutes abſq; dubio collocari debet, vt optime probat S Thomas multiplici argumento 2. 2. quæſt. 137. artic. 1. in corpore, & clarius ad argumenta. Hac tamen ponderatione, quæ eſt eiuſdem S. D. ibidem in reſponſione ad 1. & 2. argumentum. *Nomen perſeuerantiæ quandoque ſumitur pro habitu, quo quis eligit perſeuerare, quandoque autem pro actu, quo quis perſeuerat, & quandoque quidem pro eo, qui habens habitum perſeuerantiæ, eligit quidem perſeuerare, & incipit exequi aliquandiu perſiſtendo, non tamen complet actum, quia non perſiſtit vſque ad finem.* Ex quibus quidem colligit S. D. veram intelligentiam verborum D. Auguſtini, lib. 4. de libero arbitrio, quibus dicit: *nullus poteſt dici perſeuerantiam habere quamdiù viuit, niſi perſeueret vſque ad mortem.* Equidem vera intelligentia horum verborum D. Auguſtini ea eſt, inquit S. Thomas; quod accipit perſeuerantiam iuxta ſignificationem, ſecundam ſuperiùs relatam, pro actu ſcilicet perſeuerantiæ conſumato.

9 Quem actum perſeuerantiæ conſumatum magis explicans Caietanus ad articulum primum citatæ quæſtionis, §. *ad verificandum* expreſſis verbis inquit, *ad verificandum vero de aliquo actu, quod eſt perſeuerantia conſumata, oportet terminum conſumationis expectare, & tunc poteſt primo dici, quod eſt perſeuerantia conſumata, quoniam tunc eſt in ſuo termino, nec aliud eſſe requirit. Sicut motus conſumatus non niſi in termino, poteſt primo dici motus conſumatus, non curando in propoſito quomodo terminetur poſitiuè, vel negatiuè. Negatur ergo quod ſectantes D. Thomæ doctrinam de perſeuerantia, oporteat ea concedere, quæ arguens affert. Actus ſi quidem perſeuerandi vſq; ad mortem habuit hanc veritatem in vita, quod iſte perſeuerat. Nec per mortem fit perſeuerantia, ſed in illo inſtanti fit conſumata, & propterea patet, quod cum ſit actus virtutis perſeuerantiæ, ab illo denominatur perſeuerantia, & eſt perſeuerantia, quando eſt in ſucceſſione. Nec obſtat quod adhuc non ſit finis, quia non exigitur niſi ad couſumatam perſeuerantiam.*

10 Ex his omnibus liceat colligere diffinitionem perſeuerantiæ Chriſtianæ, & ſalutaris, quatenus ſignificat bonum propoſitum perſeuerandi in bono opere, quamdiù ratiò dictat, quod ſit virtus, quæ adiungitur fortitudini, ſicut virtus ſecundaria principali, quæ in modo magis conuenit cum fortitudine, quamuis, & in materia non diſcrepet à temperantia. Quæ ſedem habet in iraſcibili, ſicut, & fortitudo, qua homo ſuſtinet diuturnitatem vſque in finem, iuxta illud Matthæi 2. *qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.*

11 Pro qua aſſequenda perſeuerantia, qua vſque ad finem perſeueratur in Chriſto homo indiget nedùm dono habitualis gratiæ, ſed etiam gratuito Dei auxilio, conſeruante hominem in bono vſq; ad finem vitæ. Cuncta hæc colliguntur ex Sancto *Auguſtino, lib. de perſeueratione, capit. 1. & lib. de Correp. & grat. cap. 11.*

& de

& de libero arbitrio lib.4.& pariter ex D. Thoma 2.2. quæst.137. art. 1. & sequentibus adiunctis expositoribus ipsius S.D. vbi supra.

Hinc est quod S. *Thomas 2.2. q.114. art. 9. in corpore*, & in responsionibus ad argumenta docet, perseuerantiam viæ, non cadere sub merito, reddens rationem, *quia dependet solum ex motione Diuina, quæ est principium omnis meriti*, addens statim, *sed Deus gratis perseuerantiæ bonum largitur, cuicumque illud largiatur*.

12 Et Cardinalis Caietanus ad eundem articulum inter alia animaduertit differentiam, & inquit, *ex hoc apparet differentia inter augmentum gratiæ, & perseuerantiam viæ, quia licet conueniant in hoc, quod vtrumque ex solo Deo dependet effectiue, differunt tamen in hoc, quod augmentatio est talis actio Dei, quæ habet terminum terminantem motum gratiæ prius datæ, vt patet. Perseuerantia verò, quia cōsistit in sola gratiæ conseruatione, & conseruatio gratiæ nihil aliud est, quam productio eius continuata, seu non interrupta, nullum habet terminum nouum, qui sit terminus motus gratiæ iam existentis. Constat enim, quod ipsa prima gratia, non nouo modo se habens, terminat conseruationem, & ideò non cadit sub merito*.

13 Qui ampliora desiderant circa hanc materiam perseuerantiæ, videant D. Thomam, nedùm in locis præcitatis, verùm etiam in eadem 2.2.quæst.128. art.5. & 6. & 3. sent. dist. 33. quæst. 3. articulo 3. quæstiuncula 2.& 4.& 3.cōtra Gentes, cap.155.& de ver. quæst.24. art.3.& quæst.27.art.5. ad 3. & Ps. 31. & Ioannis 2. lect. 2. ac etiam Sanctum Bernardum Epist.129.D. Gregorium, lib.1. Moralium, cap. 21. D. Chrisostomum homilia 24.ad Hebræos, ac innumeros alios authores, præsertim ad illud Matthæi 24.qui inter quam plura enunciant de ipsa perseuerantia, quod sit filia vnica summi regis, finis virtutum, earū consūmatio, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium, soror patientiæ, sine qua nemo videbit Deum.

Sectio III.

De gratia in ordine ad Beatitudinem.

14 Gratia quatenus donum Dei gratis datum, secundum mensuram donationis Christi, tribuitur non solum ad peccatorum remissionem, sed vt lex impleatur, vt natura liberetur, ne peccatum dominetur, & vt ad vitam æternam homo perducatur, est quædam lux animæ nostræ, vt asserit idem S.August. de libero arbitrio, & *libro de natura, & gratia, cap.22.* & S.Thomas *opusc.60.art.1.* occasione illorum verborum, *Psal. 4. signatum est super nos lumen vultus tui, &c.* post adductam explicationem Sancti Augustini, etiam ad illa verba, *Psal. 35. in lumine tuo videbimus lumen*, tradit, gratiam esse diuinum lumen indeficiens emanans à Deo, qui est fontale principium totius luminis, quia ab ipso procedit, & explicans idem S. Doctor vbi supra verba Isaiæ 45. *ego Dominus, & non est alter*, ex authoritate glossæ inquit, *scilicet Deus formans lucem, scilicet per præsentiā gratiæ, & creans tenebras per eius absentiam*, & ad Psal.41. parùm post exordiū, postquam dixit Deum esse fontem viuum, qui iugiter, & indeficienter producit, & emittit aquas viuas; statim subdit, *omnis aqua gratiarum ab ipso fonte emanat* iuxta illud Psal.35. *apud te est fons vitæ*, quod etiam repetit sub alijs verbis Psal. 45. & vt asserit S. Leo Papa cuius authoritas habetur *quæst. 1 cap gratia, gratia, si non datur gratis, vel accipitur, vere gratia non est*.

Hu-

15 Huius gratiæ dator, ac donator est solus Deus iuxta illud *prouerb. 12. qui bonus est hauriet gratiam à Domino*, & clarius *Psal.84. gratiam, & gloriam dabit Dominus*. Qui illam confert verè humilibus, iuxta illud primæ petri cap.5. *Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam*; & S. Bernardus serm. 54. super cantica docebat, in veritate didici nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, & recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere, quemadmodum scriptum est, *Beatus homo qui semper est pauidus, time ergo* (concludit ille) *cum arriserit gratia, time cum abierit, time cum denuò reuertetur, & hoc est semper pauidum esse*.

16 Ideò S.August.lib.de Baptismo paruulorum, *gratia cur ad istum veniat, ad illum non veniat, occulta causa esse potest, iniusta non potest*. Et tractatu 22. in Ioan. postquam dixit magnam esse gratiæ commendationem, quod nemo veniat ad Deum nisi tractus per ipsam, inquit *quare istum trahat, & illum non trahat noli velle iudicare si non vis errare*.

17 S. Paulus *ad Rom. 6.* postquam dixit stipendia peccati esse mortē, statim addidit *gratia autem Dei vita æterna*. Quę verba exponēs inter alios S. *Thomas lect.* 4. circa finem postquam dixit cum eodem Apostolo de seruis Dei, qui perseuerauerunt vsque ad mortem, *habetis fructum vestrum in sanctificatione, finem vero vitam æternam* loquens de finibus malorum, & bonorum cum eodem Apostolo ait, *stipendia enim peccati mors* subdens. *Dicuntur autem stipendia mercedes militum, & à stipe pendenda, idest ponderanda, quia pecunia distribuenda militibus ponderabatur*. Deinde prosequitur demonstrare quod peccatores militant peccato, membraque sua exhibent arma peccato. Morsque dicatur stipendium, & retributio quam peccatum tribuit, sibi seruientibus, ex quibus concludit, manifestum esse in re, & in effectu, mortem esse finem peccatorum, non quem peccantes quęrunt, sed qui eis retribuitur propter peccata iuxta illud, *Psal. 10. ignis sulphur spiritus procellarum pars calicis eorum*. Vice versa de bonis, & in seruitio Dei perseuerantibus, vsque ad finem dicitur, gratia Dei, vita æterna, quia vt inquit D.Thom. vbi supra iam Apostolus dixerat, *homines habere vitam æternam, quam certum est non posse haberi nisi per gratiam*. Deinde concludit S.Doctor per sequentia verba.

18 *Ideò hoc ipsum, quod bona operamur, & quod opus nostrum esse dignum vita æterna, est à gratia Dei*. iuxta illud *Psal. 48. gratiam, & gloriam dabit Dominus*. statim subdens. *Si igitur opera nostra considerentur in sui natura, & secundum quod procedant ex libero arbitrio hominis, non merentur ex condigno vitam æternam, sed secundum, quod procedunt à gratia Spiritus sancti; vnde dicitur Ioan. 4. quod fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam*. Quod magis explicans Angelicus Doctor inquit, *& hoc fit in Christo Iesu Domino nostro, idest per Christum, vel in quantum in ipso sumus per fidem, & charitatem Ioan. 6. omnis qui videt filium, & credit in eum habet vitam æternam*.

19 Qui maiora desiderat circa materiam gratiæ poterit videre, quæ dicuntur à S. Patre Augustino de natura, & gratia. De libero arbitrio, & de Baptismo paruulorum, & ab expositoribus D.Pauli, presertim 2.corint.cap.6.ad illa verba ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, & à S.Ambrosio super Lucam, & lib.de officijs à D. Thoma locis supra citatis, & 2.2.q.177.& sequentibus, & ab expositoribus eiusdem vbi supra, vt alios; plures omittam authores, qui tractatus integros ediderunt de gratia.

Se-

Sectio IV.

De festiuitatibus Sanctorum.

20 QVamuis in primo cap. aliqua pauca, tunc temporis necessaria, pro claritate ibidem adductorũ dixerim, non eadem repetendo, sed alia de nouo adducendo, vel si necesse fuerit eadem repetere, non tamen sub eadem ratione formali, neque vt ordinata ad eumdem finem, id fiet. Quamuis etiam eadem pluries non sine necessitate iterum explicata, sæpe maiorem inducant claritatem, siue confirmationem veritatis alias declaratæ, quod egerunt eximij doctores Theologi, & Canonistæ, quemadmodum videre est in eorum tractatibus, & commentarijs. Non solum igitur propter insinuatas rationes de festiuitatibus Sanctorum agendum est, sed quia ex vi canonizationis iam celebratę de aliquo famulo Dei, assignatur dies celebritatis festi in honorem ipsius, & regulariter est dies mortis, qui vt in hoc 5. cap. copiose dictum est, appellari solet dies natiuitatis ipsius, vt habetur ex glosa, & alijs doctoribus, titulo *de ferijs*. Breuitatis igitur causa omittam paginam noui, ac veteris testamenti indicere dies Deo dicatos, nec non circa natalitia Sanctorum Martyrum, extare quoque præceptum diuinum de sanctificandis, deuoteque celebrandis festiuitatibus altissimo. Dicente Domino *Exod. 35. septimus dies erit vobis Sanctus*, sed ad immediata procedam dicendo cum *S. Thoma 1. 2. q. 103. art. 3. in responsi. ad quartum argum.* solemnitatibus veteris legis, solemnitates legis nouæ successisse, & rationem huius assignans inquit. *Quia beneficia illi populo exhibita significant beneficia nobis concessa per Christum.* Statim subdens. *Vnde festo phase succedit festum Passionis Christi, & Resurrectionis, festo Pentecostes in quo fuit data lex vetus, succedit festum Pentecostes in quo fuit data lex spiritus vitæ. Festo Neomeniæ succedit festum B. Virginis, in qua primo apparuit illuminatio solis, idest Christi, per copiam gratiæ. Festo Tubarum succedunt festa Apostolorum. Festo* Expiationis succedunt festa *Martyrum, & Confessorum. Festo Tabernaculorum succedit festum consecrationis Ecclesiæ. Festo Cætus, atque collectæ, succedit festum Angelorum, vel etiam festum omnium Sanctorum. Hæc D. Thom.*

21 Regulariter vero festorum principiũ, & finis, est de vespera ad vesperam, quamuis quorundam festorum præcipuorum, vt Paschæ, & Pentecostes, & similium, extendatur eorum finis; vt latius dicitur in cap. *Quoniam* de ferijs, & doctores ibidem.

22 Et cupienti intelligere, rationem, siue rationes, ob quas Ecclesia constituit sanctorum festiuitates, potest respondēri: primo id factum fuisse propter glorificationem Dei, qui in sanctis laudatur & glorificatur. secundo ad fidei maiorem firmitatem, per celebritatem enim festiuitatis Sanctorum, multi fideles in alijs articulis Christianæ Religionis cōfirmantur, solidanturq; tertio ex deuota meditatione fęlicitatis ipsorum, addiscimus nos quoque terrena hæc, & caduca despicere, & amare Cœlestia, eorum exemplo, & hic est modus pie, & vtiliter celebrandi sanctorum festa, vt tradiderunt innumeri sancti patres. Præsertim S. Ioan. Chrisostomus serm. 1. de Martyribus. *& S. August. serm. 47. de Sanctis.* 4. vt Ecclesia nos certos reddat, qui nam sint illi quorum vitam, & sanctos mores imitari, & sequi debeamus. quinto gaudia nostra cum gaudijs ipsorum iungentes ex Dei misericordia in eorum bonis tandem communicemus. iuxta illud

illud Symboli Niceni *Sanctorum communionem*. Sexto, vt eorum intercessionibus adiuti, Deus dignetur succurrere nobis in dies circa corporis, & animæ indigétias, quas habemus, præsertim pro nostra salute, & animæ glorificatione. Septimo, vt Iustis debitus honor, qui est naturale præmium virtutis, præstemus, vt alias quamplures omittam, quas copiosè tradiderunt inter alios, *Suarez lib. 2. de diebus fest. cap. 9.* cum sequentibus, Iodoc. verbo *festi dies, num. 2. §. 3.* Sayrus in sua Claui regia, *lib. 7. cap. 1. numero 6.* & sequentibus, & alij quamplures moderni.

23 Addunt communiter aliam rationem, siue causam Doctores præcitati cũ alijs, quampluribus: Ideò Ecclesiam, dies festos instituisse in honorem Dei, & Sanctorum, vt in illis cessaremus ab operibus seruilibus, & vt toto die vacemus, ad honorem Dei, audiendo sacrũ, alia spiritualia opera exercendo, vt latè patet in cap. *licet*, & in cap. *conquestus*, de ferijs, præcauendo à peccatis. Hinc est quod S. Thom. *2. 2. q. 122. art. 4. in corp.* præsertim verò in *respõsione ad 3. argum.* inter quã plura animaduertit, duo præcipua põderanda esse in obseruantia dierum festorum. Quorum vnum est, sicut finis, & *hoc* est (inquit ille) *vt homo vacet rebus diuinis, quod significatur in hoc, quod dicitur, memento, vt diem Sabbati sanctifices*. Subdens immediatè, *illa enim dicuntur sanctificari in lege, quæ diuino cultui applicantur*.

24 Secundum verò est cessatio ab opere seruili iuxta illud Leuit. 23. *Omne opus seruile non facies in eo.* vbi declarans Sanctus Thomas ait, *Opus seruile dicitur à seruitute*, addens. Est autem triplex seruitus, vna quidem, qua homo seruit peccato iuxta illud, *Qui facit peccatum, seruus est peccati, & secundum hoc, opus peccati est seruile. Alia seruitus est, qua homo seruit alteri homini, est autem homo alterius seruus, non secũdum mentem, sed secũdum corpus* (vt latius docuit idem S. Doctor 2. 2. q. 104. art. 5. & 6. præsertim in respon. ad 1. arg.) & continuans inceptum sermonem, subdit idem Doct. Ideò opera seruilia secundum hoc dicũtur opera corporalia, in quibus vnus homo alteri seruit. Tertia *autem est seruitus Dei, & secundum hoc, opus seruile potest dici, opus latriæ, quod pertinet ad Dei seruitium*. Et hoc nullatenus prohibetur in die festo, & ratio D. Tho. ea est, *Quia hoc esset contrarium fini obseruationis Sabbati*, & proportionaliter dierum festorũ, denique ex prolixè adductis ab eodem S. Doct. in eadem responsione colligit duas conclusiones.

25 Prima est, qui peccat venialiter in Sabbato contra præceptũ diuinum de sanctificatione sabbati, non agit, ratio Diui Thomæ ea est, *quia peccatum veniale non excludit sanctitatem*.

26 Secunda concl. illata ab eodẽ S. Doct. vbi supra. Magis cõtra hoc præceptum facit, qui peccat in die festo, quam qui aliud corporale opus licitũ facit; quam 2. conclus. colligit D. Tho. ex doctrina S. *Aug. li. de decẽchordis cap. 3.* & assignat rationẽ. *Quia magis homo impeditur per opus peccati, quam per opus licitum, quãuis sit corporale.* Occasione huius 2. conclus. Caiet. ad eũdem art. in respons. ad 2. dubium ab eo motũ occasione eorum, quę docuit S. Doct. pro respon. ad 3. argum. considerat, quod comparatio omnis esse debet inter distincta, & non inter idẽ & seipsũ, quod applicans ad claritatem 2. concl. inquit, *non est in hac cõparatione, sumendum ex vna parte peccatum, & ex alia peccatum simul cum opere mechanico, quoniã hoc esset cõparare peccatum sibi ipsi coniunctum cum alio, sed ex vna parte sumitur peccatum mortale, & ex alia opus mechanicũ secundũ suũ genus.* statim subdens

dens. *Hæc enim duo cõmunicãt in hoc quod vtrumque est contra finem præcepti huius; quia vtrumque impedit quietem mentis in Deum, sed quia actus peccati mortalis ex suo genere plus contrariatur quieti mentis in Deum quam actus exercitationis mechanicæ, ideò magis agit contra hoc præceptum, quo ad finem eius, qui peccat mortaliter, quam qui corporale opus exercet.*

27 Mouet Caietanus, & alij expositores D. Thom. occasione prædictorum aliam difficultatem curiosam, & valde vtilem & est. An in supra dicto præcepto de sanctificandis diebus festiuis præsertim diebus dominicis, qui habet conscientiam alicuius peccati mortalis, teneatur elicere actum, quo peccata ab eo commissa detestetur, dolendo se peccasse, intellige mortaliter? Fuerunt aliqui Theologi antiqui inter quos vnus fuit Angelus, verbo siue titulo feriæ nu. 4. qui vt asserit Azorius p.p. institutionum moralium lib. 2 cap. 2. dub. 12. opinantes partem affirmatiuam. sed communis sentẽtia, quam sequuntur inter alios Caietanus vbi supra, & in sua summula *SS. festorum violatio.* Sotus lib. 2. de iust. & iur. q. 4. art. 4. Syluester in sua summa verb. Dominica q. 6. nu. 4. Nauar. in Manual. & alij omnes ferè summistæ in consimili verbo *feria, festorum violatio* sustinet partem negatiuam, & merito quidem, quia rationabilior, cum nullum præceptum inueniatur obligans fideles ad actum eliciendum de quo in obiectione. & ad id quod docet Azorius vbi supra partem scilicet affirmatiuam esse tutiorem, respondendum est cum Caiet. vbi supra. *A veritate ergo longe errant dicentes sub præcepto teneri hominem die festo ad dolendum de peccatis quæ habet, aut ad orandum, aut ad quietem mentis in Deo, & minus perspexerunt litteræ huius doctrinam dicentes, quod secundum omnes, tenetur quis sub præcepto ad quietem mentis in Deo in festo. Finis enim præcepti non est sub præcepto, quoniam aliud est quo datur præceptum, & aliud ad quod intendit lex per præceptum, hominem ducere vt quæst. 100. art. 9. author dicit in lib. præcedenti, hoc est, quod docet D. Thom. p. 2. in locis, immediate citatis.*

28 Hic quoque addere possumus pro maiori Claritate sententiæ negatiuæ rationem siue rationes, quas eximie adducit Dominicus *Soto lib. 2. de iust. & iur. q. 4. art. 4.* dum sermonem faciendo de tertio decalogi præcepto, quod est de sanctificandis diebus festiuis inquit. *Eodem tertio mandato præcipitur exterior Dei cultus, vt putà corporalis requies ad famulandum Deo.* Et post multa ibidem §. 4. *arguitur e* repetita ratione superius assignata à Caietano interquam plura inquit. *Huiusmodi præceptum non obligat.* Intellige de se, ac necessario, *ad charitatis modum, sed potest quantum ad substantiam oneris, extra charitatem expleri.* Addens post pauca. *Est enim citra controuersiam religionis mandatum, contritio autem non est actus religionis, sed penitentiæ. quæ singularis est virtus iustitiæ annexa.* Nõ tamen nego, imo libenti animo cõcedo, & omnibus prædico optimum esse diebus festiuis Deo vacare interius, & exterius cum omni puritate, & munditia mentis, sed motus prædictis argumentis, & alio sequenti quod est ipsius Soti, verior, & tutior mihi videtur sententia negatiua, quam affirmatiua, & validissimum argumentum, ad eandem conclusionem illud est quod adducit Sotus supra §. *1. sic enim* vers. *præterea septimo si hoc præceptum* (de sanctificandis scilicet diebus festiuis) *nos obligaret ad contritionem, atque ad veram dilectionem Dei valde periculorum esset, quod Ecclesia tot tantaque multiplicaret festa, esset enim hoc Christianorum animos irretire, & in arctissimos conijcere nodos, nempe quod tam cre-*

crebro ad iam arduam teneremur.

De prædictis quoque copiose tradunt Martyrologia, & qui ediderunt notas ad illa, & Authores rationalium diuinorum officiorum, & omnes canonistæ in titulo de ferijs. Nec non, & Theologi 3. sent. præsertim Scotus, distinct. 7. & 27. Suarez, lib. 2. de diebus festiuis, cap. 5. & sequentibus. Alensis, Sanctus Bonauentura, Chathechismus Romanus, & alij quos recensenset Sayrus in sua Claui regia, capit. 1. numero 5. & Molfesius p. p. suæ summæ Moralis Theologiæ, tract. 11. titulo de tertio præcepto decalogi, cap. 17. ferè per totum, & summiste omnes verb. festum, siue die Dominica, vel feriæ, & alij quos in magno numero citat Barbosa in collectan. Doctorum, tom. 1. lib. 2. tit. 9. de ferijs.

SVMMARIVM Capitis Sexti.

1 *De gradibus certitudinis eorum, quæ sunt de fide.*

2 *An, & quomodo possit accidere error in formatione processus ad effectum Canonizationis famulorum Dei.*

3 *Quomodo fideles præcauere debeant ab enunciatione propositionum derogantium, quouis modo veritati, aut certitudini Canonizationis Sanctorum.*

4 *De punitione diuinitus sequuta contra illos, qui obloquuntur de Sanctis, & amicis Dei.*

5 *Qui honorat Sanctos, honorat Christum, qui sperneit illos, Saluatorem quoque contemnit.*

6 *Gratum semper fuit Deo, vt honorifice sepelirentur iustorum cadauera.*

7 *Multa dicuntur de Cæmiterijs, præsertim almæ vrbis.*

8 *De impijs sepultura Ecclesiastica priuandis.*

9 *De pœnis illatis contra tradentes corpora impiorum sepulturæ in locis sacris.*

10 *Referuntur nomina quorundam authorum asserentium, Papam non posse errare in Canonizatione Sanctorum.*

11 *Recensetur sententia Caietani circa hoc idem.*

12 *Explicatur quando, & quomodo fideles teneantur credere omnia de iure seruanda fuisse seruata, in negotio Canonizationis Sanctorum.*

13 *Manifestatur quomodo Caietanus sit connumerandus inter illos, qui cum D. Thoma affirmarunt Papam non posse errare in Canonizatione Sanctorum.*

14 *Recensetur in parte Bulla canonizationis S. Hiacynthi.*

15 *Respondetur ad argumentum propositum contra Caietani doctrinam, de qua supra.*

16 *Adducitur animaduersio Cardinalis Bellarmini circa prædicta.*

17 *De veneratione Sanctorum.*

18 *Quare Sanctorum reliquiæ sint honorandæ.*

CAPVT SEXTVM.

Continens perutiles animaduersiones circa iam adducta præsertim in 2. 3. 4. & 5. Capite.

Punctum Primum.

De gradibus certitudinis eorum, quæ sunt de fide.

1 §. 1. NOn me latet maiori gradu claritatis, vel expressionis credendam esse à fidelibus Sanctitatem, atque gloriam SS. Veteris, & noui testamẽti de quibus sacra Scriptura expressam facit mentionem, cum certitudine fidei per se primo palam gaudeant, quàm cætera in eadem

eadem sacra Scriptura Canonica reuelata, etiam expressè contenta, non, vt primario de fide verùm secundario, vti exemplificatum est ad calcem cap. 3. numero 42. & sequenti, ideò Andreas Vega de incertitudine gratiæ, lib. 9. cap. 39. §. *neque debet*. Inter quamplura inquit. *Non est necesse omnes assensus de fide pares esse in certitudine*. Et assignans huius rationem inquit, cum alijs Theologis maximè vetustioribus, & Classicis. *Quidam* (scilicet assensus) *solum sunt de fide, quia inferuntur ex alijs*. Vbi semper sermo fit de illis, quæ secundario ad fidem pertinent comparatiue ad ea, quæ primo, & per se fidei sunt, ideò his necessario ab omnibus fides adhibenda est, propter multa præsertim ob certum, concursum Spiritus sancti in illorum annotatione, qui concursus ab ipsa sacra Scriptura longius, atque penitus omnem possibilitatem, atque periculum mentiendi, siue fallendi remouet, hæc enim dictat, atque dicit Dominus; de alijs vero Sanctis, ritè per Ecclesiam Canonizatis idem iudicium videtur faciendum propter assistentiam Spiritus sancti, & si non inueniatur eorum sanctitas, & gloria cum tanta expressione, maximè in singulari, in eadem sacra Scriptura cum quanta, illi priores Sancti, cui addi potest modo declarato, præsertim, cap. 5. ad sextam conclusionem, mentionem fieri, etiam de alijs Sanctis saltem in communi, implicitè, cum non dum essent translati in gloria tempore editionis sacræ Scripturæ, neque in Sanctorum numero redacti. Quam veritatem inter alios argumento desumpto ex authoritate Sancti Augustini, Ambrosij, Chrisostomi, & aliorum Doctorum ostendit Thomas Vualdensis, Tom. 3. de Sacramental. capitulo 123. Et Catharinus. *Libro primo de certa Sanctorum gloria*, idem demonstrat, quod copiosè quidem probatum est ad finem. *Cap. praecedentis ad argumenta pro sexta conclusione adducta*.

§. 2. Hinc est, quod Ioannes Driedo loco citato ad calcem præcedentis Capitis *nō sine maxima temeritatis nota* (inquit) *Stupiditatem, siue amentiam adminus praeseferentis, aliter non est sentiendum de Sanctis ab Ecclesia Canonizatis*, addens. §. *alij autem, quod de Sanctis Canonizatis, non tamen expressis in sacra Scriptura* (Intellige sicuti primi de quibus dictum est latius, cap. 5. ante probationes sextæ conclusionis) *In sacra Scriptura rationabiliter dubitare non possumus, qui ergo dubitat de illorum gloria contra rationem de directò agit, & stultum se declarat*. Et Dominicus Bannes loco superiùs pluries citatò, ait. *Qui de Sancto ritè Canonizato dubitat merito in suspicionem haeresis cadit, quæ dubitatio haeresim quoque adminus sapit*. Quibus addi potest, ac tanquam hæresis iudicanda venit propter superius adducta, *cap. quinto*, ferè per totum, præsertim *ad sextam conclusionem*.

Punctum II.

Quare Sanctorum Canonizatio non sit ponenda in quaestionem.

§. 3. EX Alphonso enim de Castro aduersus hæreses, *lib. 13. verb. Sancti*, ex Cano de locis *Theolog. lib. 11. capit. 5. ex Couarru.* locò frequenter citato *cap. 5. nu. 3.* diligenter ponderandum est, quod si Canonizatio alicuius Sancti ritè facta per Ecclesiam in quæstionem vocetur, certè vt verbis vtar illorum, præsertim Cani, *Sanctitatē Hieronymi,*

Ambrosij, Augustinus, ac reliquorũ sine discrimine in quæstionem vocare poterimus, atq; adeò asserere illos eum Demonibus condemnatos, quo quid, aut stultiùs, aut impudentius dici, aut excogitari potest.

§.3. Hanc impudentiam tanquam à Patre mendacij in perniciem animarum nostrarum adinuentam, totis viribus euitare omnino debemus, quam iniquè eructarunt in odium Sanctorum sequaces Diaboli, Erasmus, Caluinus, Lutherus, & alij sceleſtiſſimi veritatiſquè infeſtiſſimi hoſtes, quorum hæreſes meritò condemnauit Eccleſia modo dicto in 5. cap. ad 6. Concluſio.

Quamobrem ne tantus error in Eccleſia vllatenus admittatur, credendum eſt, certò Deum peculiari prouidẽtiæ dono ſufficienter prouidiſſe, dum in aliquibus actum Canonizationis antecedentibus hominum teſtimonia ipſa ſequitur. ne tamen ipſamet Eccleſia in illis præſertim in actu ſolemnis Canonizationis erret, cuius ſingularis, & præclariſſimæ prouidentiæ magnum, atque irrefragabile argumentum, (vltra alia iam ſuperius relata) illud eſt, alias inſinuatum, quod nunquam infirmata eſt fides ab humanis teſtibus ſemel in huius modi Iudicijs Canonizationis ſuſcepta authoritate Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, quod in cauſis ciuilibus ſæpe accidere ſolet, quod argumentum valde extollit S. Thom. *quodlib. 9. art. 16.* dum tradit *non poſſe errare Eccleſiam circa ſuſceptas atteſtationes, in ordine tamen ad Canonizationem Sanctorum.* Prout latius dictum eſt *cap. 4.* præſertim in *reſponſione argumentorum ad calcem eiuſdem cap.*

Punctum III.

An poſsit accidere error in aſſertione miraculorum Canonizandorum.

2 §.1. SI quis vero iterum inſtet, quod aliquando potuerit accidere, & fortè accidit caſus, quod vnus, vel plures iuridicè examinati in proceſſibus cõpilatis ad effectum Canonizationis alicuius famuli Dei, falſum depoſuerint circa aliquod factum miraculoſum, facillimè reſpondentur ex præcitatis verbis D. Thom. benè intellectis, & diligenter ponderatis, dicendo, quod error, de quo in argumento, non fuit, nec eſſe potuit cauſa ſufficiens, ſiuè totalis, immo nequè partialis in ordine ad Canonizationem; *Non totalis.* Quia non euenit circa virtutes, quæ ſunt potiora fundamenta ſanctitatis Canonizandi; *Nec partialis,* eò quod conſimilis error non fuit, nec eſſe poteſt (maximè propter ſuperius adducta cap. 3.) circa omnia miracula recenſita de Iuſto Canonizando, ſed circa vnum, vel alterum tantum, hac tamen animaduerſione, quod falſitas, quæ interceſſit modo declarato, ſiue factum illud falsò aſſertum, neque in minimo negotium Canonizationis adiuuit, ſeu promouit, ſed ex alijs miraculis certis, & indubitatis, ac ſufficienter probatis, proceſſum eſt vlterius in negotio Canonizationis, immo Deus qui verax, & veritas eſt, non permiſit vmquam id occultum remanere, ſed vni, vel pluribus patefacta eſt falſitas in tali caſu, non vera deponentium ſub ſpecie pietatis. Vt nonnulli fide digni, dignitate, atque ſapientia præ-

ſtantiſſimi ſæpe hoc referentes, de quo in argumento, alijs, & mihi frequenter narrarunt; & hoc eſt, quod inſinuant verba relata Diui Thomæ *Non poſſe Eccleſiam errare circa ſuſceptas atteſtationes in ordine ad Canonizationem*. Quia atteſtatio, de qua in argumento, in rigore, formaliter, & propriè loquendo, cũ nihil prorſus operata ſit, ad promotionem Canonizationis, poteſt, & verius dici debet non atteſtatio in ordine ad Canonizationem ſequutam, alijs verioribus medijs, & legitimis probationibus, modo clarè ſuperius explicato.

§. 2. Qua occaſione cogor animaduertere, quod etſi mendacium, de quo in argumento, procedat, ex quadam ſpecie pietatis, nihilominus ſciendum eſt, quod omne mendacium directè, & formaliter opponitur virtuti veritatis, vt Sanctus Auguſtinus, lib. contra mendacium, ſiue de mendacio, cap. 4. non procul à fine, & Sanctus Thomas, 2. 2. quæſtione 110. artic. 1. in corpore, ad finem; addendo *mendacium eſſe per ſe prauum, & fugiendum*. Ex eodem D. Thom. vbi ſupra, artic. 3. ad calcem corporis; Ideò Eccleſiaſtic. 7. dicitur. *Noli velle mentiri omne mendacium*, & in Pſalm. *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium*, de mendacio alia dicam in ſecunda Sectione appendicis ad hoc cap.

§. 3. Nec mihi quis obijciat illud Sancti Thom. 2. 2. quæſtione 69. articulo 1. ad 2. mendacium ex genere ſuo non eſſe peccatum mortale, niſi ratione ſcandali, ſtatim enim reſpondebo ex eodem Angelico Doctore 2. 2. quæſtione 110. articulo 4. in corpore, & in reſponſ. ad argumenta, vbi loquens de mendacio quatenus eſt peccatum mortale, inquit. *Poteſt mendacium contrariari charitati tripliciter*, & explicans tertium membrum. (omiſſis alijs breuitatis cauſa, tanquam non pertinentibus ad intentum, de quo agitur) ſubdit. *Per accidens autem poteſt contrariari Charitati* (ſcilicet mendacium) *ratione ſcandali, vel cuiuſcumque, vel damni conſequentis*. addens immediate: *Et ſic erit etiam peccatum mortale*. Sed certum eſt, & cunctis manifeſtum, quod ille, qui mentitur circa aliquod factum miraculoſum modo explicato, quantum in ſe eſt damnum ſpirituale, ſiuè occaſionem damni ſpiritualis infert toti Eccleſiæ, non ſine aliquali præiudicio certitudinis eorum, quæ tangunt negotium Canonizationis Iuſtorum. Addo, quod ob Iuramenti violationem mendacium in Iudicio ferè ſemper eſt mortale, vt optime deducit Nauarrus ex cap. 1. de Crimi. Falſ. & ex D. Thom. in ſuo Manuali, cap. 18 num. 1.

Punctum IV.

De oblocutione circa Sanctos Canonizatos.

3
§. 1. SVmmopere igitur præcauendum eſt, ne fideles ſub quo vis prætextu ſiue quæſito colore enuncient verbo, vel ſcripto, propoſitiones derogantes quouis modo veritati, aut certitudini Canonizationis Sanctorum tam in communi, quàm in particulari, propter multas rationabiles in ſuperioribus cap. propoſitas cauſas; ac etiam ne videantur declinare ad antiquas hæreſes, ſiue recentiores eorum, qui diabolica cecitate detenti, impie nimis, & pertinaciter negarunt gloriam ſanctorum, vel eorũ cultum, ſeu honorem, inuocationem atque Authoritatem canonizandi in S. Eccleſia (quantum in illis eſt) auferentes, tentantes

tantes quoq; eodem malo fine auferre annuas festiuitates sanctorum. sed, vt instructiores atque promptiores simus ad prædictas hæreses, extirpandas ne ue ipsi heretici qualemcumque occasionem captent ex fidelium opinionibus, seu questionibus, vel locutionibus vndequaque inutilibus, ad eorum errores, contumaci, & proterua audacia tuendos, sententias veras, tutioresq; eligamus, per viamque regiam (vt dicitur) ambulemus, firmiter credentes, docentes, atq; prædicantes, in Sanctorum canonizatione ritè facta secundum morem Ecclesiæ Romanæ, Papam Pastorem, atque patrem vniuersalis Ecclesiæ, non posse errare, Sanctosq; canonizatos esse in Cœlo Beatos, pro nostra salute orantes. Quod asseruerunt præsertim Clemens VII. in Bulla canonizationis S. Antonini Archiepiscopi Florentini, & Sixtus V. in illa S. Didaci, vt alios nunc omittam breuitatis gratia, quos in particulari supra retuli in Cap. 5.

4 §. 2. Hinc est, quod in vitis quorundam sanctorum palam legimus punitionem diuinitus secutam contra illos, qui temerarie ausi sunt non rectè sentire, ac obloqui de sanctitate, & gloria amicorum Dei, qui fuerunt Spiritus sancti organa, per quos sanctus sanctorum loquutus est nobis, voluntatemque suam aperuit, mirabiliaque multa peregit, quos iam Deus omnipotens in sua amicitia perpetuo stabiliuit, & de virtute Dei, multa signa per Sanctos canonizatos ostensa sunt, & passim in dies demonstrantur. Ad horum firmitatem referenda veniunt, quæ recensentur in

§. 3. vita S. Remigij descripta à Fortunato, & à Cardinali Baronio in suis annalibus *ad Annum Domini* 541. & in notis ad Martyrologium Romanum sub *die prima Octobris*. Vbi inter alia narratur. Cum Sanctus Remigius Antistes Rhemensis, & ob illius eximiam vitæ sanctitatem Francorum Apostolus appellatus, de mandato Hormisdæ Pontificis Romani conuocasset Concilium Generale Episcoporum Galliæ, & diuersarum Prouinciarum, cui ipse præerat nomine Summi Pontificis, tamquam ipsius legatus. Arrianus Episcopus superbia inflatus, Catholicis omnibus varijs artibus insultabat. Accidit casus, vt cum ingrederetur Concilium S. Remigius à multitudine Patrum expectantiū, assurgentibus omnibus, reuerenter sicut Angelus Dei suscipiebatur: Arrianus verò de quo supra, arrogantia plenus, & sicut alter Goliath nimis elatus cōtemnens sanctitatē prædicti viri, tantisq; signis à Deo illustratam, etiam dū viueret; dedignabatur eidem sacro præsuli assurgere (res certa digna admiratione) ex transitu, apud illum, viri sancti ita obmutuit hereticus ille, vt nec verbum quidem vllum deinceps effari potuerit. Magnum planè miraculum, Garrulam linguam, & petulantem, quæ Dei filium iugiter blasfemauerat odio inplacabili insequens sanctos, solo transitu, conpressisse, vinculis inuisibilibus obligasse, atq; intra dentium claustra arcto carcere obserasse. expectantibus enim omnibus, vt post allocutionem S. Remigij hæreticus ille aliquid mali opponendo, diceret, nec verbū potuit loqui, sed ad vestigia sancti viri pronus cadens, cunctis stupentibus veniā nutibus petijt. Cui Antistes *in nomine inquit D. N. Iesu Christi vere filij Dei viui si ita de eo ritè sentis loquere, & de illo sicut catholica credit Ecclesia, crede, & confitere*. Ad cuius vocem antea superbus hereticus, humilis iam, & Catholicus diuinitus effectus, catholicam fidem de sancta inseparabili Trinitate, & de Christi Incarnatione catholicæ confessus est, & in eadem confessione fidei se permansurum vsq; ad mortem est pro-

 fessus,

fessus, sicquè animo per infidelitatem perdito, animæ, & corporis voce propter superbiam condemnato, virtute diuina S. Remigius,& animæ, & corporis reddidit sanitatem, Deus hoc facto admonens mortales, quanta reuerentia, quantoque honore amici illius sint afficiendi.

§. 3. Ad quod magis constabiliendū Ioannes quoq; 22. *in Bulla Canonizationis S. Thomæ, S. alijs*, dum narrat de quodam viro, qui nō benè loquebatur de S.Tho. & de virtute Dei, qua mirabilia operatur in Sanctis suis, cui dum per Clericū quemdam sæcularem officium Cappellani exercentem, plures venerandæ, reliquiæ demonstrarentur,& præfatus Capellanus assereret preciosiores adhuc se habere reliquias, videlicet manum demortui Beati Fratris Thomæ de Aquino, illicò hunc Capellanum deridens eas videre despexir, dicendo *Sanctus non est*, ob quam irreuerentiam fuit grauiter à Deo infirmitate, & timore magno correctus. Tandem pœnitentiam agens de errore commisso, illumquè valde deplorans ingenti lacrymarū vi,à Sacerdote petitam veniam obtinuit, reuerenter, ac deuotè manum eiusdem Sancti deosculans, confestim à tremore,& infirmitate liber euasit, ac insuper maximū ex dicta manu, suauitatis odorem progredientem, tunc sensit.

§. 4. Ex Surio, & Zacharia Lipeloo *die 4. Martij, in vita S. Petri Abbatis Cauensis* narratur qualiter Sergius Monachus, qui dum viueret B.Petrus ab eodem fuerat de suis criminibus sæpè correctus,& fortè punitus, ex animo vindictæ, ac in contemptum iam demortui Sancti spuebat, aliosquè actus contemptus, ac irrisionis agebat ad illius sepulchrum; ideò mox facies eiusdem Monachi irrisoris enormiter intumuit, & os ita extorsit, vt in maxillam depositum videretur, neque prius curari potuit, quam iussu viuentis Abbatis Simeonis, successoris S. Petri, ante sepulchrum eius deuotè, ac reuerenter oraret, ac peteret, vt orationibus eiusdem S. Petri sanaretur.

§. 5. Ex vita pariter Sancti Stanislai Episcopi Cracouiensis, & Martyris per Ioānem Longinum scripta, ac per Surium, & alios sinceriores Authores, post recēsitū factū de partibus corporis eiusdem Sancti,quod fuit mēbratim concisum,& per agros proiectū, quas partes Canonici Cracouienses, nocturni de cęlo splendoris indicio collegerunt; quæuè subito ita inter se copulatæ sunt, vt nulla vulnerum vestigia extarent. Narratur sacrū corpus ad ædem S. Michaelis sub dio, à dictis Canonicis sepultum fuisse, non obstāte Regis furore, qui propria manu eundem Sanctū ostiam immaculatam ad altare offerentem obtruncarat, eiusq; sacrum sepulchrum varijs miraculis illustrari, præsertim assiduis de nocte cœli luminarijs, quæ luminaria visa per eundem impium Regem, quæ grauitatem ipsius sceleris arguebant, in pœnam cuius, die, noctuq; exagitabatur, adeo vt nec cibum, nec somnum capere posset: randem ira Dei descendens super illum, metuens à suis occidi, post recessum à suo Regno circa annum secundum languore, & amentia percussus est. Deniquè à proprijs canibus, iam repentina morte extinctus (vt fertur) deuoratur.

§. 6. Petrus quoque Raulanus Panormita in vita Sancti Vincentij Ferrerij Ordin. Prædicatorum, & Surius pariter *in tomo 2. & die 5. Aprilis*, referunt pilis barbæ Sancti Vincentij asseruatis ex deuotione à Gulielmo Porta,in quodam panno, liberatam fuisse quandam mulierem à Dæmone obsessam.

§. 7. Quid simile narratur ab Innocentio Tertio, in Bulla Canonizationis Sancti Petri Martyris. *Quidam autem*

tem dum vesceretur cum alijs, & Beati Petri Martyris pro fidei dilatione recenter occisi, sanctitatem, & miracula deprauaret, sumpto quodam sub hac attestatione morsello, quod cum non posset, si circa hac delinqueret transglutire, sensit mox ipsum gutturi suo sic hærentem, vt illum educere, vel inducere non valeret, à quo suffocabatur, quare illicò pœnitens, & iam vultus mutato colore, quasi sentiens vicina mortis euentum, facto intra se voto, quod lingua de cætero ad talia nō laxaret, fuit protinus è vomitu illius liberatus. & Sancti Petri Martyris deuotus deinceps semper fuit.

§. 8. Ex Bulla quoque canonizationis Sancti Vincentij Ferrerij Ordinis Prædicatorum, & probatissimis Authoribus, inter quamplura de eodem sancto Viro Apostolico, & mirifico imitatore ducis sui Sancti Dominici narratur, quod post magnos exanthlatos labores pro tollendo schismate, quo tunc Ecclesia laborabat, Auinione in grauissimam, ac planè desperatam infirmitatem incidit, quo tempore, miro splendore circundatus, adfuit illi Christus, Angelorum agminibus vallatus, Sanctorumquè Dominici, & Francisci præsentia comitatus, qui leuiter Vincentij maxillam tetigit, eiq; mox è lecto surgere præcepit, qui iam effectus sanus statim Saluatoris obtemperans mandatis, surrexit, & prædicationi se dedit, iam iamquè imminentem sæculi finem, extremumq; iudicij diem, vt animos audientium in Dei amorem inflammaret, palàm denunciabat, & sub patenti specie in hora transitus Beatorū Angelorum exercitus ad se conuenientes, magna animi sui lætitia conspexit.

Punctum Quintum.

De iusta hominum punitione, qui data opera irreuerenter agunt circa Sanctos, vel eorum reliquias, aut sepulturas.

§. 1. PRo maiori exactioriq; claritate supra narratorum animaduerto, quod S. Augustinus sermone secūdo de Sanctis Petro, & Paulo ad vltima verba, per modum conclusionis, inquit: *Quis ergo honorat & Sanctos Martyres, honorat & Christum.* Et statim subdit: *& qui spernit Sanctos, spernit & Christum Dominū nostrum.* Tanto quidem ardore diligit Deus Iustos, ac Sanctos, cupitquè illos ab hominibus honorari, vt etiam acriter puniat violatores, atque irreuerentiam inferentes, ne dum Sanctis, verum etiam illorum reliquijs, & sepulchris, de quo extat præsertim exemplum relatū à Cardinali Baronio tomo 10. Annalium Ecclesiast. anno Domini 878. de Lydo Sacellario, qui Diabolica excitatus suggestione Photij, crudeliter sæuientis contra sanctum Presulem Ignatium demortuum, ne dum toto suo conatu impedire contendebat populorum deuotionem, ac frequentiam venientium ad sepulchrum prædicti sancti, vt suis ægestatibus opem consequerentur, vt abundè quotidie contingebat, sed eosdē iniurijs, ac etiam verberibus aliquando pellere nitebatur. Verum ira Dei nolens diu hanc irreuerentiam tolerare, sed vindictam de tanto crimine celeriter assumere; acerbissimis doloribus ipsum afflixit, ac si continuò moreretur, inter quæ tormenta spatio quatuor dierum animam miserrimè efflauit.

§. 2. Et vt verbis vtar S. Gregorij libro 1. Dialog. cap. 4. dicentis: *Silere non debeo, quod de Sancto Equitio Abbate quondam*

dam à Reuerendissimo Valentino narrante cognoui, aiebat namque, quia corpus eius, dum in Beati Laurentij Martyris oratorio esset humatum, super sepulchrum illius, Rusticus quidam arcam cum frumento posuit, nec quantus qualisquè vir illic iaceret, perpendere, ac vereri curauit. Tunc repentè Turbo cælitus factus, rebus illic omnibus in sua stabilitate manentibus, arcam, quæ superposita eius sepulchro fuerat extulit, longèq; proiecit, vt palàm cũctis cognoscerent, quanti esset meriti is, cuius illic corpus iaceret.

Statimq; ac immediatè subdit, *etiam ea, quæ subiungo. Venerabilis Viri fortunati, qui valde mihi (ætate, opere, & simplicitate placet) Relatione cognoui, eandem Valeria prouinciam, (Sanctus enim Equitius, vt testatur ipsemet Gregorius, vbi supra, Valeriæ Prouinciæ extitit Abbas magnæ sanctitatis, & admirationis) Longobardis intrantibus ex Monasterio Reuerendissimi viri Equitij, in prædicto oratorio, ad sepulchrum eius Monachi fugerunt, cumquè Longobardi sæuientes, oratorium intrassent, cœperunt eosdem Monachos foras trahere, vt eos, aut per tormenta discuterent, aut gladijs necarent, quorum vnus ingemuit, atque acri dolore commotus clamauit. Heu, heu Sancte Equiti: Places tibi, quod trahamur, & nos non defendis? Ad cuius vocem, protinus sæuientes Longobardos immundus spiritus inuasit, Qui corruentes in terram, tandiu vexati sunt quousque hoc cũcti etiam qui foris erãt Longobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare vlterius nõ auderent; sicquè vir sanctus, dum discipulos defendit, etiam multis post remedium illuc fugientibus præstitit.*

Punctum Sextum.

De cura, & honore, quo cadauera famulorum Dei sepelienda sunt.

6 QVa occasione breuiter insinuabo
§. 1. valde gratum semper fuisse Altissimo, vt cadauera famulorum suorũ decenter sepelirentur, & loca, in quibus sepulta iacerent, fideles venerarẽtur. De primo enim, innumera extãt exempla, noui, & veteris testamenti fusius relata in sacris Literis, & à sanctis Patribus, præsertim S. Hieronymo de Viris Illustribus, & à Gregorio Magno *lib. Dialog.* vbi cursim ad memoriam reuocabo illud Sancti Hieronymi, quod in 2. cap. huius Elucidarij enarraui, de duobus leonibus diuinitus terram effodientibus in loco, vbi condendũ erat D. Pauli primi Erem corpus. Et illud, quod narrat Paulus Diaconus nobilis ciuitatis Foroliuiensis, de quo latius apud *Surium tomo 2. die 9. Aprilis, de corpore Sanctæ Mariæ Aegyptiacæ*, dum Abbas Zosimus oraret, vt sibi ostenderetur locus sepulturę ipsius sanctæ iam demortuæ, vbi nàm videlicet sepeliendum esset corpus ipsius, statim ad eleuationem oculorum mirandam intuitus est Scripturam sequentia continentem. *Sepeli Abbas Zosime Mariæ corpusculum, redde terræ, quod suum est, & pulueri adijce puluerem, & ora Dominum pro me.* Vbi Leo repentè ex interiori deserto miraculosè accurrens cum brachijs, & vngulis fecit foueam, quam senex Abbas effodere non valebat, propter nimiam senectutem, & corporis debilitatem, quanta ad sepeliendum corpusculum Sanctæ mulieris sufficere posset, in qua hymnis, & orationibus eiusdem Sanctæ corpusculum, nõ sine lachrymis senioris Abbatis reconditum est.

Qui-

§. 2. Quibus addi potest illud, quod Surius narrat die 22. Ianuarij euenisse de corpore sancti Anastasij Martyris canibus proiecto, à cuius dilaceratione miraculosè abstinentes intactum, ac rara pulchritudine fulgens repertum est, & in Monasterio Sergij Martyris honorificè tumulatum; vbi tanquam omnibus manifestum relinquo id, quod euenit de corpore sancti Sebastiani Martyris, in cloacam proiecto, qui in somnis apparens religiosæ matronæ S. Lucinæ, opera eius extractum est illud corpus ab illo turpi loco, & ad Cathecûbas in initio Cryptæ, iuxta vestigia Apostolorum reconditum fuit. Et pariter de reliquijs sancti Stanislai, mandato impij Regis Poloniæ feris proiectis, à multitudine tamē Aquilarū, non sine miraculo, magnoq; studio custoditis, ita vt nec feræ, nec volucres eas attigerint. Cum alijs de hoc singulari paulò superius adductis.

Punctum Septimum.

De Cœmeterijs præsertim Vrbis.

7 §. 1. DE secundo verò, videlicet de loco, in quo voluit Deus corpora famulorum suorum recondi, qui antiquitus, & ad hæc vsque tempora *Cœmeterium* dicitur, quæ vox, siue nomen significat dormitorium mortuorum. Ideò Apostolus, & Ecclesia frequenter, ne dicam, passim, Sanctos mortuos, dormientes appellant; quia eos resurrecturos esse credimus. Habetque originem, nomen *Cœmeterij* à voce græca; nempè dormio, quamuis apud Cretenses, vt nonnulli tradunt Scriptores, præsertim Athenæus, publicæ ædes, quibus hospitio peregrini recipiebantur, cœmeteria nominabantur.

§. 2. Fideles verò in principio nascentis Ecclesiæ, prædicta loca sepulturæ fidelium, maximè Sanctorum, Cœmeteria appellarunt, quæ sacrare voluerunt, vt distincta omninò essent à profanis sepulturis, vt colligitur ex sancto Cypriano Epist. 68. De quibus Cœmeterijs frequēter mentionem habet sanctus Clemens Martyr, & Pontifex lib. 6. const. Apostol. cap. 30. in quibus fiebant frequentissimi conuentus fidelium pro anniuersarijs Sanctorum Martyrum celebrandis, pro Synodis habendis, & pro sacramētis ministrādis. In quibus præsertim Baptismi Sacramentum ministrabant sancti Pontifices; quemadmodum legitur de sancto Petro Apostolorum principe, quod in Cœmeterio Ostriano innumeram fideliū multitudinem, sacro fonte mundauerit.

§. 3. Numerus præcipuorum nobilium Cœmeteriorum in Vrbe, & extra Vrbē erat supra 43. quæ in specie, & in particulari sigillatim cū eorum Authoribus fusè numerat Petrus Galesinius in notationibus ad suum Martyrologium 13. Kal. Febr. §. *In Cœmeterio*. De quibus Cœmeterijs aliqua etiam narrat Cardinalis Baronius in notis ad Martyrologium Romanum ad diem 20. Ianuarij, §. *Ad Cathecumbas*.

Punctum Octauum.

De Impijs sepultura Ecclesiastica priuatis.

8 §. 1. VBi etiam cū opposita iuxta se posita magis elucescant, maxima breuitate, aliqua pauca dicam de Impijs iusto Dei iudicio vsu sepulturæ in loco sacro priuatis. Scribit enim Cyrillus in epist. de laudibus S. Hieronymi ad Augustinum, de malo quodam Sacerdote maioris Ecclesiæ custode, cuius corpus sepultum in loco sacro Sacerdotibus destinato, vt eius punitionem cun-

ctis

ctis Deus manifestaret, sequenti nocte ad sepulchrum ipsius, tantus in Ecclesia, eiusque Cœmeterijs auditus est strepitus, quod rumore, ac terrore nimio ciues excitati, pauore incensi velut amentes ad Ecclesiam cōcurrebant orationibus Deum deprecantes, vt imminentia mala propelleret, sperantes cessationem prædictorum, ad quem effectū indictæ fuere preces. Sequenti verò nocte prædicta mala creuerunt, ita vt populus parum speraret de remedio. Die tamen elucescente, omnibus in Ecclesia congregatis, occasione, & fine, quo supra, gloriosus Sanctus Hieronymus sole splēdidior in Ecclesia visibiliter apparuit circa horam nocturni silentij, in forma deuotè orantis, ante altare morabatur, super quo stupente populo alta, & intelligibili voce dixit. Cuncta hæc mala euenisse ob Sacerdotis illius impij miserum cadauer, sacris indignè locis conditum. Ideò præcepit, vt ipsius cadauer exhumarent, flammisque cremandum traderent, quo statim exploto finem habuerunt mala, de quibus supra.

§. 2. Huic addi potest, quod narrat Gregorius Turonensis libro 1. de Gloria Martyrum cap. 89. de quodam Antonio viro scelerato, Deo, & hominibus odibili, propter eius maxima scelera, cuius cadauer post mortem in Basilica Sancti Vincentij vrbis Tolosanæ sepulturæ fuit traditum. In alta noctis silentia, dum sopor cunctos arripuisset, cadauer illud per fenestram projicitur, & in medio atrij deponitur, ita vt à cunctis conspiceretur. Denique propinqui illius nō intelligentes virtutem Dei, profundiorem foueam altero die edere curarunt in eodem templo, die sequenti inuenerunt illud iterum foris reiectū, & in eundem locum proiectum, tunc enim cuncti intellexerunt, id in pœnam suorum delictorum euenisse, in quo loco in testimonium magnalium Dei, reseruatur vsque adhuc.

§. 3. His pariter addam, quæ ad confirmationē prædictorum, expressis verbis narrat S. Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. cap. 53. dum ait: *Adest quoque in præsenti, Venerabilis Frater Venantius Lunensis Episcopus, & magnificus Libertus vir nobilissimus, atque veracissimus, qui se scire, suosque homines interfuisse tantæ rei, quam narrant nuper Genuensi vrbe contigisse. Ibi namque, vt dicunt, Valentinus nomine, Ecclesiæ Mediolanensis defensor defunctus est, vir valde lubricus, & cunctis leuitatibus occupatus, cuius corpus in Ecclesia Beati Martyris Syrij sepultum est. Nocte autem media, in eadem Ecclesia facta sunt voces, ac si quis violenter ex ea expelleretur, atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrerunt custodes, & viderunt duos quosdam teterrimos spiritus, qui eiusdem Valentini pedes, quadam ligatura striuxerant, & eū ab Ecclesia clamantem, ac nimium vociferantem, foras trahebant, qui videlicet exterriti ad sua strata reuersi sunt. Mane autem facto, aperientes sepulchrum, in quo idem Valentinus positus fuerat, eius corpus non inuenerunt, cumque extra Ecclesiam quærerent, vbi proiectum esset, inuenerūt hoc, in sepulchro alio positum, ligatis adhuc pedibus, sicut ab Ecclesia fuerat abstractum, ex qua re Petre collige, quia hi, quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciunt, restat, vt etiam de sua præsumptione iudicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accusent.*

Pun-

Punctum Nonum.

De pœnis contra tribuentes sepulturam sceleratis hominibus.

9
§. 1. DE pœna pariter subsequente eos, qui sepeliunt indignos in Ecclesijs Deo dicatis, ex Diuo Gregorio refert Lucas Tudensis lib. 1. *contra illos, qui dicunt Christum, vel Sanctos in horā mortis Sanctorum non adesse ad solatium animarum cap.* 16. de Valeriano Patricio Brixiensi, qui fuerat vsque ad ætatem decrepitam, leuis, ac lubricus contemnēs sui emendationem, cum de cōsensu Episcopi eiusdem Ciuitatis, cadauer ipsius post mortem fuisset sepulturæ traditū, in Ecclesia Sancti Faustini Martyris; eadem nocte Sanctus Faustinus apparuit custodi illius Ecclesiæ, cui mandauit, vt suo nomine referret Episcopo, vt proijceret de Ecclesia fętentes carnes Valeriani, quas ibidem poni curauerat, aliàs quod die 30. Episcopus moreretur, quam visionem custos ob timorem renuit denunciare, die verò 30. Episcopus, cum vespertina hora sanus, atque incolumis ad lectum redijsset, subita, & inopinata morte defunctus est. Ex quibus colligit Lucas Tudensis, quæ sequūtur, videlicet: *Si igitur omnipotens Deus tanta seueritate, temeritatem tanti Sacerdotis puniuit, quanta putas animaduersione, maiora scelera, vel consimilia in Christi Ecclesijs perpetrantium audaciam, vel cupiditatem minorum punit Sacerdotum?*

Punctum Decimum.

Ecclesia nequit errare in Sanctorum canonizatione.

10
§. 1. DEnique præter multitudinem relatorum Authorum in 9. cap. ad

pressè quoque docet Author Summæ Asten. p. 2. lib. 6. tit. 29. art. 5. & Author Armillæ, alijque Summistæ ferè omnes verbo *Canonizatio num.* 3. infallibilitatem iudicij Pontificis Romani, in actu canonizationis Sanctorum. *Iudicium ergo Patris audite*, & iuxta illud Ecclesiastici *cap.* 3. Sic facite, siue credite, vt salui sitis, inutiles euitantes quæstiones, quę potius scandalum pariunt.

§. 2. Ideò Cardinalis Tuscus tom. 1. pract. conclus. verbo *Canonizatio*, concl. 41. num. 4. postquam refutauit Glossam in *cap. 1. de reliq. & vener. Sanctorum, in 6. versicul. Sedis Apostolicæ*, inquit, non esse credendum, quod Ecclesia possit errare in canonizatione Sanctorum, pro qua sententia adducit sanctum Antoninum, & alios quamplures Summistas, & num. 14. innixus rationi, & authoritati multiplici concludit, quod cū hic (scilicet in actu Canonizationis) agatur de causa maiori, quæ respicit causam fidei, ob id reseruatam necessariò authoritati Papæ, pro quo Dominus noster Iesus Christus rogauit, vt non deficiat eius fides, cumque agatur de actu obediendi, agaturque de materia peccati, & quæ potest in Ecclesia Dei inducere scandalum, aliaque grauia mala, tandem rectè concludens, *strictissimè, & cum omni reuerentia procedendum est*, (intellige in subiecta materia) *ita vt etiam in dubijs authoritas Papæ interuenire debeat, nam melior est obedientia, quàm sacrificium.*

Punctum XI.

Explicatur sententia Caietani.

11
§. 1. HInc est quod Caietanus *in opusculo de Indulgentijs ad Iulium Medicem cap. 8.* circa finem, respondendo ad obiectionem fundatam in authoritate

Ecclesiæ, inquit, *præsumitur enim de iure pro Iudice semper, nisi manifestè appareat error*, ac exemplificans, ait, *Sicut absquè falsitate prædicat Ecclesia talem Sanctum, supponens illum esse ritè canonizatum*: ac paucis interiectis subdit, *præsumit enim Ecclesia canonizationem ritè factam*, quasi diceret, quamuis ordinariè, & regulariter in casu omissionis diligẽtiarum (quæ ex regulis sanctorum Patrum adhiberi solent, vt canonizatio sit ritè facta,) possit accidere error humanus, tamen omnibus ritè seruatis nullus potest esse error; ideò paulò inferius repetit, Ecclesiam præsumere canonizationem Sanctorum ritè factam, quo casu necessario præsupponitur pro iudice præsertim habito respectu (non tantum, ad illa, quæ antecedunt actum canonizationis) verum & ad ipsummet actum solemnis canonizationis Sanctorũ, quo actu Summus Põtifex diffinitiuè declarat sanctitatem alicuius famuli Dei, & hoc vi, & virtute assistentiæ Spiritus sancti, de qua alias copiosius dictum est cap. 3.

Punctum XII.

Regulariter præsupponitur, seruata fuisse cuncta seruanda in Sanctorum Canonizatione.

12 §. 1. Ad interrogationem verò illorum, qui scire cupiunt, quando credendum sit, quod fuerint seruata omnia seruanda in Sanctorum canonizatione, respondendum est, id esse ordinariè, ac regulariter præsupponendum, nisi constaret de manifesto errore; quod nunquam accidit, neque timendum est, vt eueniat circa Canonizationes Sanctorum à Sancta Sede Romana celebratas, atque celebrandas tanta vigilantia, magna diligentia, atque repetito studio, ideò in Bullis Canonizationis semper fit expressa mentio de obseruantia eorum, quæ veniunt obseruanda in consimili actu per sequẽtem clausulam, siue aliam æquiualentem insertam ordinariè, immediatèque ante decretum finale Canonizationis, videlicet;

Tandem ritè peractis omnibus, quæ Sanctorum Patrum authoritas sacrorum Canonum statuta, Sanctaquè Romana Ecclesia antiqua consuetudo in re huiusmodi peragenda præscribunt, &c. Quæ diligentiæ in dies magis, ac magis in numero, & qualitate piè augentur, & rigorosius custodiuntur, Ecclesia enim vigil supramodum est, maturaque deliberatione, præhabita, diligenti examinatione cuncta ponderat, itaut sit impossibile, vt erret. in ea quidem habitat Spiritus veritatis, à quo mirabiliter maximè in his regitur.

§. 2. Quod totum patet euidenter in Bullis Canonizationis omnium Sanctorum in specie in illis supracitatis, præsertim in illis Sancti Caroli, sanctæ Franciscæ, & sanctæ Theresiæ nouissimè canonizatorum. Hic omissi sermonem de Bulla canonizationis Sanctorum Philippi Nerij, Ignatij fundatoris Societatis Iesu, atque sancti Francisci Xauierre, quia illas non vidi, & fortè adhuc non sunt expeditæ. Ex actis tamen eorundẽ Canonizationum liquidò constat cuncta accuratè fuisse obseruata; prout suprà immediatè dictum est, atque probatum de alijs, eorumque canonizatio simul celebrata fuit cum illa S. Theresiæ, & S. Isidori.

13 §. 1. Insuper si diligenter, & attentè, (vt decet) considerentur quæ scripsit Caietanus, circa certitudinem canonizationis Sanctorum in præcitatis locis ad minus, per principia communia, vbi præsertim extollit authoritatem, & infallibilitatem Summi Pontificis Romani, ne dum

dum circa ea, quæ sunt de fide, verum etiam circa illa, quæ pertinent ad bonos mores totius Ecclesię sanctę Dei, nequit in veritate connumerari inter illos, qui liberè nimis, ne dicam temerariè loquẽtes proferunt sine aliquo rationis fundamento posse Rom. Pont. errare in Sanctorum Canoniz. cum loquatur semper in hoc part. potius cũ magna reuerentia modo insinuato, dũ de errore possibili mentionem facit, tanquam verus, ac fidelis S. Tho. discipulus, in hocq; prȩsertim Prȩceptoris sui sentẽtiam est sequutus, de pietate scil. fidei, modo declarato *in 4. cap.* quo modo loquendi de pietate scilicet fidei, vsi sunt nonnulli Authores etiam moderni in specie citati *cap. 5. ad 5. & 6. conclusionem.*

Punctum XIII.

Caietani sententia est conformis doctrinæ D. Thomæ circa infallibitatem actus Canonizationis.

§. 2. CAietanus enim tract. de Indulgen. *cap. 8. §. ad id vero.* expresè dicit se sentire *in hoc particulari cum D. Thoma*, nam verba eius sunt, *de Canoniz. SS. vt S. Tho. dicit.* Sensus itaq; ipsius coincidit cum illo Sancti sui Prȩceptoris D. Tho.

§. 3. Cum quo S. Doctore presupposita canoniz. rite facta per Ecclesiam Rom. seruatis, videl. seruandis de quibus supra in hoc cap. & alibi, non dubitat affirmare Papam minimè posse errare in SS. Canonizat. & si aliquando trepidat in hoc Caiet. & videatur apparenter declinare ad affirmatiuam, & contrariam opinionẽ, sermo eius absq; dubio interpretandus est, non de actu vltimo diffinitiuo solemnis Canoniz. verũ de alijs præcedentibus, siue de aliquo illorũ, quæ præcedunt actum solẽnis Canoniz. in quibus potest accidere fallacia, vel error humanus; verba equidem ipsius Caiet. sũt, quæ immediatè sequuntur. *Potest interuenire error humanus in Canoniz. alicuius sancti, vt S. Thom. dicit.* Se igitur palàm semper remittit circa hoc in omnibus, & per omnia dispositioni doctrinæ Sancti Thomę, & proculdubio illi in specie, quam tradit S. Tho. *quodl. 9. nu. 16.* cum ex professo nõ tractet S. Tho. hanc quæstionẽ de certitud. glor. & canoniz. SS. nisi loco citato. sed in *3. cap. copiosè quidem demonstratum est*, qualiter S. Tho. nullum prorsus admittat errorem possibilem in actu solẽnis Canoniz. Licet aliqualiter circa attestationẽ miraculorũ id videatur concedere, quæ fit per homines, qui ordinariè falli, & fallere possunt spectata illorũ ordinaria conditione, iuxta illud Dauid, *Omnis homo mendax*, ideò certissimus est sẽsus superius adductus ex Caiet. qui nunquam simpliciter dixit posse euenire fallaciam in Canoniz. SS. sed consequenter loquutus est in ordine, scilicet ad illos actus, in quibus potest interuenire error humanus, si sub hac ratione formali tantum consideretur, vt ab homine fallaci proueniunt.

§. 4. Eo magis, quia ipsemet Caiet. seipsum manifestè declarat in tractatu illo, quem post alium de Indulgẽtijs edidit, ac inscripsit *de Concept. B. Virg. tract. 1. cap. 1. §. accedit, sub num. 7. secundum impressionem Venetam* 1596. dum expresè inquit, *Miracula, quæ ab Ecclesia suscipiuntur in Canonizatione Sãctorum, quæ tamen maximè authentica sunt, cum humano testimonio innitantur, eorum scilicet, qui testantur non omninò certa sunt*, hæc ille.

Quibus verbis clarè ostendit, quod si quis est error possibilis inuenitur in actibus prȩcedẽtibus vltimum, solemnemq; actũ Canonizationis, necessariò venit refundendus in hominũ fallacem cõditionem, modo iam explicato, ideò assignās cau-

causam proximam sui dicti de mente D. Thomæ, subdit immediatè, *Quoniam scriptum est, omnis homo mendax*, Ecce iam clara facta sunt omnia ad veram Caiet. defensionem adducta, & ex verbis ipsius ritè collecta.

Immò per illa verba superius adducta ex Caietano tract. 1. de Concept. B. Virgin. *Miracula, quæ*, &c. vt apertius demonstret se in omnibus verè sentire cum suo Angelico Præceptore insinuat aliud, & est, quod etsi attenta conditione fallaci hominum, in attestatione miraculorum adesse possit error humanus, si tamen considerentur illa miracula, vt ordinata ad canonizationem Sanctorũ per Ecclesiam celebrandam, non sine maxima exaltatione fidei Catholicæ, forte nullus esse potest error, neque in attestatione eorum, seruatis tamen seruandis, sub quo respectu, & ratione formali, miracula, de quibus, supra appellat maximè authentica.

§. 5. Ne videar loqui absque euidenti fundamento veritatis (Deo duce in omnibus, qui est ipsamet veritas) ex verbis D. Thomæ expressis, euidenter id omne demonstrabo. Iam certum est Caiet. sequi in hoc particulari S. Thomam, cuius verba sunt *quodlib. 9. art. 16. ad 2. argumentum* dicendum est, *quod Diuina prouidentia præseruat Ecclesiam, ne in talibus per fallibile hominum testimonium fallatur*. Hæc ille. Quibus verbis duo ostēdit. Primò, quod tota radix possibilitatis, vt sequatur, siue oriatur error circa attestationem miraculorum, oritur ex fallaci conditione hominum. Secundò, dato, quod hominum malitia, vel alia humana causa in consimili attestatione aliquando caderet error, vt ad initium huius cap. nu. 2. explicatum est, nihilominus, vt latius dicam *cap. 7. in respons. ad vltimum argumentum*, Deus fidelis in verbis suis, nunquam in necessarijs derelinquit, vel in posterum derelinquet Ecclesiam Catholicam Romanam, sua diuina prouidentia, remediumq; iam attulit, ne Ecclesia in his fallatur, quod remediũ cōsistit in hoc, vt in actu solēnis canonizationis dirigatur Sũmus Pontifex, instinctu, & assistentia Spiritus sancti, quemadmodum copiosius probatũ est 3. cap. quod etiam in Bullis Canoniz. diuersorum Sanctorum affirmant Pontifices Rom. etiam moderni, vti *Sixtus Quintus in illa S. Didaci*, & *Clemens in illa S. Raymundi*, ac *Pauls V. in illa Sanctæ Franciscæ Romanæ, &* S. *Caroli*, quo casu superius explicato, error si quis esset; actus tamen vltimus canoniz. in quo formatur decretum Apostolicum diffinitiuũ Canonizationis Sanctorũ, nullam penitus haberet dependentiam ab illa fallaci depositione. Et hoc est etiam vna ex potissimis rationibus, quare vt demonstratum est cap. 1. optimum est, ne dicam omninò necessarium, vt Canonizationes Christi Confessorum, diferantur in dies, & annos quamplures, prout aliàs frequentius factum est.

Punctum XIV.

De diligentijs præmittendis ante actum solemnis canonizationis.

14 §. 1. Ideò Clemens VIII. in Bulla Canon. S. Hyacinthi. §. *nullã igitur*; postquam recensuit cuncta iam exactè completa fuisse, quæ ad prædicti Sancti Canoniz. erant necessaria, itaut nihil iam desiderari videretur, *quia tamen* (inquit ille) *negotiũ canoniz. est magni momenti*; nō statim processit, illis cōsuetis iam expletis, ad solēniem S. Confessoris canoniz. sed vt ipsemet idem fatetur *exemplo suorum Prædecessorum, pro rei grauitate indixit, alias preces, orationes, aliasquè nouas diligentias prætermitti voluit, adhuc; negotiũ protraxit, vt securius deliberare posset*.

Idem

Idem quoad substantiam facti recensetur (etsi non ita dilucidè) à Sixto V. in *Bulla canonizationis S. Didaci*, in qua inter multa dicitur, *summaquè diligentia abundantius exhibita sunt omnia, & singula*, &c.

§. 2. Tertium, quod colligitur ex verbis S. Thomæ, vbi supra, dũ proponit 2. argumentum per sequentia verba: *Ecclesia in canonizando Sanctos, testimonio humano eum inquirat*, &c. Illud est, quod tandem concludit propositum ab eo argumentum his verbis, *Ergò cũ testimonium hominum sit fallibile, videtur quod Ecclesia in canonizando Sanctos possit errare*. Cõsidero quod apud S. Thom. adeò fuerit certum, & indubitatum, quod Pontifex, & Ecclesia non possit errare in Sanctorum canoniz. modo iam sæpè declarato, quod id vnquam ausus est, neque etiam per modum argumenti affirmare, ideò vtitur in argumento ab ipso formato, voce, siue hoc termino, vel nomine. *Videtur*, eo quia *non omne, quod videtur est à parte rei, secundum quod videtur, siue apparet*.

§. 3. Discant itaque ex his fideles eximiam Doctoris Aquinatis prudentem modestiam imitari, præsertim cum super hoc accedat mandatũ Vrbani V. de approbatione, cõmendatione, & prosecutione doctrinę S. Thomæ in sua *Bulla ad Vniuersitatē Tolosanā*, (quæ digna fuit in sua nobili ciuitate recõdere pretiosũ thesaurũ corporis S. Doctoris) incipiẽte *Laudabilis Deus*; in qua inter quãplura per modum pręcepti habetur, *Attendentes, quãta scientia à Deo dotatus B. Thom. Ordin. Prædic. & vniuersam Ecclesiã illustrauerit*: prȩmissa ista causali, ideò statim subdit S. Pontifex, *volumus & tenore præsentium vobis iniungimus, vt præfati Beati Thomæ doctrinam, tanquam veridicam, & Catholicam Sectemini, eamquè studeatis totis viribus ampliare*, iuxta igitur monitum Apostolicum, nos quoq; amplectamur doctrinam traditam à S. Thoma circa infallibilitatem iudicij Ecclesiæ in Sanctorum canonizatione, & pariter circa certitudinem beatitudinis, & gloriæ Sanctorum; modo præsertim in cap. 5. & 6. abundè declarato, & ad pręscriptũ illius formemus nostros discursus, atque disputationes ad hanc materiam pertinentes.

Punctum XV.

Continens vindicationem doctr. Caietani.

13 §. 1. Si quis verò dicat Caietanum apertè nimis declinasse ad partem affirmatiuam, quod Papa possit errare in Sanctorum canonizatione, in *illo tractatu de Indulgentijs superius citato*, statim duo occurrunt respondenda. Primum, quod cuncta illa ibidem à Caietano circa hanc materiam canoniz. adducta abundè correxit, atque declarauit sufficienter, modo iam explicato, dum in hac materia apertè protestatur se velle loqui tantum ad mentem D. Thomæ, & non aliter, sed ex copiosè adductis in 4. *cap. & in 6.* etiam paulò superius, mens D. Thomę certa, atque indubitata ab eo euidenter explicata, illa est, quod Papa non possit errare in actu canoniz. Sanctorum, ergo ita sentit cum D. Thoma, alter Thomas Caietanus, fidelissimus sui pręceptoris interpres. Secundum est, quod more sapientis, cuius est mutare consilium, præsertim in melius, vel tutiorem eligere, ac sequi sententiam (vt latius declararunt nonnulli Theologi, in rebus fidei, & morum, ac Doct. Catholici, ne dicam fideles omnes relictis ambiguis, ac proprijs fantasijs, præsertim in materia, de qua fit sermo, vbi de salute animarum agitur in re valdè graui) seipsum deniq; apertè correxit, atq; suam declarauit intentionem, ac mentem in

posteriori tract. illo 1. *de Concept. B. Virginis post illum de Indulgentijs, ab eodem conscripto, vti dictum est.*

Eandem quoq; expositionem verborum D. Tho. de qua hic, & fusius cap. 4. inuenies etiam apud multos alios Authores, præsertim apud Castellanũ tract. *de Canoniz. Sanctorũ q. vlt. §. ideò S. Thomas.* Hoc volui addidisse, vt vndiq; appareat expositionẽ à me hic, & ibi propositam, esse veram, & ab alijs ante me excogitatam, ac etiam scriptis commendatam, nec dũ contra, neq; præter mentem S. Thomæ, sed à me collectam, præcipuè ex vera, & germana intelligentia verborum S. Doctoris, sensui ipsius mirabiliter accommodatam.

Punctum XVI.

Continens animaduersionem Card. Bellar.

16 §. 1. INsuper magna animi attentione legenda veniunt, quæ tradit Card. Bellarminus de Sanctorum Beatitud. lib. 1. cap. 9. ad initium, vbi expresse inquit, de tertio, sunt duæ sententiæ, prior est Hæreticorum, posse Pontificem Rom. errare in SS. Canoniz. considera, quod Card. Bellarm. in numero Hęreticorum palàm statuit asserentes Papam errare posse in SS. Canoniz. Hocq; asserit desũpsisse ex *Thoma Vuald. tom. 3. de sacram. cap. 122.* Et verè sic est. Altera (subdit ille) est Catholicorum asserentium certum esse; (intellige de certitudine euidenter credibiliũ) Ecclesiam non errare in SS. Canoniz. ita vt sine vlla dubitatione Sanctos ab Ecclesia canonizatos fideles venerentur, vbi ***contrariã sententiam appellat Hæreticorũ;*** igitur nostra sententia expressa in 6. concl. erit credentium, & ex consequenti saltem aliquo modo de fide, ideò omnino amplectenda, tenenda, ac defendenda.

§. 2. Hocq; suadet, quia aliàs liceret dubitare, an Sanctus ritè canonizatus sit verè sanctus, & colendus, quod est falsum, idque multis rationibus, & authoritatibus præcipuè ex doctrina S. Augustini superius *adducta cap. 5. Epistola 118.* dicentis, *insolentissima insania esse disputare, an sit faciendum, quod tota Ecclesia facit*, cui addit authoritatem quoque S. Bernardi in epistola illa notissima 174. *ad Canonicos Lugdunen.* vbi loquens de colendis festis Sanctorum canonizatorũ per Ecclesiam, inquit, *Ego quæ accepi ab Ecclesia, securus teneo, atque trado.*

§. 3. Cum igitur Ecclesia in canonizatione Sanctorum pręcipiendo nobis, tradat veram, certamq; sanctitatem, gloriam, venerationem, & canonizatorum imitationem, hæc securi teneamus, hos veneremur, atque imitemur, cum Ecclesia vniuersalis errare non possit in fide, & doctrina bonorum morum ad salutem fidelium pertinentium, quẽadmodum copiosius probatum est supra, præsertim cap. 3. & fusius demonstrat argumentis depromptis ex authoritatibus sacræ Scripturæ, S. August. S. Thomæ, & Archidiaconi, Card. Turrecrem. *lib. 2. de Ecclesia cap. 91. per totum.*

17 §. 1. Quibus omnibus addi potest illud B. Laur. Iustin. serm. *in solemn. omniũ SS.* vbi de Sanctis per Ecclesiam canonizatis vniuersaliter asserit, *Quomodo non veneremur illos, quos tanto Christus sublimauit honore?* subdẽs immediatè, *illos planè venerãtur Angeli, quãto magis et nos?*

§. 2. Et Gabriel Biel. *in Can. Miss. lect. 30.* postquam dixit Sanctorum memoriam semper esse venerandam, subdens rationem, inquit, *vt nos fragiles, ac mortales, Sanctos immortales venerantes, ipsisque nos commendãtes, mereamur ipsorum meritis, & precibus adiuuari, quatenus ad Deum planè glorificandum, eorum societati coniungamur.*

Pun-

Punctum XVII.

De causa venerationis Sanctorum.

18 §.7. IOannes quoque Damascenus *lib. 4. cap. 7. assignans rationem quare Sancti, eorumque reliquia ab hominibus sint honoranda*, inter quamplura, inquit, *Quia sunt amici Dei, & filij Dei, haeredes Dei, & duces nostri*, de primo *dicitur Ioan. 13. Non dicam vos seruos, sed amicos, quia quaecunque audiui à Patre meo, nota feci vobis*. De secundo. *Ioan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri*. De tertio *Rom. 8. Si autem filij, & haeredes*. Quartum verò probat multis argumẽtis, addens etiã quintum de mẽte Diui Augustini, *quia* (scilicet) *fuerunt organa Spiritus sancti*. Quibus addi potest sextum, quod etiam sunt timendi in vita, & post mortem, nedum propter superius relata in hoc eodem cap., verum etiam propter illa, quae leguntur in vitis quorũdam Sanctorum, praesertim apud Surium *tomo 3. in vita S. Romualdi Abbatis* patria Rauennatensis, quod desumpsit ex illis, quae scripsit in vita eiusdem sancti Abbatis *B. Petrus Damianus* S. R. E. *Cardinalis*, vbi narratur, Reynerum Tusciae Marchionem, vanitatibus, & potentia tumentem solitum dicere, nullum sibi mortalium, neque Imperatorem posse tantum metum incutere, quantum se Romualdi terrebat aspectus, ante eius quippè vultum, neque quid diceret scire, neque quibus se defenderet excusationibus inuenire, habebat reuera vir sanctus hanc ex diuino munere gratiam, vt quicumque peccatores, praesertim potentes saeculi in eius praesentiam venissent, mox vt ante maiestatem Dei territi formidarent, Sãctus nimirum Spiritus, qui pectori eius insidebat hunc terrorem iniustis intentabat. Vbi ergo Deum habemus praesentem, si verè apprehendimus, docebit ipsa ratio, quid tanti Domini sapientia, ac dignitas requirat, nisi velimus cõfundi.

§. 2. Vbi etiam non praetermittam breuiter narrare, quod recenset Hieronymus *Rubeus lib. 5 histor. Rauennaten.* de Theodorico Gothorum Rege, qui etsi valde iratus cõtra Caesareum Antistitem Arelatensem, ob quandam impositam eidẽ calũniam, ipso Episcopo accersito, corã illo non exclamauit, neque aspera verba loquutus est, prout iam animo deliberato cõceperat; sed ad ipsius Antistitis cõparitionem protinus commotus est totus, atq; nudato capite reuerenter inclinatus praedictũ Antistitem ad se venientem comiter salutauit, & benignè illum recepit, & ad suos conuersus, tantae mutationis causam non esse aliam, quàm quod in eodẽ Antistite vultũ nõ humanũ, sed Angelicum conspexisse asseruit.

§. 3. Ad maiorem quidẽ firmitatem eorũ, quae paulò superiùs dicta sunt de poenis illatis detrahentibus Sanctis, referã quod docet Aloys. Lippom. D. Bonau. ac Sur. in vita S. Francisci, de quodam temerario milite, qui verbis, & signis, propria obcaecatus malitia, priuatim, & publicè nõ verebatur impudentissimè detrahere eximiae sanctitati, & miraculis gloriosi S. Francisci Assisiat. dum enim quadam vice blasphemaret contra praedictũ Sanctum, inter alia dicẽdo, quod si ille verè sanctus erat, gladio corrueret illo die; Deus omnipotẽs, cui cura singularis est, ne tangatur pupilla oculi sui, videlicet honor, & gloria Sanctorum, ex hoc maledicto à milite prolato ira accensus, mora enim modica interiecta permisit, blasphaemũ militem à proprio nepote gladio transuerberari, ita vt eodẽ die infeliciter moreretur, & factus sit inferni mancipium, filiusq; tenebrarũ, vt cuncti discerent miranda Sanctorũ opera nõ blasphematorijs verbis impetere, sed deuotis laudibus honorare: quid simile narrat Paulinus in vita S. Ambr. & Baron.

tom. 5. Annal. ad annũ Dñi 397. eadẽ occasione euenisse cõtra Donatũ quẽdam memoriæ S. Ambrosij detrahentem, & ex Metaphraste Surius Tomo 5. die 5. Septembris, de pictore detrahente sanctitati sancti Cornelij; & Sabellicus lib. 5. cap. 4. Mart. & Marulus lib. 2. cap. 11. de Sabiniano hæresiarca, qui capite trũcatur ob iniuriam illatam S. Hieronymo; vt alia ferè innumera exempla, ad idem breuitatis causâ prætermittam.

SVMMA APPENDICIS
Ad Sextum Caput.

Sectio I.

1 *Declaratur quid sit sanctitas, & qualis sit sanctus.*
2 *Explicatur quomodo sanctitas probetur in antiquis, & antiquissimis:*
3 *Ostenditur quomodo incorruptio corporis sit signum sanctitatis.*
4 *Demonstratur quare non fuerit conueniens, corpus Christi putrefieri, vel corrumpi.*
5 *Odor emanans à corpore defuncti, connumeratur inter signa sanctitatis.*
6 *Liquor quoque odoriferus distillans à corpore seruorum Dei, dicitur signum sanctitatis.*
7 *Quemadmodum etiam conuersatio cũ Angelis, & splendor, seu fulgor in facie serui Dei relucens.*
8 *Declaratur quomodo claritas animæ gloriosæ percipi possit à sensibus corporeis.*
9 *Explicatur quomodo Apostoli viderint in transfiguratione Christi, claritatem corporis eius.*
10 *Declaratur causa quare Christus manifestam reddere voluit Apostolis claritatem gloriæ suæ.*
11 *Armonia cœlestis connumerari potest, inter signa sanctitatis quemadmodum extasis, & raptus.*
12 *Eleuatio à terra computari solet inter signa sanctitatis.*
13 *Donum prophetiæ statui potest inter signa sanctitatis famulorum Dei.*
14 *Miracula, præsertim post mortem indicant sanctitatem virorum Dei.*
15 *Cantus auium ad imperium famulorum Dei, est indicium, siue argumentum sanctitatis.*
16 *Martyrium passum pro fide Christi inter præcipuas sanctitatis notas statui debet.*
17 *Ebullitio sanguinis iam defuncti famuli Dei, computari potest inter signa sanctitatis.*
18 *Publicus cultus, & continuatus, meritò computatur inter signa, quibus cognosci potest sanctitas alicuius famuli Dei.*

Sectio Secunda.

19 *De prauitate, & grauitate mendacij disseritur.*
20 *Ex duobus præsertim mendacium habet rationem peccati.*
21 *Nunquam nec sub quouis prætextu licet mendacium proferre.*
22 *Agitur de mendacio, quod periurium communiter appellatur.*
23 Periurium, *sacrilegum, & mortale est, vbi etiam assignatur ethymologia nominis* periurij.
24 *Narrantur aliqua mala, quæ oriantur ex falsa depositionè testium examinatorum circa sanctitatem, vel miracula alicuius.*
25 *Adducitur sententia Diui Thomæ, qua explicatur, quomodo iurare falsum, sit peccatum mortale.*
26 *Quæ dicuntur circa enormitatem periurij, habent veritatem præsertim in periurio commisso per testes examinatos in causa beatificationis, vel Canonizationis.*
27 Referuntur *verba Euthichiani Papæ, & aliorum, circa fugam periurij.*
28 *Respondetur ad quamdam obiectionem fundatam in capite* verum, *de iureiurando.*

Alia

29 *Aliæ difficultates ad eandem materiam pertinentes resoluuntur.*

30 *Explicantur loca, in quibus Authores agũt de periurio.*

APPENDIX AD VI. CAPVT
In duas Sectiones diuisa.

In prima. Agitur de signis, ac notis sanctitatis canonizandorum.

In secunda. De prauitate mendacij omninò fugiendi, maximè in attestatione miraculorũ canonizandorum.

Sectio Prima.

Ex traditis à Iacobo Castellano de canonizatione Sanctorum *q. 4. principali, & annotationibus ad idem sapientis viri* F*elicis* Contelorij *Sacræ* T*heologiæ professoris, & vtriusque iuris Doctoris eximij, colliguntur pro maiori parte sequentia, regulariter necessaria in Iustorum canonizatione, ad probandam canonizandorum sanctitatem.*

1 SAnctitas autem, vt fusius dictum est cap. 2. est ab omni immunditia libera, & perfecta, & omninò immaculata munditia. S.*Dyonisius cap. 12. de diuinis nominibus*, quem sequitur Rota, præsertim in relatione B. Aloysij Gonzagæ, in fine proœmij. Vel secundum S. Thom. 2. 2. *q.* 8. *art.* 8. *in respon. ad primum, est quædam generalis virtus complectens omnium virtutum actus, quos per imperium ordinat in bonum diuinum, hoc est, refert in Deum omnium virtutũ opera,* quem sequitur Rota, in relatione Beati Thomæ de Villa noua post mortem. Maluet. de Canonizatione Sanctorum, *dub.* 1. *num.* 5. Sicut Sanctus dicitur ille, qui in singulis virtutibus excellit, seu excellentiam habet modo explicato in Sectione prima Appendicis ad quartum caput, nu. 2. collect. in cap. 1. in princ. de reliquijs, & vener. Sanctorũ; ideò probato quod canonizandus se in virtutibus exercuerit, heroicis videtur probata sanctitas, quæ ex virtutibus conflatur, & constat.

2 Sanctitas quoque probatur in antiquis, & antiquissimis per historias, & per testes de publica voce, & fama, *cap.* 1. §. *final. de Sacram, vnct. Glossa in capit. inter dilectos.* §. *sed contra. verb. magis.* & ibi *Abb. nu.* 23. *in fin. de fide instrum.* Ioan. Andr. *in cap. sine possessione, de regul. iur. in* 6. Felyn. in cap. *veniens, in* 1. *num.* 26. *de testibus*, & in *capit.* 2. *num.* 49. *de rescr.* Bald. in *l.* *Proprietatis, num.* 3. C. *de probation.* Bart. *in l.* 1. *nu.* 22. *vbi Ias. num.* 25. *Dec. num.* 28. *in fin. ff. si certum petat.* Alex. in *l. rem, quæ nobis, num.* 18. *ff. de acquir. possess.* Miles. in verb. *Scriptura noui. vers. quadã enim.* Socin. in *Regul.* 238. *incip. liber, seu scriptura, fall,* 2, Natt. *cons.* 336. *num.* 91. Dacian. *cons.* 22. *num.* 29. *lib.* 1. *& cons.* 19. *num.* 8. *vol.* 3. Bellarm. *dec.* 10. *nu.* 3. *Verall, dec.* 344. *num.* 3. *&* 347. *nu.* 4. *par.* 3. Rota *dec.* 171. *num.* 7. *part.* 1. *diuer.* & in Relatione S. Raymundi *par.* 2. *art.* 2. *vers. hic vero*, & in Relatione Sancti Isidori, in *tit. de sanctis. propè fin. & in* 4. *miracul. post mortem.* In Relatione Sancti Hyacinthi *cap.* 2. *vers. & quamuis fol.* 24. quod maximè procedit, si alia adminicula concurrunt. In relatione B. Petri de Alcantara *par.* 3. *in princ. &* 2. *miraculo in vita.*

Tempus autem antiquum in teste secundum Rotæ opinionem dicitur 60. *annorum.* Veral. *decis.* 5. *num.* 3. *& decis.* 298. *par.* 3. Put. *decis.* 506. *libro* 2. Seraph. *dec.* 75. Rota in relatione Beati Thomæ à Villanoua, *in tit. de fide, in princ.* In relatione Beati Petri de Alcantara, *in primo miraculo post mortem.*

3 Pariter signum sanctitatis est incor-

ruptio

ruptio corporis præter consuetum naturæ cursum. S. Augustinus in Confess. *lib.9.cap.2. Rota in Relatione B. Paschalis Baylon in 3. miraculo.* In *Relatione S. Isidori in primo Miraculo post mortem,* Vbi multa afferuntur exempla *in Relatione* S.*Theresiæ de Miraculis in tit.de exhumat. corpor. prope finem. In Relatione S.Xauerij in primo miraculo post mortem, cuius corpus per aliquot annos perseuerauit incorruptum.*

Horum autem, ratio est, quia Corpus post mortem est putrefactioni corruptioniq;obnoxium, S.Thom. 3.*part. q. 51.art.3. & 4.in corp.3.sent. dist.21. quæst.1. art.2. & 4. & opusc.2.cap.134.* statimq. post mortem,cum sit compositum ex contrarijs incipit resolui, atque corrumpi S. *Thom. in opusc.2. cap.152.* & ad putredinem facillimè disponitur quia, exhalante calido naturali superuenit Calor extraneus, à quo putredo repente causatur S. *Thom. dicto articul. 3. & in responsione ad secundum argumentum* dicit, quod corpus Christi quantum ad conditionem naturæ passibilis,putrefactibile fuit, licet non quantum ad meritum putrefactionis, quod est peccatum, & hæc putrefactio,& corruptio prouenit homini vltra infirmitatem naturæ, in pœnam peccati primi parentis, S. Thom. 3. p. q.51. art.3. in princ. corporis,vbi expressis verbis assignans rationem propriam, & formalem quare non fuerit conueniens, vt corpus Christi putrefieret, vel quocumque
4 modo in cinerem conuerteretur, *quia putrefactio cuiuscumq; corporis prouenit ex infirmitate naturæ illius,quæ nō potest amplius corpus continere in vnum; Mors autem Christi* (vt optime demonstrauit S. Thom .q.51. artic. 3. maximè ad argumentum) *non debuit esse ex natura infirmitate,ne crederetur non esse voluntariā & ideò non ex morbo,sed ex passione illata voluit mori, cui se obtulit sponte.*

quod totum magis declarans idem S. Doctor in respons. ad primū argumentum ait. *Christus cum non esset subiectus peccato, neque morti erat obnoxius, neque incinerationi, voluntarie tamen mortem substinuit,propter nostram salutem,*& post pauca subdit. *Si autem corpus eius fuisset putrefactum, vel resolutum, magis hoc fuisset in detrimentum salutis humanæ dū non crederetur esse in eo virtus diuina. Vnde ex persona eius in Psal. 29. dicitur. quæ vtilitas in sanguine meo dum descendero in corruptionē? quasi dicat si corpus meum putrescat, perdetur effusi sanguinis vtilitas.* hæc S. Thom.

Et cum eodē S. Doctore in Respons. ad secundum argumentum assero, *quod corpus Christi quantum ad conditionem naturæ passibilis, putrefactibile fuit, licet non quantum ad meritum putrefactionis, quod est peccatum, sed virtus diuina* (inquit S. Doctor) *corpus Christi à putrefactione reseruauit sicut, & resuscitauit à morte.*

Quam rationem certè efficacem magis declarans Caietanus ad prædictū art.3.quæst.51.3. partis inquit. *putrefactio cadaueris attestatur infirmitatem naturæ præsentis,& præteritæ.* Ex qua ratione D.Tho. adiuncta, & imputrefactione corporis Christi, infert idoneum testimonium voluntariæ mortis Saluatoris nostri.

Qua occasione breuissimè dicam illud quod est commune Sanctorum patrum, & omnium Catholicorum, Humanum scilicet genus ex peccato Adæ, non solum fuisse cōdemnatum ad mortem, verum etiam corpora nostra ad sepulturam, resolutionem in elementa, & corruptionē, iuxta illud gen. 3.*puluis es, & in puluerem reuerteris,* cui peccato cum nullatenus fuerit obnoxius Christus, neque pœnis subiacere debuit, sed solum

solum voluntariè quasdam sustinuit, alias vero abiecit. Mortem ex rationabili voluntate amplexus est, incinerationem vero conuenienter volens reiecit.

5 Odor suauis pariter è corpore defuncti emanans signum sanctitatis communiter appellatur, *Iacob Graff. conf. lib. 5. de sent. excom. consi. 17. num. 30. versic. Rursus. Rota in Relatione B. Paschalis Baylon in 3. miracul. in fine. In Relatione S. Isidori in primo miracul.* post mortem, vbi hoc probatur, in Relatione quoquè S. Theresæ *in tertio miraculo post mortem*: Vbi referuntur exempla, & probatur *ex S. Gregorio homil. 38.* quam ipsa corporis flagratia, & odoris suauitas ostendit in illo corpore authorem suauitatis existere; *& ex S. Thom. p. 3. q. 83. art. 5. ad 2. vbi ait bonus odor pertinet ad repræsentandum effectum gratiæ, quæ sicut bono odore Christus plenus fuit; secundum illud Genes. 17. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, etiam à Christo deriuatur ad suos fideles, & amicos; iuxta illud ad Corinth. 2. odorem notitiæ suæ spargit per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus Deo, &* S. Mater Ecclesia canit. *Sancti tui Domine florebunt sicut lilium; & sicut odor balsami erunt ante te.* In relatione B. Beltrandi in 6. miraculo, in relatione S. Xauerij in 2. Miraculo post mortem: idem habetur.

6 Liquor etiam odoriferus emanans è corpore Beati signum sanctitatis dicitur maximè si per longioris temporis spacium fluat, ex eoq; curentur infirmi. Rota *in relatione B. Paschalis Baylon in 2. Miraculo in relatione* S. *Theresæ in 3. Miraculo post mortem*, vbi similia exempla referuntur: *In relatione B. Corsini, part. 2. §. 5. & Manna prodeunte continuo, quasi ex corpore S. Nicolai Baren.* idem solidatur.

7 Insuper Conuersatio cum Angelis, est signum Sanctitatis. Rota *in relatione S. Raymundi p. 2. art. 2. vers. prædictis omnibus. In relatione* S. *Fräcisc. p. 2. ar. 14. & S. Isidori de säctitat. in genere vers. 4. arg.* vbi duo Angeli arabant pro ipso dũ Missam audiret. Splẽdor etiam, seu fulgor in facie relucens, dum viueret canonizandus dari solet à Deo insignum specialis amoris, & magnæ reuerentiæ, apud homines, vt in *relatione S. Ignatij in tit. de Temperantia, vers. 2. fulgor. ex Tostato in* Exodum, *cap. 34. In relatione B. Bertrandi in 4. miraculo, & multo magis si in facie canonizandi visus fuerit post mortem*; Tunc enim est Clarius indiciũ sanctitatis, vt de splendore, seu luce prodeunte *ex ore B. Bertrandi dum expiraret, & de splendore conspecto in eius cadauere*; qui totum cubiculum illustrabat, *Rota in relatione B. Ludouici Bertrandi in 3. & 4. Miraculo,* & de *splendore ossium, Iacob de Graff. conf. lib. 5. de sent. excom. conf. 12. num. 3. vers. eo magis,* si dictus splendor, seu Claritas fuerit similis illi, quæ visa est à Iudeis in vultu Moysis, *Exod. cap. 34.* vel illi, quam aliqui affirmant fuisse condecoratam faciem B. Virginis à conceptu vsq; ad partum, & in alijs sanctis viris, vt de S. Bernardo legitur in eius vita, apud Surium, lib. 5. cap. 1. siue fuerit claritas prædicta animæ gloriæ ad Cœlum ascendentis.

Quemadmodum de glorioso Patre Sancto Dominico scribunt eximij Doctores, præsertim Theodoricus, & Sanctus Antoninus, quod adhuc puer micantem stellam gerebat in fronte omnibus conspicuam, per quod significabatur nouum sidus iam esse exortum, doctrina Euangelica hęresum tenebras lõgius fugaturum, de quo S. Patriarcha inter quamplura canit Ecclesia in officio sui festi edito à S. Thoma Aquinate, & sæpe ab Ecclesia approbato. Stella micans in frõte paruuli, nouum iubar præmonstrat sæculi.

Non

8 Non obstat, quod Claritas animæ gloriosæ in rigore tamen, ac in sui eminentia regulariter percipi non possit ab oculo nō glorificato, sicut claritas naturalis ab oculo naturali percipitur, Claritas Beatorum est verè claritas secūdum aliquid ita Deo volente sensibilis, licet non sit naturalis, potest sentiri, & videri ab oculo non glorificato, sicut Claritas naturalis, Abulen. in Math. cap. 17. q. 3 & ad quartum argumentum.

9 Quod comprobatur, quia Sancti Apostoli fuerunt præsentes quando Christus transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies eius sicut sol, & tamen splendor ille Christi se transfigurantis, quem viderunt Apostoli, erat claritas qualis est illa, qua glorificantur corpora Beatorum, vt ibidem q. 33. affirmat Abulen.

10 Quibus necessario addi debet pro exacta intelligentia claritatis, quam ostendit Christus discipulis testibus suæ gloriosæ transfigurationis, illud Bedæ super Matth. 17. pia prouisione id factum fuisse, vt contemplatione semper manentis gaudij ad breue tempus delibata, fortius aduersa tolerarent, secundo, prædictam claritatem, extitisse claritatem gloriç quantum ad essentiam, non tamen, quo ad modum essendi, vt fusius docet Sanctus Hieronymus ad illa verba Matth. 17. *transfiguratus est ante eos*, & ad illa alia eiusdem Matth. 16. *donec videant filium hominis venientem in regno suo*, & S. Chrisostomus ad eadem verba homil. 57. in Matthæum, & clarius idem expressit ex D. Dionisio, & S. Augustino D. Thomas 3. p. q. 45. art. 1. & 2. ferè per totum, vbi respondens ad argumentum à quibusdam fundatum in verbis Bedæ ad cap. 38. in Lucam dicentis, glorificationem corporis Christi extitisse imaginariam repręsentationē futuræ beatitudinis, inquit in responsione ad secundum *illa claritas dicitur imaginaria, non quin esset vera claritas gloriæ; sed quia erat quædam imago repræsentans illam gloriæ perfectionem, secundum quam corpus erit gloriosum.*

Ad quem articulum ponderat Caietanus, claritatem Christi tempore transfigurationis relatam ad illius animam non fuisse miraculosam, sed naturalem, relatam tamen ad corpus eiusdem Saluatoris, extitisse quidem miraculosam; quia corpus illud tunc erat adhuc passibile. Addens si deriuasset totaliter gloria animæ ad corpus, minimè diceretur miraculosa, sed naturalis, reddidisset què corpus totaliter gloriosum, sed quia descendit per modum cuiusdam passionis à naturali fonte animæ Beatę, ideo corpus non reddidit gloriosum simpliciter, & ob id miraculosum fuit, vt corpus nō gloriosum fulgeret.

11 Armonia quoq; Cœlestis audita in locis, vbi defuncti corpus post mortem asseruatur, est signum sanctitatis. Rota in relatione Beati Beltrandi miraculo quinto, & signum Sanctitatis censetur estasis, seu raptus quando scilicet quis Spiritu diuino eleuatur ad aliqua supernaturalia, cum abstractione à sensibus, iuxta illud Ezech. 9. *Spiritus eleuauit me inter Cælum, & Terram, & adduxit me in Hierusalem in visione Dei*; S. *Thom.* 2. 2. *q.* 175. *art.* 1. *in corpore, & ad secundum dicit*: Quod raptus non est contra naturam, sed supra facultatem naturæ, & art. 2. in corpore ponit discrimen in quo differat estasis à raptu.

12 Pariter eleuatio à terra est signum Sanctitatis illius, qui eleuatur, ratio est quia talis eleuatio à terra non potest fieri ab ipso corpore, quod cum sit graue tendit deorsum, & est contra inclinationem naturæ; vt not. *S. Thom. p.* 3. *q.* 57. *art.* 3. *ad secundum de Ascens. Christi. Nec ab ipsa anima, quia anima mouet vnam partem per aliam, ita vt pars immota*

sem-

ſemper innitatur alicui ſolido, in quo ſuſtentetur corpus. Vnde S.Thom. 22.q. 175. art. 5. ad ſecundum ait, Quod potentia animæ, virtute naturali nõ eleuatur ſupra modum conuenientem eſſentia eius; Non ab Angelis malis, quia hoc non præſumitur, quando conſtat aliunde de ſanctitate illius, qui eleuatur, vel aliunde conſtat ex circumſtantijs, vt quia eleuatur dum orat. vel Miſſæ ſacrificium celebrat, vt dixit Rota in relatione S. Franciſci Xauerij in 4. Miraculo, vel quia conſimilis eleuatio operatur, vt videntes, fidem Catholicam amplectantur, vel ad alium bonum effectum, qui tendat in ſalutem animarum. Reſtat igitur, vt potuerit fieri ab Angelis bonis, ſed hi cum in rebus humanis ſe nonimmiſceant, niſi ſpecialiter mittantur à Deo, cõcludendum eſt huiuſmodi eleuationem ſiue fuerit facta ab Angelis ex inſtinctu diuino, ſiue ab ipſo Deo, eſſe Miraculoſam.

13 Necnon inter ſigna ſanctitatis donũ prophetiç cõnumeratur, quando ſcilicet datur propter propriam mentis illuſtrationem, nam quando hoc modo datur, Spiritus ſanctus per gratiam gratum facientem, transfert ſe in animas eorum, quibus datur, amicos Dei eos cõſtituendo, tangendo affectum eorum per charitatem, ſicut tangit intellectum per propheticam veritatem. Triumph. de poteſt. Eccleſ. q. 15. art. 5. & late *Rota in relatione B. Paſchalis, ſub titulo de prophet. S. Thom. 22. q. 172. art. 4. ad primum.*

14 Inſuper miracula sũt ſigna ſãctitatis, propter influentiam virtutis in facientẽ miracula, ſeu in impetrantem. Auguſtinus Triumph. *de poteſt. Eccleſ. quaeſt. 15. art. 4. verſ. 2. illis, & q. 16. art. 3. ad ſecundum* Bellarm. *in cap. nec mirum, num.* 10. 26. *q.* 5. Molſ. *conſ.* 46. *num.* 42. & 43. quoduè miracula poſt mortem ſint ſigna ſanctitatis, *S. Thom. p. p. q.* 110. *art.* 4. *ad primum & 22. quaeſt.* 128. *art.* 2. *in corpor. Bellarm. in cap. venerabili, nu.* 5. & ibidem Anchar. in 2. not. de teſt. Rota in relatione S. Hiacynthi *de Miracul. verſ. quibus addimus. fol.* 35. *in relatione B. Paſchalis Baylon in ſecundo miraculo.*

15 Et propter eandem rationem poni poteſt ſignum ſanctitatis, quod aues cãtantes, ad imperium hominis ſileant, vel quod congregentur, & canant, vel quod piſces extra fluuium, vel mare caput erigant, vt homini obediant, vel quod figuræ factæ ex ligno, lapide, auro, vel Argento, aliaq; materia moueantur, vel ambulent, ſicut legitur de duobus Angelis ligneis, qui iubente B. Iacobo de Marchia, incenſum Domino offerebant, vel quod lapides moueantur de vno in alium locum, ſicut legitur euenisse ad preces S. Benedicti, & alia ſimilia. Pauin. *in relatione S. Bonauenturæ, parte ſecunda, quaeſt.* 7. *in fine.* Vbi aſſerit non eſſe contra rationem miraculi, ſi miraculum fiat in re inanimata.

16 Præcipuè Martyrium paſſum in defenſione fidei, eſt ſignum, ſeu potius cauſa ſanctitatis. Thriumph. *de poteſt. Eccleſ. q.* 16. *art.* 3. *ad ſecundum. Viguer. in inſtit. Tholog. cap.* 6. *§.* 1. *num.* 1. *vbi* illud diffinit, *Martyriũ eſt voluntaria mortis perpeſſio, ſiue tolerantia propter fidem Chriſti, vel alium virtutis actum in Deum relatum, vt late explicat Syluest. in ſumma verb. Martyrium. S. Tho. 2. 2. q.* 124. *art.* 2. & 3. *in corpore.*

17 Ebullitio ſanguinis conumeratur inter ſanctitatis ſigna, vt notum eſt de ſãguine S. Ianuarij in Ciuitate Neapolitana Flexibilitas corporis videlicet, quod corpus defuncti poſſit in quamcumque partem flecti, ſicuti ſi viueret, vt legitur *de corpore* B. *Iacobi de Marchia*, & aliorum. ſanguis fluens de corpore illius, qui longe ante erat defunctus. *Rota in relatione*

tione S. Xauerij in 4. miracul. post mortem,vt legitur euenisse triduo post mortem in corpore serui *Dei Andreæ Auellini Clerici Regularis*. Vnguium continua, (vt accidit in viuentibus) augmētatio, vt legitur euenire adhuc in corpore Beatæ Catherinæ Bononiensis.

Signū quoq; dicitur Sanctitatis, quod quis loquens lingua sua materna intelligatur ab astantibus diuersarū linguarū, ac si loqueretur in lingua eorū, v.g. quod Armeni audiant verba, illaque intelligant, ac si loquens esset Armenus, Indi audiant eadem verba, ac si esset Indus, & sic de singulis, vt loquuti sunt Apostoli, *Act. cap. 2. S. Thom. 2. 2. q. 176. art. 1. ad secundum*,& hoc linguarum donum habuisse S. Vincentium Ferrerium BB. quoque Ambrosium de Senis, ac Ludouicum Beltrandum Ordinis Prædicatorum,necnon, & S. Xauerium, legitur in eorum vita, & quod hoc donū alij habuerint refert Tho. *Bosius de sign. Eccles. lib. 6. cap. 5.*

Horum vniuersalis ratio est, quia cum quodlibet ex supradictis sit supra vires totius naturæ creatę, miraculo est adscribendum. *S. Th. p. 1. q. 110. art. 4. & 22. q. 105. art. 8. & ibi Bannes, & q. 128. art. 2. idem S. Tho. contra gentil. lib. 3. cap. 110.* Rota in *relatione S. Raymūdi, art. 6. p. 2. in relatione S. Francisci Xauerij, p. 3. verf. 4. in relatione S. Caroli, p. 3. de Miraculis, in relatione B. Corsini p. 2. §. 7. in relatione S. Hiacynthi de Miraculis verf. hinc ergo, fol. 42.* Panuin. in *relatione S. Bonauēturæ p. 2. art. 1. glosa in cap. 1. verb. sedis Apostolicæ, de reliquijs, & venerat. SS. in 6.*

18 Deniq; publicus cultus est Argumentū sanctitatis, *Rota in relatione S. Hiacynthi verf. & quamuis. in relatione S. Raymūdi, p. 2. art. 2. verf. insuper adest. in relatione S. Caroli, p. 2. arg. 24. in fin. in relatione S. Ignatij de temperantia prope finem. in relatione S. Isidori de Sanctitate in genere, verf. quæ ferè omnia.*

Tabellæ votiuæ appensæ ad sepulcra famulorū Dei sunt argumēta sanctitatis, *Rota in relatione S. Hiacynthi de miraculis, verf. istis miraculis, fol. 38. in relatione S. Ignatij de temperantia, verf. 6. continuata*, seruatis tamen illis, quæ copiosius scripsi, cap. 2. huius elucidarij, nu. 25. & seqq.

Sectio II.

De Mendacio siue periurio.

19 QVamuis cap. 2. & 6. quædam dixerim de prauitate, & grauitate mendacij, Cogor iterum occasione eorū quæ superius adducta sunt in præcedenti, cap. 6 præsertim nu. 2. reassumere aliqua de mendacio, non tamē sub eadem ratione formali, neq; vt ordinata præcise ad eundem finem, ad quem dirigebantur explicata in 2. & 6. cap. nam 2. 2. q. 110. art. 1. in corpore, *Mendacium* (inquit S. Tho.) *nominatur ex eo quod contra mentem dicitur*. Cui arrident tradita à S. Aug. lib. contra mendacium, cap. 4. & ex SS. Patribus, & Theologis, vniuersaliter colligitur eadem regula, quæ est, vt *nemo dubitet mentiri eum, qui falsum enunciant causa fallendi*.

Mendaciū etenim, vt copiosè docet S. Th. vbi supra, art. 1. & seqq. innixus præsertim doctrinæ D. Augusti. superius relatæ, cap. 3. & 4. per se directè, & formaliter opponitur veritati, & vt frequenter, mendacium consistit in verbis siue sermone, *quo sciens, & volens, homo vtitur ad fallendum*.

20 Hinc est quod dicebat S. Thomas, vbi supra art. 3. in corpore, & clarius in respons. ad quartum argumentū, quod mendacium ex duobus presertim habet rationem peccati, ex damno scilicet, quod

quod infert proximo, & ex sua inordinatione, ex quo antecedenti colligit Diuus Thomas, ibidem. *Non est licitum mendacium dicere ad hoc, quod aliquis, alium à quocumque periculo liberet.*

21 Quibus verbis demonstrat consequenter numquam sub quouis prætextu, vel quesito colore licere, vt quis mendacium proferat, etiam bono fine, & ratio huius est, quam expresse adducit idem Sanctus Doctor ad initium corporis 3. præcit. articuli; dum inquit, *Quod est secundum se malum ex genere, nullo modo potest esse bonum, & licitum.* Et quibusdam interpositis sub illa maiori vniuersali, statuit minorem per sequentia verba. *Mendacium est malum ex genere, est enim actus cadens super indebitam materiam.* Ex quibus tandem infert conclusionem, quæ est etiam Philosophi, quarto Ethicorum; capite secundo per sequentia verba. *Vnde mendacium est per se prauum, & fugiendum.*

22 Absquè dubio cuncta hæc veritatem habent præsertim in mendacio, quod communiter ab omnibus appellatur periurium, iuxta doctrinam traditam à Sancto Thoma *tertio sententiarum, distinctione 39. quæstione prima, articulo primo in corpore*, & in responsione ad tertium argumentum vbi interquam plura dicit: *Iuramentum in confirmatione veritatis completur, & periurium defectum iuramenti nominat.* Addens *significat defectum, qui accidit in re, quæ iuramento confirmanda erat*, statim subdens. *Defectus autem confirmationi veritatis contrarius, est mendacium, & ideò periurium propriè loquendo nominat defectum mendacij*, & in responsione ad tertium argumentum ait. *Iuramentum non est exhibendum nisi de eo, de quo quis certitudinem habet, vnde quicumque iurat aliquid, significat se de hoc certum esse.* Statim addens; *De falso autem certitudo esse non potest*; Ex his omnibus tamquam ex quodam verò, & indubitato antecedenti colligit per modum conclusionis siue verioris consequentiæ. *Vnde, qui iurat falsum, quod putat esse verum, ex ipso modo affectionis quodammodo mendacium incurrit, quamuis assertum ipsum secundum se, non sit mendacium*, intellige formaliter, eadem latius tradit Sanctus Thomas *secunda secundæ, quæstione 98. per totam*, & ibidem expositores ipsius antiqui, & moderni, præsertim Dominicus Soto, *Libro octauo de iustitia, & iure, quæstione secunda præcipue, articulo tertio, & ad quartam conclusionem illius art.*

23 Vbi addit ex principijs certioribus doctrinæ communis Sanctorum Patrum, & Theologorum, maximè verò ex traditis à Diuo Thoma locis supra citatis. Periurium, sacrilegium mortale esse, peiorem Dei offensam continens, magisquè vllum crimen, quod aduersum proximi charitatem admittitur, etiam, etiamquàm homicidium, vbi expresse asserit; *Conclusio hæc, est Diui Thomæ, quodlibet. 18. atquè aliorum plurium.*

(Quidquid dicat Lessius, & cum illo aliqui alij licet numero pauci, libro secundo de iustitia, & iure, capite quadragesimosecundo, numero septuagesimoquinto) propter rationem superius assignatam ex Diuo Thoma, quia periurium directe tendit contra diuinum honorem, vt late probatum est, ac probabitur fusius. Homicidium vero contra proximum, propter quod cõnumerari potest inter peccata, quę di-

cuntur committi in Deum specialiter, quod à Diuo Thoma, speciale genus peccati appellatur, & alijs grauius, vti est videre prima secundæ quæstione 72. per totam, præsertim articulo primo, & quarto, in corpore, & in responsione ad argumenta, nam peccata, vt inquit Sanctus Thomas ibidem, distinguuntur penes obiecta, & finem.

Est autem *periurium falsa iuratio*, secundum Hostiensem, & alios Canonistas. Periurium enim descendit à peiero, quod est iuramentum infringo, vnde, qui est fractor præstiti iuramenti, peierator appellatur.

Quis itaquè audebit negare grauitatem, atquè enormitatem valde exacrabilem eorum, qui in iudicio, præuio iuramẽto examinati depoũnt scienter mendaciũ siue falsitatem circa Sanctitatem alicuius Beatificandi, vel Canonizandi, ne dum propter superius adducta, quæ in hoc casu veritatem omnimodam habent, sed quia agitur de mendacio, & periurio in materia religionis, & fidei, vt latè dictum est, *Capite quinto ad sextam conclusionem*? Ac etiam propter innumera mala, quæ oriri possunt, ex consimili mendacio periurio maximè perniciosо; Testis enim, qui in hunc grauissimum incideret errorem (quod Deus auertat) quantum in se est, molitur deceptionem Ecclesiæ, insuper præbet anxam hostibus illius, deridendi Ecclesiam, Christi sanguine irrigatam, dilectam Agni inmaculati Sponsam, quæ est Columna, & firmamentum veritatis. Contra quos Sacri Canones meritò grauissimas pœnas, apud Deum, & homines decreuere, vt paulò inferius explicabo.

25 Qua occasione cum Sancto Thoma, *tertio sententiarum, distinctione 39. quæstione prima, articulo quinto in corpore ad* initium *dico quòd quicumque percipit, se iurare, tunc si falsum iurat, credo, quod semper peccet mortaliter, siue sit iuramentum solemne, siue non solemne*; & Caietanus in sua Summula, verbo *periurium, numero quinto*, scito (inquit) *Omne periurium assertorium esse mortale in quacumque materia sit, & quibuscumque verbis dicatur, & quacumque coactione, metu, ioco, leuitate, consuetudine, vtilitate, aut excusatione fiat*. Et reddens rationem sui dicti subdit: *Quia Deo fit magna irreuerentia, inducendo ipsum in testem quasi mendacem*.

26 Cuncta hæc propter superius explicata, habent locum præsertim circa periurium, quod scienter, & voluntarie committitur à testibus solemniter examinatis circa Sanctitatem, vel miracula Canonizandorum, primo propter deformitatem actus, secundo propter grauitatem materiæ, tertio propter mala, quæ toti reipublicæ Christianæ inde euenire possunt, quarto quia periurium de quo agitur quantum in se est, subuertit constantiam adminus fidei humanæ, & dictorum siue verborum hominum in materia valde graui, quinto quia modo quodam peculiari per consimile periurium polluitur nomen Dei, iuxta illud Leuitici 18. *Non periurabis in nomine meo, nec polluеs nomen Dei, tui*.

Sexto propter rationem communiniter ab omnibus Doctoribus adductam; quia cum testes de quibus supra, iurent per Euangelium grauius peccant, dicente Sancto Thoma secunda secundæ, quæstione 98. articulo tertio in respons. ad secundum argumentum circa finem, *est ergo grauius* pec-

peccatum si quis solemniter iuret per Euangelium, quàm si per Deum in communi sermone iuret, propter maiorem deliberationem. Septimo, quia maiori cum diligentia, qua regulariter solet, in receptione testium veniunt examinandi testes de quibus supra propter rationem gloss. in capitulo. *Vbi periculum circa* exordium, de electione in sexto, quia scilicet circa maiora, maius periculum vertitur, ideò cautius agendum est, est enim negotium Canonizationis, vt supra insinuatum est, vnum de maioribus, quod inter fideles proponatur, vt asserit inter alios nonnullos authores gloss. cap. 1. de reliqu. & veneratione Sanctorum in sexto, ideò, vt optime traditur in tex. capitis secundi de reliquijs, & veneratione Sanctorum, à periculo, ne vanis, & falsis figmentis decipiamur, vel testes decipiantur, summopere præcauendum est. ideò, cap. *venerabile*. Non plures simul debent examinari, sed sigillatim, & secreto, ne vnum alterum instruat, & sequatur dictum alterius, & vt facilius illorum falsitas, si quæ interfuerit, deprehendatur gloss. lege *nullum* cod. *de testibus* l. *si quis intra cod. de bon. præscript.* Octauo quia periurium, quod committitur per testes iuratos in causa Beatificationis, vel Canonizationis alicuius serui Dei, non solum dicitur sacrilegium, vt tradit S. Thom. 2. 2. quæstione 98. & alijs locis supra citatis propter rationem communem, quia ordinatur contra diuinum honorem, sed etiam secundum rationem specialem, atque formalem peccati sacrilegij potest, & forte debet dici sacrilegium propter tradita ab eodem Sancti Thom. vbi supra, quæstione 90. (quam inscribit de sacrilegio) artic. 1. in corpore, dum inquit, *& ideò omne illud, quod ad irreuerentiam rerum sacrarum pertinet, habet sacrilegij rationem* sed certissimum est, apud omnes periurium de quo agitur pertinere ad irreuerentiam rerum sacrarum, & ad iniuriã Dei, vt patet ex paulò ante adductis in hac eadem sectione secũda, igitur nedum dici potest tale periurium sacrilegium in communi, verum etiam, & secundum rationem specialem, qua constituitur peccatum sacrilegij. Idque magis confirmatur, ex adductis ab eodem Sancto Doctore, vbi supra in responsione ad tertium argumentum, vbi explicans, quomodo sacrilegium dicat violationem rei sacræ, inquit. *Violatio hic large dicitur quæcumque irreuerentia, vel exhonoratio rei sacræ*. Quis enim dubitat periurium de quo supra continere irreuerentiam, & exhonorationem religionis Christianę, & Ecclesiæ Catholicæ, quæ Sancta est ex Symbolo Niceno? Merito itaque tale peccatum reponi potest in genere sacrilegij cum in illo reperiatur specialis ratio deformitatis, per quam constituitur peccatum sacrilegij, vt ab alijs distinctum. Quia scilicet, vt inquit, Sanctus Thomas, vbi supra, articulo secundo in corpore. *Violatur res sacra per aliquam irreuerentiam, & ideò est speciale peccatum, & opponitur religioni*. Immo ex eodem D. Thom. vbi supra ad calcem corp. præcit. art. habetur, quod ideò violatio rei sacrę, inducit peccatum sacrilegij ex hoc ipso (inquit ille) *Quia contra Dei reuerentiam agitur*, ecce quomodo hæc assertio nostra non solum consequenter, sed directe, & per se traditur à D. Thom. & ad obiectionem eorum, qui dicunt, vnam, & eandem rationem peccati non posse reperiri in pluribus pecca-

torum generibus, abunde satisfacit Sanctus Doct. vbi supra in respons. ad tertium argumentum; dum inquit. *Nihil prohibet vnam specialem rationem peccati in pluribus peccatorum generibus inueniri, secundum quod diuersa peccata ad finem vnius peccati ordinantur prout etiam in virtutibus apparet*. Paucis interiectis subdens, *Et hoc modo quocumque genere peccati aliquis faciat contra reuerentiam debitam sacris rebus, sacrilegium formaliter committit, licet materialiter sint ibi diuersa genera peccatorum.*

Verba tandem Euthiciani Papæ primi relata à Dominico Soto, vbi supra paruum ante quintam conclusionem, hic referam. Quæ refert ante Sotum, & alios, Gratianus in decreto quod allegat causa 22. quæst. 1. *prædicandum*, quæ sunt. *Prædicandum est vt periurium fideles caueant, & ab hoc summopere abstineant scientes hoc grande scelus esse, & in lege, Prophetis, & Euangeliis prohibitum*. Cupientibus verò scire loca in particulari, in quibus periurium prohibeatur: respondendum, est id prçsertim fieri Leuitici 6. & 19. Iosuè 9. Exod. 8. & 29. Deuteronom. 5. & 11. Hierem. 7. & 9. Malac. 3. 5. & 13. Matth. 5. & p. ad Thimot. cap. [illegible]

Nec prædictis obstat, quod in Cap. *Verum*. de iureiuran. quo statuitur non esse puniendos, tanquam de peccato mortali, qui non seruauerint iuramenta per metum extorta, sed tenendum est cum D. Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 3. in respons. ad 1. argum. quod *coactio non aufert iuramento promissorio vim obligandi respectu eius, quod licitè fieri potest*. Subdens immediatè; *& ideo si aliquis non impleat, quod coactus iurauit, nihilominus periurium incurrit, & mortaliter peccat*. Et satisfaciens directè obiectioni propositæ ad calcem responsionis ait, *quod autem dicitur, quod tales non sunt puniendi tanquam pro mortali crimine, non hoc ideo dicitur, quia non peccent mortaliter, sed quia pœna eis minor infligitur*. Ac si diceret tex. Canon. de quo supra, esse necessario interpretandum non simpliciter, sed comparatiuè, ad iuramenta non coacta, sed liberè præstita, quorum transgressio, procul dubio cum sit grauior, rigorosiori etiam pœna meritò punitur.

Qua occasione ex doctrina Caietani 2. 2. quæst. 89. art. 7. §. *in eadem respons. ad* 4. quam collegit ex D. Thoma, ibidem ad 4. arg. quamquè hauserat D. Thomas ex Isidoro, lib. 2. de summo bono, cap. 31. ex D. Gregorio, lib. 27. moral. cap. 7. resoluitur alia difficultas non minus vtilis, quam altera præcedens de illo, qui coactè emittit iuramẽtum, simulatorijs tamen verbis, animo determinato non se obligandi, nec implendi, quod promittit, an iste peccet læthaliter, vbi inter quamplura post recensitas authoritates Sancti Hieronymi, Sancti Augustin., & Gratiani, tradit regulam generalem, per sequentia verba, *Et habeatur pro vniuersali regula, quod mendacio interueniente, semper iuramentum est mortale*. Ex qua regula colligit aliam propositionem, per modum conclusionis, siuè consequentiæ; & est. *Quia vbicumque deficit animus promittendi, aut obseruandi in iuramento promissorio, interuenit mendacium, ideò semper est mortale*. Et ad vlteriora procedens ex adductis propositionibus infert adhuc aliam conclusionem, qua respondet cuidam tacitæ obiectioni sequentis tenoris. Vbi autem deficit, etiam

etiam animus iurandi, & solum exterioris iuramenti apparentia interuenit, mortale quoque peccatum est. Et reddens rationem huius afferti subdit. *Quia exterius iuramentum applicatur mendacio, quod est materia omninò contraria iuramento tam exteriori, quàm interiori.*

Denique periurium est adeò graue, & enorme, vt dicat S. Thom. 2. 2. q. 98. art. 3. in respons. ad 2. & cum eo communis schola Theologorum, *quod ille qui iocosè, etiam periurat, non euitat diuinam irreuerentiam, sed quantum ad aliquid, magis auget, & ideo non excusatur à peccato mortali.* Statim subdens, *ille autem, qui ex lapsu linguae falsum iurat; si aduertat se iurare, & falsum esse quod iurat, non excusatur à peccato mortali, sicut nec à Dei contemptu.*

Alia multa contra vitium periurij, & periuros leguntur in Concil. Ilerden. can. 7. adducto à Gratiano causa 22. quaest. 4. cap. *qui in sacramento*, & pariter in Conc. Turonen. 3. can. 34. in Conc. Rhemen. can. 41. & sequentibus, in Conc. Oxonien. in Anglia can. 1. & in Conc. Narbonen. can. 4. Iustinus quoque, lib. 14. histor. meritò dicebat: *Dij sunt periuriorum vindices*, & Cicero, lib. 3. de legibus, *periurij poena diuina, exitium, humana dedecus.* Ideò Hesiodus in Teogon. sermonem faciens, de periuro inquit, huius obscurior proles in futurum relinquetur; viri autem verè iurantis proles in futurum melior.

30 De materia periurij, praeter Canonistas, titulo de iureiurando, & summistas omnes, & antiquos, & modernos, verbo siue titulo periurium, siue, mendacium, sunt complures doctores, quos in particulari recenset Sanchez de praeceptis decalogi, lib. 5. cap. 4. numero 16. 26. & sequentibus, & Valerius Reginaldus, lib. 18. suae praxis, numero 88. & 92. & sequentibus, & Molfesius in suo promptuario triplici, tract. 11. capit. 11. sparsim per totum.

SVMMARIVM
Septimi Capitis.

Punctum Primum.

1 *Proponuntur, pariterque resoluuntur nonnulla argumenta, praesertim contra conclusiones propositas, declaratas, rationibusque, & authoritatibus confirmatas in Quinto Capite huius tractatus, quibus argumentis frequenter adhibetur non vna tantum, sed multiplex responsio ratione, & authoritate fulcita.*

2 *Ostenditur magnum discrimen repertum inter adorationem hostiae, quae reputatur ritè consecrata licet non sit, & Canonizationem Sanctorum, vbi etiam assignatur, qua intentione, siuè animo, & conditione fideles adorare debeant hostias à Sacerdotibus in Missa eleuatas, siuè in pixide conseruatas.*

3 *Ecclesia Romana, licet vtatur testimonijs hominum in Canonizatione Sanctorum, non tamen, potest in illa errare.*

4 *Assignatur ratio quare antiqui Theologi; pro maiori parte expressè non docuerint esse de fide, quod Papa nequeat errare in Canonizatione Sanctorum, licet id virtualiter docuerint, ac implicitè, alij verò explicitè.*

5 *Actio Canonizationis ordinatur ad aedificationem fidelium, & ad ampliationem, siue propagationem fidei Catholicae,*

lica, ideò censetur non factum speciale, sed vniuersale.

6 *Adducitur discrimen repertum inter cognitionem sanctitatis alicuius hominis in vita, & post mortem.*

7 *Interpretantur dicta quorūdam Doctorum Catholicorum asserentium Papam posse errare in canonizatione Sanctorum.*

8 *Occasione secunda responsionis ad vltimū argumentum explicantur quatuor, quæ ordinariè requiruntur in Sanctorum canonizatione declarando, quomodo in actu solemnis canonizationis nequeat esse fallacia, dato etiam quod aliqui errores irrepserint circa alia tria præcedentia actum solemnis canonizationis, quo casu nullam haberet dependentiam solemnis canonizatio ab illis tribus fallacijs aspersis.*

CAPVT VII.
Argumentorum, & Responsionum.

Punctum Primum.

Sanctorum canonizatio appellatur factum vniuersale.

1 §. 1. IN hoc Cap. proponuntur pariterq; resoluuntur dubia, & obiectiones contra determinata, & probata in conclusionibus superioris Capituli Quinti, multa equidem argumenta breuitatis causa relinquuntur, vel quia non multum vrgeant, vel quia resolui possunt ex responsionibus inferius adducendis, vt fugatis nubeculis argumentorum veritas clarius agnoscatur, agnita ardentius diligatur, atque dilecta vehementius defendatur, cautiusque custodiatur.

Est itaque primum argumentum; Cum Sanctorum canonizatio sit factū speciale in illa igitur, & circa illam poterit errare Summus Pontifex Rom.

Ad quod facillimè respondetur per ea, quæ superius frequenter præsertim in 3. cap. in 2. & 3. fundamento diffusè dicta sunt, vbi inter alia multa probatur authoritate, & ratione, etsi canonizatio huius, vel alterius Sancti secundum se considerata, dici possit, factum particulare, in rei tamen veritate, quo ad vtilitatem; seu damnum Ecclesiæ Vniuersalis, quod pendere potest, ac solet ex illa; profectò factum commune, & vniuersale appellari debet, cum pertineat ad cultum diuinum, ad fidei dilatationem, & ad imitationem vitæ Christianæ, quod magis expressit inter alios Cano, vbi supra, dum inquit, *licet iudicium canonizationis alicuius Sancti à peculiari eius vita testimonio pendeat, ad vniuersalem nihilominus totius Christianæ Religionis statum manifestè pertinet, cum in se contineat professionem, atque protestationem fidei nostræ*, quemadmodum latè tradunt Corduba, Couarruuias, & alij, locis superius citatis, maximè capite 3. & 5.

Punctum II.

Ecclesia nequit errare in veneratione reliquiarum Sanctorum.

§. 2. AD replicam verò illorū, qui contēdunt persuadere, iudiciū Ecclesiæ posse errare, saltē circa veneratione reliquiarū, huius vel alterius Sancti iā ab Ecclesia ritè canonizati per suppositionē vnius corporis, loco alterius, vt forsitan aliquando ex hominum malitia accidit. Respōdetur Ecclesiam per diffinitiuam sententiam ab ea latam in actu solemnis canonizationis decernere quidem reliquias Sancti, vel Sanctorum iam ritè canonizatorum esse publico cultu venerandas, vt frequentius dicitur, in Bullis eorum canonizationis; non tamen semper declarat hoc, vel illud corpus, siue reliquias in particulari esse huius, vel

vel illius Sancti, quem canonizauit. Addo tamen quod si hoc quoque secundū, Ecclesia Romana præuia cognitione, & diligenti examine diffiniat, vtputa, illa numero ossa in particulari, quæ indubitanter honorificè seruantur Bononiæ in Ecclesia Prædicatorum marmoreo sepulchro existente in insigniori sacello redditibus pauperrimæ Religionis Dominicæ magnificè, atque suo Patri, & fundatori eximio D. Dominico nouissimè extructo, magna deuotione in honorem sui Patris (post Deum optimum maximum) dicato; esse illa ossa eiusdem Sanctissimi Patriarchæ Dominici primi Inquisitoris contra hæreticam prauitatem, idq; esse prorsus tenendum, neque vllatenus contradicendum, cum omnis talis contradictio inuoluat ad minus notam magnæ temeritatis, vt latius dicam. Ex quibus Virgineis etsi arentibus ossibus Sancti Patris Dominici suauissimus, atque iocundissimus odor emanat, prout attestati sunt inter alios, Archiepiscopus Rauennas, Magistratusque Bononiensis, ac innumera ferè virorum, ac mulierum turba, quæ adfuit, quando de loco humili ad celsiorem locum in eadē Ecclesia Bononiensi Ordinis Prædicatorum, præuia opportuna facultate, translata fuere, die 24. Maij 1233. propter quod canitur in eiusdem Sancti Patris Dominici officio ab Ecclesia semel, atque iterum approbato, (quodque officium edidit sanctus Thomas Aquinas) *Plaude Bononia tanti Patris dotata gloria*, ac etiam illud, *fragrat odor de tumulo cum virtutum frequentia*.

§. 3. Ideò Gregorius IX. in Bulla Canonizationis eiusdem Sancti Patris Dominici, circa finem. §. *Nos verò*, de præclarissimo Confessore verba faciens, de eodemque sepulchro, in quo continentur ossa dicti Sancti Patris, in Ecclesia Sancti Dominici Ciuitatis Bononiensis expreßè inquit, *Nos verò tanti Confeßoris venerabile sepulchrum, quod miraculorum fulgoribus generalem illustrat Ecclesiam, cupientes dignis Christianæ deuotionis honoribus frequentari, verè pænitentibus confeßis, illud in festiuitate eiusdem Sancti, annis singulis cum deuotione, ac reuerentia debita visitantibus, de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum authoritate confisi, annum vnum de iniuncta sibi pænitentia misericorditer relaxamus*, &c.

§. 4. Innocentius quoque Octauus, tertio Idus Octobris 1484. cōcessit omnibus visitantibus Ecclesiam Beati Dominici de Bononia, vbi corpus eius requiescit in die festo illius eamdem indulgētiam, quam habent visitantes Ecclesiam Beati Francisci de Asisio in festo ipsius. Instituitque celebrari festum in honorem eiusdem Beati Patris Dominici sub præcepto ab omnibus Christifidelibus, quo festum Beati Francisci fuit à Sixto Quarto institutum: & horum originalia cōseruantur in almo Conuentu S. Dominici de Bononia, prouinciæ vtriusque Lombardiæ.

Ex quibus verbis necessaria consequentia colligitur Sūmos Pōtifices Roman. aliquo modo determinasse, & Ecclesiæ promulgasse, in eodem sepulchro, siue arca sita in Ecclesia Bononien. esse recōdita ossa pretiosi corporis eiusdem Sancti Patris Dominici: In hoc igitur facto singulari, de quo supra immediatè Summus Pontifex, siue Ecclesia non errat, sed veritatem determinat ex assistentia, & prouidentia diuina modo, & ordine supra exposito, & propter rationes sæpius in præmissis capitulis expressas, præsertim quando miraculis coruscant in testimonium veritatis, prout in casu relato, id enim inter alios docent Augustinus de Ancona in Summa

de

de Ecclesia *quæst.* 17. *art.* 3. ad calcem corporis articuli, & Andreas Molfesius in sua Summa morali Theologiæ, & casuum tomo 1. *tract.* 11. *cap.* 6. *num.* 44. addens, *quod tenemur consimiles reliquias ex præcepto fidei adorare, quoties scilicet authoritate Apostolica fuerint approbata, quod sint huius, vel illius sancti in particulari, iam ritè per Ecclesiam canonizati, ac in tali loco*, ideò in corpore eiusdem præcitati articuli 3. idem Augustinus de Ancona colligit ex authoritate etiam Sanctorum Patrum, si in libris, vel legendis Sanctorum approbatis per Ecclesiam, ipsamet Ecclesia tradat fidelibus corpus Sancti alicuius determinatè venerari in aliqua Ecclesia, *temerarium* esset, nec posset absque peccato alibi venerari, præcipuè quando per aliquos assereretur pertinaciter alibi esse, vbi Ecclesia contrariam informationem, suis tradidit fidelibus, subdens, quia vt dicitur 24. *quæst.* 1. *rogamus, aliud quā Ecclesia* Romana *doceat, neque sentire, neque velle alicui permittitur*.

Punctum III.

De miraculis operatis à Deo per reliquias Sanctorum.

§. 5. NE pariter ex his ansam permanendi in suis calumnijs præbeamus Nouatoribus stultè, ac temerè dicentibus, Catholicos, quibusdam illusisse præstigijs, vt frequenter vnius Martyris, vel alterius Sancti corpus, diuersis in locis situm esse traderent. Hi Nouatores, quos recent & inter alios Cardinalis Baronius *de Martyrologio Romano capit.* 4. *circa finē* §. *Sed ex his*; quod etiam tradit, ac approbat frequenter Philippus Ferrarius Seruita in Cathalogo Sanctorum Italiæ, præsertim in annotatione post Indicem, tit. *quomodo accipiendum sit, corpora Sanctorum in diuersis locis reperiri*. Idemque scripsit Pater Antonius Yepius Ordinis Benedictinorum *tom.* 1. dum *agit de corpore sancti Mauri Abbatis*, & Zaccharias Lipeloo in diuersis Sanctorum vitis ab illo conscriptis, præsertim *tomo* 3. *in Epist. quam vocant dedicatoriam*, §. *sed enim*, & §. *&) quidem*. Qui Nouatores ignorantes, vel nescire dissimulantes Catholicos, nullatenus hoc affirmare, in diuersis scilicet sepulchris vnum, idem que integrum esse corpus, licet dicant in varijs sepulchris vnius Martyris conseruari reliquias, quibus eundem honorem impendendum esse, ac si integrum esset corpus, vel caput, iuxta sententiam S. Gregorij Nazianzeni *in oratione* 1. *in Iulianum* dicentis, *easdem præstare virtutes quaslibet Martyris sanguinis guttas, & exigua passionis signa, quas integra corpora*. Et in Cign. Carm. *O rem prodigiosam*: (inquit) salutem *affert sola Martyrum recordatio*; & de summiss. animi castit. & temp. *magna sunt hæc, sed quod ad reliquias spectat maiora his addimus, quod non tantum tenuis puluis ex ossibus Martyrum, capillus, vel pānus vilis, aliaquè tenuiora eorumdem Martyrum monumenta, talia præstent, sed etsi super illorum sepulchra, flores, vel alia huiusmodi amoueantur tantam ex his, quæ intus sunt sacris reliquijs virtutem hauriant, vt ad animarum, corporumquè salutem consequendam, ac insuper ad mortuos excitandos potestatem accipiant*.

§. 6. Cuncta hæc confirmantur ex traditis à S. Augustino *lib.* 22. *de Ciuitate Dei*, & S. Gregorius Nyssenus *in oratione in laudem magni Martyris Theodori, si quis puluerem (inquit) qui conditorium vbi Corpus Martyris quiescit obsitum est auferre permittat, pro munere pulueris accipitur, atque tanquam res magni pretij condenda terra colligitur, &c.*

Pun-

Punctum IV.

De miraculoso puluere sepulchri quorundam Sanctorum.

§. 7. QVot, quantauè miracula ex puluere tumuli Sanctorum collecto Deus operari consueuerit, abundè nimis tradit Gregorius Turonensis *lib.* 2. *& lib.* 3. *de miraculis sancti Martini, præsertim lib.* 4. *cap.* 2. vbi de se ipso narrat, *Cum lingua mihi grauiter obriguisset, & plerumque dum loqui vellem balbutire me faceret, quod mihi non sine improperio erat, accessi ad tumulum S. Martini, ac per lignum cancelli linguam impeditam traxi, protinus tumore composito connalui; intumuerat enim valde, & totum palati impleuerat antrum, deinde post diem tertium, labium mihi exilire cœpit, accessi iterum quærere sanitatem ad prædicti Sancti tumulum, tactusquè à dependentibus velis, protinus stetit venæ pulsus.* Idem refert Cardinalis Baronius *tom.* 7. *annal. ad annum Domini* 574. Qui Baronius tomo 11. ad annum 1085. quamplura miracula operata à Deo per contactum *mitræ Gregorij VII.* transmissæ ab codẽ Sancto Pontifice, ad Anselmum Tertiũ Lucensem Episcopum. Et modò quidem admiranda operatur Deus intra, & extra Italiam, ex puluere, qui desumitur ex loco, in quo pro fide Christi occisus fuit sanctus Petrus Martyr, vbi proprio sanguine Symbolum fidei scripsit, & pariter ex puluere collecto ex loco prioris sepulchri S. Raymundi eiusdẽ Ordinis Prædicatorum, de cuius miraculi veritate extant adhuc nonnulli homines, qui sunt testes oculati.

§. 8. Hinc est, quod S. Ioannes Chrysost. *homil. vlt. in Epist. ad Romanos* affirmat se maximo desiderio teneri Romam veniendi, vt sepulchris Sanctorũ Petri, & Pauli aduolui posset, inter alia expressis verbis, inquit, *Quis mihi dabit circumfundi corpori Pauli? affigi sepulchro? videre puluerem corporis illius?* & post pauca subdit, *hoc corpus Vrbem munit, quamuis turribus, innumerisquè mœnibus, ac vallis ornata sit, tutior est, & cum isto corpus etiam Petri possidet, nam & Paulus viuentem honorauit Petrum, asceudi Hierosolymam, inquit Paulus, videre Petrum ad Galat.* 2. *Ex reuelatione consulit Euangelium cũ eodem Petro, Ioanne, & Iacobo.* De reuelatione diuina profecto hic agitur, de qua latius in appendice ad 4. cap.

Theodoretus quoque *in epist. ad Leonem* inter alia multa, quibus laudat Romam, hoc vnum est singulare, quod ibi Apostolorum sepulchris mentes fidelium illuminantur.

Punctum V.

De clauibus post tactum sepulchri Sanctorum Apostolorum.

SAnctus quoque Gregorius *in regest. Epist. lib.* 1. *indic.* 19. *Epist.* 15. *ad finem*, de clauibus aureis, & argenteis, vel ex alio metallo compactis, per quas post tactum sepulchri Sanctorum Apostolorum Petri, ac Pauli, Deus consueuit mirabilia operari, inquit, scribens ad Anastasium Patriarcham Antiochenũ, *Amatoris autem vestri Beati Petri Apostoli claues transmisi, quæ super ægros positæ multis solent miraculis coruscare*, & *epist.* 29. conscripta ab eodem ad Andream de Dibria ait, *præterea sanctissimam clauem, à sancti Petri Apostoli corpore vobis transmisi, quæ super ægros multis solet miraculis coruscare*; addens, *nam etiam de eius catenis interius habet. Eadem igitur catena* (subdit S. Gregorius) *quæ illa sancta colla tenuerunt, suspen-*

pensa, *colla vestra sanctificant*; idem prorsus repetit ad calcem *epist.* 30. *directa Ioann. exconsuli*, atque Patricio, & Quæstori. Et *lib.* 6. *epist.* 23. narrat miracula, in particulari operata à Deo per clauem æneam, post contactum sepulchri Apostolorum, contra quemdam superbum irridentem virtutem dictæ clauis.

Punctum VI.

Bononiæ asseruatur corpus Sancti Dominici.

§. 9. CVm igitur Ecclesia, exempli causa statuat corpus, siue reliquias corporis S. Patris Dominici esse venerandas Bononiæ, in Ecclesia aliàs nuncupata Sancti Nicolai in Vineis. Quam Ecclesiam olim Parochialẽ ex permissione Episcopi, illius temporis Ciuitatis Bononien. circa annum Domini 1218. tradidit S. Patri Dominico adhuc in humanis existenti, Beatus Rodulphus de Fauentia Rector dictæ Ecclesiæ, & Doctor vtriusque Iuris, qui ad prædicationem Beati Reginaldi Aurelian. ad Dei seruitium mirabiliter inflammatus, semetipsũ quoq; donauit Religioni Prædicatorum. In qua Religione tantum profecit, vt eligeretur in Confessorem à Sancto Patre Dominico, propter eius vitæ perfectionem, & raram humilitatem, interfuit miraculo multiplicationis panis à Deo optimo maximo patrato, meritis, & intercessione Sancti Dominici, in eadem ciuitate Bononien. (Nam idem miraculum egit Deus omnipotẽs precibus eiusdẽ sancti Dominici, etiam Romæ, in Conuentu S. Sixti.) De sanctitate viri Dei Rodulphi; qui gloriosè obijt circa annum 1259. multa signa dedit Deus, præsertim illud, quod reuelauit Lectori tunc Bononiensi, viro inculpatæ vitæ; parum etenim ante mortem Beati Rodulphi, vidit Patriarcham sanctum Dominicum, scribentem in quodam libello litteris aureis sequentes characteres R. R. L. quibus significabatur gloriosa mors, ac fælix transitus ad cœlum BB. Rolandi de Cremona, Rodulphi de Fauentia, ac Lamberti de Bononia, tunc Prioris dicti Conuentus Ordinis Prædicatorum, qui eodem anno, & modico dierum interuallo, caduca huius Mundi relinquentes, ad cœlestia profecti sunt. Ex monumentis antiquissimis fundationis, & erectionis eiusdem Conuentus Bononiẽsis ex Taegio, Leandro, Hieronymo Borsello, alijsque egregijs Scriptoribus, vitæ hominum illustrium præclarissimi instituti Prædicatorum.

Bonaq; venia benigni Lectoris propter debitum Patriæ, omissa numerosa multitudine SS. & BB. etiam Martyrũ, quibus Deus Prouinciam Emiliæ, quæ Romandiola cõmuniter appellatur, diuersorum sexuum, graduum, & ordinum decorare voluit, ad euitandam prolixitatem, liceat mihi hac occasione pauca enũciare de Beato Reginaldo Fauentino, qui habitum Religionis Dominicanorum suscepit de manibus sancti Dominici, sanctique sui Patris, in nonnullis virtutibus vestigia imitatus, præsertim in humilitate, & puritate, ob quas fuit adeò charus, atque gratus S. Dominico, vt illum semper vocaret filium dilectum. Interfuit & ipse miraculo panis, de quo supra. Huic succedit Beatus Iulianus eiusdem Patriæ, & Ordinis, qui etsi ætate iuuenis, cor senile tamen gerebat, qui proximus morti, & iam plenus bonis, ac sanctis operibus, securus de futura gloria, vultu, & manibus, signa lætitiæ astantibus demonstrabat, dixitque illis per modum deprecationis, longè aliquantulum à me,

nam

nam anima mea vix potest capere ob maximam lætitiam in hoc meo corpusculo, & oculis eleuatis ad cœlum repetitis vicibus dicebat, *Educ de carcere Domine animam meam, vt possit tuum sanctum nomen semper laudare*, quo vix cōpleto, à somno arreptus, vidit Euangelistam sanctum Marcū, cellam suam ingredientem, audiuitque vocem clamantem. Quo pergis sancte Marce? qui respondebat, ad visitandum hunc infirmum, (scilicet Iulianum) & interrogatus, quare magis ille, quàm alius Sanctus ad illum veniret, replicabat, ob eximiam, & singularem deuotionem ipsius erga me. Omitto alios Beatos eiusdem Ciuitatis, vtputà Neuolonē, & Iacobum Philippum Ordinis Seruorum, & Beatam Humilitatem Ordinis Vallis Vmbrosæ, de quibus fusius tractat Philippus Ferrarius in suo Cathalogo Sanctorum Italiæ, die 15. Maij, folio mihi 285. & 22. eiusdem mensis, fol. 363.

Ad Ecclesiam, in qua iacet corpus sancti Dominici, in nobilissima Ciuitate Bononiensi iterum redeundo, dicam, vt omnibus notissimum est, (quæ modo verò communiter appellatur sancti Dominici,) miror cur aliqui ausi sint affirmare corpus integrum Sancti Dominici esse in ciuitate Assisiaten. iuxta corpus sancti Francisci; eò magis, quia Bononiæ in eadem Ecclesia Sancti Dominici conspicitur palàm caput dicti Sancti, in techa argentea honorificentissimè conditum, extra arcam conseruatum in altari sanctarum reliquiarum, & omnes Scriptores vitæ eiusdem gloriosissimi Patris, præter Pontifices præmemoratos vnanimi consensu affirmant, quod corpus ipsius quiescit Bononiæ in Ecclesia sui Ord. miraculisque eximijs coruscat. præsertim Sanctus Antoninus, Vincentius Beluacensis, Petrus de Natalibus, Laurentius Surius, Lipomanus, & alij, quorum authoritatem cōfirmant literæ Clementis IV. directæ Magistro, & Fratrib. Ord. Pręd. quibus concedit, vt in Eccl. eiusdē Ord. ciuitatis Bononien. nobiliorem pro sanctissimo corpore Diui Dominici in sepulchro cōstituendo, ad eorum voluntatem eligant locū, in quem transferri possit corpus dicti Beati, harum litterarum expressam mentionem facit Leander Albertus de Viris Illustribus Ordinis Prędicatorum in vita S. Dominici, §. *aiunt me veritatem.*

§. 11. Frater Bartholomæus Episcopus Vicentinus Ordinis Prædicatorum in suis litteris datis Bononiæ *die 9. intrante Iunio 1267.* fidem facit, atque testatur in verbo veritatis, eodem anno, *die quinta Iunij, in festo Penthecostes*, Congregatis Patribus dicti Ordinis Prędicatorū Bononiæ pro celebratione Capituli Generalis, sub generalatu Fratris Ioannis de Vercello interfuisse translationi, secundo habitæ, de corpore eiusdem Sancti Patris Dominici in eadem Ecclesia Bononiensi Ordinis Prędicatorum, affirmans se vna cum Archiepiscopo Rauennaten. Philippo nuncupato, astantibus, & præsentibus Octauiano Episcopo Bonon. Thomasio Immolensi, Arnulpho Humanensi, & Aegidio Torcelensi, alijsq; ferè innumeris vidisse, & osculatos fuisse ossa corporis dicti sancti, ac deinde clausā fuisse per illos capsam, in qua erant, & asportata in arcam marmoream pretiosiorem, prout latius in dictis litteris, ad extensum relatis à Michaele Piò *libro 1. Virorum Illustrium Ordinis Prædicatorum, in nota a.* Idē habetur expressum in Annalibus Almæ Ciuitatis Bononiensis relatis ab eodē, vbi supra.

Idem affirmant nouissimè Franciscus Hæreus, Zaccharias Lipeloo, Carthusianus ad diem 4. Augusti, inter hos extat Philippus Ferrarius Seruita, in Catalogo Sanctorum, in Indice Alphabetico

tico nominum Sanctorum sub littera D. his verbis, *Dominicus Author Ordinis Prædicatorum*, Bonon. 4. *Augusti, corpus ibidem in propria Ecclesia*; idem asserit in Indice typographico, verbo *Bononia*, in Emilia, vbi agit de translatione eiusdem S. P. Dominici.

Punctum VII.

Continens veram intelligentiam quorumdam verborum S. Augustini.

§.12. Secundo obijciunt locum Diui Augustini asserentis, *multorum corpora venerantur in terris, quorum anima cruciantur in gehenna*. Cui argumento respondetur cum Bellarmino, & alijs ante ipsum, quod prædicta verba nequaquam inueniuntur in operibus Diui Augustini, dato autem quod essent verba eiusdem Sancti Augustini; vel alterius Doctoris Catholici animaduertendum est primo, quod in illis verbis non dicitur *Corpora Sanctorum, neque canonizatorum*, sed indefinitè *multorum corpora*, non se determinando ad hæc, vel illa. Secundo, prædicta verba veniunt exponenda de corporibus impiorum hominum, qui antiquitus, ac etiam nostris temporibus, superbissimis honorantur sepulchris, vel tertio interpretanda sunt de corporibus fraude aliqua hominum, pro corporibus Sanctorum dolosè suppositis, vel quarto, de falsis Martyribus Donatistarum, qui malè honorabantur ab hęreticis tanquam veri Martyres cum reuera, eorum animæ torquerentur in Inferno.

Punctum VIII.

Discrimen adducitur inter adorationem hostiæ, & Sanctorum canonizationem.

§.13. Tertium videtur idem iudicium fieri posse de hostia non consecrata, quæ tamen ex affectu veræ Religionis à fidelibus adoratur, ac si esset ritè consecrata, & de canonizatione, siue gloria Sanctorum; igitur non est vndequaque certa gloria Sanctorum canonizatorum.

Ad quod argumentum respondendum est, communem consensum omnium Theologorum semper fuisse, latũ, maximumque discrimen reperiri inter factum recensitum de hostia non consecrata, & illud canonizationis Sanctorum, quod apparet ex multis. Primò, quia error factus circa hostiam non cõsecratam prouenit à persona priuata, vtputa à tali Sacerdote, qui ob defectum potestatis, vel malitiam intentionis suæ, qua recedit ab intentione Ecclesiæ, ideò non rectè consecrauit; Canonizatio verò fit per Iudicem, atque Caput supremum totius Ecclesiæ, innumeris prius, vt copiosè dictum est adhibitis diligentijs, cui in tali actione assistit virtus, ac directio infallibilis Spiritus sancti, præcipuè in actu diffinitiuæ sententiæ de sanctitate, & gloria illius Iusti, qui tunc canonizatur. Secundo, apparet discrimen, de quo supra, quia factum de hostia non consecrata prouenit ex particulari defectu illius, vel alterius Sacerdotis, & hoc non pertinet per se ad statum communem totius Ecclesiæ, quemadmodum validissimis argumentis ex authoritatibus, & rationibus desumptis euidenter probatum est pertinere Sanctorum canonizationem, ne dum in

com-

communi, verum etiam in particulari huius, vel istius sancti

§.2. Hinc est, quod inter alios Ludouicus à Paramo Regni Siciliæ Inquisitor, *lib. 4. de origine sancti Officij Inquisitionis, quæstione 5. num.* 184. inquit, *Quoties Papa in Sanctorum canonizatione facit, quod in se est, Deus illum illuminat ne erret, cum sit caput totius Ecclesiæ, & agatur de re maximi momenti, quæ statum totius Ecclesiæ concernit.* Tertio, augetur idem discrimen, quia dum Pontifex canonizat aliquem Sanctum, assertiuè diffinit illum in particulari esse verè sanctum, & in gloria beatum, ideò ab hominibus colendum, & adorandum, non tamen Ecclesia proponit, siue diffinit, hanc, vel illam hostiam singularem esse adorandam, sed in communi tantum præcipit adorare omnem hostiam ritè, ac rectè consecratam, nulla in actu adorationis apposita conditione expressa. Diuus Thomas de hac materia disserit, 3. *sententiarum, distinctione 9. quæstione 1. artic. 2. quæstiunc. 6. in responsione ad secundum argumentum*, vbi verbotim docet, *Qui adorat hostiam non consecratam oportet eam adorare cum cōditione, videlicet si est rite cōsecrata, nō est tamen necesse, quod hæc conditio semper sit explicita, sed sufficit, quod habitu teneat illam.* Vnde non peccat adorans eam, (*scilicet hostiam non consecratam, quia non adorat puram creaturam, sed Christum secundum intentionem, quem ibi esse credit realiter sacramentaliter, quāuis Sacerdos quantum in se est, faciat populum idolatrare, quia offert ei puram creaturam ad adorandum.* Idem tradunt Riccardus 3. *sententiarum, distinctione* 24. idem quoque docet Gabriel *lectione* 50. explicans Alensem, & Sanctum Bonauenturam, quod solum loquantur de intentione habituali, quoties dicunt requiri intentionem adorandi hostiam, dummodo sit ritè, ac rectè consecrata.

§. 3. Ad illud verò, quod tangitur in eodem argumento, quod affectu veræ Religionis, mouentur fideles ad adorandū hostiam non ritè consecratam pro consecrata. Responderi potest, quod hoc interest inter virtutem Religionis, siue prudentiæ etiam infusæ, & pietatem fidei, quod pietas fidei nullo pacto potest inclinare ad falsum, neque practicum, neque speculatiuum; Virtus verò Religionis, siue prudentiæ, quamuis incliner fideles ad verum practicum, non tamen semper ad speculatiuum. Hinc oritur quod longè facilior est error hostiæ, qui prouenire potest ex obliuione, vel malitia Sacerdotis, qui data opera non intendit consecrare, quod nullo pacto habet locum in negotio, siue facto Canonizationis Sanctorum propter superius relata. Inquit enim Bannes inter alios 2. 2. *quæstione* 1. *artic.* 10. *dubio* 7. *circa finem*, §. *ad secundum argumentum, vers. & ideò nulla via sit credibile, quod Papa errare possit in canonizatione Sanctorum.*

Punctum IX.

Quomodo Ecclesia vtatur hominum testimonijs in Sanctorum Canonizatione.

3 QVarum est illorum, qui asserunt Ecclesiam Romanam, vt aliquem in numerum Sanctorum adscribat, vti hominum testimonijs, de vita, sanctitate, & miraculis Iusti canonizādi propter quæ testimonia, de se fallibilia errare potest.

§. 1. Ad quod breuiter respondetur primo cum Diuo Thoma quodlib. 9. art. 16. & alijs Theologis, negando consequentiam, eo quia in tali casu, siue facto canoni-

nonizationis Deus preſeruat Eccleſiam. atque Summum Pontificem, ne in conſimilibus per fallibile hominum iudicium fallatur. Secundo, pariter dicitur, quod diffinitio, ſiue iudicium, quod fit per Summum Pontificem, de ſanctitate, & gloria canonizandi in actu canonizationis non innititur ſolum, ac tantum teſtimonijs hominum, ſed principaliter diuinæ promiſſioni, tanquam cauſæ ſufficienti infallibilitatis: Chriſtus etenim pro Petro, & Succeſſoribus eius rogauit ne deficeret fides eius, neue in diffiniendo Summus Pontifex erraret, in his præcipuè quę pertinent ad fidem, & bonos mores, ad cultum diuinum, & imitationem vitæ Chriſtianæ; ideò cōmuniter Theologi aſſerunt cognitionē ſanctitatis illius, qui debet canonizari non pēdere ex diligentijs humanis, quæ paſſim fiunt, cum in illis, quæ reſpiciunt eſſentialia Canonizationis Spiritus ſancti virtus, aſſiſtentia, & impulſus adſint, per quæ omnis error longius excluditur, & ratio huius ea eſt, quia in eſſentialibus facti Canonizationis regitur Pontifex, ſecundum regulas à Sanctis Patribus traditas, quas ipſi collegerunt ex ſacra Scriptura, ſecūdum quam impoſſibile eſt errare.

Punctum X.

De cenſura propoſitionis contraria 6. Concluſ.

4 §. 1. QVintum, nonnulli dicunt nimis rigorosè in ſexta concluſione fuiſſe qualificatam propoſitionem negantem omnimodam infallibilitatem ſummi Pontificis Romani, in Sanctorum Canonizatione, cum ab antiquioribus Theologis, atque Canoniſtis, non inueniatur condemnata tanquam hæretica, neq; formaliter pronūciata, vt de fide.

Ad quod argumentum, reſpondeo, quod ſatis erat temporibus illis, vt fideles ſcirent, atque docerent, Papam non poſſe errare in Sanctorum canonizatione ad hoc, vt certo crederent ſanctitatē, & gloriam Sanctorum canonizatorum, prout de facto credebant, illoſque venerabantur, atque diligētius imitabantur, quia tamen proximè præteritis temporibus fuerūt hęretici ſequaces Vvicleph, Lutheri, Eraſmi, & aliorum, qui ad tantū exceſſum diabolicæ temeritatis peruenerunt, vt ſuperbè nimis, furijs inuecti (more hæreticorum) irriderent Eccleſiam, negantes poteſtatem canonizandi Sanctos, gloriam, & adorationem eorum per Eccleſiam ritè canonizatorum; ideò nouis ſuperuenientibus, & diligentius re perpenſa moderni Theologi ex verioribus principijs Theologiæ, in rigore pōderatis, collegerunt concluſiones circa materiam Canonizationis Sanctorum, clarius explicātes, quod antea non erat neceſſarium vt declararetur; quemadmodum poſt ſubortas hæreſes, quomodo Concilia etiam in dies contra pullulantes hæreſes, multa explicarunt, & declararunt veritates eſſe de fide; Ideò aliqui dixerunt hæreſim ſapere Lutheranorum, & aliorum hæreticorum propoſitionem negantem certitudinem canonizationis Sanctorū. Alij verò ſuperaddiderūt, continere errorem in fide, ac inſuper eſſe propoſitionem hæreticam, prout latius dictum eſt ad 6. concluſionem præcedentis capituli, inhærendo principijs ſemper, & doctrinæ antiquorum Patrū Theologorum, Scholaſticorum, & Canoniſtarum.

§. 2. Reſpondetur ſecundo, quod etiam antiqui Theologi, vt Ioannes de Neapoli, Sanctus Antoninus, Syluester, & alij, quos ſupra retulimus cap. 5. ad ſextam concluſionem, & alibi præſertim cap. 3. eandem cenſuram, & qualificationem tradi-

tradiderunt, quam nos adduximus in sexta conclusione, ad quorum firmitatem adducam, quæ tradit Pitigianus, vbi supra, distin. 25. quæst. 2. artic. 5. §. *Secunda Conclusio*, dum expressè inquit, *De fide est, Papam non posse errare in Sanctorum canonizatione, quia canonizatio annexam habet rem pertinentem ad fidem, protestationem, atque professionem fidei nostræ*, pro qua veritate adducit illud Sácti Hieronymi in epistola ad Philippenses dicentis, *Sanctorum fides, & cultus terminatur in Deum, Deus enim creditur mirabilis in Sanctis suis*, subdés, *Deus autem non colitur abstractè in Sanctis suis, aut metaphysicaliter, verum in illo certo homine, in illo, inquam, de quo habita est cognitio tractatus, atque determinatio ab* Ecclesia, *vt sit sanctus, & qui probatus est ab ea tanquam sanctus*, prosequitur ille, *igitur certus, puta Fräcíscus, Dominicus, siue quiuis alius colitur in diuinis mysterijs, aut Deus in illo, ex quo canonizatus est, neque conditionaliter colitur, sed simpliciter, ac assertiuè, quia sic simpliciter, ac firmiter creditur, sicut simpliciter asseritur Sanctus, vel Beatus.* hæc ille. Et §. *Idem sentit.* expressis verbis, addit quod Pater Corduba *libro 4. Quæstionum Theologicarum quæstione 12.* docet, quod etsi non sit certè hæreticum, est tamen valde probabiliter hæreticum, & certè impium, & contra pietatem fidei dicere, quod Ecclesia, siue Pontifex errare possit in Canonizatione Sanctorum, quæ pro maiori parte colligit ex Catharino lib. 1. de certa Sanctorum gloria, §. *Status ergo*, Vers. *Fides mea*.

Punctum XI.

Quomodo determinanda de fide contineantur in reuelatis in sacra Scriptura.

§. 3. Contra 6. Concl. iterum argumentatur. quidquid certa fide tenendũ est necesse est, vt sit reuelatũ diuinitus Ecclesiæ, sed nõ legitur hæc specialis reuelatio circa infallibilitatem iudicij Sũmi Pontificis Romani in actu canonizationis, ergo videtur dicendum canonizationem non esse de fide.

Ad quod breuiter respõdetur, quamuis nõ legatur in sacra Scriptura expressè reuelatio specialis, atque explicitè, de qua in argum. attamen in sacra Script. liquido apparet, tamquam diuinitus reuelatum, quod Petro, & Successoribus eius data sit necessaria potestas ad regẽdum, pascendumque gregem Domini, non solum pastu veræ fidei, sed etiam circa mores necessarios ad Fidelium salutem, quemadmodum in superioribus Capitulis pluries dictum est, atque probatũ, inter quæ connumeratur Sanctorũ Canonizatio, prout latius ibidem, & in reuelatione illorum continetur reuelatio pariter infallibilitatis, de qua in argumento, vel potest addi pro maiori claritate responsionis, quod hæc reuelatio specialis, de qua in argumento fortè inuenitur expressa in Sacra Scriptura, & in diffinitionibus Summorum Pontificum, vt latius dictum est *Capite 5. ad sextam Conclusionem*.

§. 4. Insuper arguunt ex author. D. Aug. 15. de Trin. dicentis, quod sola charitas diuidit inter filios Regni æterni, & filios perditionis æternæ, sed nullus per certitudinẽ scire potest sine speciali reuelatione diuina hunc, vel illum hominem habere, siue habuisse charitatem, per quam aliquis inter Sanctos numeratur, igitur videtur cõcludendum, quod Pa-

pa possit errare in Sanctorum Canonizatione.

Cui argumento breuiter respondetur dicendo, quamuis Papa non possit scire ordinariè, & regulariter per certitudinem causæ, siue à priori hunc, vel illum hominem habuisse charitatem, & esse sanctum, potest nihilominus hoc cognoscere à posteriori, siue ab effectu per opera bona ipsius de illo narrata, & sufficienter, atque euidenter demonstrata secundum formam Ecclesiæ Romanæ iuxta illud Christi, *Arbor bona bonos fructus facit*, quemadmodum arbor mala malos edit fructus, cum secundum Gregorium homil. de Spiritu sancto, probatio dilectionis exhibitio sit operis, & hoc sufficit vna cum alijs superius narratis, quod Papa non possit errare in Sanctorum canonizatione, præsertim autem propter impulsum Spiritus sancti, antea priuatim, & publicè inuocati, ac etiam per euidentiam miraculorum, per constantiam bonorum operum, vsque ad mortem inclusiue, per bonam famam, & alia consimilia.

Punctum XII.

Quomodo Papa possit esse certus de statu canonizandorum.

ADhuc proponunt alia argumenta, præcipuè contra illa, quæ dicuntur in quinto, & sexto capite, quod Papa non potest esse certus, dum viuit de suo statu, ergò multò minus de statu illorum, qui iam defuncti, canonizandi sunt.

Respondetur, negando consequentiam admisso antecedenti ordinariè, ac regulariter, ratio negationis ea est formaliter, quia in actu Canonizationis certificatur Papa de statu hominis canonizandi, nedum per Inquisitionem iuridicam vitæ, ac miraculorum illius, sed quia regitur speciali ductu, siue instinctu Spiritus sancti, qui omnia verissime, scrutatur etiam profunda Dei, cum ibi agatur de actione, quæ omni ex parte dirigitur ad edificationem fidelium, ad ampliationem, exaltationemquè fidei Catholicæ, & Sanctæ Matris Ecclesiæ Romanæ.

Punctum XIII.

De celebri fama sanctitatis canonizandorum.

6 §. 1. ALiud argumentum est. cognoscere sanctitatem illius, qui reputatur iustus, dum adhuc viuit non concernit statum fidei, cum de hora in horam (iuxta illud Christi, *nonnè duodecim horæ sunt diei?*) possit de bono in malum mutari; Voluntas enim hominis est deambulatoria vsq; ad mortem, igitur declarare aliquem mortuum, esse in albo Sanctorum conscribendum, non pertinet ad fidem.

Breuiter respondetur, concesso antecedenti, negando expressè consequentiã, ratio negationis est, quia statuere aliquẽ hominem laudabilis vitæ iam defunctũ in publicam, atque vniuersalem Ecclesiæ venerationem, adorationem, inuocationem, atque imitationem, statum fidei (modo superius exposito in 3. & 5. cap.) proculdubio concernit, quemadmodum insinuant multi ibidem citati Authores, præsertim Baptista Episcopus Vintimilien. & Panuinus de Canoniz. S. Bonauenturæ, ideò cognoscit Pontifex de tali canonizando quæ necessaria sunt ad illius canonizationem, absque errore; laudes enim Sanctorum, instinctu Spiritus sancti promit, atque enarrat Ecclesia.

Hinc

Hinc est, quod Ecclesia nunquam consueuit, quempiam canonizare, nisi prius certificata, de fama celebri sanctitatis canonizandi, orta apud Sapientes, & apud illos conseruata, ob multiplicitatem, atque continuitatem actorum excellentis virtutis, adiuncta patratione miraculorum attestantium vitæ sanctitatem vsque ad mortem inclusiuè, illius qui inter Sanctos referendus est (seclusa tamen reuelatione Diuina) ita communiter sentiunt Theologi, & Canonistæ, præsertim Augustinus de Ancona, de potestat. Ecclesiast. quæst. 15. artic. 3. (etsi neget aliquo modo miraculorum necessitatem,) idem colligunt nonnulli ex cap. *quatuor*, 12. quæst. 2. Innoc. & Ioan. Andr. cap. 1. de reliq. & venerat. Sanctorum, Butrius ibidem num. 7. & Aret. cap. *Venerabili. de test.* num. 1. Felyn. ibidem, & Abbas num. 1. Franciscus Panuinus in relat. Canon. S. Bonaenturæ quęst. 10. & Iacobus Castellanus tract. de Canonizatione Sãctorum q. 4. artic. 1. parum post exordium, §. *nec sufficit*, & q. 5. ideò rectè omnes concludunt solam fidem sine operibus (quæ mortua dicitur) non sufficere ad alicuius canonizationem. Et ad argumentũ de Innocentibus, quorum festa solemnizat Ecclesia respondent, in illis esse rationem specialem, quia scilicet vice Christi ab iniquo Rege occisi sunt, de quibus ait Sanctus Ioannes Chrysostomus homil. 3. in Matth. *Loquuntur sanguine, quod lingua non possunt, passione canunt, quod sermone non norunt, occisi prædicant, quod viui non poterant.* Et post pauca subdit: *O beata lactentium gloria, quibus pro Christo contigit dedicare martyria*, quibusdam alijs interiectis concludit. *Transmittit infantes, infans Christus ad cœlum.*

Tandem arguunt dicendo, non desunt quamplures Doctores Catholici asserentes, Papam errare posse in Sanctorum canoniz. igitur, &c.

Ad hoc argumentum responsum est sæpè, præsertim ad calcem capit. 5. Sed additur secunda responsio præuia distinctione, siue numeratione illorum, quæ ordinariè requiruntur in canonizatione Sanctorum, quæ sunt quatuor.

Punctum XIV.

De actibus præcedentibus actum solemnis Canonizationis.

8 §.1. Primum Inquisitio per testes iuratos de sanctitate, virtute, & fama, & miraculis illius, qui venit canonizandus. Secundum, relatio facienda per Commissarios Apostolicos. Tertium, discussio per Dominos Cardinales, resultantium ex iam captis, & benè formatis processibus. Quartum, & vltimum, determinatio, quæ fit solemniter præmissis præmittendis, de quibus alias dictum est; Responsio igitur in hoc præcisè consistit, vt authoritates Doctorum, de quibus in argumento, interpretandæ sint in ordine, nõ ad omnia quatuor iam adducta, sed solum, ac tantum in ordine ad illa tria priora, vel ad vnum tantum illorum, in determinatione enim finali non potest errare Pontifex, vti euidentius, sæpiùs demonstratum est cap. 3. & cap. 5. præsertim ad sextam conclusionem, & in hoc eodem cap. Ideò orationes priuatas, & publicas, cum alijs quoque præmittit Ecclesia, antequam deueniat ad quartum superiùs recensitum.

§.2. Quibus addi potest, dato igitur, siue admisso errore vno, vel altero circa tria priora, vel alterum illorum, adhuc Papa non erraret circa determinationem finalem Canonizationis Sanctorum, propter superiùs toties repetita, & optimè

firmata; manifestum est enim aliquando ex præmissis etiam falsis posse inferri veram conclusionem, quæ tunc non dependeret ab illis præmissis, ita quoque à simili, posito casu erroris, de quo supra, determinatio Papæ non dependeret à prioribus illis tribus iam enumeratis, sed ab instinctu solo Spiritus sancti, quo tunc dirigitur; ideò impossibile est omninò, vt Papa erret in Decretis fidei, siue morum, quæ concernunt statum cōmunem totius Ecclesiæ, & fidelium salutem.

Punctum XV.

De Testibus examinatis ad effectum canonizationis.

§. 3. POtest secundo responderi, quod ex singulari Dei prouidentia nunquā labefactata, neque infirmata est fides ab hominum testimonijs semel in iudicijs Canonizationis Sanctorum ritè, & in veritate suscepta, credendum est in tali casu, quod si ex malitia, vel aliqua alia humana passione deponerent testes aliquām falsitatem, Deus aliquo signo euidenti id patefaceret ante actum canonizationis, vt latiùs dictum est superiùs, prȩsertim ad caput 6. num. 2.

Hinc est, quod asserit inter alios Petrus Galesinius par. 3. de Canonizatione Sancti Didaci, Romæ impressa ex Typographia Vaticana, 1598. numero sexto, §. *cuius singularis*. Vbi inter alia tradit, inde posse desūmi certissimum argumentū de singulari Dei prouidentia, in negotio canonizationis circa veritatem testium, addens quod disertissimi viri rē totam hanc, nō probabiliter solùm, sed necessario demonstrant, non posse scilicet euenire errorē alicuius momenti in re tanti ponderis,

Punctum XVI.

Enumerantur quamplures Authores expresè asserentes, Papam non posse in Sanctorum canonizatione errare.

§.4. NAm canonizatio, vt frequenter dictum est, videtur ad fidem pertinere, vt expresè asserit inter alios Iacobus Castellanus in suo tractatu de Canoniz. Sanctorum, quæst. vltima, §. *Sed canonizatio*. Nam inquit, *Honor, quem Sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus secundum S. Thom. quodl. 9. art. vltimo*, subdens immediatè, *Sancti proponuntur ab omnibus adorandi, & in necessitatibus inuocandi, vt exemplar fidei, & sanctæ vitæ, secundū Ioannem de Neapoli quodlib.* 11. Addit etiam tertiam rationem sui dicti, *quia miracula, de quibus inquiritur in canonizatione, debent esse ad fidei corroborationem, secundum Gloss. in cap.* 1. *de reliqu. & vener. Sanctorum, libro* 6. ex quibus tandem concludit, Ergo *Ecclesia in canonizatione Sanctorum non potest errare*. Vt verò ipsemet Author magis declaret, se in hoc particulari sentire cum D. Thom. subdit, *ideò S. Thom. in quodlib. 9. art. vlt. dicit, quod aliquid potest iudicari possibile, secundum se consideratum, quod relatum ad aliquod extrinsecum impossibile inuenitur*. Ex qua doctrina colligit per modum consequentiȩ, *Igitur iudicium eorum, qui præsunt Ecclesiæ; si personæ eorum tantum respiciātur potest errare: si verò consideretur diuina prouidentia, quæ Ecclesiam suam Spiritu sancto dirigit, vt non erret, sicut promisit Ioan.* 14. *quod spiritus adueniens doceret omnem veritatem de necessarijs, scilicet ad salutem, certum est, quod iudicium Ecclesiæ vniuersalis errare in his, quæ ad fidem*

dem pertinent, impossibile est. Et post multa subdit, *Ioan. de Neapol. quodlib. 11. ponit canonizationem in secundo genere eorum, quæ fiunt per Papam, idest, in pertinentibus ad fidem, & vniuersalem Ecclesiæ statum.*

§. 5. Eadem quo ad substantiam docuerat August. de Ancona, de Author. Eccles. q. 14. art. 3. S. Anton. in Summa par. 3. tit. 12. cap. 8. §. 2. Caiet. de Indulgen. cap. 8. Driedo de dogmatibus, & libris Apocri. cap. 1. Couarr. var. lect. lib. 1. cap. 10. num. 13. vbi reijcit opinionem Felyn. contrarium asserentis, Turrecr. in defensorio reuelat. S. Brigittę cap. vlt. Thom. Vualden. de sacramen. tomo 3. tit. 14. cap. 122. Sylu. in Summ. verb. *Canonizatio*, numer. 2. Canus de locis Theol. cap. 5. Viguer. instit. Theolog. de virtute fidei, cap. 10. §. 8. vers. 14. Arag. 2. 2. q. 1. art. 10. tit. de Summo Pontifice, concl. 2. Bannes ibidem dub. 7. conclus. 7. Card. Bellarm. lib. 1. de beat. sanct. cap. 9. Turria. 2. 2. disput. 16. de potest. Pontif. in ordine ad fidei doctrinam, dub. 4. & disp. 17. dub. 5. & 6. Valen. ibidem q. 1. art. 10. Azor. instit. moral par. 2. lib. 1. cap. 16. & 17. Io. Baptista Signius de reliqu. capit. 4. Maluezius de canoniza. Sanct. dub. 3. num. 47. Panuinus in relat. S. Bonauen. Card. Tuscus in repert. ver. canonizatio, num 5. vbi citat inter alios Cather. de sanct. glor. §. *venio nunc ad authoritates.* Et Angel. Rocha de canon. Sanct. cap. 39. & 40. Inter hos etiam enumerat Fęlix Contelorius in suis notationibus manuscriptis ad tract. de canoniz. Sanct. Castellani, vbi supra, Seraphinũ Razium de locis Theolog. lib. 5. prælect. 8. & Felyn. in cap. venerabili, nu. 2. cum sequenti additione, *licet ipse teneat contrariũ de testibus*, videlicet Felyn.

Quapropter Cardinalis Turrecrem. sacri Ordinis Prędicatorum, vbi supra, in Sum. de Eccles. capit. 108. & 109. innixus multiplici authoritati sacrę Scripturæ, Sanctorumque Patrum, necnõ validissimis rationibus ibidẽ ab eo adductis, & ritè explicatis, euidenter probat, tanta soliditate veritatis, Apostolicum Thronum clementia diuina esse confirmatum, vt Iudicium eius in his, quę fidei, salutisque hominum necessaria sunt, à veritate errare non possit, inter quæ proculdubio connumeranda est Sanctorum canonizatio propter superius adducta, & sufficienter demonstrata. Hæc itaque cum alijs superius adductis, atque euidenter demonstratis cap. 1. 3. 5. & 6. sufficere possunt, vt fiat satis ad proposita argumenta; & ad alia eiusdem generis, quæ breuitatis causa omissa sunt.

SVMMARIVM APPENDICIS

Ad Septimum Caput.

1 *De quibusdam virtutibus necessarijs in canonizandis.*
2 *De virtute humilitatis, cui primus debetur locus, inter alias virtutes.*
3 *Humilitas dicitur simul fundamentum, & altitudo aliarum virtutum.*
4 *Ostenditur via, qua peruenitur ad gradus humilitatis.*
5 *Describitur quomodo temperantia sit virtus connumeranda inter Virtutes Cardinales.*
6 *Diffinitur quid sit fortitudo.*
7 *Explicatur quomodo fortitudo sit potior inter virtutes Cardinales.*
8 *Declaratur quid sit iustitia, & quomodo complectatur alias virtutes.*
9 *Assignatur subiectum illius.*
10 *Demonstratur quomodo iustitia præmineat inter alias virtutes.*
11 *De iustis nonnulla dicuntur collecta ex sacra Scriptura.*

De vir-

12 *De virtute prudentiæ necessaria in famulis Dei, adducitur diffinitio siue descriptio.*

13 *Ostenditur quomodo prudentia sit virtus specialis distincta ab omnibus virtutibus.*

14 *Demonstratur quomodo prudentia non præstituat finem alijs virtutibus, sed solum disponat de illis, quæ sunt ad finem.*

15 *Assignatur multiplex genus prudentiæ, & demonstratur, quomodo vera, & perfecta prudentia sit in bonis, & perfectis, non autem in peccatoribus.*

16 *Explicatur sensus verborum*, filij huius seculi, prudentiores filijs lucis sunt.

17 *Proponitur, atque resoluitur difficultas quedam apparens, in verbis D. Thomæ circa prædicta.*

18 *Assignantur loca in particulari, in quibus agitur de prædictis virtutibus in speciali.*

APPENDIX AD SEPTIMVM CAP.

Sectio Prima.

De quibusdam virtutibus necessarijs in Canonizandis.

1 FRequenter enim in Superioribus Capitulis, & appendicibus occasione declarationis eorum de quibus ibidem agebatur, nonnulla adducta fuere circa virtutes hæroicas, quibus necessario ornati esse debent canonizandi, quamuis, vt plurimum in communi, nam de aliquibus, vt puta de fide, spe, charitate, perseuerantia, & alijs in particulari etiam actum est. Quia tamen modo sacra Congregatio rituum, Rotaque Romana in examine sanctitatis beatificandorum, vel canonizandorum, ad speciales virtutes descendit, præsertim ad Theologicas, ac etiam Cardinales, & de annexis ad illas inquirit, vt clare habetur in relationibus nouissime editis ad effectum, vt supra, quemadmodum cunctis patet, præsertim in illa Beati Thomæ de Villanouâ, Archiepiscopi Valentini Ordinis Sancti Augustini, B. Andreæ Corsini Episcopi Fesulani Ordinis Carmelitarum, in illa Sancti Bonauenturæ, Sancti Ignatij, S. Francisci Xauerij, B. Aloysij Gonzagæ, B. Ludouici Beltrandi, B. Paschalis Baylon, Sancti Isidori, & Sanctæ Theresæ.

Sectio Secunda.

De humilitate.

2 CVm autem inter has virtutes necessarias in canonizandis primus locus debeatur humilitati, quæ dicitur, & est vera virtus, vt optime demostrat S. Thom. 2. 2. quæst. 161. art. 1. per totum, maximè in arg. sed contra. Dum ex authoritate Origenis hom. 8. in Lucam in exposit. illorum verborum Lucæ 1. *Respexit humilitatem ancillæ suæ*, expressis verbis inquit, *humilitas propriè in Scripturis, vna de virtutibus prædicatur: Ait quippe Saluator discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*. repetit in corpore eiusdem, art. & in respons. ad argum. & ad quintum argumentum satisfaciens cuidam obiectioni fundatæ in doctrina Philosophi 2. Ethicorum, inquit, *humilitas autem, secundum quod est specialis virtus, præcipuè respicit subiectionem hominis ad Deum, propter quem etiam alijs humiliando se subijcit*. Et in respons. ad 3. dicit: *Quod humilitas reprimit appetitum, ne tendat in magna præter rationem rectam*. Denique in respons. ad omnia argumenta, semper efficaciter concludit S. Thom. vt optimè ponderat Caiet. ad calcem cômentarij præcitati art. esse principale in humilitate quatenus specialis virtus est, vt dicat *subiectionem*, hinc est quod S. Bernardus de humilitate dicebat. *Est autem virtus, qua*

qua verissima sui cognitione, sibi ipsi quilibet vilescis, estquè contemptus propriæ excellentiæ.

3 Humilitas est fundamentum, simulquè altitudo aliarum virtutum, dicente S. Gregorio hom.4. Domin.de Aduen. *qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum pulverem portat.* Et S. August. de verbis Domini. *Cogitas magnam construere fabricam celsitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis*, & S. Ambros. super Lucam, *nihil excelsius humilitate, quæ quasi semper superior nescit extolli, quia nemo id affectat, quod infra se iudicat,* hinc est quod Iob 5. dicitur, *qui ponit humiles in sublime, & mœrentes erigit sospitate.* & Ps. 112. *Suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem,* (idest humilem, ita omnes Sancti Patres interpretantur) *vt collocet eum cum principibus,* & Prouerb. 5. *gloriam præcedit humilitas.* Tandem Saluator noster, qui cũ in forma Dei esset, pro nostra salute semetipsum exinaniuit, & humiliauit, factus obediens vsque ad mortem crucis. Matth. 11. dicebat; *Discite à me quia mitis sum et humilis corde,* & Matth. 23. *qui se humiliauerit, exaltabitur.*

De qua virtute humilitatis ex D. Gregor. 34.moral.cap.6. & D. August. lib. de pœnit.cap.1.& lib.1.de serm. Domini in monte, cap.9. inquit, S. Tho. vbi supra, art.2. quod propriè est directiua motus appetitus, & art.5. in corp. & in respons. ad argum. innixus pariter testimonijs sacræ Scripturæ, S. Io. Chrisostomi, & S. August. per modum conclusionis, inquit S. Thom. *Ideò post virtutes Theologicas, & virtutes intellectuales, quæ respiciunt ipsam rationem, & post iustitiam, præsertim legalem, potior cæteris, humilitas.*

4 Ad gradus vero multiplices humilitatis, quos passim Doctores antiqui, & moderni abundè referunt, & ad numerũ duodenarium illos reducit S. Benedictus, duplici via peruenitur principaliter, dono gratiæ, & humano studio. Ex S. Tho. vbi supra, art.6. in respons. ad 2. argum. inter modestiæ, vel temperantiæ partes connumeratur. Origen. hom. 8. super Lucam, & S. Thom. vbi supra, art. 4. in corp.

Sectio Tertia.

De temperantia.

5 DE hac igitur alia virtute necessaria in canonizandis, quæ temperantia ab omnibus appellatur, quod nomen temperancia σωφροσύνη, idest temperatus dicitur. ideò S. August. lib. de moribus Ecclesiæ; *vir temperatus* (inquit) *in rebus huius vitæ habet regulam, vtroque testamento confirmatam, vt eorum nihil deligat, nisi per se appetendum putet,* & S. Thom. ex D. Dionisio de de diu. nom. cap. 4. colligit vti videre est 2. 2. quæst. 141. art. 1. in corp. & in respons. ad argum. temperantiam esse virtutem, quę inclinat ad id, quod est secundum rationem, dicens: *nam in eius nomine importatur quædam moderatio, seu temperies, quam ratio facit.* Ex quibus infert per modum necessariæ cõsequentiæ, *& ideò temperantia est virtus.* Quod ante illum expresse docuerat S. August. lib. 6. musicæ cap. 15. dicens: *ea est virtus, quæ temperantia nominatur,* & S. Greg. lib. 2. moral. cap. 36. ponit temperantiam inter virtutes principales, & S. Thom. vbi supra, art. 7. in corp. postquam diffiniuit virtutem principalem, & Cardinalem, reputando pro vno, & eodem virtutem esse principalem, & Cardinalem, ait, quod virtus principalis, seu Cardinalis illa dicitur, *Quæ principalius laudatur ex aliquo eorum, quæ communiter requiruntur ad rationem virtutis,*

tutis; Tandem concludit, *ideò temperantia ponitur virtus principalis seu Cardinalis*, & art. 8. eiusdem quæst. præsertim in respons. ad 3. argum. ex quampluribus propositionibus in eodem art. ab ipso adductis, & stabilitis, tandem concludit, *undè simpliciter fortitudo est potior, licet quoad aliquid possit dici temperantia potior, non solum fortitudine, sed etiam iustitia*.

Sectio quarta.

De Fortitudine.

6 DE fortitudine itaquè necessaria, & ipsa in canonizandis, præsertim in Martyribus, de quibus multa dicentur in sequenti capite, cuius nomen deriuatur à græco ἀνδρεία, quod significat fortem, siue virilem. fortitudo quidem inter virtutes necessariò connumerari debet, ex testimonio S. August. lib. de moribus Eccl. cap. 15. & clarius, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 123. art. 1. ad calcem corp. dum inquit, *Vnde manifestum est, quod fortitudo est virtus, inquantum facit hominem secundum rationem esse*, quam etiam virtutem specialem appellat, vt potè materiam determinatam habentem art. 2. eiusdem quæst. innixus præsertim authoritati S. Greg. lib. 22. moral. cap. 1. ideò Prouerb. 8. dicitur; *Mea est æquitas, mea est prudentia, & mea est fortitudo*. Hoc est, à Deo virtutum datore conferuntur. Conuenit virtus hæc cum magnanimitate in modo, & forma; differt tamen in materia ex D. Thom. 3. senten. dist. 3. quæst. 33. art. 3.

7 De qua etiam inquit S. Thom. 2. 2. quæst. citata, art. 12. innixus præsertim authoritati S. Ambrosij, lib. 1. de offic. cap. 35. & cap. 28. & ex Aristotele 1. Rethor. *inter virtutes Cardinales potior est prudentia, secunda iustitia, tertia fortitudo, quarta temperantia, & post has cæteræ virtutes*. Et in respons. ad 1. argum. eiusdem art. *magis* (inquit) *est mensuranda magnitudo virtutis secùdum rationem boni, quàm secundum rationem difficilis*, & in respons. ad 3. *Laus fortitudinis dependet quodammodo ex materia*. Vbi referens authoritatem S. Ambr. loco supra citato, addit, *quod fortitudo sine iustitia, iniquitatis est materia*. Statim subdens, *quo enim validior est, eo promptior, vt inferiorem opprimat*. Fortitudo etenim, vt colligit D. Thom. Ex Andronico, & D. August. lib. de mor. Ecclesiæ, cap. 22. virtus fortitudinis est circa timores periculorum mortis, & art. 6. ad calcem corp. concludit. *Principalior actus fortitudinis est sustinere, idest immobiliter sistere in periculis, quam aggredi*. Et in respons. ad 1. argum. eiusdem art. assignat triplicem rationem, ob quam sustinere est difficilius, quam aggredi; prima est, præsupposito quod semper, aut frequenter inuadens sit fortior, quia difficilius est pugnare cum fortiori, quàm cum debiliori; secunda quia ille, qui sustinet, iam sentit pericula imminentia, tertia quia sustinere importat diuturnitatem temporis, sed aggredi potest aliquis ex subito motu.

Sectio Quinta.

De Iustitia.

8 PAriter de iustitia, per quam iustorum operationes fiunt, originem habet à nomine græco δικαιοσύνη, quod iustè significat, ideò Cic. lib. 1. de offic. magnum splendorem illam appellat, ex quo viri boni nominantur, & lib. 3. Rethor. iustitia est æquitas, ius vnicuiq; rei tribuens pro dignitate cuiuscumque, & S. Ambros. lib. de offic. malè se rectum

ctum

ctum putat, qui regulam summæ rectitudinis ignorat. & S. Hieronym. ad Demet. *Omnes virtutum species vno iustitiæ nomine continentur*. & S. Bernardus, Iustitia est reddere vnicuique, quod suũ est. Cassiod. in Psal. Iustitia non nouit, patrem, non nouit matrem, veritatem nouit, personam non accipit, Deum imitatur. Et Lactan. Firm. de diuin. instit. lib. 5. cap. 3. Iustitia quamuis omnes simul virtutes amplectatur, duæ tamen sunt omnium principales, quæ ab illa diuelli, separarique non possunt, *pietas, & æquitas*. His enim duobus fontibus constat tota iustitia, merito itaque dicebat Regius Vates: *Domine memorabor iustitiæ tuæ solius*.

9 Hinc est quod D. Tho. 2. 2. q. 58. art. 3. Ex D. Greg. lib. 2. moral. cap. 36. ex Cic. de offic. & alijs, concludit iustitiam esse virtutem, maximum in se continẽs splendorem, cuius subiectum est voluntas, ideò à Sancto Anselmo in dial. de ver. cap. 13. appellatur rectitudo volũtatis, & Philosophus 5. Ethic. eam diffinit per actum voluntatis. Et S. Thomas idem sentit, vbi supra art. 4. & in resp. ad primum argumentum, satisfaciens obiectioni eorum, qui dicebant, iustitiam significare veritatem, cuius sedes est, non in voluntate, sed in intellectu, dicit, *Quia voluntas est appetitus rationalis, ideò rectitudo rationis, quæ veritas dicitur, voluntati impressa, propter propinquitatem ad rationem, nomen retinet veritatis, & inde est, quod quandoque iustitia veritas vocatur*. & art. 1. in respons. ad 2. dixerat, quod iustitia non est essentialiter rectitudo, sed causaliter tantum. *Est enim* (inquit ille) *habitus secundum quem aliquis rectè operatur, & vult*. Et art. 1. eiusdem quæst. postquam in corpore dixit, proprium actum iustitiæ nihil aliud esse, quam reddere vnicuique quod suum est, in respons. ad primum argumentum, inquit, *Iustitia cum sit virtus Cardinalis, quædam aliæ virtutes secundariæ adiunguntur, sicut misericordia, liberalitas, & aliæ huiusmodi virtutes*, de quo latius S. Thom. 2. 2. q. 80. artic. 1.

10 Ex prædictis quoque infert S. Thom. vbi supra, quæst. 58. art. 12. Iustitiam præeminere inter virtutes morales, & pro ratione assignat, quoniam iustitia est vtilis in bello, & in pace, & in resp. ad primum argumentum, comparans iustitiam liberalitati, ait, *etsi liberalitas de suo det, tamen hoc facit, inquantum in hoc considerat propriæ virtutis bonum: Iustitia autem dat alteri quod suum est, quasi considerans bonum commune*. Et in respon. ad secundum argumentum asserit, magnanimitatem superuenientem iustitiæ augere bonitatem illius, hac tamen cautela, quod magnanimitas sine iustitia, virtutis rationem non habet. Ideò Aristot. lib. 5. Ethicorum cap. 3. affirmabat, quod omnium virtutum sola iustitia in bonis alienis diceretur, quia non ad suum commodum, sed ad aliorum, omnia confert. Et post multa concludebat, & *Hæc ipsa iustitia non est pars virtutis, sed virtus vniuersa, & iniustitia ei opposita, non pars vitij est, sed vniuersum vitium*. cap. 1. & 2. *quod iustitia est communis virtus*. Hinc est, quod S. Thom. 2. 2. quæst. 59. artic. 1. in respons. ad secundum argum. *Iniustitia* (inquit) *etiam particularis opponitur indirectè omnibus virtutibus, inquantum scilicet exteriores etiam actus pertinent ad iustitiam*, & Sanctus Hieronymus ad Demetriadem, *Omnes virtutum species, vno iustitiæ nomine continentur*, quod copiosius declarauerat sanctus Thomas q. 58: art. 9.

11 De Iustis dicitur, Prouerb. 4. *Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectam diem*. Pro-

Prouerb. 10. *memoria iusti cum laudibus, & nomen impiorum putrescet*, item Prouerb. 30. *fructus iusti lignum vitæ*, & Ezechiel 18. *iustitia iusti super eum erit & impietas impij super illum erit*, ac Matth. 45. *Iusti autem ibunt in vitam æternam*. Ideò iusti diliguntur à Deo iuxta illud Psalm. *Dominus diligit Iustos*, à Domino proteguntur iuxta illud Prouerb. 10. *Iustia liberabit à morte*, tandem ad vitam æternam perducuntur iuxta illud Psalm. iusti autem hæreditabunt terram, & inhabitabunt in sæculum sæculi super eam.

Sectio Sexta.

De Prudentia.

12 DE virtute prudentię differendum est, necessaria in Canonizandis, præsertim ad ordinem Confessorum, & virginum, quam iusti, amicam, dilectam appellant iuxta illud Prouerb. 6. *Dic sapientiæ soror mea es, & prudentiam voca amicam tuam*. Et de vnoquoquè iustorum dicitur Lucæ 12. *Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*, & Prouerb. 9. *scientia sanctorum prudentia*.

Hæc enim virtus, qua vniuersa ad rationis normam diriguntur, est per quam nociua vitantur, & vtilia procurantur ex Isidoro, lib. Ethymolog. duplexque munus amplectitur, recordationem scilicet præteritorum, & ordinationem præsentium. Addunt aliqui tertium, futura scilicet præcauere. Ideò Prouerb. 2. dicitur: *prudentia seruabit te, vt eruaris à via mala*, & ibidem cap. 14. *Qui patiens est multa gubernatur prudentia*, & Ecclesiastici 21. *Ornamentum aureum prudenti*, & Sapientiæ 6. *Melior est sapientia quam vires, & vir prudens quam vir fortis*. Hinc est quod Christus Matth. 10. in persona Apostolorum, ac Discipulorum suorum iustos, quoscumque monebat dicendo: *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut Columbæ*. Super quibus verbis dicebat S. Hieronymus assignans rationẽ moniti, seu mandati Saluatoris secundum aliquos, *quia prudentia absq; bonitate, malitia est, & simplicitas absque ratione, stultitia nominatur*.

13 Est enim prudentia virtus specialis distincta ab omnibus virtutibus intellectualibus, & moralibus, vt optime demonstrat ratione, & authoritate S. Tho. 2.2. quæst. 47. art. 5. in corpore & in responsi ad secũdum argum. eiusdem art. postquàm dixit prudentiam adiuuare omnes virtutes, & operari in omnibus, satisfaciens obiectioni eorum, qui dicebant prudentiam propter hoc non posse dici virtutem specialem ait, *Nihil prohibet in aliquo genere esse aliquam speciem, quæ aliqualiter operetur in omnibus speciebus eiusdem generis. Sicut sol aliqualiter influit in omnia corpora*. Qua propter dicebat S. Greg. lib. 2. moral. cap. 26. prudentiam, temperantiam, fortitudinem, & iustitiam esse quatuor virtutes. Intellige speciales, & distinctas inter se formaliter. Ad claritatem horum reduci possunt aliqualiter illa, quæ tradit Caietanus ad art. prædictum circa respons. ad tertium argumentum dum inquit. *Prudentia habet, vt respiciat verum, vt verum, & propterea ponitur inter intellectuales virtutes, & respicit verum, vt bonum, & propterea connumeratur virtutibus moralibus, & ponitur prima uirtus Cardinalis, & ne duas rationes formales uni habitui tribuas, quas uni potentiæ non licet tribuere. Memento quod non secundum idem hac verificantur, sed prudentia secundum cognitionem, respicit verum, secundum præceptum, seu applicationem respicit bonum, & similiter prudentia secun-*

cundum id quod habet ex intellectu respicit verum secundum id quod habet ex appetitu respicit bonum. Est enim perfectio intellectus, vt subest appetitui recto. Commune est autem subordinatis posse habere plures rationes. Optime ergo posita est differentia inter prudentiam, & moralem virtutem. *Quia illa veri, ista boni, neque enim obstat, quod illa boni, & veri, ista autem boni tantum.*

14 Querenti vero, an prudentia præstituat finem virtutibus moralibus. Respondendum est negatiue cum Diuo Thoma, vbi supra articulo sexto in corpore, & in responsione ad primum argumentum, hoc vno addito, quod prudentia solum disponit de illis, quæ sunt ad finem. Et declarans idem Sanctus Doctor, quomodo prudentia sit principalior inter alias virtutes, præsertim Cardinales, prima, secundæ quæstione sexagesimaprima, articulo secundo in responsione ad primum argumentum, inquit. *Prudentia est sipliciter principalior omnibus* (Scilicet virtutibus Cardinalibus) *Sed alia ponuntur principales, vnaquaque in suo genere*; Declarans pariter Sanctus Thomas quomodo prudentia respiciat futura, secunda secundæ, quæstione quadragesimaseptima, articulo primo in responsione ad secundum argumentum ait. *Prudens considerat ea, qua sunt procul inquantum ordinantur ad adiuuandum, vel impediendum ea, quæ sunt præsentialiter agenda.*

Nam idem Diuus Thomas vbi supra articulo quinto in responsione ad tertium argumentum declarans quomodo agibilia sint materia prudentiæ, inquit; *Agibilia sunt quidem materia prudentiæ secundum, quod sunt obiectum rationis, scilicet sub ratione veri. Sunt autem materia moralium virtutum secundum, quod sunt obiectum virtutis appetitiuæ scilicet sub ratione boni.*

Et art. 12. eiusdē quęstionis in copore postquàm dixit prudentiam in ratione consistere, regere vero, seu gubernare propriè rationis esse, tandem concludit, quod *prudētia in principe est ad modū artis architectonicè, in subditis autem admodum artis manu operantis.* Vt in 6. Ethic. cap. 8.

15 Denique Sanctus Thomas vbi supra postquàm distinxit Prudentiam in triplici ordine, in illam scilicet, qua disponuntur ea, quæ sunt congruentia alicui fini, etiam mala, quam Apostolus ad Rormanos octauo, prudentiam carnis, quę mors est, appellat, quæuè propriè non est, sed solo nomine, vel similitudine prudentia dicitur. In secundo genere statuit illam prudentiam, quæ etsi vera prudentia nuncupetur, quia adinuenit vias acomodatas ad finem verè bonum, est tamen imperfecta. Primo quia bonum, quod sibi præfigit pro fine, non est communis finis totius humanæ vitæ, sed alicuius specialis negotij. Secundo quia deficit in principali actu prudentiæ (qui est præcipere, vt docet Aristoteles sexto Ethicorum, capitulo decimo; & vt latius demonstrauit Sanctus Thomas multis argumentis in hac eadem quæstione præcitata quadragesimaseptima, articulo octauo per totum) cum aliquis rectè consiliatur, & bene iudicat de ijs, quæ pertinent ad totam vitam, sed non efficaciter præcipit, intellige executione eorum. In tertio denique ordine collocatur prudentia illa, quæ dicitur, & verè, est perfecta prudentia, quæ ad bonum finem totius vitæ rectè consiliatur iudicat, & præcipit, *Et hæc sola* (inquit Diuus Thomas, vbi supra quæstione 47. articulo 13. in corp.) *dicitur prudentia simpliciter, quæ in*

peccatoribus esse non potest, prima autem prudentia est in solis peccatoribus, prudentia autem imperfecta est communis bonis, & malis, maxime illa, quæ est imperfecta propter finem particularem, subdens immediatè; *Nam illa, quæ est imperfecta propter defectum principalis actus, etiā non est nisi in malis.*

16 Et in respons. ad primum argumentum satisfaciens obiectioni eorum, qui opponebāt dictum Saluatoris Lucæ 16. *Filij huius sæculi prudentiores Filijs Lucis in generatione sua sunt*; Quæ priora verba à Sanctis Patribus interpretantur de peccatoribus, ideò dicit quod verba illa Saluatoris intelligi debent de prudentia primi ordinis superius explicata, & in signum huius subdit Sanctus Thomas. *Vnde non dicitur simpliciter, quod sint prudentes, sed in generatione sua.* Et Caietanus ad eundem art. mouet dubium illudquè resoluit, quomodo scilicet prudentia vera, & perfecta nō inueniatur in peccatoribus, cum superius determinauerit S. Thomas virtutes morales posse esse, absquè charitate.

17 Cui difficultati satisfacit dicendo, quod sermo literæ articuli S. Doctoris formaliter intellectus est verissimus, subdens; *Quod scilicet prudentia infusa nō potest esse in peccatoribus simpliciter.* Et post aliqua animaduertit. *Memento quod peccator respectu prudentiæ acquisitæ, & infusæ, non eodem modo sumitur: quia vnicus actus imprudentiæ tollit infusam, non autem acquisitam.* Statim addens; *Et quia author* (idest Sanctus Thomas) *Theologicè loquitur de prudentia infusa, & peccatoribus idest, existentibus in mortali peccato, ideò, &c.* Ac si diceret, simpliciter profert conclusionem de prudentia vera, & perfecta, quæ nequit poni in peccatoribus. Hinc est quod S. Thom. in respons. ad tertium argumentum eiusdem citati articulo 13. postquam dixit peccatores posse esse bene consiliatiuos ad aliquem finem malum, vel ad aliquod particulare bonum, subdit immediatè. *Ad finem autem bonum totius vitæ non sunt bene consiliatiui, quia consilium ad effectum non perducunt*, addens. *Vnde non est in eis prudentia, quæ se habeat solum ad bonum; sed sicut Philosophus dicit in 6. Ethicorum, est in talibus dynotica, idest naturalis industria, quæ se habet ad bonum, & malum, vel astutia, quæ se habet solum ad malum, quàm supra diximus falsam prudentiam, vel prudentiam carnis.*

Ideò Beatus enunciatur, qui abundat prudentia, intellige semper de perfecta iuxta illud Prouerb. 3. *Beatus homo, qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia*, & Ecclesiastici 21. *verba prudentum statera ponderabuntur.*

18 De prædictis pertractant expositores D. Thomæ locis supra citatis, & omnes Summistæ in proprijs titulis, & de fortitudine tractant Aristoteles libro tertio Ethicorum, Gregorius de Valentia, tomo tertio, disputatione octaua, Ioannes Vitalis in suo speculo morali, & Iodoc Lorichius in Thesaro nouo Theolog. verbo siue titulo fortitudo. Pelbertus in Rosario, Peraldus in summa virtutum, tomo primo, Philo Hebræus, tomo secundo, Sanctus Augustinus, tomo decimo, sermone decimotertio ad fratres in heremo, Theatrum vitæ humanæ volumine octauo, libro primo, & sequentibus.

De humilitate, Tritemius libro primo, homilia decimanona ad Monachos. Sanctus Augustinus, tomo decimo, sermone 12. & 20. ad fratres in heremo. Sanctus Basilius homilia 22. Sanctus Bernardinus, tomo quarto, sermone decimonono, Granata Dominica decimasexta post Pentecosten, conclusione secunda; & in Sylua locorum; Tho-

Thomas Bozius de signis Ecclesiæ signo 49. Thomas à Chempis tom. 2. p. 1. opusc. 5.

De iustitia vltra præcitatos agunt S. Agustinus tomo 10. sermone 2. 37. de tempore, & sermone 14. ad fratres in heremo. Thomas Bozius de signis Ecclesiæ, signo 34. Ludouicus Granaten. in Sylua locorum, Gregorius de Valentia tomo 3. disputatione 5. Thomas Stapletonus lib. 5. Ludouicus Molina tomo 1. & tomo 3. Petrus Fabrus in comment. de iust. & iur. Sotus, & Bann. in eisdem cōmētarijs. S. Bernard. tom 3. serm. 2. & serm. 5. Sanchez de regno Dei libro 6. cap. 7. Martinus Becanus opusc. 6. & 7. tomi primi.

De prudentia agunt S. August. tom. 10. serm. 4. ad fratres in heremo. S. Basilius oratione 21. Leonardus Leisius de iusti. & iur. lib. 1. Granat. in Sylua locorum. Deraldus in summa virtutum tom. 1. Greg. de Valentia tom. 3. disputatione 4. Theatrum vitæ humanę volumine 7. lib. 2.

De temperantia tractant Aristoteles, libro 3. Ethicorum Sanctus Ephrem libro primo, Gerson p. 2. Sanctus Basilius oratione 8. Ludouicus Granaten. in Sylua locorum Theatrum vitæ humanæ volumine 9. lib. 1. 2. 3. & 4. & in Bibliotheca veterum patrum tom. 5. inueniuntur nōnulli tractatus celeberrimorum authorum de eadem virtute, vt alios innumeros omittam, qui passim citantur à Lorico, Pelbalto, & alijs, qui de virtutibus tractatus ediderunt.

SVMMARIVM VIII. CAPITIS.

De Miraculis.

1 *Adducitur discrimen inter Miraculum, Signum, & Prodigium, & insuper explicatur significatio nominis miraculi, secundum communiorem sensum Theologorum præsertim D. Thomæ.*

2 *Declaratur quænam sit causa omnibus simpliciter occulta à qua solum procedunt vera miracula.*

3 *Referuntur duo in particulari, quæ sunt simpliciter necessaria, vt opus aliquod in se admirabile propriè, & formaliter appellari possit miraculosum, siue miraculum.*

4 *Vera miracula sunt semper à solo Deo tanquam ab Agente Principali, licet ministerialiter Deo volente possint fieri per homines, idem habetur clarius num. 7. §. qua occasione.*

5 *Describuntur in particulari quænam sint vera miracula, & declaratur quomodo per illa non tollitur totus ordo vniuersi, sed cursus tantum particularis vnius rei ad aliam, explicatur quoque quomodo vera miracula à Deo semper ordinantur ad vltimum finem vniuersi.*

6 *Adducuntur plures notæ, vel signa quibus mortales, cognoscere possunt vera miracula à falsis.*

7 *Verissima eximiaque fuerunt miracula fere innumerabilia à Christo per se ipsum, vel per Apostolos patrata.*

8 *Agitur de potestate faciendi miracula, quam Deus confert hominibus, non tamen ordinariè per modum habitus.*

9 *Explicatur quomodo miracula vera dicantur magna, non tamen in comparatione diuinæ potentiæ, sed quia magis, aut minus excedunt facultatem naturæ creatæ.*

11 *Assignatur discrimen inter signa, & miracula.*

12 *Declarantur in specie quænam sint illa, ad quæ ordinantur à Deo vera miracula.*

13 *Deo volente possunt etiam mali operari miracula Instrumentaliter non tamen illa, quæ dirigūtur ad testificationem Sanctitatis personæ facientis, siue ad falsæ doctrinæ confirmationem.*

quam

quam Ioann. Baptista nullum omnino miraculum fecerit in vita sua.

34 *Ostenditur quomodo eximia Sanctitas vitæ, & adeptio virtutum heroycarum sit quid plusquam mirabile.*

35 *Respondetur ad argumentum quorumdam modernorum, asserentium non esse necessaria miracula, neque etiam post mortem in Sanctorum Confessorum Canonizatione. Licet eorum verba possint admittere sensum pium, & verum ibidem insinuatum.*

36 *Tandem sit satis ad argumentum fundatum in verbis Pij Papæ Secundi, quæ habentur in offitio Sanctæ Catherinæ Senensis, ab eodem Pontifice edito, post celebratam ab eodem solemnem ipsius Virginis Canonizationem.*

37 *Ad exactiorem cognitionem eorum, quæ tractantur in hoc. 8. Cap. explicantur dubiola quædam, non minus vtilia, quàm curiosa. quorum Primum est, an de ratione veri miraculi sit, vt fiat semper in instanti. Secundum, an sit contra rationem miraculi, vt in actu patrationis miraculi, qui operatur illud vtatur ministerio naturali. Tertium, an sit pariter præter, aut contra rationem miraculi, vt quis iam perfectè sanatus, vel illuminatus, miraculosè, iterum incidat in eandem cæcitatem, siuè infirmitatem. Quartum, an ille, qui fuit alias infidelis, vel natus est ex parentibus infidelibus siue Hæreticis, si concurrant necessaria in illo ad Canonizationem solitam fieri per Ecclesiam debeat Canonizari. Qua occasione aliqua loca sacræ Scripturæ, & Patrum, ac Scolasticorum authoritates, ibidem adducta explicantur, quibusdam adhibitis exemplis in facto fundatis.*

CAPVT OCTAVVM.

De veris miraculis, quæ fiunt à solo Deo.

Punctum Primum.

De discrimine inter miracula, signa, & prodigia.

1 §. 1. Agitur in hoc capit. principaliter de generibus miraculorum, & de conditionibus requisitis ad vera miracula: Insuper de necessitate miraculorum in ordine ad Canonizationem Sanctorum tractatur. Priusquam adducantur notæ, & signa quibus dignosci possunt vera miracula à falsis.

§. 2. Ponderandum se offert in primo limine, discrimen repertum inter miraculum, mirabile, prodigium, portentum, & signum, Nam miraculum est illud, quod excedit facultatem naturæ; vt copiosius dicam inferius, & secundum hoc miracula appellantur virtutes, vt ex expresse docet S. Thom. 2. 2. quæst. 178. art. 1. in responsione ad tertium argumentum. Id vero propter; quod miracula fiunt, scilicet ad manifestandum aliquid supernaturale, efficit, vt miracula sub hac ratione formali, de qua inmediate, communiter dicantur signa. Propter vero eorum excellentiam dicuntr eadem miracula, portenta, vel prodigia, *quasi procul aliquid ostendentia*; Vt expressis verbis asserit Sanctus Thomas, vbi supra immediatè, & copiosius 2. ad Thessalonicenses lect. 3. circa finem, vbi postquam diffiniuit miraculum mendax illud esse, quod defficit à vera ratione facti, vel à vera ratione miraculi, vel à debito fine miraculi, distinguit inter mi-

ra, miracula, signa, & prodigia; per mira intelligit facta illa, quæ habent occultas causas, non tamen præter, neque supra ordinem naturæ, Per signa verò intelliguntur illa mira, de quibus supra, etiam parua, Prodigia verò appellat magna, quæ aliquem prodigiosum ostendunt quasi procul à digito, iuxta illud Apocal. 13. *Fecit signa magna, ita vt & ignem faceret descendere de cœlo in terram in conspectu hominum*, & Matth. 24. *Dabunt signa magna, & prodigia, ita vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi*. De eisdem diffusè tractat Beatus Albertus Magnus par. 2. suæ Summæ Theolog. tract. 8. quæst. 32. art. 2. part. 1. & Tostatus in Exod. capit. 7. quæstione 15. & Rota in relatione B. Corsini parte secunda, §. octauo. Et D. Thomas 1. par. 1. quæstione 105. art. 7. in corpore, nomen miraculi ab admiratione deriuatur, & originem trahit, miraculum enim dicitur, quasi admiratione plenum, miraculum itaque illud erit, quod ita admiratione plenum est, vt habeat causam omnibus simpliciter occultam.

§. 3. Præterea Sanctus Thomas quæst. 6. de potentia, quæ inscribitur de miraculis art. 2. in corpore, postquã dixit, quod miraculi nomen, à mirando est desumptum, ex verbis quoque Philos. libro primo Metaph. capite 2. *Ad admirationem*, inquit, *duo concurrunt, quorum vnum est, quod causa illius, quod admiramur sit occulta: Secundum est, vt in eo, quod miramur appareat aliquid, per quod videatur contrarium eius debere esse, quod miramur*.

Punctum II.

De causa miraculorum cunctis occulta.

2 §. 1. Causam verò omnibus simpliciter occultam, appellant Theologi, præsertim Diuus Thomas, vbi supra, Alex. de Ales 2. par. q. 42. Gabriel in 2. senten. distin. 8. q. 2. art. 4. Ferrar. contra Gent. lib. 3. cap. 100. & 101. Bannes 1. par. q. 105. art. 7. §. *Causam autem*, virtutem diuinam, siue incomprehensibilem Dei potentiam, quapropter, quæ fiunt secundum ordinem naturalium causarum, etiam quod illorum virtus nobis occulta sit, nequeunt propriè appellari simpliciter miracula, sed signa, vel mira.

Punctum III.

De necessario requisitis ad verum miraculum.

3 §. 1. Duoque potissimè sunt de essentia illius operis, vel facti, quod verè, & propriè appellari potest, ac debet miraculosum, siue miraculum, Primum est, quod sit omninò arduum, & insolitum. Secundum, quod sit supra omnes vires naturæ, ac præter spem admirantis, ex Sancto Augustino lib. 3. de Trinitate cap. 5. ex eodem libro de vtilitate credendi, cap. 16. idem tenet Alésis in summ. part. 2. q. 42. membr. 5. Sanctus Bonauentura in comp. Theol. lib. 1. cap. 28. Albertus Magnus in Sum. Theolog. tract. 8. q. 32. art. 1. ex Diuo Thoma 1. 2. q. & art. citato, & 1. 2. q. 113. art. 10. Expositores illius ibidem. Item libro 3. sentent. dist. 12. quæst. 1. art. 3. in responsione ad secundum argumẽtum eiusdem septimi articuli, inquit Diuus Thomas, *Arduum dicitur mira-*

miraculum, non propter dignitatem rei, in qua fit, sed quia facultatem naturæ excedit, subdens: *appellatur quoque insolitum non quia frequenter non eueniat, sed quia est præter naturalem consuetudinem, supra quam facultatem naturæ, dicitur aliquid non solum propter substantiam facti, verum etiam secundum modum, atque ordinem faciendi.* hæc ille; ideò ipsemet Sanctus Thomas q. 6. de potentia, artic. 2. ad secundum argumentum asserit, quod insolitum, dicitur miraculum, *quia est contra consuetum cursum naturæ, etiamsi iteraretur quotidie, sicut transubstantiatio panis in corpus Christi, quotidie frequentatur, nec tamen cessat esse miraculum.*

Punctum IV.

Vera miracula à solo Deo fiunt.

4
§. 1. MIracula vera, & propria à solo Deo sunt, tanquam ab agente principali, docet enim sanctus Augustinus relatus ab Augustino de Ancona in Summa de Ecclesiastica potestate, *q. 15. art. 4. in corpore, & in responsione ad primum argumentum*, quod miracula facere principaliter solius virtutis diuinæ est, ministerialiter tamen fiunt per Sanctos Deū deprecantes, dicitur enim Psalm. 71. de Deo, *qui facit mirabilia solus*, idest vera miracula propria virtute solus Deus operatur, ita interpretantur locum citatū sancti Patres, & Theologi Scholastici, præsertim S. Thomas 3. *par. q. 43. art. 3. ad tertium argumentum*, & in Psalm. 85. *Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia, tu es Deus solus*, & clarius idem Sanctus Thomas 3. *lib. contra Gentes cap. 102.* Vbi sex rationibus efficacissimis euidēter demonstrat, quod solus Deus potest facere vera miracula, quas vberius declarat Ferrariens. ibidem.

§. 2. Quæ rationes ad maximam breuitatem redactæ, sunt. Primo, quia creatura, cum sit virtutis limitatæ, non potest supra ordinem suum operari; nam miraculum est præter ordinem totius naturæ creatæ, vt docet idem Sanctus Thomas 1. *part. q. 110. art. 4.* & Ferrariensis in præcitato *cap. 102. tertij contra Gentes.* Secundo, quia potentia creata nedum est limitata sub ordine, quem Deus in rebus statuit, sed est limitata ad aliquem, siue ad aliquos determinatos effectus; ideò simpliciter nequit extendi ad vera miracula. Tertio, quia creatura nequit agere in aliqua re, nisi id, quod est, vel educi potest de potentia naturali illius rei, circa quam agit. Multaque sunt genera miraculorū diuinitus operata, quæ nequeunt educi de potentia naturali illius rei, circa quam agitur; quemadmodum quod verè mortuus reuiuiscat, quod sol retrocedat, & quod duo corpora sint simul. Fateor equidē hanc rationem non demonstrare vniuersaliter, quod creatura nequeat operari miracula, sed de quibusdam tantū; verùm intentio D. Thomæ in præcitato cap. non est, vt singulæ rationes ab eo adductæ concludant vniuersaliter, sed collectiuè id demonstrent, & aliquæ earum etiam sint adeò efficaces, vt hoc idem euidenter, & vniuersaliter concludant. Quarto, quia potētia naturalis respicit solum illum, vel illos actus, qui non sunt supra ordinem naturalium, & habēt pro principio actiuo aliquod agēs quod necessario continetur intra limites agentium naturalium. Quinto, quia virtus creaturæ necesse habet in omni sua actione non solum vti subiecto, sed nec facere potest quicquam, nisi ad quod subiectum est in potentia naturali. Sexto denique, quia substantiæ incorporeæ creatæ, virtute propria nequeunt miracula efficere; ergo multo minus substan-

stantiæ corporeæ, Ex quibus omnibus, & alijs ibidem cumulatis concludit, *Solius igitur Dei est, Miracula facere, ipse enim est superior ordine, sub quo vniuersa continentur, sicut à cuius prouidentia totus hic ordo fluit, eius etiam virtus cum sit omnino infinita non determinatur ad aliquem specialem effectum, neque ad hoc, quod effectus illius producatur aliquo determinato modo, vel ordine.*

Hinc est quod in sequenti cap. 103. eiusdem tertij libri cõtra gentiles Diuus Thomas prosequitur demonstrare efficacissimis rationibus contra quosdam Philosophos, substantias spirituales non posse operari propria virtute vera miracula, sed tantum mirabiles effectus quoad nos, quem sequuntur omnes Theologi, ac etiam Canonistæ, vt Maluetius de Canonizatione Sanctorum, dubio 3. num. 42. Rota Romana in relatione Beati Andreæ Corsini par. 2. §. 9. Panuinus in relatione Sancti Bonauenturæ, par. 2. art. 3. vers. *Deus tamen.* Et ante hos idem docuerat Magister Sententiarum lib. 2. dist. 18. vbi diffiniens, *Miraculum,* inquit, *est opus diuinæ potentiæ ostensiuum*; quam diffinitionem amplectuntur omnes Scholastici ibidem, præsertim Beatus Albertus Magnus art. 3. qui docet, prædictæ diffinitioni esse necessario addendam particulam, siue clausulam restrictiuam, *tantum*, vt sit perfecta, & completa; ideò Ægidius Romanus 2. sentent. distinct. 12. quæst. 2. dub. 13. litter. *Miracula omnia*, inquit, *vel sunt supra naturam, vel contra naturam.* Idẽ docuit S. Bonau. in Cõpen. Theolog. verit. lib. 1. cap. 18. Glossa cap. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum in 6. Archidiac. in cap. *nec mirum* 26. q. 5. vers. *& dicitur miraculum.* Bellam. num. 3. vers. *& dicitur miraculum*. Et communiter Doctores in locis prædictis. Troylus Maluet. tract. de Canonizatione Sanctorum, dubio 3. numer. 40. vers. *secundo requiritur.* Castellanus de Canonizatione Sanctorum, q. 6. art. 1. Cassaneus Cathal. glor. Mundi par. 3. consider. 49. vers. *secundo requiritur.* & Hostiensis in Summa de reliquijs, & veneratione Sanctorum, numero 2.

Punctum V.

Quæ sint vera miracula.

§. 1. Etenim per vera miracula intelligere debemus facta miraculosa, quæ sunt contra, vel præter ordinem non alicuius, sed omnis naturæ creatæ, excedentia omnem, & quamcumque facultatẽ totius creaturæ quoad substantiam, vel quoad modum operandi, prout latius declarabitur inferius ex Diuo Thoma *par. 1. q. 110. art. 4. in corpore, & q. 114. art. 4. per totum*, quæ enim fiunt per Angelos, quamuis sint præter ordinem naturæ corporalis, non tamen possunt virtute suę naturę aliquid efficere pręter ordinem totius creaturę, quod necessariò adminus requiritur ad rationem miraculi; ideò facta mirabilia per Angelos, de quibus supra immediatè propriè, & formaliter nequeunt appellari miracula simpliciter, sed solum quoad nos.

§. 2. Ex Sancto Thoma 3. *contra gentes cap. 103. & par. 1. q. 110. art. 4. in corpore*; sed clarius in responsione ad quartum argumentum; ideò nequeunt vocari vera miracula simpliciter loquendo, sed quo ad nos tantum, qui ignoramus qua virtute fiant, virtus quidem naturalis Angelorum nobis ignota est, idem Sanctus Thomas *quæst. 6. de potentia artic. 1. in responsione ad 19. 20. & 21. argumentum*, inquit, *quod nullum est inconueniens, si ex Diuina prouidentia pra-*

prater rerum naturalium operationem producitur aliquis effectus, qui sit prater actionem causa ad suum effectum, in igne enim fornacis Babylonia remanebat vis ad comburendum, licet non combureret tres pueros in camino ignis.

§. 3. Pariter quoque, quando Deus agit aliquid contra cursum naturæ non aufertur totus ordo vniuersi, sed cursus, qui est ex ordine vnius particularis rei ad aliam; vnde non est inconueniens, si aliquando cōtra cursum naturæ aliquid fiat ad salutem hominis, quæ consistit in ordinatione ipsius ad finē vniuersi.

Punctum VI.

De notis, quibus cognoscuntur vera miracula.

6 §. 1. PRima nota, siue signum dignoscendi vera miracula à falsis, illud est, vt opus illud quod propriè, & formaliter appellari debet miraculū, nullo modo produci possit, vel quoad substātiam, siue quoad modum, nisi per virtutem infinitam Dei, quo signo excluduntur singula fantastica facta, quibus ludificatur homo in parte sensitiua, ostendendo illi tanquam ens reale, quod non est in rei veritate, vel quod est realiter, & à parte rei naturaliter, tanquam quid supernaturale, dicēte S. Aug *lib.* 18. *de Ciu. Dei cap.* 5. *quod enim homines coloribus, & corporibus veris, hoc Damones figuris fictis facillimè possunt.*

§. 2. Ægydius quoque Romanus Cardinalis, *per fictionem* (inquit) *colorum, vel per immutationem sensuum, Diabolus hominis sensum ludificat, ita vt quod non est, et appareat.*

Hinc est, quod vera miracula debent habere veram existentiam quoad effectum, ac etiam longam durationem, non sine magna vtilitate eorum circa, quæ fiunt, ad differentiam falsorum, siue fictorum miraculorū, quæ operari possunt per Magos, quorum opera regulariter, & ordinariè loquendo, aut præstigiosa sunt, aut parum durantia.

§. 2. Secundum signum ad idem, desumitur à fine, vera quidem miracula semper ordinantur ad bonitatem hominibus patefaciendam, & ad illius gloriam, ad veritatem fidei Catholicæ corroborandam, & augendam, omni ex parte valde vtilia, legentes enim annalia Sanctorum præcipuè Martyrum facilè inuenient infinitam hominum multitudinem, ex miraculorum operatione fidem Christi suscepisse, miracula sanè, quasi quædam viuæ voces Religionem Christianam prædicant, ac resurrectionem mortuorum confirmant, quorum scilicet miraculorum verorum splēdore perpetuò collustrata existit Ecclesia, siue ad manifestationem sanctitatis alicuius famuli Dei, qui in iustitia, & veritate Deo seruiuit, siue actu inseruit, concludunt Theologi, quod vera miracula semper diriguntur ad bonum commune totius Reipublicæ Christianæ, & fidei Catholicæ corroborationem, vt tradunt post Theologos omnes, Gloss. cap. 1. de reliq. & veneratione Sanctorum. in 6. Hostiens. in Summa eodem titulo num. 3. Bellam. in cap. nec mirum, 26. quæst. 5. num. 8. circa finem. Troylus Maluetius de Canonizatione Sanctorum, dub. 3. num. 41. Cassan. Cathal. glor. Mund. par. 3. consider. 49. Idem habetur in relatione sancti Isidori *de excellentia fidei*, ad finem, & in relatione Beati Thomæ de Villanoua, *de magnitudine fidei.*

§. 3. Tertium signum est desumptum ex modo, quo fiunt vera miracula per ministros Dei; ad illa enim solent præmitti orationes, vigiliæ, ieiunia, & consimiles actus, longius abiectis omnibus, & qui-

& quibuscumque habentibus speciem, vel suspicionem aliquam superstitionis cuiuscumque generis, tam simplicis, quàm qualificatæ.

Punctum VII.

Quando homines ex Dei virtute operentur vera miracula. §. 1.

EX eodem quoque Sancto Thoma 1. *senten. dist.* 7. *q.* 3. *art.* 1. *ad* 2. colligitur multiplex modus cognoscendi quando homines ministerialiter operantur vera miracula; Primus est, quando sunt bonæ, & inculpatæ vitæ. Secundus, quando curiosa, & vana fugientes gloriam Dei, & dilatationem fidei Catholicæ apertè procurant. Tertius quando mediantibus miraculis student homines reducere in Deum. Nam si mala arte, vtputa dæmonis fiant, non sunt vera miracula, sed tantum mira, qualia fuerunt opera Magorum ad æmulationem Moysis facta. S. Thom. 1. par. q. 110. art. 4. & 2. 2. q. 178. art. 2. Cassaneus Cathalog. glor. Mund. par. 3. consid. 49. vers. 1. Sed mira per Magos operata dicuntur præstigia, ita præcitati Authores, ac etiam Archidiac. in cap. *nec mirum*, num. 426. q. 5. Maluetius de Canonizatione Sanctorum dub. 3. numero 39.

§ 2. Iamque dictum est ad rationem miraculi requiri, vt causa, siue virtus eorũ sit occulta, quod explicantes S. Thomæ interpretes, præsertim Bannes 1. *par. quæst.* 105. *art.* 7. *in responsione ad* 2. *argumentũ propositum, ab eodem* inquit, *ad rationem miraculi requiri causam occultam, esse intelligendum, non quod illa sit omnino ignorata, sed sufficit, vt secundum ordinem, & cursum rerum naturalium nõ sit cognita*, quod colligunt ex respõsione ad 2. argum. præfati articuli.

Punctum VIII.

De veritate miraculorum, quæ Christus operatus est.

QVapropter miracula, quæ in magnitudine, ac multitudine facta sunt per Christum erant absque dubio verè, ac propriissimè miracula etiam respectu animæ ipsiusmet Christi, quã uis euidẽter cognosceret lumine gloriæ mediante, eorundem causam esse diuinam omnipotentiam, satis est, vt ipsa causa miraculorum incomprehensibilis sit à creatura; ideò semper remanet ratio admirationis in creatura, habito præcipuè respectu ad ordinem cognitionis naturalis illius. Ideò S. Thomas 2. 2. *q.* 180. *artic.* 3. *ad tertium argumentum* diffiniens admirationem eam appellat: *Speciem timoris consequentem apprehensionem alicuius rei excedentis nostram facultatem.*

Punctum IX.

Quomodo Sancti, instrumentaliter tamen operentur miracula.

QVa occasione compendiosè referam, quæ adducuntur à fidehoribus D. Thomæ interpretibus 1. *par. quæstione* 110 *art.* 4. quamuis certum sit secundum fidem, Deum solum propria virtute operari vera miracula, non tamen neganda est virtus instrumentalis supernaturalis collata à Deo creaturis ad facienda miracula, non per modum quidem habitus, siue permanenter, sed solum per modum transeuntis ex S. Thoma 2. 2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 1. probabiliter etiam sustineri potest, quod talis potestas cõferri valeat per modum etiam habitus.

Ideò

8 Ideò Bannes vbi supra quæst. 105. ar-
§. 1. tic. 7. §. *Est autem vnum argumentum.* Vers. *Respondetur*, docet innixus semper doctrinæ D. Thomę, quod ad miracula facienda, poterat Deus conferre hominibus aliquam potestatem, quę sit qualitas inhęrens, & instrumentaliter cócurrens ad miracula peragenda, quia verò potestas faciendi miracula modo explicato non erat futura ordinaria in ministris Ecclesię, propterea Deus non contulit illam per modum qualitatis inhærentis, cum autem pótestas consecrandi esset futura, vt ordinaria in Sacerdotibus; idcircò voluit Deus characterem imprimere in illis ad hoc miraculum consecrationis corporis, & sanguinis Domini ordinariè exercendum in Ecclesia, quare doctrina superius relata ex Diuo Thoma 2. 2. habet locum circa miracula non ordinariè futura, quale est illud consecrationis panis, & vini in sacrificio Missę, & sanguinem Christi; sed in his, quę rarò fiunt modo supra declarato; ideò non est intelligenda de miraculo consecrationis.

Punctum X.

Quot sint genera miraculorum.

9 QVapropter Theologi redigunt ve-
§. 1. ra miracula ad triplex genus. Primum est, quoad substantiam facti, quando videlicet effectus miraculi est talis, quod non possit effici per quamcumque virtutem naturæ creatæ, vti quod duo corpora quanta, simul sint in eodem loco, eódemque tempore, quod Sol sistat, siue retrocedat, vel quod corpus humanum glorificetur, & alia eiusdem ordinis supernaturalis.

§. 2. Secundum genus est, non quantum ad id, quod fit, sed quantum ad id, in quo fit, quéadmodum illuminatio cæci nati, & resurrectio mortuorum, quamuis natura possit videntem producere, ac animal viuum generare, non est autem tantæ virtutis, neque inuenitur tanta potestas apud illam, vt in iam effecto cæco lucem inducere valeat, sicut nec in mortuo vitam producere possit: ex communi enim consensu Philosophorum *à priuatione ad habitum naturaliter non datur regressus*.

§. 3. Tertium, ac vltimum genus miraculorum illud est, in quo collocantur facta illa miraculosa, quæ excedunt naturæ facultatem quantum ad modum consuetum, & ordinarium ipsius naturæ, vti sanatio instantanea à graui, & periculosa infirmitate, vel sanitas, quæ inducitur sine opere, & adiutorio medicamentorum, quemadmodum de socro Simonis, Matth. 7. & Luc. 4. quæ magis detenta febribus ad Imperium Saluatoris statim liberata, ac sanata fuit, & quod amplius est, continuò surgens ministrabat Christo, & Discipulis eius, vbi S. Chrysostomus inquit, *Quod enim morbus curabilis erat per modum medendi, potestatem suam declarauit Dominus faciens quod minime ars medicinæ facere potuisset*, post febris enim sedationem, qui febre laborarunt, multo tempore adhuc perseuerat in illis debilitas, antequam pristinæ restituantur sanitati; tunc autem in sanatione socri Simonis, simul omnia facta sunt; ideò Sanctus Hieronymus ibidem, *Sanitas, quæ confertur à Domino tota simul reddit*.

§. 4. Cuncta hæc de notis, & generibus miraculorum, expresè colliguntur ex doctrina Theologorum, præsertim D. Thomæ, & suorum Interpretum par. 1. q. 115. art. 8. & q. 11. art. 4. & q. 114. art. 4. præcipuè in responsione ad 3. argumentum, & 1. 2. q. 113. art. 10. 2. 2. q. 178. art. 1. & 2. 3. p. q. 43. art. 1. & sequentibus.

Hinc

§. 5. Hinc est, quod Canonistæ, Miracula propriè dicta asserunt illa excedere vires naturæ. Primò, quoad factum. Secundo, quoadmodum facti, ad quod probandum inducunt illud Gregorij Neocæsariensis, ad cuius preces, mons quidam magnæ altitudinis, & quantitatis retrocessit, & locum dedit, vt in priori loco, in quo ipse iacebat cōstrueretur Ecclesia, in honorem SS. Primi, ac Feliciani, ac illud Principis Apostolorū, quod suscitauit, Act. 9. Tabitam iam demortuam, quia via naturali, non est regressus à priuatione ad habitum.

Quo verò ad modū facti ponit exemlum Archidiac. de febricitante, si in instanti, precibus, vel meritis alicuius Sancti inuocati totaliter liberetur. Sed vt verbis vtar cuiusdam celebris Theologi, aliàs citati, simulque Iurisperiti, in notis ad art. 6. q. 6. Castellani de Canonizatione Sanctorum; id omne verius, profundius, & clarius explicauit D. Thomas locis immediatè citatis, cuius doctrinam, vt testatur ipsemet Author; sequitur Sacra Rota Romana in relatione Sancti Hyacinthi, titulo *de miraculis*, vers. *sed vobis magis*. fol. 33. in relatione Beati Thomæ de Villa noua, *de miraculis post mortem*, in principio, in relatione Sanctæ Franciscæ par. 3. artic. 1. versic. 4. in relatione S. Caroli Boromęi part. 3. *de miraculis in genere*: & in relatione B. Andreæ Corsini part. 2. §. 7. & addit ipsemet Author, de quo supra, quod idem sentit, ac renet Bartholus in tract. testimoniorum, versic. *Qualitas*, num. 57. vbi ferè verba omnia D. Tho. refert. Quamuis in tertio ordine miraculorum collocet miraculum de multiplicatione panis, circa quod particulare à multis reprobatur, præsertim à Rota Romana in relatione sanctæ Theresiæ, in 1. miraculo. Idem sentit Maluer. de Canoniz. Sanctorum dub. 3. num. 5.

Et Viguerius in instit. titulo *de gratia diuina*. cap. 9. §. 2. vers. 2. inter quamplura, inquit; Notandum est, quod Deus in miraculis principaliter operatur, aliquando supra naturam, aliquando contra naturam, aliquando præter naturam. Primo, supra naturam, inquantum producitur effectus, quem natura producere non potest; quod contingit dupliciter. Primo, quando forma inducta à Deo nullo modo potest à natura induci, sicut forma gloriæ, quam inducet Deus corpotibus electorum, & Incarnatio Verbi. Secundo, quando natura potest similem formam producere in aliquam materiam; sed non in istam particularem. Natura enim potest causare vitam per generationē, sed nō in mortuo; & ideò resurrectio mortuorum est supra naturam. Secundo, contra naturam operatur Deus, quando in natura manet contraria dispositio ad effectum, quem Deus facit, sicut quando seruauit pueros illæsos in camino ignis, remanente virtute comburendi in igne, & quando aqua Iordanis stetit, remanente grauitate eius. Tertio, operatur Deus in miraculis præter naturam, quando producit effectum, quem natura producere potest, nō tamē illo modo, quo Deus producit, videlicet subito, sine instrumentis, quibus natura operatur; de primo, vt in socru Simonis Petri, de quo supra; de secundo, sicut cum Christus Ioan. 2. conuertit aquam in vinum, quod natura aliquo modo facere potest, dum aqua in nutrimentum vitis assumpta, suo tempore in succum vuæ prædigesta in vinum tandem conuertitur.

Pun-

Punctum XI.

Quomodo miracula dicantur maiora.

10 §. 1. EX doctrina pariter S. Thom. art. 8. quæst. 105. prima parte, euidenter colligitur, nullum dici posse magnum, siue maximum miraculum in comparatione diuinæ potentiæ, quia quodcumque factum diuinæ potentiæ comparatum, minimum est.

§. 2. Idcircò vnum miraculum dicitur maius altero semper, secundum quod magis, aut minus facultatem naturæ excedit, maxima itaque miracula illa erunt, quæ prædictam naturæ facultatem excedunt, quantum ad substantiam facti: in secundo loco reponuntur miracula, quę naturæ virtutem excedunt, quantum ad id, in quo fiunt; vltimum verò locum sibi vendicant illa miracula, quæ facultatem ipsius naturæ excedunt quantum ad modum, & ordinem faciendi, quas tres propositiones probat ibidem Sanctus Thomas multiplici authoritate sacræ Scripturæ, ac etiam ratione valde patenti, illiusquè fideliores expositores animaduertunt, qualiter differentia miraculorum secundum magis, ac minus non est censenda specifica, siue essentialis, sed apertè accidentalis, quemadmodum inter se differunt magis album, & minus album.

§. 3. Insuper ex Diuo Thoma 2. 2. quæstione 178. artic. 1. ad tertium, eadem opera miraculosa, quæ miracula propriè nuncupantur; ideò miracula vocitantur, quia sunt supra naturam; Signa verò quia aliquid supernaturale indicant, siue manifestant; Prodigia autem, siue portenta propter illorum excellentiam, vt latius ad initium huius capitis dictum est. Vera itaque miracula ordinantur à Deo ad duplicem hominum vtilitatem, quarum prior est, veritatis Catholicæ iam prædicatæ confirmatio; posterior verò attestatio, siue demonstratio sanctitatis alicuius famuli Dei; quam sanctitatem Deus ipse hominibus vult proponere in exemplum virtutis, vt publicè in Ecclesia honoretur, ac fideles illam imitentur.

Punctum XII.

Per quos Deus faciat miracula instrumentaliter.

12 §. 1. HInc est, quod Sãctus Thomas 2. 2. quæst. 178. art. 2. inquit, primo modo iam immediatè explicato, fieri possunt miracula instrumentaliter, siue ministerialiter per quemcumque, qui veram fidem prædicat, & nomen Christi in veritate inuocat, siue bonus, siue malus sit. Secundo autẽ modo nequeunt fieri miracula, nisi in Sanctis, vel per Sanctos, ad quorum veram sanctitatem enunciandam, sunt ordinata. rationem huius assignat Bartholomæus Medina ad tertiam partẽ Sancti Thomæ quæst. 43. art. 1. secunda Conclusione, *Miraculum enim verum*, inquit ille, *quod sola diuina virtute fieri potest, est veluti quoddam sigillum Dei, quo vtitur in testimonium, & confirmationem veritatis.* Certissimum est autem Deũ haud pręstare velle testimonium falsitati, siue errori, quo argumento demonstratiuo vsus est Nicodemus, Ioann. cap 3. quando asseruit ex signis, siue miraculis à Christo inferri, doctrinam illius esse veram, cęlestem, & diuinam dicens, *Scimus, quia à Deo venisti Magister, nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum illo.* Et mulier Sarepta, 3. Reg. 17. dixit ad Eliam, *nunc cognoui* (idest ex miraculis) *quod vir Dei es tu, & verbum Dei manet in ore tuo.*

Explicat prædicta Augustinus de Ancona in sua Summa de Ecclesiastica potestate, quæstione 17. articulo 3. in responsione ad tertium argumentum, dum inquit, quod Deus principaliter facit miracula, instrumentaliter tamen facit, mediante Sanctorum oratione, quandoque manifesta, sicut scribitur Act. 9. Quod Petrus præcedente oratione, Tabitam mortuam suscitauit, quandoque solo interiori motu, sicut Petrus Ananiam, & Saphyram morti increpando tradidit, quandoque autem mediante exteriori voce, sicut scribitur Iosue decimo, quod *obediente Deo voci hominis stetit Sol contra Gabaonitas*, & quandoque mediante contactu corporum ipsorum Sanctorum; scribitur enim quarto Regum capite 13. Quod quidam proiecerunt cadauer mortui in sepulchrum Elisæi, & statim cum tetigerit ossa Elisæi, *reuixit homo, & stetit supra pedes suos*, non tantum arctatur diuina virtus, quin sine tali tactu corporis, Sancti possint miracula facere. His superaddit Ioannes Viguerius in suis Institutionibus ad Christianam Theologiam, titulo *De gratia diuina*, capite nono, §. secundo, versiculo secundo, ad exordium. Alio modo operatur Deus in miraculis, alio modo Sancti, alio modo Magi, alio modo mali Christiani. Vnde Diuus Augustinus dicit libro 83. qq. Aliter Magi faciunt miracula, aliter boni Christiani, aliter mali; Magi per priuatos contractus cum Dæmonibus, nec facta illorum possunt dici miracula, vt dictum est. Boni Christiani per publicam iustitiam, mali verò Christiani per signa publicæ iustitiæ. Deus enim vtitur malis hominibus in bonum aliorum, sicut ad prophetandum: ideò mali ad confirmationem veritatis fidei, aliquando mouentur à Deo, ad inuocationem nominis Christi, vel alicuius Sancti, ad quem Deus operatur. Vnde Matth. septimo, *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, & virtutes multas fecimus?* Et Apostolus primo ad Corinthios 13. *Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero*, &c. Et quamuis fides sine charitate, & operibus mortua sit, quantum ad ipsum credentem, qui per eam non viuit vita gratiæ; nihil tamen prohibet, quin res viua per instrumentum mortuum operetur, sicut enim homo operatur per baculum, ita Deus per fidem peccatoris instrumentaliter operatur ad facienda miracula.

13 §. 1. Quapropter Sanctus Thomas vbi supra, secunda 2. quæstione 178. in responsione ad quartum argumentum, eiusdem secundi articuli, ex authoritate Sancti Augustini libro 83. Quæstionum quæstione 79. circa medium, *Admonet nos Dominus*, inquit Augustinus, *vt intelligamus quædam miracula etiam sceleratos homines facere, qualia sancti facere non possunt; sed ideò non omnibus Sanctis ista attribuuntur, ne perniciosissimo errore decipiantur infirmi, existimantes in talibus factis esse maiora dona, quàm in operibus iustitiæ.*

14 §. 1. Eandem authoritatem S. Augustini magis explicat Caietanus in Comment. 2. præcitati articuli, dum inquit, *Perniciosissimus error est eorum, qui existimant in miraculosis operibus maiora esse dona Dei, quam in operibus iustitiæ, qui error popularis efficit, vt multi credant, homines, qui miracula faciunt, Sanctos, & quodammodo Deos esse, verè autem simplices, & Iustos quasi pro nihilo habentes*. Tandem concludit per sequentia verba, *totum enim oppositum debet existimari*.

Pun-

Punctum XIII.

Quibus notis famulorum Dei sanctitas dignoscatur.

15 §. 1. IDeò Christus docuit nos cognoscere sanctitatem vitæ alicuius, non à miraculis tantùm, sed præcipuè ab operibus iustitiæ, quæ faciunt homines rectos, dixit enim, *A fructibus eorum cognoscetis eos*. Hinc est, quod mos antiquus Ecclesiæ adhuc viget, vt in Canonizatione Iustorum; primò, agatur de virtutibus, & sanctitate illorum, deinde de miraculis, *ad stabiliendam enim fidei veritatem, eiusmodi signa, atque prodigia Deus ostendit*, vt docet inter cæteros Sanctus Augustinus libro vigesimosecundo de Ciuitate Dei, capite nono, & decimo, *à qua Christi fide, cum Hæretici semel exciderint, his carere necesse est, ideò ad calumnias, prout de more confugientes, & verum sensum Scripturarum peruertentes, signa*, inquiunt, *non Fidelibus, sed infidelibus dantur, vt olim dicebat, Scelestus ille Vigilantius*, contra quem clamat Sanctus Hieronymus, *Nolo* (ait) *mihi dicas, signa infidelium sunt, sed responde, quomodo in vilissimo puluere, & fauilla, nescio qua tanta sit signorum, virtutumquè præsentia, Sentio (infelicissime mortalium) quid doleas, quid timeas, spiritus est immundus, qui hæc te cogit scribere, sæpè hoc vilissimo tortus est puluere*. Hæc ille, & alia plura ad idem.

§. 2. Prosequitur: *Esto signa sint infidelium, quales nos esse iactatis certè nobis illa debentur, qui falsis dogmatibus vestris, non credentes adeò aduersamur, vestrosquè Pseudomartyres execramur, exhibeãtur ab illis illa diuina miracula, quæ olim à Sanctis Martyribus Gentilibus non credentibus detestantibus, ac persequentibus, vt crederent, benedicerent, atque adorarent, sunt exhibita, si tantoperè conamini, vt vobis assentiamur, vel vnum saltem ex tanta Pseudomartyrum turba, diuinum miraculum editum demonstrate; sed quid? numquid colligere poterunt ex spinis vuas, aut de tribulis ficus? certè ex sententia Domini, non potest arbor mala bonos fructus facere.*

Punctum XIV.

Quare Deus iustè priuatos esse velit Hæreticos patratione miraculorum.

16 §. 1 HInc quoque colligitur ratio potissima, quare Hæretici, & eorum sectæ inueniantur nudæ, & omninò priuatæ patratione miraculorum, præsertim eorum, quæ sunt ordinata ad confirmandam eorum fallacem, & Diabolicam doctrinam, immò quoties tentarunt sua mendacia, miraculis confirmare, pelle ouina cooperti, more filiorum Christi, contrarium omninò successit, & ita semper eueniet, propter rationes superius immediatè adductas.

17 §. 1. Quemadmodum quamplures fidelissimi Scriptores referunt euenisse in confinibus Poloniæ, & Hungariæ, vbi exortus quidam nouus Policronius hæreticus, & ipse falsitatis Concionator, qui arroganter volens suam falsam doctrinam, miraculis comprobare, conuentione facta cum Matthæo quodam Villi, ac vxore eius, silentij prius stipulatione interposita, solutioneque fortè antea iam adhibita mercedis, vt ipse Matthæus quasi mortuus, ad sepulturam effereretur, Vxore de morte mariti implacabiliter publicè lugente, ac funus etiam prosequente,

qui cum esset delatus ad Ecclesiam Pagi Bietagiæ non procul à Cracouia, ibi nouus iste Policronius, conscenso suggestu ampliabat suam falsam doctrinam, constanter affirmans, se nihil dubitare Deum mox ad illam magis illustrandam, vitam mortuo præsenti restiturum; ideò in nomine Christi (cuius veritati falsò se iactabat testimoniũ perhibere) præcepit illi, qui fingebat se mortuum, repetens alta voce, Matthæe surge, &c. qui cum nunquam surrexisset, neque loqueretur, expectato aliquo tẽpore, accesserunt ad pheretrum, in quo iacebat simulatus mortuus, & discooperientes illius faciem, inuenerunt ipsum verè mortuum, re delata ad vxorem, vbi antea fictè plangebat, cœpit veras lachrymas emittere, eiulando, & totam fictionem coram omnibus patefaciendo.

§. 2. Quid simile euenisse legitur tempore Arrianorum in Aphrica; in persona cuiusdam Cirolæ, qui falsò se Episcopum appellabat, vt refert Sanctus Gregorius Turonensis in sua historia *libro secundo, capite tertio*. Consimile quoque factum Romæ etiam accidisse, refert Paulus Diaconus, de quodam Iconomacho, *libro vltimo rerum Romanorum*.

§. 3. Aliud factum simile narratis, recenset Lucas Tudensis *libro tertio contra Hæreticos Albigenses capite nono, versic. fuerat ibi sepultus*, cuius opera habentur tomo decimotertio, Bibliothecæ Veterum Patrum. Ibidem enim narrat de quodam Arnaldo Hæretico Albigensi, post cuius mortem publicè, ac priuatim Hæretici eiusdem sectæ illum prædicabant, & commendabant de excellenti sanctitate, & de admirabili miraculorum patratione, ita vt in errorem perduxerint, nedum Catholicos illius Ciuitatis, in qua erat sepultum corpus illius, verum etiam deceperint eisdem falsitatibus, habitatores vicinarum Ciuitatum, qui error perdurauit, vsquequo Fratres Prædicatores, & Minores, veram, & Catholicam doctrinam prædicantes, detexerunt iniquitatem prædicti Arnaldi, & falsitatem miraculorum, ob quam causam Populus fidelis his illuminatus, vbique & palam prædictos Religiosos appellabat Fratres sanctæ prædicationis, & Magistros veritatis. Alia consimilia facta referuntur capite primo, numero secundo, §. *Qua occasione*; & hæc est ratio, quare Hæretici implacabili odio, atque ingenti inuidia miracula execrantur, cum per miracula Deus confundat, & confringat illorum diabolicam arrogantiam.

Punctum XV.

De Confutatione Doctrinæ Hæreticorum.

28 §. 4. QVo etiam argumento facillimè confutari potest doctrina quorumcumque Hæreticorum, quod non sit à Deo, *qui est veritas, & vita*; sed à patre mendacij, & falsitatis, qui est Diabolus, cuius sunt filij, eo quia non confirmatur veris miraculis, quemadmodũ Deus semper veram doctrinam sequentibus signis, & miraculis confirmauit, quod certissimum habemus ex sacra Scriptura, ex Concilijs, & Sanctis Patribus, quorum doctrina extitit vitæ sanctitate illustrata, & miraculis corroborata.

§. 5. Ideò Expositores Diui Thomę ad 3. partem eiusdem *q. 43. artic. 2. & 4.* inter quos vnus est Medina, *vbi supra, art. 2. post 2. conclus.* ex supra latè adductis colligunt omnem nouam doctrinam, atque Religionem Deo verè acceptam, veris semper cõfirmari miraculis.

Quod

Quod ostendunt euidenter exemplo Moysis legislatoris, de quo & eius miraculis Sacra Scriptura differit *Exod.* 4. quæ res omnibus notissima est, quoadmodum etiam notissima sunt signa, quę fecit Iosue, & Elias, vt ostenderent Prophetas Iezabel esse falsos. Pariter quoque notissimum est, quod lex Euangelica fuit innumeris miraculis confirmata, & in dies confirmatur, atque corroborabitur vsque ad finem sæculi.

19 §. 1. Vbi non omittam animaduertere ex supradictis, etiam destructos remanere errores, certè intolerabiles, ac hęreses Vigilantij, Pauperumq; de Lugduno (quorum caput post diabolum omnium malorum fontem, fuit Vvaldus Gallus) temere dicentium miracula Christi, & Sanctorum non esse vera miracula, quorum hæreses apertè nimis confutantur, Marc. capit. 7. vbi de Christo dicitur, *Bene omnia fecit, surdos fecit audire, & mutos loqui.* Et *Marc. vlt. Signa verò eos, qui crediderunt, hæc sequentur, in nomine meo dæmonia eijcient*, &c. quod totum habuit executionem; nam subdit sanctus Marcus ibidem, *Illi autem,* (scilicet Apostoli, secundum Christi mandatum profecti) *prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*; nam S. Gregor. *homilia 29. ad supradicta verba Marci vltimo*, inter alia multa, ait, *Quid autem in his considerandũ est, nisi quod præceptum obedientia; obedientiam verò signa secuta sunt.* Theophylactus ibidem, *Sciendum est hic,* (inquit ille) *quod sermo per opera confirmatur, sicut in Apostolis tunc operationes confirmabant sermonem sequentibus signis, &c.*

§. 2. Sanctus quoque Pater Augustinus *Epistola 80. ad Epichium*, super illa verba Saluatoris Marc. vlt. *Euntes prædicate Euangelium*, &c. inquit, *Quomodo ab Apostolis est completa ista prædicatio, cum vsque adhuc inueniantur gentes, in quibus nondum cœpit impleri?* Respondet, *Non vtique hoc ita à Domino mandatum est Apostolis, tanquam ipsi soli, quibus tunc loquebatur tantum munus fuerint impleturi, sed eo modo, quo eisdem Apostolis tunc præsentibus dictum est, Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, quod tamen vniuersæ Ecclesiæ promisisse, quæ alijs morientibus, alijs nascentibus hic, vsque in sæculi consummationem futura est, quis non intelligat? Locus enim Scripturæ alium eiusdem Scripturæ sacræ aperit, & declarat.*

20 §. 1. Lucæ quoque *Capite quarto* habetur, quod Christus, *Singulis imponens manus sanabat omnes*, ad quæ verba, inquit Cyrillus, *quamuis autem Deus potuisset omnes verbo repellere morbos, tamen tangit eos, ostendens propriam carnem efficacem ad præstanda remedia; nam caro Dei erat.* Et Origenes vbi supra; *Ideò circa Solis occasum, quia verecundabantur, vel timebant Pharisæos, vel quia de die intenti erant circa alia, vel quia putabant non licere sanare in Sabbatho.* Et *Ioann.* 11. Vbi narratur miraculosa resuscitatio Lazari quatriduani, de quo excellenti miraculo loquens Sanctus Augustinus *tractatu 50. in Ioannem*, inquit, *Quia tantum miraculum, Domini tanta erat euidentia diffamatum, tanta manifestatione declaratum, vt non possent,* (intellige impij hostes Saluatoris) *vel occultare, quod factum est, vel negare. Quid inuenerunt? ideò cogitarunt, vt Lazarum interficerent.* Et in eodem tractatu disputans contra illos, qui putabant Lazari resurrectionem fuisse phantasticam *Lazarus* (inquit) *erat vnus ex recumbentibus, viuebat, loquebatur, epulabatur, veritas ostendebatur: Denique infidelitas Iudæorum confundebatur.*

§. 2. Et Ioan. vlt. expresse dicitur, *Multa, & alia signa fecit Iesus, quæ non sunt scripta in libro hoc*, quod (vt inquit Chrysostomus) *referendum est ad eius potentiam qui faciebat virtutem, sicut enim nobis facilè est loqui, ita & illi*, (scilicet Christo Domino) *multò facilius erat facere quæcumque volebat, quia ipse est super omnia Deus*. Et Ioan. 14. dicitur de Sanctis, *Et maiora horum facient*, ideò ait Chrysostomus, quia Dominus dixerat, *propter opera credite*, ostendens, quoniam non solum hoc potest, sed multo maiora, & quod est mirabilius, alijs potest facultatem concedere, vt eadem, ac maiora fiant. Quare prædictas hæreses merito confutauit Ecclesia in Concilio primo Nicæno, sub sancto Syluestro Papa celebrato, quemadmodum videre est in actis eiusdem Concilij.

Punctum XVI.

Incarnatio Verbi, dicitur Miraculum Miraculorum.

§. 3. ET S. Thomas q. 6. de potentia, artic. 2. in responsione ad nonum argumentum, inquit, Quod Incarnatio Verbi est miraculum miraculorum, vt Sancti omnes dicunt, quia est maius omnibus miraculis, ad quod miraculum omnia alia ordinatur, propter quod non solum est inducens ad alia credendum, sed etiam alia miracula inducunt ad hoc, quod ipsum credatur, nihil enim prohibet vnum miraculum inducere ad fidem alterius, quemadmodum resuscitatio Lazari inducit ad futuram resurrectionem credendam.

21 §. 1. Hinc est, quod multi Expositores D. Thomæ, præsertim ex Ordine Prædicatorum, inter quos vnus est Bartholom. Medina *ad tertiam partem q.* 43. in expositione articulorum eiusdem quęstionis, in responsione ad dubium ab eo motum contra primam Conclusionem. §. *Ad huius dubij expositionem*. Versic. *Certè tanta est*; postquam demonstrauit ex testimonijs Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum, Christum Dominum stupenda, & innumerabilia ferè miracula fecisse, tàm per se ipsum, quàm per Sanctos suos, quorum aliqua enumerat in particulari. Tandem euidenter concludit, *Certè tanta est multitudo, & efficacia miraculorum Christi, vt possent dæmones ad salutem conuerti, si obstinati non essent*, & Iudæi miraculorum multitudine, qualitate, ac efficacia stupefacti, dicunt Ioan. 11. *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit, si dimittimus eum sic, omnes credent in eum*. Et Sanctus Lucas in Actis Apostolorum, reputans quasi impossibile enumerare multitudinem miraculorum in particulari, quæ fiebant per Apostolos, per clausulam generalem, inquit, *Per manus autem Apostolorum fiebant signa multa, & prodigia in populo*.

Punctum XVII.

Semper miracula fiunt à Deo principaliter, & tanquam ab Authore proximo.

22 §. 1. CIrca hęc necessariò animaduertenda sunt, quæ insinuantur ab eodē sanctissimo Præceptore in præcitata *q.* 178. *art.* 1. *&* 2. *in corpore*, & in responsione ad argumenta, quorum primum est; etsi vt inquit Sanctus Gregorius *lib.* 2. *Dialog. cap.* 30. Sancti aliquando ex potestate, aliquando ex postulatione, siue deprecatione miracula exhibeant: Vtroq; tamen modo Deus semper principaliter operatur miracula, quod probat facto *illo Iosue cap.* 10. Vbi cum ex potestate, Iosue dixisset, *Sol contra Gabaon ne mouearis*. Subdit Scriptura, *non fuit*

fuit antea, & postea tam longa dies obediente Deo voci hominis; Ideò fideliſſimus Interpres Diui Thomæ Cardinalis Caietanus in reſponſione ad primum dubium, ab eo motum in Commentario eiuſdem articuli primi, poſt recenſitum factum Ioſue, de quo ſupra immediatè, inquit, *Vbi manifeſtè patet, Deum ſemper ſtatui debere proximum Authorem miraculi, ſiue miraculorũ, & vocem hominis inter remotiora, ſcilicet principia computari*: ſubdens, *ideò Deus, dicitur vti priori effectu inſtrumentaliter, quia ordinauit ſe executurum effectum miraculi, quandoquè mediatè, quandoq; immediatè, mediante ſemper illo priori effectu, ex parte hominis, ſiue ille effectus ſit oratio, ſiue vox, ſiue locutio, ſiue contactus*.

§. 2. Secundum eſt, licet à malis, qui nihilominus veram, & Catholicam doctrinam enunciant fieri poſſint vera miracula, ad confirmationem tamen veræ doctrinæ, modo ſupra explicato, nunquam tamen per illos fieri poſſunt vera miracula ad confirmationem ſuæ falſæ doctrinæ; vt latius explicatum eſt paulò ſuperius numero 15. Puncto 14. & ſequentibus.

Punctum XVIII.

De Miraculorum neceſsitate pro Canonizatione Sanctorum.

23 §. 1. CVm non ſemel facta ſit mentio in præcedentibus Capitulis de Miraculis, præſertim in ordine ad Sanctorum Canonizationem requiſitis occurrit, determinandum quomodo ſcilicet, qualiaue miracula exigantur ad ſolemnem Sanctorum Canonizationem.

Ad exactam reſolutionem huius nonnullas concluſiones adducam cum ſuis probationibus; deinde faciam ſatis ad argumenta contrariorum, quibuſdam tamen prius annotatis. quorum.

24 Primum eſt illud Sancti Gregorij homilia Aſcenſio. Domini noſtri dicentis, *Miracula hominem ſanctum non efficiũt, ſed illius ſanctitatem demonſtrant*, quæ ſententia exponi debet de miraculis, præſertim operatis à Deo per interceſſionem Iuſtorum, poſt eorum obitum, ſuperius etenim in hoc eodẽ cap. oſtenſum eſt, Signa, ſiue miracula facta à Deo per aliquem hominem viuentem, regulariter ordinari, & dirigi ad confirmationem veritatis fidei Catholicæ; illa verò patrata poſt mortem, ordinantur regulariter ad approbationem, & commẽdationem ſanctitatis vitæ Iuſtorum, vbi ſemper ſermo noſter exponendus venit de veris miraculis, & non aliter.

§. 2. Secundum, vera miracula requiruntur ſecundum aliquos ad Sanctorum Canonizationem, iuxta praxim, & ſtylum Curiæ Romanæ tantùm; at ſecundum communiorem, & veriorem ſententiam Theologorum, & Canoniſtarum ſunt neceſſaria ad Sanctorum Canonizationem, etiam attento vſu, & praxi Eccleſiæ Romanæ ſimpliciter, & abſolutè.

§. 3. Ideò poſt Theologos docuerunt Canoniſtæ in Sanctorum canonizatione, vel beatificatione requiri miracula, quia regulariter, & ordinariè nequit cognoſci aliter ſanctitas, vel beatitudo canonizandorum, niſi ſcilicet per miracula (hocque intelligendum eſt ſemper ſecluſa vera, & probata reuelatione diuina) inter hos connumeratur Bellam. in cap. *venerabili de teſtibus*, numero 2. verſic. *quarto nota*. Butrius num. 2. Aret. num. 1. & Felyn. num. 1. ibidem, & Abb. num. 1. & Innocentius in cap. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum, ibidem Hoſtienſis num. 5. Ioannes Andreas num. 4. Butrius num. 7. Anchatanus numer. 5. Archidiaconus in cap. *vnico*

Vnico de reliquijs,& venerat. in 6. nu. 5. Maluet.de canonizatione Sanctorum, dub. 3. nu. 1. & sequentibus, & nu. 73. Syluester in summa verb. canonizatio primo, quæstione 2. vers. inquiritur. Angelica eodem verbo numero primo. Cassaneus in Cathalogo glor.mundi, par. 3. considerat. 50. idquè expressum inuenitur in Cæremoniali Romano, libro primo, sect. 6. Idem quoque sentiunt Domini Auditores Rotæ, vt asserit Fœlix Contelorius in suis notationibus manuscriptis, ad articulum primum. *Quæstionis quartæ*, *Castellani de Sanctorum Canonizatione*. In relatione Beati Thomæ de Villanoua post prohemiũ. Vers. *quod autem*. Et in illa B. Aloysij Gonzagæ in fine prohemij, in relatione B. Paschalis Baylon *de miraculis*. *In exordio*; Et in illa Sancti Hyacinthi Poloni, *titulo de fide processus*. Versic. *Tertium, & postremum est*, Et in 3. cap. eiusdem relationis. Versic. *Et quantum ad Sanctitatem*. Et Versic. *præmissis addimus*. Fol. 34. quodquè Ecclesia non debeat canonizare quempiam absquè miraculorum patratione, habetur ex Diplomate canonizationis Sancti Homoboni, edito ab Innocentio III. Ex Panuino in relatione Sancti Bonauenturæ, parte prima, articulo octauo, & nono. Ex relatione Sancti Isidori *de Miraculis in principio*. In relatione Sanctæ Theresiæ *de Miraculis ad exordium*, & in illa Beati Beltrandi, & in illa pariter Beati Petri de Alcantara par. 3. *de miraculis in principio*.

Punctum Decimumnonum.

De falso Martyrio.

25 §.1. TErtium. Ratio ob quam necessaria dicuntur vera miracula post mortem in Canonizatione alicuius famuli Dei (exceptis tamen Martyribus propter rationes inferius adducendas) Ea est, cum Sanctitas vitæ pręsentis possit esse ficta, & simulata non ad bonum finem, sed potius ad appetitum inanis glorię, vel ad alium non rectum finem ordinata, iuxta *illud Matth.* 7. de hipocritis verba faciens Christus, incedunt inquit induti pellibus ouium, *intrinsecus vero sunt Lupi rapaces*, Qui cuncta faciunt, non propter Deum, *Sed vt videantur ab hominibus*, contra quos exclamat Paulus. *Secunda Corinth. cap.* 13. *si linguis hominum loquar, & Angelorum, &c. Etsi tradidero Corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero nihil mihi prodest*; Quibus verbis apertè excluditur falsum martyrium illorum pręsertim, qui cupiunt, ideò Mortem pati propter famam suę constantiæ inter mortales cõseruandam, vel vt eorum reliquias homines venerentur, quibus, & similibus pro tali opere non præmium, sed pœna debetur, quibus etiam tormenta, sunt non Corona Victoriæ, sed debita pœna perfidiæ, nam in peccato proculdubio moriuntur, ideò pereunt, ex Sententia Sanctorum Cipriani, & Augustini relata à Cardinali Baronio in notis ad Martyrolog. Rom. *sub die* 2. *Aprilis*, §. *Sanctorum numero*. vers. *cum ex sententia*, quę vt inquit idem Baronius, *est omnium Ortodoxorũ, quicquid aliquis extra Ecclesiam patitur non Martyrium censendum est, sed pœna perfidiæ dicenda*.

§.2. Ad quos falsos Martyres reijciendos inquit Baronius vbi supra, *erat per necessaria de Martyribus inquisitio*.

Pun-

Punctum XX.

Quando Miracula sint necessaria in Sanctorum Canonizatione.

26 §.1. SIt itaque prima conclusio in Sanctorum Christi, Martyrum Canonizatione, non sunt necessaria simpliciter, & absolutè miracula, nec ante, nec post mortem, quamuis vtilia sint, sed sufficit, vt in veritate constet euidenter de Martyrio suscepto, & de causa illius, vt scilicet propter fidē catholicam, quemadmodum de Sancto Petro Martyre, vel propter defensionem Ecclesiasticę libertatis, vt de Sancto Thoma Cantuarensi mortem subierit.

§.2. Hæc conclusio colligi potest ex illis, quæ dicuntur à Summis Pontificibus in Bullis Canonizationis quamplurimorū Martyrum, estquè communis Sententia omnium Theologorum, & Canonistarum.

Eandem conclusionem expresse docet Agustinus de Ancona in summa de Ecclesiastica potestate, *quæstione 13. articulo 3. in corpore*, vbi ex authoritate ab eo adducta Sancti Patris Augustini colligit per viam necessariæ consequentiæ, quando aliquis denunciatur Papæ canonizandus pro Martyre, *causam quare passus sit debet diligenter inquirere*, quæ causa Martyrij finaliter, & terminatiuè est defensio, confessioquè veritatis fidei Christianæ, & Catholicæ, ac eorum, quæ annectuntur fidei, quia secundum Sanctum Patrem Augustinum, ibidem ab ipsomet Authore citatum, S. Ioann. Baptista Martyr Christi dicitur, non quia cogeretur negare Christum, vel fidem eius directè, sed quia cogebat illū Herodes negare veritatem, & Iustitiam eius, volebat enim Herodes audire ab ore Ioannis, *Licet tibi habere vxorem fratris tui*, sed quia Præcursor; & vox veritatis, tantum mendacium renuit eructare, ideò decollatus Martyr Christi effectus, est *cui luce ipsa carior veritas fuit, ex Sancto Maximo homil. 2. de Sancto Ioann. Baptista*; Et Sanctus Bernardus in suis Epistolis Selectis in illa de Machabeorum solemnitate, §. *sed quoniam. Quoniam*, inquir, *arguebat Ioann. Herodem propter Herodiadem vxorē Philippi fratris sui, ideò victus, ideò, & decollatus est, passus quidem, & ipse pro veritate, sed quam zelare videretur, non negare cogeretur*.

Denique ad finem corporis præcitati articuli 3. & ex antedictis concludit idem August. de Ancona per sequentia verba, *talis ergo causa debet esse motiua Canonizationis illius, qui debet pro Martyre venerari*, ne quis vero credat, quod loquatur ibi non de causa totali, & adæquata, sed de motiua tantum, statim, & immediate subdit, *qua existente absquè alia discussione debet pro Martyre venerari, & canonizari*. Ecce quomodo miracula non sunt necessaria simpliciter ad Canonizationem Christi Martyrum.

§.3. Et in responsione ad secundum argumentum assignans rationem, quare miracula non sint necessaria in Canonizatione Martyrum inquit. *Quamuis miracula sint signa attestationis Sanctitatis, non tamen sunt per se causa Sanctitatis, sed pati pro Christo, & pro confessione fidei Catholica, est per se causa Sanctitatis*. Deinde immediatè subdir, *vnde ipsa existente absque omni signo miraculoso debet aliquis pro Martyre Canonizari*. Quid quæso clarius pro confirmatione prioris cōclusionis? Eadem conclusio probatur authoritate Hostiensis in sua summa, *lib. 3. tit. de reliquijs, & venerat. Sanctorum, num. 3.* & Cassaneus *cathalogo gloria mundi par. 3. consìdrat. 49. §. & ad* pro-

probationem. Verſ. *in Martyribus enim*. Hæc concluſio in eiſdem terminis probatur argumento deſumpto ex textu quorumdam Canonum, quos ibi citat in particulari Caſſaneus, & ex auctoritate Sancti Auguſtini *in cap.teneamus* 1. *quæſtione prima*. Eandem concluſionem tradiderunt Ioannes Franciſcus Panuinus in ſecunda parte relationis Canonizationis Sancti Bonauenturæ ad finem primi quæſiti, & Baptiſta Epiſcopus Vintimilienſis in tractatu ab eo edito de canonizatione eiuſdem Sancti Bonauenturæ ad Sixtum Quartum, & Caſtellanus in ſuo tractatu de Sanctorũ Canonizatione, *quæſtione quinta, numero ſexto* addens poſt adductas authoritates text. Canonum, & diuerſorum Authorum. *non inuenitur expreſſum alicubi, quod in Canonizatione Martyris inquiratur de miraculis*.

Superaddit tandem authoritatem Innocentij cap. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum dicentis, *facilius expediri conſueuit canonizatio Martyrum propter rationem adductam*. Ideò in officio Martyrum Eccleſia non recenſet miracula ſicut in illo Confeſſorum.

§.4. Ideò Ioannes Viguerius in inſtitut. Theolog. titulo de virtute fortitudinis, cap. 6. §. 1. verſ. 1. diffiniens Martyrium, poſtquam dixit inter ſuſtinentias, & actus fortitudinis principatum tenere, ponit diffinitionem Martyrij per ſequentia verba. Martyrium eſt voluntaria mortis perpeſſio, ſiue tolerantia propter fidem Chriſti, vel alium virtutis actum in Deum relatum, ex qua diffinitione deſumpta ex traditis à D. Tho. 2. 2. quæſt. 124. ab omnibus communiter approbata infertur primo. Quod illi, qui non patiuntur mortem corporalem non ſunt Martyres conpletiue. *Et ideò ad perfectam rationem Martyrij requiritur, quod aliquis mortem ſuſtineat propter Chriſtum*. Et in reſponſione ad argumentum repetit. *Et ideò nec Martyrium propriè dicitur pro ſola tolerantia carceris, vel exilij, vel rapinæ diuitiarum niſi forte ſecundum, quod ex ijs ſequitur mors*. Hæc ille, & Caietan. ad eundem art §. Ad huius rei euidentiam inquit. *Tota ſiquidem res in hoc ſtat, quod Martyrium eſt Chriſti teſtimonium, facto, ſeu opere, quo ponitur vita pro Chriſto*.

Quapropter dicebat S. Maximus in quodam ſermone de Martyre (quem refert S. Thom. in præcitato art. Arg. ſed contra) quod vincit pro fine moriendo, qui vinceretur ſine fine viuendo, & S. Auguſtinus ſerm. de S. Cipriano Martyre dicebat: *Ad precioſam mortem, iuſte viuendo venit, ad glorioſam verò vitam iniuſte moriendo perrexit*.

Eſt enim Martyrium actus virtutis iuxta illud Matth. 5. *Beati qui perſequtionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt Regnum Cælorum*. Ex qua authoritate colligit D. Thom. vbi ſupra art. 1. in corpore. *Vnde manifeſtum eſt quod Martyrium eſt actus virtutis*. Et in reſponſione ad primum argumentum interquamplura, inquit. *Nam effuſio ſanguinis propter Chriſtum vicem gerit baptiſmatis*. Et art. 3. eiuſdem quæſt. 124. authoritatibus ſacræ Scripturæ, & S. Auguſtini ibidem in particulari relatis, tandem concludit. *Martyrium dici, & eſſe actum maximæ perfectionis*. Et authoritatibus addens rationem dicit: *Martyriũ autem, inter omnes actus virtuoſos, maxime demonſtrat perfectionem charitatis iuxta illud Ioann. maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Et gloſſa ad illa verb. Matth. 5. *Beati qui perſequtionem patiuntur, &c. in hac octaua Beatitudine, quæ ad martyres pertinet, omnes aliæ perficiuntur*. Maiora quoque circa hæc traduntur ab expoſitoribus D. Tho. vbi

ſupra

ſupra ex eadem, ſecundo ex eadem diffinitione,& vſque modo adductis infertur vera,& propria ſignificatio nominis martyrij, quod denotat teſtimonium, & martyr idem eſt,qnod teſtis,quemadmodum communiter docent omnes catholici præſertim D.Thom. 2.2.quæſtione 124. articulo 4. & 5. in corpore dum inter alia multa dicit: *Martyres dicuntur quaſi teſtes: quia ſcilicet corporalibus ſuis paſsionibus,vſque ad mortem teſtimonium perhibent veritati,non cuicumque, ſed veritati, quæ ſecundum pietatem eſt, quæ per Chriſtum nobis innotuit.* Vbi non omittam ponderare ad maiorem confirmationem eorum, quæ à me dicta ſunt cap. 4. huius Elucidarij, quod per ea,quæ ſunt ſecundum pietatem frequenter D. Thomas intellexit idem, ſiue ea,quæ ſunt ſecundum fidem, vt opptime ſe declarat in verbis immediate relatis, vbi pro eodem ſtatuit, quod aliquid ſit ſecundum pietatem, & ſecundum fidem, nam in præcitato artic. 5. concludit,martyrium eſſe pro veritate fidei, vel annexis ad illam, ideò dicit. *Sed veritati, quæ ſecundum pietatem eſt, quæ per Chriſtum innotuit.* At veritas, quæ per Chriſtum nobis innotuit, eſt veritas fidei, & per D. Thom. vbi ſupra immediate, hæc eadem veritas ſecundũ Pietatem eſt,igitur in doctrina D. Tho, aliquando ſaltem pro eodem habetur, quod aliquod dicatur ſecundum fidem, vel ſecundum pietatem.

Tertio ex ante dictis de martyrio colligitur quod illi,qui dormientes occidũtur,nõ ſunt perfecte martyres(niſi materialiter)S.Thom.eadem citata quæſt. articulo 1. in reſponſione ad primum argumentum reijcit ſententiam illorum, qui dicebant, quod Innocentes ab Herode pro Chriſto occiſi, miraculoſe liberi arbitrij vſum accelatum, habuerint ex quo inferebant, quod voluntarie poſſi fuerint martyrium, cum id non habeatur in ſacra Scriptura,& Sanctus Auguſtinus in quodam, ſerm. de Epiphania dicat alloquens ipſoſmet Innocẽtes. *Non habebatis etatem, qua in paſſurum Chriſtum crederetis, ſed habebatis carnem in qua pro Chriſto paſsionem ſuſtineretis.*

Et Caietanus ad eundem art. ponderans verba præcitata D. Thom. *aduerte* (ait) *Quod martyrium Innocentium apud authorem eſt meritorium Cæleſtis palmæ,ſicut Baptiſmus paruulorum eſt meritorius vitæ æternæ. Nam ſicut paruuli ratione Baptiſmi merentur premium vitæ æternæ, non ex aliquo proprio merito, ſed merito Ieſu Chriſti,eis per baptiſmum communicato; ita innocentibus, & ſimiliter quibuſdam infantibus pro Chriſto occiſis,etiam in utero matris,effuſio sãguinis eſt meritoria æternæ palmæ, non proprio merito, ſed merito paſsionis Chriſti eis communicato per baptiſmum ſanguinis.*

Punctum Vigeſimumprimum.

De miraculorum neceſsitate in Confeſſorum Canonizatione.

27 §. 1. SEcunda concluſio.in Sanctorum vero cõfeſſorum Canonizatione aliorumquè inferioris ordinis Sanctorum vltra excellentiam Sanctitatis vitæ, requiruntur etiam neceſſario vera miracula legitimè probata, præſertim facta poſt mortem ſecundum vſum, & praxim Eccleſiæ Romanæ, cum vera miracula poſt mortem ſint teſtificantia vitæ Sanctitatem.

§. 2. Cardinalis Baron. in not. ad marty. Rom. *die 2. Ianuarij* §. *& Confeſſoris*, ex doctrina Tertuliani,& Sancti Cipriani colligit, *etſi in principio naſcentis Eccleſiæ illi ſoli dicerentur Confeſsores, qui Chriſti fidem interpellati coram fidei hoſtibus confeſsi eſſent, nec tamen martyrio occubuiſ-*

cubuissent, *obtinuit postmodum vsus per Ecclesiam approbatus, vt homines, qui laudabili vita vixissent, Sanctoque, & approbato fine demum in Domino quieuissent Confessores appellarentur*. Idem animaduertit Gabriel Albaspini Episcopus Aurelianensis de veteribus Ecclesię ritibus, *lib. 1. obseruat. 21. ad initium*.

§. 3. Ideò Petrus Galesinius in notis ad suum Martyrolog. 17. *Kalen. Februarij S. S. Fœlicis Confessoris*. Ex S. Cipriano, Tertulliano, & Eusebio colligit morem antiquum, Martyres Christi Confessores appellari, quemadmodum euenit de S. Eusebio Vercellarum Episcopo, qui necem acerbissam pro Christo passus est, hunc tamen S. Maximus *in serm. die eadem* appellat Confessorem. Idem quoque euenit de S. Zenone Veronę Episcopo quamobrem concludit, *certum, ac exploratum esse omnibus, qui antiquitatis Ecclesiasticæ vsu literæ periti sunt olim nomen Martyris, & Confessoris nominum fuisse, præsertim apud multos*, subdens, *hodie tamen, his solum, qui pro Christo cruciatus necemquè perpessi sunt, martyris nomen tribuitur, Confessoris autem nomen illis tantum accomodatur, qui sola vitæ sanctitate Christi nomen confessi sunt, &c.*

§. 4. Hæc conclusio iam declarata, quo ad omnes sui partes probatur euidenter ex traditis in Bullis Canoniz. Sanctorum Confessorum, quemadmodum videre est in illa præsertim Canonizationis Sãctorum Dominici, & Francisci, tempore Gregorij IX. S. Homoboni, tempore Innocentij III. S. Osmundi, tempore Calixti III. S. Catherinæ Senensis, tempore Pij II. S. Didaci, tempore Sixti V. Sanctorum Hiacynthi, & Raymundi, tempore Clementis VIII. S. Caroli, & Sanctæ Franciscæ Romanæ, tempore Pauli V. idem clarius habetur in processibus, & relationibus respectiuè formatis à RR. DD. Auditoribus S. Rotę Romanę, siue à Iudicibus deputatis per Sanctam Sedem in canonizat. S. Didaci, S. Hiacynthi, S. Raymundi, S. Franciscæ Romanæ, S. Caroli Borromei, S. Frãcisci Xauerij, S. Philippi Nerij, & Ignatij Societ. Iesu fundatoris, & S. Theresiæ numquam satis laudatæ, vti est videre in relationibus canonizationis eorundem, per eosdem respectiuè factis Sixto V. Clem. VIII. Paulo V. & Gregorio XV. titulis *de sanctitate, & miraculis eorumdem*, & pariter in relatione canonizat. S. Francisci de Paula facta à Iacobo Simoneta §. *verum quia* cuius verba sunt. *Verum, quia, vt supra commemorauimus, miracula ad Canonizationem Sanctorum maximè Confessorum sunt necessaria.* Idem habetur in relat. B. Thomæ de Villanoua Archiepiscopi Valentini, facta ab Auditoribus Rotæ Francisco Sacrato, Ioanne Baptista Coccino Decano, & Alphonso Manzanedo, titulo *de miraculis post mortem ad initium*, vbi inter alia multa statuũt, miracula post mortem comprobare vitæ sanctitatem, quod demonstrant multis argumentis authoritate, & rationibus fundatis prout ibidem latius. Hocque singulariter colligunt ex traditis à Sancto Thoma 2. 2. quæst. 82. in responsione ad primum, & in relatione Beatificationis B. Aloysij Gonzagæ titulo de *miraculis* §. *neque enim*, inter alia multa ex quamplurimis argumentis concludunt B. Aloysij sanctitatem, morum candorem, vitæquè integerrimæ puritatem sequentibus miraculis rerum conditor Deus demonstrauit, &c.

§. 5. Hanc sententiam tenuisse, atque docuisse Innocentium Tertium in diplomate canonizationis Sancti Homoboni, ac D. Thomam 2. 2. quæst. 178. articulo 1. & 2. Cassaneum in Catalogo gloriæ mundi parte 3. considerat. 49 idquè expresè affirmant Franciscus Pegna Deca-

Decanus S. Rotæ Romanæ Alexander Iustus, & Horatius Lancellottus Auditores Rotæ, ac Iudices à Sancta Sede Apostolica deputati in causa canonizationis Sancti Caroli Borromei, quemadmodum est videre in relatione canonizationis, eiusdem Sancti Caroli 3. *par.* §. *quinto præmittendum est*, vers. *veritas tamen est*.

§. 6. Idem clarius habetur in relatione canonizationis Sancti Francisci Xauerij titulo de miraculis ad initium, vbi doctissimi Patres S. Rotæ Romanæ ad hoc specialiter deputati à Sancta Sede Apostolica vniformiter tradunt, cum ad canonizationem Sanctorum, præter virtutum excellentiam requiratur, vt is qui canonizari debet, miracula patrarit, vt tenent communiter Doctores ad *cap.* 1. *de reliquijs, & veneratione Sanctorum in* 6. & in cap. *venerabili de testibus*, & nouissimè, (vt ipsimet asserunt) sequuti sunt maiores sui in relatione S. Raymundi, Sanctæ Franciscæ, Sancti Caroli Borromei, & ipsimet in relatione canonizationis B. Corsini, B. Theresiæ, &c. idem omnino habetur in relatione canonizationis Sancti Isidori, *art.* 3. *de miraculis ad initium*.

§. 7. Quæ secunda conclusio traditur communiter à Canonistis, & summistis asserentibus, certi Iuris esse ad Sanctorum canonizationem (intellige Confessorũ) claris, atquè perspicuis probationibus constare debere de virtutibus, sanctitate, & miraculis canonizandi, quod est intelligendum præsertim de miraculis post mortem, ratio huius est præter illam assignatam in animaduersione tertia superius adducta, quia miracula, post mortem magis certa, & indubitata videntur esse Sanctitatis indicia, quàm miracula, quæ fiunt in vita, namquè gratia miraculorum est gratis data, iuxta illud Apostoli 1. *Corinth. cap.* 12. enumerantis inter alias gratias gratis datas illam miraculorum dum inquit, *alij datur gratia sanitatum, alij operatio virtutum, &c.* Ideò in vita possunt fieri à peccatoribus modo alias latè explicato, post mortem verò nequeunt fieri vera miracula ad intercessionem, & per meritum illius, qui nõ sit in gratia Dei cõstitutus.

Hanc sententiam tradunt Auditores Rotæ superius immediatè citati in relatione canonizationis Sancti Caroli Borromei, 3. *par.* §. *ratio autem*. Vbi etiam expressis verbis asserunt eandem sententiam fuisse amplexos S. Rotæ Auditores, Iudices Commissarios in causis canonizationis Sanctorum, Hiacynthi, & Raymundi Ordinis Prædicatorum sub Clemente Octauo.

§. 8. Quod enim sufficiant miracula post mortem, reputatur sẽtẽtia communis, ac etiam verior, & præsertim D. Th. 2. 2. q. 178. ar. 2. in corpore, §. 2. *autem modo*, ac etiam Innoc. III. in deplomate canonizationis S. Homoboni. Cassanei in cathalogo glor. mundi, p. 3. consid. 49. ad exordium, ac etiam præstantissimorum patrum Auditorum Rotæ Romanæ in relat. canoz. S. Hiacynthi titulo de miraculis, vers. *ceterum*.

Imò, quod de per se non sit necessariũ quod canonizãdus miracula ediderit in vita, tradunt Domini Auditores Rotæ in relat. S. Theresiæ tit. de miraculis ad exordium, vers. *& quamuis*, in relat. S. Raymundi, p. 2. art. 7. vers. *non licet*. In relatione S. Ignatij de miraculis, in relat. S. Franciscæ Romanæ, p. 3. art. 1. titulo de miraculis in genere, vers. 5. *præmittendũ*, & in relatione S. Caroli, par. 3. ad initium, Maluetius de canonizatione Sanctorum dubio 3. num. 1. & 73. versic. *tamen quoad canonizationem*. Dominicus Ansossius de reliquiarũ cultu, §. 23. num. 41. Panuinus in relatione S. Bonauenturæ, p. 2. art. 3.

Luc. Castell. de Cert. Glor. SS. Ll Insu-

Insuper sententiam, qua dicitur, miracula in vita edita non sufficere ad famulorum Dei canonizationem, tuentur prefati Domini Auditores Rotæ, fundati præsertim in doctrina D.Thom. vbi supra, & Panuini in relatione Sancti Bonauenturæ, par.2. & 3. Cassanei in Cathalogo glor. mundi, par.3. consideratione 50. quemadmodum videre est in relationibus canonizationis Sanctorum Raymundi, par.2. art.7. vers. *non licet*, Sanctę Franciscę Romanæ, par.3. art.1. Caroli Borromei, par.3. vers. *veritas est*, Sancti Hyacinthi, cap.3. vers. *quibus addimus*. Sanctæ Theresiæ in principio processus, & Sancti Isidori, titulo de miraculis ad exordium, & in illa B. Beltrandi, titulo de miraculis, vers. *est igitur*, & B. Corsini, §. 11.

Fœlix Contelorius in suis notationibus manuscriptis ad art.primum, quęstionis 4. Iacobi Castellani de Sanctorum canonizatione, num.33. proponit, ac resoluit illam difficultatem, an copulatiue requirantur ad canonizationem alicuius serui Dei, miracula operata in vita, & post mortem, dicendo secundum Canonistas, communiter esse tenendam sententiam affirmatiuam, hocquè probat ex glosa in cap. vnico vers. *Sedis Apostolicæ* circa finem. vers. *quærendum etiam est*. De reliquijs, & veneratione Sanctorum, lib.1. Bellam. in cap. venerabili, nu.2. vers.4. *nota de testibus*. Host. in summa de reliquijs, & veneratione Sanctorum, n.3. vers. *item quærendum est*. Goffred. in summa, nu.2. eodem titulo Syluest. in summa verb. canonizatio numero 1. quæst.2. Maluet. de canonizatione Sanctorum, dub.3. nu.73. vers. *sed dato ex aliorum sententia*. Dicit requiri miracula in vita, & post mortem, Mascard. de probationibus, conclus. 262. numero 42. & 49. tomo primo quamuis illi placeat, sententia negatiua paulò superius explicata, sed vtraquè potest conciliari, vt mihi videtur dicendo, quod doctores sustinentes sententiam affirmatiuam modo dicto, sunt interpretandi non de rigore, nequè de necessitate simpliciter, sed potius ad vtilitatem, & ad bene esse, ad facilius tutiusq; procedendum circa actum canonizationis.

28 Hinc est, quod Augustinus de An-
§.1. cona in summa de Eccles. potestate quæstione 15. art.4. in responsione ad secundum argumentum, *Licet mali homines*, inquit, *ille*, *possint miracula facere ad Christi, & Sanctorum nominum inuocationem, non tamen ipsi dicuntur facere miracula, sed magis ille, cuius, vel quorum Sannctitate fiunt*. Et in responsione ad tertium argumentum eiusdem articuli docet, *quod miracula facta ad confirmationem doctrinæ veritatis, innituntur fidei Catholicæ, sed quæ fiunt ad testificationem sanctitatis, requirunt fidem formatam charitate, cuiusmodi est fides Sanctorum*.

§.2. Eandem secundam conclusionem tradiderunt post innumeras ferè allegationes, & citationes text. & Doctorum celeberrimorum, Ioann. Baptista Coccinus Decanus sacræ Rotæ, Alphonsus Manzanedo, & Iacobus Caualerius Iudices Commissarij in causa canonizationis B. Ludouici Beltrandi in relatione facta per illos Gregorio XV. quemadmodum apparet cap.1. eiusdem relationis ad finem, & tit. *de miraculis ad initiũ*, vbi expresè affirmant. Primo sanctitatẽ vitæ probari per miracula post mortem. Secundo quod sacrosancta Ecclesia non consueuit absq; miraculis aliquẽ in sanctorum albo describere. Tertio quod satis est, vt constet de miraculis factis post mortem, ad quorũ confirmationẽ post relatam authoritatem S. Thomæ 2.2. quęst.178 art.7. in corpore, & Cassanei in Cathal. gloriæ mundi, *parte tertia*,

consi-

consideratione 49. in Exordio, & Ceremonialis Romani, *lib. 1. sect. 6.* hanc eandem sententiam, quo ad tria illa prædicta dicūt fuisse amplexos suos maiores in relatione canonizat. S. Hiacynthi, S. Francisci Xauerij S. Theresiæ, & B. Paschalis Bailon.

Punctum XXII.

Iterum ratione probatur necessitas miraculorum in confessorum canonizatione.

§. 3. PRobatur eadem conclusio ratione; potest enim quis in vltimo vitæ amisisse gratiam Dei, & incidisse in aliqua peccata, vti Regum cap. 3. de illo Propheta misso ad Roboam, qui apud illum fecit tria miracula, deinde seductus ab alio falso Propheta contra Dei mandatum, apud eundem falsum Prophetam, qui Regi Roboam seruiebat manducauit, propter quam inobedientiam paulò post in itinere fuit occisus. Insuper supposita veritate, & perseueranti sanctitate, vsquè ad mortem inclusiuè, Deus tamen non vult omnes Iustos decorare priuilegio, ac honore canonizationis in Ecclesia militante, dicente Clemente VI. *in serm. vltimo de canonizatione Sācti Iuonis Britannici*, relato à Baptista Episcopo Vintimiliensi in suo tractatu de canonizatione S. Bonauenturæ, non omnes, qui habent opera meritoria venerari debent, vt Sancti, sed qui ipsa possident, cum excellentia, vna cum virtutibus heroycis, secundum conditionem sui status, isti canonizari possunt, *ne tam insignia priuilegia vilescant neue contingat in infinitum sanctos multiplicari, & sic deuotionem refrigescere, & sanctitatem in contemptu redigi.* cap. Episcopi, 80. dist. & in cap. legimus ad finem, quęstionis 98. Hostiensis in primo cap. de reliquijs, & veneratione Sanctorum, num. 10. Glosa in cap. vnico eodem titulo in 6. §. *Sedis Apostolicæ*, versic. *quinto*; Sed has difficultates remouet Deus per miracula ab eodem operata, ad intercessionem Iusti, qui iam vita functus est. Igitur, &c.

Eandem conclusionem inuenio determinatam expressis verbis à Gregorio Nono in Bulla canonizationis Sancti Antonij de Padua, §. *vt sanctus*, inquit, *habeatur apud homines in Ecclesia militanti, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita scilicet, & miracula*, subdens immediatè, *vt hæc, & illa sibi ad inuicem contestentur, cum nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter hominines testimonium Sanctitatis*, quæ duo dicit plenius Pontifex colligi ex Euangelio, *Marci 16. illi autem profecti prædicauerunt vbiquè, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.*

Ideò Sanctus Gregorius, *lib. 4. Dialogorum, cap. 6.* tradit, *quemadmodum vita animæ in corpore existentis cognoscitur per motum membrorum, ita quoq; vita animæ de corpore egredientis ex miraculis* (intellige præsertim de factis post mortem) *cognoscitur.*

Cum igitur secunda conclusio colligatur nedum ex communi consensu Doctorum, & Pontificum, verum etiam ex Euangelio Marci, necessaria illatione modo explicato dicendum est illam esse non solum veram, & certam sed eandem pertinere aliquo modo ad fidem, iuxta illud Pauli ad Hebr. 2. *contestante Deo signis, & prodigijs.*

Punctum XXIII.

De multiplicitate miraculorum ad effectum Canonizationis.

29 §.1. Tertia conclusio.non satis est vnum miraculum, etiam operatum post mortem, sed requiruntur plura miracula in Sanctorum Confessorum canonizatione. Hanc conclusionem tanquam certam, & communem præcipuè inter Canonistas tradunt Archidiaconus in cap. *nec mirum* 26. quæst. 5. num. 7. Bellam. ibidem num. 4. vers. *& nota*. Troilus Maluetius de canonizatione Sanctorum, dub. 3. num. 60. idem tradiderunt Iudices Commissarij alias superius relati in relatione Canonizationis S. Hiacynthi, titulo de miraculis §. *Iure etiam meritò*, ratio huius esse potest, quia in geminatis ordinariè nō cadit error, quemadmodum de facile euenire potest in vno solo actu, vel circa veritatem facti, vel circa qualitatem illius, ita communiter omnes vltra quotidianam experientiam, quæ est lucerna veritatis, hoc est etiam secundum praxim, & vsū Ecclesiæ Rom. quemadmodum est videre in processibus formatis authoritate Apostolica circa canonizationes quorumdam Sanctorū Confessorum ab exordio nascentis Ecclesiæ, vsquè ad præsentem diem, & pariter in Bullis canonizationis eorumdem Sanctorum Confessorum, vel inferioris ordinis, ideò cōclusio certa, & indubitata remanet.

§.2. Eandem sententiam expressis verbis tradiderunt Franciscus Sacratus, Ioann. Bap. Coccinus, & Alphons. Manzanedo in relatione super processū canoniz. B. Andreę Corsini Episcopi Fesulani, p. 2. tit. de miraculis canonizandorum, §. *Occurrit etiam dubitare*; Quam asserunt tenuisse maiores suos in relatione super processu canonizationis s. Hiacynthi, tit. de miracul. vers. *Iure etiā meritò*, & inter quamplura extant sequentia verba. *Quidquid de iure dici posset, placuit Praxis, quod debeant expectari plura miracula.*

Quod enim requiratur pluralitas siue multitudo miraculorum, etiam cum aliquali frequentia, docet inter alios Archidiac. in cap. *nec mirum* 26. q. 5. nu. 7. vers. *& nota secundū Vincentiū*. Bellam. ibidem num. 4. Maluetius de canonizatione Sanctorum, dub. 3. numero 60. ver. s. *numquid verò*. Malcard. de prob. conclus. 262. nu. 45.

Quod vero frequentia miraculorum, non sit necessaria, sed requiratur ad tutius, & securius procedendum in negotio canonizationis, tradunt Domini Auditores Rotæ Romanæ in relatione canonizationis S. Hiacynthi, titulo de miraculis, vers. *sed est aduertendum*, & in illa B. Corsini, *p. 2. dub.* 10. & Panuinus in relatione Sancti Bonauenturæ, *par. 2. art. 2.*

Punctum XXIV.

Miracula in vita non sunt absolutè necessaria.

3 §.1. Quarta Conclusio, miracula in vita non sunt necessaria simpliciter, & absolutè ad Sanctorum Confessorum canonizationem, sed absq; illis potest esse locus canonizationi, prout in 2. conclusione dictum est, addo ego, tamen sufficiunt miracula in vita ad Sanctorum canonizationem.

§.2. Additum huius cōclusionis latè proponunr, atq; probant præstantissimi Patres Sacræ Rotæ Romanæ Auditores Franciscus Sacratus, postea Cardinalis Ioannes Baptist. Coccinus Decanus, & Alphon-

& Alphonſus Manzanedo Patriarcha Hieroſolimitanus in relatione facta per ipſos (tanquam per Iudices deputatos à Sancta Sede)Paulo V.ſuper Proceſſu canonizationis B.Andreæ Corſini Epiſcopi Feſulani,celeberrimi inſtituti Carmelitarum, *parte 2. titulo de miraculis canonizandorũ §. rurſus diſputari ſolet*; quam doctrinam eſſe D. Thomæ 2. 2. quæſtione 178. artic. 2. illamquè tenuiſſe maiores ſuos in relatione canonizationis S. Hiacynthi, cap.3. Verſ. *quibus addimus*; ac in illa Sanctæ Franciſcæ, par.3. art. 1. verſ. *Quinto præmittendum*, palam affirmant, ideò ex authoritatibus, & rationibus ab ipſis fideliter adductis,merito concludit nequaquam eſſe ſufficientem rationem ſanctitatis, miracula facta in vita, nam potuere eſſe illuſiones, vti de Simone Mago,& de Antichriſto;poſt mortem verò inquiunt illi, & optimè ceſſat iſtud periculum, addentes illa reputari vera miracula, quoties fiunt per aliquem, qui vltra bonam, & laudabilem vitam,nullum dixit,vel reliquit dogma malum, vel quid ſimile, per quod poſſint fideles in errorem adduci, in relatione de qua ſupra B. Andreæ Corſini p.2.§.*qua occaſione*.

§.3. Eadem quarta Concluſio præſertim, quoad vltimam ſui partem, ſiue quoad additum,nouis argumentis iterũ probatur contra Gloſam in cap. vnico *de reliq. & vener. SS.in 6.* & Syluestrũ, Bellameram. & alios ibidem in particulari relatos p.2.eiuſdem relationis B.Andreæ, §. *qua occaſione*.

§.4. Hæc quarta concluſio poteſt iterum probari;quandoquidem Innocentius III. in Bulla canonizationis S.Homoboni,& Calixtus III. in Bulla canonizationis S. Oſmundi, ac in alijs quamplurimis non recenſent miracula de illis facta in vita, ſed tantum poſt mortẽ,& in hymno quẽ canit Eccleſia in feſtis Confeſſorũ,cuius initium eſt, *Iſte Confeſſor Domini*, qui reputatur communiter S.Ambroſij,non fit mentio niſi de ſanctitate vitæ, & de miraculis poſt mortem,& omnes Theologi idem docuerunt, igitur concluſio vera.

Punctum XXV.

Quomodo vtilia ſint miracula facta in vita canonizandi.

§.5. QVinta concluſio vtilia tamen ſunt miracula operata in vita canonizandi ad effectum canonizationis, vt latius dictum eſt paulò ſuperius nu.27. §.8.

Fundatur hæc cõcluſio in illo Ioann. cap.9.*Scimus quia peccatores non exaudit Deus*, & authoritate Bedæ relata in cap. *quærendum de pœnitentia diſtinctione ſecunda* dicentis, quod *Spiritus ſanctus illa operatur* (ſcilicet miracula) *ad interceſsionem Iuſtorum, vt interceſsores quales intus ſunt, foris appareant*; Ideò dicebat, & rectè Ancarranus innixus placitis Sanctorum Patrum in *cap. venerabilis num. 1. de teſtibus. quando operationes non diſcrepant à vita, ſunt magnum argumentum Sanctitatis*. Quod ante, & poſt illum quaſi omnes affirmarunt.

Punctum XXVI.

Quomodo probentur miracula.

31 §.1. CIrca prædicta ponderandum venit, quod miracula propriè, & formaliter loquendo non dicuntur probari per teſtes directè, & per ſe, ſed indirectè, & per accidens tantum, cùm enim homines vidẽt aliquod opus,quod nequeat ad principia,ſiue ad cauſas naturales vllatenus reduci,rectè concludunt,

per consequentiam necessariam, illud profectò est miraculum, ordine superius explicato, & hoc modo indirectè, & per consequentiam, siue per accidens probatur miraculum.

§. 2. Ex quibus infertur non sufficere, vt testes dicant N. fecisse tale miraculum, vel talem rem reputatam miraculum, sed debent etiam non requisiti referre circumstantias facti, ex quibus arbitrari potest, an verè illud factum fuerit miraculum, ita communiter Canonistæ sentiunt, præsertim Archidiaconus in cap. *nec mirum*, 26. q. 5. num. 6. Castellanus in tractatu de Canonizatione Sanctorum q. 7. ad initium. Glossa in cap. *Audiuimus*, extra de reliqu. & veneratione Sanctorum, verbo *miracula*, Simoneta in processu Canonizationis S. Francisci de Paula, & Domini Auditores Rotæ Iudices Commissarij in omnibus ferè relationibus, præsertim in illa Canonizationis B. Andreæ Corsini p. 3. *de secunda consideratione* circa finem, idem Simoneta in relatione Canonizat. S. Francisci de Paula, tit. *quid sit miraculum*, §. *sed ante omnia*, ad confirmationem prædictorum; adducit doctrinam Ioan. Monach. Ioan. Andr. & Gemin. in cap. 1. de confess. lib. 1. ac etiam Bald. in l. *solam*, §. *de test. quærit*, & Bart. tract. de testib. verbo *qualitas*, & pariter Archidiac. cap. *nec mirum*, 26. q. 5. cum alijs multis Authoribus Canonistis ad idem ab eo cumulatis.

§. 3. Et Iacobus Castellanus de Sanctorum Canoniz. q. 7. art. 1. inter quamplura adducit doctrinam Bartholi in tract. de testibus, cap. *qualitas*, paulò ante citato, dicentis, cũ miraculum sit id, cuius effectus manifestus est; Causa verò omnibus simpliciter occulta, liquet miraculum oportere probari per aliquod naturæ, ita quod vires nostræ naturæ excedantur, vel in substantia eius, quod fit, vel in subiecto eius, in quo fit, vel in ordine faciendi. Nam si illud posset, ad causas naturales reduci, clarè probaretur, sed non esset miraculum. Hinc est, quod communiter Canonistæ, ac Theologi dicunt, Miraculum non posse directè probari, quia subiectum in quo fit, principia non habet (intellige naturalia) sed indirectè tantum. Quoties enim reperitur miraculum, quod naturæ vires excedat, quoad factum, vel quoadmodum, & verè constat de illius existentia, & realitate, & pariter quod non dependeat à causa naturali, indirectè, sed necessariò infertur miraculũ esse operatũ, & dependere à causa supernaturali, quæ est Deus, S. Thom. par. 1. q. 105. art. 8. in corpore, & q. 110. art. 4. & 2. 2. q. 178. art. 2. Gloss. in cap. 1. de reliq. & veneratione Sanctorum in 6. Archid. in cap. *nec mirum*, num. 6. in fin. 26. q. 5. ibidem Doctores communiter, præsertim Bellam. num. 3. Panuinus in relatione S. Bonauenturæ p. 2. art. 1. Rota in relat. S. Hyacinthi de miraculis, Versic. *Hinc ergo*. & in illa S. Theresiæ, de miracul. art. 1. & in illa B. Corsini par. 3. §. 2. Maluet. de Canoniz. Sanctorum, dub. 3. num. 57. vsque ad 72. Gemin. cap. 1. num. 7. de confess. in 6. ibidem Ioannes Monachus num. 52. & in relat. S. Francisci de Paula, §. *illud tamen*. & Felix Contelorius in præcitatis notationibus ad Castellanum de canonizat. Sanctorum q. 7. art. 3. nu. 38. asserit ex authoritate infrascriptorum Doctorum aliquando sufficere in probatione miraculi testimonium vnius testis fide digni, quod colligit ex Specul. tit. de test. §. 11. num. 9. Ex Nello de testibus par. 1. §. *sed an credatur*, ex Cassan. de consuet. Burg. Rub. 1. §. 6. ex Gabr. de testibus concl. 1. & 2. ex Gram. consil. 13. nu. 15. & 51. ex Ias. l. *properandum*, §. *sin autem*. C. de iudic. post quos adducit ad idem con-

constabiliendum relationes canonizationis quorundam Sanctorum, præsertim illam S. Hyacinthi in 8. miraculo, vers. *occurrunt*; illam S.Francisci de Paula circa finem, §. *videndum est*. Illam quoque S. Raymundi par. 2. art. 8. vers. **non tamen**, ac illam S. Franciscæ Romanæ par. 3. art. 2. miraculo 8. versic. ***Etquamuis***, ac illam S.Caroli par. 3. miraculo 4. & 9. ac etiam S. Ignatij, miraculo 2.& 3. in fine. Et ratio, quæ mouit Rotam, ea fuit, quia quoties ex natura miraculi habetur, vt non possit probari, nisi vnico teste, vt sunt reuelationes, apparitiones, & similia, tunc vnico teste hæc probantur, dummodo tamen testis sit fide dignus, & non aliter. Rota in relatione S.Theresiæ loco immediatè citato, & in illa B Petri de Alcantara par. 2. de aliquibus apparitionibus in fine. Quamobrem hæc doctrina non est generalis ad omnia miracula, sed ad aliqua tantum, ad illa videlicet, quæ non possunt ex sui natura probari, nisi vnico teste tantum.

Punctum XXVII.

Continens responsiones ad argumenta contra Conclusiones superius adductas in hoc capite.

32 §. 1. ARgumentum primum, in cap. *Audiuimus, de reliq. & veneratione Sanctorum*, asserit Summus Pontifex, quendam in ebrietate mortuum, fuisse tanquam sanctum veneratum, deinde subdit, *Et si miracula per ipsum fiant*, &c. Ex quibus verbis aliqui colligunt, siue colligere contendunt, Deum operari miracula, etiam ad inuocationem malorum, post eorum mortem, cui argumento facillimè respondetur, quod nomine miraculi, ibidem non intelliguntur vera miracula, sed illusoria, & falsa miracula, quæ possunt fieri per dęmones, ad inuocationem malorũ, permittente Deo, vt fideles decipiant, modo latius superius in hoc cap. explicato. nos autem in conclusionibus loquimur de veris miraculis; dico in opere, & qualitate; nam, vt plurimum mirabilia quę dicuntur fieri à dęmonibus, nec dum sunt vera miracula, sed neque aliquando vera opera; sed tantum apparẽtia, vel si sunt vera opera, nunquam sunt vera miracula, quia non excedunt totius naturę creatę ordinem, sed cognitionem humanam tantum; ideò dicebat Sanctus Pater Augustinus *libro 3. de Trinitate cap.* 8. de prędictis falsis miraculis verba faciens, *Non est putandum istis transgressoribus Angelis ad nutũ seruire hanc visibilium rerum materiam, sed Deo potius, à quo hæc potestas datur*; & lib. *de spiritu, & anima, cap.* 28. *Damones*, inquit, *acrimonia sensus, hoc est, subtilitate cognitionis, & celeritate motus aerei corporis, terrenorum corporum sensum facile pracedunt, & quadam cogitata pronunciant, de quibus homines mirantur, quibus homines alliciunt, & seducunt*, & ex D.Thoma 1. 2. *q.* 110. *art.* 4. *ad* 2. *& q.* 105. *art.* 7. *in corpore*, colligitur, quod Dęmones mirabilia quędam efficiũt, quę tamen miracula nõ sunt, quia *causã omnibus omninò occultã nõ habent*, addens, *& nisi rabies Damonum à Deo comprimeretur ob naturalem omnibus spiritibus inditam facultatem, tot, tantaquè mala nobis inferrent, quot, quantaquè nos excogitare non possumus*.

§. 2. Post editum Capitulum de miraculis ad manus meas peruenit relatio super processus Canonizationis Beati Andreę Corsini Episcopi Fesulani, in qua magna animi mei lętitia, legi quasi ad verbum responsionem hanc priorem, absque tamen doctrina à me adducta, Sanctorum Augustini, & Thomę, ibi enim sapientissimi Patres Sacrę Rotę Romanę Auditores, atque Iudices in illa

illa causa specialiter per sanctam Sedem nominati asserunt, quod in capite citato in argumento, Pontifex accipit miraculum largo modo pro *portento*, siue *illusione diabolica*, quæ videntur, licet non sint miracula, ordinata tamē sunt ab ini mico generis humani, vt persuadeat ho minibus ebrietatē non esse peccatū, quēadmodum est videre in dicta relatione *par.* 2. §. *Rursus.* Vers. *Ad illud autem*.

§. 3. Secundo respondetur, quod Summus Pōtifex assignat discrimē inter Ecclesiā particularem. & Ecclesiam Rom. fidelium omnium matrem vniuersalem, quod præsertim consistit in hoc singulari, quod Ecclesia particularis potest de facili errare, circa vera miracula, & canonizationem virorum, Ecclesia verò Romana, non errat, neque errare potest, præsertim in Sanctorum Canonizatione propter rationes fusius adductas *in cap.* 3. 5. *&* 7. *præcipuè in responsione ad vltimum argumentum eiusdem cap.* 7. *Notum enim Dominus faciet, qui ad se pertineant*. iuxta illud Num. cap. 18.

§. 4. Tertio respondetur, quod Papa in cap. relato in argumento. Vtitur vocabulo miraculorum, nedum propter rationes iam adductas in priori responsione; sed ad tollendas omnes, & quascumque cauillationes, circa canonizationes non amplius de cætero celebrandas ab Episcopis, prout antea, sub quouis prætextu, & colore, etiam miraculorum quorumcumque, sed negotium canonizationis in omnibus, & per omnia reseruatum esse voluit Sedi Apostolicæ, hoc est, Summo Pontifici Rom. quod enim facit Papa, dicitur fieri per Ecclesiam Romanam, ita communiter omnes Theologi, & Canonistæ, præsertim Ægydius Romanus in Epistola ad Romanos cap. 7. lect. 24. Huic responsioni fauēt verba Glossæ in cap. *Audiuimus* tit. de reliq. & vener. Sanctorum.

Punctum XXVIII.

Quomodo Sancti fecerint mirabilia in vita sua.

§. 5. SEcundum argumentum est. Ecclesia in officio, quod celebrat de Sanctis Confessoribus asserit illos fecisse mirabilia in vita sua; ergò videtur, quod miracula facta in vita à famulis Dei sint necessaria ad canonizationem illorum, vel secundum aliquos, infertur, Secundò, quod omnes canonizandi de necessitate fecerint miracula in vita, & tamē de multis Sanctis, etiam de maioribus legimus, quod nulla fecerint miracula in vita, quemadmodum de Ioanne Baptista sanctificato in vtero matris, de quo dixit Veritas ipsa, *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista*, qui nullum omninò miraculum in vita fecit, vt docet D. Thomas 3. *par. q.* 38. *artic.* 2. *ad secundum argumentum*; vbi etiam reddit rationem, *ne scilicet homines ex æquo crederent illi, & Christo*, ideò vt homines principaliter Christo Saluatori intēderent, (vt par erat,) non est datum Ioanni, vt faceret signum, hoc est, miraculum in vita.

Respondetur ad argumentum, negando primam illationem; aliud est enim, quod canonizandi fecerint miracula in vita, aliud valde diuersū, quod patratio miraculorum in vita sit absolutè, & simpliciter necessaria ad Sanctorum canonizationem, primum potest concedi. Secundum autem omninò negatur.

33
§. 1. Ad secundam verò illationem, siue consequentiam deductam ex eodem argumento respondetur, quod ideò Ecclesia in officijs, quæ decantat in honore Sanctorum Martyrum, & Confessorum rectè dicit illos fecisse mirabilia; nam san-

sanctitas vitæ, & possessio virtutum heroicarum, cum finali perseuerantia, est quid plusquam mirabile, vt sacra pagina docet, & Sancti omnes, & hoc est commune omnibus Sanctis canonizandis, quemadmodum sæpè dictum est, & probatum, præsertim in hoc vltimo capite.

34 Secundò respondetur, dato quod per §. 1. mirabilia debeamus intelligere miracula facta in vita à canonizandis, dum de Sancto præsertim Confessore canit Ecclesia, quod *Mirabilia fecit in vita sua*, illud exponendum est de Sanctis in cõmuni, & in vniuersali; non autem necessariò de singulis in particulari; illud enim respicit genera singulorum Sanctorum, vtputà, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, &c. Sed non singulos generum, ideò, &c.

Punctum XXIX.

Quomodo sanctitas canonizandorum cognoscatur per miracula.

35 §. 1. Vlterius respondendum est ad argumentum quorumdam modernorum Theologorum, & Canonistarum, inter quos vnus est Angelus Roccha, in secunda editione sui Commentarij, de Canonizatione Sanctorum cap. 8. num. 4. & aliqui Canonistæ, vti est videre in relatione Beatificationis, & Canonizationis viri Dei Andreæ Auellini Clerici Regularis præclarissimi instituti Teathinorum 3. parte dictæ relationis, tit. *de miraculis*, dicentes veram vitæ sanctitatem, sine miraculis pro aliquo canonizando sufficere, & capit. 30. ad finem asserit solam vitæ sanctitatem clarissimam, cum perseuerantia vsq; ad finem valere ad celebrandam canonizationem, vel quod non sunt simpliciter necessaria, sed ad maiorem firmitatem rei, asserentes tamen requiri ex vsu, & praxi Ecclesiæ miracula in Sanctorum Confessorum Canonizatione.

§. 2. Prædicta eorum sententia ordinariè, & regulariter non est, nec sequenda, nec admittenda; propter superius adducta ad secundam conclusionem istiusmet capitis; non enim potest perfectè sanctitas canonizandi cognosci ordinariè, nisi per miracula, præsertim post mortem; cum autem munus sit Scriptoris Ecclesiastici, Doctorũ Catholicorum placita ad pium sensum interpretari, siue reducere, quotiescumque id rationabiliter fieri potest; ideò dicimus, si illorum sensus sit de Canonizatione Confessorum extraordinariè, ritè sustentari potest, cũ Deus possit alia via, & alio modo certiorem reddere Ecclesiam de vera sanctitate, & gloria canonizandorum absque miraculis, nostra autem cõclusio secunda exponi debet ordinariè, & regulariter tantum.

§. 3. Potest responderi, secundo, quod sensus illorum est in hac materia excludere non simpliciter miracula; sed illa tantum, quæ fiunt in vita, vel dicamus. Tertio, quod eorum intentio, vbi supra est loqui nõ absolutè de omnibus canonizandis, sed restrictè de Martyribus tãtum, secundum sensum, & formam superius adductam in probatione prioris conclusionis.

§. 4. Quarto tandem respondetur, quod ordinariè vix nequit cognosci vera sanctitas Confessorum Christi, nisi per miracula post mortem, dum itaque dicunt requiri cognitionem veræ sanctitatis cũ perseuerantia, vt quis Confessorum canonizetur, implicitè, ac virtualiter, admittunt etiam miracula post mortem.

36 §. 5. Quartum argumentum, in officio edito à Pio Papa Secundo, & ab eodem approbato, quod recitatur in Ordine

Præ-

Prædicatorum, in festo S. Catherinæ Senensis, præsertim in tertio responsorio, incipiente, *Vitam Beatæ Catherinæ*, &c. expresse inquit ipsemet Pontifex, *Vitam innocentissimam dictæ Virginis liquido demonstrari per miracula, quæ fecit in vita, & post mortem*; ex quo colligitur necessitas miraculorum in vita, & post mortem ad probationem veræ sanctitatis, & per cõsequens ad canonizationem Sanctorum.

Cui argumento breuiter respondetur negando illationem, siue vtramque consequentiam; ratio verò negationis est, quia nullatenus rite colligi potest ex antecedenti illo, in quo Pontifex non dicit miracula in vita, & in morte facta, esse necessaria simpliciter, ad perfectam probationem sanctitatis alicuius, neque sanctæ Catherinæ, & hoc est, quod negatur præcisè in secunda, & quarta Conclusione; immò verba ipsius Pontificis superius adducta diligenter ponderata, euidenter confirmant asserta in eisdem conclusionibus; certum est enim, quemadmodum ibi clarius dicitur, etsi sufficiant in rigore, miracula tantum facta post mortem ad manifestationem, siue approbationem sanctitatis canonizandi si tamen istis iungantur, etiam quæ facta fuerunt in vita, tantò magis, & euidentius demonstrabitur sanctitas canonizandi, ideò, &c.

Punctum XXX.

An sit de ratione miraculi, vt statim fiat.

37 §. 1. TAndem affirmatiuè respondendũ est, quærentibus an ad rationem veri miraculi exigatur necessariò, vt fiat statim, & illicò, distinguendo de illo, in quo præcisè completur, siue consistit ratio miraculi præcisè, ac de alijs posteà sequentibus ad factum miraculosum, prout inferius exemplo magis explicabitur.

Veriorem esse putant Theologi, atque Canonistæ sentẽtiam affirmantem, ad naturam, & essentiam veri miraculi requiri, vt fiat in instanti, præsertim propter sequentia. In Act. enim Apost. cap. 3. de viro illo claudo ex vtero matris suæ dicitur, & apprehẽsa manu eius dextera eleuauit eũ S. Petrus Apostolorum caput, & protinus consolidatæ sunt bases eius; & cap. 9. idem Petrus inquit, *Ænea, sanet te Deus noster Iesus Christus, surge, & sterne tibi, & continuò surrexit*, &c. & Marc. cap. 5. de muliere sanata à fluxu sanguinis, & Luc. cap. 8. *Accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius, & confestim sanata est*; & Matth. 8. de leproso dicitur, *Et confestim mundata est lepra eius*, & eodem capit. 8. de puero Centurionis, *Et sanatus est puer in illa hora*, idem Luc. 7. de adolescente mortuo; & Ioann. 11. de Lazaro, statim resuscitatis.

§. 2. Et Matth. 20. circa finem, de duobus illis cæcis sedentibus secus viam, & Christo transeunte, clamantibus, *Domine miserere nostri fili Dauid*, dicitur, quod *misertus eorum Iesus, tetigit oculos eorum, & confestim viderunt*. Et Marc. 10. de illo cæco filio Timæi Bartimæi clamante *Iesu fili Dauid miserere mei*. Quem Christus illuminauit, de quo inquit, Euangelista, vbi supra, *Et confestim vidit*. Et pariter de illo surdo, & muto, quem sanauit Christus, de quo dicitur Marc. 7. *Et statim apertæ sunt aures eius, & solutum est vinculum linguæ eius. Et loquebatur rectè*, Et Gloss. super Matth. 8. de liberatione illorũ, qui habebant dæmonia, inquit, quos vno verbo statim curare poterat, paulatim curat, vt magnitudinem cæcitatis humanæ ostẽdat.

Ex quibus infertur primo, quod miracu-

racula quædam, illa scilicet, quæ dicuntur miracula, quò ad modum, fiunt in instanti. Secundo, de ratione miraculorum in communi non est, vt necessario fiant semper in instanti, vt paulò superius insinuatum est, & vt colligitur ex authoritate Glossæ immediatè citatæ, quam sequitur Bellam. in c. *nec mirum*, superius citato num. 5. vers. *sed quaro.* & Panuinus in relatione S. Bonauenturæ par. 2. art. 5. Troylus Maluetius de canonizatione Sanctorum dubio 3. num. 31. vers. *numquid autem*, Rota in relat. S. Frācisci de Paula circa finem. vers. *sed profectò in his*, in relatione sancti Didaci, super miraculo facto in persona Dom. Maria della Penuela, in relatione S. Hyacinthi, de miraculis, vers. *fit miraculum*.

Vtque miraculum dicatur fieri in instanti, satis est, vt in instanti tollatur malitia morbi, seu infirmitatis validissimæ, quæ naturaliter auferri non poterat; tuncque nihil obstat, & si effectus perfectæ sanitatis successu temporis subsequatur, Rota in relatione Sancti Francisci de Paula art. 6. miraculo 5. in fin. in relat. S. Caroli in 3. par. miracul. 13. in relat. S. Ignatij, in 4. miraculo. Rota in relatione B. Corsini parc. 2. §. 4. in princ.

Ad authoritatem Gloss. in cap. Matth. 8. quam sequuntur ijsdem ferè verbis Archidiac. Bellam. & Castellan. patet responsio ex dictis supra per Tostatum in cap. 8. Matth. q. 15. & ex Maluet. de Canonizatione Sanctorum dub. 3. num. 25. & 52. in quibus locis ait, quod ad hoc, vt illud quod potest fieri naturaliter, dicatur miraculum, necesse est, quod fiat incontinenti, & quod ea, quæ dicta sunt per Archidiac. procedūt in ijs, quæ fiunt contra naturam, hanc eandem distinctionem sequitur Rota in relat. B. Corsini, p. 2. §. *in princ.*

§. 3. Eandem sententiam tuetur Alphonsus Tostatus apud Matth. cap. 8. q. 15. eandem, tenuere præstantissimi Patres Sacr. Rotę Romanæ Auditores in relatione canonizationis multorum Sanctorum, præsertim in illa S. Raymundi Ordinis Prædicatorū, vti videre est ibidem *art. 5. §. cæterum omnibus*. Eandem insinuat Castellanus in suo tractatu de Sanctorum Canonizatione quæst. 6. art. 5. §. *Quaro an sit necesse miraculum fieri in instanti*. Quod si quandoque successio quædam temporis in miraculis esse videatur, non facit cessare rationem veri miraculi, quia semper illud in quo consistit natura veri miraculi fit in instanti; licet quædam alia, ipsum miraculū subsequentia fiant tractu temporis, vt verbi gratia in vulneribus, & alijs infirmitatibus lethalibus, ex quibus ordinariè, & necessariò cursu, & ordine naturali expectato moriendum esset, miraculū consistit in tollenda malitia morbi, mortis inductiua, quæ naturaliter etiam potentissimis remedijs naturalibus auferri non poterat, neque medicamentis vllatenus superari, ne moreretur æger; Quod autem postea successu temporis claudantur labia vulnerum, obducantur cicatrices, & imbecillitas corporis ex graui infirmitate orta depellatur, non facit cessare rationem miraculi.

§. 4. Hoc multis miraculorum exemplis demonstrari potest, *Esaia cap. 38*. Ezechias ad mortem ægrotauit, & quia vulnus erat lethale, nisi diuina misericordia subuenisset, omninò mortuus fuisset Ezechias, cuius malo nullum aderat naturale remedium, quamuis per miraculum fuerit liberatus à morte; non tamē confestim sanatum est vulnus, sed adhibitis medicamentis, & consueto ordine naturæ seruato, ait enim Scriptura, in præcitato loco, *Et iussit Esaias, vt tolleret massam de ficis, & cathaplasmarent super vulnus, & sanaretur*. Hæc ibi

ibi, & Marc. 8. de cæco illuminato, qui statim vidit, non tamen perfectè cognoscendo, sed paulatim augebatur vsus rectè videndi, vbi Glossa inquit, *Quem vno verbo statim curare poterat, Christus paulatim curat, vt magnitudinem humanæ cæcitatis ostendat, quæ vix, & quasi per gradus ad lucem redeat, & gratiam suam nobis indicat, per quam singula perfectionis incrementa adiuuat*, hancq; Glossam sequuti sunt inter alios Archidiac. Bellam. *de reliquijs, & veneratione Sanctorum, cap.* 1. & Franciscus Panuinus in relatione Canonizationis S. Bonauenturæ *par.* 2. *q.* 5. Pro indubitato statuendum est igitur, in omni vero miraculo, illicò, atque statim illud fieri à Deo, in quo principaliter consistit natura, & ratio miraculi, quamuis sequentia ad miraculum conferantur aliquando omnia etiam simul, aliquando cum successione temporis, secundum beneplacitũ Altissimi; ideò cæcus ille apud Marcum cap. 8. statim illuminatur, licet non statim distinctè omnia viderit, atque cognouerit.

Punctum XXXI.

Non tollit rationem miraculi ministerium alicuius rei naturalis.

2 §. 1. CErtum est etiam, præsertim apud Theologos non esse contra rationem miraculi. Etsi Deus in patratione miraculi vtatur (aliquando volens) ministerio aliquo naturali, siue rei naturalis, à qua tamen nullatenus possit virtute naturali produci effectus miraculosus, de quo agitur, quemadmodum videre est, 4. Regum cap. 5. Vbi Elisæus misit Naham Principem militiæ Regis Syriæ, ad lauandum se septies in aqua Iordanis; & de filio viduæ, super quo, incuruatus Propheta, insuflauit in os illius, 4. Regum cap. 4. Item Ioan. 9. de luto facto ex sputo à Christo; deinde impositio super oculos cæci nati, quem postea misit ad abluendos oculos ad natatoriam Siloe. Chrysostomus homilia 56. exponens illa verba, *Spuit in terram, & fecit lutum ex sputo, qui autem maiores substantias*, inquit, *de nihilo adesse produxit, multo magis oculos absque materia fecisset, sed voluit docere se esse Creatorem, qui in principio vsus est luto ad hominis formationem; ideò autem non aqua vtitur ad lutum faciendum, sed sputo, vt nihil adscribatur fonti, sed discas, quoniam virtus oris eius oculos aperuit, ac plasmauit, vtq; non videatur eis, ex virtute terra est curatio, iussit lauari*, subdēs, *non enim erat timendum, vt Siloe sumeret hanc gloriam, quia ibi multi lauarunt oculos, nullusquè tale beneficium est assecutus, nisi iste.*

§. 6. Eandem conclusionem statuit Ioan. Franciscus de Panuinis multis argumentis corroboratam, in relatione canonizationis Sancti Bonauenturæ 2. part. q. 6. & Castellanus vbi supra, §. *Quæro an sit contra rationem miraculi*. Dũ enim quis miraculosè liberatur ab aliquo ingenti morbo, siue malo, & si sentiat in actu sanationis dolorem, id nullo pacto aufert rationem miraculi; nam Marc. cap. 9. legitur de illo surdo, muto, & obsesso à Dæmonibus miraculosè liberato per Christum, quod exclamans, & multum discerpens eum, exiuit Diabolus, ita vt præ dolore factus sit velut mortuus, quo loco inquit Chrysostomus, *Nõ enim voluit mortem Diabolus inferre propter veram vitã aduentum*. Et Beda, *Quem autem hostis impius morti similem reddidit, hunc Saluator pie, dexteræ tactu saluauit*, ideò sequitur, *Iesus autem tenens manum eius eleuauit illum, & surrexit*, *declarans* (inquit Beda) *Sicut verum se esse Deum, potentia*

tentia ſaluandi docuit, ita & veram ſe habuiſſe carnis naturam more tactus humani, contra Manichæos declarauit, ſubdens, *tot languentes Chriſtus ſuo contactu ſanauit, atque erexit, mundauit, atque illuminauit, hæreſim Manichæorum, antequam proderet damnauit*.

§. 7. Hoc idem magis, magiſquè declarat miraculum à Deo operatum per interceſſionem, & merita Sancti Franciſci de Paula, qui ſigno crucis facto ſuper quemdam contractum, ſtatim ſanatus ſurrexit, *Inſonuerunt autem oſſa renum illius audientibus multis, velut cum ligna ſicca franguntur*, Surius, & alij in Vita S. Franciſci de Paula.

Punctum XXXII.

Non eſt contra rationem miraculi, ſi quis de nouo incidat in eandem infirmitatem.

§. 8. Denique tanquam certum ſtatuo non eſſe contra rationem miraculi, vt quis verè ſanatus miraculosè in proximo tamen propter aliquod nouū accidens, ſiue propter ſalutē, vel animæ ſuæ periculum euitandum, reincidat in eandem ſpecie infirmitatem, vel in aliam conſimilem, aliquando etiam grauiorem; legitur enim ex reuelatione diuina multos Sanctos poſt obtentam à Deo ſanationem miraculoſam, in perſona huius, vel alterius, intuentes periculum ſalutis eorum imminere, oraſſe Deum, vt de nouo immitteret eandem infirmitatem in illis iam miraculosè ſanatis, prout factum eſt, præſertim in perſona Sanctæ Petronillæ filiæ Diui Petri Apoſtoli, quæ cum eſſet incredibilis pulchritudinis de voluntate Patris, febre, & paralyſi laborabat, membrorum omnium corporis officio deſtituta, accidit, quadam die, dum Petrus inter ſuos diſcumberet diſcipulos, cumquè inter ſe, de rebus diuinis colloquium haberent, Titus inter alios non ſine magna adſtātium admiratione dixerit Beato Petro, quid quæſo cauſæ eſt, quod alijs optata ſanitatum largiretur beneficia, nec propriā filiam, à tam graui infirmitate liberaret? cui Petrus. ſaluti equidem animæ illius, (quæ corporis longè præferenda venit) ita expedit.

§. 10. Verumtamen his dictis, ad tollendam quamcumque ambiguitatis vmbram, ſtatim, ad filiam conuerſus dixit, *Surge Petronilla, nobiſquè miniſtra*, ad quam vocem protinus ſanata ſurrexit, ac diſcumbentibus diligenter miniſtrauit, quo expleto miniſterio iuſſit iterum ad lectum redire, & inde cœpit febribus, grauioriquè ægritudinis moleſtia conflictari, quod totum ſumma patientia, hilariterquè ſuſtinuit, deinde tandem integræ ſanitati per Deum reſtituta eſt, Petrus de Natalibus in Cathalogo de Sanctis menſis Maij, libro 5. cap. 69. Surius die 31. Maij, Cardinalis Baronius tomo primo Annal. Et in notis ad Martyrologium Romanum, die 31. Maij, & alij in vita ipſius Sanctæ Petronillæ Virginis.

§. 11. Hanc concluſionē adducit, & quamplurimis argumentis copioſè demonſtrat Panuinus in relatione Canonizationis Sancti Bonauenturæ par. 2. q. 6. idem probarunt Perilluſtres, ac Reuerendiſſimi Domini Auditores Sac. Rotæ Romanæ in relatione beatificationis, atque canonizationis viri Dei Andreæ Auellini, & Caſtellanus vbi ſupra, §. *Quæro an ſit contra rationem*; idem prorſus demonſtratur in vita Beati Beltrandi Ordinis Prædicatorum ex Proceſſibus iam Romæ ex ordine Sanctiſſimi examinatis ad effectum canonizationis collecta, & Romæ impreſſa 1623. apud Alphōſum Ciaconum *lib. 3. cap. 7.*

ibi, & Marc. 8. de cæco illuminato, qui statim vidit, non tamen perfectè cognoscendo, sed paulatim augebatur vsus rectè videndi, vbi Glossa inquit, *Quem vno verbo statim curare poterat, Christus paulatim curat, vt magnitudinem humanæ cæcitatis ostendat, quæ vix, & quasi per gradus ad lucem redeat, & gratiam suam nobis indicat, per quam singula perfectionis incrementa adiuuat*, hancq; Glossam sequuti sunt inter alios Archidiac. Bellarm. *de reliquijs, & veneratione Sanctorum, cap. 1*. & Franciscus Panuinus in relatione Canonizationis S. Bonauenturæ *par. 2. q. 5*. Pro indubitato statuendum est igitur, in omni vero miraculo, illicò, atque statim illud fieri à Deo, in quo principaliter consistit natura, & ratio miraculi, quamuis sequentia ad miraculum conferantur aliquando omnia etiam simul, aliquando cum successione temporis, secundum beneplacitũ Altissimi; ideò cæcus ille apud Marcum cap. 8. statim illuminatur, licet non statim distinctè omnia viderit, atque cognouerit.

Punctum XXXI.

Non tollit rationem miraculi ministerium alicuius rei naturalis.

2 §. 1. CErtum est etiam, præsertim apud Theologos non esse contra rationem miraculi. Etsi Deus in patratione miraculi vtatur (aliquando volens) ministerio aliquo naturali, siue rei naturalis, à qua tamen nullatenus possit virtute naturali produci effectus miraculosus, de quo agitur, quemadmodum videre est, 4. Regum cap. 5. Vbi Elisæus misit Naham Principem militiæ Regis Syriæ, ad lauandum se septies in aqua Iordanis; & de filio viduæ, super quo, incuruatus Propheta, insuflauit in os illius, 4. Regum cap. 4. Item Ioan. 9. de luto facto ex sputo à Christo; deinde impósito super oculos cæci nati, quem postea misit ad abluendos oculos ad natatoriam Siloe. Chrysostomus homilia 56. exponens illa verba, *Spuit in terram, & fecit lutum ex sputo, qui autem maiores substantias*, inquit, *de nihilo adesse produxit, multo magis oculos absque materia fecisset, sed voluit docere se esse Creatorem, qui in principio vsus est luto ad hominis formationem; ideò autem non aqua vtitur ad lutum faciendum, sed sputo, vt nihil adscribatur fonti, sed discas, quoniam virtus oris eius oculos aperuit, ac plasmauit, vtq; non videatur eis, ex virtute terræ est curatio, iussit lauari*, subdẽs, *non enim erat timendum, vt Siloe sumeret hanc gloriam, quia sibi multi lauarunt oculos, nullusque tale beneficium est assecutus, nisi iste*.

§. 6. Eandem conclusionem statuit Ioan. Franciscus de Panuinis multis argumentis corroboratam, in relatione canonizationis Sancti Bonauenturæ 2. part. q. 6. & Castellanus vbi supra, §. *Quæro an sit contra rationem miraculi*. Dũ enim quis miraculosè liberatur ab aliquo ingenti morbo, siue malo, & si sentiat in actu sanationis dolorem, id nullo pacto aufert rationem miraculi; nam Marc. cap. 9. legitur de illo surdo, muto, & obsesso à Dæmonibus miraculosè liberato per Christum, quod exclamans, & multum discerpens eum, exiuit Diabolus, ita vt præ dolore factus sit velut mortuus, quo loco inquit Chrysostomus, *Nõ enim valuit mortem Diabolus inferre propter veræ vitæ aduentum*. Et Beda, *Quem autem hostis impius morti similem reddidit, hunc Saluator pie, dextera tactu saluauit*, ideò sequitur, *Iesus autem tenens manum eius eleuauit illum, & surrexit, declarans* (inquit Beda) *Sicut verum se esse Deum, potentia*

tentia ſaluandi docuit, ita & veram ſe habuiſſe carnis naturam more tactus humani, contra Manichæos declarauit, ſubdens, *tot languentes Chriſtus ſuo contactu ſanauit, atque erexit, mundauit, atque illuminauit, hæreſim Manichæorum, antequam proderet damnauit*.

§. 7. Hoc idem magis, magiſquè declarat miraculum à Deo operatum per interceſſionem, & merita Sancti Franciſci de Paula, qui ſigno crucis facto ſuper quemdam contractum, ſtatim ſanatus ſurrexit, *Inſonuerunt autem oſſa renum illius audientibus multis, velut cum ligna ſicca franguntur*, Surius, & alij in Vita S. Franciſci de Paula.

Punctum XXXII.

Non eſt contra rationem miraculi, ſi quis de nouo incidat in eandem infirmitatem.

§. 8. DEnique tanquam certum ſtatuo non eſſe contra rationem miraculi, vt quis verè ſanatus miraculosè in proximo tamen propter aliquod nouũ accidens, ſiue propter ſalutẽ, vel animæ ſuæ periculum euitandum, reincidat in eandem ſpecie infirmitatem, vel in aliam conſimilem, aliquando etiam grauiorem; legitur enim ex reuelatione diuina multos Sanctos poſt obtentam à Deo ſanationem miraculoſam, in perſona huius, vel alterius, intuentes periculum ſalutis eorum imminere, oraſſe Deum, vt de nouo immitteret eandem infirmitatem in illis iam miraculosè ſanatis, prout factum eſt, præſertim in perſona Sanctæ Petronillæ filiæ Diui Petri Apoſtoli, quæ cum eſſet incredibilis pulchritudinis de voluntate Patris, febre, & paralyſi laborabat, membrorum omnium corporis officio deſtituta, accidit, quadam die, dum Petrus inter ſuos diſcumberet diſcipulos, cumquè inter ſe, de rebus diuinis colloquium haberent, Titus inter alios non ſine magna adſtãtium admiratione dixerit Beato Petro, quid quæſo cauſæ eſt, quod alijs optata ſanitatum largiretur beneficia, nec propriã filiam, à tam graui infirmitate liberaret? cui Petrus. ſaluti equidem animæ illius, (quæ corporis longè præferenda venit) ita expedit.

§. 10. Verumtamen his dictis, ad tollendam quamcumque ambiguitatis vmbram, ſtatim, ad filiam conuerſus dixit, *Surge Petronilla, nobiſquè miniſtra*, ad quam vocem protinus ſanata ſurrexit, ac diſcumbentibus diligenter miniſtrauit, quo expleto miniſterio iuſſit iterum ad lectum redire, & inde cœpit febribus, grauioriquè ægritudinis moleſtia conflictari, quod totum ſumma patientia, hilariterquè ſuſtinuit, deinde tandem integræ ſanitati per Deum reſtituta eſt, Petrus de Natalibus in Cathalogo de Sanctis menſis Maij, libro 5. cap. 69. Surius die 31. Maij, Cardinalis Baronius tomo primo Annal. Et in notis ad Martyrologium Romanum, die 31. Maij, & alij in vita ipſius Sanctæ Petronillæ Virginis.

§. 11. Hanc concluſionẽ adducit, & quamplurimis argumentis copiosè demonſtrat Panuinus in relatione Canonizationis Sancti Bonauenturæ par. 2. q. 6. idem probarunt Perilluſtres, ac Reuerendiſſimi Domini Auditores Sac. Rotæ Romanæ in relatione beatificationis, atque canonizationis viri Dei Andreæ Auellini, & Caſtellanus vbi ſupra, §. *Quæro an ſit contra rationem*; idem prorſus demonſtratur in vita Beati Beltrandi Ordinis Prædicatorum ex Proceſſibus iam Romæ ex ordine Sanctiſſimi examinatis ad effectum canonizationis collecta, & Romæ impreſſa 1623. apud Alphõſum Ciaconum *lib. 3. cap. 7.*

pag. 395. sub littera K. dum refertur, quod Catherina Alegre Hyspana, cum graui vlcere, in altera mamnilarū acriter torqueretur, post innumera medicamenta, iam de consilio Medicorum adhibita, penitusquè amissa omni spe recuperandæ sanitatis, fama sanctitatis, & miraculorum ipsius Beati permota, magno deuotionis affectu se commendauit Beato Ludouico, cuius dum viueret, extitit valde deuota, vt suis precibus à Domino impetraret illi sanitatem, quod quidem obtinuit, non sine maxima admiratione Medicorum; stupefacti enim inter se, & cum alijs frequenter dicebant, illam infirmitatem fuisse omninò incurabilem, vereque à Deo sanitatem illius mamillæ effectam fuisse, & non aliunde, ex quo perfectè obtinuerat sanitatem, omnibusquè plenè nota, cum esset valde deuota, salutisquè animæ suæ cupidissima, nescio quo scrupulo excitata, quia petierat liberari (dicebat illa) ab incurabili infirmitate, de qua supra, qua mediante, poterat sibi facilius acquirere meritum vitæ æternæ; iterum deuotè orauit eundem Beatum Ludouicum, quod si redundaret in salutem animæ suæ, (vt ipsa credebat,) apud Deum intercedere dignaretur, vt idem vulnus, eamdem pectoris partem, vel alteram mamillam denuò crudelius inficeret, quod meritis Beati viri fuit eidem cōcessum, & inde spacio vnius anni plus minus, quo vixit, patienter propter Deum in pœnitentia suorum criminum sustinuit validissimos dolores, exinde prouenientes, totum corpus ipsius crudeliter affligentes: Nec mirum, ob spirituale etenim bonum, licitè possumus proximo desiderare aliquod malum corporale, vt infirmitatem corporis, & similia propter salutem animæ, inde prouenientem, quemadmodum etiam zelo iustitiæ, licet desiderare malefactorum punitionem propter bonum commune Reipublicę, vt criminibus via intercludatur, ita communiter omnes Theologi, prę sertim Diuus Thomas 2. 2. *quæstione 25. articulo octauo, & nono, & Nauarrus in suo Manuali cap. 14. numero 15.*

His additur, quod Panuinus parte secunda relationis Sancti Bonauenturæ quæstione sexta (quem locum citat inter alios Castellanus de Sanctorum Canonizatione, quæstione sexta, articulo quinto ad exordium) expressè asserit, & probat, quod sanatus miraculosè, & de proximo post realem sanationem, denuò incidat in eamdem, vel consimilem infirmitatem non est contra rationem miraculi, vt patet (inquit ille) in legenda Sanctæ Petronillæ paralyticæ, iuxta notata in l. Martius, ff. locat. & l. prima, C. de emend. seru. & in cap. *Præterea de cler. percuss.* & in quæstion. Domin. 83. de qua per Ioannem Andream in Mercurial. in Regul. contractus, de regulis iur. in sexto, & capite *Presbyter*, & capite *Significasti, de homicid.* & per Bartholum l. prima, §. *Si in rixa*, ff. de Sicarijs, & Molsesius consil. 46. num. 58.

Punctum XXXII.

Non obstat verè sanctitati alicuius conditio parentum.

§. 12. INsuper animaduerto, quod non obstat veræ sanctitati, nec canonizationi, vt quis canonizandus iam Sanctus, ac in omnibus virtutibus heroicis excellens, & si alias fuerit infidelis, vel de infidelibus parentibus, aut Hæreticis natus: ad hanc veritatem Castellanus quæstione quarta, articulo tertio, sui Tractatus de Sanctorum Canonizatione

tione, §. *Quaro quid ſi conſtat*, & §. *Ade quod* citat multos textus, præſertim cap. *Eam te*, de reſcript. & cap. *Innocent. XXI.* diſt. Doctores ibidem, idem tenuit Franciſcus de Panuinis in relatione Canonizationis Sancti Bonauenturæ quæſt. 9.

§. 13. Neque obſtat canonizando, vt aliquando peccauerit, dummodò poſtea ſit emendatus in melius, ſemper præſuppoſita ſanctitate vitæ proueniente ex virtutibus heroicis, cap. *Venit*, cap. 45. de pœnitent. diſtinctione prima, Collect. capite primo, numero ſecundo, de reliquijs, & veneratione Sanctorum, quodvè aliquis canonizandus non peccauerit mortaliter probatur ex dicto cõfeſſarij ordinarij, prout in canonizatione Sancti Petri Martyris, vt aſſerit Sanctus Antoninus tertia parte Hiſtor. tit. 23. capite ſexto, §. primo, & in Canonizatione Sancti Thomæ Aquinatis, §. 4. & Rota Rom. in relatione Beati Aloyſij Gonzagæ paulò ante titulum de fide.

§. 4. Addunt alij grauiſſimi Authores illud, quod refert Sanctus Hieronymus in vita Sancti Hylarionis, qui cum haberet parentes, idolis ſeruientes (quemadmodum euenit etiam de Sancta Margarita, & alijs quamplurimis Sanctis, præſertim in principio naſcentis Eccleſiæ) ipſe tamen Hylarion tanquam roſa de ſpinis floruit, qui Sanctus Hylarion ex teſtimonio Sancti Hieronymi innumeris miraculis poſt mortẽ ſcatet, apud Palæſtinos, & Cyprios valde celebris fuit, addens quod Sancti Antonij Abbatis magnus imitator extiterit. Idem legitur de ſancto Angelo Carmelita, & martyre. Idem de ſancto Petro Martyre Ordinis Prædicatorum narratur, de quo canit Eccleſia in officio ipſius approbato per ipſam, *De fumo lumen oritur, & roſa flos de ſentibus Doctor, & Martyr, naſcitur Petrus de infidelibus*, de quo glorioſo Martyre, certò dicitur ex ſingulari Dei, maximoquè dono non paſſim omnibus collato, quod *nullum mortalis criminis ſenſit vnquam contagium*. Hoc idem priuilegium creditur fuiſſe conceſſum S. Patri Dominico, ac D. Thomæ Aquinati, vt referunt Authores grauiſſimi in eorum vita per Eccleſiam approbata, idq; inſinuat Grrgor. IX. & Ioan. XXII. in Bullis Canonizationis eorundem Sanctorum, ac alijs Sanctis. Hoc tamen non eſt affirmandum, neque paſſim prædicandum de omnibus Sanctis, quia priuilegia hæc ſunt paucorum, & non omnium. Qua occaſione non poſſum calamum cohibere, ne zelo veritatis accenſus, cum innumera piorum fidelium, ac ſapientum multitudine, modeſtè tamen, vt decet animaduertam, abſtinendum eſſe omninò, nè fideles voce, & multò minus ſcripto ad extollendam alicuius etiam viri Dei virtutem, & bonitatem affirment, præſertim publicè, hunc, vel illum fuiſſe, nedum ab omni peccato mortali, verum etiam & peccato veniali penitus immunem, niſi id euidenter conſtet iam approbatum, & certò declaratum per Eccleſiam. Quod peccatũ veniale, peccatum voluntarium & ipſum, appellatur, dicente S. Thoma 1. 2. quæſt. 71. art. 6. ad initium corporis, *quod peccatum nil aliud eſt, quàm actus humanus malus*; ſubdens; quod *autem aliquis actus ſit humanus habet ex hoc, quod eſt voluntarius*, & in reſponſione ad primum argumentum eiuſdem articuli ait, *Prima cauſa peccati eſt in voluntate*; loquitur de omni peccato indifferenter, & Caietanus eodem artic. 6. ſupracitato expreſsè dicit *Peccatum in moralibus importat actum voluntarium malum*.

Punctum XXXIII.

De immunitate à peccato actuali veniali.

I*Mmunitas enim à peccato actuali veniali est priuilegium solius Beatæ Virginis matris Dei, itaut hoc priuilegio caruerit etiam Hieremias, etsi in vtero matris sanctificatus, & quod amplius est, illud,* (scilicet priuilegium immunitatis à veniali) *nec habuit Ioannes Baptista in vtero matris sanctificatus, quamuis præconio veritatis de illo dictum sit, quod inter natos mulierum non surrexit maior.* Caietanus vbi supra.

§.14. Id enim docet expressis verbis, ac in proprijs terminis Sanctus Thomas *tertio sentent. dist. 3. quæstione prima, artic. 2. quæstiuncula 1. in responsione ad quartum argumentum, & 4. senten. dist. 6. quæstione prima, art. 1. quæstiuncula secunda in corpore.* Vbi postquam dixit; *Sanctificatio Beatæ Virginis excellentior fuit sanctificatione aliorum, etiam qui fuerunt sanctificati in vtero, eo quod in Hieremia, & Ioanne Baptista post eorum sanctificationem remanserit fomes inclinans ad peccatum veniale (addens) qui* scilicet *Hieremias, & Ioannes, peccatum actuale habuerunt non mortale, sed veniale,* statim subdit, *sed in Beata Virgine inclinatio fomitis omninò sublata fuit, & quantum ad veniale, & quantum ad mortale, & quod plus est gratia sanctificationis, non tantum repressit motus illicitos, sed etiam in alijs efficaciam habuit, itaut quamuis pulchra esset corpore, à nullo vnquam concupisci potuit,* hæc Sanctus Thomas, quam doctrinam colligit, vt mihi videtur ex Sacra Scriptura dicente, *Septies in die cadit etiam Iustus,* & Sanctus Ioannes prima Canonica, cap. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est,* & ex Sanctis Patribus, præsertim ex Augustino *tomo 9. titulo de Symbolo, vel regula fidei ad Cathecumenos lib. 1. cap. 6.* inter alia multa dicente, *Cum baptizati fueritis, tenete vitam bonam in præceptis Dei, vt baptismum custodiatis vsque in finem,* addens, *non vobis dico, quod sine peccato viuetis, cum sint venialia, sine quibus vita ista non est.*

§.15. Pariter ex Sancto Gregorio tomo primo super *caput 25. Iob libro 17. Moralium, in antiquis capite octauo. Sed est cap. 10. in impressione Romana nouissima* 1614. Vbi exponendo Sanctus ille Pontifex, illa verba, *Numquid iustificari potest homo comparatus Deo?* &c. Expressè inquit, *Nullus tamen est, qui sine culpa, vitam transeat, quousque carnem corruptionis portat,* vsquè se magis explicet in eodem capite, ad illa verba eiusdem Iob, *Quanto magis homo putredo,* &c. ait, *Ac si apertè diceretur, si ipsi quoque esse sine contagio non valent, qui inter vitæ præsentis tenebras virtutibus lucent,* (vbi palam loquitur de Iustis in hac vita) *quanto reatu iniquitatis obstricti sunt, qui carnaliter adhuc viuunt?* subdens, *Si à peccato esse liberi nequeunt, qui iam in cœlestibus desiderijs conuersantur,* quanto minus illi, *qui peccatorũ pondera tolerant, qui carnis voluptatibus vacant?* statim addens testimoniũ S. Petri Apostoli 1. sua Epist. capite quarto dicentis, *Si Iustus vix saluabitur, impius, & peccator vbi parebunt?* ac illud Esaiæ cap. 52. *Super humum populi mei spinæ, ac vepres ascendent, quanto magis super omnem domum gaudij Ciuitatis exultantis?*

Idem clarissimis verbis docuit Sanctus Bonauentura, *tertio Sententiarum, distinctione 3. parte prima, articiculo 2. quæstione prima, in corpore,* dicendo, quod Bea-

Beata Virgo Maria per sanctificationis gratiam copiosam, immunis fuit ab omni actuali culpa tam mortali, quàm veniali, & responsione ad quartum, subindicat omnes alios Sanctos habuisse aliquod peccatum actuale, pro quo citat illud 1. Ioan. 1. *Si dixerimus, quia peccatum*, &c. & Sanctum Augustinum de natura, & gratia, ibidem quæstione secunda in corpore, ponit tres gradus sanctificationis hac ratione. In prima sanctificatione datur potestas, & facultas vitandi omne peccatum mortale, in 2. datur etiam facultas vitandi frequentiam venialiũ; in 3. datur etiam nihilominus facultas vitandi omne peccatum, non tantum particulariter, sed etiam vniuersaliter, & in his tribus gradibus patent tres gradus sanctificationis, videlicet Ieremiæ, Ioannis Baptistæ, & Virginis Mariæ; nam prima conditio fuit Ieremiæ. Secunda verò Ioannis; sed illa tertia Virginis Mariæ, quæ plus ad filij accessit puritatem per vitæ meritum.

§. 17. Et Scotus in secundo dist. 20. quæst. 1. §. *Dico ad quæstionem, quod aliquis potest dici confirmatus in iustitia, vel quia potest peccare, eo modo, quo non posse peccare potest creaturæ competere. Alio modo potest dici confirmatus, quod non peccat, vel non peccabit, sicut de multis viatoribus sanctificatis in vtero, & fortè omnes peccauerũt venialiter, quia si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est.*

Ibidem distinctione 21. quæstione prima, §. *Contra quia, ait,* quod cum gratia quacumque, potest stare veniale etiam in perfectissimis, vnde Ioann. *Si dixerimus, &c.*

Punctum XXXIV.

De immunitate à peccato veniali, ex Concilio Tridentino.

TAndem ad horum exactam intelligentiam, & probationem satis est testimonium Concilij Tridentini, Canon. 33. Sessione sexta sequentis tenoris.

§. 18. *Si quis hominem semel iustificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere; atque ideò, eum qui labitur, & peccat, numquam verè fuisse iustificatum, aut contra, posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.*

Cauendum est igitur ab huiusmodi assertionibus, quas (vt piè creditur) recta fortè intentione aliqui prædicant, vel docent verbo, atque scripto, hunc, vel illum Sanctum absolutè immũnem fuisse in vita sua mortali peccato actuali, etiam veniali, quod eximium priuilegium non concessit Deus Apostolis, & hoc præsertim cauendum est respectu illorum, qui nondum canonizati, nec per Ecclesiam beatificati existunt, iuxta illud Apostoli, *nolite ante tempus iudicare*, equidem circa sublimia hæc priuilegia non sunt admittenda quorumcumque testimonia, præcipuè verò illorummet, si dicant se immunes fuisse à peccato veniali, propter authoritatem Sancti Ioannis superius relatam, & alia multa latè ibi adducta, sed inter hæc vigilanti studio antiqui hostis insidiæ cauendæ sunt, qui quanto maiora in hominibus dona conspicit, tanto hæc auferre, subtilioribus insidijs exquirit, vt Latrunculi, qui in via capere viatores

expetunt non vacuos, sed aurum, & pretiosa ferentes. Quamuis enim ex bonæ conscientiæ, & bonorum operum studio, bonã possimus concipere in Domino fiduciam, quod illi placeamus, qui est scrutator renum, & cordium; inde tamen nullatenus præsentis iustitiæ absoluta omninò oriri potest certitudo; sed adhuc cum Apostolo dicere debemus 1. Corinth. cap. 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum, qui autem iudicat me, Dominus est.* Ideò Sanctus Petrus 1. cap. 3. *Cum modestia, & timore conscientiam habeamus bonam*, dicente Sancto Gregorio lib. 11. Moral. cap. 29. *Neq; enim simul conuenire queũt peccata, & iustitia.*

Punctum XXXV.

Quomodo in hac vita iusti semper timidi esse debeant.

§. 19. AD prædictorum maiorem firmitatem post verba S. Iacobi cap. 3. *In multis offendimus omnes*, adducã, quæ statuit circa hoc Concil. Triden. Sess. 6. cap. 16. *De fructu iustificationis*, vbi inter quamplura habentur, quæ immediatè sequuntur, *Vnusquisque sicut misericordiam, & bonitatem Dei, ita seueritatem, & iudicium ante oculos habere debet, neque se ipsum aliquis, etiam, si nihil sibi conscius fuerit iudicare.* (subdens rationem) *quoniam omnis hominum vita non humano iudicio examinanda, & iudicanda est, sed Dei, qui (vt scriptum est) reddet vnicuique secundũ opera sua*; nam secundum Apostolum, *Non enim, qui seipsum commendat ille probatus est, sed, quem Deus commendat*, Vera quidem humilitas, vt virtus est, ex Isidoro lib. Ethymolog. citato à Diuo Thoma 2. 2. q. 161. art. 1. in responsione ad primum, & secundum argumentum in sui ratione, importat quamdam laudabilem deiectionem ad ima; & art. 6. in corpore, & in responsione ad argumentum ex Sanctis Anselmo, Augustino, Benedicto, Gregorio, & alijs, inter gradus veræ humilitatis enumerat sextum, & ille est, *Vt homo verè humilis coram Deo, & hominibus, non se alijs, verum alios sibi præferat*; sed contrarium euenit, dum quis dicit, se neque veniale commisisse, quo casu cõstituit se maiorẽ quoq; Prophetis in vtero sanctificatis, ac sanctis omnibus, etiã Apostolis, etsi *primitias spiritus habuerint*, seq; declaratũ, ned similẽ, sed æqualem aliquo modo sanctissimæ Dei Genitrici, igitur absque certa Ecclesiæ præcedenti declaratione, vel vera reuelatione, per Ecclesiam prius approbanda, tale priuilegium nequit attribui huic, vel alteri, circa quod magna cautela venit adhibenda.

§. 20. Ad cuius rei maiòrem claritatem occurrit mihi celebre, & insigne illud Exemplum Sancti Gregorij Papæ lib. 7. ex regist. Epist. ipsius Sancti in Epistola quam rescripsit ipsemet Sanctus Pontifex Leandro Episcopo Hispalensi, quæ est in ordine 126. *Multum fateor* (inquit) *exterius proficiendo, interius cecidi, meque de eorum numero pertimesco, de quibus scriptum est, deiecisti eos, dum alleuarentur, cum alleuaretur enim deijcitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit*, & post pauca recensitis verbis illis Psalmi 83. *Ascensus in corde suo disposuit*, & inquit, *vt videlicet tanto verius intus ascenderem, quanto per conuallem lachrymarum foris humilius iacerem.*

§. 21. De quo Sancto Pontifice inter alios scripsit Ildephonsus Toletanus, de viris illustribus, *Sanctus Gregorius ita cunctorum meritorum claruit perfectione sublimis, vt exclusis omnium virorum illustrium comparationibus, nihil illi simile antiquitas demonstraret*, subdens, *Vicit enim*

san-

sanctitate Antoniũ, eloquentia Cyprianũ, & sapientia Augustinum, nihilominus audiuimus quid de seipso dicat.

Et ad homines continendos intra limites veræ humilitatis mirabile est illud, quod idem S. Gregorius *Epist. 127. ad Recaredum Regem Visigothorum scripsit*; *oportet ergo* (inquit Sanctus Pontifex) *excellentiam vestram in tanto hoc, de conuersionis gentis subditæ munere, quod accepit, summopere custodire humilitatem cordis, cum enim scriptum sit, omnis, qui se exaltat humiliabitur, qui vero se humiliat exaltabitur*. Quomodo verò sanctum hoc præceptum obseruat ille, vel illi, qui se iactant à Deo consecutos fuisse præseruationem, siue immunitatem à peccato omni actuali, etiam veniali, quod Deus omnipotens tanquam monile pretiosum, filij sui genitrici, tamquam singulare priuilegium esse voluerunt (cum alijs eximijs fauoribus.)

Hinc est, quod Sanctus Gregorius libro 11. Moral. cap. 19. de patientissimo Iob disserens, in cuius laudem sacra Scriptura inter quamplura ad ipsius laudem prædicat, quod fuit *vir simplex, rectus, timens Deum, & recedens à malo*, de quo Deus ipse testatus est, quod *non esset similis illi super terram*, ad illa verba Iob dicentis, *si fuero iudicatus, scio quia iustus inueniar*, inquit S. Pontifex Gregorius, *humiliter igitur de semetipso sensit, qui dum Iustus sine comparatione extitit, non se præ cæteris, sed iustum tantummodo inueniri posse memorauit*. hæc ille.

Quo præclaro exemplo egregiè erudiuntur homines etiam verè Iusti, de quorum, siue innocentia, à Deo ipso testimonium receperunt, semper & vbique de se humilia nedum sentire, verũ etiam, & coram alijs loqui; *nam beatus vir, qui semper pauidus est*, quanto magis id obseruare debebunt homines illi, quorum vita, recta quidem reputatur; secundum tamen quamdam existimationem potius communem, quam valde excellentem, quæ nullo patenti cœlesti testimonio, adhuc confirmata fuerit?

Punctum XXXVI.

Quomodo regulariter etiam iusti in hac vita non sint immunes à peccato veniali.

§. 12. IGitur ante iudiciũ Ecclesiæ de qualitate vitę, & sanctitatis alicuius, vel aliquorum, verbo, atque scripto omnino abstinendum est ab encomijs de illorum pręseruatione à peccatis actualibus, pręsertim à venialibus, ob assignatas rationes, præcipuè ad hæreticorum ora obstruenda, neue irrisioni, atque contemptui eximiã omnipotentis Dei munera, paucis quidem, ne dicam soli Dei Genitrici, concessa tradantur.

Memores inter cætera verborũ Sancti Bernardi *lib. de præcepto, & dispensatione cap. 14.* in quo ex professo tractat, *vtrum aliquis hominũ in hac vita mortali possit esse absque peccato veniali*, cui quęsito respondet per sequentia verba, *minimè quidem cuiquam hoc dederim, cũ ipsi quoque de se fateantur Apostoli, in multis offendimus omnes*, & alibi, *si dixerimus, quod peccatum non habemus nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est*.

Et cap. 16. §. *Fateor*, inquit, *fateor sanè impossibile, cuius mortalium, vel venialiter interdum non delinquere*; intellige semper pręter immaculatissimam Virginem Dei matrem.

Idem habetur expresse ex S. Cypriano *sermon. de Eleemosyna*, & *Nazianz. oratione 2. ad Iulianum*, Ambrosio *sermone 6. in Psalm. 118. & in primum caput* Esaiæ, *& lib. de fuga seculi*, quibus duobus vltimis testimonijs S. Ambrosij

vtitur

vtitur Sanctus Augustinus tanquam validissimis argumentis, *lib. 2. contra Iulianum*.

Idem habetur ex S. Hilario *ad Ps. 118. in expositione illorum* verborum, *aufer à me opprobrium, & contemptum*, ex S. Gregorio 21. *morali, cap. 9.* Vbi distinguens inter peccatum, & crimen docet, crimen importare peccatum mortale, nomen verò peccati se extendere ad venialia, quo stabilito ad vlteriora procedens, côcedit, hominem posse esse sine crimine non tamen sine peccato, quod desumpsit ex Augustino, *lib. 1. contra duas Epistolas Pelagij, cap. 14. num. 2.* Paralipo. cap. 6. 3. Regum, cap. 8. *non est enim homo, qui non peccet*.

Hanc veritatem inuenio iam aliquò modo determinatam de fide in Concil. Mileuitano Cano. 7. huius Canonis verba sunt, *Placuit, vt quicumq; dixerit in oratione Dominica, ideò dicere Sanctos, dimitte nobis debita nostra, vt non pro se ipsis hoc dicant, quia non est eis iam necessaria ista petitio, sed pro alijs, qui sunt in suo Populo peccatores, & ideò non dicere vnumquemque Sanctorum dimitte nobis debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, vt hoc pro alijs potius; quàm pro se iustus petere intelligatur, anathema sit, et Cano. 8. Placuit, vt quicumq; verba ipsa Dominicæ orationis, dimitte nobis debita nostra, à Sanctis dici, vt humiliter, non autem veraciter, hoc dicatur, anathema sit.* Quam veritatem determinauit de fide Concilium contra Pelagium.

Breuiter ad argumentum Hæreticorum, & aliorum dicitur, verum quidem esse Deum nobis præcipere perfectionê vitæ Christianæ iuxta illud Matth. 5. *Estote perfecti, &c.* quæ perfectio procul dubio consistit in vnione cum Deo, per charitatem, sed perfectio, hæc triplex est. Prima qua excluditur omne illud, quod potest charitatem auertere, & à Deo hominem separare, & hæc quidem ne dum possibilis est in hac vita, sed necessaria, atq; debita dicitur, cum sine illa, nullus saluari possit. Secunda est, qua non solum excluduntur peccata, quæ à Deo hominem separant, verum etiam impedimenta cuncta retardantia, quominus in Deum toto feramur corde. hoc quoque possibile est in hac vita, non vt debitum, sed tantum, vt de consilio. Tertia illa est, qua homo inseparabili affectu, actu continuo, Deo coniungitur, quæ non est possibilis in hac vita, sed à Deo confertur tantum Beatis in Patria.

Prima, ac secunda non excludunt venialia, tertia vero illa penitus excludit, de prima, iam dictum est, quod intelligitur illud Matth. 5. *Estote, &c.* de secunda illud, *Matth. 19. si vis perfectus esse vende omnia, & da pauperibus*, de tertia tandê intelligitur illud Pauli ad *Ephes. 3. non quod iam perfectus sim*.

Ad illud verò Sancti Ioann. Baptistæ de quo canit Ecclesia, *Ne leui saltem maculare vitam, famine posset, ideò antra deserti petijt.* Respondetur hoc desiderasse Ioannem, non tamen legitur, quod consequutus fuerit illud, quod cupierat, quemadmodum non omnes habentes gratiam, recipiunt auxilium speciale Dei ad euitanda præsertim venialia.

Cupientibus verò scire causam quarè modo signa, & miracula non sint ita frequentia quomodo erant in exordio nascentis Ecclesiæ. Respondetur ex doctrina Sanctorum Patrum maxime verò S. Gregorij, tom. 2. homilia 29. Quêadmodum nouæ plantæ iugi egent irrigatione, quamdiu teneræ sunt, nec dum in terra fixas habêtes radices; at vbi adoleuerint, atq; creuerit, fructusq; multos attulerint, & continuo afferunt, inutile atq; puerile profectò reputatur (ne dicam omnino superfluum) illas côtinuis aquis irri-

irrigare, ita quidem in principio nascẽtis Ecclesiæ ad plantandam consolidandamq; veram Christi fidem, necesse erat signis crebris, atq; prodigijs frequentioribus veritatem illius, mentibus credentium, inherere atq; firmiter inserere.

Nunc autem cum in omnem terram exiuerit sonus fidei catholicæ, cuius veritati assentiunt omnes ferè nationes intuentes illam, tot Martyrum sanguine stabilitam, tot heroicorum sanctissimorumq; hominum partu fecundatam, ac Spiritus sancti distributionibus decoratam. Rursus continuis signis, ac miraculis eamdem irrigare, quid aliud esset, nisi illam ad primam infantiam reducere, eamq; quodammodo infirmam pronunciare?

Verumtamen scire oportet, qualiter miracula nequaquam defecerint in Ecclesia, tametsi non sint adeò crebra, vt olim fiebant propter adductam rationẽ; Nam in Ecclesia Sancta Dei vsq; ad consummationem seculi diuisiones gratiarũ, operationes virtutum, potestates curationum, & omnia Spiritus sancti munera cum opus fuerit, nunquàm deerunt, sed Deus omnipotens per sanctos suos miracula semper efficiet, vbi quando, & quoties iudicauerit expedire, ad laudem, & gloriam sui sancti nominis, ad fidem catholicam conseruandam dilatandamq; & ad infirmos imbecillesq; in suscepta fide alendos, & stabiliendos.

Spiritus sanctus enim sufficiẽter prouidit, prouidet, & prouidebit Ecclesiæ, in ijs præsertim, quæ sunt necessaria siue vtilia ad salutem, vt tradunt quamplures Sãcti Patres ad illa 1. Corint. cap. 12. alij datur gratia sanitatum, alij operatio virtutum, &c. præsertim D. Th. 2. 2. q. 128. arg. sed cõtra, & ar. 1. in corpore ad exordiũ, & 3. p. q. 44. ar. 1. in respõs. ad 4. arg. vbi tradit, quod miracula præsertim propter animæ humanæ salutem,

Deniquè materiam miraculorum concludam verbis S. August. ad Ps. 76. super illis verbis; *Tu es Deus, qui facis mirabilia solus*. Vbi postquàm dixit *tu verè magnus Deus, mirabilia in corpore, in anima solus faciens*. Quibusdam interpositis iterum repetit. *Tu es Deus, qui facis mirabilia solus*. Et statim subdit, *fecit, & Moyses, sed non solus. Fecit, & Elias, fecit, & Eliseus, fecerunt, & Apostoli, sed nullus eorum solus. Illi cum facerent, tu cum eis, tu quando fecisti, illi non tecum*, tandem concludit, *non enim tres Dij, sed vnus Deus facis mirabilia solus*.

Quorum aliqua magis explicans Sanctus Thomas 3. p. q. 43. art. 4. in respons. ad 3. argum. inquit. *Quando aliquod particulare opus, proprium est alicuius agentis, tunc per illud particulare opus probatur tota virtus agentis. Sicut cum ratiocinari sit proprium hominis, ostenditur aliquis esse homo ex hoc ipso, quod ratiocinatur, circa quodcumquè particulare propositum*, statim subdens, *& similiter cum propria virtute miracula facere sit solius Dei, sufficienter ostensum est, Christum esse Deum ex quocumquè miraculo, quod propria virtute fecit*. Ideò dicitur in præcitato, Ps. 76. *notam fecisti in Populis virtutem tuam*, hoc est per mirabilia siue miracula à te Deo propria virtute operata, ita sancti Patres, præsertim S. Augustinus vbi supra. Et Christus Ioann. 5. de miraculis verba faciens ab eo patratis ex propria virtute dicebat. *Opera quæ dedit mihi pater, vt faciam, ipsa testimonium perhibent de me*.

Hinc est, quod Sanctus Thomas in corpore præcitati, art. 4. quæst. 43. 3. p. demonstrat miracula à Christo Domino operata sufficientia extitisse ad manifestandam diuinitatem ipsius. Primo spectata conditione siue specie operum, quæ transcendebant omnẽ virtutis creatæ

tæ potestatem, ideò de cæco illuminato Ioannis 9. dicitur *à sæculo non est auditum quia aperuit quis, oculos ceci nati; nisi esset hic à Deo, non poterat facere quicquam.* Secundo ex modo, quo miracula Christus faciebat, videlicet propria virtute, iuxta illud, Lucæ 6. *virtus de illo exibat, sanabat omnes.* Ob id Cyrillus, inquit, *quod non accipiebat alienam virtutem, sed cum esset naturaliter Deus, propriam virtutem super infirmos ostendebat, & propter hoc, innumerabilia miracula faciebat.*

Quapropter S. Chrisostomus homilia 28. in Matth. ad illa verba eiusdem, Matthei 8. *eijciebat spiritus verbo, & omnes male habentes curauit,* dicit: *Intende quantam multitudinem curatam transcurrunt Euangelista, non vnumquodq; curatum enarrantes, sed vno verbo, Pelagus ineffabile miraculorum inducentes, ex quo ostendebatur, quod haberet virtutem coequalem Deo Patri, secundũ illud Ioann. 5. quæcumquè Pater facit, hac, & Filius similiter facit,* & ibidem, *sicut Pater suscitat mortuos, & viuificat, sic, & Filius hominis, quos vult viuificat.* Tertio ex ipsa doctrina, quia se Deum dicebat, quę nisi vera esset, non confirmaretur miraculis diuina virtute factis, & ideò dicitur, Matth. 1. *Qua nam doctrina, hac noua, quia in potestate spiritibus immundis imperat, & obediunt ei?*

Quam D. Thom. doctrinam traditam, artic. 4. quæst. 43. par. 3. ponderans Caietanus ad prędictum art. inquit, *hac tria benè considerata, maximam continent efficaciam,* & post pauca, *per modum conclusionis,* subdit, *ita quod si hac tria simul ponantur impossibilè est, quin Deum fateamur Christum.* Propter scilicet miracula per ipsum operata modo, iam explicato. Ideò cecinit Regius vates in persona Saluatoris. *Vacate, & videte quoniam ego sum Deus.*

INDEX APPENDICIS ad vltimum Cap. elucidarij.

Sectio I.

Sectio II.

Sectio III.

AP-

APPENDIX
Ad vltimum Caput elucidarij.

De Antiquitate solemnis canonizationis.

Sectio Prima.

1 CVm in hac appendice sim relaturus Indicem siue Catalogum Sanctorum canonizatorum, per Ecclesiam Romanam præsertim ritu publico, atque solemni, vt modo obseruatur, vtile duxi explicare in prima sectione significationem nominis *Catalogi*. Est igitur *Catalogus* sermo, nomina aliquorum ordinate continens, vt tradit Hostiensis in sua summa, titulo *de reliquijs, & veneratione Sanctorum*. Ad finem, vel secundum Plautum in milite, significat sermonem, vel Scripturam, quę numerum, & ordinem recenset. Quid simile habetur 34. dist. *quorumdam*, ibi de *Clericali Catalogo*.

2 Ideò Gulielmus in suo rationali diuinorum officiorum, titulo *de festiuitatibus Sanctorum*, interquàm plura inquit. Kalendariũ, & Litanię in quibus enumerantur Sancti, per Romanam Ecclesiam approbati, possunt appellari *Catalogi*. secũdũ Hostien. vbi supra nu. 4. *Catalogus* dicitur à Cata, quod est iuxta, & logos, quod est sermo, quod desumpsit Hostiensis ex Hug. vt ipsemet ibidem testatur, & idem ferè habetur, quemadmodũ dicitur in additionibus ad prædictum locum Hostiensis in cap. *quoniam* 19. q. 3. & Gloss. cap. *quorumdam* 34. distin. ex quibus omnibus ritè, ac rectè colligi potest, Catalogum Sanctorum esse sermonem, seu scripturam continentem, siue in qua enumerantur ordinatè nomina Sanctorum, iam per Ecclesiam Romanam approbatorum, per canonizationem, vt sæpe dictum est præsertim, cap. 1. 2. & 5. iusti canonizati in Sanctorum Catalogo adscribuntur. Iubet enim Summus Pontifex, vt viri Dei, per Ecclesiam Romanam canonizati ab omnibus Christifidelibus toto terrarum orbe dispersis, priuatim, & publicè, vt Sancti habeantur, & nominentur, diesquè festos in ipsorum honore publicè, & solemniter celebrentur.

3 Quapropter Cardinalis Baronius in præcapitulatione ad Martyrologium Romanum, cap. 4. ex authoritate S. Augustini, S. Cypriani, Tertuliani, Pamelij, & aliorum (vti est videre ibidem) demonstrat *Martyrologium* significare notam siue Catalogum in tabulis Ecclesiæ redactum, nomina Martyrum, eorumquè natalitia continens, aliorumquè Sanctorum, quorum memoria leta solemnitate colenda est.

Sectio Secunda.

4 REfertur Index, seu Catalogus Sanctorum, quorum canonizatio, publico, ac solemni ritu celebrata fuit per Ecclesiam Romanam, Collectus ex Martyrologio Romano ex notationibus ad illud, & ex varijs scriptoribus de vitis Sanctorum.

Ante quem Indicem duo breuiter ponderabo. Primum est, quod mos, & consuetudo fuit, vt Summi Pontifices iustis de causis animum suum mouentibus concederent licentiam, seu facultatem recitandi diuinum officium, Missasquè clebrandi, & consimilia peragendi in honorem quorumdam eximiorũ famulorum Dei, Martyrum, Confessorum, vel alterius ordinis. Qui tamen ex hoc (quemadmodum explicatum est in primo, & secundo capite nequeũt dici verè, & propriè canonizati) vt continuo ostendit praxis, & vsus Ecclesiæ Roma-

Romanæ, vt accidit de S. Hiacyntho Polono, de quo legitur, Clementem Septimum concessisse in eius honorem officium recitari, & Missam celebrari, qui tamen à S. D. N. Clemente Octauo canonizatus fuit anno 1594.

5 Idem etiam apparet in B. Raymundo de Peniaforti, de quo Paulus, Tertius de eius rebus gestis certior factus, viuæ vocis oraculo omnibus Prouinciæ Aragoniæ prædicatorum conuentibus concessit, vt singulis annis maxima cum solemnitate die post Epiphaniam, festum B. Raymundi publicè, & solemniter celebraretur. Idem similiter indulsit de Beatis Martyribus Ordinis S. Francisci Daniele, Samuele, & Socijs, Leo X. vt constat ex eiusdem Papæ diplomate. Idem etiam de Beato Casimiro Casimiri Poloniç Regis Filio, vt ex eius nationis hominibus nouimus. Hoc ipsum etiam de B. Guidone Franciscano Gregorius XIII. de B. Gonzaluo Pius IV. de B. Andrea Fesulano, Eugenius Quartus, de B. Verdiana, & B. Agnese Politiana, Clem. VII. & de Martyribus, (vt aliosquè plures prætereamus) Bardo, Petro, & Socijs è Franciscanorum familia, Sixtus Quartus.

6 Non modica controuersia reperitur inter Scriptores eximios, etiam huius nostræ ætatis, circa tempus præcisè, quo cæpit vsus (nō dico canonizationis simpliciter, quia vt probaui in primo, & secundo capite est antiquissimus in Ecclesia Catholica, & à tempore Apostolorum incepit ritus canonizandi Iustos eximijs virtutibus à Deo ornatos) sed sermo meus intelligendus est de vsu illo publico, ac solemni canonizationis, quo nunc vtitur Ecclesia Romana; quidam enim asserunt ortum habuisse prçfatum ritū à Leone III. alij vero Stephano III. à quibusdam nominato Secundo circa annum Christi 770. Nam in vita sancti Suitberti habetur postulatam fuisse à Pipino Francorum Rege canonizationem eiusdē sancti Suitberti à Stephano Secūdo, qui primis diebus assumptionis sui Pontificatus mortuus est, ideò credunt aliqui scriptores, hunc virum Dei fuisse canonizatū à Stephano Tertio. Quamuis, vt refert author notationum ad Castellanum de canonizatione Sanctorum quæst. 4. art. 1. nu. 27. canonizatiò secundum formam, quæ hodie seruatur exordium habuit de anno 804. quo tēpore, inquit ille, Leo Tertius sanctum Suitbertū Episcopum Vuerdensem, Carolo Magno supplicante in Sanctorum numerum retulit. Surius tom. 2. in vitis Sanctorum prima Martij. Card. Baron. tom. 9. annal. anno Christi 804. Leonis Papæ Tertij versic. 9. altera vero die, fol. 507. Bellarm. in 7. controuers. gener. de sanct. beatitud. lib. 1. cap. 8. verso *dies* Azor instit. moral. lib. 5. cap. 6. par. 2. vers. 2. & Angelus Rocha in Cathalogo Sanctorum, quorum canonizationes inueniri potuerint, & post illum Abrahamus Bzouius in Pōtifice Romano, cap. 32. quibus addit Molsesius consilio 46. n. 15. quod Stephanus Papa III. anno 770. Beatum Trudpertum adscripsit numero Sanctorum, quicquid tamē sit in hac controuersia nolo quicquam iudicare, sed indicem promissum fideliter hic inseram.

7 Non me latet quosdā alios Sāctos relatos extitisse eadem forma, ritu, & solēnitate, qua supra, in Sanctorum numerum, quemadmodum de S. Rodulpho, de sancto Chiliano Episcopo, Columano Presbytero, Tetnano diacono, & alijs, sed quia clarè non potui inuenire sub quo Pontifice, ideò illos omisi: Sigonius enim lib. 2. de Episcopis Bononien. inter Sanctos canonizatos modo prędicto cōnumerat quosdam, præsertim sanctum Bononium Abbatem Locedensem.

Trite-

8 Tritemius de viris illustribus sui Ordinis Sancti Benedicti (vt latius dicam inferius in indice Sanctorum Canonizatorum) maximam Sanctorum eiusdem instituti enumerat multitudinem, creditque, ac reputat cunctos extitisse canonizatos, quamuis non omnes publico illo ritu, quo nunc Ecclesia vtitur in Sanctorum solemni canonizatione.

INDEX FAMVLORVM DEI, qui publico,atq;solemni ritu ab Ecclesia Diuorum albo adscrispti fuere, vt fert sententia comunis præstantissimorum Auctorum.

Preludia necessaria ad prædictum indicem in SS. distincta.

§. I.

IN sequenti indice prætermittuntur quamplures alij Sancti, quamuis ritè,ac verè canonizati, seu vt tales per ecclesiam recepti,vel approbati; quemadmodum indicant Martyrologia antiqua,& moderna,communia, & particularia diuersarum ecclesiarum: præsertim verò verba illa,quæ quotidiè repetuntur ad calcem lectionis Martyrologij Romani, quæ sunt. *Et alibi aliorum plurimorum Sanctorum Martirum, & Confessorum,atq; Sanctarum Virginum.* Illorum tamen sanctorum nomina in sequenti Indice descripta, pro maiori parte ostendunt illos extitisse Monachos,seu regulares. Numerus equidem simpliciter iustorum, quorum animæ gaudent in cœlis æterna beatitudine fruentes,extat infinitus,iuxta illud *Apoc. cap. 7. vidi turbam magnam,quam dinumerare nemò poterat.* Quæ verba non,solum à Sanctis Patribus, verum ab ipsamet ecclesia applicata inueniuntur iustis cum Deò regnantibus:ideò in officio solemni omnium sanctorum pluriès repetuntur.San ctus quoq;Gregorius *hom. 27. in Euang.* de sanctis Martiribus tantum verba faciens,inquit. *Ipsi sancti Martires Deo numerabiles, nobis super arenam multiplicati sunt:* subdens. *quia quot sint, à nobis comprehendi non possunt;nouit enim eos tantum ille, qui* (vt in Psalm. 146.) *numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat.* Hinc est,quod innumeri ferè prętermittuntur alij sancti,& ipsi cōmuniter canonizati, etiam plures illorū ritu solemni, de quibus separatim, & in veritate historiæ ecclesiasticæ optimè fundati edidere nō nulli egregij Auctores Regnorum, seu Prouinciarum, vel Religionum, atque ecclesiarum martyrologia, indices, vel prolixiores tabulas famulorum Dei præclarissima gesta cōtinentes,eorumq.canonizationes,quibus addam illud Philippi Ferrarij in suo *Cathalogo sanctorum Italiæ die 29. Ianuarij in annotatione ad vitam sanctæ Seueræ Romanæ pagina mihi 61. dicentis. Aliquis fortasse mirabitur, cur in Martyrologio Romano neq; Seuera,neq; supra memoratorum sanctorum Martirum vlla fiat mentio; sed minimè mirandum est, quia si*

Luc. Castell. de Cert. Glor. SS.

Sancti omnes, quorum acta probata extant in Martyrologia describerentur, illud in immensum cresceret; & licet Cardin. Baronius multos addiderit ex facultate sibi à Romano Pontifice concessa, multos tamen omisit, quorum gesta in suis ecclesiis probauit. Et vt verbis vtar celeberrimorum Auctorum, præsertim illorum, qui libros, atque volumina edidere de viris sanctitate illustribus Almi Ordinis S. Benedicti *Quis multitudinem Sanctorum eiusdem Ordinis, vel solo etiam nomine enumerare valeat? quorum tantus fertur numerus, vt iuxta Tritemij, & aliorum sententiam millenarium quintum decimum; iuxta Petrū Messiā, millenariūtrigesimū secundum, vel secundum alios millenariū trigesimum septimum, & iuxta Petrum Bugianum millenarium quinquagesimum excedere feratur. Quod si alicui hæc multitudo incredibilis videatur solùm Cassinensis Monasterij Sanctos deuotos intueatur, & vnde admirari desinat, inueniet. Fuerunt enim Sacratissimi illius Cœnobij sancti Canonizati, & in sanctorum numerum relati quinque millia quingenti quinquaginta quinque*; Idq; comprobatur maximè ex authenticis manuscriptis, & Probatissimis Auctoribus. De Viris sanctitate illustribus ordinis sācti Benedicti, inter complures Ioannes Tritemius Abbas spanheimensis lib. 1. de viris illustribus cap. 4. ad exordium, quod inscribitur, *De Sanctis, & Canonizatis ex ordine sancti Benedicti.* Postquam dixit; *per septingentos fermè annos nunquam sine viris ordo fuit illustris*; statim subdit. *Et quidem nobis impossibile est omnium sanctorum huius ordinis vel sola nomina describere, quorum tantus est numerus, vt multis in summa videatur incredibilis.* Vbi apertis verbis se loqui testatur de sanctis iam Canonizatis Instituti S. Benedicti. Hos omnes sanctos Monachos certò Canonizatos, seu in canonem redactos, expresè affirmat post Tritemium, & alios *Prosper Stellartius ordinis Eremitarum S. Augustini in libro ab eodem inscripto. Fundamina, & Regulæ omnium ordinum Monasticorum, & militarium*, post paginam mihi 336. in Tabula, quam vocat *ordinis Nigrorum Monachorum* ad initium. Hoc idem in particulari repetit de sanctis Almi Monasterij Montis Cassini, eodē libro post paginam mihi 404. in alia Tabula ab eodem Auctore pariter edita, quam *Typus maiestatis, ac potestatis sacri Monasterij Casinensis appellat* circa finem. Sacer quoque ordo Eremitarum Camaldulēsium Diui Romualdi Rauennaten. sanctos sui ordinis habet 22. Beatos verò habet 80. sanctimoniales sanctas habet octo; Miraculis diuinis claros multorum auctorum communis consensus fidem facit, satis fideli credere. Mea opinio est, quod in scriptis inuenimus hoc testamur. Ex Martino Baronio, & alijs auctoribus. Petrus, quoque Galesinius in suo Martirologio Romano in notatiobus, ad diem 6. Aprilis; post quam dixit de Ciuitate Mediolani, quod sit Galliæ Cisalpinę Metropolis, populi multitudine refertissima, quod prima fidei Christianæ elementa susceperit à sanctissimo Apostolo Barnaba statim subdit. *Archiepiscopos sanctitatis laude claros in cælestiumq; Ciuium numero adscriptos 36. habuit*: Iner quos non computatur sanctus Carolus Borromeus, qui tunc viuebat, quando prædictas notationes edidit auctor de quo supra, anno scilicet 1578. Addens. *Habet præterea nobiles eximia virtute Martires Geruasiū, Prothasium, Calimerum, Naborem, Felicem, Celsum, Narzarium, Sebastianum, Victorem, & Socias, Vitalem, & alios quamplures.* Innumeri ferè Auctores præclarissimi, antiqui, & moderni eximias laudes atque egregia encomia cecinerunt voce, & scri-

& ſcriptis S.Patris Dominici primi fundatoris ordinis Prædicatorum, ac etiam virorum dicti ordinis, Nouiſſimè vero prçſtantiſſimi patres ſacræ Rotę Romanæ Auditores Io.Baptiſta Coccinus, Rotæ Decanus, ſacræquè Pœnitentiariæ ſanctiſſimi Domini noſtri vigilantiſſimus Regens, Alphonſus Manzanedo Patriarcha Hieroſolymitanus, & Iacobus Cauallerius nunc Cardinalis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in relatione per ipſos facta Gregorio Papæ XV. *De ſanctitate vita, & miraculis B. Ludouici Bertrandi*, ad exordium. ibi enim poſt enumeratos Pontifices ex eadem familia ad apicem Pontificatus Romani euectos, & Cardinales ex eodem ordine aſſumptos de viris ſanctitate inſignibus, expreſſis verbis recenſent quæ ſequuntur.

Exiuit in omnem terram prædicantium ſonus fundatore B. Dominico, qui innumerabiles filios ſanctitate, & doctrina præſtantes ad orbis peperit ornamentum, inter quos clariori lumine fulgent D. Thomas Aquinas, s. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus, s. Raimundus, s. Vincentius Ferrer: s. Hiacynthus Polonus, s. Petrus Martyr, BB. Albertus Magnus Epiſcopus Ratisbonenſis, Iordanus, Venturinus, Henricus Suſo, Simon Ariminenſis, Iacobus Venetus, Io. Teutonicus, Petrus Gonſaluus, & Egidius. Inter fœminas vero ſanctitate conſpicuas elucet Catarina Senenſis, B. Sibillina Papienſis, B. Margarita à Caſtro, B. Agnes à Monte Politiano, Beata Margarita Filia Regis Vngariæ. Martirij vero corona nobiles, qui proprio Chriſtiana Religioni ſanguine gloriam peperunt, inter alios celebratur F. Paulus de Vngaria, et Socij 90. qui diuerſo mortis genere ab infidelibus interempti sũt; eodem ferè tempore triginta duos huius ordinis Milites in flumen ſubmerſos, & viginti ſex palis confixos, & ſex ab hæreticis capite obtruncatos, qui proprium caput vt fertur, ad monaſterium detulerunt, ſummis laudum præconijs hiſtoria venerantur. Longum foret huius ordinis commilitones doctrina, martirio, & ſanctitate præclaros recenſere, quorum triumphos integra teſtantur volumina, ſuſpicit orbis terrarum, & vniuerſalis decantat Eccleſia.

§. II.

Collectus ſanè fuit ſequens Index ex Bullis Canonizationis ipſorum, ex Breuiario Romano, ex Martyrologio pariter Romano, Adonis Vienenſis Epiſcopi, quod meritò appellatur Vetuſtatis monumentum, Fons, & origo aliorum Martyrologiorum, de quo ipſemet Auctor poſtquam dixit in præfatione ad illud, iuſſu Sanctorum virorum conſcriptum, in quo memorias Martyrum, eorumque geſta latius enarrauerat; tandem circa finem inquit. *Huic operi, vt dies Martyrum veriſsimè notarentur, qui confuſi in Calendis ipſis inueniri ſolent, adiunxi venerabile, & perantiquum Martyrologium ab Vrbe Roma Aquilegiam, cuidam Sancto Epiſcopo à Pontifice Romano directum, & mihi poſtmodum à quodam religioſo Fratre aliquot diebus præſtitum, Quod diligenti cura tranſcriptum apud Rauennam in Capite eius paſsiones ſanctorum Paulo longius ponendas curaui.*

Hoc eſt illud Martyrologium valdè deſideratum à ſancto Gregorio Pontifice Maximo, quemadmodum apertè demonſtrant verba epiſtolæ ipſius Sancti Pontificis, quam ſcripſit ad Eulogium Alexandrinum Epiſcopum, *libro ſeptimo epiſtola vigeſimanona*. Ipſum namque Martyrologium fuit deinde auctoritate Apoſtolica ſæpe auctum, & additionibus, ſeu notis, vel notationibus,

& appendicibus illustratum per Vsuardum Molanum, Cardinalem Baronium, Monsadrum, & Petrum Galesinium. Desumitur quoque hic index ex Cathalogo Sanctorum Petri de Natalibus, & Philippi Ferrarij, ex Surio, Lippomano, sancto Antonio, Voragine, Petro Ribadenera, Tritemio, Mombritio, Arnoldo. Vuion, Auctore ligni vitę totius Religionis s. Benedicti, ex Enriquez, Hortensio, Auctore fasciuculi sanctorum ord. Cisterciẽsium, ex Petro Canisio, Vincentio Beluacensi, Bernardo Britone, Peralio Vallisbonæ, Platina, Panuino, Flaminio alijsq; scriptoribus vitæ Sanctorum, atq; Pontificium Romanorum.

§. III.

Ritus etenim solemnis Canonizationis modo quò (licet auctus) vtitur nunc Ecclesia Romana iuxta cõmuniorem, ac veriorem sententiam ortum habuit circa annum Domini 768. seu 770. tempore Pontificatus Stephani Quarti, Dicti Tertij (eò quod Stephanus Secundus, qui tres dies tantum sedit, à multis non computatur inter Pontifices Romanos (Hic Stephanus Quartus assumptus fuit ad Pontificatum *Nonis Augusti, anno* 768. Natione extitit Syracusanus, & Monachus Sancti Benedicti, & ob vitæ sanctitatem communiter sanctus reputatur. *Ex Tritemio libro* 4. *cap.* 6. *ex Pannino in Epitomis, & Cronicis, ex Platina, & alijs in vita ipsius; præsertim ex Thoma Fasello Ord. Prædic. lib.* 4. *cap. primo Decadis prioris rerum sicularum, ex Cardin. Baronio in annal. ad annum Christi* 768. *ex Anastasio Bibliotecario in vita ipsius. Et sanctus Lugderus Monasteriensis Episcopus in vita S. Suiberti capit.* 3. asserit, Canonizationem ipsius sancti postulatam fuisse à Pipino Rege Francorum Anno Domini 655. ab Stephano Papa Secundo, & anno sequenti impetrasse Canonizationem dicti sancti, vt scribit *Democheres in tabula Episcoporum Herbipolensium.* Idem tradit Auctor indicis omnium Germaniæ Episcopatuum *cap.* 9. Et s. Brucardus Herbipolensis Antistes, qui sedere cœpit anno 750. anno sequenti impetrauit à Summo Pontifice Zaccharia Canonizationem B. Kiliani Episcopi, & Colomani Presbyteri, & Totnani Diaconi, qui pro iustitia sanguinem feliciter fuderunt anno 684. Ita tradit *Auctor hystoriæ S. Brucardi lib.* 1. *cap.* 10. Ex quibus conijci pòtest, quod non à tempore Leonis Tertij; sed multo antea inceperat ritus solemnis Canonizationis in Ecclesia Romana sancta, & Apostolica Canonizatio enim sancti Trudperti Martyris ex familia sancti Ruperti Episcopi Salisburgensis ab omnibus ferè existimatur prima inter illas solemni ritu à Pontifice Romano celebratas, quæ incidit, vt non nulli testantur, in annum Domini 770. tempore Stephani Quarti communiter Tertij appellati. *Ita tradunt, inter alios, tabula ecclesiæ; Constantiensis, Kalendarium German. Kalend. ecclesiæ Saliiburgensis; Auctor Indicis cunctorum Episcoporum Germaniæ, Andreas Molfisius consil.* 46. *num.* 15. *& Philippus in Cathalogo generali sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt, quinto Kal. Maij, hoc est, die* 27. *Aprilis*, & multi asserunt *hanc primam extitisse solemnem Canonizationem, vt communiter traditur; antequam fortasse fuerunt, & alia, de quibus non plenè constat.* Et vt refert Cardinalis Baronius *tomo* 10. *suorum annal. ad annum Christi.* 993. *§. non est autem prætermittendum, sub littera. C. inter alia ab eo adducta circa sanctorum Canonizationem, inquit. Non est autem prætermittendum canoni-*

zatio.

zationis Sanctorum vsum hoc tempore in ecclesia frequentem reperiri. Nam *Petrus Damianus in epistola ad Henricum Rauennatem episcopum, hæc habet de pluribus, qui tunc Floruere sanctis episcopis. Nostra quippe ætate, inquit, Beati viri, videlicet Romualdus Camerinensis, Amicus Rambonensis, Guido Pompesianus, Firmanus Firmensis, & quam plures alij sanctæ conuersationis studio floruerunt, super quorum videlicet veneranda cadauera, ex Sacerdotalis Concilij auctoritate sacra sunt altaria erecta, vbi nimirum diuina mysteria miraculis exigentibus offeruntur. Et paulo post meminit de B. Arduino Presbytero his temporibus miraculis claro. Concedere autem licentiam ex synodali decreto, vt supra corpus defuncti erigeretur altare, hoc ipsum erat inter sanctos annumerare, vt anniuersaria memoria de eis agi posset, quod idem narrat de s. Romualdo Rauennate in fine vitæ ipsius.* Ex verbis Card. Baronij colligitur anno 993. extitisse vsum in Ecclesia sanctos solemni ritu canonizandi, quod tunc, vt asserit ille, erat frequens igitur antea introductus.

Ex eisdem etiam scriptoribus, de quibus supra; colligitur primo antiquitas solemnis, ac publicæ iustorum Canonizationis, qui ritus, atque solemnis ceremonia post Alexandri Tertij tempora multo celebris extitit, & in dies maiora incrementa solemnitatis suscepit *ex Rit. Romano.* Secundo. Præbent modum satisfaciendi interrogationi illorum, qui cupiũt scire, quomodo veteres iusti, sanctiq; Confessores Cathalogo Diuorum fuerint adscripti, dicendo, quod post illorum fœlicem obitum propter maximam euidentiam vitæ sanctitatis, & patrationis miraculorum cœperunt coli, eorumque memoria celebrari de scitu, consensu, & facultate Apostolica, quam tunc habebant Episcopi, vt latius dictum est *cap. 1. huius elucidarij num. 33. & seqq.* accedente insuper licentia, vel approbatione s. Sedis Apostolicæ, qua institutus fuit annuus dies festus in ipsorũ honore, erecta altaria, atque Templa, in quibus ad eorum reuerentiam, & laudẽ sacrificia offeruntur Deo, & diuina officia decantantur.

Namq; de sanctorum Martyrum canonizatione communissimum, & indubitatissimum extat apud omnes præsertim fideles, idq; innumeri ferè auctores præter communem ecclesiæ traditionẽ apertè nimis asserunt, probant, atq; demonstrant. Singulos tamen breuitatis causa prætermitto contentus eximij testimonij circa hoc *Mensurij Episcopi Carthaginensis, qui floruit circa annum Domini 296. S. Augustini in Breui. cap. 5. & lib. 20. contra Faustum cap. 21. Optati Milleuitani lib. 1. contra Parmenianum. Victoris Uticensis lib. 1. non procul à fine,* id apertè demonstrantis. *S. Cipriani epistola 37. Troilus quoq; Maluetius Iuris Consultus,* qui inter alia multa *tractatu de Canon. Sanct. tom. 14. dub. 4. num. 46.* recenset Canonizationem s. Appolionis Eremitæ natione Græci, qui tempore Christi Redemptoris nostri dum aliquibus pastoribus in quadam silua prædicaret Christum esse verum Messiam, & Saluatorem generis humani, impiè à Iudæis clauis ligneis fuit occisus, qui tandem à Nicolao Papa Primo cui s. Eremitæ Martyrium à Deo fuerat reuelatũ, in sanctorũ numerum refertur.

Denique in celeberrima totius orbis Bibliotheca Vaticana conseruantur manuscripta fidelissima, & vetustissima, in quibus leguntur non solum vitæ, & acta sanctorum Martyrũ; verũ etiam inter illa inueniuntur Lectionarij, & Antiphonarij Martyrũ, in quibus pariter videre licet sæpius repetitũ, quod infideles, maximè tiranni, rigorosius præcipiebant, curabantq; vt ss. Martyrum corpora, vel

reliquiæ in mare proijcerentur, seu alibi conculcarentur, aut occultarentur (assignata huius impietatis causa seu ratione) ne deificarentur, hoc est ne per Romanos Pontifices in sanctorum Cathalogũ redigerentur.

Nõnulla alia scitu digna ad idẽ pertinentia inueniet Lector apud scriptores Martyrologij Romani, præsertim apud *Card. Baroniũ Titulo de Martyrologio Romano c. 4. inscripto de antiquo cultu Sanctissimorum Martyrum, & seqq. cap. eiusdem tituli.*

§. IV.

SVpradicti Auctores, ex quorum placitis sequens index decerptus est, optimè quidem cognouerunt, quinam inter famulos Deis appellari debeant sancti, eò quod solemni ritu fuerint albo sanctorum per ecclesiam Romanam adscripti, & pariter, qui ex viris Dei dicantur Canonizati non tamen ritu solemni, quod discrimen dilucidè sæpius explicarunt, expressè de aliquibus dicendo illos esse Canonizatos per Sedem Apostolicam addentes sequentia, vel similia verba, *non tamen ritu publico, vel solemni;* Quemadmodum de S. Brunone Auctore sacri Instituti Carthusianorũ, de quo scribunt, in Cathalogum sanctorum Confessorum à Leone Decimo relatum esse, non simpliciter; sed cum sequenti additione. *absq; tamen solemni ritu, qui in Sanctorum Canonizatione adhiberi solitus est.* Ita præsertim *Philippus Ferrarius in suo Cathalogo Sanctorũ Italiæ in annotatione ad vitam eiusdẽ s. Brunonis die sexta Octobris.* Cuius sancti Cõfessoris officiũ *Gregorius Decimus Quintus, vt apponi possit in Breuiario Romano, præmisso super hoc Illustrissimorum DD. Cardinalium sacræ Rituum Congregationis facultatem concessit 1623.*

De Sancto quoq. Arduino Præsbytero Ariminensi scribit *Card. Baronius in Annal. ad annum Domini 993.* quod in albo sanctorum sit descriptus: *absque tamen consueta ecclesiæ solemnitate.* Quod videtur approbare Ferrarius in suo Cathalogo in Annotatione ad vitam ipsius sancti ad diem 16. Augusti.

Auctor quoq; ligni vitæ totius Religionis S. Benedicti *par. 2. lib. 3. die 26. Iulij de s. Simeone Monacho, & Eremita. Connumeratus est (inquit) in numerum sanctorũ à Benedicto Papa Octauo petente, ac rogante Illustrissimo Duce, & Marchione Bonifacio Tedaldi Filio.* Cuius Canonizationis Breue per modum Epistolæ directum eidem Bonifacio ad integrum ibidem refert, quod libuit hic cum sua inscriptione apposuisse, videlicet.

Incipit Epistola Benedicti Papæ de Canonizatione, & Constructione Ecclesiæ Sancti Simeonis Monachi.

B*Enedictus Episcopus seruus seruorum Dei, Bonifacio Gratia Dei Marchionĩ inclite salutem carissimam cum benedictione Apostolica, requisisti Iudicium nostrũ sicut dignum fuerat vtrum in honore Simeonis nuper sanctificati, quod opera probant, & innumera, ac diuina miracula testificantur liceret vobis ecclesiam construere, & eius venerabile corpus honorificè collocare ibidem. De quo respondemus; si ita corruscat miraculis, vt vester homo nobis asseruit, adificate ecclesiam, collocate in ea eumdem, iuxta quod altare cõsecrari rogate. In quo reliquiæ antiquorum sanctorum recondantur cum sacratissimo Corpore D. N. Iesu Christi, & sic demum diuina misteria celebrantes, tractate eum, vt sanctum, sanctus sanctorum reddat vobis mercedem Sancti, sicut ipse dixit: Qui recipit prophetam in nomine Prophe-*

ta

ta mercedem Prophetæ accipiet. Ipse inspector est rerum, & cordium, & ipse illi dignam compensationem remuneret, & vobis pro tanto desiderio suam indulgeat gratiam. Amen. Ex verbis cuius Bullæ liquidò constat de illius Canonizatione non tamen secuta publicè, ac solemni ritu. Refert quoque idem Auctor vbi supra aliud Breue Leonis huiusmodi directum Episcopo Mutinensi circa eleuationem corporis dicti S. Simeonis, & venerationem reliquiarum ipsius.

Insuper prædicti Auctores distinctè tradunt de alijs famulis Dei reputatis sanctis, & Canonizatis, adhuc non esse Cathalogo sanctorum per Ecclesiam adscriptos solemni ritu, sed tantum Beatificatos; vti de sancto Bernardo Episcopo Parmensi ordinis Vallis Vmbrosæ *die 4. Decembris*, & de S. Philippo Confessore ordin. Seruorum *die 23. Augusti*. De s. Syro Episc. Patauino *die 31. August.* & de S. Alberto Confessore Besutio omnino diuerso à B. Alberto Carmelita, & alijs eiusdem nominis, & de Sancto Petro Parentino Martire apud Vrbem veterem de quo scribit *Ferrarius vbi supra ad diem 20. Maij, etsi inter sanctos non dum quod sciatur repositus est, ab ecclesia tamen Vrbe Vetana Natalis illius duplici ritu celebratur.*

Et quod amplius est, alios quoq; viros Dei recensent à multis appellatos sanctos, qui solum Beatificati inueniuntur: Ideò censent illos veriùs referendos esse, non inter Sanctos; sed inter Beatos tantum, vti de s. Petro Damiano viro doctissimo Rauennatensi Cardinali S. R. E., qui arctioris vitæ desiderio Cardinalatui vale dixit, & in habitu Monastico sanctissimè vixit, qui pro extinguenda Nicolaitarum hæresi valde laborauit. Ecclesiam Mediolanensem ad Romani Pontificis obedientiam, Ciuitatemque suam Rauennatensem ab Episcopo suo seductam ad Ecclesiæ Romanæ gremiũ reduxit. Plura, & magna miracula Deus per ipsum edidit, inter quæ illud fuit, quod bis ad illius intercessionẽ, aquam in vinum conuertit. Cuius sacri Corporis depositio Fauentiæ celebratur, & solemni Processione honoratur *die 23. Februarij*, quem eadem Ciuitas tamquam Patronum, & Protectorem vna cum B. Sabino Episcopo, & Martyre. S. Emiliano, & B. Terentio Confessore summoperè colit. *ex vita eiusdem sancti per Ioannem Monachum eius discipulum conscriptam, & pariter ex vita eiusdem per Ioannem Antonium Flaminium Foro Corneliensem, & ex Augustino Fortunio Monacho Congregationis Camaldulensis, & ex Hieronymo Rubeo in historia Rauennatensi lib. 5.* De quo inter alios scribit Philippus Ferrarius in Annotatione de S. Petro Damiano Episcopo Ostiensi, & Cardinali. *Non dum in sanctorum numerum relatus est; illum tamen Ciuitas Fauentina vti Protectorem suum hac die scilicet 23. Februarij pracipuo honore veneratur;* Eius etenim corpus reconditum est in ecclesia Abbatiali S. Mariæ Angelorum ord. Cistercienfium. Et de sancto quoque Henrico Daniæ Regis Filio Tertij ord. Minorum S. Francisci, cuius corpus Perusiæ miraculis coruscans venerationem habet. De quo animaduertit Ferrarius in Annotat. ad vitam ipsius *die 13. Martij. Etsi hic sanctus in Cron. Ord. Min. par. 3. lib. 1. cap. 31. nominetur sanctus; inter Beatos tamen illum reponimus, quod non dum in Martyrologio sit adnotatus, neque officio aliquo ecclesiastico de Apostolica Sedis concessione collitur.* Idem etiam proportionaliter dici potest de sancta Humilitate patria Fauentina prima Abbatissa Cœnobij sancti Ioannis Euangelistæ propè Florentiam, cuius corpus euerso iam prædicto Monasterio in Ecclesiam s. Antonij in Vrbem Florentinam tran-

translatum fuit. Demum in Cœnobium S. Saluij non longè ab eadem Vrbe *die 14. Augusti* 1534. honorificè conditum fuit. Et de Sancta Margarita Patria, & ipsa Fauentina discipula eiusdem sanctæ Humilitatis, de quibus agũt *die 22. Maij, & 26. Aug. præsertim Auctor ligni vitæ ord. S. Benedicti p. 2. lib. 3. pag. mihi 172. & 285. & Ferrarius in suo Cathalogo in Annot. post vitam sanctæ Humilitatis ad prædictam diem 22.* Maij; *& Auctor vitæ Sanctorum, & Beatorum ordinis Vallis Vmbrosæ*. Pariter quoque idem proferunt de S. Guidone Confessore Cortonensi Ord. Minim. ad diem 12. Iunij, etsi Gregorij Decimi Tertij Pontificis Maximi concessione de illo officium ecclesiasticum recitetur. Et de sancta Clara Virgine apud Montem Falcum, de qua celebratur festum, & recitatur Diuinum Officium in toto Ordine Augustinianorum, vt latius in Breue concessionis Sanctissimi D. N. Vrbani Papæ Octaui relato *cap. 1. huius elucidarij pagina* 35. vt alios quamplures breuitati studens omittam.

§. V.

Insuper prænominati Auctores cognouerunt, suisq; scriptis demonstrarunt quosdam alios viros Dei nondum Beatificatos, habere tamen venerationem apud aliquas ecclesias, vt puta de famulo Dei Hieronymo Aemiliano Sũmaschensium Institutore: scribit *Ferrarius in suo Cathalogo sanctorum Italiæ in Annotat. ad illius vitam sub die 7. Martij* per sequentia verba. *Officio nondum colitur Ecclesiastico. Et licet nulla hactenus Sedis Apostolicæ concessione eum vti Beatum venerari datum sit, multo tamen eius sepulchrum ob patrata miracula habetur in honore*. Et de B. Torello Eremita Vallis Vmbrosæ idem Auctor post illius vitam die 17. Martij ita scribit. *Et S. Torellus in Diuos relatus non est: neq; illum Religio Vallis Vmbrosana officio ecclesiastico veneratur. Pupij tamen*, (quod est Castrum Etruriæ, in quo natus, & mortuus, & sepultus est Vir Dei) *dies festus illius solemniter celebratur*. Pariter quoq; de viro Dei Alexandro Saulio Generali Clericorum Regularium s. Pauli decollati postea Alerien. inde Papien. Episcopo constat, quod publicam habet venerationem Papiæ, & alibi ob miraculorum claritatem, & vitæ sanctitatem, vt colligitur ex processibus, non solum auctoritate ordinaria; sed etiam Apostolica fabricatis, ac sacræ Congregationi Rituum iam præsentatis: & ex alijs auctoribus eius vitam conscribentibus. Inter hos connumerari etiam potest Vir Dei Iacobus Philippus Fauẽtinus ord. Seruorum multis clarus miraculis, cœcis enim, mutis, & alijs diuersi generis infirmis, Deus ipsius meritis contulit sanitatem: qui teste eodem *Ferrario in Annot. ad vitam ipsius die 15. Maij præcipuè die prædicta habuit, & habet venerationem in eadem Ciuitate Fauentina, & Papiensi*. His quoque addi potest famula Dei Maxima Virgo, quæ apud Forum Iulium, & Aquileiam venerationem obtinet. *Ex Petro in suo Cathalogo sanctorum lib. 5. cap. 7.* Vir quoque Dei Ieiunius Monachus S. Basilij, qui apud Hieracenses in Calabria magnam habet venerationem. *Ex Paulo Regio, & Dauid. Rom. in Cathalogo SS. Regni Neapolitani*. De Beato quoque Donato Monacho Petinensi Congregationis Montis Virginis animaduertit *Ferrarius in Annot. ad vitam ipsius die 18. Augusti*, quamuis aliqui illum statuant inter sanctos Canonizatos: non dum tamen extat ritu solemni per Ecclesiam Cathalogo Sanctorum adscriptus. Verba eius sunt. *Arnoldus Vuion lib. 3. ligni vi-*

vita hunc Sanctorum numero adscriptũ asserit; quod tamen incertum est, cum non dum illum Monachi Montis Virginis officio ecclesiastico colant. Pariter de sancta Margarita pœnitente scribit Ferrarius in annot. ad vitam ipsius die 23. Februarij: *nondum in sanctas Mulieres relata est, sed tamen præcipuam venerationem apud Cortunenses habet.* De S. Eberardo Episcopo Aprutino tradit idem Ferrarius vbi supra in annot. ad vitam ipsius: *an in sanctos relatus sit mihi incompertum. Celebratur tamen eius memoria, vt accepimus ab ecclesia Aprutina solemniter.*

Neque concludit quorumdam argumentum, Beatus vt puta Eberardus appellatur sanctus etiam in Martyrologio Romano, igitur pro Canonizato haberi debet, cum hæc nomina, *Sanctus*, & *Beatus*, aliquando confundantur, quamuis inter se sint diuersa, atque distincta: vt copiosè demonstraui superius in hoc elucidario, *ad initium cap. 2.* Ideò Ferrarius vbi supra in annot. ad vitam sanctæ Margaritæ Viduæ Septempedanæ *die 28. Augusti* (quæ Vrbs nunc sancti Seuerini appellatur) inquit. *Nondum in sanctas Mulieres solemni ritu relata est; diem tamen natalis ipsius ex Apostolica Sedis licentia celebratur, sanctáq; in Martyrologio, passim nominatur.* Et in annot. ad vitam Beatæ Agnetis Virginis Assisiatis ord. Min. *die 29. eiusdem mensis Augusti*, ait. *Et si in sanctarum numerum nõ relata sit: sancta tamen passim nominatur Assisij, ac in Cron. ord. min. p. 1. lib. 8.*

§. VI.

PRænominati sanè Auctores discrimen ab eis largiter cognitum inter Iustorum depositionem, eleuationem, translationem, relationem; & Canonizationem, præsertim solemnem eximiè explicarunt. Quamobrem, quos ipsi optimè suam fundantes intẽtionem certò pronunciant solemni ritu Canonizatos, ita esse credendum est: etiam si aliquando omittatur tempus, vel nomen in specie Pontificis Romani per quem extiterunt Canonizati.

In hoc denique Indice consultò prætermissus fuit dies, & annus Canonizationis, propter non modicam diuersitatem, circa hoc, scriptorum, qui tamen, vt plurimum concordes extiterunt circa actum solemnis Canonizationis, & Pontificem. Ideò certa pro certis, dubia pro dubijs referuntur.

Ex his enim necessarijs præludijs colliguntur sequentia.

Primo, Finis sequentis Indicis.

Secundo, Ex quibus Auctoribus præcipuè desumptus fuerit sequens index.

Tertio, Tempus, quo in ecclesia incepit vsus, sine ritus solemnis Canonizationis iustorum.

Quarto, Quod non omnes appellati, vel habiti tanquam Sancti, eorum nomina recensentur in eodem indice: sed eorum tantum, de quibus certò constat, vel est constans traditio, siue extat auctoritas grauiorum Doctorum, quod fuerint solemni, ac publico ritu ab ecclesia Canonizati.

Quintò, Quomodo multi iustorum gaudent nomine Sancti, qui tamen non dum sunt, nec secreto, nec pubilco ritu adhuc per ecclesiam Romanam Canonizati; sed tantum Beatificati.

Sexto, Discrimen insinuatur inter iustorũ depositionem, eleuationem, translationem, relationem; & Canonizationem, & pariter inter Canonizationem priuatam, & publicam, seu solemnem.

Septimo, Per quos Pontifices Romanos quilibet eorum in album Sanctorũ fuerint relati.

NV-

NVMEROSVS CATHALOGVS illorum Iustorum tantum, qui publico, ac solemni ritu ab Eccl. Romana Diuorum albo adscripti fuere, in tanta amplitudine (quod sciam) nondum æditus.

A

SAnctus Adalbertus Episcopus Pragensis, deinde Gnesnensis Martyr, ad instantiam Imperatoris Otthonis, Ruffi, & Boleslai Regis Poloniæ fuit solemniter Canonizatus, vt fertur, per Gregorium Quintum, cuius brachium dono collatum à Boleslao Otthoni præfato valde deuoto erga sanctum Præsulem, ob maxima beneficia ipsius intercessione à Deo obtenta, modo conseruatur in Ecclesia s. Bartholomei in Insula Tiberina de Vrbe, cui donatum est ab eodem Otthone. *Scriptores rerum Bohemorum, & Polonorum; præsertim Martinus Cromerus lib. 3. & Ioan. Dlitgosch Canonicus Craconensis ad annum Domini. 997. & 1001. & Martyrologium Romanum die 23. Aprilis, & 13. Calendas Nouembris.*

S. Adelmus, seu Ædelmus, vel Ædhelmus (ita diuersimodè appellatur) Episcopus Schiburnensis in Anglia nescitur per quem; videlicet Pontificem Romanum, de quo, etsi non extent (quod sciatur) Bullæ Canonizationis; apud tamen nonnullas particulares Ecclesias Breuia specialia de illius Canonizatione memoriam facientia inueniuntur. multæque Bullæ consimiles varijs accidentibus deperdite fuere.

S. Ælfelgus Vuitonæ Episcopus, ac Martyr. Non dicitur per quem.

S. Ælredus Abbas Rieualis in Anglia mortuus 1566. magna de se opinione sanctitatis relicta, successu temporis Cathalogo sanctorum adscriptus dicitur: *Auctor Fasciculi sanctorum Cistercienſium lib. 1. dist. 26. cap. 23. circa finem. Tacetur per quem Pontificem Romanum.*

Qua occasione cogor animaduertere, quod non solum hic Auctor, & ille pariter ligni vitæ sanctorum ord. s. Benedicti; sed alij quoque, ex quibus desumptus est hic Index pro certo, atque indubitato de his, ac alijs in hoc Cathalogo enumerandis scribũt, illos esse certo Canonizatos ritu publico, & solemni, & si aliquando omittatur per quem Põtificem Romanum.

S. Albericus Abbas secundus Cistercij, cuius nomen adscriptum est Cathalogo sanctorum. *Brito in vita ipsius, & Auctor Fasciculi sanctorum dicti ordinis, lib. 1. dist. 2. cap. 5. circa medium.* Tacetur nomen Pontificis.

S. Albertus, vel secundum alios, Adelbertus Monachus s. Maximini Treuerensis primus Archiepiscopus Madeburgẽsis, certo Canonizatus, sed nescitur per quem, intellige Pontificem Romanum.

Sancti illi superius in hoc Cathalogo adducti, ac inferius adducendi, tanquam certo solemni ritu Canonizati, quamuis ignoretur à quo, seu per quem Pontificem Romanum determinatè, pro maiori parte ne dicam omnes, vt tales referuntur ab Auctore ligni vitæ Benedictinorum *tom. 2. in Martyrologio, vel à Ferrario in vtroq. suo Cathalogo sanctorum.* sæpius memoratis, nisi aliter caueatur.

*S.Al-

ij, hoc est quinta die. Per Honorium Tertium. Qui post habitam publicam concionem in sacrosancta Diui Ioannis, Lateranensi Basilica cui interfuere inter alios sancti Patriarchæ Dominicus, ac Franciscus in amplexus illorum irruit, & ad inuicem eorum futuram gloriam spiritu prophetico prædixerunt. Cuique SS. Dominicus, & Franciscus voce eleuata futurum martyrium profetarunt quemadmodũ ille stigmata Domini nostri Iesu Christi affirmauit recepturum s. Franciscum. quæ omnia rerum euentus ita fuisse declararunt. *ex Breu. Carmelit. ex vita ipsius à multis fideliter descripta. præsertim à Surio die 5. Maij. ex annot. in Martyrologium Romanum Card. Baronij, & Galesinij. ex Ferrario in suo cathalogo SS. Italiæ eodem die.*

S. Anselmus Monachus, & Archiepiscopus 35. Cantuariensis, qui interfuit Concilijs Romano, & Barensi, certò Canonizatus, sed nescitur per quem. Quamplures scriptores, præsertim *Edmerus, ac Edmundus Monachus, Sigibertus, Molanus, Card Baronius, & Galesinus die 21. Aprilis, Polidorus Virgilius in historijs Anglorum lib. 10. & 11. Tritemius de viris Illustribus ord. S. Benedicti lib. 2. cap. 101.*

S. Anthelmus Episcopus Bellicensis Carthusianus, de quo in *martyrologio Romano die 26. Iunij, & Vincentius in speculo.* Ignoratur per quem. *Tabula virorum Illustrium ord. Carthusianorum.*

S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus ord. Præd. relatus inter sanctos per Adrianum Sextum.

S. Antonius de Padua Franciscanus. Per Gregorium Nonnm.

S. Appolio Eremita, & Martyr natione Græcus, qui tẽpore Redẽptoris nostris dum aliquibus pastoribus in quadam silua prædicaret Christum esse verum Messiam, & Saluatorem generis humani impiè à Iudæis clauis ligneis fuit occisus; ac tandẽ canonizatus per Nicolaũ Papam Primum, qui in Pontificatu vixit ab *anno 858. vsq; ad 867. ex antiquo manuscripto relato à Troylo maluetio, tractatu de canonizatione sanctorum tom. 4. dubio 4. num. 46.*

S. Arduinus Presbyter Ariminensis in Romandiola, ad cuius tumulum plures egri sanati, & cæci duo illuminati sunt. Per Ioannem XV.

S. Arnoldus Abbas. Per Leonem Nonum.

S. Arnulfus Bruxen. Conuersus ordinis Cistercien. Villærien. in Flandria quem ob multitudinem miraculorum multi petierunt à Summo Pontifice Romano canonizari, quorum petitioni annuere volens Summus Pontifex, Monachi dicti ordinis in Capitulo Generali congregati suppliciter petierunt, ne vlterius procederet, assignantes pro ratione, ne multitudine vilescerent sancti; *Ita Molanus, & alij Auctores lib. seu Indic. Sãctorum Belgij.*

S. Attilanus Benedictinus Episcopus Tamorensis. Per Vrbanum II. *ex Molano 5. Octobris. & martyrologio Romano.*

B

S. Bathilda reputata Fundatrix monasterij sanctorum Petri, & Pauli in pago Abramensi. Per Nicolaum Primum.

S. Bathildis Vxor Clodouæi secundi Francorum Regis, Monialis deniq; monasterij sanctæ Mariæ, & sancti Georgij Kollæ in sanctorum numerum relata; sed nescitur per quem. *ex martyrologio Romano die 26. Iannarij, & notis Cardin. Baronij eodem die, & Tritemio de viris Illustribus ord. sancti Benedicti lib. 3. cap. 112.*

S. Balduinus Gallus sancti Bernardi Discipulus Cardinalis, & Archiepiscopus Pisanus certò canonizatus, sed ignoratur per quem; per Alef. *lib. 2. cap. 19. & Ioannes Abbas Cistertij in suo cathalogo sanctorũ.*

S. Bea-

s. Beatrix vxor Andreæ Secundi cognomento Hierosolimitani, Vngarorum in Pannonia Regis. nescitur per quem. *Bernardus Scardeonius Historia Patauina, lib. 3. clas. 14.*

s. Beda Monachus, cuius corpus colitur apud Genuã in Monasterio s. Benigni, ad cuius tumulũ mirabilia omnipotens Deus operari dignatus est. Non exprimitur per quem *ex monumentis autenticis ecclesia, & Cænobij S. Benigni Ianuen.*

s. Bellinus Episcopus Patauinus, & Martyr, per Eugenium Tertium, & alij per Eugenium Quartum.

s. Benno monachus Hildesemẽsis discipulus s. Euigerij, deinde episc. Misnensis vbi iacet, eius corpus ad cuius tumulum fiunt miracula; sua prædicatione Sclauos iam ad paganismum reuersos conuertit ad fidem Christi. *Bulla solemnis Canonizationis huius conseruatur adhuc Romæ in ecclesia S. Mariæ de Anima nationis Teutonicorum*; ex qua habetur ipsum fuisse canonizatum per Adrianum Sextum Anno 1523. vna cum s. Antonino Archiepiscopo Florentino ordin. Prædicat. Quo die celebrabatur Festum sanctissimæ Trinitatis. *ex Hyeronimo Enser, ex Surio, & fusius ex Card. Baron. in notis ad martyrologium Romanum die 16. Iunij.*

s. Benuenutus patria Anconitanus, dignitate Episcopus Auximanus, in sanctorum numerum relatus, & si ignoretur per quem Pontificem. *ex monumentis ecclesiæ Auximanæ, ex Ferrario in cathalogo sanctorum Italiæ die 22. Martij.*

*s. Berardus, Petrus, Accursus, Adiutus, & Ottho Franciscani per Sixtum Quartum, *Rocca, & Turigius:* Quod merito negant multi asserentes causam erroris inde exortam fuisse; quia aliqui Bullam Beatificationis tantum horum seruorum Dei editam à Sixto Quarto appellant Bullam Canonizationis, fortè adducti illa communi doctrina superius relata, *Luc. Castell. de Cert. Glor. SS. cap. 2. huius Elucidarij, num. 1.* quod videlicet beatificatio aliquo modo, non simpliciter tamen; sed cum addito nominari potest canonizatio. vt latius ex Bulla beatificationis ipsorum sequentis tenoris.

Exemplar Bullæ Beatificationis sanctorum Martyrum Marochitarum ordinis Seraphici P. S. Francisci de qua paulo ante facta est mentio.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei; vniuersis Fratribus ordinis Minorum dilectis Filijs vbicunq; morantibus, seu moraturis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Cum aliàs animo reuolueremus merita beatorum martyrum Berardi, Petri, Otthonis, Accursii, & Adiuti, qui ex ordine fratrum Minorum (sub quo, & nos coaluimus) fuerunt, qui post multa tormenta, sub Rege Marochiorum pro Christo mortem subierunt, & martirij palmam gloriosè promerentes, plurimis miraculis in ipsa morte, & post claruerunt: ex quo incensus beatus Antonius de Padua ex ordine Canonicorũ Regularium, in quo tunc erat, ad ordinem ipsum fratrum minorum se legitur transtulisse: concessimus ex authoritate Apostolica, & benignitate, viuæ vocis oraculo, vt fratres prædicti ordinis minorum possint publicè, & solemniter celebrare in suis ecclesiis missa, & horarum officium de suprememoratis sanctis Martyribus. Verum cum frequenter aduersarius humani generis nitatur bona, & sancta opera perturbare: ne tam diuinum, & pium opus posset aliquis in posterum impedire: tenore præsentium ex certa nostra scientia, authoritate Apostolica concedimus, quod prædicti fratres minores vbique solemniter, & publicè officium plurimorum martyrum pro ipsis Berardo, Petro, Accursio, Adiuto, & Otthone sub officio duplicis maiore, ac etiam de-

cimosesto Ianuarij, qua die ab hoc seculo per martyrium decesserunt, liberè, ac cum sana, & serena conscientia dicere, ac celebrare possint. Inhibentes præfata Apostolica authoritate, ne quis huic nostræ concessioni audeat se opponere non obstantibus in contrarium facientibus quibuscunque. Præterea quia difficile esset præsens Breue ad omnia loca deferri, volumus, vt illius transumpto alicuius publici Notarij manuscripto, & sigillo Generalis dicti ordinis vel Vicarij Generalis fratrum minorum de obseruantia munito, ea prorsus fides adhibeatur quæ adhiberetur, si idem breue originaliter ostenderetur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub anulo piscatoris, die septimo Augusti anno Domini 1481. *Pontificatus nostri anno decimo.*

s. Bernardinus Senensis Franciscanus. Per Nicolaum Quartum; alij per Nicolaum Quintum, anno magni Iubilæi 1450.

s. Bernardus Abbas primus Clareuallensis, ord. Cisterciensis amplificator, libertatisque ecclesiasticæ accerrimus vindex. per Alexandrum Tertium.

*s.Bernardus Florêtinus Episcopus Parmensis Presb.Card.tit. s. Chrisogoni instituti Vallis Vmbrosæ, quamuis sub nomine sancti inueniatur in Martyrologio Romano die 4. Decembris; necdum * tamen compertum est, quod in albo sanctorum solemniter sit adscriptus, Parmæ tamē præcipuè colitur, ac etiam Florentiæ officium ecclesiasticum sub ritu duplici die quo supra à Monacis dictæ Congregationis recitatur. *Card. Baronius in notis ad martyrologiū Romanum die 4. Decembris, & Ferrarius in cathalogo sanctorum Italiæ in annot. ad vitam ipsius eodem die ex breuiario Monachorum Vallis Vmbrosæ.*

s. Bernardus Caluon. Episcopus Viguen. in Hyspania certò solemniter canonizatus, quamuis nesciatur determinatè per quē, *omnes scriptores ordinis Cistercien. præsertim Guido Clareuallensis de viris Illustribus dicti ordinis.*

s. Berrardus Episcopus 13. Hildelheimensis. per Celestinum Tertium. alij per Clementem Tertium.

s. Bertoldus Parmensis. per Calistum II.

*s. Bommercatus Clericus Ferrariensis, & Martyr, de quo aliqui tradunt, quod fuerit Canonizatus per Innocentium Octauum; alij vero, & rectius, asserunt appellari sanctum ab eodem Pontifice in Diplomate Translationis ipsius. Cuius Corpus magnam habet veneratione in ecclesia s. Augustini eiusdem Ciuitat. Ferrariæ ob præclara miracula. *Marc. Antonius Ferrar. in comp. Historico ecclesiarum Ferrariæ.*

s. Bonauentura Franciscanus doctor ecclesiæ per Sixtum Quartum. opera huius Serafici Doctoris, doctrina, & vitæ sanctitate celeberrimi; inter aliàs præclaras res gestas in Concilio Lugdunensi Secundo sub Gregorio X. (in quo præter 500. Episcopos 60. Abbates, & circa mille alios Prælatos, interfuit sanctus Bonauentura Cardinalis, & Episcopus Albanensis) Græci cum Latinis conciliati sunt, præsertim super articulo de processione Spiritus sancti procedente in æternitate à Patre, & Filio tanquam ab vno solo, & vnico Spiratore, & Principio, ac vnica dumtaxat spiratione, quēadmodū euidenter patet in confessione, seu professione fidei ipsorum Græcorum ad extensum contenta in actis eiusdem Concilij; cuius exordium est. *Fideli, & deuota professione.*

s. Bononius Abbas per Ioannem Vigesimūprimum. alij per Benedictum VIII.

s. Bonifatius Episcopus Lausamensis ordinis Cistercien. *auctor fasciculi virorum Illustrium Cistercien. dist. 2. lib. 1. cap. 1. & sequentibus, & si ignoretur per quem.*

s. Brigitta Vidua in Suecia. per Bonifacium Nonum.

s.Bru-

s.Casimirus Rex Poloniæ. per Leonem Decimum.

s.Catharina Virgo, & Vidua filia s. Brigittæ in Suecia.per Vrbanum Sextum.

s.Catharina Senensis. per Pium Secundum. Qui in honorem ipsius totum edidit officium.

s.Clara Virgo Fundatrix multorum monasteriorum. per Alexandrum Quartum.

s.Columbanus Abbas,Pater multorum monachorum, atque nonnullorum Cœnobiorum fundator. Per Eugenium Quartum.

s. Conradus Episcopus Constantiensis. per Cœlestinum,Secundum.

s.Cratildis Regina in Gallia. Tacetur per quem Pontificem Rom.

s.Cunegundis Henrico, Primo Imperatori desponsata castitatem seruauit.per Innocentium Tertium, & si alij dicant per Innocentium Quartum.

s.Cuthburgis, siue Cuthburga Regis Chenredi Saxonum Occidentalium filia. Nescitur per quem. *ex Matthæo Vuesten ad annos 720.& 901.*

D

s. DAniel Abbas ord. Cisterciensis, cuius nomini dicatum extat monasterium Monialium Venetijs, eiusque nomen sanctorum numero est relatum. non exprimitur per quem.

s.Dauinus Armenus Confessor,cuius corpus asseruatur in ecclesia s. Michaelis Ciuitatis Lucensis. per Alexandrum Tertium.*ex manuscriptis prædicta ecclesia, & alijs.*

s.Didacus Franciscanus. per Sixtum Quintum.

s.Dominicus Patriarcha, & Fundator sacri ordinis Prædicatorum. per Gregorium Nonum.

s.Donatus de Ripa candida monachus montis Virginis sanctorum Cœtui coniungi, ac eorū cathalogo adscribi dignus fuit. *Auctor Fasciculi sanctorum ord. Cisterciensium lib. 2. dist. 14. c. 3. tacetur per quem Pontificem.*

E

s. EDimundus Archiepiscopus Cantuariensis.per Innocentium Quartum.

s.Edmundus Anglus ex Regia stirpe Sarisberiensis.per Calistum Tertium.

s.Eduardus Rex Angliæ ob multitudinem miraculorum canonizatus per Alexandrum Tertium.

s. Ealredus Anglus Abbas Rieualis ordinis Cisterciensis discipulus s.Bernardi certo canonizatus; & si ignoretur per quem Pontificem,ex auctoribus Anglicis præsertim ex Ioanne Picceo de script. eccl. Angl.

s. Elisabettha vidua filia Andreæ Regis Vngariæ.per Gregorium Nonum.

s.Elisabettha Regina Portugalliæ filia Petri Regis Aragoniæ amatrix pauperum. per Vrbanum Octauum.

s. Emericus filius Stephani Regis Vngarorum.per Benedictum Nonum.

s.Ermanilda Angliæ Regis filia, post mortem albo sanctorum adscripta non tamen dicitur per quem. *Vincentius in speculo lib. 25. cap. 32.*

F

s. FAcius Veronensis Confessor Pater instituti, quod appellatur s. Spiritus, cuius munus erat nudos vestire, famelicos pascere, & alia pietatis opera exercere, à quibus ibidem pro canonizato reputatus: attamen ex illius vita, & ex tabullis Ecclesię Cremonen.& Veronen. nondum inter sanctos relatus est;quamuis ex speciali indulto S.sedis Apostolicę offi-

officium ecclesiasticũ in honorẽ ipsius, (qui miraculis maximis claruit) die 18. Ianuarij in prænominatis eccl.recitetur. *Ferrarius in suo cathalogo ad diem 18. Ianuarij.*

s. Famianus Confessor Galesij Patronus, monachus Cisterciensis. Hunc miraculis clarum Adrianus Quartus sanctorũ cathalogo adscripsit. extat Galesij ecclesia suo nomini dicata, cui eædem indulgentiæ à summis Pontificibus Romanis sunt concessæ, quæ s. Mariæ Angelorum apud Assissium. Qui sanctus fontẽ tempore æstiuo ex silice virga percusso mirabiliter eduxit, qui in hodiernum diem perseuerat, illiusq; aqua febricitantibus prodesse solet. *ex monum. ecclesiæ Galesina. ex libro, qui fabrica Hortana dicitur. & ex Ferrario in suo cathalogo die 9. Augusti.*

s.Famianus Colo[illegible]ensis. per Adrianum IV. *Antonius M[illegible]a, Galesinius, & alij.*

s. Fœlicitas Vi[illegible] Per Leonem Nonum.

s.Florentius E[illegible]copus Argentorati.per Eugenium [illegible]artum.

s.Franciscus [illegible]triarcha,& Fundator serafici ordinis [illegible]inorum. per Gregorum Nonum.

s. Franciscus de Paula Patriarcha minimorum.per Leonem X.

s. Franciscus Xauerius societatis Iesu. per Gregorium XV.

s.Francisca Romana. per Paulum V.

s. Franca Placentina Abbatissa ordinis Cisterciensis. per Gregorium Decimum: *ita communiter scriptores Placentini, præsertim Petrus Campus in vita ipsius sanctæ.*

G

s. Galdinus episcopus Mediolanensis, qui concione contra Hæreticos explета, spiritum Deo reddidit.anno 1177. Kalendis Maij. Per Alexandrum Tertium. *ex Breuiario, & monumentis ecclesiæ Mediolanensis.*

s. Galganus Senensis Eremita. per Alexandrum Tertium. Quod tamen vertitur in dubium *à Card. Baronio in notat.ad diem 3.Decembris*, licet fateatur ipsius sancti canonizationem subsequutam fuisse non sub Alexandro Tertio; sed sub alio Pontifice.

s.Gerundus Episcopus Tulden.per Leonem Nonum.

s.Geltrudis Virgo.per Honorium Tertium.

s.Gerardus Episcopus Trulli, seu Leucorum, quod idem est: (ideò vnus tantum fuit, & non duo sancti Gerardi, vnus Episcopus Trulli, alius Leucorum. Nam Trullus latinè Leucus appellatur) per Leonẽ Nonum.

s.Gerardus Placentinus Potentiæ Episcopus in Lucania.per Calistum II.

s. Gerundus episcopus Tulien. per Leonem Nonum.

s.Gotardus Hildelheimensis præsul. per Paschalem secundum. alij per Innocẽtium Secundum.

s.Guliemus Abbas, & Episcopus Bituricensis.per Honorum Tertium.

s.Gulielmus Episcopus Briocensis in Anglia Minori.per Innocentium Quartum.

s.Gulielmus Eboracensis.per Honoriũ *III.*

s.Gulielmus, Vuilehelmus huius nominis v. Dux Aquitaniæ, Comes Pictauiæ Gulielmi Quarti,& Ioannæ Comitissæ Tholosæ filius.per Innocentium iij. ordinis Eremit.s.Augustini, vt fertur.

s.Gulielmus Confessor primus instit. ordin. Eremit.Montis Virginis. fertur per Alexandrum Tertium. Hic omnino diuersus est à prænominato s. Gulielmo Eremita à s. Bernardo conuerso. Hic enim obijt anno 1142. coliturq; festum ipsius die 25. Iunij. alter verò 1156. & celebratur festum in honorẽ ipsius die 10.Febr.prout *in martyrolog.Rom.& notis ad illud Card.Baronij, & Galesinij.*

Oo 3 s.Gu-

*S. Guglielmus Eremita Placentinus, ex delatione cuius brachij in publica processione per oppidum (ficlum vel seculum nominatum diocesis siracusanæ) à peste in vicinas Vrbes, ac loca grassante illæsum seruatum est. Per Paulū Tertium. Licet alij, & fortè rationabilius scribant Paulum Tertium examinata huius famuli Dei vita concessisse tantum, vt natalis ipsius die quarta Aprilis celebraretur. *ex diplomate Apostolico anno 1537. 26. Februarij super hoc expedito. Ita Ferrarius in cathalogo die quarta Aprilis.*

S. Guibertus Confessor in numerum sanctorum relatus anno 1099. per Paschalem Secundum. *Molanus in additionibus ad Vsuardum die 23. Septembris.*

H

S. HEduigis Ducissa Poloniæ. per Clementem Quartum.

S. Helar, seu Hellerus ord. Vallis Vmbrosæ Abbas Galeatæ in Æmilia, seu Romandiola. per Paulum Primum. *ex actis eiusdem ecclesia. ex lib. 3. histor. Rauen. Hyeron. Rubei, & Breuiario Vallis Vmbrosæ.*

S. Helena vidua, & martyr. schedumi in Gotia. per Alexandrum Quintum. *Baron. & alij per Alexandrum Tertium 1164.*

S. Henricus Imperator. per Eugenium Tertium.

*S. vel potius Beatus Henricus Daniæ Regis filius Tertij ord. s. Francisci, & si in cronicis dictæ religionis ab aliquibus pro sancto canonizato credatur: nihilominus in numero Beatorum tantum, tutiùs, venit connumerandus; præsertim propter rationem Ferrarij (in suo cathalogo die 13. Martij) *nondum enim inquit ille in martyrologio Romano positus est, neque officio aliquo ecclesiastico de Apostolica sedis concessione colitur.*

S. Heribertus episcopus Coloniensis. non dicitur per quem Pontificem Roman.

S. Hermenegildus Hyspaniarum Princeps, qui ob catholicæ fidei confessionem iussu perfidi Patris Leouigildi Arriani, martyrium gloriosè pertulit. *ex martyrologio Rom. die 13. Aprilis* canonizatus quidem per Eccles. Romanam à Gregorio Magno, qui multa scripsit de illo, præsertim *lib. 3. dialog. cap. 31.* more antiquorum martyrum, cuius gloriosum martyrium extitit die qua supra 584. Namque *Sixtus Papa V. ad instantiam Philippi II. Regis Hyspaniarum diplomate Apostolico concessit die 12. Februarij 1586. vt in honorem ipsius gloriosi martyris celebraretur eius festum in tota Hyspania.*

S. Hyacinthus Polonus ord. Prædic. per Clementem Octauum.

S. Homobonus Confessor. per Innocentium Tertium.

S. Hugo Episcopus Grationopolitanus monachus, primò Benedictinus, deinde Carthusianus contemperaneus, & valde familiaris s. Bernardi primi Abbatis Claræuallensis. per Innocentium Secundū.

s. Hugo Abbas Cluniacensis solemniter canonizatus per Calixtum II. ita *cronicon Cluniacense, & alij Auctores relati ab Arnoldo Vuion. p. 2. ligni vita lib. 3.*

s. Hugo Burgundus ord. Carthusianorum episcopus Linconiensis. per Honorium Tertium.

s. Hugo Bonæuallis: sed nescitur determinatæ per quem. *cathalogus sanctorum ordin. Cistercienss. Auctor fasciculi sanctorum ordin. Cisterciensis lib. 2. dist. 2. cap. 7. in fine.*

s. Hugo Cardinalis Hostiensis sanctorum numero solemniter est adscriptus. & si nō dicatur per quem Pontif. Rom. *Perales lib. 2. cap. 19. Auctor fasciculi sanctorum ord. Cisterciensis lib. 2. dist. 10. cap. 19. in fine.*

s. Ia-

I

s. IAcobus cognomento Eremita, Confessor, de illo celebratur festum; non tamen compertum est, quod sit canonizatus solemni ritu.

s. Ignatius fundator venerabilis soc. Iesu. per Gregorium Decimum Quintum.

s. Ioanna ex pago agri Balnensis in Æmilia, seu Romandiola Monialis Conuersa ordin. Camaldulensium multis post mortem miraculis illustrata, cuius intercessione Balneum cum peste valde affligeretur, liberatur. Ob quod beneficium à populo in illius honorem sacellū erectum fuit cum sequenti inscriptione *D. Ioannæ ob patriam à peste vindicatam.* nondum tamen sanctarum Virginum collegio solemni ritu adscripta inuenitur; & si Apostolica concessione festum natalis ipsius colatur *die 16. Ianuarij. ex monumentis illius ecclesiæ. ex historia Camal. Angel. Florent. lib. 3.*

s. Ioannes Confessor in Britania. per Bonifacium Nonum.

s. Ioannes Gualbertus primus fundator ordinis Vallis Vmbrosæ, per Cœlestinum Tertium, authenticum autem Bullæ Canonizationis seruatur in celebri monasterio Vallis Vmbrosæ, & exemplar illius legitur ad exordium vitæ ipsius sancti edita ab Antonio Pacensi, Romæ impressa 1612. postquā inuenitur quoque alia Bulla eiusdem Cœlestini in qua fit mentio de solemni canonizatione dicti sancti, directa Episcopus, Aretino, Senensi, & Pistoriensi, quibus Comitit vt intersint translationi Corporis dicti sancti tunc facienda in monasterio Passignani, quod etiam mandauit Innocētius Tertius Episcopis Florentino, & Fesulano. denique Clem. Octauus mandauit prædictum sanctum Confessorem reponi in Calēdario atq; Breuiario Romano.

s. Ioannes Meda Fundator Humiliatorum. per Alexandrum Tertium.

s. Ioannes scotus Monachus s. Benedicti, qui martyrium passus est in Anglia anno 1080. ignoratur per quem Pontificem fuerit declaratum illius martyrium.

s. Ioannes scotus Episcopus; sed diuersus à primo, Monachus, & ipse, ac martyr, qui martyrium pro Christo pertulit Anno 1066. Magnopoli. ignoratur per quem Pontificem Roman.

S. Ioannes de Bridlingtono Canonicus Regularis diœcesis Eboracensis. Per Bonifacium Nonum.

S. Ioannes Abbas Parmēsis ord. s. Benedicti. per Gregorium Septimum.

S. Ioannes, Benedictus, Matthæus, Isaac, Christinus, Athanasius, Laurentius, & Bogumilus cum socijs Poloni Eræmitæ ord. s. Romualdi Abbatis, de quibus scribit: *Martinus Barronius Iaroslauiensis Clericus in vita eorum Craconiæ 1610. impressa;* sed prius approbata à Magistro Sacri Palatij 1602. & à Nuntio Apostolico Claudio Rangonio Episc. Regij 1604. auctoritate illustrissimi D. Bernardi Macicioiuski impressa *folio mihi 16. Agitur festum illorum pridie idus Nouēbris.* Quoniam ea die passi, cœlestia meruerunt; & à Iulio Secundo Pontifice Maximo ob præclara miracula, & sanctitatem vitæ in numerum sanctorum adscripti sunt. Vel vt scribit *Thomas Minius Florentinus Camaldulensis in eorum vita* lingua vulgari Italica, *Florentiæ impressa 1605. de licentia Superiorum. Si celebra la festa di questi Santi aggiunti da Calisto III. al numero di santi alli 16. di Luglio.*

S. Iulianus Episcopus, & Patronus Ciuitatis Conchensis, de quo certò habetur, quod Iulius Papa Tertius per suum Breue datum die 5. Iunij 1551. concedit simulq; præcipit, vt festum in honorem dicti Confessoris transferatur ad diem 23. Ianuarij, & si dies obitus eius fuerit die 5.

Septem-

Septembris. Paulus verò Papa Tertius anno 1540. qui fuit sextus annus sui Pótificatus die 8. Iunij præcepit sumi informationes iuridicas de vita, & miraculis prædicti Confessoris ad effectum Canonizationis. Deniq; *Clemens Octauus die 18. Octobris 1594.* approbauit officium, quod recitatur in ecclesia Conchen. de prædicto sancto. *Ita Franciscus Scudierus, Ribaldeneira, Breuiarium antiquum Conchen. Martyrologium Romanum, & alij auctores, qui scripserunt vitas sanctorum Hyspaniæ.*

S. Iustinus Episcopus Theatinus innumerorum miraculorum patrator, contemporaneus s. Bernardi. per Innocentium Secundum. *ex monumentis ecclesiæ Theatinæ, & Paulo Reg. de sanctis Regni Neapolitani, ex Ferrario in cathalogo die 18. Aprilis.*

S. Iuo Britanus Presbyter, & Aduocatus pauperum. Per Clementem Septimum. Alij, & veriùs per Clementem Sextum.

*s. Ioannes Canonicus Regularis. per Bonifacium Nonum.

K

S. Kylianus Martyr, & Episcopus. per Zachariam Pontificem Græcum, & Monachum anno 751. *auctor Historia s. Brucardi lib. 1. cap. 10. Panuinus in Chronico Pontificum.*

L

s. Ladislaus Rex Vngariæ. per Cœlestinum Tertium.

s. Lambertus Lerinensis, ac postea Venciensis Episcopus. ex tabulis ecclesiæ Lerinensis. nescitur per quem Pontificem Romanum.

s. Laurētius Episcopus Dublinensis. per Honorium Tertium.

*s. Laurentius Monacus Cassinensis. per Innocentium IV. & licet veriùs alij dicant non dum esse canonizatum, sed quod processus ad effectū canonizationis fuerit expletus de mandato eiusdem Innocentij Quarti; Habet nihilominus magnam venerationem sublaci in Latio; *Ferrarius in suo nouo cathalogo sanctorū, qui non sunt in martyrologio Romano die 17. Decembris.*

s. Leo Episcopus Senonensis. per Leonem Decimum

s. Leo Episcopus Rothomagensis, & Martyr à Gregório Decimo in albo sanctorum descriptus. *ex tabulis, seu martyrologio eccles. Rothomagēsis. ex Renat. bened. in vit. sanct. Galliæ circa annum 843. & 875.*

s. Leopoldus Austriæ Marchio. per Innocētium Octauum.

s. Ludouicus Rex Francorum. per Bonifaciū Octauum.

s. Ludouicus Franciscanus, episcopus Filius Caroli Secundi Siciliæ Regis. per Ioannem Vigesimumsecundum. *Baronius ex Bulla illius canonizationis.* Ideò fortè alij errant, qui dicunt fuisse canonizatum per Clementem Quintum; seu per Bonifacium Octauum.

s. Lullus Archiepiscopus 18. Maguntinus, & discipulus s. Bonifacij eiusdem ecclesiæ Præsulis non exprimitur per quem. *Breuiarium Moguntinum, & martyrologium Romanum die 16. Octobris. Vincentius in speculo lib. 13. c. 157. Hermanus in Cron. ad annum 754. & Democheres de sacrificio missæ tom. 2. cap. 34. & alij.*

M

s. Magnus, qui antea vocabatur Magnoaldus, primus Abbas monasterij Faucensis, & sancti Galli discipulus. per Ioannem Octauum, siue Nonum secundum alios.

*s. Magnus Confessor auctoritate Summi Pótificis pro sancto colitur.

s. Ma-

sanctorum, qui in martyrologio Romano nō sunt. ad cuius sepulchrū Brixiæ multa miracula Dei munere ædita sunt. *ex Galesinio die 4. Februarij.*

s. Odilo Abbas Cluniacensis; nescitur per quem. Inter alios multos *B. Petrus Damianus in vita ipsius,* de quo sancto Abbate, non sine errore, asserunt aliqui relati ab auctore *ligni vitæ totius sanctissimæ religionis Diui Benedicti par. 2. lib. 3. die 2. Nouembris, & die 31. Decembris,* quod fuerit primus institutor diei celebrationis Commemorationis omnium fidelium defunctorum, prima die post festum omnium sanctorum. Nam ante Odilonem ducentis annis circiter vigebat vsus in Ecclesia tàm Occidentali, quàm Orientali, vt pro defunctis ageretur commemoratio anniuersaria singulis annis post solemnitatem omnium sanctorum, quemadmodum validissimis argumentis euidenter demonstrat *Card. Baronius in notis ad martyrologium Romanum die 2. Nouembris;* præsertim ex auctoritate *S. Gregorij Nazianzeni in oratione habita in funere Cæsarij Fratris sui, & Amalarij Fortunati Episcopi Treuerensis.*

s. Osmundus Salisberiensis episcopus patria Anglicus per Calistum III.

s. Ottho monachus, de inde Episcopus octauus Bambergensis, qui ad fidem Christi conuertit Polonos, & interfuit Concilio Moguntino 1131. solemni ritu Canonizatus. per Cœlestinum Secundum, licet *Cronica Bambergensis per Clementem Tertium.*

P

ss. Patto Episcopus Secundus Vuerdensis, & Tanco Abbas deinde Episcopus Vuerdensis ambo per Gregoriū Quartum.

s. Petrus Episcopus Anagninus. per Paschalem Secundum.

s. Petrus Chrisologus appellatus ob sermonis suauitatem, & elegantiam, natione Immolensis in Romandiola, dignitate Archiepisc. Rauennatensis Iussu Leonis Primi inter fuit Concilio Calcedonensi vbi verbo, ac scripto summa omnium laude, hæresim Eutichianam mirabiliter prostrauit. siletur per quem.

s. Petrus Veronensis martyr. ord. Præd. per Innocentium Quartum.

S. Petrus de Morono, qui fuit Cœlestinus Quintus. per Clementem Quintum: quamuis Palmerius dicat eum fuisse canonizatum à Ioanne Vigesimprimo.

S. Petrus Archiepiscopus Tarentasij. per Innocentium Quartum.

s. Petrus Igneus cognominatus ob celebrem illum miraculum immensis ignis per quem illesus transiuit. S.R.E.C. Albanus ordinis Vallis Vmbrosæ (cuius corpus veneratione habent in monasterio Vallis Vmbrosæ, magnis miraculis illustratum) certo sanctorum cathalogo adscriptus, vt asserunt nonnulli scriptores, & nouissimè *Adrianus Ciprarius Abbas S. Michaelis in vita dicti sancti, Roma impressa. 1602. ad calcem ipsius.*

S. Petronius ex reuelatione SS. Petri, & Pauli à Cœlestino I. Episcopus Bononiensis ordinatus, qui residuū hæresis Arianorū penitus exterminauit, ac in vita mortuū ad vitam reuocauit. per Innocentium Secundum, tempore cuius in ecclesia S. Stephani eiusdem Ciuitatis sacrum ipsius corpus repertum est, monumenta *& histor. Ciuit. Bonon. & vita ipsius sancti.*

s. Philippus Nerius. per Gregorium Decimum Quintum.

s. Pirminus Meldensis Episcopus Vigesimus, non exprimitur per quem Pontificem.

s. Procopius Abbas Cœnobij s. Io. Baptistæ in Bohæmia cum esset ipse natione Bohæmus. per Innocentium Tertim.

s. Pro-

s. Probus Episcopus Rauennæ. ignoratur per quem. *Tabula ecclesiæ Rauennatensis, Hyeronimus Rubeus in Histor. Rauen. lib. 1.*

S. Probus Episcopus Veronensis. nō dicitur per quem. *Tabula ecclesiæ Veronensis illustrata à Cardinali Augustino Valerio.*

R

s. Radbodus Episcopus Traiectensis. ignoratur per quem Pontificem Romanum.

s. Raymundus de Pennaforti ord. Præd. per Clementem Octauum. Qui est omnino diuersus ab illo alio s. Raymundo Confessore Placentino, de quo colitur festum Placentiæ die 28. Iulij cum recitatione Missæ, & officij diuini. In cuius honore extat in eadem Ciuitate extructum Templum: quique obijt 1200. de quo scribit *Ferrarius in cathalogo sanctorum Italiæ eodem die; tametsi sanctus in tabula ecclesiæ Placentinæ appellatur, nondum in sanctos relatus est.* Sanctus, vero, Raymundus de Peniaforti Generalis ordin. Prædic., & Gregorij Noni Cappellanus, atque Pœnitentiarius extitit. Iussu cuius Pontificis Decretales compilauit. Inter primos fundatores Celebris ordin. B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum meritò computatur. Hic in Domino feliciter obdormiuit anno salutis 1275. die 6. Ianuarij. licet propter solemnitatem Epiphaniæ festum ipsius transferatur ad diem septimam. *ex Bulla canonizationis ipsius.*

s. Raymundus Nonnat Hispanus ord. s. Mariæ de Mercede redemptionis Captiuorum Cardinalis s. Eustachij creatus à Gregorio Nono, qui ob egregiam vitæ sanctitatem, & miraculorum multitudinem sanctorum cathalogo fuit adscriptus, licet à Benedicto Decimo Tertio. Qui in Concilio Constantiensi celebrato 1414. (pro dirimendo crudeli schismate, in quo aderant 29. *Cardinales, Archiepiscopi* 47. *Episcopi* 270. *Abbates, & Priores* 164.) communi consensu totius Concilij tanquam periurus, pertinax, schismaticus, & rebellis ecclesiæ, iuste Pontificatu fuit priuatus *septimo calend. Augusti* 1417. Propter quod Professores dicti; ord. de Mercede dubij de validitate præfatæ canonizationis, à sanctissimo D.N. Vrbano Octano pro serenitate eorum conscientiæ die 5. Nouembris 1625. obtinuerunt Breue, quo eis conceditur de consilio Illustrissimorum DD. Cardinaliū sacris Ritibus Præpositorum, vt de eodem s. Raymundo die eius festo, qui semper incidit in vltimam Dominicam Augusti, officium, & missa de communi Confessoris non Pontificis ab omnibus prædicti ordinis vtriusque sexus regularibus personis, tantum recitari, & celebrari liberè, & licitè possit.

s. Rembertus Episcopus. Tacetur per quem.

s. Ricardus Cisterciensis in Anglia. per Vrbanum Quartum.

s. Rochus Confessor, quem Franciscus Diedus Venetus, ac P. Pinus Tholosanus in sanctorum numerum statis solemnibus ceremonijs adscriptum esse affirmant. Pace tamen illorum nihil compertum de hoc habetur, vt testantur *Card. Baronius, & Petrus Galesinius in notis ad martyrologium Romanum 17. cal. Septembris hoc est die 16. Augusti.* eidem tamen sancto Rocho honores sanctorum exibentur ex decreto Concilij Cōstantiensis *ab anno* 1414. *Baronius in notis ad martyrologium Romanum die 16. Augusti Ioanes Pinus in vita ipsius Beati, & alij.*

s. Robertus Abbas Anglus cuius festum colitur septima Iulj. *ex mart. Rom. Baronij, & Kalend. Cister.*

s. Rodosindus Compostellanus Episcopus per Clementem Tertiū in anno 1194. licet

licet Card. Baronius in annal. ad annum 977. scribat eum in sanctos ab Alexandro Tertio relatum, anno 1156. quem Rodesindũ appellat. Qui Episcopatu renunciato in cœnobio cellæ nouæ vitam monasticam professus est. *Basæus in Cron. Ionnes Marietta lib. 5. de sanctis Hispaniæ.*

*s. Rodulphus Eremita, Quartus Prior ord. Camaldulensis, qui obijt in Domino 1106. permissu Pontificis Romani *pro sancto colitur Auctor. ligni vitæ sanctorum Diui Benedicti, parte 1. cap. 10. Tabulæ Camaldulensium. Augustinus Florentinus in histor. camald. p. 1. cap. 53. & 66.*

s. Robertus Abbas, & fundator ord. Cisterciensis, Beatificatus, & postea canonizatus per Pontificem Romanum. Non exprimitur per quem. *auctor fasciculi sanctorum ord. cistercien. lib. 1. d. 1. cap. 9. ad finem.*

s. Romualdus Abbas Institutor Camaldulensium. per Ionnem Decimum Nonũ, licet id neget Philippus Ferrarius in suo cathalogo sanctorum Italiæ in annotar. ad diem 7. Februarij cuius verba sunt. *sanctum Ronualdum Clemens Octauus Pontifex Maximus nondum inter sanctos relatum in Kalend. & Breuiario Romano descripsit, quæ descriptio loco appotheosis fuit. Neque enim canonizatio vbi sanctitas conspicua est, & manifesta, necessario requiritur tot perquisitionibus, vt fieri solet ritibusq; peracta.*

s. Rusticus Discipulus sancti Ioannis Gualberti, & Quintus Abbas Vallis Vmbrosæ. ignoratur per quem. *Tabulæ Vallis Vmbrosæ Prima. & martyrologium dicti ordinis S. Benedicti.*

S

*S. vel potius beatus Saluator ordin. Min. Qui Calleri in Sardinia venerationem habet, non est compertum, quod adhuc sit canonizatus; sed quod pro illius canonizatione fuerint directæ litteræ Philippi II. Hispaniarum Regis ad Pium V. *Ferr. in suo nouo cathalogo sanct. die 18. Martij*, & processus de illius sanctitate, & miraculis iam extanr approbati ad effectum canonizationis.

s. Saturninus Episcopus Veronensis 14. De quo in martirologio Romano die 7. Aprilis. Baronius in notis ad Martyr. eodem die. Tacetur per quem. Maiora de illo refert *Augustinus Valerius S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis de Episcopis Veronæ*; Cuius corpus colitur in, ecclesia s. Stephani eiusdem Ciuitatis, celebratur festum in honorem ipsius die prædicta; & in eadem ecclesia s. Stephani multorum sanctorum Episcoporum corpora requiescunt, vt inscriptiones testantur. *ex Ferrario in suo cathalogo die 7. Aprilis.*

s. Sebaldus Eremita Daniæ Regis filius, & Norimbergæ in Germania Patronus. per Martinum Quintum. *ex Canisio, Molano, Galesinio, & alijs die 19. Augusti, & ex Ferrario in cathalogo sanctorumqui non sunt in martyrologio.*

s. Sigebertus Rex, de quo Mol. in Natalib. sanctorum Belgij, & Boronius in annal. ad annum 658. (quo vita excessit) attestantur in sanctos relatum esse.

s. Siluanus Gallus, s. Bernardi discipulus. per Celestinum Tertium. *ex s. Ricardo Anglo, cognomento Sacrista in epistola ad monachum Heberbacensem.*

*s. Siluester Siculus Monachus s. Basilij, sanctitate insignis, sanctè obijt 1185. eius intercessione Ciuitatem Troinopolim, in qua natus erat peste afflictam liberauit Dominus. per Iulium Tertium; etsi alij rationabilibus tradant à Iulio Tertio Anno 1555. fuisse concessas indulgentias visitantibus Ecclesiam s. Siluestri, ac mandatum, vt coleretur eius festum ab omnibus eiusdem Ciuitatis. *ex autenticis*

cis illius ecclesia, & lectionibus, qua recitantur in festo ipsius die 2. Maij.

s. seu potius B. Siluester Abbas Auximanus institutor Monachorum Siluestrinorũ, quamuis iussu Clementis Octaui in Martyrologio Romano sit relatus, vt asserit *Cardin. Baronius in notis ad Martyrologium die 26. Nouembris*. Nondum tamen solemni ritu in sanctis relatus est. Ex vita ipsius à diuersis conscripta. *Ex cathalogo sanctorum Italiæ Ferrarij in annot. ad vitam ipsius die qua supra.*

s. Simeon Armenus Anachoretã. Per Benedictum Nonum. Ex Martyrologio Romano Kalendis Iunij.

s. Simeon Syracusanus. Per Benedictum Octauum.

s. Simeon Innocens, ac Martyr à Iudæis ætatis suæ circiter 30. Mensium in Ciuitate Tridentina crucifixus miraculis clarus. Habet venerationem Tridenti, ac alibi. Aliqui verò credunt illum solemni ritu canonizatum, cum tantum ex indulto Apostolico præsertim Sixti Quinti colatur festum in honorem ipsius die 24. Martij cum recitatione officij. Hicque puer est omnino distinctus ab illo alio appellato Gulielmo, qui Nordouici in Anglia à Iudæis similiter crucifixus fuit. Cuius festum colitur 11. Martij. *Cardinal. Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die quo supra. Ferrarius in suo cathalogo eodem die.*

s. Sigibertus Martyr, & Anglorum Rex Quintus. Per quem non dicitur.

s. Simpertus Episcopus Augustæ in Sanctorum numerũ relatus à Nicolao Quinto.

s. Sola Anglus Abbas Monasterij Selembouiani, Comes pregrignationis sanctorũ Vuilibaldi, & Vnibaldi. Per Gregorium Quartum.

s. Sperandeus Eugubinus Confessor ordin. Benedictini restitutor (vt asseritur) non modo Beatus, sed etiam sanctorum numero adscriptus constanter profitetur *Luc. Castell. de Cert. Glor. SS.*

D. Secundus Lacelottus Perusinus Abbas Oliuetanus in sua historia Oliuetana libro 2. cap. 50. vbi describit Monasterium Eugubinum fol. 313. in medio, cuius honore extabat ecclesia propè Eugubium.

s. Stanislaus Episcopus Cracouiensis Martyr. Per Innocentium Quartum.

s. Stephanus Primus Rex Vngariæ. Per Benedictum Octauum, qui vulgo appellatus est Nonus.

s. Stephanus Tertius Abbas Cistercij die 17. Aprilis in sanctorum numerum relatus, quo die nulla facta mentione de anno colitur festum in honorem ipsius, cum fuerit solemniter illo die Canonizatus licet obierit die 28. Martij neque exprimitur per quem Pontificem Romanum. *Auctor Fasciculi sanctorum dicti ord. lib. 5. distinct. 3. cap. 11. parum ante medium.*

s. Stephanus Monachus Cisterciensis, deinde Cardinalis Prænestinus, quem virtutibus, & miraculis clarum in sanctorum numerum relatum fuisse testatur. *Perales lib. 2. cap. 19. ac inter solemniter Canonizatos numerat Auctor Fasciculi dicti ord. lib. 2. dist. 10. cap. 15. prope finem.*

s. Sturnius Abbas Tuldensis. Per Innocentium Secundum.

s. Suitbertus Anglus Episc. primus Vuerdensis. Per Leonem Tertium præsente Carolo Imperatore, ac Francorum Rege, vna cum Cardinalibus, Patriarchis, Episcopis, aliaq; Prælatorum multitudine, ad Instantiam eiusdem Imperatoris; & Archipræsulis Vuerdensis, ac totius populi, in qua Ciuitate prædictum sanctum canonizauit. *Sanctus Ludgerus in epistola ad Rinfridum Episcopum Traiectensem cap. 9.*

T

s. THeresia Virgo reformatrix ordinis Carmelitarum. Per Gregorium Decimum Quintum.

s. Thomas Aquinas Angelicus Doctor, diuinæq; voluntatis Interpres. Per Ioannem Vigesimum Secundum. Veritatis puritas, atque sinceritas doctrinæ huius Angelici Doctoris, inter alia confirmatiunem recepit verbis miraculosè prolatis ab Imagine sanctissimi Crucifixi dicentis: *Benè scripsisti de me Thoma*. Ita testantur Bullæ Apostolicæ, & concorditer traditur in vita ipsius sancti Confessoris, per ecclesiam Romanam approbata.

s. Thomas Herefordensis in Anglia Episcopus. Per Ioannem Vigesimum Secundum.

s. Theobaldus Abbas in Vallibus Cernai à Pontifice Summo sanctorum numero habita ratione meritorũ adscriptus est, tacetur tamen nomen Pontificis *Auctor Fascicul. sanctorum Ord. Cistercien. lib. 2. d. 26. cap.* 40.

s. Thomas de Cantalupo Herdfordiensis episcopus in Anglia. Per Ioannem Vigasimum Secundum.

s. Totnanus Diaconus Martyr. Per Zachariam Pontificem, circiter annum 750.

s. Trudbertus ord. s. Benedicti Martyr. Per Stephanum Quintum dictum Stephanum Quartum.

s. Thomas Archiepiscopus Cantuariensis instituti Canonicorum regularium, qui pro defensione ecclesiasticæ libertatis magna animi constantia martyrium subijt, & ab Alexandro Tertio in sanctorum album, solemni ritu relatus fuit. *Ex vita ipsius, præsertim ex illa descripta ab Eduardo huius S. Martyris contemporaneo. ex Surio. ex Lectionibus, qua die festiuitatis ipsius* 29. *Decembris recitantur à Canonicis Regularibus Lateranensibus S. Augustini ex indulto speciali illis concesso à Pio V.* vt latius videre est in Breue ipsius Pontificis incipiente *licet ecclesia. Dato Romæ apud S. Petrum sub annulo* Piscatoris *die* 18. *Decembris* 1570. In quo Breue conceditur eidem Congregationi Canonicorum Regularium, vt possit statis diebus colere festum, Missam quoq; & Officium ecclesiasticum proprium quo ad lectiones, & collectam persoluere, in honorem infrascriptorum & præsertim, ac nominatim S. Patris Augustini cum antiphonis, ac hymnis proprijs, quod officium vti testatur ipsemet Pius V. vbi supra ordinauit s. Thomas Aquinas.

Festa, quæ colunt ex concessione Apostolica Canonici Regulares.

S. Albini Confessoris, & Episcopi Andegauensis, qui duos in vita suscitauit mortuos. die 10. Decembris.

s. Aquilini Martyris Episcopi Erbipolensis, præcipui declamatoris contra Arianam hæresim. Nam ab Arianis pro veritate fidei Catholicæ Martyrium passus est. die 29. Ianuarij.

s. Anniani Episcopi Alexandrini successoris s. Marci Euangelistę, opera cuius ad fidem Christi conuersus est. die 10. Decembris.

s. Bernardi Confessoris ex Augusta prætoria nati, qui sua prædicatione innumerabiles ad Deum conuertit animas, extitit quoque valdè formidabilis Dæmonibus die 15. Iunij.

s. Frigidiani Episcopi, & Confessoris, die 19. Nouembris.

s. Gelasii Papæ, successoris Felicis Tertij amatoris pauperum, qui libros ædidit contra Euthichetem, & Nestorum.

s. Gua-

s. Guarini Confessoris Cardinalis, ac Episcopi Prænestini, in noctis hora, qua de hac vita decessit, maxima velut in meridie claritas eluxit. die 6. Februarij.

s. Herculani Episcopi Perusini, & martyris, qui sexaginta mortuos suscitauit. die 16. Martij.

s. Iuonis Carnothensis Episcopi. die 20. Maij.

s. Ioannis Angeli viri innocentissimi, qui etiam in vita miraculis claruit. die 10. Octobris.

s. Monicæ Viduæ Matris S. Patris Augustini. die 4. Maij.

s. Prosperi discipuli s. Augustini, & Episcopi Regiensis, quem ecclesia Romana in approbatione suorū opusculorum, virum religiosissimum appellat. die 24. Nouembris.

s. Theotonij Confessoris, qui fuit custos perpetuus virginitatis, & valde dilectus à s. Bernardo Clareuallensis primo Abbatæ. die 18. Februarij.

s. Vbaldi Episcopi, & Confessoris, cuius corpus incorruptum vsq; adhuc Eugubij conspicitur. die 16. Maj. *ex breuiario, seu sanctuario eiusdem Congregationis.*

V

s. **V**Baldus Canonicus regularis, & Episcopus Eugubinus. per Celestinum Tertium.

s. Veranus Episcopus Perinensis, ex tabulis eiusdem Ecclesiæ. Nescitur per quem.

s. Vincentius Ferrerius ord. Præd. per Calixtum Tertium. De cuius Gloriosi Patris admirabili sanctitate, & miraculorum patratione, præter 38. mortuorum suscitationem meritò dicitur, quod Prophetico fretus lumine, mira de mundi fine docuit, quodq; suum imitans parentem s. Dominicum, *mundi vitia purgauit dono verbi saluifici*; ac denique eumdem s. Vincentium *clarum reddit genus omne prodigiorū. ex Bulla canonizationis ipsius. ex celeberrimorum Doctorum monimentis, qui eiusdem sancti vitā conscripserūt. Deniq; ex officio ecclesiastico approbato*, quod ord Prædicatorum antiquitus in die festo eiusdem sancti Confessoris decantat.

Quibus addunt aliqui, nouissimè verò *Virgilius Ceparius Ven. Soc. Iesu lib. 2. de Beatis nondum canonizatis, cap. 9. num. 7.* quod ex quatuor processibus ritè, ac rectè formatis super sanctitate vitæ, & miraculorum patratione, Summo Pontifici Romano oblatis, ad effectum canonizationis, eiusdem sancti confessoris, colliguntur, immo expressè habentur 860. miracula à Deo operata per intercessionem sancti Vincentij Ferrerij, & singula sufficienter probata in eisdem, per legitimos testes; dum adhuc inter mortales viueret; ob quam miraculorum multitudinem, ingens cōcursus populorum; præsertim languentium, & infirmorum erat fere continuus ad illum. Hoc namq; colligitur præcipuè ex vita ipsius sancti Confessoris à quamplurimis auctoribus fideliter conscripta, & per Ecclesiam approbata.

s. Virgilius Episcopns Salisburgensis. per Gregorium Nonum.

s. Vldaricus Episcopus Augustanus. per Benedictum Septimum. Alij per Ioannem Decimumquintum. De qua canonizatione agit inter alios *Cardin. Baronius in annalibus ad annum Christi 993. §. sequitur, & sequentib.* vbi inter alia adducit Bullam Canonizationis æditam per *Ioannem XV. prid. Kal. Februar. indict. sexta anno 993.* subscriptam à quampluribus Cardinalibus, qui tunc Romæ aderant, qui fuit annus 8. sui Pontific. ex qua colligitur tempus solemnis cano-

nizationis eiusdem s. Vldarici, & quod ab eodem Pontifice fuerit facta.

s. Vulfangus Episcopus Ratisponensis Monachus s. Benedicti. per Leonem Nonum.

s. Vlstandus, seu Vuolstanus Anglus, episcopus Vnigoriensis. per Ioannem Tertium.

s. Vrius Monachus cum multis alijs, qui in cœnobio s. Iustinæ Patauij requiescunt: per s. Leonem Nonum natione Germanum, professione Monachum Tulensem in Leucis Congregationis Cluniacensis, qui in transitu per agrum Patauinum, dum contra Regem Pannoniæ proficisceretur, diligenter examinata eorum vitæ sanctitate, atque celeberrimorum multitudine miraculorum, anno Dominicæ Incarnationis 1053. quarto Nonas Augusti, solemni, ac publico ritu illos ibidem canonizauit. *Cardin. Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die 19. Aprilis. Platina in vita ipsius. Anselmus Monachus Remensis, Sigebertus de viris illustribus cap. 153. Desiderius Abbas Cassinensis lib. 3. Dialog. M. S. in carta membrana autentica Monast. S. Iustinæ, Epitaphium peruetustum ad illorum sepulcrum insculptum, & alij.*

s. Vualburgis soror ss. Vulibaldi, & Vnibaldi. Per Adrianum Secundum.

s. Vuileardus Episcopus Præmensis. Per Nicolaum Primum.

s. Vulibaldus primus Episcopus Aureatensis. Per Leonem Septimum.

s. Vuilhelmus Episcopus Briocensis. per Innocentium Quartum.

s. Vuiro Scotus Episc. in Scotia. Ignoratur per quem.

s. Vrbanus Papa Quintus, Monachus Cluniacensis solemniter canonizatus; sed non dicitur per quem. *Panuinus in suis annotationibus ad Platinam: Petrus de Ripa, & alij.*

s. Vuenceslaus Bohæmorũ Dux ab impio Boleslao fratre quidem, sed Idolorũ cultore, (consilio crudelis matris, cui eximia filij sanctitas nimis exosa erat) in templo orans trucidatus est; quo die Christus ob illius sanctitatis testimonium per visum apparuit Regi Daciæ iubens illi, vt suo martyri ecclesiam ædificaret, certò solemniter canonizatus; sed nescitur per quem. *ex vita Leonis X. ex Baronio, & Galesinio, & Surio, ac alijs die 28. Septembris, præsertim ex Bohemicis historijs à Pio Secundo editis cap. 14. & 15. & ex Breuiario antiquo Dominicanorum.*

Non desunt innumeræ ferè ecclesiæ Regularium, & Secularium intra, & extra Italiam existentes, quæ indultis Apostolicis ditatæ, solemniter colunt festa cum recitatione Diuini officij, & aliquando publica processione in honorẽ quamplurimorum sanctorum martyrũ, & confessorum, præsertim suorum regnorum, prouinciarum, vel religionum, quorum aliqui solemni ritu reputantur canonizati, quemadmodum superius in hoc Indice traditum est; vtq; latius habetur in breuiariis, vel sanctuarijs, seu martyrologijs, aut Indiculis illarum, de quibus frequenter fit mentio, maximè verò à Card. Baronio, Petro Galesinio, & ab alijs in notis ad martyrologium Romanum, & à Petro Episcopo Æquilino, & pariter à Ferrario in vtroque Cathalogo suo sanctorum, & copiosius in Cronicis multorum ord. monachorũ, & mendicãtiũ, vti apertè testatur inter alios Molanus in indiculo ss. Belgij, & martyrol. Benedictinorũ, in quo singulis anni diebus recensentur plures sancti etiam canonizati dicti Instituti. Quod nempè martyrol. adducitur ab Arnaldo Vuion Auctore ligni vitæ totius sanctissimæ Religionis Diui Benedicti, & pariter tabula, seu indiculus sanctarum Belgij,

quem

quem copiosè cum alijs similibus ordinauit Molanus, ac etiam sanctuarium sanctorum Regni Galiæ, Hispaniæ, ac Germaniæ, aliarumq; Ecclesiarum. Breuiarium quoque, ac sanctuarium ordin. Prædicatorum, Franciscanorũ, & s. Augustini id omne confirmat. Inter Ecclesias verò præsertim Italiæ communiter tanquam magis celebres post Romanam Rauennatensis enumeratur. Anno enim 44. à Christi Natiuitate à s. Petro Capite totius Ecclesiæ, & in terris Christi Dei Vicario, Rauennę mittitur s. Apollinaris, vt Christi Euangelium euulgaret Episcopus ordinatus ab eodem sancto Petro, qui fuit vnus ex septuaginta duobus Christi discipulis, qui etiam ab Antiochia Romam secutus est sanctum Petrum, vt latè tradunt Historiæ Ecclesiasticæ, & *Hieronymus Rubeus, libro. 1. hist. Rauennatensis*. Qui inter quamplura adducit verba Concio. sancti Petri Damiani habitæ per ipsum in laudem Diui Appollinaris, & sunt. *Si enim Constantinopolitana Ciuitas, quia Romanos in se transtulit ciues, secunda Roma est nuncupata; quanto magis Ciuitas hæc Rauennatensis, quæ tantum Principem è Roma suscepit, secunda Roma veriùs est appellanda?* statim subdens. *Nunquid non gloriosius est Quirinites de Romana Curia, quam Martyrem de Romana Ecclesia suscepisse?* Et meritò quidem. nam Gloriosus hic Martyr signo Crucis cœcos illuminauit, mortuos suscitauit; aliaque innumera miracula Deus per ipsum edidit, suaque continua, feruentique prędicatione, non solum populum Rauennatensem: verum, & alios diuersarum Ciuitatum ad fidem Christi conuertit. De eius enim laudabili vita, & admirabili sanctitate, post Martyrologium Romanum, Menologyum Græcorum, post Mombricium egregiè scripsit *Petrus in Cathalogo libro 6. cap. 128. Surius tom. 4.* Sanct. Viror. Petrus Chrisologus, & Petrus Damianus integros sermones pariter ediderũt; ac etiam Venantius Fortunatus, & sancti *Hieronymus; lib. de Scriptoribus ecclesiasticis, & Gregorius Magnus in regist. libro 5. epist. 33. mentionem faciunt.* Hæc ecclesia prima post Romanam in Italia. Rubeus, & alij approbatione Apostolica colit festum, & recitat Diuinum officium in honorem quamplurimorum sanctorum Martyrum, & Confessorum, atque sanctarum Virginum, præsertim eiusdem.

Dei monitu in loco sancto, & insigni ibidem collocata à s. Ambrosio Episcopo eiusdē Ciuitatis. Quamuis multę aliæ ecclesiæ eorundem s. Mart. reliquijs inueniantur locupletatæ; vt asserit inter alios *S. Gregorius Turonēsis de Gloria Martyrū c.47.* vbi de reliquijs horum Christi militum verba faciens inquit. *Per totum Galliarum ambitum Deo propitio sunt delatæ, &* paucis interiectis, addit, *ex hoc enim eorum Reliquiæ affatim collectæ per vniuersam Italiam, & Galliam sunt diuisæ.* De laudibus horum Martyrum, & de inuentione miraculosa illorum Corporum scripserunt inter alios *S. Ambrosius in Luc. cap. 7. & lib. 5. de sanct. & libro 7. epist. 13. & 54. & S. Augustinus lib. 9. Confess. cap. 7. serm. 39. de diuers. c. 5. & de Ciuit. Dei lib. 22. cap. 8. S. Paulinus,* (non tamen ille Episcopus Nolanus) *in vita s. Ambrosii, & epist. 12. ad Seuerum, S. Gregorius Turonensis vbi supra de gloria Martyrum cap. 47. Breuiarium Toletanū, Tabulæ ecclesiæ Mediolanensis, & Fundanæ.*

s. Guidi Abbatis Pomponensis. 2. Aprilis.

s. Ioannis Episcopi. 21. Nouembris.

s. Illuminatæ Virginis, & Martyris. 29. eiusdem.

s. Liberij Episcopi, & Confessoris 29. Aprilis.

s. Liberij diuersi à primo, qui fuit Episcopus, & Confessor. 30. Decembris 33.

s. Marcellini Episcopi, & Confessoris. 5. Octobris.

s. Marciani Episcopi, & Confessoris 22. Maij.

s. Maximiani Episcopi, & Confessoris 21. Februarij.

s. Petri cognomento Chrisologi, qui nullo prorsus hominū fauore; sed diuino tantum nutu Rauennatum Episcopus in iuuenili ætate creatus est à Sixto Tertio Pontifice Maximo, qui illum valde reluctantem ordinauit, cuius extant conciones, & homiliæ doctrinam, & pietatem vndique spirantes. die 2. Decembris.

s. Petri cognomento Iunioris siriaci, Episcopi Rauennatensis. die 21. Iulij.

s. Probi Episcopi, & Confessoris, 10. Nouembris.

s. Proculi Episcopi, & Confessoris, 1. Decembris.

s. Rainaldi Episcopi, & Confessoris, 18. Augusti.

s. Romualdi Abbatis, & Confessoris, 19. Iunij.

s. Rufi Episcopi Capuani, & Mart. Rauen. 27. Augusti.

s. Sauini Episcopi, & Martyris, 7. Decembris.

s. Seueri Martyris 1. Februarij.

s. Seueri Episcopi, & Confessoris eodem die. Hic fuit vltimus, qui indicio columbæ electus est in Episcopum Rauennatensem. Interfuit Concilio Sardicēsi sub Iulio Primo contra Arianos congregato, cui se subripsit. *ex officijs ecclesiæ Rauennaten. ex Hieronymo Rubeo lib. 2. historiæ Rauen. & alijs scriptoribus.*

ss. Valentini, Concordis, Noualis, & Agricolæ Mart. 16. Decemb.

ss. Valentini, Victoris, & Solutoris. Martyr. 13. Nouemb.

ss. Valentini, Pellitiani, & Victorini Mart. 17. Nouemb.

s. Vitalis Martyris nobilis Rauennaten. die 28. Aprilis. *ex Flore sanctorum Ribadeneira, & alijs citatis ab ipso.*

s. Vrsicini Martyris, 19. Iunij.

Post Rauennatem quo ad multitudinem sanctorum sequitur in Italia Ecclesia Mediolanensis, quæ magno populorum concursu solemnizat eo modo, quo paulo ante dictum est festa sanctorum Martiani, Ioannis boni, Datij Episcoporum, & Confessorum, Aquilini presbyteri, & Martyris, Honorati, Lazari, Mansueti, Benedicti, Amb,rosij Doctoris ecclesiæ, Galdini, Marolij Venerij, Geruntij,

runtij,Natalis,Dionisij, Senatoris, Eustagij,Ampellij,Materni,Eusebij,Simpliciani, Ansani, Maurilli, Elicerij, Anatalon, Monai,Cai, Quintini, Antonini, Caroli Borromæi,Aurelij,Magni, Arsacini, Benigni,Protasij,Castriciani,Mirocli, Matroniani,Eugenij Episcoporum, & Confessorum.Sauinę matronę,Maximi mart. Thebei,Valerię viduæ,& martyris. Petri martyr. ordin. Prædicat. Conuersionis s. Augustini, Victorij martyris, Translationis s.Nazarij martyris, Robustiani martyris,Protasij,&Geruasij martyrum. Naboris, & Felicis martyrum, Marcellinæ Virginis, & B.Ioannis Angeli Confessoris ord.Seruorum.

Deinde Papiensis vti est videre in eodem indice. Typographico Verbo *Papia. in Insubria*. Hanc subsequitur Neapolitana quemadmodum refert idem auctor vbi supra tit. *Neapoli in campania*. Post hanc Patauina, vt latius ibidem verbo *Patauij in Ven.* post Patauium, Perusina in Tuscia, Placentina in Æmilia,Pisana in Etruria, & Panormitana in Sicilia,Ariminensis in Æmilia, Brundusina in Apulia, Florentina in Etruria; vt alias breuitatis causa omittam extra, & intra Italiam, quas recensere non solum valde laboriosum esset, sed etiam quasi impossibile. Qui verò cupiunt ex deuotione, vel alia de causa scire in quibus locis corpora sanctorum, de quibus facta est mentio in antecedenti Indice, recondantur,legant Indicem Alphabeticū nominum sanctorum, quem præmittit ad suum cathalogum sanctorum Italię *Philippus Ferrarius*, & in eo conspiciet locum siue loca in particulari,in quibus Corpora prædictorum sanctorum, vel pars,aut reliquiæ illorum asseruantur, à cuius transcriptione abstinere volui ob ipsius magnam amplitudinem. Idem quoque refertur frequenter in martyrologio Romano,& in notis,seu annotationibus ad illud Card. Baronij, & Galesinij,& pariter in cathalogo ss.Petri Equilini, & latius in Annot. ad martyrologium monasticū Benedictinorū singulis anni diebus iuxta nouam Calendarij rationem accommodatum. *Arnoldi Vuion lib. 3. ligni vitæ*. In quibus annotationibus prædictus auctor ad diem quintam Ianuarij post recensitam vitam sanctæ Æmilianæ Virginis Amitæ s. Gregorij Magni Papæ,declarando quomodo ipsa, & s. Tarsilla Soror eius sub districtiore regula viuerent in domo propria inter alia inquit. *Hinc colligimus non solum in Cænobijs, verum etiam in proprijs domibus sanctos seculi illius vitā monasticā obseruare solitos,quod nō ita crebra monasteria, vt nunc inuenirentur. Quod idipsum obseruasse legimus sanctam* Gudulam, *quæ cum à B. Getrude regularem vitam edocta fuisset in domo postmodum paterna eamdē tenens immaculatam, vsq;ad finem seruauit. Idipsum plurimi Ss. Monachi, & moniales postea imitati sunt non solum ord. Benedictinorū, sed & aliorum, vt clarissimè patet in illa sanctissima Catharina Senensi, quam Dominicani Ordinis fuisse,non solum eius vita, at maxime vnanimis omnium Patrum illius ordinis consensus confirmat. Quamuis non in Cænobio, sed in domo paterna, & propriâ sub regulari disciplina vitam duxerit. Cuius rei plura testimonia in Cronicis* P.P.*Frāciscanorum legimus, quæ sub silentio ob breuitatem præterimus, & hæc contra nonnullorum cauillationes dixisse sufficiat*. Hac ille.

Petrus Riba de Neira Societ. Iesu in suo Flore sanctorum eximiè tradit locū, siue loca, in quibus conseruantur Corpora sanctorū,vel eorum reliquiæ, diem festiuitatis eorundem, & mirabiliora miracula à Deo eorum intercessione patrata, cum alijs multis scitu dignis, collectis explacitis eximiorum Doctorum, quos idem auctor fideliter, & in particulari

culari citat, addendo sanctos ecclesiæ Toletanæ,& eorum festa, vna cum alijs nonnullis sanctis diuersorum regnorũ, seu Prouinciarum,vel Ciuitatum Hispaniæ, quemadmodum videre est in prima parte Floris sanctorum, licet copiosius in secunda parte. eiusdem.

Animaduertendum duxi tanquam valde vtile,quod aliqui iustorum solemni ritu Canonizatorum aliquando enunciantur Canonizati à diuersis Pontificibus; eo quia vnus expleuit quidem actũ solemnis Canonizationis,alius vero Bullam Canonizationis ædidit, publicauitq; quemadmodum euenit de S. Antonino Florentinorum Archiepiscopo ab Adriano Sexto,cuius Canonizationis Bulla expedita fuit per Clementem Septimum. *ex eadem Bulla Canonizationis*. S. quoq; Ioannes Gualbertus Florentinus extitit Canonizatus per Gregorium Septimũ; euulgatio tamen canonizationis per Celestinum Tertium. *Auctor ligni vitæ totius religionis S. Benedicti parte 1. lib. 1. cap.* 34. Hoc idem vidimus, & testari possumus de sanctis Ignatio Loiola, & Philippo Nerio solemni ritu inter Diuos relatos per Gregorium XV. horum tamen Canonizationis Bulla expedita reperitur per Sanctissium D.N. Vrbanum Octauum fæliciter regnantem. *ex Bulla canonizationis eorundem*.

Ne videar omittere aliquod, quod tractu temporis dubitationem aliquam valeat generare, animaduerto, quod Petrus de Natalibus post suum Cathal. SS. immò post tabulam totiusoperis in antiqua impressione adducit per modum additionis, seu appendicis Cathalogum quorumdam sanctorum, quem inscribit. *De sanctis nuperrimè Canonizatis*. In quo enumerat Bernardum, Petrum, ac alios Martyres ordinis Franciscanorum, nondum verè solemniter Canonizatos, vt latius dixi in meo Cathalogo sanctorum Canonizatorum; ac etiam Beatos Albertũ Carmelitam,& Roccum Confessorem, quos pariter constat ex relatis à me in prædicto meo Cathalogo adhuc non esse per ecclesiam solemniter Canonizatos: quodque dici potest de B. Ioanne bono Mantuano, de quo non constat, quod sit Canonizatus. Hos tamen omnes, tanquam nuperrimè Canonizatos refert ipse vbi supra, vnà cum sanct. Gulielmo Confessore, s. Cirillo, s. Vincentio Ferrerio,s.Ruberto Episcopo, s. Vrsio, s. Bernardino, & s. Bonanentura ord. Minorum, s. Simpliciano Eremita, cuius opera reuocatus est s. Augustinus ab hæresi Manicheorum, s. Nicholao Tolentino, s. Magno, s. Iunone Presbytero, s. Volfango, s. Othomaro Abbate, & s. Conrado Episcopo vtroque Alemano, s. Oximundo, & s. Sabino Martyre; & Episcopo Mediolanensi; ac etiam sanctis Catharina Senensi, Monica Vidua matre s. Augustini, & Rutilia Virgine à natiuitate cœca. Ideò videtur, quod prædictus Cathalogus Petri de Natalibus additus modo explicato sit cautè legendus;quamuis in illo contineantur aliqui verè solemni ritu per Ecclesiam Canonizati: (nisi vellimus dicere, quod prædictus Auctor confundat Canonizationem solemnem cum Beatificatione, quæ vt aliàs dixi, appellatur, & ipsa Canonizatio non tamen absolutè, sed particularis.

Signum Stellæ paruæ, seu Asterici indicat nondum constare de Canonizatione illorum Iustorum ante quorum nomina ponitur.

SVM-

SVMMARIVM
Capituli Noni.

1 Assignatur ratio additionis huius noni capituli, & referuntur authoritates Imperatorū confitentium eximiam potestatem Pontificis Romani.

2 Adducuntur authoritates Romanorū Pontificum ad idem.

3 Exemplo dilationis Canonizationis Gregorij Decimi, confirmatur vsus protractionis negotij canonizationis sanctorū.

4 Enarrantur aliqua beneficia benignè collata ordini Prædicatorum ab eodē Gregorio Decimo.

5 Refertur ad integrum libellus supplex, seu memoriale nouissimè Sanctiss. D. N. Vrbano Octauo oblatum pro augmento cultus, & venerationis eiusdem Beati Pontificis.

6 Confirmantur prædicta de dilatione canonizationis Iustorum, exemplo quorundam aliorum sanctorum, etiam martyrum, præsertim ex ordine Franciscanorum.

7 Per modum illationis infertur ex prædictis mos, et vsus antiquus Eccles. Rom. circa dilationē canonizationis famulorū Dei.

8 Ad huius maioris stabilitatem referuntur verba constitutionum quorundam Pontificum Romanorum.

9 Refertur decretum Sacræ Congregationis Rituum.

10 Explicatur verus sensus verborum superius adductorum cap. 1. huius Elucidarij numero 62. quod multi viri Dei de quibus fit mentio in martyrologio Romano non sint tamen simpliciter, & vniuersaliter declarati Beati.

11 Non licet absque speciali facultate sanctæ sedis Apostolicæ, nomina virorum Dei etiam canonizatorum apponere in martyrologio romano, quo vtitur communiter ecclesia.

12 Hanc veritatem tradiderunt in proprijs terminis multi authores, quorum loca in speciali distinctè referuntur.

13 Possunt nihilominus nomina Sanctorum verè canonizatorum in martyrologijs particularibus huius, vel alterius ecclesiæ, Religionis, vel Prouinciæ describi.

14 Distinguuntur solemnitates in honorē Dei, B. V. & Sanctorum in duplici ordine.

15 Institutio festiuitatis præsertim cum recitatione Missæ, & officij diuini, nequit fieri absque speciali licentia, & approbatione sanctæ Sedis Apostolicæ.

16 Missa, & officium diuinum nequit publicè recitari in ecclesia absque concessione Apostolica.

17 Sine qua etiam iam approbatum, nequit reponi in breuiario romano.

18 Multiplici genere argumentorum supradicta demonstrantur.

19 Enumerantur aliquæ festiuitates in particulari, quæ celebrantur in honorem Saluatoris nostri, B. Virginis, & sanctorum.

20 Narratur tempus celebrationis festiuitatis in honorem natiuitatis B. semper Virginis Mariæ.

21 Adducuntur multa circa antiquitatem festiuitatis inuentionis sanctæ Crucis.

22 Nonnulla referuntur circa antiquū vsum signaculi sanctæ Crucis.

23 Explicatur quo genere adorationis sit adoranda Crux Christi.

24 Ex Bartholomeo Medina refertur error contradicentium doctrinæ D. Thomæ circa venerationem, & adorationem sanctæ Crucis.

25 Referuntur aliqua miracula de ligno viuificæ Crucis Christi.

26 Reijciuntur quædam hæreticorum deliramenta, circa celebrationem festiuitatis sanctæ Crucis.

27 Adducitur forma secundum quam composita erat Crux Christi.

28 Assignatur ratio discriminis inter Crucem

cem Christi, & eius Lanceam atq; spongiam.

29 *Ad confirmationem prædictorum circa necessariam facultatem Apostolicam pro institutione festiuitatum, referuntur nõnulla exempla de festiuitatibus sanctorum in particulari.*

30 *Disseritur de antiquitate institutionis solemnitatis in honorem transfigurationis Domini nostri Iesu Christi.*

31 *Declaratur conuenientia altissimi misterij eiusdem transfigurationis.*

32 *Explicatur qualis fuerit claritas Corporis Christi tempore sua gloriosæ transfigurationis.*

33 *Assignatur ratio quare territi fuerint discipuli à Christo assumpti, coram quibus transfiguratus est.*

34 *Declaratur conuenientia testium à Christo electorum in misterio transfigurationis.*

35 *Explicatur quomodo apparuerint Moyses, & Elias tempore transfiguratis Christi.*

36 *Explicatur pariter quomodo Calistus Papa III. ab aliquibus dicatur institutor solemnitatis transfigurationis Domini nostri Iesu Christi.*

37 *Multa referuntur de institutione festiuitatis in honorem visitationis B. semper Virginis Mariæ; referendo aliquas laudes de sancto Ioanne Baptista.*

38 *Usque ad 49. referuntur institutiones in particulari diuersarum festiuitatum per varios Pontifices Romanos.*

50 *Recensetur concessio facta à Sanctissimo D.N. Urbano VIII. circa recitationem Missæ, & Officij in honorem B. Felicis de Cantalicio ordinis Cappuccinorum. & B. Mariæ Magdalenæ de Pazzis Florentinæ, & circa concessionem indulgentiarum eorumdem Beatorum. & aliorum etiam Martyrum, quos ecclesia Romana inter Beatos connumerat, &c.*

51 *Nequeunt fieri memoria in officio publico diuino absq; facultate Sedis Apostolicæ de qua rè adducuntur quædam concessiones in particulari.*

52 *Assignatur ratio quare diuersis diebus anni varijs in locis celebretur festum in honorem eiusdem sancti.*

53 *De loco, & qualitate sepulchri Saluatoris nostri disseritur.*

54 *Referuntur de eodem sepulchro, quæ adducuntur à Cardinali Caetano ad tertiam partem D. Thomæ.*

55 è 56 *Adducitur ratio conuenientiæ quare Corpus Christi fuerit depositum in sepulchro nouo, & alieno.*

57 *Enarrantur aliqua virtutes eorum qui sepelierunt Corpus Christi.*

58 *Adfuit funeri Saluatoris innumera multitudo Angelorum, ac B. Virgo cum alijs sanctis viris.*

59 & 60 *Aliqua scitu digna de conceptione corporis Christi miraculosa explicantur.*

61 *Describitur tempus, & modus quo Christus reassumpto corpore, post triduum suæ mortis resurrexit.*

62 *Corpus Christi post resurrectionem verũ & integrum fuit, ac eiusdem naturæ, quod ante mortem, & passionem.*

63 *Assignatur ratio conuenientiæ, quare Christus conseruauit cicatrices vulnerorum in corpore resuscitato.*

64 *Explicatur præsertim ex doctrina D. Thomæ, quomodo Apostoli habuerint donum linguarum, & eo vsi sint.*

65 *Magnum miraculum reputari debet, quod aliquis famulus Dei loquens sua tantùm naturali lingua, intelligatur à multis diuersarum linguarum, & nationum.*

66 *Inter hos connumerantur B. Ludouicus Beltrandus, & sanctus Franciscus Xauerius.*

67 *Recensentur nomina quorũdam doctorum circa modum doni linguarum, quo decorati fuere Apostoli in die S. Pentecostes.*

68 *Piè creditur hoc dono fuisse decoratam B. semper Virginem Mariam.*

CA-

CAPVT NONVM.

In quo continentur considerationes necessariæ pro maiori dilucidatione multorum, quæ in præcedentibus cap. huius Elucidarij explicata fuere.

Prima Consideratio ad Primum, & Tertium Caput Elucidarij.

APpendix ad primùm cap. huius Elucidarij, errore atq; incuria scriptoris exemplantis prætermissa fuit, in qua, quemadmodum, & in alijs, nonnulla magis necessaria explicantur, de quibus habitus est sermo in præcedentibus cap. quæ vt hic apponeretur curaui propter vtilitatem illorum, quæ continentur in ipsa, & hoc fuit motiuum principale additionis huius Capituli noni cõplectentis necessarias considerationes ad multa in precedentibus c. tradita; sed non ita amplè ibidem dilucidata, atq; ampliata, ad euitandam prolixitatem, & aliqualem obscuritatem, omissa in, eisdem cap. & in Append. translata, & copiosius enucleata.

1 Præmonitum esse desidero prudentem Lectorem, vt singula, quæ in Primo Cap. huius Elucidarij, & fusius in Tertio, ad Dei gloriam, atque fidelium ædificationem scripsi de eximia præcellentiq; potestate Summi Pontificis Romani Christi Domini in terris Vicarij, interpretetur de potestate Spirituali prȩcisè, in ordine præsertim ad decernenda, & definienda quæ sunt fidei, vel bononorum morum pro salutè communi fidelium instituta, pariter quoq; in ordine ad Iustorum canonizationem; ad hæc enim dilucidanda, cuncta à me in hoc Elucidario tradita principaliter diriguntur, idquè pro fine semper habui.

Hanc nempè potestatem spiritualem, præter innumera ferè testimonia sacræ Scripturæ, Summorũ Põtificũ, Conciliorum, SS. Patrum, omniumq; Doctorum Catholicorum alias adducta, euidenter demonstrant, atq; extollunt placita quoquè Inuictissimorum Imperatorum, præsertim Constantini Magni, qui post susceptum Christi lauacrum frequenter per modum inuiolabilis statuti, ac edicti fassus est, *sicut B. Petrus in terris Vicarius Filij Dei constitutus est, ita Pontifices* (idest Romani) *qui ipsius Apostolorum Principis gerunt vices; Ideò eorum Principatus potestatem, amplius, quam nostrum Imperium, & terenum Thronum decreuimus veneranter honorari*; addendo pro ratione huius religiosissimi statuti, *quia Principatum tenet Ecclesia Romana, tàm super quattuor præcipuas sedes, Alexandrinam, Antiochenam, Hyerosolimitanam, & Constantinopolitanam, quàm etiam super omnes in vniuerso orbe terrarum ecclesias Dei*. (Vt latius in cap. *Constantinus* infra citando) subdens, *& Pontifex, qui pro tempore ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ extiterit celsior, & Princeps cunctis Sacerdotibus totius mundi existat, ac eius iudicio, quæ ad cultum Dei, vel fidei Christianorum stabilitatem procuranda fuerint, disponantur*. (Intellige necessariò ab eisdem Pontificibus Romanis.) Deindè S. Syluestrum tunc Pontificem Romanũ, Patrem suum, Summum Pontificem, deniq; Papam illum appellat, tales etiam esse denuncians futuros Pontifices Romanos successores Principis Apostolorum, qui vsque ad finem mundi, in B. Petri sedem erunt sessuri, vt latius habetur *cap. Constantinus Imperator, dist. 96. prim. par. Decret.* adiunctis illis, quæ ad idem per glosam ibidem traduntur.

Eadem quoque magno verborum apparatu confitetur Ludouicus pius Imperator quemadmodum videre est, *cap.*

ego

ego Ludouicus, *distinct.* 63. Hoc etiam dilucidis verbis confirmauit Valentinianus, eadem distinctione, præsertim *vers. talem itaque*.

2 Quòd sanè optimè explicatum, atque ampliatum reperitur apud *Eusebium*, *lib.4. cap.* 56. *de vita Constantini Magni, apud Zozomenem lib.* 1.*c.*8. *Sanctum Antoninum* 2.*parte Histor.tit.*9.*cap.*3.*&* *apud Cardinalem Caietanum tom.*1.*tract.* 3.*suorum opuscul.apolog.de auctoritate Papæ, & Concilij, & apud Cardinalem Belarminum lib.* 1. 2. 3. *&* 4. *de auctoritate Pontif.Rom.* vt pætermittam Sanderum, Turrem Crematam, & alios innumeros de hac materia copiosè pertractantes.

Id omne clarius tradiderunt Summi Pontifices Romani, adentes primatum super omnes ecclesias fuisse ecclesiæ Romanæ à Christo Domino immediatè traditum, vt liquet præsertim ex *epistola Iulij Papæ ad Episcopos Orientales relata in cap. dudum* 3. *q.* 6. vbi de ecclesia Romana id expressè affirmat, dum inquit. *Hæc ecclesia suo nomine consecrata Domino instituente, prima est, & caput cæterarum*. Anacletus quoque in epistola ad omnes Episcopos, quæ refertur *cap. sacrosancta dist.* 22. postquam dixit sacrosanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam nequaquam ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatum obtinuisse, tandem post multa per modum necessariæ conclusionis, siuè illationis subdit. *Prima ergò sedes est Cælesti beneficio Romana Ecclesia*. Denique ex Decretis Gelasij Papæ de Ecclesia Romana decernitur per sequentia verba: *Conueniens est, vt totum Corpus Ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quam illic vigere conspiciat, vbi Dominus Ecclesiæ totius posuit Principatum* de quibus latius dictum est *cap.*3.*nu.*9. *& sequentibus*, vbi *num.*16. §.1. *& sequentibus* demonstratur, priuilegia Pontificis, siuè Sedis Romanæ, nullam prorsus habere dependentiam à Concilijs, vel ab aliquo homine, sed à solo Christo Domino vt latius cap. 3. præsertim num. 15. 16. & seqq. explicatum est.

Secunda Consideratio ad cap. Primum numero 41.

3 Veritas equidem protactionis, vel dilationis eximij negotij Canonizationis famulorum Dei, de qua latè agitur *num.*41. *cap.*1. *Huius Elucidarij* §.1. *& seq.* nouis argumentis maioriq; euidentia adhuc demonstratur exemplo præsertim B. Gregorij Papæ X. qui iam à 350. annis miraculis illustris venerationem, & cultum habet publicum in Ciuitate Aretina in Ætruria, vbi deuotè seruatur corpus huius Sancti Pontificis, nihilominus nondùm habet officij, & missæ recitationem, neque canonizatus existit, verum anno 1606. per Procuratorem adhunc effectum specialiter deputatum in Vrbe, à Sancta Sede Apostolica in honorē prædicti Pōtificis instanter petitur officium, & missa cum alijs de quibus latius in libello Supplici Sanctissimo Domino Nostro Papæ Vrbano porrecto, cuius fidele exemplar ab eodem R. Domino Procuratore mihi tributum libuit hic paulò inferius ad maiorem claritatem huius facti, & sanctitatem dicti Pontificis apponere, cuius clementiæ, & benignitati multum debet tota familia Prædicatorum, ob magna beneficia ab eodem largiter suscepta, dum munus Christi Vicarij ageret in terris; maximo etenim amicitiæ vinculo dum esset in minoribus in studio Parisino Sancto Thomæ Aquinati Doctori Angelico coniunctus erat, quem doctrina, & sanctitate valdè illustrem ad Concilium generalem Lugduni de mā-

dato

dato ipsius Pontificis congregatum anno 1274. euocauit in quo concilio interfuerunt Episcopi 500. Abbates 60. & alij Prælati circa 1000. huic concilio aderat Sanctus Bonauentura Cardinalis, & doctor ecclesiæ, cui concilio non interfuit Sanctus Thomas, nam in itinere apud Monasterium fossæ nouæ Cistercienfis ordinis dum pergeret, sanctissimis ecclesiæ Sacramentis munitus, obdormiuit in Domino, clarus miraculis in vita,& post mortem.

4 Idem Beatus Gregorius Decimus, suũ elemosinarium in Vrbe Fratrem Ioannem,& Fratrem Petrum de Regio suum Cappellanum, & Familiarem constituit, Fratrem Gaufredum de Bello loco suũ Commissarium pro inquisitione vitæ,& miraculorũ sancti Ludouici Regis Gallorum; Insuper Fratrem Nicolaum de Vincentia, & Fratrem Gulielmum de Tripuli, omnes eiusdem ordinis, suos destinauit Nuncios ad Regem Tartarorum vulgariter appellatum *il gran Cane*, Fratrem Bonifacium ex Comitibus de Lauagna pariter destinauit Nuncium in Galliam, quem etiam ordinauit Archiepiscopum Rauennatensem, Fratrem Aldobrandinum Caualcantem Episcopum Vrbeuetanum, deindè suum Vicarium in Vrbe, ac Fratrem Petrum Episcopum Lucensem, Fratrem Ioannem Episcopum Negropontis, Fratrem Robertum Archiepiscopum Cantuariæ, & Fratrem Thomam Patriarcham Hierosolymitanum, Legatumq; Apostolicum à Latere in Oriẽte instituit; Fratri quoq; Petro de Tarantasio Archiepiscopatum Lugdunensem, deindè Cardinalatum contulit, qui secuta morte ipsius Gregorij, electus fuit in Pontificem Romanum sub nomine Innocentij V. vtquè breuitatis causa alia multa omittam beneficia per ipsum ordini Prædicatorum collata, Romæ Fratribus dicti Ordinis Ecclesiam sanctæ Mariæ super Mineruam, nũc valdè insignem inter Vrbis ecclesias, dono cõcessit anno 1275. die 16. Nouemb.

Luc. Castell. de Cert. Glor. SS.

Exemplar prænominati libelli supplicis, seu memorialis hoc est.

5 Beatissimæ Pater. Cùm euidentissimum sit Gregorium Papam Decimum à trecentis quinquaginta annis publicè veneratũ, & solemniter honoratum fuisse, supplicatur sanctitati vestræ, quatenùs dignetur ex sua gratia speciali, committere sacræ congregationi Rituũ, vt si repererit concessam aliquando fuisse, siuè ab antiquis, siue à Modernis Pontificibus facultatem celebrandi Missam, & Officium in honorem alicuius Beati, illi similis, velit etiam decernere pro ipso Missam, & Officium de cõmuni confessorum Pontificum; Hæc enim duo solemni canonizationi debere præmitti sequentia docent, quæ tamen tempore suo non erant introducta.

Nam *Eugenius Quartus. Anno Domini* 1443. (viuente etiam ipso Gregorio) hac gratia dignatus est B. Ambrosium Senfedonium Dominicanum decorare qui diem clauserat extremum 1286.

Calistus Tertius anno 1457. B. Albertum Carmelitanum, qui vitam cum morte cammutauerat 1292. etiam cum facultate erigendi altaria, cũ hac clausula, *quosùque per ecclesiam aliud solemnius decernatur*.

Sixtus Quartus. Anno 1483. B. Ioannem Bonum Eremitanum ordinis sancti Augustini, qui obierat 1249. his adiunctis, *donec aliud per nos, vel Apostolicam Sedem fuerit solemniter ordinatum, & nè deuotio Christifidelium erga eundem Beatum tepescat*.

Leo Decimus Beatum Osannam de Mantua anno 1515. cuius mors præcesserat 1505. pro qua & litteras remissoriales concessit.

B. Corradum Placentinum Eremitam, qui obierat anno 1351.

B. Margharitam de Cortona, quæ decesserat anno 1297.

B. Ioannem Capistranum, qui ad aliam vitam migrauerat 1450.

B. Philippum Seruitam Anno 1516. qui Pontificatum adhuc gerente Gregorio Decimo, ex hac vita decesserat Anno 1285. hoc addito, *donec ad ipsius Philippi canonizationem deuentum fuerit.*

Clemens Septimus Anno 1526. B. Iacobum Salomonium, qui vinculis carnis solutus fuerat Anno 1354. & anno immediatè sequenti.

B. Iacinthum Polonum vita functum Anno 1257. diù postea canonizatum 1594.

Paulus Tertius B. Raymundum de Peniaforti Anno 1275. demortuum, & multò post canonizatum 1601.

Clemens Octauus B. Attonem Episcopum Pistoriensem Anno 1153. portas vitæ æternæ ingressum.

Paulus Quintus B. Margharitam de Tiferno Dominicanam Anno 1609. quæ vitam finierat 1320.

Sanctitas quoquè vestra Anno 1624. B. Claram de Monte Falcone Augustinianam Sponsi sui osculis fruentem, ab anno 1229. & B. Iacobum de Marchia Minoritam, qui obijt anno 1476. & anno 1625. S. Raymundum Nonnatum ordinis sanctæ Mariæ de Mercede hinc commigratum anno 1226.

Quod autem Gregorius Decimus (quem aliqui scriptores dicunt fuisse ab Innocentio Quinto suo successore beatificatum) à trecentis, & tot annis pro sancto semper sit habitus, & pro tali publicè, ac solemniter nomine ecclesiæ colatur, ex his deducitur.

1 Ab immemorabili enim tempore caput ipsius venerandum ad instar Beati radijs circundatum, ac diademate aureo redimitum in Diœcesi, ac Ciuitate Placentina, & Aretina suo corpore dotata depingitur, ac figuratur.

2 Visitatur statua ipsius marmorea similiter coronata, & supra maius altare (ad latus Sanctissimæ Virginis D.N.) ecclesiæ Cathedralis Aretinæ ab Anno 1286. collocata, & vsque ad hęc tempora cum alijs imaginibus eius, supra alia altaria effigiatis conseruata.

3 Ab Aretinis pro Sancto Protectore, ac Compatrono habetur, & vna cum S. Donato Episcopo, & Martyre Protectore Principali illius Ciuitatis partim à dextris, partim à sinistris B.V. D.N. pingitur, & in multis locis taliter depinctus adoratur. Supra prædictum altare maius, & supra portam templi ipsius Cathedralis à sinistris, in parte verò posteriori altaris in marmore, & supra partem superiorem Chori in pictura à dextris, & præter ista supra portam Publicam Magistratus Plateam Aretinam respicientem, ac alijs in locis à sinistris cum titulo, & diademate Sancti.

4 Ibidem, & à Summis Pontificibus eadem reuerentia Honoratus est, singulariter tamen à Leone Decimo, qui visitando dictam Cathedralem, Missæ sacrificium ad maius altare audiuit, & ibidem discooperta illa tabula marmorea satis ex factura, & mirabili sculptura alijsquè ornamentis celebri, imaginem dicti B. Gregorij Caput aureo diademate redimitum habentis vidit, & adorauit.

5 Festus ipsius à populo Aretino solemniter celebratur, & in die depositionis eius (secundum statutum antiquissimum 1345. ampliatum) ab omni opere seruili abstinetur, immò statuta vltima Anni 1536. & 1580. referunt quod eius meritis omnipotens Deus

Deus multa miracula in populo Aretino contulit.

6 Apparatu solemni illa die Domicilium exornatur, & cum insigni pompa, magno Populi concursu, ac deuotione decantatur à Clero solemniter vestito Missa, & officium pro tempore correnti.

7 Sermones, & prædicationes supra vitam, & miracula dicti Beati eadem die recitantur.

8 Buccinis concrepantibus à Magistratu, & Populo Aretino publica, & solemni processione ipsa die sepulchrum eius honoratur.

9 Ab eodem Magistratu, & Populo notabilis ceræ quātitas prædictis statutis determinata, in honorem eius offertur.

10 Sacrum corpus eius tunc ostenditur, & cum deuotione, & populi concursu conspicitur.

11 Idem sacrum corpus adhuc integrum cū sūmo honore in vno sepulchro marmoreo, & eminenti pulcherrime ornato sustentantibus illud columnis, & gradibus marmoreis conseruatur.

12 Est collocatum in principaliori, & magis decenti illius templi capella in prima scilicet à manu dextra maioris aræ, & in illa parte quæ euangelio deseruit situm, & super archam est imago ipsius super murum antiquitus depicta cum diademate sancti.

13 Custoditur sub crate ferrea, & altera serratura clauibus clausum, & demonstratur ob deuotionem (extra tempus etiam prænominatum) cū faculis accensis, ac si corpus sancti.

14 Tangitur coronis Christifidelium ob deuotionem sicut sanctum.

15 Ante illud omni tempore candelæ, & lampades accensę habentur tanquam ante corpus sanctum.

16 Incenso, & veneratione reliquiæ ipsius ad instar sancti honorantur.

17 Ante sepulchrum eius, & circa in grati animi significationem appenduntur à varijs personis vota, & miracula, ac si ante sepulchrum sancti.

18 Conseruatur ibidem vna tabula appensa multorum miraculorū suorum post mortem operatorum, & tēpore Pontificatus Innocentij V. anno Domini 1276. in summitate ipsius figura antiqua B. Gregorij cum diademate sancti inuenitur.

19 In tabulis festorum, & feriarum illius Ciuitatis intra annum occurrentiū nominatur sanctus *Gregorius X.*

20 In publicis decretis communiter *stantiamenti* nuncupatis dictę Ciuitatis Aretinæ nō solū nomine Beati, sed etiam quod maius est ab anno 1420. vsque ad annum 1550. nomine sancti exprimitur his verbis; ***in die sancti Gregorij Papæ X. cuius corpus requiescit in cathedrali Aretina in venerationem festi sancti Gregorij.***

21 In statutis Fabrorum aliorumq; artificum illius Ciuitatis Anno 1386. 1403. 1514. inter festa obseruanda connumeratur *decima Ianuarij festum sancti Gregorij Papæ* X. & instatutis Ciuitatis 1536. & 1580. dicitur *in die B. Gregorij Papæ cuius corpus requiescit in Cathedrali Aretina.*

22 In libris constitutionum synodalium impressarum à R. D. Colmo Episcopo Aretino 1505. inter ferias anni reperitur *sanctus Gregorius prædictus, decima Ianuarij.*

23 In Martyrologio Romano antiquo Reatino legitur cum titulo sancti.

24 Roma in Vaticano, & in Bibliotheca Patrum oratorij, conseruatur pars miraculorum huius Beati sicut res fide digna.

25 In libro Molani cuius titulus est *Natales sanctorum Belgij* nominatur vt sanctus.

26 In libris leg. impressis hoc est in duobus sacrarijs sanctorum illius Patriæ, & in calendario sanctorum ecclesiæ Leghiensis (in qua functus est officio Archidiaconi) habetur inter Beatos sub decima Ianuarij.

27 Placentiæ vltra figuram ipsius antiquissimam, muro vnius Ecclesiæ versus viam publicam cum diademate sancti inherentem aliasq; imagines diuersas cum radijs Beati; nominatur communiter in scripturis antiquis, & modernis, & in colloquijs mutuis pro sancto.

28 In vita ipsius manuscripta, & in Archiuio sancti Antonini Ecclesiæ (in qua aliquando B. Gregorius fuit Canonicus) reposita intitulatur nomine sancti, & inter vitas sanctorum, & ipsa registrata conseruatur.

29 Multi Authores grauissimi, & antiquissimi à 300. annis asserunt illum esse sanctum canonizatum.

30 Et sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentinus (à Clemente VII. in Bulla suæ canonizationis illuminatus ab eo, qui illuminat omnem sensum, & qui lux, vita, & veritas est vocatus) cõstanter asserit non esse dubitandum de illius sanctitate.

31 Finaliter Sepulchrum suum est celeberrimum, & concursu Populorum ex diuersis mundi partibus confluentium honoratum, habet enim B. Gregorius Decimus ab immemorabili tempore omnia fieri solita circa sanctos, Missa, & Officio exceptis, quæ tamen à S. V. vt deuotio fidelium non tepescat, ad honorem etiam Sanctæ Sedis Apostolicæ, & in gratiam tantorum Principum, Potentatuum, Republicarum Ciuitatum, Religionum, & Capitulorum instanter supplicantiũ sperantur obtinenda, & ne fideles ipsi (sicut dixit Papa Sixtus Quartus in supradicta concessione pro B. Ioanne Bono) à cæteris operibus charitatis, quæ exindè proueniunt, per contradictionem aut aliquam inhibitionẽ, vel scrupulum conscientiæ valeant à tantoopere bono reuocari. In quibus verbis licentia dicti Sixti demonstrat intentionem suam fuisse, vt dictus Beatus haberet venerationem, & festum de illo agatur per omnes totius mundi partes. Quod tanto magis videtur concedi posse in honorem B. Gregorij qui clauum huius Nauis sacrosanctæ, & Regiminis vniuersalis ecclesiæ, pastoralem scilicet curam habuit.

6 Idem quoque confirmatur exemplo Beatorum Martyrum Marochitarum Ordinis sancti Francisci, qui adhuc non sunt solemniter Canonizati, quicquid dicat in hoc Roca, Turigius, & alij, sed numero pauci, qui inaduertenter illorum Beatificationem appellarunt solemnem Canonizationem, nondum enim Albo sanctorum sunt adscripti per Ecclesiam, quemadmodum clare demonstrant, verba Bullæ eorum Beatificationis tantum, relata ad extensum in cathalogo sanctorum canonizatorum.

Consimilem facultatẽ concessit Leo Decimus 1516. eidem ordini Franciscanorum per viuæ vocis oraculum pro alijs Beatis Martyribus scilicet Daniele, Samuelle, Angelo, Domno, seu; Donolo, Leone, Nicolao, & Hugolino professoribus dicti Ordinis, qui ob Euangelij Prædicationem, & Maumeticæ sectæ confutationem apud Septam in Mauritania Tingitana, Martyrij palmam inuicto animi robore constantiquè Pietate adepti sunt. *Ex Martyrologio Romano die* 13. *Octobris. Ex notis Cardinalis Baronij ad eundem, ex Martyrologio Galesini, eodem die in notationibus ipsius ad eundem diem,*

ex

ex annalibus minorum, nouissimè impressis Lugduni 1625. pagina 269. & seqq. ex tabulis sanctorum ordinis Minorum S. Francisci, & litteris Apostolicis Leo. X. vt inquit Galesinus in notationibus ad Martyrologiũ Romanũ tertio Idus Octobris. idest. die 13. Octobris.

7 Ex his omnibus ritè, ac rectè ponderatis colligitur. Primo optimum esse in annos protrahere negotium Canonizationis Iustorum - Secundo hanc dilationem esse in vsu in ecclesia Sancta Dei, nedum circa canonizationẽ cõfessorum, verum, & martyrum.

8 Quod insinuarunt multi Summi Põtifices Romani in Bullis Canonizationis quorundam Sanctorum maximè verò *Pius II. in Bulla Canonizationis Sancti Vincentij Ferrerij Ordinis Prædicatorum §. cum verò* dum asserit, quamplures Principes Ecclesiasticos, atque Seculares vna cum Religione Dominicana multarumque Ciuitatum Vniuersitatibus, longo annorum spatio pro Canonizatione dicti Sancti Pontifices Romanos iteratis vicibus instanter pulsasse vti *Martinum quintum, Eugenium Quartum, Nicolaum Quintum*, & alios & si in processu canonizationis prædicti famuli Dei, vt expressis verbis testatur Pius II. in eadem Bulla §. *& tandem* inter multitudinem testium examinatorum præsertim in Gallia, & Hispania, & Italia, inueniantur nonnulli Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, multi Episcopi, & Ecclesiarum Prælati, nihilominus post cognitam huius sancti viri admirabilem sanctitatem multiplicéque, ac frequentem miraculorum operationem de qua latius in cathalogo sanctorum canonizatorum, adhuc negotiũ canonizationis dilatum est vsque ad tẽpora *Calisti Papæ III.*

Et in Bulla eiusdem Pij II. edita pro canonizatione Sanctæ Catherinę Senensis, ordinis S. Dominici *idem omnino habetur dum §. verum* inquit. *Verum Catherina quamuis Angelicam in terris vitam egerit, & ante annos octoginta decedens ad Cœlum migrauerit, multisq́ signis, & gloriosis miraculis claruerit, non tamen adhuc inter Sanctas Christi Virgines à Militanti Ecclesia recepta erat. Neque enim Romani Pontifices, qui ante nos fuerunt id decreuerant. voluerat Vrbanus VI. hunc ei honorem impartiri, & post Innocentius VII. ac deinde Gregor. XII. qui huius Virginis, & Sanctæ Conuersationis eius præcipuam habuerunt notitiam; sed vexati perturbatione schismatis, quod eorum tempore viguit, & multis bellorum turbinibus, ac molestijs agitati, diuino (vt credimus) Consilio id omiserunt ne seuiente diuisionum procella, quod sacrum vna obedientia decreuisset prophanum altera censuisset. data est res vsque ad tempora nostra, nobisque huius sacerrimæ Virginis canonizatio reseruata tanquam cõterraneæ nostræ atque conciuis, vt Senensis Virginis sanctitas, Decreto Senensis hominis in Romana sede sedentis prodiret in lucem.*

Cuncta hæc piè meditando Sac. Congregatio Illustrissimorum, ac Reuerendissimorum DD. Cardinaliũ super Sac. Rit. Præpositorum edidit decretum quo præcipitur, vt processus circà sanctitatem, & miracula famulorum Dei, etiam auctoritate Apostolica formati, nequeant aperiri, seu examinari, nisi transacto decennio, quod tamen decretum iustis de causis fuit moderatum in hunc modum. Die 22. Augusti 1626.

9 Retulit Illustrissimus, & Reuerendissimus Cardinalis Perettus in Sac. Rituũ Congregatione, Sanctissimum in Concistorio declarasse, mentem Sanctitatis suæ non fuisse sub decreto decennij non comprænhendi eos, qui à 50. annis scilicet decesserunt, sed eos, qui à dictis 50. citrà, mortem obierunt.

Consideratio Tertia ad primum cap.

10 OCcasione eorum, quæ dicuntur *numero 62. §. 1. cap. 1. huius elucidarij puncto 33.* post explicationem nouissimorũ verborũ eiusdem §. quæ sunt, *multos contineri in Martyrologio Romano adhuc minimè simpliciter beatificatos*, quæ intelligi debent in hunc sensum, quòd etsi fuerint per ecclesiam Romanam declarati beati, prædicta declaratio non est simpliciter facta, hoc est absolutè, & vniuersaliter pro tota ecclesia, sed multoties pro tali ecclesia particulari, vel Ciuitate, aut Prouincia, vel Religione in singulari, vt latius explicatum est cap. 2. nu. 3. & sequẽtibus. Desideratur resolutio alterius difficulatis valdè vtilis, an scilicet in Martyrologio, quo vtitur tota ecclesia Catholica ex approbatione, & mandato sanctæ Sedis Apostolicæ possint indifferenter apponi nomina nedùm sanctorũ canonizatorum, verum etiam illorum, qui quomodolibet extiterint per Sedem Apostol. iam beatificati, nomineq; beati condecorati, cuius resolutio breuiter, & distinctè explicatur seqq. propositionib.

11 Prima est. *Non licet cuiquam absque licentia, seu facultate speciali sanctæ Sedis Apostolicæ aliquem sanctorum, vel Beatorum apponere in prædicto Martyrologio Romano.* Veritatem huius propositionis suadet, atque probat peruetusta consuetudo, quòd nullus scriptorũ Catholicorũ ausus est in martirologio publico, sanctorum etiam martyrum nomina, & gesta cõscribere, nisi de licentia, & mandato speciali sanctæ Sedis Apostolicæ; vt copiosius demonstraui *cap. 2. huius Elucidarij num. 20. §. 2. punct. 10.* Quam etiam veritatem cõfirmant quæ latè adducuntur à Cardinali Baronio in recapitulatione dicendorum ad Martyrologium Romanum cap. 1. & sequentibus, vbi efficacissimis argumentis, ex auctoritate Summorum Pontificum, & SS. Patrum decerptis, veritatem contentam in propositione luculenter confirmat.

Idem confirmatur ex decreto Congregationis Sacrorũ, Rituũ edito die 24. Nouembris 1625. quo statuit apponendos esse in martyrologio Romano sanctos Raimundum de Penaforti ordinis Prædicatorũ, Isidorũ Agricolam Protectorem Madritti. Philippum Nerium Fundatorem Congregationis Oratorij, Ignatium Loyolam institutorem Iesuitarum, Franciscũ Xauerium, Theresam auctricem Reformatorum Carmelitarũ discalceatorum, Carolum Borromeum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, Riccardum Episcopum Andriæ, & Elisabetam Reginam Portugalliæ. exprimendo etiam quibus verbis præcisis nomina prædictorum sanctorum veniant reponenda in prædicto martyrologio Romano.

Eadem quoque veritas explicata in priori propositione, magis dilucidabitur, simulquè constabilietur ex illis, quæ adducentur post secundam propositionẽ.

Secunda propositio. *Nullus Iustorum potest reponi in Martyrologium Romanum quamuis auctoritate Apostolica sit beatificatus, absq; speciali facultate Summi Pontificis Romani, quantũcũq; fulgeat sanctitate, & miraculorum operatione. Id enim insinuat Ado Viennensis Archiepiscopus in epistola, quam præmittit ad lectorem antè exordium Martyrologij*, ab eodem conscripti, quod antè illum ordinauerat Venerabilis Beda §. Huic operi. Dum fatetur se diligenti cura transcripsisse Martyrologium, quod vocant Adonis à quodam perantiquo Martyrologio à Pontif. Romano directo Aquileiam cuidam sancto Episcopo, in cuius transcriptione nullum sanctorum addidit, sed passiones Martyrum, quorum nomina iam

iam inueniebantur in illo Martyrologio à Pontifice Romano transmisso, paulò longiùs explicauit.

12. Hanc eandem veritatem tradiderunt hi, qui cathalogos sanctorum ediderunt, præsertim *Philippus Ferrarius in suo cathalogo SS. Italia, die 29. mensis Ianuarij in annotatione ad vitam sanctæ Seuera Virginis Romana*, vbi, inter quamplura, inquit: *licet Cardinalis Baronius multos addiderit in Martyrologio Romano, ex facultate sibi à Romano Pontifice cõcessa, multos tamen ommisit; quorum gesta in sua ecclesia probauit*. Ex quibus verbis liquidò constat de necessitate facultatis Apostolicæ, ad effectum vt supra. Hoc idem repetit Ferrarius vbi supra *die 31. Iulij in annotatione ad vitam S. Ioannis Columbini Senensis confessoris* ordinis Iesuatorum Auctoris, quam confirmauit Vrbanus Quintus, post cuius confirmationem ferunt quod infantes adhuc lactantes diuinitus loquuti sunt, ac matribus dixisse: *Iesuatis benè facite*, verba Ferrarij sunt: *Gregorius XIII. illum* (scilicet Ioannem Columbinum) *in Martyrologio Romano describendum cẽsuit. Paulus verò V. Pont. Max. Ecclesia Senensi, & Religioni Iesuatorum cõcessit* (*vt hac die illum officio ecclesiastico colant. die verò 26. Nouembris in annotatione ad vitam S. Syluestri Abbatis Auximani* fundatoris Congregationis Syluestrinorum Prophetiæ spiritu clari, ad cuius corporis contactum post mortem duo claudi repentè sanati sunt. ex sancto *Antonino parte 2. hist. tit. 15. c. 23. & ex illius ab alijs descripta vita*, de hoc sancto Viro Dei, inquit, *Ferrarius: nondum in sanctos solemni ritu relatus est, Clemens tamen VIII. Pont. Max. illum in Martyrologio Romano adnotandum curauit*. Idem Ferrarius in suo met cathalogo sanctorum Italiæ, in annotatione videlicet post vitam s. Peregrini Forliuiensis Confessoris ordinis Seruorum, refert breue fel. recor. *Pauli V. datum Roma xviij. Kalend. Maij* 1609. per quod inter alia concedit facultatem, vt dictus B. vna cum B. Francisco Senensi eiusdem instituti reponi possit in Martyrologio Romano, (*& die 12. Iulij in annotatione pariter ad vitam sancti Ioannis Gualberti, & si canonizati per Calixtum Tertium*), animaduertit prædictum sanctum fuisse in Kalendario appositum de mandato speciali Clementis VII.

Cardinalis Baronius in Notationibus ad Martyrologium Romanuum die 17. Septembris, quo colitur festum commemorationis impressionis sacrorum stygmatum, quibus sanctus Franciscus ordinis Minorum Institutor in suis manibus, pedibus, & latere mira Dei gratia in monte Aluerniæ in Æstruria impressus est, sub littera M. postquam retulit quæ scribuntur de hoc singulari Dei munere à sancto Bonauentura; extare affirmat de tam immenso miraculo literas Apostolicas Summorũ Pontificũ *Gregorij IX. ad vniuersos Christifideles per Teuthoniam constitutos, datas Viterbij 11. Kal. Aprilis, sui verò Pontificatus anno* 11. & aliàs *Alexandri IV*. Tandem, inquit, *porrò rem adeò admirabilem, ac tantoperè testatam Benedictus XI. anniuersaria solemnitate duplici officio ecclesiastico voluit celebrari, Quam nescio quomodo lapsam in Martyrologio* Romano, *hac die recenseri, hocq; loco poni sanctissimus D. noster Sixtus Papa V.* tanti Patris *alumnus mandauit*; & post aliqua, subdit: *de mandato sanctissimi Domini nostri Sixti* Papæ, *cuius suprà meminimus extat apud nos eiusdem sacrum Chirographum, quo non tantum quo loco huius diei, sed quibus etiam verbis poneretur, est expressum*. Hæc Baronius vbi supra, quibus verbis duo euidẽter demonstrantur; Primum est assertum

tum in propoſita concluſione, quòd videlicet præter ſanctos canonizatos nequit addi in Martyrologio Rom. quicquam abſque licentia ſpeciali Summi Pontificis Romani. Secundum non eſſe in poteſtate alicuius, formam verborum, quibus aliquid ſit redigendum in Martyrologium Romanum, ſed hoc etiam ſpectare ad Pontif. Romanum.

Idem quoq; Cardinalis Baronius in notationibus ad dictum Martyrologium die 20. Martij ſub littera I. de B. Ambroſio Sanſedonio ordinis Prædicatorum, poſtquam dixit extare eius acta typis excuſſa, quæ magnam redolent pietatem, iuſſu Honorij Tertij conſcripta, de quo viro Dei teſtatur ſanctus *Antoninus 3. parte hiſt. tit. 23. c. 10. §. 5. & c. 11. §. 1. & tit. 24. cap. 14. §. 15. ac etiam B. Raimundus Capuanus in vita ſanctæ Catharinæ Senenſis lib. 2. cap. 35.* illum ſuo tempore, & centum annis antea multis claruiſſe, & adhuc clarere miraculis, tandé inter alia multa, inquit, migrauit ex hac vita anno Domini 1286. die 20. Martij; ſtatim, ac immediatè ſubdens: *Hunc Martyrologio Romano adſcribi, Sanctiſsimus Dominus noſter Clemens VIII. meritò præcepit.*

Et ad maiorem firmitatem, & ſtabilitatem prædictorum, compendioſè referam verba prohibitionis, quæ continentur in diplomate Apoſtolico Gregorij XIII. impreſſo ante Martyrologiū Romanum ad nouam kalendarij rationem, & eccleſiaſticæ hiſtoriæ veritatem reſtitutum eiuſdem Gregorij XIII. Pont. Max. iuſſu editum, cuius initium eſt, *emendatoriam. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 14. Ianuarij 1584. Pont. ſui anno 12.* vbi poſtquã mandauit omnibus eccleſijs ſæculariū, ac regularium, vt omni alio amoto martyrologio, prędicto tantum vtantur, nulla re addita, mutata, vel adempta, immediatè ſubdit: *ſi quos alios habuerint ſanctos in ſuis eccleſiis, aut locis celebrari ſolitos, eos in hunc librum (hoc eſt in martyrologio Romano) nè inferant, ſed ſeparatim deſcriptos habeant, interdicimus.*

13 Tertia propoſitio ad idem. *Iuſti verè per eccleſiam canonizati, vel beatificati cū recitatione officij, & celebratione feſti in eorum honore, etiam pro aliquibus eccleſiis, ſeu regnis, vel religionibus in particulari poſſunt deſcribi in martyrologijs, ſeu tabulis, vel indiculis illarum eccleſiarum.* Quæ veritas per modū neceſſariæ conſequentiæ infertur, ſeu colligitur ex immediatè ante dictis, præſertim ex verbis Diplomatis Gregorij XIII. paulò anteà relatis, quibus conceditur, vt in martyrologijs, ſeu tabulis Martyrologiorum eccleſiarum particolarium recondi poſſint nomina Sanctorum, vel Beatorum, modo dicto. & verba Diplomatis Apoſtolici in ampliori forma ſunt, quæ ſequantur: Si quos alios habuerint ſanctos in ſuis eccleſijs, aut locis celebrari ſolitos, eos in hunc librum nè inferant, ſed ſeparatim deſcriptos habeant, eumquè illis locum, atque ordinem tribuant, qui regulis hic deſcriptis traditur, quibus verbis, præter ſuperius annotata, illud conſideratione dignum eſt, quòd nequè ſancti addi poſſunt in communi Martyrologio Romano, quamuis extent canonizati per eccleſiam, etiam quod vigeat conſuetudo in eccleſijs particularibus ſolemniter celebrandæ eorundem feſtiuitatis. Quod latè explicatur ad calcem cap. 8. in Indice Sanctorum canonizatorum.

Quar-

Quarta Consideratio ad cap. primum.

De celebratione solemnitatum, ac festorum in honorem Dei, B. Virginis, sanctorū seu Beatorum. Deq; recitatione Missę, & Officij, vel commemoratione tantum in honorem eorundem.

14 OCcasione eorum, quæ adducuntur in hoc elucidario ad calcem *primi cap. numero 65. punct. 34 §. 7. & sequentibus, ac in appendice ad cap. 5. sect.* 4. necessarium meritò, à multis reputatur, vt prædicta magis stabiliantur simulq; explicentur, demonstrare veritatem quorundam propositionum ad hanc materiam pertinentem. Antequam verò referantur, illud in primis supponendum est tamquàm certum, & indubitatum, quod habetur in *cap. quoniam, & cap. conquestus de ferijs.* solemnitates, seu festa, quæ in honorem Dei, vel B. Virginis, aut sanctorum celebrantur, esse in duplici ordine, aliqua enim dicuntur vniuersalia, quia in tota ecclesia celebrantur, alia verò appellantur particularia, eo quod in aliquo vno Regno, seu Prouincia, vel Religione, aut diœcesi tantum colantur. Considero secundò, quod per dies maiores festiuitatum intelligi debent dies illi, in quibus celebratur aliquod mysterium Dei, B. Virginis, & Apostolorum, præsertim Petri, & Pauli. Alij verò dies festiuitatis aliorum sanctorum dicuntur minores, quòd colligit *Siluest. verb. Dominica num. 3. §. 7. ex sac. Canon. gloss. Io. Andr. & alijs Doctorib. ab ipso ibid. relatis*. Tertiò. Animaduerto, quod omnes festiuitates quæcumquè sint maiores, vel minores, semper primò, & principaliter in Dei cultum, & venerationem ordinatæ sunt, secundariò verò habent aliquem eorum specialem alicuius sancti memoriam, atq; venerationem annexam.

15 Prima itaq; propositio erit; quòd institutio festiuitatis, cuiuscumquè præsertim cum recitatione Missæ, vel Officij, nequit statui absq; concessione, vel approbatione S. Sedis Apostolicæ.

16 Secunda Propositio. Missa verò, & Officium Diuinum publicè in Ecclesia recitandum die festiuo, approbari debet per S. Sedem Apostolicam.

17 Tertia Propositio, Missa, & officium iam approbatum per S. Sedem Apostolicam, non debet poni in Breuiario Romano, nisi super hoc accedat facultas specialis eiusdem S. Sedis Apostolicæ.

18 Veritas comēta in prædictis propositionibus multiplici argumento demonstrari potest, præsertim verò illo quod fundatur in verbis Bullarum canonizationis, quamplurium sanctorum antiquitùs, ac nouissimè canonizatorum, postquàm enim Summi Pontifices Romani in eisdem Bullis decreuerunt hūc, vel illum iustum esse Sanctum, Sanctorumq; cathalogo adscribendum, sicut de facto diffiniunt, & describunt in actu solemni Canonizationis, statim enim ordinariè, & regulariter, apponunt sequentia verba, saltim quoàd substantiam, & sensum, &c. *statuentes vt ab vniuersali ecclesia possint, (vel debeant) quolibet Anno die tali festum ipsius, & officium ad formam in rubricas Romani Breuiarij præscriptam deuotè, & solemniter celebrari*.

Secundum genus argumentorū. Nauarrus enim in suo Manuali latino, *tit. de obseruatione festorum cap. 13. n. 1. & in cap. licet de ferijs, & in cap. 1. de consecratione dist.* 3. expressis verbis asserit omnia Christianorum festa iure humano instituta fuisse; quod etiam dicit sentire, ac tenere Turrecrematam in *d. c. 1. de consecratione, & Archidiac. in cap. de ieiunijs dist. 3. &* S. *Thom. 22. q. 122. artic. 4. vbi in responsione ad 4. argumētum.*

ex-

expressis vrrbis docet, quod ex constitutione Ecclesiæ, & consuetudine populi Christiani procedit obseruantia diei Dominicæ, & aliarum festiuitatum. Quod contendit probare Nauarrus vbi supra, esse opinionem communem, neq; habere contradictionem, nisi quo ad diem Dominicam, cui contradictioni respondet, & satisfacit vbi supra. Ex quibus omnibus infert per modum illationis, & consequentiæ, quod circa obseruantiam festorum *magnam vim habet consuetudo*.

Cuncta hæc relata ex Nauarro, approbantur, & confirmantur à *Valerio Reginaldo in secundo volumine suæ praxis fori pœnitentialis lib. 19. cap. 1. num. 3.* Et sequentibus. Vbi ad idem adducit Couaruiam, D. Tho. & alios citatos ab eodem Nauarro, §. *statui.* multumq; tribuit circa custodiam festorum consuetudini. Ante hos auctores eadem copiosius tradiderat *S. Antoninus in 2 par. suæ summæ tit. 9. cap. 7.* vbi multa ad idem adducit collecta ex sac. Canonibus, ex Concilijs, sanctis Patribus, & Doctoribus vtriusque facultatis.

19 Quemadmodum videre est vbi supra §. *sunt autem*. enumerat S. Antoninus nonnullas festiuitates in honorem Christi Domini Saluatoris nostri, B. Virginis, Angelorum, & Sanctorum Apostolorũ, Martyrum, atq; Confessorum expressis verbis inquit. *Sunt autem vltra diem Dominicam, multa alia festa instituta ab ecclesia ex præcepto custodienda. Et in cap. pronunciandum de consec. dist. 3. ponuntur vltra dominicam, festa Natiuitatis Domini, cum tribus sequentibus diebus, Circuncisio, Epiphania, & Ascensio eiusdem Christi, Purificatio Virginis Mariæ, Assumptio, & Natiuitatas eiusdem; Natiuitas Ioannis Baptistæ, festa Duodecim Apostolorum, festum Omnium sanctorum, festum S. Michaelis de mense Septembris S. Siluestri, S. Martini Confessoris, & S. Laurentij Martyris.* Ex quibus ritè colligitur, festiuitates Christi, B. Virginis, & sanctorũ fuisse institutas per ecclesiam, seu per Summum Pontificem Caput ipsius.

Et paulò superius, videlicet §. *nec huiusmodi*. ex D. Thoma colligit S. Antoninus, quod Papa potest dispensare die Dominico, & in alijs omnibus festiuitatibus Christi, B. Virginis & sanctorum, huius redens rationem ait. *Cum sit de iure positiuo, vt dictum est*.

20 Circa verò solemnitatem Natiuitatis, B. semper Virginis Mariæ, de qua fit mentio in particulari *cap. 1. de consecr. dist. 3. & cap. vlt. de ferijs*, saltem sub distributione generali cunctarum festiuitatum, quas ecclesia solemni ritu colit in honorem eiusdem Dei Genitricis: Cũ Illustrissimo Cardin. *Baronio in notis ad Martyrologium Romanum die 8. Septembris*, animaduerto illos errare, qui asserunt prædictam celebritatem fuisse institutam per Innocentium Quartum: antiquior enim est, vt omnes communiter tradunt, præsertim *S. Antoninus vbi supra, Petrus Galesinius in notationibus ad Martyrologium Romanum septimo idus Septembris, Franciscus Suarez Venerabilis Societatis Iesu tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus festiuis cap. 8. §. secundum festum.*

Lippomanus, Surius, Petrus de Natalibus, & alij. Quemadmodum etiam falluntur illi, qui opinantur eandem solemnitatem saltem, quò ad generalem sui celebritatem in tota ecclesia de præcepto extitisse ante tempora S. Augustini; quam opinionem inter alios docet Iacobus à Valentia, vt asserit *Galesinius vbi supra* permotus præsertim illo argumento, quod in die Natiuitatis B. Virginis Ecclesia Romana inter lectiones matutinales recitat sermonem eiusdem S. Au-

Augustini, in quo leguntur sequentia verba. *Gaudeat terra nostra tanta Virginis illustrata Natali*. cum sermo ille in veritate fuerit æditus ab eodem S. Doctore pro festo Annunciationis eiusdem B. Virginis, nam in breuiario die natiuit. Genitricis Dei, ante primam Lectionem Secundi nocturni extat inscriptio sequés. *ser.* 18. *S. Augustini de sanctis, qui est* 2. *de annuntiatione Dominica* in quo sermone non inuenitur illud verbum *Natali*; sed loco illius legitur *solemni*. ecclesia tamen loco *solemni* apposuit *Natali*; cũ in rei veritate tota ecclesia Militans, ac Triumphans lætari possit, ac debeat in Natalitijs Matris Christi. Aliæ vero rationes ad idem referuntur à Card. *Baronio, & à Suarez vbi supra*: immo S. Augustinus *serm.* 21. *&* 23. de sanctis testatur, tempore suo, solius Domini nostri Iesu Christi, & S. Ioannis Baptistæ ortum celebrari consuisse in ecclesia; quod vt mihi videtur est intelligendum, non quod dicta solemnitas careret sua celebritate, in aliquibus partibus, vt puta Romę, in Italia, aut Hyspania, vel Gręcia; sed quod in Aphrica, & in alijs partibus minimè, colebatur; quod etiam docet Suarez vbi supra, præsertim §. *at verò*. vbi addit de celebritate Natiuitatis B. Virginis. *Affirmare possumus esse satis antiquum, & multis in locis fuisse celebratum (scilicet festum Natiuitatis B. V.) ante mille annos*. In honorem cuius vt scribit *Baronius, & Petrus Galesinius vbi supra* leguntur sermones *S. Ioannis Chrisostomi: S. Procli*, S. *Ioannis Damasceni, D. Andreæ Cretensis*, & aliæ Homeliæ diuersorum Patrum Græcorum, & Latinorum; de eadem etiam solemnitate facit mentionem S. *Gregorius in Sacramentario*: quamobrem prædicti Auctores duo certa, & indubitata concludunt. primum est; obscurum esse de tempore præciso Institutionis præfatæ solemnitatis. Secundum est, quod fuerit instituta vnà cum alijs per ecclesiam Romanam.

Petrus autem Galesinius vbi supra proponit, & resoluit sequentem difficultatem. An præterea huius diei vigilia cum ieiunio instituta sit? sunt qui ab Vrbano Pont. id factum affirmant; sed vigiliam deuotionis, non institutionis alij putant. In tabulis Græcis est huius diei profectum, vt diximus; nam celebritas hæc à Græcis hoc die agitur, vt ex constitutione græca perspeximus.

Eadem quæ Nauarrus proponit inter alios *Suarez refert de Religione, tom.* 1. *lib.* 2. *de diebus festis cap.* 3. *num.* 1. 2. *&* 3. illisq; adductis num. 3. addit; *Potestatem instituendi dies festiuos non solum præcipuè esse in summ. Pont. sed quodammodo in illo solo*. & paucis interiectis excludit potestatem de qua supra ab Episcopis inferioribus Pontifice, & assignat rationem, quia *scilicet nullus eorum potest legem vniuersalem pro vniuersa ecclesia ferre*. Quibus verbis insinuat se loqui de diebus festiuis, qui vniuersaliter in tota ecclesia celebrantur.

Ibidem declarat illam dictionem, *quodammodo*; per sequentia verba: *Quia Concicilium Generale potest ferre legem vniuersalem, non tamen sine Pontifice, cogente, & approbante concilium*. Deinde statim subdit. *Item vniuersalis consuetudo totius ecclesiæ potest hanc legem introducere, non tamen sine Pontifice expresse, vel tacitè approbante*; Addens. *de Episcopis etiam esse eandem rationem proportionaliter*.

Tertium genus argumenti ad idem illud extat, quod desumitur ratione Bullæ seu Constitutionis Pij Quinti cuius exordium est. *Quo primum. dat. Romæ prid. Idus Iulij* 1570. Quam Confirmauit Clemens VIII. per breue incipiens. Cum Sanctissimum Eucharistiæ, dat.

Romæ

Romæ sub annulo piscatoris die 6. Iulij 1594. quæ ad extensum inueniuntur in exordio Breuiarij, & Missalis Romani.

Quartum genus argumentorũ ad idẽ magis stabiliendum, illud est quod rectè colligitur ex stilo Curiæ Romanæ, & pariter ex vsu, & antiqua consuetudine ecclesiæ, quæ semper fuit vt festa sanctorum, & Beatorum cum recitatione publica Missæ, & Officii Diuini, nullibi ageretur nisi de licentia, vel approbatione S. Sedis Apostolicæ, quod statim, & immediatè demonstratur nonnullis argumentis in facto fundamentum habentibus.

De Festo Inuent. S. Crucis.

21 Festum sanè in ecclesia peruetustum Inuentionis Salutaris Patibuli D. N. Iesu Christi ex præcepto, non solum quo ad ecclesiasticũ officium; sed etiam, quo ad festiuam obseruationem, certum est fuisse per Romanos Pontifices institutum. Ita communiter omnes fundati, præsertim in dispositione textus cap. *Crucis D. N. de consec. dist.* 4. Quamuis apud aliquos non modica reperiatur dissensio, qualis Pontifex in particulari prędictum festum instituerit. Quidam enim asserunt fuisse institutum per Eusebium natione Græcum Successorem Marcelli circa annum 310. qui annis quinq; circiter Pontificatum gessit ante tempora S. Siluestri.

Quod meritò reprobant alij. Inuentio enim S. Crucis successit anno sequẽti post celebratum primũ Conciliũ Nicenum anno 326. quando Gloriosa illa Mulier Helena Magni Constantini Mater; quamuis esset annorum 79. Instinctu diuino, Hierosolymã petijt, & viuificum S. Crucis lignum diligẽter conquisitum reperit, qui annus fuit duodecimus Põtificatus S. Siluestri, & vigesimus Imperij Constantini Magni. *Ita Sulpitius lib. 2. hist. Nicephorus lib. 8. cap. 29. Gulielmus Durandus in Rationali lib. 7. cap. 11. Martyrologium Romanum die 2. Maij. Card. Baronius, & Galesinius in notis ad Martyrologium eodem die. Angelus verb. feria num. 3. Siluester verbo Dominica num. 3. Card. Baronius tom. 3. annal. ad annum Christi* 311. §. 41. *& ad annum* 326. §. 42. *& ad annum Domini* 397. §. 11. *& copiosius Franciscus Suarez tom. 1. de Relig. cap. 7. num. 5. & sequent.*

Hanc festiuitatem; quemadmodum, & Crucis Christi adorationem, impiè, falsóq; oppugnarunt centuriatores, præsertim Lutherani, tanquam infestissimi Crucis Christi inimici, quorum errores elidit inter alios *Lindanus lib. 4. Panoplia Euangelica cap. 97. Alanus Copus Anglus lib. 4. cap. 6. & Thomas Vualdensis de Sacramẽtalibus tom. 3. cap. 158. & 59. Alphonsus de Castro contra hæreses verbo. adoratio* cum alijs relatis *à Bartholomeo Medina Dominicano 3. p. q. 25. art. 4.*

22 Ab initio enim nascentis Ecclesiæ, Christiani nedùm Crucis signaculo vsi sunt; sed ex traditione Apostolica Crucis imagines pinxerunt, erexerunt, atquè venerati sunt: quamobrem Methafrastes (relatus à *Durante lib. 1. de ritibus eccles. Cath. cap. 6. num. 3.*) scripsit S. Barnabam digito signum Crucis marmori infixisse, quod vsq; ad illa tempora visebatur. quo signo S. Crucis tanquam hostili, cuiusq; & infestæ violentiæ propugnaculo Constantinus Magnus vtebatur, vt refert *Eusebius de vita Constantini lib. 1. cap. 25. Qui etiam refert lib. 9. cap. 8.* quod Constantinus deuicto Maxentio Romam triumphans ingressus, statim iussit erigi statuam ad similitudinem ipsius ex ære fabricatam, quam poni voluit in sublimi loco, in cuius manu dextera Crucem

collo-

collocari mandauit cum sequenti inscriptione: *Hoc salutifero signo, vero fortitudinis documento, nostram Ciuitatem tyranni iugo liberaui, & S.P.Q.R. in libertatem vindicans, pristinæ amplitudini, & splendori restitui.*

23 Quæ verò attinent ad adorationem S. Crucis, duabus tantum, sed dilucidis propositionibus, cuncta mirificè complectentibus, sapienter explicauit sanctus Thomas multis in locis suæ doctrinæ: clarius tamen 3. par. quæst. 25. art. 4.

Prima propositio. *Crux in qua Christus Dominus pro salute nostra pependit, adoranda est adoratione latria, duplici titulo.* Primò, quia nobis repræsentat figuram Christi in ea extenti. Secundò, ex contactu ad membra Christi, ex hoc quod eius sanguine fuit perfusa.

Secunda. *Alias verò Crucis Christi effigies, in quacumque materia exculptas, venerari debemus adoratione latria, vt imaginem Christi.*

Veritas quidem in prædictis propositionibus explicata, præter illa fusius tradita à S. Thoma, vbi supra in corpore articuli, & in responsi. ad argum. & art. præcedenti, quantum ad id, quod Crux Christi, ipsiusque imago sit adoranda tanquam de fide, inuenitur definita *in sexta Synod. can. 73. septima Synod. act. 7. & octaua Synod. can. 3.* Quæ determinatio potissimè fundatur in certa traditione Apostolica, de qua copiosè dixerunt *S. Leo Papa serm. 8. de Passione. Hireneus lib. 1. contra hæreses, cap. 24. Tertullianus in Apolog. cap. 16. Chrysost. ser. 1. & 2. de adoratione Crucis.* Ideò *Rupertus Abbas lib. 6. de diuin. offic. cap. 9. & 12. Adoramus* (inquit) *Crucem fidei præsidium, & pacis vexillum.* & S. Ambrosius *in funebr. orat. Theodor. de adoratione Crucis* inter alia dicit: *Inuenit Helena titulum: Regem adorauit, non lignum vtique, quia Gentilis est error, & vanitas impiorum; sed adorauit illum, qui pependit in ligno, scriptum in titulo:* addens: *Sapienter Helena egit, quæ Crucem in capite Regum leuauit, & locauit, vt Crux Christi in Regibus adoretur.* & Damascenus *lib. de Orthodoxa fide, cap. 11. Adoramus etiam,* inquit, *figuram pretiosæ, & viuificæ Crucis, tametsi ex alia materia facta est, non materiam venerantes, absit enim; sed figuram tanquam Christi signum.*

Ideò S. Thomas, vbi supra, art. 4. in resp. ad primum arg. inter alia tradit: *Nequaquam Crucem Christi quantum ad intentionem, vel opinionem infidelium, vt opprobrium Christi esse adorandam: sed quantum ad effectum nostræ salutis, qua de hostibus Christus triumphauit, & ab ipso sanctificatam, quæ ipsa Christo gloriam, & exaltationem attulit, iuxta illud ad Coloss. 2. Ipsum tulit de medio, affigens illum Cruci, spolians principatum, & potestatem, traduxit confidenter palàm triumphans illos in semetipso;* & ideò inquit Apost. 1. Corint. cap. 1. *Verbum Crucis pereuntibus stultitia est; his autem, qui salui fiunt, idest nobis, virtus Dei est.* & *in resp. ad 2. arg.* satisfaciens quorundam obiectioni ab eo more suo præuisæ, inquit: *Licet Crux Christi non fuerit vnita verbo Dei in Persona, fuit tamen ei vnita aliquo alio modo, scilicet per repræsentationem, & contactum.* Ex quibus colligit sequentem illationem, & consequentiam necessariam, *& hac sola ratione exhibetur ei reuerentia.*

Quantum verò pertinet ad qualitatem, siue speciem adorationis S. Crucis, quod erat secundum à Diuo Thoma explicatum in præcedentibus propositionibus: cum eodem Diuo Thoma, eiusq. omnibus discipulis dicendũ est, Adoratione latriæ perfecta, adorandam esse, ne dum Crucem in qua Christus passus est; verùm etiam, & imagines ipsius

ipſius. Ita docent cum Diuo Thoma fideliores Interpretes ipſius *3. p. q. 25. art. 4. & Antonius Corduben. lib. 1. quaſt. theologicarum quaſt.* 105. vbi alios etiam idem tenentes recenſet. & vt animaduertit Card. Caiet. & Medina vbi ſupra, valde errãt, qui dicunt, aut credunt circa hoc retractaſſe ſententiam D. Thomã, eo quia *3. ſentent. diſt. 9. q. 1. art. 2. quaſtiunc. 4.* dixerat, Crucem in qua Chriſtus pependit, adorandam eſſe non ſolum vt imaginem Chriſti, latria ſcilicet, ſed vt quandam rem Chriſti, etiam hyperdulia. Equidem Diuus Thomas prædicta nequaquam retractauit; ſed illa ampliauit, atque magis illuſtrauit, dicendo ibi, Crucem Chriſti, vt res quædã Saluatoris eſt, hyperdulia adorandã: hic verò addit, eſſe quoque adorandam cultu latriæ, in quantum ipſius Chriſti imago eſt, non autem in quantum habuit contactum ad ipſum Chriſtum.

Hinc eſt, quod Medina vbi ſup. inter
24 quamplura, inquit: *Sed ego dico, quod iſti authores ex ſtudio contradicendi D. Thoma grauiter lapſi ſunt. exiſtimo enim eſſe errorem manifeſtum in fide affirmare, quod ſanctiſſimo Crucis ligno, in quo Chriſtus pependit, non debeatur adoratio ratione contactus membrorum Chriſti, ſed tantummodo vt eſt imago*; ſtatim ſubdens: *Hæc noſtra ſententia probatur in primis. Quoniam hæreſis eſt Lutheri, quod feſta S. Crucis non ſunt celebranda in Eccleſia Chriſti, ex eo quod Crux ſancta, nullum honorem promereatur, vt ipſe falſo exiſtimat.* Contra quã hæreſim etiam antiquam, inter alios egregiè ſcripſit D. Hierõn. *ſuper Pſ. 98. explicans illud: Adorate ſcabellum pedum eius; explicat vtiq. de Cruce Chriſti, quam dicit fuiſſe ſcabellum pedum eius: Caſſiodorus ſuper Pſal. 131. explicat illud, Introibimus in tabernaculum eius; adorabimus in loco vbi ſteterunt pedes eius, de eadem ſancta Cruce. Eandem expoſitionem ſequitur Damaſcenus lib. 4. cap. 12. Patet etiam noſtra ſententia ex ratione D. Thomæ in art. addens: Ac demùm quoniam hæc conſideratione, quatenus attigit Chriſtum, non habita ratione imaginis, eſt quædã reliquia Chriſti; at fides catholica docet reliquias ſanctorũ eſſe adorandas, vt videbimus articulo 6. Propter quod ego neſcio excuſare Durandum in loco allegato in ſolutione tertij, ab errore contra iſtam ſententiam. Vt autem videamus quantum ſit à veteribus Chriſtianis tributum alicui particulæ Crucis, in quã Chriſtus pependit, & quomodo eam omnibus theſauris antiquiorem habuerint: Legatur Gregorius Niſſenus in vita Macrinæ. Paulinus Epiſt. 11. ad Seuerum, Gregorius lib. 7. epiſt. 126. Beda de natura rerum, & temporum ratione. Gregorius Turonenſis in vita Chriſti. Chriſoſtomus homel. Quod Chriſtus ſit Deus.* (hæc ille.)

25 Vbi non omittam ponderare illud celebre miraculum, quod narrant inter alios *S. Paulinus Nolanus Epiſcopus, & S. Cirillus Hieroſolymitanus cathec. 10.* ſanctum, videlicet, Crucis Chriſti lignum, etſi ex eo plures particulæ ſcinderentur, quibus diuerſæ Eccleſiæ Orbis terrarum locupletatæ ſunt, diuina tamen virtute operante, diminutionem, ſeu iacturam non pati.

Vbi etiam non præteribo ſub breui-
26 tate, atque facilitate, reſponſionem ſaltem inſinuare, quibus optimè ſit ſatis ad deliramenta hæreticorũ, temerè nimis aſſerentium *Euſebium in hiſtoria ab eo contexta de geſtis, & actis Magni Conſtantini*, nullam penitus facere mẽtionem de inuentione ſanctæ Crucis, ideò eam negant. Cui obiectioni primo reſpondeo, Argumẽtum negatiuum ſecundũ regulas logicales ab omnibus merito approbatas, nihil concludere: quod tale verò ſit argumentũ hæret. lippis, ac tõſoribus patet. Secundo reſp. Quod Euſebius in

prædicta historia assumit pro fine narrare actus gloriosos, quos egit non Helena; sed Constantinus Magnus. Cum autem Inuentio Crucis non fuerit expleta opera Constantini, sed Helenæ Matris eius, mirum non esset quando de illa nulla fieret mentio. Tertio respons. *Cum Alano relato à Gabriele Vasquez in tertia parte Diui Thomæ quæstione 25. articulo 6. disput. 111. capit. 3.* Eusebium meminisse sub Inuentione, & ornatu Sacri Sepulchri Domini Nostri, etiam de Crucis Inuentione: vt patet *libro 3. de vita Constantini à capitulo 25. vsque ad 29.* Quarto deniq; resp. Non amplam narrationem habuisse Eusebium de inuentione Crucis, lib. de vita Constantini, cum de ea satis copiosam memoriam egerit in suo *Cronico ad annum Domini 325.* Alia verò multa, quæ breuitatis causa omittuntur ad confirmationem prædictorum, & confutationem hæreticorum, copiosè leguntur apud præcitatos auctores, & apud *Iustinum lib. quæst. à Gentibus propositarum*: præsertim *quæstione 118. & apud Cyprianum, lib. 4. epist. 6. apud S. Ioannem Chrysostomum, hom. 55. in Matthæum, apud Lactantium, libro 4. diuin. institut. capit. 27. apud S. Ambrosium, serm. 43. apud Doct. Scolast. præsertim s. Bonau. 3. sent. d. 9. apud S. Antoninum, tertia parte, tit. 62. capit. 9. §. 1. apud Ionnem Picum Mirandulanum in Apologia, cap. de Adoratione Crucis, apud S. Gregorium, lib. 7. epist. 126. apud Bedam de natura rerum & temporum ratione*, vt illos omittam, qui libros integros ediderunt de Cruce Christi, vel imagine eius.

27 Athanasius enim quæst. 18. in initio tradit, quod Cruces ligneæ erant ex duobus lignis compositæ: hanc sic formatam Osualdus Angliæ Rex in loco vbi pugnaturus erat erexit, quæ multis miraculis radiauit: vt inter alios scribit *Beda lib. 3. hist. Anglic. cap. 2.* quamuis multi sancti Patres, Crucem, in qua Christus passus est, fuisse ex tribus lignis compactam affirment; vno cui adhærebat Corpus, altero in quo extendebantur brachia, tertio quo pedes sustentabantur. Quorum opinioni fauet præsertim *Irenæus lib. 2. cap. 42.*

Quod verò ipsamet Crux Christi ex duobus tantùm lignis extiterit confecta, asserit inter alios *Athanasius, quæst. 16.* cui sententiæ fauent *Clemens Alexandrinus, lib. 6. stromat. S. Ambrosius, lib. 1. de Abraam, cap. 3. S. Paulinus epist. 2. ad Seuerum. S. Augustinus lib. 7. quæst. super Iudic. capit. 37. & ad Psalm. 67. ac Origenes hom. de Epiphania.*

28 Obiectioni autem eorum, qui cupiunt scire; quare tantus honor nō defferatur imagini Lanceæ, vel Spongiæ, quæ instrumenta Christi corpus tetigerunt quemadmodum, & Cruci, & imagini eius: abundè satisfacit Athanasius in quæst. ad Antiocum, quæstione 16. vbi hanc difficultatem proponit, & resoluit, dum inquit. *Figuram Crucis ex duobus lignis compingentes cōficimus, vt si quis infidelium reprehendat nos, quod lignum veneremur, possemus ei persuadere ligna illa dissoluendo, & inutilia reputando; nos non colere lignum; sed figuram: in alijs verò id ostendere nō possumus.* Potissima verò ratio à Theologis quasi communiter assignata; ob quam Crucem per se depictam, aut sculptam, & ex lignis compositam populo venerandam proponimus non Spongiam, Lanceam, aut arundinem ea est: quia cum signum Crucis per se ad alium vsum, quàm adorationis ex more non constituatur, statim visum, facilè in ipsum Christum animum conuertit. Spongia verò, Lancea, vel arundo depicta non ita facilè omnibus Christum re-

Rr 2 præ-

præsentat:ideoq;per se adoranda publicè non proponitur. Simul tamen cum Cruce hæc omnia depingi, aut sculpi consueuerunt, & publicè adoranda collocari; quia cùm Cruce facilè in nobis memoriam Christi, & passionis illius excitant, & affectum mouent.

Hinc est; quòd ex fidelium consuetudine signum Crucis ad impetrandum aliquid à Deo regulariter præmittitur, quemadmodùm ad alias bonas, & rectas actiones. Ità tradunt inter alios *S. Cyrillus Hyerosolomitanus Cathec. 4. & 13. S. Hieronymus epist. 22. ad Eustochium de custodia virginitatis. Tertullianus lib. de corona militis cap. 4. & Origenes lib. 3. in Iob, & S. Basilius lib. de Spiritu sancto c. 27.* hanc inter traditiones non scriptas refert. Deniq; *S. Martialis Episcopus, relatus lib. 1. Bibliot. sanct. PP. Crucem, inquit, semper mente, ore, & signo tenete*: Crux enim Christi Domini armatura nostra est, in hoc signo conseruatur Passionis Christi memoria, fiducia indicatur: significat quidèm animi gratitudinem; ostendit, vt qui illo vtitur, se in Cruce Domini nostri cum Apostolo gloriari.

29 Quamobrè de sancto Rogerio Confessore ordinis Minorum Tuderti, festú celebratur, & officium persoluitur, ex speciali tamen indulto Gregorij Noni, vt latè referunt Tusignanus in historia Minoritica, & *Ferrarius in suo Cathalogo Sanctorum Italiæ die 5. Martij.*

30 Festum solemne Transfigurationis Domini nostri Iesu Christi in omnibus ecclesijs, tam Græcis, quàm Latinis, octauo Idus Augusti, quæ est sexta dies eiusdem mensis vniuersaliter colitur. Vt optimè tradunt Patres Græci, atque Latini inferius adducendi, & præsertim Cardinalis Baronius, & Petrus Galesinius in notis, seù annotationibus ad Martyrologium Romanum, non quia ipsa die Christus sit transfiguratus, sed quoniam illa die Apostoli, quibus Saluator vetuerat, nè de hoc misterio aliquid dicerent antequàm à mortuis resurrexisset, factum transfigurationis diuulgarunt.

31 De hoc altissimo misterio transfigurationis conuenienter à Christo Domino operato, vt discipulis suis gloriam suæ claritatis demonstrantem à sua Diuinitate (vt Damascenus dicit; relatus à *D. Thom. 3. p. q. 45. art. 2. in corp.*) & pariter à gloria animæ eiusdem Saluatoris ostenderet, dicente *Beda super Matth. cap. 9. Pia prouisione factum est, vt contemplatione super imminentis gaudij ad breue tempus delibata, fortiùs aduersa tollerarent.* & *S. Chrysostomus hom. 53. in Matth. Volens (inquit) monstrare quid est illa gloria in qua postea venturus est, eis in præsenti vita reuelauit sicut possibile erat eos discere, vt neq; in Domini morte iam doleant.* & *S. Hieron. ab eodem S. Thom. relatus in sua Catena Aurea Matth. 17. certè* (ait,) *transformatus est Dominus in eam gloriam, qua venturus est postea in regno suo*; subdens, *Transformatio splendorem addidit, faciem non subtraxit, & vestimenta mutata sunt, quæ in tantum fuere candida vt alius Euangelista dixerit qualem, fullo super terram non posset facere.* Deniq; *S. Leo serm. de Transfiguratione* inquit, *vt de cordibus discipulorum Crucis scandalum tolleretur, nec conturbaret eorum fidem voluntariæ passionis humilitas, quibus reuelata esset abscondita excellentia dignitatis. Ideò Christus transfiguratus est in montem excelsum seorsum*, non omnibus præsentibus Apostolis, sed coram Petro, Iacobo, & Ioanne, quos ideò assumpsit, vt ait *Chrysostomus, quia excellentiores cæteris erant.* Quod magis explicans *S. Thom. 3. p. q. 45. art. 3. ad 4.* inquit. *Nam Petrus excellens fuit in dilectione. & iterùm in potestate sibi commissa.*

missa. Ioannes verò in priuilegio amoris propter suam virginitatem; & iterum propter prærogatiuam Euangelicæ Doctrinæ. Iacobus verò propter prærogatiuam Martyrij. Vel secundum Damascenum in oratione de Transfiguratione, vt venerandum Trinitatis misterium subindicaret, vtq; in ore trium testium staret transfigurationis verbum.

32 Claritas sanè quam Christus in trāsfiguratione assumpsit, claritas gloriæ extit quantum ad essentiam, licet nō quantum ad modum essendi, vt optimè docet innixus Doctrinæ S. August. Dionisij, & & aliorum doctorum antiquorū *S. Tho. 3. p. q. 45. art. 2. in c. & in responsione ad arg. ac expositores ipsius ibidem, præsertim Card. Caiet. qui magis elucidans responsionem S. Doct. ad prim. arg. initrquam pura inquit; licet claritas illa (scilicet transfigurationis Christi) relata ad animā Christi fuerit non miraculosa, sed naturalis (vt obijciēdo dicitur, quia beata erat anima Christi) relata tñ ad corpus Christi miraculosa erat, quia corpus illud etiam tunc erat passibile. Quod enim corpus passibile fulgeat sicut sol miraculosum est. & post non nulla subdit. Concede ergò quod vtrumq; miraculosum fuit, scilicet & corpus Christi non fulgere, & sic fulgere in transfiguratione, sed primum spectat ad primum, & quasi vniuersale antiquum miraculum, in incarnatione factum, quo suspensa est redundantia gloriæ ab anima in corpus Christi, vt haberet corpus passibile pro nostra salute, moriendo. Secundum autē spectat ad speciale miraculū, quo tūc actualiter corpori passibili præstitū est vt fulgeret, & ratione huius in bona doctr. D. Tho. dicitur, quod fuit fulgor Christi miraculosus.*

33 Cupientibus verò scire causam conueniētiæ quare discipuli transfiguratione Christi testes, voce paterna territi fuerint, ita vt in faciem suam ceciderint præ timore, dicendum est cum eodem *D. Thom. vbi supra ar. 4. in respons. ad 4.* id factum fuisse vt ostenderetur quod excellentia illius gloriæ, quæ tunc demonstrabatur, excedit omnem sensum, & facultatem mortaliū; & hoc est quod *S. Hiero. dicit in Matt. 17. quod humana fragilitas conspectum maioris gloriæ ferre non sustinet. & Origenes: Non sustinentes, ait gloriam vocis, neq; virtutem ex ea supplicarunt Deo cadentes in faciem suam. Et Chrisostomus: Ceciderunt simul trementes, & adorantes.* Tandem *S. Thom. vbi supra addit. Ab hac autem fragilitate sanantur homines per Christum, eos in gloriā adducendo, quod significatur per hoc quod dicit eis, surgite nolite timere.*

34 De Moise verò, & Elia testibus altissimi misterij transfigurationis, breuiter, & in cōpendio referam, quæ dicuntur à *S. Thom. vbi sup. art. 3. ad tertium.* quod colligit ex S. Chrisostomo hom. 57. in Matth. Moises, & Elias, inquit, in medium adducuntur propter multas rationes: Prima est, quia turbæ dicebant Christum esse Eliam, vel Hieremiam, aut vnū ex propheris. Capita prophetarū secum duxit, vt saltim hinc appareat differentia seruorum, & Domini. Secunda est, quia Moises legem dedit; Elias pro gloria Domini emulator fuit, vnde per hoc quod simul cum Christo apparent, excluditur calumnia Iudeorum accusantium Christum tamquam transgressorem legis, & blasphemum, Dei sibi gloriam vsurpantem. Tertia ratio, vt ostendāt se habere potestatem mortis, & vitæ, & esse Iudicem mortuorum, & viuorū, per hoc quod Moisem iam mortuum, & Eliam adhuc viuentem secum ducit.

De modo apparitionis Moysis, & Eliæ.

35 Qua occasione satisfit desiderio percunctantiū An Moyses, & Elias ap-

paruerint in propria persona, & an in corpore proprio, vel alieno, dicẽdo Eliam apparuisse in proprio corpore, Moysem verò in propria anima, sed in corpore assumpto; Ad id verò quod obijciunt ex S. *Hieronymo sup. Matt.* 17. Moysem resurrexisse à mortuis, respondendum est cũ *D. Tho. art. 3. præcitata q. 45. 3. p. art. 3. ad 2.* quod verè apparuit eius anima in corpore assumpto. Ad illud *verò D. August. 3. lib. de mirabilibus scripturæ capit.* 10. dicentis Moysem resurrexisse in proprio corpore, Respondent expositores D. Thom. & alij, librum illum falsò adscribi D. Aug. 2. quod autor illius libri quicumq; sit, illud proponit non determinando, sed dubitando, qui modus proponendi aliquid per modum dubitationis, frequens fuit apud D. Aug. aliosq; antiquiores Patres.

36 Quod autem dicunt de festo transfigurationis, Friandus, Durandus, Belletus, & alij de ritibus Ecclesiæ, primo institutum fuisse à Calisto Papa Tertio circa annum salutis 1456. quibus arridet Platina in vita eiusdem Pontificis, occasione, vt asserunt, victoriæ quæ illo die à Catholicis parta est ad Belgradum, vel Taurinum oppidum, meritò reijcitur à Card. Baronio, Galesinio vbi supra, & alijs, longè enim ante tempora eiusdem Calisti celebrabatur festum transfigurationis in Ecclesia Græca, atq; Latina; quemadmodum demonstrant conciones non dico de misterio absolutè, sed de festo transfigurationis habitæ *à S. Cirillo Alexandrino, ab Andrea Episcopo Cretensi, à Basilio Selleuciæ Episcopo, & à B. Effren, ad extensum fideliter relata à Surio tom. 4. lib. 8. ad 6. Aug.* quod totum clarius apparet ex græco antiquo menologio. & quod amplius est, vt inquit Galesinius vbi supra, Syri qui Christianam fidem colunt, multis ante Calisti Pontificatum seculis, illius solemnitatem festo cultu venerantur. & vt scribit Cardinalis Baronius vbi supra. Vuandelbertus, qui (vt asserit *Tritemius, de viris illustribus* S. *Benedicti lib. 2. c. 36. & Figeb. c. 129.*) vixit circa Annum Domini 850. in suo Martyrologio, quod carmine scripsit, de prædicta solemnitate in particulari agit. Idem habetur in acta secundæ Nicenæ Sinodi, ac Rom. 4. Deniq; Ioannes Damascenus de prædicta solemnitate orationem egit, cuius exordium est. *Agendum, ò piè cætus, hodiernum hunc diem letis animis celebremus, &c.*

Quamobrem rectius asserendum est cum eisdem, Calistum Papam Tertium auxisse cultum prædictæ solemnitatis, edidisseq; officium ecclesiasticum quod decantatur communiter in ecclesia die transfigurationis, cum largitione Indulgentiarum, præcipiendo vt de illa ageretur in tota ecclesia Officium Diuinum, ab eodem editum vt fertur. *Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 6. nu. 13.* ex ijs tamen sequendo primam, vel secundam sententiam, duo illa in adductis propositionibus explicata colliguntur, videlicet, quod sola auctoritate Apostolica institui debent celebrationes solemnitatum, & festiuitatum in honorem etiã Dei, ac misteriorum nostræ salutis, vel alicuius alterius sancti, & pariter eadem auctoritate recitari debent Missa, & Officium in eorum memoriam, seù honorem, quæ duo principaliter sunt intenta in hac consideratione.

De Festo Visitationis B. V. Mariæ.

37 VRbanus sanè Papa VI. vt optimè animaduertunt inter alios Cardinalis Baronius, & Galesinius in notis seù annotationibus ad Martyrologium Romanum, *Sexto nonas Iulij, hoc est die*

2. Iu-

2. *Iulij* ex euang. Lucę primò, festum instituit in vniuersa ecclesia celebrandum cum recitatione Missæ, & Officij in honorem Visitationis Beatissimæ Virginis Mariæ ad Elisabet Matrem præcursoris domini, Mox. .§ vt B. Virgo iam Christum conceperat diuino Spiritus sancti afflatu, *non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuncio, nec quasi dubitans de exemplo*(*vt asseris S. Amb. supra Luc. c.* 1.) *sed quasi leta pro voto, religiosa pro Officio, festina pro gaudio, ad montana cum festinatione perrexit ; nescit enim tarda Molimina Spiritus sancti gratia*, vt Baptistam in vtero sanctificaret, illumq; vna cum matre Spiritu sancto repleret, quæ postea, vt *Beda Greg.* & alij docent, de præterito, atq; præsenti prophetauit. *Nicephorus autem* credit à Ioanne iam per Christum in vtero sanctificato editam fuisse prophetiam, per os tamen matris propalatam, dum *lib.* 1. *cap.* 8. inquit *Ioannes ore materno quasi mutuo sumpto, supra natura captum vaticinatur, Matrem Domini Virginem vocans simulq; inter mulieres Benedictam*. Cui airrdent alij Patres præsertim *Theophilactus in Lucam* asserens quod Ioannes per os matris prophetauit, & Elisabet os Ioan. Ministrauit. Se contulit, itaq; B. Virgo ad domum Zachariæ Sacerdotis in Ciuitatem Ebron in Montanis Iudeæ sitam, vt placet multis maximè *Card. Baronio in apparatu*, quæ Ciuitas ad Sacerdotes pertinebat, quemdamodum videre est *Iosue* 2. *c.* 1. vt, de admirando præcursoris conceptu olim sterili congratularetur, vtque Virgo Sacratissima tamquam iunior, matri Ioanni iam prouectæ ætatis, ministerium sedula impenderet. *Ita Origenes, & Beda ad primum cap. Lucæ, & Simon Metaphrastes*(à multis citatus) in oratione de Ioanne Baptista, quibus addit *S. Antoninus* 4. *par. sua sum. tit.* 15. *c.* 23. *quod B. V. cum Elisabet tribus mensibus stetit, vt in partu tunc futuro ei inseruiret*.

De Laudibus S. Io. Baptistæ.

SAncti Ioannis Baptistæ eximias laudes merito prædicarunt omnes SS. Patres Græci, atq; Latini, præsertim *S. Maximus in quibusdam homelijs de illo editis, in secunda* quarum inter quamplura enunciat : *sicut legitur in virtutibus inimitabilis extitit, cuiq; luca ipsa clarior veritas fuit*. & *Hom.* 3. *hic enim solus est prophetarum, qui Dominum nostrum Iesum Christum, quem alij in longa tempora futurum præsciserunt, proprijs oculis videre meruit, & annunciate præsentem*. post pauca subdens. Compendium cunctarum laudum ipsius S. Procursoris. *Hic est ille, qui indicio celestis sententia cunctis mortalibus antefertur, dicente Domino : Non surrexit maior Io. Baptista inter natos mulierum*. statimq; declarans quare dicatur Ioannes Baptista non absolutè maior cunctis mortalibus, sed inter natos mulierum tantum, inquit, *quam pulchrè dictum est inter natos mulierum non esse maiorem, quia ille omnimodis maior erat Ioanne, qui de Virgine nascebatur*. Hoc namq; festum Visitationis Immaculatæ, semper Virginis Genitricis Dei Mariæ *à Bonif. IX. confirmatum*, vel rectiùs publicatum atq; auctum extitit, occasione inquit Baronius vrgentis schismatis ad quod componendum eiusdem Dei Genitricis opem Dei Ecclesia propensius ex aucta celebritate studuit implorare. Ideòq; Anno Domini 389. schisma, vt nonnulli scribunt omnium grauissimum, ac longissimum fuit *Annorum circiter* 40. Quodq; festum longè antea Syriacis hominibus Christianæ Religionis cultoribus, horario præcum officio, festoq; die obseruatur, Mense Decembri vt notat Galesinius vbi supra

ex

ex Maffeo,& alijs. In honorem cuius solemnitatis interquam plures multa scripsit *Ioannes Pragensis contra Adalbertum* eiusdem solemnitatis temerarium impugnatorem. In quo tractatu præter nonnulla diuina quædam miracula,certas quoq; reuelationes pro comprobatione eiusdẽ solemnitatis. egregiè refert. & quam plura consideratione digna adducit laudabilis vir Frater Ludouicus *Granata ordinis Prædicatorum in suis concionibus de institutione prædictæ festi. Surius, & alij eodem die.*

38 Clemens Septimus visis priùs atquè diligenter examinatis miraculis vna cũ sanctitate vitæ B. Verdianæ ordinis Vallis Vmbrosæ, concessit vt Officio Ecclesiastico in dicto ordine honoraretur. Ferarius in suo Cathalogo sanctorum die prima Februarij.

Paulus Tertius concessit Seculi,quod est oppidum Siciliæ, Syracusanæ diecesis, celebrare festum cum officio in honorem S.Gulielmi Eremitæ,qui est omninò diuersus ab illo alio S. Gulielmo in Sicilia pariter claro, qui fuit Monachus, & Confessor in cenobio S.Mariæ de Partu apud Castrum Bonũ: & pariter quoquè ab illo alio quem S. Bernardus con-

39 uertit,vt patet ex diplomate ipsius Pontificis *dat. sub anno 1537. die 26. Febr.* examinata prius vita,& miraculis ipsius Sancti.ita *Ferarius vbi sup.in annotat.ad vitam eiusdem S. Gulielmi sub die 4. Aprilis.*

40 Pius IV. concessit recitationem officij in honorem B.Gonzalis ordinis Prædicatorum in Ecclesia Braccaren., & patet ex Tabulis eiusdem ecclesiæ, vt ex relatis à *Ferario in nouo Cathalogo sanctorum,qui in martyrologio Roman.non sunt. die 10.Ian.*

41 Pius V.per suum Breue *datum 3.Idus Aprilis 1567.* mandauit *die 7. Martij* celebrari festum per vniuersam ecclesiam cum officio in honorem S.Thom. de Aquino,quemadmodum præceperat *Bonif.VIII.festum.4.doct.Ecclesiæ.*

42 Greg. XIII. per suum Breue speciale æditum *4. id. Maij 1584.* præcepit à cunctis celebrari festum cum officio in honorem S. Annæ matris gloriosissimæ semper Virginis Mariæ cum clausula, etiam *Quod in Missalibus, & Breuiarijs reformatis prætermissa fuerit*,quod festum peruetustum fuit in Orientali, & Occidentali ecclesia, vt constat ex relatis à Card.*Baronio in notis ad Martyrol.Rom. die 26. Iulij.* vbi ad idem commemorat authores nonnullos; quibus addi potest Petrus Orlandus sac. instituti Carthusianorum, qui inter alios egregiè conscripsit vitam eiusdem S. Annæ. & & cap.7. circa finem, inter quamplura inquit. Ecclesia olim iam eius recoluit memoriam, quia ad nouum Testamentum idcirco pertinere visa est, quæ iam præsentem Christum Saluatorem agnouit. Idem Pontif. concessit celebrationem festi, atq; recitationem diuini officij in honorem B. Andreæ Corsini Episcopi Fesulani pro dioc. tantùm Fesulana. ex lib.|Vit.Sanctorum Episcoporum Ecclesiæ Fesulanæ,ex Ferrario vbi supra. *die 4.Ianuarij.*

Concessit,etiam idẽ Greg.festum,cũ recitatione Missæ; & Officij in honorem S. Guidonis ord. Min. vt refert *Ferar. in suo nouo Cathalogo Sanctorum, qui in Martyrol. Rom. non sunt, die 12. Iunij.*

43 Sacra Rituũ Congreg.præuio diligenti examine,iuxta consuetũ,ad instantiam Episcopi Forosempronij Ann. 1584. cõcessit celebrationem festiuitatis cum recitatione officij in eadem ecclesia tantum Forosempron. in honorem Sanctorum Martyrum Aquilini, Gemini, & aliorũ Sociorũ.*Ferar.vbi sup.die 4.Febr.*

44 Sixtus V. per suum Deploma sub datur

tur Rom.apud S.Marcū kal. Sept. 1585. præcepit intemeratæ matris Dei Mariæ festum præsentationis ab antiquissimis vsquè temporibus summa cum veneratione obseruatum, ab omnibus Ecclesijs sub duplici officio celebrari, die 21. Nouembris, quando B. V. Anno 3. suæ ætatis velut oliua fructifera, omnis virtutis habitaculum facta, in templo Dei Zachariæ Prophetæ præsentata fuit ex S. Ioan. Damasceno de fide orthodoxa lib.4.cap.15.&clariùs in encomio S.Germani Archiepiscopi Constantinopolit. quod refert inter alios Surius tom.6.de sancti die 21. Nouembris.

Idem Pont. per suum Breue speciale sub.dat. x. kal. Ian. 1585. concessit, ac mandauit celebrari ab omnibus Ecclesijs festum cum officio in honorem S. Nicolai de Tolentino, & sanctorum Ianuarij Sociorumquè eius, vt patet ex Bulla eiusdem Pont. dat. 6. Kal. 1585. & pariter de sancto Antonio de Padua ex Bulla eiusdem dat. Rom. apud S. Petr. 19. Kal. Febr. 1585. nec non de S. Petro Martyre ord. Prædicatorum, vt liquet ex Bulla eiusdē Pontificis Idibus Aprilis 1586. & idem quoquè antea ordinauerat de S.Francisco de Paula per Bullam specialem, cuius initium est in Cœli Trono. An. 1585.

45 Clemens quoquè VIII. idem de celebratione festiuitatis cum recitatione officij concessit de S. Romualdo Abbate, ac fundatore Camaldulensis ordinis, vti videre est in suo Breue cuius initium est, *Pia mater ecclesia*, sub datis die 9. Iulij 1595. Pont. sui An.4. Ad laudem cuius Sancti inter alia inquit; *cuius sancta fuit in Deo Religio, & pietas, vt in Cælis solumodo eius conuersatio esse videretur, ab hominum conspectu, & accessu remotissima*, & post pauca subdit. *Suo exemplo multos etiam clarissimos, Reges, & Principes ad humiles casas in heremo habitandas, & fulgorem Purpuræ cum vili tunica commutandum allexerit*; Plurimos à corporis, & animæ infirmitatibus, ac imminentibus vitæ periculis signo Crucis eripuit, collapsamquè in Italiam Eremiticam disciplinam restituerit, mirificè propagauerit. Officia quoquè sanctorum ordinis Eremitarum S.Aug. vt possint ex dicto ordine decantari concessit idem Clem. VIII. per Breue expeditum Rom. apud S.Petrum sub annulo Piscat. die 5. Martij 1595. cuius exordium est *Decet Roman. Pont.* Idem pariter concessit de B. Agnete Virgine de Monte Politiano Moniali ordinis S. Dominici, pro toto tamen ordine Prædicatorum tantum ex Breue eiusdem Pontif. super hoc expedito die 25. Feb. 1601.

Idem quoquè Pont. tribuit vt de B. Ioanne de Sancto Facundo ord. Eremit. S.Augustini fiat festum cum recitatione Missæ, & officij in toto præfato ordine & Breue est datum Tusculi sub Annulo Piscatoris die 18. Octob. 1593. Ideò error est, & fortè impressoris, quod legitur in Cathalogo nouo Sanctorum Ferrarij die 11. Maij dum asseritur prædictam concessionem traditam fuisse à Paulo V.

46 De sancto quoquè Hyacintho Cōfessore, natione Polono, professione sacri ordinis Prædicatorum, canonizato per Clementem Octauum, idem Pontifex mandauit in tota Ecclesia celebrari festum in honorem ipsius sancti Confessoris die 16. Augusti cum recitatione Missæ, & Officij, vt latè patet in Bulla Canonizationis eiusdem; Expedita Romę quintodecimo canlendas Maij pontificatus sui anno tertio 1594. per sequentia verba. Statuentes vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet die 16. Augusti festum ipsius (videlicet sancti Hyacinthi) & Officium sicut de vno sancto Confessore non Pontifice ad formam Romani Breuiarij præscriptam deuotè, & so-

& solemniter celebretur. Quod statutũ, vt optimè indicant verba ipsius, iam fideliter relata conpræhendit Clericos, & Regulares cuiuscunq; status, ordinis, & conditionis in tota vniuersali Ecclesia.

47 Paulus V. eandem concessionem elargitus est de sancto Carolo Borromeo S. R. E. Cardinali, obseruari ab omnibus Ecclesijs; & de sancto Casimiro Confessore, Regis Poloniæ filio, vt habetur ex Decreto per S. Sedem approbato, die 7. August. 1621. & pariter de sancto Norberto Fundatore Canonicorum Regularium Candidi ordinis Præmonstratensis concessit, immò mandarunt Paul. V. & Greg. XV. in tota Ecclesia recitari Missam, & Officium Diuinum in honorem ipsius, ac lectiones proprias cum oratione, & reponi in Breuiario Romano imprimendo. ex Bulla Greg. XV. sub dat. apud S. *Mariam Maiorem die 7. Sept.* 1621. & Fratribus ord. Prædicat. concesserat celebrationem festi cum Officio in honorem B. Ludouici Bertrandi, ex Decret. sac. Congr. Rituum approbato ab eodem Pont. die 25. Octob. 1610. & Fratribus B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, vt possint recitare officium B. Virginis de Mercede in festo apparitionis eiusdem, quæ sollemnizatur in dicto ordine Dominica prima proximiori mensi Aug. ex Breue eiusdem Pont. cuius initium est. *Decet Rom. Pont. dat. Apud S. Petrum* An. *Domini* 1601. 3. Kal. Maij.

In honorem B. Peregrini Forliuiensis, & B. Francisci Senensis ordinis Seruorũ, idem Paul. V. per suum Breue speciale, *sub dat. Rom. 8. mensis Maij*. 1604. concessit recitationem Missæ, & diuini Officij pro ordine tamen Seruorum tãtùm.

48 Gregor. XV. vt veneratio S. Ioachimi gloriosissimæ Dei Genitricis Mariæ parentis, in dies magis augeretur, præcepit in vniuersali ecclesia celebrari festũ, cum officio in honorem S. Ioachimi Confessoris, ex diplomate Pont. sub die 18. Martij 1623. & S. Brunonis Fundatoris ordinis Carthusiensis, ex Decret. Sacr. Congregat. approbato ab eodem Pont. sub die 6. Maij 1622. & de B. Alberto Magno ord. Præd. celebrationem festi cum officio concessit, pro ecclesia tantùm Cathedrali Ratisponensis, & pro Fratribus ord. Præd. Coloniæ, & Ratisbone commorantibus, ex viuę vocis oraculo facto Illustrissimo, & Reuerendissimò D. Carolo Cardinali Madrutio die 21. Septembris 1622.

Festum S. Ioseph Sponsi B. Virginis non est compertum, quo tempore, seu à quo Pontifice Romano fuerit institutum: est nihilominus peruetustum in ecclesia, vt sequentia demonstrant.

In Menologio Græco Genebrardi die 26. Decembris habetur. *Commemoratio Ioseph Sponsi Virginis.*

Et in Menologio Magno ordinario, & antiquo Græcorum die quo supra leguntur sequentia verba: *Celebritas S. Dominæ nostræ Dei Genitricis semperquè Virginis Mariæ, & Sancti, ac Iusti Ioseph eius sponsi.*

In Martyrologio Adonis die 19. Martij, *item eodem die s. Ioseph nutritoris Domini.*

In Martyrologio Francisci Maurolici impressi 1572. ponitur eodem die: *memoria s. Ioseph.*

In illo pariter Vsuardi 14. Kalendas Aprilis hoc est 19. Martij. *Natale B. Ioseph Sponsi B. Virginis Mariæ.*

In alio martyrologio antiquissimo absquè tamen nomine authoris idem habetur. die 19. Martij.

In Breuiario antiquo Toletano à s. Isidore edito. die 19. Martij habetur. s. *Ioseph Confessoris sex capparum, & nouem lectionum.*

Item

Item in Ambrosiano antiquo Breuiario habetur. die quo supra: *Officium S. Ioseph Confessoris*.

In Missali quoque Romano impresso 1534. *Eadem die festum S. Ioseph Confessoris, Duplex maius cum Missa*.

In alio quoque antiquissimo, cui desunt prima folia, & vltima, ideo deest annus impressionis, leguntur sequentia verba: *Eodem die S. Ioseph sponsi Beatæ Virginis Mariæ cum Missa*.

Supradicta volumina seruantur Romæ apud Religiosos PP. Congregationis Oratorij S. Philippi Nerij.

Petrus de Natalibus in suo catalogo Sanctorum lib. 3. c. 209. ad finem, de festo S. Ioseph, inquit: *In quodam tamen antiquissimo Calẽdario, in cuius exordio rubrica ponebatur: quod ex vetustis Eusebij Cæsariensis exẽplaribus sumptũ fuerat, scriptum reperi: Festũ Ioseph sponsi Dominæ nostræ 14. Kal. Aprilis.* subdẽs: *Cui ex antiquitate, & exẽplaris origine satis fidem adhibui*.

Quod festum meritò quidem, sub præcepto celebrari ab omnibus mãdauit idem Greg. XV. vt latius continetur in sequenti decreto S. Cong. Rituum.

Die Sabbati 8. Maij 1621.

CONgregatio Sacrorum Rituum, si Sanctis. D. N. placuerit, Censuit diem festum S. IOSEPHI Sponsi Beatissimæ Genitricis Dei MARIÆ deinceps perpetuis futuris temporibus sub obseruantia, & præcepto comprehendi, cunctosq. Christifideles vbiq. terrarum ab omni opere seruili eo die abstinere, ac cessare debere.

Facta per nos de prædictis relatione S. D. N. Sanctissimus sacræ Congregationis votum, ac sententiam comprobauit, atque ita omnino seruari mandauit.

Franc. M. Card. à Monte.

Locus ✠ sigilli.

Petrus Ciammarreconus Secr.

49 Paulus V. concesserat, vt de B. Aloysio Gonzaga Societatis Iesu celebretur Missa, & recitetur officium in omnibus ecclesijs Presbyterorum, Religiosorum, & Monialium, quæ sunt sub ditione Ducum, & Principum Gonzagorum, & pariter in Religione Societatis Iesu. Quod Priuilegium idem Gregorius XV. ampliauit, vt Missa possit etiam celebrari ab omnibus confluentibus ad ecclesias dictæ Societatis, per totum orbem die 21. Iunij.

50 Insuper cõcessit Vrbanus Papa VIII. Fratribus Ordinis Capuccinorũ vbique existentibus, nec nõ confluentibus Romæ ad eorum Ecclesiam S. Bonauenturæ, in qua honoratur corpus B. Felicis de Cantalicio, dicti Ordinis professi, vt ad præscriptum Missalis, & Breuiarij Romani recitari possit in honorem ipsius viri Dei, officium diuinum, sub quo etiam comprehenditur Missa, vt latiùs patet in Breui super hoc concesso *sub dat. Rom. apud S. Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, die 1. Octob. 1625.* per extensum relato superius cap. 2. nu. 43. pag. 104. & 105.

Idem quoque Vrbanus VIII. concessit per suũ Breue speciale de S. Raymundo Nonnat, pro Ordine tamen solum S. Mariæ de Mercede, Redempt. Capt. vt habetur in *Breui sub dat. Rom. apud S. Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, die 5. Nouemb. 1625.* tenoris immediatè sequentis.

VRBANVS PAPA VIII, Ad perpetuam rei memoriam.

SAluatoris, & Domini nostri Iesu Christi, qui seruos suos æternæ gloriæ præmio donat in cœlis, vices, quamquam immeriti, gerentes in terris, ex iniuncto Nobis desuper Pastoralis officij debito procurare tenemur, vt eorundem Seruorum Christi debita vene-

veneratio in dies magis promoueatur, laudeturque Dominus in Sanctis suis: Quamobrem fidelium quorumlibet, præsertim verò sub suaui Religionis iugo, Altissimo famulantium, votis, quæ peculiarē Sanctorum huiusmodi cultum respiciunt, libenter annuimus, prout conspicimus in Domino salubriter expedire. Sanè dilectus filius Didacus de sancto Raymundo, Procurator Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum nuncupatorum Beatæ Mariæ de Mercede, Redemptionis Captiuorum, Nobis nuper exponi fecit, quod fratres prædicti pro eo, quem erga sanctum Raymundum Nonnat, eiusdem Ordinis, dum vixit, professorem, ac S. R. E. Cardinalem gerunt deuotionis affectu, & ad augendam Christi fidelium erga illum deuotionem, Officium, & Missam de eodem sancto Raymundo, vt infra recitari, & celebrari posse summoperè desiderant; Nobis propterea idem Didacus, totius Ordinis huiusmodi nomine humiliter supplicari fecit, vt de opportuna ad hoc licentia prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur pijs Didaci, & Fratrum prędictorum votis in præmissis annuere, illosq. specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & eorum singulares personas à quibusuis excommunicationis, suspēsionis, & interdicti, alijsq. Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectū præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sacris Ritibus præpositorum consilio, vt de eodem sancto Raymundo die eius festo Officium, & Missa de communi Confessoris non Pontificis, iuxta rubricas Missalis, & Breuiarij Romani, ab omnibus prędicti Ordinis vtriusque sexus Regularibus personis tantùm recitari, & celebrari respectiuè, liberè, & licitè possit, & valeat, Apostolica auctoritate, tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus, & impartimur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisq. contrarijs quibuscunque. Volumus autem, quod pręsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 5. Nouembris, M.DC.XXV. Pontificatus Nostri Anno Tertio.

V. Theatin.

Et pariter idem Vrbanus concessit Officium in honorem sanctorum Martyrum Eustachij, & Sociorum, ex Decreto sacræ Congregationis Rituum, approbato per eundem Pontif. die 24. Nouemb. 1625. Tandem vt alios complures casus consimiles breuitatis causa omittam, illud tantùm referam de B. Maria Magdalena de Pazzis Florentina, Moniali Monasterij S. Mariæ Angelorum in Burgo S. Fridiani eiusdem Ciuitatis, expressum in Breui eiusdem S.D.N. Vrbani Papæ VIII. *sub dat. Rom. apud S. Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris die 8. Maij 1626.* cuius exordium est: *In sede Principis Apostolorum*, per quod concedit facultatem recitandi Diuinum Officium iuxta Rub. Missalis, & Breu. Rom. omnibus, & singulis eccl. Ciuitatis Florentiæ in die obitus eiusdem seruæ Dei Mariæ Magdalenæ.

Vrba-

Vrbanus Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam.

IN Sede Principis Apostolorum nullis licet nostris suffragantibus meritis à Domino constituti, pijs fidelium votis, quibus virtutum Dominus in seruis, & ancillis suis honorificatur, libenter annuimus, eaquè fauoribus prosequimur oppotunis, prout in Domino conspicimus expedire. Sanè pro parte dilecti filij nobilis adolescentis Ferdinandi Etruriæ sibi subiectæ Magni Ducis, ac dilectarum in Christo filiarum nobilium mulierum Mariæ Magdalenæ Archiducissæ Austriæ, & Christiernæ à Lotharingia, Etruriæ similiter sibi subiectæ magnarum Ducissarum Viduarum, necnon Priorissæ, ac Monialium monasterij Sanctæ Mariæ Angelorum nuncupati in Burgo Sancti Fridiani Ciuitatis Florentiñ: Nobis nuper expositum fuit, quòd bon. mem. Ancilla Dei Maria Magdalena de Pazzis Florentiñ Monialis dicti Monasterij, multis, & eximijs virtutum & gratiarum, ac miraculorum donis à Domino illustrata fuit. Quapropter Ferdinandus Magnus Dux, & Maria Magdalena Archiducissa, necnon Christierna Magnæ Ducissæ Viduæ, ac Priorissa, & Moniales prædictæ, Nobis humiliter supplicari fecerunt, vt donec Canonizationis honor dictæ Ancillæ Dei Mariæ Magdalenæ, ob eius excellentia merita diuina aspirante gratia ab Apostolica Sede decernatur, eadem Ancilla Dei Maria Magdalena Beata nuncupari atquè Officium, & Missam de ea, vt infra recitari, & celebrari possit. Quare nos re prius per Venerab Fratres nostros Sanctę Romanæ Eccles. Cardinales Sacris Ritibus præpositos, quibus eam examinandam mandauimus maturè discussa, de eorundem Cardinalium consilio huiusmodi supplicationibus inclinati. Vt ipsa Ancilla Dei Maria Magdalena in posterum Beata nuncupari, Officiumquè, & Missa de ea tanquàm de communi Virginis non Martyris iuxta Rubricas Missalis, & Breuiarij Romani, in omnibus, & singulis Ciuitatis Florentiñ Ecclesijs, & Romæ pro præsenti anno dumtaxat, in Ecclesia sancti Ioannis Baptistæ Nationis Florẽtinorum in qua Beatificationis huiusmodi solemnitas celebrabitur in eiusdem Ancillæ Dei Mariæ Magdalenæ obitus, seu alia subsequenti non impedita die à quibusuis Clericis, & Presbyteris, tàm sæcularibus, quàm regularibus recitari, & celebrari respectiuè possit, & valeat, Apostolica auctoritate tenore præsentium. perpetuò concedimus, & indulgemus. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisquè contrarijs quibuscunquè. Volumus autem, vt præsentium trãsumptis, etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem vbiquè prorsùs fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die viij. Maij. M. DC. XXVI. Pontificatus Nostri Anno Tertio.

V. Theatin.

Idẽ Sanctiss. Dominus Noster Vrban. Papa VIII. concessit Indulgentiam plenariam, & remissionem singulorum pec-

peccatorum, omnibus fidelibus vtriusquè sexus, verè pœnitentibus, & confessis, & sacra communione refectis, visitantibus Ecclesiam Sanctæ Mariæ Transpontinę in suburbio Vrbis, ordinis Carmelitarum, die 25. Maij 1627. occasione celebrationis festi in honorem eiusdem Beatæ Mariæ de Pazzis, vt latius habetur in Breue super hoc expedito die 12. Maij 1627.

Consimilem indulgentiam, seu indulgentias concesserant Clemens Papa VIII. in honorem Beati Gilij oppidi Vouzela Visen. Diocesis ordinis Prædicatorum; & Gregorius XV. vt copiosius habetur in eorum breuibus super hoc specialiter expeditis, quorum exemplaria authentica reseruantur Romæ in Archiuio Procuratoris Generalis eiusdem ordinis; quorum tenores libuit hic præfigere.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei.

VNiuersis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis, salutem, & Apostolicam benedictionem. Saluti gregis Dominici, curæ nostræ meritis licet imparibus diuina dispositione commissi, solicitis studijs intendentes; fideles singulos, quorum merita pro demeritis, penitus sunt imparia; ad pia & meritoria opera exercenda spiritualibus muneribus indulgentijs, peccatorum remissionibus libenter inuitamus, vt per eorundem operum exercitium suorum abolita macula delictorum, ad æterna beatitudinis gaudia facilius peruenire mereantur. Cum itaq; sicut accepimus in Ecclesia seu Capella Sancti Gilij oppidi de Vouzela Visen. Dioces. vna pia, & deuota vtriusq; sexus Christifidelium confraternitas, sub inuocatione, seu ad Altare eiusdem Sancti Gilij ad omnipotentis Dei laudem, & animarum salutem, proximiq; subuentionem, non tamen pro hominibus vnius specialis artis canonicè instituta, & erecta existat, cuius dilecti filij Confratres, quamplurima charitatis, & misericordiæ opera exercere consueuerunt. Vt igitur Confratres prædictæ Confraternitatis, pro tempore existentes in huiusmodi piorum operum exercitio confoueantur, ac magis ad ea inposterum exercenda, nec non alij Christifideles promptius ad Confraternitatem ipsam ingrediendam incitentur, prædictaque Ecclesia, seu Capella in veneratione debita habeatur, & ab eisdem Christifidelibus congruis frequentetur honoribus, illiq; eo libentius ad illam deuotionis causa confluant, quo ex hoc dono cælestis gratiæ conspexerint se vberius esse refectos. De omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus, & singulis vtriusq; sexus Christifidelibus verè pœnitentibus, & confessis, qui dictam Confraternitatem pro tempore in perpetuũ ingredientur, ac in ea recipientur, die primi illorum ingressus, & receptionis huiusmodi, si sanctissimum Eucharistię Sacramentum sumpserint, plenariam. Nec non tam ipsis, quam omnibus, & singulis alijs, nunc, & pro tempore existentibus eiusdẽ Confraternitatis vtriusque sexus Confratribus, pro tempore vbilibet decedentibus etiam verè pœnitentibus, & confessis, ac sacra communione refectis, in eorum mortis articulo pium nomen Iesu corde si orè nequiuerint inuocantibus, etiam plenariam, &c. Præterea tam ipsis Confratribus, quàm vniuersis alijs, & singulis dicti sexus Christi fidelibus similiter verè pœnitentibus, & Confessis, qui Ecclesiam, seu Capellam præfatam in die quo festiui-

tas

tas eiusdem sancti Gilij, qui in oppido prefato ortus existit celebrabitur, à primis vesperis vsq; ad occasum solis diei eiusdem festiuitatis, singulis annis deuotè visitauerint, & inibi pro exaltatione sanctæ matris Ecclesiæ; hæresum extirpatione, & hæreticorum reductione, ac infidelium conuersione, & inter Christianorum Principes conseruanda pace concordia, & vnione aliquas ad Deum preces effuderint, quacumq; festiuitate prædicta, id pro tempore fecerint, quoad dictos Confratres, perpetuò, pro his tantum qui eadem die festiuitatis prædictǘ sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, similiter plenariam, quo vero ad nó Confratres, & Ecclesiam, seu Capellam huiusmodi vt præfertur visitantes, ac eodem sanctissimo Sacramento etiam refectos, pro primo anno infrascripti Decenij tantum pariter plenariā omnium, & singulorum peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem auctoritate Apostolica tenore præsentium misericorditer in Domino concedimus, & elargimur. proreliquis vero nouem annis prædicti decennij, eisdem nó Confratribus septem annos, & totidem Quadragenas. Insuper eiusdem Confratribus qui pariter verè pęnitentes, & confessi, ac sumpto eodem sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, Ecclesiam seu Capellam prędictam in Visitationis *Assumptionis, Purificationis, & Annunciationis Beatæ Mariæ* festiuitatibus, seu in aliqua vel aliquibus illarum etiam deuotè visitauerint, ibidemquè vt præfertur orauerint, qualibet vice, alios septem annos, & totidem Quadragenas. Nec non ipsis Confratribus qui missis, & officijs in ecclesia seu Capella prædicta ex consuetudine, vel instituto, seu intuitu dictæ Confraternitatis, pro tempore more confraternitatum celebrandis, & recitandis, seu Congregationibus publicis, vel secretis eiusdem Confraternitatis vbiuis faciendis, pro quocumq; opere pio exercendo interfuerint, vel pauperes peregrinos hospitio exceperint, aut eleemosinis vel officijs adiuuerint, aut pacem cum inimicis proprijs vel alienis composuerint, seu componi fecerint, vel procurauerint, nec non etiam qui corpora in Christi charitate defunctorum tam Confratrum, quam aliorum ad sepulturam associauerint, aut infirmos consolati fuerint, vel quascumquè processiones ordinarias, & extraordinarias tam prædictæ Confraternitatis, quàm alias quascumq: de licētia ordinarij celebrandas, dictumq: sanctissimum Sacramentum, quando tam in processionibus, quàm dum ad aliquē infirmum, ac alias vbicumq; & quandocumq; pro tempore defertur committati fuerint, seu impediti, per aliū, seu alios, associari fecerint, aut Campanæ ad id signo dato genuflexi semel orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam dixerint, ac etiam quinquies orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam pro animabus confratrum dictæ Confraternitatis in Christi charitate vt præfertur defunctorum recitauerint, Aut Demùm aliquem ad viam salutis reduxerint, ac ignorantes Dei Præcepta, & quæ ad salutem sunt docuerint, aut quodcumq; aliud pietatis vel charitatis opus exercuerint, quoties præmissa, vel aliquod præmissorum egerint, sexaginta dies de iniunctis eis, aut alia & quomodolibet penitentijs debitis, auctoritate; & tenore prædictis relaxamus. Præsentibus quoad non Confratres, vt præfertur visitantes ad Decimum proximum tantum, quoad confratres verò prædictos, perpetuis futuris temporibus duraturis. Volumus autem quod Confratribus, & alijs Christifide-

libus prædictis ratione præmissorum, vel alias, aliqua alia Indulgentia, in perpetuum, vel ad certum tempus nondum elapsum duratura per nos concessa *fuerit præsentes litteræ nullius sint roboris, vel momenti. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo secundo. Nonas Augusti, Pontificatus nostri Anno primo, &c.*

Gregorius Papa XV.

VNiuersis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem. Ad augendam fidelium Religionem, & animarum salutem, cælestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti; omnibus vtriusquè sexus Christifidelibus verè pœnitentibus, & confessis, ac sacra Communione refectis, qui ecclesiam domus Fratrum ordinis Prædicatorum loci de Sanctarem Vlyxponen. Diocæsis, & in ea sitam Capellam Sancti Ægydij die festo eiusdē sancti Ægydij à primis Vesperis, vsquè ad occasum solis festi huiusmodi, singulis annis deuotè visitauerint, & ibi pro Christianorū Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus. Præsentibus ad septenium tantum valituris. Volumus autem, vt si alias Christifidelibus dictam Ecclesiam visitandam aliam aliquam Indulgentiam perpetuò, vel ad tempus nondum elapsum duraturam concessimus, præsentes nullæ sint. Datis Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die vij. Iunij. M. DC. XXI. Pontificatus nostri Anno primo.

Ex quibus apertè nimis colligitur confirmatio eorum, quæ superius in hoc Elucidario cap. 2. copiosè traduntur puncto 58. numero 59. §. primo, & sequentibus circa vsum, & consuetudinem peruetustam concedendi per sanctam Sedem Apostolicam Indulgentias etiam plenarias in honorem quoq; iustorum, qui tantum beatificati fuere per Ecclesiam, licet non dum canonizati.

Deniquè idem Sanctissimus Dominus Noster Vrbanus Papa Octauus concessit seruatis seruandis facultatem celebrandi Missam, & recitandi Officium Diuinū pro vigintitribus Martyribus ex ordine Minorum Sancti Francisci de obseruantia, secundum formam contentam in Breue super hoc expedito sub Annulo Piscatoris infrascripti tenoris. Qua occasione liceat monere lectorem qualiter die 2. Octobris Sacra Congregatio Rituum referente Illustrissimo, ac Reuerendiss. D. D. Cardinali Madruzzio, concessit litteras remissionales pro processu compulsoriali fabricando auctoritate Apostolica circa veritatem Martirij Venerab. Patris Caroli Spinolæ Iesuitæ, & quorumdam sociorum ipsius, inter quos extant sex Fratres professi Sacri Ordinis Prædicatorum, qui vna cum præfato viro die 10. Septembris 1622. in Iapponia eodem loco, tempore, & pro eadem causa fidei cremati fuere,

Vrba-

Vrbanus Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam.

SAluatoris, & Domini Nostri Iesu Christi, qui Milites suos inclytos, quorum mors pretiosa est in conspectu eius, immortalitatis corona donat in Cælis, vices quamquam immeriti gerentes in terris, pia Christi fidelium præsertim Catholicorum Regum vota, per quæ eorundem Sanctorum militum veneratio promouetur, & laudatur Dominus in Sanctis suis, ad exauditionis gratiam libenter admittimus, fauoribusquè, & gratijs prosequimur oportunis. Cum itaque sicut dilectus filius Petrus Baptista Procurator Fratrum Ordinis Minorum Sancti Francisci de Obseruantia, Discalciatorum nuncupatorum, Prouinciæ sancti Gregorij Philippinarum, & Japponiæ nobis nuper exponi fecit, venerabiles fratres nostri S. R. E. Cardinales sacris Ritibus præpositi, in causa Canonizationis vigintitrium Martyrum, videlicet Petri Baptistæ, & Sociorum eius ex dicto Ordine, quorum nempè sex professi, cæteri verò laici familiares, & coadiutores eorumdem sex professorum erant, quiquè omnes Pro CHRSTI nomine in oppido Ciuitate nuncupato Nangasaqui extra muros in Regno Japponiæ Cruci affixi, & transuerberati fuerunt, in Sacro Rotæ Auditorio, & deinde de mandato nostro ab eisdem Cardinalibus, referente dilecto filio nostro Tiberio Tituli S. Priscæ Presbytero Cardinale Muto nuncupato, discussa censuerint constare de martyrio, & miraculis, Ideòque ad actualem illorum Canonizationē quandocumque deueniri posse; Superiores verò dicti Ordinis pro eo, quem erga eosdem Martyres gerunt, deuotionis affectu, officium, & missam de illis donec ad solemnem eorum Canonizationem, pro qua non solùm dictus Petrus eorumdem Fratrum nomine, verùm etiam carissimus in Christo filius noster Philippus Rex Catholicus, ac carissima in Christo filia nostra Isabella Regina Catholica Hispaniarum, necnon vniuersa Ciuitas Manileñ, & Chineñ, seu Machanen., alijque nobis per eorum literas ad Nos transmissas humiliter supplicarunt, deueniatur, vt infra recitari posse plurimum desiderent. Nos pijs eorundem Superiorum votis huiusmodi quantum cum Domino possumus annuere, illosquè specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, eorùmque singulares personas à quibusuis excommunicationis, suspen., & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutas fore censentes, Supplicationibus dicti Petri eorumdem Superiorum nomine nobis humiliter porrectis inclinati: De eorumdem Cardinalium consilio: Vt de eisdem Martyribus, tàm ab omnibus dicti ordinis sancti Francisci Religiosis vbique existentibus, quàm etiam alijs Ecclesiasticis, & secularibus personis Manilen. Diœcesis dumtaxat, vbi præcipui dictorum Martyrū pro Christi fide laborantes valde profecerunt, officium, & Missa de Communi plurimorum Martyrum die eorum Natalis, videlicet, die quinta Februarij, recitari, & celebrari respectiuè, liberè, & licitè posit, & valeat, Apostolica auctoritate ten. præsentium licētiam, & facultatem concedimus, & impartimur. Non obstan. Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisquè contrarijs quibuscunquè. Volumus autem, quòd præsentium transumptis, etiam impressis manu Notarij

publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 14. Septembr. M.DC.XXVII. Pōtificatus Nostri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

Loco Annuli Piscatoris.

Ex his omnibus sufficientèr, & euidentèr demonstratur, necessitas facultatis Apostolicæ pro colendo, tamèn ritu publico festo alicuius sancti, vel Beati cū recitatione Missæ, & Officij. Ex quibus etiā colligitur sequens corollarium.

Tertia Propositio, non licet alicui ecclesiæ, vel religioni colere publico ritu festum in honorem alicuius sancti cum recitatione officij, nisi prius obtenta licentia à S. Sede Apostolica. Optimo itaque iure valdè miratur *Ferrarius in suo Cathalogo sanctorum Italiæ, in annotatione ad vitam sanctorum, Armonis, & Vermundi Fratrum,* quod moniales S. Benedicti in Papo Medæ Mediolanensis status, colant festum cum recitatione officij eorundem sanctorum Confessorum, eiusdem monasterij fundatorum, nulla facta mentione de licentia super hoc obtenta à S. Sede Apostolica. In eod. quoq; Cathalogo sanct. Præd. *Ferrarius in annotatione ad vitam S. Victoris Confessoris, sub die 6. Martij,* noua officia ecclesiæ Placentinę approbata fuisse affirmat per sanctam Sedem Apostolicam. Quod comuniter afferunt alij multi de officijs, quæ in in diuersis ecclesijs recitantur.

De memorijs Sanctorum in Officio Diuino cantandis.

51 *QVarta Propositio. Idem proportionalitèr dicendum est de commemoratione, seu memoria, quæ per antiphonam, & orationem fieri solet in persolutione publica Diuini officij, in honorem alicuius, siuè aliquorum sanctorum, siuè Beatorum in ecclesiis, vel Oratorijs Secularium, vel Regularium.*

Sixtus Papa Quartus Seraphici ordinis S. Francisci habita prius notitia virtutum, ac miraculorum B. Matthei de Mantua ord. Prædicatorum (cuius corpus, & caput separatum à corpore in Theca argentea Vigleuani magnam habet venerationem) concessit vt in die dedicationis ecclesia S. Petri martyris eiusdem ordinis, ac Ciuit. Vigleuanens. fieret memoria in Vesperis, & Mattutinis de eodem Beato. ex litteris authenticis Beatissimi Generalis dicti ord. *Fratris Pauli Casetta datis die 8. Feb. 1482. ex monumentis dicti Conuentus, & Ciuitatis.*

Leo Decimus per Breue speciale dilectis filijs Alexandro Gablonetæ Arcidiacono, & Alexandro Spagnolo Canonico eiusdem ecclesiæ Mantuanæ direxit, cuius exordium est. *Ex relatione, &c. sub dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 8. Ianuarij 1515.* concedit donec fuerit Canonizata B. Osanna de Andreasijs Mantuana Monialis ordinis de Penitentia s. Dominici, vt de illa in primis, & secundis Vesperis in Mattutinis, & alijs Diuinis officijs, die sui obitus, in Ciuit. & districtu Mantuan. fiat commemoratio.

Quemadmodum de B. IACOBO Piceno ord. Minorum S. Francisci, cuius corpus incorruptum, atquè omninò integrum seruatur in Ecclesia S. Mariæ noux

uæ Ciuit. Neapolitanæ concessit Leo X. vt in propria ecclesia fieret memoria per antiphonam, & orationem in honorem eiusdem Beati. Ex Cronica minorum, parte 3. lib. 6. ex Ferrario in Cathalogo Sanctorum Italiæ ad vitam ipsius Beati die 28. Nouembr.

Pariter quoquè Cæsenæ, Parmæ, & apud Montem Musellam, facultate Apostolica, agitur memoria in officio Diuino s.Vincentij Episcopi Sarzinæ in Emilia, non quotidie quidem, sed die tantùm sui transitus ad Cœlum, Ferrar. vbi supra in annot. ad vitam eiusdem sancti, die 28. Augusti.

Memoria quoquè sanctorum Lamberti, & Berlerij Monacorum, auctoritate Apostolica decantatur quotannis Dominica Cantate, post Pascha in monasterio ordinis S. Benedicti iuxta montes Nantoniæ. *Autor ligni vitæ ordinis S.Benedicti lib. 3. die 30. Maij. Molanus in Indiculo sanctorum Belgij eodem die.*

Romæ in ecclesia S. Mariæ de Anima die 31. Maij fit memoria Canonizationis S. Benonis Episcopi, & Confessoris.

Pius enim Papa V. per suum Breue speciale *sub dat. Romæ, apud S.Petrum sub Annulo Piscatoris 1565. prid. Idus Martij*, cuius exordium est: *Unigeniti Dei Filij*, in honorem B. Margaritæ serenissimæ familiæ de SABAVDIA, olim Marchionissæ Montis Ferrati, concessit Abbatissæ, & monialibut monasterij S. Marię Magdalenę Ciuit. Albę ord. S. Dominici (quod adhuc viuens construxerat, atque ditauerat) vt in die festiuitatis prędictæ Beatæ Margharitæ, quæ celebratur die 23. Nouembris, commemorationem dumtaxat ipsius B. Viduæ facere teneantur. Et extat antiphona cum oratione, quæ antiquitùs decantatur die qua supra sequentis tenoris.

Antiphona.

Dilexit Margharita Dominum Iesum Christum, pro quo spretis Mundi delitijs, & honoribus, aduersa quoque maxima cum patientia sustinuit.

℣. Ora pro nobis B. Margharita.

℟. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Oratio.

Deus, qui nos in tantis periculis constitutos pro humana scis fragilitate non posse subsistere: concede propitius, vt intercedente B. Margharita Vidua protectionis tua gratiam consequamur. Per Dominum nostrum, &c.

Idē S.D.N. Papa Pius V. instantèr requisitus, & plenè informatus de sāctitate, & miraculis B.Colūbæ de Reate ord. S.Dominici (in honorem cuius extat in Ciuitate Perusiæ extructa Ecclesia vna cum monasterio monialium, sub inuocatione sui nominis,) vt concederet recitationem officij Diuini in honorem eiusdem Beatæ, tribuit facultatem vt de ea fieret tantùm memoria cum antiphona, & oratione. Hanc concessionem viuæ vocis oraculo fecit idem Pontif. Fr. Vincentio Herculano, tunc temporis Imolensi, & postea Perusino Episcopo, de mense Feb. 1566. *ex monumentis monasterij B. Columbæ, & ex scriptoribus vita ipsius Beatæ.*

Et vt alios multos consimiles casus omittamm, illud tantum referam, quod iussu Clem. VIII. apposuit *Card. Baronius in Martyrolog. Rom. die 7. Octob. ad laudem, & honorem B. Virginis* sub inuocatione Rosarij, per sequentia verba. *eodem die, commemoratio S. Mariæ de Victoria, quam Pius V. Pont. Max. ob insignem victoriam à Christianis Bello na-*

ua-

uali eiusdem Dei Genitricis auxilio hac ipsa die de Turcis reportatam, quotannis fieri instituit; & Greg. XIII. prima huius mensis Dominica die, annuam solemnitatem Rosarij eiusdem B. Virginis celebrandam decreuit. ex Martirol. Rom. vbi sup.

Et vt habetur in notis ad idem Martyrolog. sub eodem die *Card. Baronij*, pro ordine Prædicatorum concessit Gregor. XIII. immò, & pro omnibus Ecclesijs vbi eiusdem Rosarij Altare aliquod fuerit, *missam, & officium posse persolui, in honorem Deiparæ Virginis, sub inuocatione solemnitatis sanctissimi Rosarij.*

Clemens VIII. mandauit fieri memoriam in Vesperis, & Matutinis in festo S. Petri Martyris die 29. *Aprilis* de sancta Catherina Virgine Senensi ord. s. *Dominici*, & pariter de sancto Nathonæ Episcopo Pistoriensi ord. Vallis Vmbrosæ. Concessit idem Clem. Anno 1605. vt monachi dicti ord. in Ciuit. Pistoriensi existentes, possint recitare Diuinum officium, & alibi (in dicto tamen ordine) fieri posse memoriam de eodem sancto Nathone die 22. *Maij*, vel die 21. *Iunij*, qui dies depositionis esse videtur, altèr verò translationis. ex vita ipsius sancti, ex monumentis, ecclesiæ Pistoriensis, *ex vita Generalium Vallis Vmbrosæ lib. 2. & ex Ferrario, in annotat. ad vitã eiusdem sancti die 22. Maij.*

Quibus addi necesse est, quod continetur in sequenti petitione, ac responsione sacr. Congregationis Rituum: An in Ecclesia Visen. recitari posit officiũ de comuni, pro sanctis, quorum festiuitates ab immemorabili tempore celebrari consueuerint, quamuis non sint Canonizati, prout est *S.* Elisabeth Regina, s. Theotonius, & alij similes. eadem sacr. Rituum Congr. affirmatiuè respondit, *dummodo adsit immemorabilis consuetudo. & ita censuit, declarauit, & respondit die 11. Iunij 1605.*

52 Demùm non erit inutile hic sub breuitate tamèn adducere resolutionem illius difficultatis valdè desideratam à viris pietate, ac deuotione ornatis, Quare scilicet in nonnullis Ecclesijs distinctis, diuersisq; diebus, atq; mensibus colatur festum vnius eiusdemq; sancti, siuè sub nomine eiusdem sancti. Idem enim, sed multiplici ratione euenire solet: Primò quidèm, quia in vna ecclesia celebratur festum natalis, seù mortis illius sancti: in alia verò festum translationis, seù depositionis, vel eleuationis corporis, & reliquiarum eiusdem: & aliquando colitur festum Canonizationis eiusdem sancti. Secundo, Id euenit, quia in rei veritate diuersi sancti reperiuntur quo ad personas, quamuis eodem nomine nuncupentur, ideò non agitur festum eiusdem sancti, nisi quò ad nomen, cum eorum personæ sint diuersæ: at quia distinctè, diuersisq; temporibus vitam hanc mortalem cum æterna commutarunt. Tertio, Quia etsi agatur idem festum in honorem eiusdem sancti secundum nomen, & personam, propter aliquas tamèn rationabiles causas, ex cõcessione Apostolica datum est, vt festum quod regulariter erat celebrandum tali die determinato, præueniatur, siuè differatur ad alium diem, & mensem; vt latiùs tradunt *Cardinalis Baronius, & Galesinius in eorum notis, seù annotationibus ad Martyrolog. Romanum, & Petrus de Natalibus, ac Ferrarius in suo Cathalogo Sanctorum.* Idem quoq; sepæ animaduertũt innumeri scriptores, qui gesta, seù vitam sanctorum conscripsere.

Con-

Consid. ad Cap. Secundum.

De Sepulchro Christi Domini Saluatoris Nostri.

53 Circa illa verba, quæ copiosè adducuntur, *cap. 2. huius Elucidarij, num. 41. Punct. 32. & seqq. præsertim verò Punct. 34.* de sepulchro videlicet Christi Domini Saluatoris nostri obseruandum est, quod nedùm ex iam relatis testimonijs sanctorum Patrum, verùm etiàm ex verbis Euangelistarum maximè *Matth. cap. 27. & Io. cap. 19.* habetur quod Ioseph ab Arimathia nobilis decurio in sepulchrum, in terra, seù lapide effossum, quod sibi parauerat extrà muros Hyerusalem in proprio horto, volens, & libens corpus Saluatoris nostri in triduo suæ mortis transtulit. Hocquè sepulchrum extitit fabricatum more Hebreorum, quod est dicere subtus terram, seù aliquo modo in visceribus terræ, ideò Io. Euangelista vbi supra post descriptam Passionem, & mortem Saluatoris, sermonem faciens de sepulchro Christi, & modo sepulturæ ipsius *Acceperunt* (inquit) *ergò*, scilicet Ioseph, & Nicodemus, *corpus Iesu, & ligauerunt eum linteis cum aromatibus sicùt mos est Iudæis sepelire.* innuens sepulchrum Christi, & modum, quo tumulatum fuit eius sacratissimum corpus, extitisse secundùm morem antiquum Iudeorum: vbì, ex consequenti saltèm, asseritur ab Euangelistis, quod sepulchrum Christi fuerit in loco subterraneo. Hinc est quod Cornelius Iansenius Episcopus Gandauensis *in Com. in Concord. euang. par. 4. cap. 145.* ad illa verba *Luc. cap. 24. & ingressæ non inuenerunt corpus Domini Iesu. §. erant enim.* inter quam plura ibidem narrata de sepulchro Christi, ex testimonio Brocardi Monachi refert. *Describit autèm Brocardus Monachus speluncham Dominici sepulchri, vt à se est visa in hunc modum. Ecclesia sepulchri Dominici rotunda est, habetq; in medio aperturam rotundam, sub qua sepulchrum Dominicum subdiò consistit, nullo tectum imbricamento. Spelunca sepulchrum Domini continens habet in longum aliquot pedes, &c.*

Hoc nomen spelunca, Antrum, quod verbum Græcum est) vel locum subterraneum, seù Mõtis cauitatem significat, vt omnes communitèr tradunt, præsertìm *Virg. 6. Aeneid. dum inquit, spelunca alta fuit, vastoq; immanis hiatu. & Cic. 2. de finibus, At iam decimum Annum in spelunca iacet. & Martialis lib. 13. Gaudet in effossis habitare cuniculis antris: & Virg. 4. Georg. Pumicibusq; cauis exesæ arboris antri.* Et ad magis explicandum, quod Christi sepulchrum extiterit in terra excauatum, ipse Iansenius vbi supra paucis interiectis subdit. *Nota quod ante, speluncam Dominici sepulchri, est alia cripta eiusdem Magnitudinis, & figuræ, solo pariete intermedio à priori segregata, & ad hanc primò descenditur, deindè per hostium intermedij parietis venitur in speluncam Dominici sepulchri.*

Et Beda libello de locis sanctis Hyerusalem cap. 2. Sepulchrum Christi frequẽtèr apellat criptam in petra excisam, vbi etiam adducit latitudinem sepulchri esse septem pedum. *& Landulphus de vita Christi par. 2. cap. 66.* Speluncam rotundam de subiacente rupe excisam apellat. & Cardinalis Barònius idem omninò asserit *tom. 1. Ann. ad Annum Christi 34. §. sed elucidationem rerum.* Vbi adomonet morem fuisse Iudeorum in speluncis habere sepulcra excauata, quod probat exemplo antiquorum Patrum præsertìm Abrahæ, & Sarræ.

Ex quibus omnibus, ritè, & rectè colligitur, quod sepulchrum Christi ante

te se habebat Criptam, & speluncam, quæ loca subterranea sũt, etsi ingressum habeant super terram. Id omne dilucidè quidem, ac expressè habetur ex verbis Christi *apud Matth. cap. 26.* vbi loquens de sepulchro corporis sui in triduo mortis inquit, *sicut Ionas fuit in ventre Cæti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* quæ verba Rab. S. Chrysostomus, & s. Augustinus inter alios sanctos Patres, quos refert s. Thomas in sua Catena aurea ad prædictum caput *Matth. 16.* interprætantur de sepulchro Christi dicentes *Tribus diebus, & noctibus fuit ille* (scilicet Ionas) *in ventre Cæti, & iste* (videlicet Christus) *in sepulchro.* addentes. *Ille Eiectus est in aridam iste resurrexit in gloriam.* Igitur Christi sepulchrum ex verbis expresfis Euangelistarum, præsertim Matth. vbì supra, excauatum fuit in visceribus terræ. De quo Christi sepulchro omnes s. Patres elogium illud *Isaia 11. erit sepulchrum eius gloriosum* concorditèr cecinerunt.

Alphonsus quoquè Tostatus *in lib. 4. Reg. c. 13.* inter, quam plura ab eo disertè relata de effossione sepulchrorum, in quibus sepeliebantur cadauera Hebreorum de sepulchro Elisei verba faciens, ac de illis, qui habitabant terram Canaam dicit. *Effodiuntur sepulchra magna, qui sunt ad modum domorum subterranearum, ita vt homines possint intrare illùc.* & post pauca subdit. *Sic patet de sepulchro Domini nostri, nam illud fuit ad modum domus magnæ, &c.* Vbi palàm equiparat sepulchrum Christi sepulchro Elisei, & Cananeorum quò ad situm, seù positionem loci, & quò ad magnitudinem, quodquè probat multis testimonijs veteris, ac noui testamenti. Idem repetit quò ad sobstantiam *tom. 3. in Matth. cap. 8. quæst. 98.*

54 De eodem sepulchro inter alios scribit *Cardinalis Caietanus ad 3. partē D. Thom. art. 2. in respon. ad vltimum. Excisio sepulchri in petra immobile sepulchrum reddens ad perpetuitatem testimonij de morte Christi apud terrigenas spectat.* subdens. *Nec solùm testari illud vidimus mortem Christi, sed virtutem, qua ipsum, sepulchrum inter hostes fidei gloriosum seruatur, fuit enim & est tot sæculis in manibus infidelium.* Et ante illum scripserat *Origenes Hom. 35. in Matth.* Non fortuitò scriptum est, quod Ioseph inuoluit corpus Christi Sindone munda, & posuit in monumento nouo, & quòd aduoluit Lapidem magnum, quia omnia, quæ sunt circa corpus Iesu munda sunt, & noua, & valdè magna. illi quidèm, præsertìm qui funeri Saluatoris gloriosè inseruierunt Ioseph ab Arimathia, alter verò Nicodemus appellantur, de quibus cõmemorationem faciunt Euangelistæ dicentes, quòd acceperunt corpus Iesu, ipsumquè Lintheis ligarunt. occasione quorum verborum Beda relatus à S. Thom. in sua Cat. Aur. ad prædicta verba Ioannis, c. 19. postquam præmisit lintheamina generalitèr dici, quæ Lino texuntur, ait. *Hinc Ecclesia consuetudo descendit, vt Corpus Domini non in Sericis, aùt auro textis consecretur, sed in sindone munda.* & S. Hierony. *in Matt. cap. 27.* inquit. *ex hoc possumus intelligere, quod Corpus Domini non auro, nec gemmis, non serico, sed Lintheamine puro, obuoluendum sit.*

55 In alieno quoquè sepulchro depositum est Christi Corpus, ad significandam summam illius paupertatem, vt inter alios scribit *Landulphus de Vita Christi p. 2. c. 66.*, quod monumentum erat viri iusti scilicet Ioseph, nam vt inquit Hylarius ab eodem Landulpho vbi supra relatus, id factum est, ad ostendendum quod Christus non requiescit nisi in

in Corde iuſtorum, & quod deinceps peccatorum conſortia vitabat, qui amplius pro ipſis moriturus non erat. Noſquè monumentum in petra exciſum erat, ne vt ait S. Hieronymus vbi ſupra, ſi ex multis lapidibus fuiſſet edificatum, ſuffoſſis tumuli fundamentis furtò ablatus diceretur: In ſimplici tumulo, quia vt inquit *Auguſtinus de cura pro mortuis habenda* Pompa funeris, agmina Exequiarum, ſumptuoſa diligentia ſepulturæ, monumentorum opulenta conſtructio, viuorum ſunt qualiacunq; ſolatia non adiutoria.

56 Sepulchrũ quoq; Chriſti nouum erat, in quo teſte Ioanne Euangeliſta nondũ quiſquam poſitus fuerat, quod equidem diſpenſatione diuina factum eſt, dicente S. Tho. in Io. c. 19. ex auctoritate præſertim S. Aug. tract. 120. in Ioannem, primò, ne alterius, qui cum eo iaceret, eſtimaretur, quod reſurrectio facta eſſet, ne ſcilicet (ait Chryſoſtomus in Matth.) aliis non Chriſtum ſurrexiſſe ſuſpicio ferret. Secundo, ſicut etiam in Mariæ Virginis vtero nemo ante Chriſtum, nemo poſt illum conceptus eſt, ita in hoc monumento, nemo ante illum, nemo poſt illum ſepultus eſt, ne alius (vt ait S. Ambroſius, & Chryſoſtomus Hom. 48. in Ioannem, qui cum eo iaceret ſurrexiſſe à perfidis diceretur. & vt aſſerit Theophylatus; nouum fuit ſepulchrum Saluatoris noſtri, vt myſteriò detur intelligi, quod per Chriſti ſepulturam, omnes renouamur, morte, & corruptione deſtructa.

Sciẽdum eſt tamen, quemadmodum docet inter alios Cardinalis Baronius tom. 1. Anno ad Annum Chriſti 34. modo difficile eſſe aſſequi ſtatum, ſiuè modũ, vel ſitũ ſpeluncæ, in qua eſt ſepulchrum Domini, maximè propter ſtructuram murorum, aliaquè magnificè ſuper addita ornamenta, quamobrem ex teſtimonio multorum, præſertim Cyrilli Hyeroſolimitani. Cathech. 24. concludit.

Hodie prima illa ſpeluncæ forma eſt pœnitus mutata, ideò rectè infert ex recentioribus ſcriptis, non ſine magna difficultate haberi poteſt veritas antiqui ſtatus ſepulchri Saluatoris noſtri; qui verò maiora deſiderat circa ſitum antiquum, & modernum omnium locorum ſanctorum Hyeruſalem, voluat, & conſideret quæ piè, & fidelitèr traduntur à Bernardino Amico ordinis Minorum S. Franciſci de obſeruantia in ſuo tractatu lingua vulgari ædito; *Delle piante, & immagini de' sacri edificij di Terra santa, diſſegnate in Gieruſalemme, secondo la regola della proſpettiua, & vera miſura della loro grandezza*, vbi præſertim cap. 22. multa adducit de Eccleſia ſanctiſſimi Sepulchri.

De virtutibus eorum qui ſepelierunt Corpus Chriſti.

57 AD conſolationem verò, & exultationem fidelium, cogor eximias virtutes horũ, qui corpus Chriſti ſepelierunt aperire, occaſione mihi oblata ex verbis Euangelicis, præſertim Luc. c. 23. de Ioſepho dicentis, quod erat Decurio, vir bonus, & iuſtus, quiquè non conſenſerat contra Chriſtum actibus Iudęorũ; & Io. 19. appellantis ipſum Ioſeph diſcipulum Ieſu, licet occultum, propter metum Iudęorum; quod etiàm aſſerit Matthie. 27. & Marc. c. 15. addens, quod & ipſe erat expectans Regnum Dei. Patria huius ſcilicet Ciuitas *Arimathea* (vt placet *Beda in Marcum, & Abulenſi 1. Reg. c. 1. Ramathia*) Samuelis Patria dicitur, quæ ab Hieroſolimis 20. milliaribus diſtat. fuit quoq; nobilis Decurio, magnæquè eſtimationis apud Iudeos, quod nomen Decurio nequaquam ſignifi-

cat,

cat,vt aliqui credunt,officium illud militare, quò quis insignitus, decem tantū præest militibus, sed veriùs significat magnum Senatorem, & prudentem Consiliarium, vt asserit inter alios *D. Hieron. in Matth. c. 27.* dum inquit; *In Marco Ioseph iste ... appellatur idest consiliarius*, quam interpretationem frequentèr adducunt expositores *D. Thom. ad 3.par. quæst. 51. art. 2. præsertim Bartholomeus Medina*, ideò vir iste nobilis, & sapiens audactèr,vt inquit marcus,*introiuit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu*. Quam audaciam Theophilactus relatus à *D. Tho. in sua Cat. Aur. super Marcum cap. 15. ausum laudabilem* appellat: & *Metaphrastes die 15. Augusti*; Audaciam hanc verè apud omnes commendabilem, hortatu Deiparæ Virginis animo concepisse narrat.

58 Adfuit quoquè funeri Saluatoris innumera multitudo Angelorū, ac etiàm Beatissima Virgo, S. Ioannes, & alij (vt piè creditur) qui Christum diligebant, dicente *S. Augustino tract. 120. in Ioannem. Tunc illius exequias Angelorum millia millium decantabant, qui omnes ad sepulchrum Domini sui conuenerant*. subdens. *Illi cantabant laudes, sed Maria gemitus, & suspiria cordis emittebat*. De Beatissima enim Virgine,ex testimonio grauissimorum Doctorum scribit,*Landulphus de Vita Christi vbi supra par. 2. cap. 66. Sepulto Domino mater eius omni corde amplexabatur sepulchrum, & quā poterat voce filium suum benedicebat, & desuper illud exosculans,amaro nimis singultu Dominum deplorabat*,subdens. *Tunc asserit Ioannes lugens, & ipse lugentem leuauit*.

De conceptione Sacratissimi Corporis Saluatoris nostri.

INtuens ex prædictis piorum desiderium esse,vt aliqua,stylo tamèn breui,referantur de modo conceptionis purissimi corporis Saluatoris nostri, quæ prolixè licet grata facundia proponuntur à scolasticis *3. sent. ab aliquib. dist. 4. & ab alijs dist. 5. vel 3.* ad modum propositionum redacta breuitèr referam, necessaria non omittendo, ordinem illum mirabilem obseruando, quem obseruat S.Thom. vbi supra *præsertim 3. p. quæst. 32. &* 33. quarum prima est.

59 Conceptio equidèm corporis Christi filij Dei viuentis, in qua B. Virgo nihil actiuè operata est, sed solam materiam ministrauit, quamuis ante conceptionē aliquid actiuè operata sit, præparando materiam,vt esset apta conceptui,in,primo instanti suæ conceptionis quo materia adunata peruenit ad locum generationis, fuit perfectè formatum corpus Christi, & assumptum, intellige à verbo; *S. Thom. vbi supra, ac expositores illius. S. Bonauentura 3. sent. dist. 4. q. 3. articul. 1. Scot. ibid. q. 1. Durand. ibidem, quæst. 2. Bac. ibi. quæst. 1. Palud. 3. sen. dist. 3. quæst. 3. Rcard. ibi. distinct. 5. quæst. 1. & 2.* S. *Gregor. libro 18. moral. c. 35. ad exordium, Angelo nunciante, & Spiritu sancto adueniente* (inquit) *mox verbū in vtero, mox intra vterum, verbum caro*. Quod aduerbium mox, non significat solum tempus breue, vt Iob 11. *Mox aperientur oculi eius*. Quod postea factum est post dimidiam ferè horam, sed mutationem instantaneam, seù instans temporis, vt *Tobiæ tertio, Asmodus occiderat eos mox, vt ingressi fuissent ad eam*, & ad illud S. *Augustini 4. de Trinit. c. 5. & lib. 83. quæst. 9.8. dicentis, spatio 46. dierum fuisse corpus Christi*,respondet *Mag. sent. in 4. dist. 3.* exponendo auctoritatem D. Augustini, non de forma-

formatione in se corporis Christi, sed in sua manifestatione, quod totum clarius explicans *S.Thom. 3.p.q. 33. art. 1. in respon.ad 1.* inquit, verba D. Augustini referri debere, non ad solam formationem corporis Christi, sed ad formationem simul cum determinato augmento, vsquè ad tempus partus; ideò concludit, *vnde secundum rationem illius numeri, dicit, perfici tempus nouem mensium, quo Christus fuit in vtero Virginis, cum tamen in instanti extiterit formatio corporis Christi, primò ex infinitate virtutis actiuæ, secundò ex parte personæ filij*, vt optimè inter alios explicat Caiet. ad præd. art.

Secunda. Quod corpus Christi in primo instanti suæ cõceptionis animatum anima rationali, à verbo Dei fuit assumptum. *D. Thom. vbi supra art. 2. & 3. Damascen. lib. 3. c. 2. Caro simul*, inquit, *simul Dei verbi caro, simul caro animata, anima rationali, & intellectuali. & S. August. lib. de fide ad Petrum c. 18. firmissimè tene, & nullatenus dubites carnem Christi non fuisse conceptam in vtero Virginis, priusquã susciperetur à verbo.* quod explicans *S.Tho. ar. 3. in respon. ad 1.* dicit, *Nam simul dum caro illa concipitur, concepta est, & animatur.*

60 Tertia. Quam conceptionem Theologi meritò appellant simpliciter, & absolutè miraculosam, & supernaturalem, quamuis dici possit secundum aliquid naturalis; *ideò Dionis. in epistola ad Caium Monachũ. super hominem operabatur Christus*, inquit ille, *ea quæ sunt hominis, & hoc monstrat Virgo super naturaliter cõcipiens*; quod magis explicans *S.Thom. vbi supra q. 33. ar. 4. in resp. ad 1. Christus*, (ait ille) *dicitur naturalis filius hominis, in quãtum habet naturam humanã veram, per quam est Filius hominis; licet eam miraculosè habuerit, sicut cæcus illuminatus videt naturalitèr per potẽtiam visiuam, quam miraculosè accepit.*

Quarta. Per illationem necessariam consequentẽ ad prædictas alias propositiones, vt animaduertit *S. Thomas vbi supra q. 34. ar. 1. in c. in primo instanti igitur suæ conceptionis Christus habuit plenitudinem gratiæ sanctificantis animam, & corpus eius sanctificatione perfectissima, ita vt actu fuerit comprehensor, videndo Deũ per essentiam clariùs cæteris creaturis. Quæ sanctificatio nequaquam intelligi debet ad modum quo nos peccatores sanctificamur, quia peccatum numquam habuit. Sed factus est sanctus ex non sancto secundum hominem, non quidem priuatiuè, vt scilicet aliquando fuerit homo, & non fuerit sanctus, sed negatiuè, quia scilicet quando non fuit homo non habuit sanctitatem humanam, & ideò simul factus fuit homo, & sanctus homo.* Hinc est quòd dictum est B. Virg. *Luc. 1. quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. & Ioannis X. quem pater sanctificauit, & misit in mundum. Ideò S.Greg. XVIII. moraliũ c. 34.* dicit. *Ad distinctionem nostræ sanctitatis, Iesus sanctus nasciturus asseritur, nos quippè si sancti efficimur non tamèn nascimur, quia ipsa naturæ corruptibilis conditione constringimur, ille autèm solus veracitèr sanctus natus est, qui ex coniunctione carnalis copulæ conceptus non est.*

De tempore Resurrectionis Christi Domini.

61 QVinta Propositio. Christus itaquè Deus, & homo, circa diluculum illucescente iam die secundum virtutẽ diuinitatis vnitæ, ita corpus reassumpsit animam quam deposuerat, vt anima quoq; corpus reassumpserit quod dimiserat. *Ità D. Aug. lib. 4. de Trinitate c. 5. S. Thom. 3. p. q. 53. ar. 2. in corp. & clariùs in responsione ad 3.* ac expositores D. Tho. ibidem. *& art. 4.* quo ad secundam partem conclusionis, ideò 2. Corinth. c. vlt.

formatione in se corporis Christi, sed in sua manifestatione, quod totum clarius explicans *S.Thom. 3.p.q. 33. art. 1. in respon.ad* 1.inquit, verba D. Augustini referri debere, non ad solam formationem corporis Christi, sed ad formationem simul cum determinato augmento, vsquè ad tempus partus; ideò concludit, *vnde secundum rationem illius numeri, dicit, perfici tempus nouem mensium, quo Christus fuit in vtero Virginis, cum tamen in instanti extiterit formatio corporis Christi, primò ex infinitate virtutis actiuæ, secundò ex parte personæ filij*, vt optimè inter alios explicat Caiet. ad præd. art.

Secunda. Quod corpus Christi in primo instanti suæ cõceptionis animatum anima rationali, à verbo Dei fuit assumptum. *D. Thom. vbi supra art. 2. & 3. Damascen. lib. 3. c. 2. Caro simul*, inquit, *simul Dei verbi caro, simul caro animata, anima rationali, & intellectuali. & S. August. lib. de fide ad Petrum c. 18. firmissimè tene, & nullatenus dubites carnem Christi non fuisse conceptam in vtero Virginis, priusquã susciperetur à verbo.* quod explicans *S.Tho. ar. 3. in respon. ad 1. dicit, Nam simùl dum caro illa concipitur, concepta est, & animatur.*

60 Tertia. Quam conceptionem Theologi meritò appellant simpliciter, & absolutè miraculosam, & supernaturalem, quamuis dici possit secundum aliquid naturalis; *ideò Dionis. in epistola ad Caium Monachũ. super hominem operabatur Christus*, inquit ille, *ea quæ sunt hominis, & hoc monstrat Virgo super naturaliter cõcipiens*; quod magis explicans S.*Thom. vbi supra q. 33. ar. 4. in resp. ad 1. Christus*, (ait ille) *dicitur naturalis filius hominis, in quãtum habet naturam humanã veram, per quam est Filius hominis; licet eam miraculosè habuerit, sicut cæcus illuminatus videt naturalitèr per potẽtiam visiuam, quam miraculosè accepit.*

Quarta. Per illationem necessariam, consequentẽ ad prædictas alias propositiones, vt animaduertit *S. Thomas vbi supra q. 34. ar. 1. in c. in primo instanti igitur suæ conceptionis* Christus *habuit plenitudinem gratiæ sanctificantis animam, & corpus eius sanctificatione perfectissima, ita vt actu fuerit comprehensor, videndo Deũ per essentiam clariùs cæteris creaturis. Quæ sanctificatio nequaquam intelligi debet ad modum quo nos peccatores sanctificamur, quia peccatum numquam habuit. Sed factus est sanctus ex non sancto secundum hominem, non quidem priuatiuè, vt scilicet aliquando fuerit homo, & non fuerit sanctus, sed negatiuè, quia scilicet quando non fuit homo non habuit sanctitatem humanam, & ideò simul factus fuit homo, & sanctus homo.* Hinc est quòd dictum est B. Virg. *Luc. 1. quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. & Ioannis X. quem pater sanctificauit, & misit in mundum. Ideò S.Greg. XVIII. moraliũ c.* 34.dicit. *Ad distinctionem nostræ sanctitatis, Iesus sanctus nasciturus asseritur, nos quippè si sancti efficimur non tamèn nascimur, quia ipsa naturæ corruptibilis conditione constringimur, ille autèm solus veracitèr sanctus natus est, qui ex coniunctione carnalis copulæ conceptus non est.*

De tempore Resurrectionis Christi Domini.

61 QVinta Propositio. Christus itaquè Deus, & homo, circa diluculum illucescente iam die secundum virtutẽ diuinitatis vnitæ, ita corpus reassumpsit animam quam deposuerat, vt anima quoq; corpus reassumpserit quod dimiserat. *Ità D. Aug. lib. 4. de Trinitate c. 5. S. Thom. 3. p. q. 53. ar. 2. in corp. & clariùs in responsione ad* 3. ac expositores D. Tho. ibidem. *& art. 4.* quo ad secundam partem conclusionis, ideò 2.Corinth. c. vlt. in-

inquit Apostolus, *quod etsi Christus crucifixus est ex infirmitate nostra, viuit tamen virtute Dei.* Ita vt in proprietate sermonis, Christus propria virtute resurrexerit, vt ipsemet inquit Ioannis X. *Nemo tollit animā meam à me, sed ego pono eam, & iterum sumo eam.* Sed nihil aliud est resurgere vt docet præsertim *D. Thom. art.* 4. quam iterato animam sumere, per quod ritè, ac rectè concluditur, igitur Christus propria virtute resurrexit. quod magis dilucidans *in respons. ad tertiū.* subdit per modū necessariæ illationis, ex iam adductis & probatis in præd. ar. 4. & præcedentibus. *& ideò secundū virtutem Diuinam corpus, & anima mutuò se resumpserunt, non autem secundum virtutem naturæ creatæ.* hinc est quod Dauid in persona Christi *psal.* 138. dicit, *Resurrexi, & adhuc tecum sum.* quibus verbis vtitur ecclesia Catholica in introitu Missæ diei gloriosæ resurrectionis.

62 Sexta Propositio. Corpus Saluatoris post resurrectionem verum integrumq; extitit, & eiusdem naturæ, cuius erat ante passionem, & mortem, quamuis gloriosum, dicente *S. Tho.* 3. *p. q.* 54. *artic.* 2. ad calcem corp. *Corpus in resurrectione resumpsit* (scilicet Christus) *ad vitam immortalem, quod in conceptione assumpserat ad vitam mortalem.* & S. Greg. relatus à D. Tho. vbi supra, *corpus Christi* (inquit) *post resurrectionem immutatum non fuit, secundum illud Rom.* 6. *Christus resurgens ex mortuis iam non moritur.* Quod intelligi debet, corpus Christi post resurrectionem non fuisse immutatum, quo ad naturam. Quidquid enim ad naturam corporis humani pertinet, totum fuit in corpore Christi resurgentis, licet alterius gloriæ, hocq; gloriosum Christi corpus *non ex natura corporis, sed potius ex virtute diuinatis vnita, ad discipulos* (licet verum esset) *clausis ianuis introiuit.* ita docet D. Thom. vbi sup. ar. 1. in respons. ad 1. arg. quod probat auctoritate præsertim S. Aug. serm. 3. dom. in oct. Paschæ, & in tract. 101. Io. interquam plura dicentis, *Moli corporis, vbi diuinitas erat, ostia clausa non obstiterunt; ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo nascente Virginitas matris inuiolata permansit.* Subdens si comprehendis modū (videlicet quo per Ostia clausa intrare potuerit corpus Christi gloriosum post resurrectionem) non est miraculum, vbi enim deficit ratio ibi est fidei edificatio. Idem docuit etiam *S. Greg. in hom.* 28. *in euang.* relatus ab eodem S. Doctore Aquinate vbi supra.

Quamuis enim anima Christi à principio suæ conceptionis fuerit gloriosa per fruitionem diuinitatis perfectam; & secundum naturalem habitudinem, quæ reperitur inter animam, & corpus, ex gloria animæ redundet regulariter gloria ad corpus, hæc naturalis habitudo in Christo subiacebat voluntati diuinitatis ipsius; ideò dispensatione diuina factum est, vt ab anima gloria non redundaret in corpus, vt mysterium nostræ redemptionis sua passione Christus impleret, vtq; Christi caro, quæ conueniunt naturæ passibili pateretur; iuxta illud *Damasc. lib.* 3. *c.* 15. *relatum à D. Tho.* 3. *p. q.* 14. *art.* 1. *in respons. ad* 2. *arg.* asserentis *quod beneplacito Diuinæ voluntatis, permittebatur carni pati, operariq; propria.*

Hoc idem latè docuit D. Thom. vbi supra immediatè, ac etiam *q.* 54. *art.* 3. *in corp.* vbi addit. *Ideò peracto misterio passionis, & mortis Christi, statim anima in corpus, in resurrectione resumptum, suam gloriam deriuauit, & ita factum est illud corpus gloriosum.* Quod totum fuit de fide determinatum in *Concil. Vienen. sub Clem. V. ac Flor. sub Eug. IV. In Ephesino primo Can.* 12. & 13. *In Tolet. primo in assertione fidei Catholicæ, contra Priscilianistas, & fuit approbatum à Papa Leone.*

Qua-

Quare Christus post Resurrectionem seruauerit cicatrices sui gloriosi Corporis.

63 SEptima Propositio. Voluit Christus in corpore suo glorioso, cicatrices vulnerum remanere, imò ipsamet vulnera patentia quidem, vt demonstrant aliqui expositores D.Thō. 3.*parte, quaest.* 54. *articulo* 4.*praesertim Medina, & Abulens.* Paradox. 5. *capit.* 25. 26. quod probant potissimè ex verbis Domini Io. 20. quibus dixit Thomae. *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Ex his sanè colligitur vulnera Christi Saluatoris nostri post resurrectionem fuisse aperta, atq; patentia.

Cupientes verò scire multiplicem causam conuenientiae reseruationis vulnerum in corpore Christi, percurrant, quae copiosè tradit S. Thom. *vbi supra, quaest.* 14. *in corp. articulo* 4. ex auctoritate *Beda super Luc. cap.* 47. *& cap. vltimo, & ex S. August. lib.* 22. *de Ciuit. Dei cap.* 20. *& lib.* 2. *de Symbolo cap.* 8. *& ex S. Gregor.* 14. *mor. cap.* 24. Quae praecipuè ad duas reduci possunt, ad gloriam videlicet ipsius Christi, vt in perpetuum gloriae suae circumferat triumphum. Non enim deformitas in eis, sed dignitas semper erit; & quamuis in corpore, non corporis deformitas, sed virtutis pulchritudo fulgebit.

Secundo. Vt in indicio, vulnera inimicis demonstraturus, eorum iustam punitionem, cunctis aperiat.

Quamuis D. Thom. vbi supra alias duas causas assignet, & in *responsione ad tertium argumentum* praecitati art. concludat. Christum voluisse in suo corpore cicatrices vulnerum remanere, & apparere, non solum ad certificandum Discipulorum fidem, sed etiam propter alias rationes. Vt puta Patri pro nobis supplicans: genus mortis, quod pro homine pertulit semper ostendat. Vtque sua morte redemptis indicia suae misericordiae pariter insinuet.

Consideratio ad Sect: Primam, nu. 17. cap. 6. huius Elucidarij.

De dono linguarum Apostolis concesso.

64. AD illa verba incidentèr relata, & ex *D.Tho.collecta* 2.2. *quaest.* 176. *articulo* 1. *in respons. ad secundum, quibus dicitur, quod Apostoli post Spiritus sancti adimpletionem, loquentes eorum lingua natiua, intelligebantur ab astantibus, & si essent diuersarum nationum, atquè linguarum*, occurrit ponderandum, quòd S. Thom. vbi supra, quemadmodùm videre est ab omnibus attentè legentibus litteram responsionis ad praecitatum secundum argumentum, nullo pacto reijcit hanc opinionem, seù sententiam, imò illam tamquam probabilem, relinquit, quamuis aliam tamquam magis probabilem enunciet, qua dicitur quòd Apostoli dùm diuersis nationibus mysteria fidei Christianae explicabant, loquebantur, non vnica tantùm, sed diuersis linguis, ad hoc motus praesertim ex auct. *D. Pau. prima Corint.* 14. *cap. dicentis: Gratias ago Deo, quòd omnium vestrum lingua loquòr.*

Vtramquè sententiam proponit tamquàm probabilem. *Hugo Cardinalis, Beda, & Glossa, Gagnerius, ad illud actorum* 2. *ceperunt loqui &c. S. Thom. vbi suprà, & S. Io. Chrisost. ad cap.* 2. *Acto. Hom.* 35. *in prim. Cor. cap.* 15. *& Homil. quòd Christus sit Deus.*

Quarè non rectè discurrunt asserentes simplicitèr, & absolutè D. Thom. re-

reijcere primam opinionem, seù sententiam hanc priorem, esse contra mentem D. Thom. quamuis secundam amplexetur tamquàm magis conuenientem, quod euidentèr ostendo ex verbis ipsis eiusd. sanctiss. Præceptoris, quæ sunt: *Ad secundũ dicendum, quòd quamuis vtrumq; fieri potuisset, scilicet quòd per vnã linguã loquẽtes ab omnibus intelligerẽtur, quod omnibus linguis loquerentur tamen cõuenientiùs fuit, quòd ipsi* (S. Apostoli) *omnibus linguis loquerentur.* Et reddens rationem, seù causã huius conueniẽtiæ, subdit: *Quia hoc pertinebat ad perfectionẽ sciẽtiæ ipsorũ.*

Priorem quoquè sententiam, seù opinionem, de qua supra inter alios docuit *Dyon. Carthus. ad illa verba Act. Apost. cap. 2. Quoniam audiebat vnusquisquè lingua sua illos loquentes.* dùm inquit, *ex quo elicitur quod singuli vnã cuiuslibet Apostolorum loquelam intellexerunt, quod fuit magnum, & inauditum miraculum, omnes illos in stuporem conuertens.*

Secundam verò sentẽtiam, tamquàm magis conuenientem, quod scilicet Apostoli post susceptam Spiritus sancti gratiam in die Pentecostes loquuti sint linguis varijs, docet inter alios expositores D. Thom. Cardinalis Caietanus ad art. præcitatum, & copiosius *in Act. Apost. cap. 2. ad eadem verba superius relata: quoniam audiebat, &c.* Vbi proponit, ac etiàm resoluit illam quæstionem, quam antiquam appellat, An Apostoli loquerentut vna lingua, quæ intelligeretur ab vno quoque aliarum linguarum, an potiùs vnusquisq; illorum loqueretur propria, cuiusquè lingua, nunc hac, nunc verò illa, dum inquit, *vterquè enim textus clarè affirmat, hanc secundam partem dicendo quòd loquebantur alijs linguis, & quod vnusquisquè aliarum linguarum audiebat illos loquentes propria cuiusquè lingua.* Deinde statim subdit: *Clarè quidem significatur miraculum in diuersitate loquutionis, non in diuersitate auditionis.* Quòd etiàm magis explicat per sequentia verba; *Nàm quòd conuenientes extranei audirent, & agnoscerent loquentes Apostolos vnius cuiusquè propriam linguã nullum fuit miraculum, sed quòd Apostoli loquerentur propriam vniuscuiusquè conuenientium linguam, hoc fuit nouum Spiritus sancti miraculum.*

Quod totũ more suo fidelissimus interpres D. Tho. Gaie. colligit ex traditis ab eodem Sanctissimo Doct. vbi supra, cùm ibidem inter cætera citans Glossam *Bedæ ad prædicta verba Act. 2.* inquit; *maiori miraculo factum est, quòd ipsi* (videlicet Apostoli) *omnium linguarum generibus loquerentur.* Hoc namquè est valdè conformè verbis *D. Greg. Hom. 30. in Euang.* dicentis: quòd *Spiritus sãctus super Discipulos in igneis linguis apparuit, & eis omnium linguarum scientiã dedit.* Quibus verbis vtitur S. Tho. eadẽ quæst. citata *art. 1. ibi in argu. sed contra.*

Eandem secundam sententiam, de qua supra, tamquàm magis conuenientem, & probabilem proponit, atquè defendit Gagneius in Act. Apostolorum ad illa verba *cap. 2. & cæperunt loqui varijs linguis* per sequentia verba. *Græcè pro varijs est ἑτέραις idest alijs linguis, vt alludat ad id quod Christus promisit Marci capitulo vltimo linguis loquentur nouis, quamquàm non vna tantum lingua, vt plerique putant locuti sint, sed diuersis, quòd hinc conijcitur, quia cùm ex diuersis linguis, ac nationibus tunc Hyerosolimis conuenissent plerique, audiebat vnusquisquè, siquem Apostolorum conuenisset, lingua sua illos loquentes. Nequè enim putarim facilè quòd tantùm vna lingua loquuti sint, qua exaudita sit omnibus: quod tamen factum puto prædicante Petro, quem putandum est, vna tantùm Hebræa lingua concionem illis habuisse, quam quidem linguam omnes isti diuersarum nationum,* qui

qui postea recitantur, intellexerunt: quippe qui iudei essent.

Ex quibus tria colliguntur. Primú est quòd Apostoli die sancto Pentecostes inter alias gratias, hanc vnam consequuti sunt, continentem donum diuersarum linguarú. Secundú, quòd non semper necessariò hoc dono vsi sunt. Tertium, quòd prima sententia non sit improbabilis, cum enim vno idiomate loquentes possint à diuersis nationibus optimè intelligi, quemadmodùm asseritur de sancto Petro Apostolorum Vertice in præcitatis verbis; eò magis quòd præfatus auctor ad illa verba: *Stupebant autèm omnes* dicit. *Verisimile est enim omnes linguas in confusione Babel distinctas ipsis Apostolis in vnam, quæ ante confusionem erat, linguam coactas, qua ipsi loquentes vnusquisq; pro captu suo intelligebat, etsi omnia noscerent genera linguarum.*

65 Quibus verbis insinuantur duo; primum quòd Apostoli, quàmuis acceperint modo explicato donum variarum linguarum, non tamèn eo semper vsi sunt, modo dicto. Secundum, quòd sit miraculum magnum, vt quis seruorum Dei sua natiua lingua loquens, audiatur, atquè intelligatur à multis diuersarum nationum, & linguarum, quòd miraculum accidit Deo volente, & efficiente in prædicatione nonnullorum famulorum Dei, præsertim in illa S. Vincentij ordin. Prædicatorum *qui* (vt dicitur in Martyrologio Romano Baronij, nonis Aprilis, seu quinta die) *potens opere, & sermone, multa millia infidelium conuertit ad Christum*; Et in illo Petri Galesinij *infinitam hominum multitudinem, ab impietate ad Christiana fidei cultum perduxit.*

66 Idem euenisse compertum est in prædicatione Beati Ludouici Beltrandi ordinis Præd. ac sancti Francisci Xauerij Ven. Societatis Iesu, vt latè dicam.

Quòd Beatus Ludouicus Beltrandus Ordinis Prædicatorum, natione Valentinus, fuerit à Deo decoratus dono linguarum, nàm prædicando Indis verbum Dei, sola lingua hyspanica loquendo, ab omnibus etiam diuersarum nationum, ac linguarum optimè intelligebatur.

Præter alios alibì recensitos, de hoc facto testimonium illustre perhibet *Thomas Bozzius* ex Congregatione Oratorij Sancti Philippi Nerij *de signis Ecclesiæ tomo primo, libro sexto sign. 19, capit. 12. post princ.*, Vbì valdè commendat prædictum Beatum Ludouicum, ex dono prophetiæ, & *libro 7. signo. 25. capitulo primo, column. 2. in principio*, inquit, *Aloysius* Bertrandus *ex ordine Sancti Dominici defunctus est vita, Anno 1581, cuius acta omnia Valentiæ publicis testimonijs sunt examinata, & scriptis publicis consignata, multis in locis præfuit Dominicanorum Familia, et è Superiori loco Euangelium Christi explicauit in Hyspanijs. Deindè in Indias Occidentales traijciens, innumeris gentibus, Catholicam doctrinam verum Dei cultum tradidit, & cùm loqueretur Hyspanicè, mirabiliter hoc accidebat, vt Indi, qui Hyspanicè nesciebant, & varijs vtebantur linguis, vim tamèn verborum ipsius intelligerent. Inter eos mortuam puellam reuocauit ad vitam, venenum bibit abundè, sine vllo nocumento, ad confirmandam publicè hoc miraculo suā doctrinam, plurimos ægrotos curauit, ac sanitatem restituit, omnium virtutum genere floruit, & ex Indijs reuersus Valentiam decessit. Hæc ille.*

Iodocus quoquè Coccius de signis Eccles. lib. 8. articulo 13. antè finem, hæc de Beato Ludouico scribit. Aloysius Bertrandus ordinis Prædicatorum, cum apud Indos concionaretur Hyspanicè, etiam ab his, qui Hyspanicè nesciebant, intellectus est mor-

mortuam puellam reuocauit ad vitam, venenum bibit absquè nocumento, & quæ futura erant, verissimè prædixit: eadem quò ad substantiam tradiderunt Iacobus Gualterus Societatis Iesu in tabula Cronographica status Ecclesiæ fol. 738. *Alphonsus Villegas tertia parte sui Floris sanctorum, Chrysophorus Morenus in vita Venerabilis Patris Fratris Nicolai Factor.*, *& Franciscus Gonzaga Episcopus Mantuanus* ordinis Minorum de Obseruantia, qui cum opinione Sanctitatis paucis ab hinc annis obijt, eadem scripsit de Beato Ludouico in Historia Seraphica, vbi loquitur *de Conuentu Sanctissimi nominis Iesu Valentino. Gonzalez Ponse de Leon. libr. Confrater. Sanctissimi nominis Iesu, & Chrystophorus Siluestranus in historia* Petri Cernouichij, vt alios omittam quamplures scriptores sacri instituti Prædicatorum eadem latius referentes, præsertim *Vincentium Iustinianum in vita eiusdem* Beati, *Franciscum Diago, Baltasarem. Ioan. Rocca, Io. Vincentium Regheza*, Seraphinum *Razium, & Io. Michaelem Piò*.

Idem donum habuit Sanctus Franciscus Xauerius Venerabiles Societatis Iesu, vt colligitur ex processibus auctoritate Apostolica super Sanctitate, & Miraculis ipsius, vt habetur in eius vita, & clariùs in relatione facta Paulo Papæ V. à Reuerendissimis Patribus Sacræ Rotæ Romanæ *Francisco Sacrato* tùnc Archiepiscopo Damasceno, postea Cardinali Sanctę Romanæ Ecclesiæ, *Io. Baptista Coccino Decano, & Ioanne Pamphilio* ad effectum canonizationis ipsius, vti est videre in eadem relatione *tit. de dono linguarum §. quod factum vers. & cum essent, vbi seqq. leguntur. Et cùm essent in illo portu, & oppido, personæ diuersarum nationum, & variarum linguarum in quadam concione, quam habuerat dictus Pater in præsentia ipsius testis, affirmabant omnes se eum intelligere, ac si vniuscuiusquè propria, ac naturali lingua loqueretur, & ipse testis illum tùnc intellexit in sua lingua, & fama erat apud omnes illum statim atque veniebat in vnā regionem, loqui quamcumquè linguam: quarè proptèr hoc multi conuertebantur, quia hoc habebant pro magno miraculo. &* 85. *testis remiss. Cocinen. ixta XI. interrogatorium de auditu à personis, quæ viderunt miraculum, & de publica voce, & fama deponit, quòd in eodem portu Tenanapatano in quadā Concione habita à Patre Xauerio, cùm essent præsentes multi mercatores diuersarum nationum, & variarum linguarum, vnusquisque intelligebat illum in sua propria lingua, ac si illa tantùm loqueretur, quòd habitum fuit pro magno miraculo, & hæc eadem fama erat in tota ora Piscariæ, quòd ille prædicabat, statim atque venit in dictam oram idiomate parauano, ità polito, ac si ibi natus esset.*

67 Deniquè considero, quòd non omnes Doctores eandem tuentur circa hoc sententiam, præter quidem nominatos. Priorem sententiam tradunt, quòd vnica loquerentur lingua Apostoli, *S. Io. Chrysostomus; Oecomenius ad* 2. *caput. Act. Apost. S. Ambrosius serm.* 16. *S. Ciprianus serm. de Spiritu sancto, & Basilius Selauiensis de Sanctis Innocentibus*.

Aliam verò, quòd loquerentur varijs linguis, docuerunt præter nominatos, *S. August. tract.* 93. *in Ioann. Cirillus in capit.* 28. *Isaia.* Tertull. *lib.* 5. *coram Marcionem cap.* 8. *Epiphanius confut.* 13. *&* 18. *Gregor. Nazianz. orat.* 44. *Arrator. lib.* 1. *In acta Apostolorum, Petrus Chrysologus sermone* 83. *Ambrosius serm.* 82. *& Psalm.* 18. *versic.* 4. *S. Leo ser.* 1. *de Pent. Gregorius in hom.* 30. *& S. Cyrillus Hyerosolimitanus Cathache.* 17.

68 Hancquè gratiam doni diuerſarum linguarum abſquè dubio Deus conceſſit Beatiſſimæ ſemper Virgini, quam *Rupertus lib. 5. in Canticam*. Apoſtolorum Magiſtram appellat, & Sanctus Bernardus *ſermone 4. ſuper Miſſus eſt*. Euangeliſtarum Magiſtram vocat, & *S. Ambroſius lib. 1. de Virg.* Magiſtram ſpecialem Ioannis Euangeliſtæ dicit; ad quam, teſte glorioſo Martyre S. Ignatio, ac alijs antiquioribus Patribus, tanquàm ad Magiſtram noſtræ Religionis, homines vndiquè confluebant, tanquàm ad oraculum, cauſâ venerationis, ſeù doctrinæ. Inter illos autem Doctores, qui expreſsè aſſerunt. Beatam Virginem fuiſſe dotatam dono linguarum, enumerari debent *Beatus Albertus Magnus, cap. 155. ſuper Miſſus eſt, & S. Antoninus ambo ex ordine Prædicatorum 4. Par. ſum. Theolog. cap. 19. §. 8.*

FINIS.

Laus ſemper ſit Deo Opt. Max. Immaculatiſsimæ Dei Genitrici, & omnibus ſanctis. Amen.

INDEX DOCTORVM,

quorum auctoritate vsus est auctor in suo Elucidario Theologico.

a Card.

D. Hie-

TABV-

TABVLA BREVIVM
ET ORACVLORVM
APOSTOLICORVM.

INDEX ALPHABETICVS RERVM NOTABILIVM.

Primus numerus paginam, secundus verò columnam indicat.

A

Eiusdem

Aues

Index rerum notabilium.

S. Benno

Cano-

In

Corpus

Deus

E

malum

Modus

F

Fides

Benefi-

clesijs

Marty-

Mulieres

Papa

Incon-

Pruden-

R

Spiri-

Virtu-

FINIS.

PRAEMONITIO AD LECTOREM circa errata.

MEmor sis quæso, quòd eximij Auctores inter impossibilia euitanda numerarunt Typographiæ errores. Quæ etenim sine mendis prodiere volumina? Equidem nec Argi, neque Lincæi oculi, ad illos omninò auertendos sufficere valent: Præsertim hac temporum calamitate, quando *infelices sunt Typographiæ, in quas idiotæ, & à Musis auersi homines, recipi solent;* quemadmodum multi scripsere, atque prælo mandarunt, nouissimè vero Homobonus de Bonis, in Epistola ad Lectorem, circa finem voluminis ab ipso inscripti, *Commentarij resolutorij de Examine Ecclesiastico.*

Quamobrem si huius libri errata oculos, vel aures tuas offenderint, pro tua prudenti benignitate deuita, seu emenda, aut tolle, prout magis iudicaueris expedire; hoc namque tibi erit leue, & mihi pergratum. Qui enim contenta in hoc Elucidario semel, atque iterum attentè percurrerunt, hoc vnum consideratione dignum ponderarunt: Erratis quidem Typographiæ illud esse aspersum, illa nihilominus maiori ex parte modicam, seu nullam parere obscuritatem.

